

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

1.sayı on5mart 2015

BU SAYIDA

Yunus EMRE
Bahaettin KARAKOÇ
Muhsin İlyas SUBAŞI
Mustafa ÖZÇELİK
Mehmet AVŞAR
M. Fatih KÖKSAL
SEYRANİ
Mehmet GÖZÜKARA
Durmuş KAYA
Halil GÜRKAN
Cevat AKKANAT
Ali PARLAK
Halit YILDIRIM
Yusuf DURSUN
Fatma ARAS
İbrahim SAĞIR
Ahmet ÇITAK
Haşim KALENDER
Salih Sefa YAZAR
Şükrü ÜNAL
Bestami YAZGAN
İsmail Kutlu ÖZALP
Mehmet DURMAZ
Tayyib ATMACA

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni
Tayyib Atmaca
Yazışma Adresi
İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.
F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR
Telefon: 0535 391 92 50
hecetaslaridergisi@gmail.com
1. Sayı 15 Mart 2015
ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

YOLA ÇIKARKEN

Her dergi surda bir gedik açarak kendi “hür tefekkür kalesi”ni inşa ederek edebiyat ülkesinin coğrafi bir alanına hükmeder. Bu coğrafyada şiiri kuşanmaya cehdeden her şiir sevdalısı “nefsin üstüne basarak” yürüdüğü takdirde yolda olmanın, yoldaşlık yapmanın, hâl bilmenin, hâlden anlamının, hâldeş olmanın erdemleriyle donanır.

Gerek kendi medeniyetimizin gerekse İslam medeniyetinin doğduğu topraklarda sözün en güzelinin şiirle söylendiğini bir şekilde bilmeyen şair yoktur. Bu iki medeniyetin birbiriyle mayalandığı günden bugüne kadar önümüzü ısıtan, gönlümüzü aydınlatan binlerce söz ustası olmuştur. Her nesil, kendisinden önceki nesilden aldığı ilhamla kendi döneminin kültürüne, medeniyetine katkıda bulunmaya çalışmıştır.

Hangi şaire, yazara sorsanız söz konusu kadim zamanlarda yaşamış şairlerin, yazarların isimlerini hatırlayabildikleri kadar sayabilirler ama eserlerini okuyup okumadıklarını sordüğümüzde sütun gibi bir ünlemin önüne koyacakları bir cümle yoktur.

Usta kimdir, çırak nasıl olunur, nasıl şair olunur, divan nedir, divanı olan şair ne demektir. Halk şiiri “devrini tamamlamış” kendini yetiştirememiş şairlerin yazdıkları “ucube” şiir mi? Bu şiirin öncüleri kim vs. diye sözü sündürebiliriz. Ya divan edebiyatı denince lise yıllarında ders kitaplarında gördüğümüz “Feilâtün (Fâilâtün) / Feilâtün / Feilâtün / Feilün”den başka aklımızda Fuzuli, Baki, Nedim, Taşlıcalı Yahya Bey vs. söz ustalarını belki bir çırpıda sayabiliriz. Yunus Emre’nin birkaç dörtlüğünü hatırlar ama onun ruhu ile ruhumuz arasında fersah fersah uzaklığın olduğunu bilmeyiz. Ya Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihni, Karacaoğlan, Âşık Veysel, Dilaver Cebeci, Abdurrahim Karakoç, Yetik Ozan vs. halk şairleri şiir coğrafyamızın bereketli topraklarında gönlümüzü gönendiren şiirler bırakarak dünyalarını değiştirip gitmişlerdir.

Günümüzde şair kabul edilen, edebiyat dergilerinde boy gösteren bir sürü şairin karın gurultularını şiir diye yutturmaya çalıştıklarını söylemeden geçmek kendimizle çelişmekten başka bir şey değildir. Bahse konu şairlere; ağıt, bayatı, destan, deyişme, divanı, dua, fahriye, gazel, güzelleme, hicviye, ilahi, kaside, koçaklama, koşma, mani, mersiye, muhammes, murabba, münacat, müstezat, naat, nazire, nefes, rubai, satranç, semaî, şahtiye, tahmis, taşlama, tecnis, vs. türlerden haberdar olup olmadıklarını ya da hangi türden şiirler yazdıklarını sormaya çalışsak emin olun çoğunluğun belki de bu türlerin isimlerini ilk defa duyduklarını kendi kendilerine söyleyeceklerdir.

Her devrin kendine göre bir şiir anlayışı olabilir ama gelenekten beslenmeden kendi devrinin şiirini yazmaya çalışmak âmâların fili tarifine benzer.

Tek başıma çıkmış olduğum bu yolculukta kervanımıza kaç adam katılır, bunu yolda göreceğiz. Yukarıda bahse konu şiir türlerini günümüz şartlarında yeniden yorumlayarak yazmaya, yayınlamaya çalışarak geçmişle gelecek arasındaki bu köprüünün “Mostar Köprüsü” gibi aslına uygun olarak yeniden inşasını yapmaya çalışacağız. Çıktığımız yolda gölgesinden uzun adamların izlerine basa basa yürüyerek yeni bir yol açma gayreti içinde olacağız.

Selam olsun bizimle yol arkadaşlığı yapacak olanlara...

NE SÖYLERLER NE BİR HABER VERİRLER

Yunus EMRE

Yalancı dünyaya konup göçenler
Ne söylerler, ne bir haber verirler
Üzerinde, türlü otlar bitenler
Ne söylerler, ne bir haber verirler

Kimisin üstünde biterken otlar
Kiminin başında sıra selviler
Kimi masum, kimi güzel yiğitler
Ne söylerler, ne bir haber verirler

Toprağa gark olmuş nazik tenleri
Söylemeden kalmış, tatlı dilleri
Gelin, duadan unutman bunları
Ne söylerler, ne bir haber verirler

Yunus der ki, gör takdirin işleri
Dökülmüştür kirpikleri kaşları
Başları ucunda hece taşları
Ne söylerler, ne bir haber verirler

TUT Kİ HİÇ TOKAT YEMEDİN

Bahaettin KARAKOÇ

Felek bir tokat indirse ne bay ne de gedâ kalır
Nice bütünler bölünür, can cânandan cüdâ kalır

Sevdiklerin hayatından birer birer çıkıp gider
İssızlığın ortasında sanma ki süeda kalır

Yüzünün sırlı konumu ayna gibi kırılınca
Ne sende taze mecal, ne taze bir edâ kalır

Tut ki hiç tokat yemedin, kırılma yok hayatında
Böyle bir düz yaşamadan sanma hoş bir seda kalır

Hayat arazi gibidir; inişli-yokuşlu ve düz
Senin rüyâda gördüğün daima rüyâda kalır

Her şeye bedel ayrılık; on şiddetinde bir deprem
Can çıkmaz, kan akmaz ama bağrında bir cıda kalır

Mum-mum assan gözlerini yüreğimin dallarına
Ne sende şiddet unsuru, ne bende bir gada kalır

Kaç kez okursan oku sen okumamışa dönersin
Kapatınca güldesteyi aklında son veda kalır

YAĞMUR

Muhsin İlyas SUBAŞI

Bu yağmur ıslatmaz beni nedense,
Bulutlar gönlümde bir derya deniz.
Bu yağmur umuda yağıyor dense,
Gözlerimden nasıl akar bilseniz.

Toprak tohumların sıcak kundağı,
Bulutların deli kırbacı rüzgâr,
Döver acımadan ovayı dağı,
Kâinat yağmurla hayatı sağlar.

Bazen duygumuza yağar bu yağmur,
Yıkar içimdeki fırtınaları.
Sokakları nura boyar bu yağmur,
Sevdasıyla sunar bize baharı.

Her damlasında bir kâinat gizli,
Düştüğü nesneye bir sır fısıldar.
Hem bereket, hem de rahmet benizli,
Yağmur düşlerimde gönlüme yağar.

Bakarsın yetimin hüznün çeşmesi,
Nice anaların gözyaşı olur.
Şimşeği göklerin çılgın bestesi,
Yağmur toprağımda hayat doğurur.

Bu yağmur ıslatmaz beni nedense,
Bulutlar gönlümde bir derya deniz.
Bu yağmur umuda yağıyor dense,
Gözlerimden nasıl akar bilseniz!

YUNUS EMRE’NİN ŞİİR ESTETİĞİ

Mustafa ÖZÇELİK

Yunus Emre için şiir, aslı gaye olmamakla beraber şunu gayet iyi biliyoruz ki o, dilimizin en büyük şairlerinin başında gelir. O yüzden, eğer şiirden söz edeceksek, Türkçe’nin en güzel şiir verimlerini ondan okuyacağız demektir. Fakat bu samimi dervişin bu manada bize sağlayacağı imkân sadece şiirleri değildir. O, aynı zamanda bize şiir dersleri de veren bir hocadır. Şiirin aslının söz olduğu düşünülecek olursa bu konuda onun “söz” redifli şiiri karşımıza tek başına müthiş bir estetik anlayışı da çıkarır. O şiirden yola çıkarak, çok rahat biçimde şiir estetiğimiz temellendirebiliriz. Yine Divan’ında bu şiirindeki estetik anlayışı destekleyen, açan, açıklayan başka söyleyişlere de rastlarız.

Yunus’un şiir algısı, estetiği aynı zamanda onun hakkında söylenegelmiş menkıbelerde de görülür. Biz, şimdilik onun bu manadaki şiirlerini bir yana bırakarak menkıbelerden hareketle şiirinin estetik temellerini yorumlamaya çalışalım. Yunus’un bir tür sivil biyografisi sayabileceğimiz menkıbelerin ilkinde onu Hacı Bektaş dergâhında görürüz. Yunus, bu kutlu kapıda himmeti değil buğdayı tercih eder. Bu iki kavrama Sezai Karakoç’un yaklaşımıyla bakacak olursak burada buğday, maddi manadaki ilmi, himmet ise manevi manadaki ilmi ifade eder. Sanatın subjektif bir gerçeklik olduğu düşünüldüğünde Yunus’un ilmi değil sanatı seçtiğini görürüz. Menkıbedeki dergâha gelirken alıç getirme, geri dönüp özür dileme gibi detaylardan da şairin incelik ve tevazu sahibi olduğu gibi sonuçlara rahatlıkla ulaşabiliriz.

Yunus’un dergâha dönerek himmeti talep etmesi üzerine Hacı Bektaş, onu “*Biz o kilidin anahtarını Tabduk Emre’ye verdik, varsın nasibini ondan alsın*” diyerek Tabduk Emre’ye gönderir. Böylece Yunus, rivayete göre kırk yıl sürecek manevi eğitimine burada başlar. Bu durum, şair adayının ehil bir hoca tarafından eğitim görmesi gerektiğini ortaya koyar. Üstelik bu talipliğin büyük bir teslimiyet ve sabırla yapılması gerekir. Zira hoca, talebesini zorlu imtihanlardan geçirecektir. Nitekim Yunus, dağdan odun getirme, dergâha sutaşıma gibi ilk bakışta nefse ağır gelebilecek işlerle imtihan olur. Burada “*eğri odun/düz odun*” meselesini de pekâlâ şair adayının kelimeler üzerinde tefekkür eğitimi olarak düşünmek mümkündür. Yine odun ve su getirme olayının şaire öğrettiği bir değer de topluma, insana hizmet etme düşüncesidir. Öyleyse, şair bir arı misali şiirini en ince dikkatlerle oluştururken söylediklerinin toplumda değer anlamında bir karşılığının oluşması gibi bir niyet de taşımalıdır.

Bir başka menkıbe isin meselenin farklı bir tarafına işaret eder. Buna göre; Tabduk Emre, bir gün yine onu bir imtihana tabi tutar ve ona bir kap içinde aşk şarabı sunarak, “*Yunus, bunu insan ayağı değmeyecek bir yere koy.*” der. Bunun üzerine Yunus Emre ne yapacağını düşünür. Günlerce dağarı taşarı her yeri dolaşır, fakat insan ayağı değmeyecek bir yer bulamaz. Sonunda tefekküre dalar ve Allah’tan kalbine bir doğuş lütuf etmesini diler. Biraz sonra bu niyaz karşılık bulur ve Yunus’un aklına böyle bir yerin kendi midesi olacağını düşünür. Dizi üzerine çöker, aşk şarabını içer ve içer içmez de mest olur, kendinden geçer. Sonunda ilhama kapılarak şiirler söylemeye başlar. Rivayet edilir ki onun şairliği böyle başlamıştır.

İşte bu menkıbe, bize şair olmanın olmazsa olmaz en temel şartının aşk olduğunu, aşka düşmeyen asla şiir söyleyemeyeceğini yahut söylediklerinin şiir niteliği taşımayacağını gösterir. Zira şiir, kelimelerden bir bina kurma sanatıdır ama bu kelimelerin ruhu, canı olmalıdır. Bunu sağlayacak ise aşktır. Kişi aşka düşmeden şair olamaz. Buna bağlı olarak düşünmemiz gereken “*Kilidin açılması*” menkıbesi de bunu teyit eder. Bu menkıbeye göre Yunus’un artık olgunlaştığını gören Tabduk Emre, bir meclis kurarak Yunus’tan şiir söylemesini ister. Ona göre Yunus’un “*kilidinin açılma*” vakti gelmiştir. Bu, şu anlama gelir: Yunus, bir rivayete göre derviş olmadan önce de şairdi. Dergâha girince şiir söylemeyi bıraktı. Çünkü şiirin iki önemli ilham kaynağı vardır. Biri nefsi ve şeytani ilham..Yani insanı gurura, kibre götüren şairlik hali.. Diğer, gönlü saf hale getirerek Rabbani ilhamları alabilecek arınma sonucunda şiir söyleyebilmek.. Yunus’un Bu menkıbede bu durum var. Kilidin açılması sembolü, Yunus’un bu meseleye ehliyet kesbeder hale gelmesinin ifadesidir.

Yunus bir başka menkıbede çiçeklerle, yılanlarla, taşlarla... konuşur. Bu da şiir-tabiat münasebetini ortaya koyar. Zira kâinat, Kitab-ı ilahidir. Orada her varlık birer ayet hükmündedir. Bu ayetleri okumak, onlar üzerinde tefekkür etmek, şairlik yolunun geçilmesi gereken duraklarından. Çünkü şiir, bir keşif hadisesidir aynı zamanda. Tabiatın gizli dilini keşfetmek, çiçeğin, ağacın, suyun, bulutun sembolik gerçekliklerine takılıp kalmadan asıl gerçekliklerine nüfuz etmek gerekir. Bu da varlıklara ibret ve hikmet gözüyle bakmayı gerekli kılar. Zahire takılıp kalan göz, sadece beden gözüdür. Öyleyse şair, can gözü, can kulağı açık olan kimsedir ki bize ebedi hakikatin sırrını fısıldasın ve cümle yaratılmışların kendi dilleriyle yaptığı tesbihatın benzerini kelimelerle yapsın.

Bir başka menkıbede ise Tabduk Emre, Yunus'u bir kazana koyarak kaynatır ve sonunda “*sen hâlâ dünya kokuyorsun*” der. Yunus, bunun üzerine dergâhtan gizlice ayrılarak gurbete çıkar. Böylece hem dervişliğinin hem de şairliğinin gurbet ve seyahat durakları başlar. Bu da bize şairin hem içinde hem de dışında seyahatler yapmasını, özeleştiriyi, halveti, uzleti yaşaması gerektiğini ortaya koyar. Demek ki şair, dış âlemden aldıklarını iç âleminde olgunlaştıracak, şiiri önce içinde yazacak, sonra kelimelere dökecektir. Bu yüzden eskiler şiir yazmak yerine şiir söylemek tabirini kullanırlardı. Biz de buradan hareketle şiirin yazılan değil söylenen olması gerektiğini düşünebiliriz. Bu da bize şiirin öncelikle ilham işi olduğunu, ilham olmadan, iç dünyadaki oluşum gerçekleşmeden sadece kelimeler üzerinde oynanarak şiir yazılamayacağını gösterir.

Bu menkıbenin bize öğrettiği bir ders de şairin sürekli arayış içinde olmasıdır. Zira arayıcılık, hem içerikte, hem anlatımda alışılmış ve basmakalıp olandan uzaklaşmak durumunu ifade eder. Böylece şair, bulunduğu noktadan biraz daha ileriye giderek sınırları zorlar ve hep yeni kalmanın sırrını keşfeder.

“*Hurka ile Külâh*” menkıbesi, Yunus’un dervişlik tutumuyla ilgili bilgi verdiği kadar şairlik tutumuyla ilgili de bilgi vermektedir. Ona göre dervişlik gibi şairlik de “*şekli*” bir tutum değildir. Nasıl derviş kıyafeti kişiyi tek başına şair yapmazsa vezin, kafiye gibi dış unsurlar da tek başına bir metni şiir yapmaz. Dervişlik gibi şairlik de kalbi bir olaydır. Eğer kişi gönül olarak derviş ise onun giydiği kılık kıyafetin de bir önemi yoktur. Bunun gibi, söylenenler iç dünyadan şiir olarak doğmuşlarsa onun vezninin, kafiyesinin önemi yoktur.

“*Dervişlerin duası*” menkıbesi ise şairin gurura düşmemek için kendi şairlik hali üzerinde bir farkında olamayışlık” durumunda olması gerektiğini ortaya koyar. Şairin yolundaki en büyük düşmanı gururdur. Bu yüzden Yunus şair olarsa “*Yunus-u bî-çare*” olmak durumundadır. Bu da bize şair ahlakı konusunda önemli dersler veren bir menkıbedir. Tevazu, samimiyet, iyi niyet, sadece işine odaklanma, kınayanın kınamasına, övenin övgüsüne aldırmandan yolda yürümek, şairliği tabii hayatının ve şahsiyetinin bir parçası yapmak... gibi niteliklerle donanmak şair olmanın başka şartları olarak karşımıza çıkar.

Mevlevi kaynaklarında anlatılan iki menkıbede Yunus’un şiir estetiği konusunda bize farklı bakış açıları sunar. Bunların ilkinde Yunus Emre, Mevlâna’nın türbesinin inşaatında taş taşıyan biri olarak karşımıza çıkar. Yunus, eline aldığı her taşı “*Ya Hak*” diyerek duvara koyar. Burada duvarı mısra oluşturma, taşı da kelimeler olarak düşündüğümüzde şairin şiirinin kurarken Rabbani ilhamlarla kurmasını, nefsi ve şeytani olandan şirini uzak tutması gerektiğini anlarız.

Yine, “*Mesnevi’yi uzun yazmak*” tan bahseden menkıbeden de Yunus’un dili ve üslubu hakkında sonuçlar çıkarabiliriz. Buna göre Yunus’un şiirinin en temel vasıflarından biri de sadelik, yalınlık ve sehl-i mümteni söyleyişlerdir. Şiirde söz israfı asla olmamalıdır. Buradan şiir dilinde Türkçe’yi, halkın dilini tercih etmek gibi bir sonuç da çıkarmamız elbette mümkündür.

“*Odun ve Altın*” menkıbesinde ise Yunus, odunu altın yapacak bir manevi güç ve zenginliğe ulaşır ama ona itibar etmez. Bunlar dünyadır, dünyalıktır. Hiçbir işe yaramaz. Yine taşın taş, ağacın ağaç olması hoştur, der. Menkıbenin devamında bu sözün ardından derhal o altın olan taşlar, ağaçlar evvelki hallerine geri dönerler. Menkıbenin bize öğrettiği ders ise şairin şiiri vasıtasıyla ulaştığı şan, şöhret ve itibara “*itibar etmemesi*”dir. Daha da önemlisi Yunus’un şiiri bir kulluk şuuru içinde algılamasıdır. Kulluk ise, sadece yapılması gerekenin yapılması bunun neticesinde kullardan bir şey beklenmemesidir. Zira alkış, beğeni şairi tevazudan uzaklaştırıp gurura düşürebilir. Bu yüzden Yunus, altına yani dünyevi olana itibar etmemiş ve terk etmiştir.

“*Molla Kasım*” menkıbesi ise her bakımdan ilginç bir menkıbedir. Bu menkıbede Molla Kasım, hikmet ve aşk bakışından yoksun bir zahit kimliğiyle Yunus’un şiirlerini zahirine göre tasnif eder. Uygun bulmadıklarını yarıp bir kısmını yakar bir kısmını da nehre atar. Menkıbenin bize verdiği ilk ders, şairin bir özdenetim/özeleştirme anlayışıyla hareket etmesi gerektiğidir. Buna göre, her şairin içinde bir Molla Kasım’ı olmalı ve şiirini kıyasıya eleştirmelidir. Menkıbe bize aynı zamanda şairin şiiri ortaya çıktıktan sonra da başkaları tarafından kıyasıya eleştirilebileceğini ve şairin buna hazırlıklı olmasını, bunları yadırgamaması gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Menkıbelerden hareketle şiir sanatı konusunda buraya kadar yaptığımız yorumlar elbette kişisel algımızın bir sonucudur. Fakat şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Yunus’un şiirinde bizim bu yorumlarımızı destekleyen bir hayli mısra vardır. Dikkat çekmek istediğimiz husus, bir estetik anlayışı temellendirmek, kuramsallaştırmak istiyorsak bu menkıbelerin bize bir hayli imkân sunduğunu ortaya koymaktır. Buna göre Yunus’un estetik anlayışını şu şekilde özetleyebiliriz: Şairlik, bir seçimdir. Şiir, öncelikle kelimeler üzerine kurulu bir sanattır. Şair, bir ödev ve sorumluluk içinde şiirler yazmalıdır fakat fikrini anlatırken sanatın kurallarını göz ardı etmemelidir. Şiir, kısa ve yalın anlatımı gerekli kılar. Şair, söz israfından kaçınmalıdır. Şair, kendi kendinin denetleyicisi olmalıdır. Daha sonra da okuyucudan gelecek eleştirileri normal karşılamalıdır. Şiiri şiir yapan şekli özellikleri değil manası ve ruhudur. Şair, sürekli arayıcılık içinde olmalıdır. Yeni söylemek, özgün anlatım şairliğin en temel şartıdır. Mesele şiir yazmakla bitmez. Şair, aynı zamanda şairlik ahlakına da sahip olmalıdır. Bu ahlakın en temel vasfı ise tevazu, sabır, aşk, kendini bilmedir.

EYLÜL DÜŞÜNCELERİ**Mehmet AVŞAR**

Nice asırlar var başka sanırdım,
Gözümdü sakındım sırtımdan vurdu.
Hakikat mi suçlu? Tarih mi yalan?
Cellâtlar başımda sehpalar kurdu.
Maskeli yüzlerde gel gerçek ara,
Her arayış ruhta başka bir yara.

Değişmiş değerler bir garip olmuş,
Sarraf çarşısında gübre pazarı,
Her bağ İrem bağı, her yolcu Karun,
Kim dinler, düşünür köhne mezarı?
İlahi ölçüler raflarda dursun,
Ferman kul yapısı, şahlar buyursun.

Neron 'la yarışta yıldız uşaklar,
Hizmet de cinnet de aynı kantarda.
Hak, hukuk çöllerde düştü düşecek,
Akbabalar kanat çırpıp yukarda,
Zulüm gönüllerde eriyen kardır,
Zalime yeryüzü hücre kadardır.

Bir günde kaç defa battı bu güneş,
Her saat rüzgârda başka kokular.
Bozkır taktiğinde yükselirdi ay,
Hep uykuda şafak, hasretim uzar.
Yüreğimde ümit yüklü yokuşlar,
Gözlerim ufukta dönmüyor kuşlar.

Kuzeyli rüzgârlar, buz tuttu beynim,
Samla akşam-sabah gözümde pınar.
Bozkırda tomurcuk açmaya görsün,
Budandır dalları, ciğerim yanar.
Soldu ak güllerim, uçtu nice can,
Canlar sağ oldukça vatana kurban.

KIRŞEHİR TÜRKÜSÜ**Mehmet Fatih KÖKSAL**

İkizarası'ndan, Kılıçözü'nden
Salına salına gel yârim gayrı
Hicap perdesini kaldır yüzünden
Salına salına gel yârim gayrı

Dilim yay olsun da, dişlerin keman
Bak ömür bitiyor, geçiyor zaman
Şurası Kırşehir, şurası Kaman
Salına salına gel yârim gayrı

Bu sevda denilen yaman şey imiş
Hasretlik çıraymış, sevda mey imiş
Saatler gün olur, günler ay imiş
Salına salına gel yârim gayrı

Her sözün kabulüm, başım üstüne
And olsun ekmeğim, aşım üstüne
Ko düşün zülfünü döşüm üstüne
Salına salına gel yârim gayrı

SEYRANİ

Yazı yaz bilenler yazı yaz anlar
Dolaşıp geliyor yazı yazanlar
Yirmi dokuz harften yazı yazanlar
Çatar imlasını hecelendirir

Yâr beni haneye bir kez okursa
Gam değil sineme bir ok dokunsa
Bir talip dersini yanlış okursa
Tekrar hocasından hecelendirir

Seyrani kaynıyor kalpte kazanlar
Elfazı olmayan kazı koz anlar
Ölmedik adama mezar kazanlar
Diker iki taşı hecelendirir

MUHAMMES

Mehmet GÖZÜKARA

Kim düşse dünya peşine derdi onun malı olur
Allah velî kulum dese bastığı yer halı olur
Âşıklık zor zanaattır meyl edenler deli olur
Gama gark olan garibin gözyaşları seli olur
Bülbül sade güle talip, gülün diken dalı olur
Göz gönülün kapısıdır, muhabbetli yolu olur
Cananına can verenin o mecliste dili olur
Kışın koynunda saklanan, yaz baharın gülü olur
Sanma arı bir sinektir, her çiçekten balı olur
Hikmet-i Huda'nın sırrı petekle kovanda yatar

Dünya ahretin tarlası, gün gelince biçeceksin
Sana uyan yol-yordamı akıl ile seçeceksin
Kılıç ağzı köprüleri marifetle geçeceksin
Akıbetten kaçan olmaz, ecel şerbet içeceksin
Melek kanadın çalınca maldan mülkten geçeceksin
Unutup evlad-ıyalı hesap günü kaçacaksın
Gül-ü rana isen eğer has bahçede açacaksın
Tiftiklenip yere düşsen misk-i amber saçacaksın
Kesme kaya hisar olsan taş düştükçe uçacaksın
Çekilince can bedenden kara yere ten de yatar

Şairlik dalgalı umman, dalanlara selam olsun
Söz harmanda savrulurken kalanlara selam olsun
İlim mü'minin yitiği bulanlara selam olsun
Dost bilerek kapımızı çalanlara selam olsun
Pir Sultan dost bulamadı bulanlara selam olsun
Ölüm haktır miras helal, alanlara selam olsun
Gözükara'm göçmüş diye gelenlere selam olsun
Bir namazı dört tekbirle kılanlara selam olsun
Arkamızdan bir Fatıha salanlara selam olsun
Kurtuluşun vesikası çaldığın davanda yatar

HÜZÜN GÜNCEİ/GAZEL**Durmuş KAYA**

Sevdâ deminin bendesidir bende bu hicrân,
Bülbül sesidir, gam sesidir bende bu hicrân!

Her sevgilinin hasreti zindanlara eştir,
Kalb örtüsüdür, can süsüdür bende bu hicrân!

Gökler yanıyor, gözlerinin rengine düşmüş,
Bir kutlu yolun bengisidir bende bu hicrân!

Rabbim sana gülsün diye al gülleri vermiş,
Kan türküsünün simgesidir bende bu hicrân!

Gönlümde açan nazlı çiçek kanla ateşmiş,
Bin dertle ömür dinmesidir bende bu hicrân!

Mecnunlara, Leylâlara sorsan, diyecekler:
-Çöllerde hüznün güncesidir bende bu hicrân!

Her rengini aldım da senin göğsüme sardım,
Ben maşukunun gör nesidir bende bu hicrân!

"Gel sevdiceğin burda!" desen, Mars'a çıkardım,
Özlemle yanıp sönmесidir bende bu hicrân!

Dünya bu, durak bildiğimiz, belki- Sırat'tır,
Bağlarda gazel handesidir bende bu hicrân!

Bir gün gideriz, bindiğimiz tahta bir attır,
Bir nazlı yârin gamzesidir bende bu hicran!

GAMLA ISLANIRIM**Halil GÜRKAN**

Kırlangıç kanadından umutlarım süzülür,
Hayallerim hapsolur uyandığım rüyada.
Azade bir yüreğe yitik sevda üzülür,
Uyuklar dağ lalesi yosunlu bir kayada.
Ürperir, yalnızlığım gamla ıslanırım ben,
Çaresiz boyun büker, sabra yaslanırım ben.

Zaman bir keskin bıçak, senelerimi keser,
Bir aynanın sihridir gözlerime dokunan.
Rüzgâr yerine serde yorgun anılar eser,
Gözlerimin sihridir sözlerime dokunan.
Çaresiz boyun büker, sabra yaslanırım ben.
Yanağımdan süzülen yaşla beslenirim ben.

Sarmalar gündüzümü gecenin kanatları,
Ateş denizlerinde yüzerim şaşkın şaşkın.
Güneşi serinletir yücenin kanatları,
Bilinmez diyarlarda gezerim şaşkın şaşkın.
Yanağımdan süzülen yaşla beslenirim ben.
Sessizliğimi bozar arza seslenirim ben.

Vakitsiz inen her gece hüznülere azıktır,
Karanlık, filizlenen umutları kurutur.
Yaşanmadan tükenen sevdalara yazıktır,
Ağaran her yeni tan sabahları avutur.
Sessizliğimi bozar arza seslenirim ben.
Sağanaklar altında dertle süslenirim ben.

Sokak lambası gibi sarılırım boşluğa,
Düşünceler beynimi kurcalar didik didik.
İçip dert kadehinden sığınıp sarhoşluğa,
Can özümde kendimi kaybederim şimdilik.
Sağanaklar altında dertle süslenirim ben.
Ürperir yalnızlığım, gamla ıslanırım ben

ÇENENDE BEN OLAYDIM**Cevat AKKANAT**

Çenendeki ben olsam
Siyah lale elinde
Dudağında tebessüm
Öpüp seni dirilsem

Bet ve beniz kararmış
Döndür beni elinde
Tül den kanat olmuşum
Kanatlarım ağarmış...

Ah kanadım kanadım
Kanlı sular ağladım
Sevdiceğim Beykoz'da
Çenende ben olaydım

VEFASIZ**Ali PARLAK**

Ne bilsin vefayı, vefasızlar oyy!
Vefasız elinde, vefa sızlar oyy!..

Zevküsefa içre bitirdin ömrü,
Ömrünce zevk ile güldün vefasız!
Almada cömerttin, vermede cimri!
Fakiri, yoksulu yoldun vefasız!

Sadakat yaralı vefa sürgünde!
Kilidin de paslı, gönül sürgün de.
Vefayı sefaya sattın zor günde,
Beni dertten derde saldın vefasız!

Bol keseden dağıtırdın himmeti,
Sen cennette ben geçirdim cinneti!
Gün ortası uyutup ta milleti,
Sırıtarak zevke daldın vefasız!

Bir istesen, üç verirdim daha dün.
Güç istesen, güç verirdim daha dün.
Gel deyince, göç verirdim daha dün.
Yine yarı yolda kaldın vefasız!

Yıllardır bir kuru gülüşe açım,
Cefa çeke çeke ağardı saçım,
Vefasızdan vefa beklemek suçum,
Tütmeyen ocakta küldün vefasız!

Ferasetten firar etmiş gözlerin,
Zarafetten zarar etmiş gözlerin,
Karanlıkta karar etmiş gözlerin,
Demek sahte bir masaldın vefasız!

HECE ŞİİRİ ÖLDÜ MÜ, ÖLDÜRÜLDÜ MÜ?

Halit YILDIRIM

Giriş:

İnsanlık tarihi incelendiğinde edebî olarak ilk ürünlerin şiir formunda ortaya çıktığı görülür. İnsanoğlu, yazının olmadığı veya yazıyı bilmediği zamanlarda sözü saklama, nesilden nesile aktarma isteğine çare olarak ritmik tekrarların ve ahengin ezberlemeyi kolaylaştırdığını keşfetmiş ve bu ritmik tekrarlar ve ahenk, aynı zamanda müziğin sihirli dünyasının keşfine sebep olmuştur. Ritmik tekrarların ve ezginin ezberlemeyi kolaylaştırması ve gerektiğinde kolayca hatırlanmayı sağlaması gibi özelliklerin, sözün zamana karşı dayanıklı kılınmasını sağlaması nedeniyle müzikle şiir beraber kullanılmıştır. Tüm bu anlattıklarımıza bağlı olarak “şiir” evrensel olarak tercih edilen bir söz, duygu ve düşünce saklama ve iletme tekniği olmuştur.

Şiirin hafızada kolayca kalacak, ezberlenip gerektiğinde kolayca hatırlanarak kullanılacak olması zorunluluğu şiirde hece sayısının veya hecelerin uzun ve kısa seslerle ölçülmesine, mısraların duraklara bölünmesine, dörtlülük veya beyitler şeklinde oluşturulmasına, kafiye örgüsünün kullanılmasına ve redif gibi şekil özelliklerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Mısralardaki hece sayısının eşit olması esasına dayanan, kafiye, redif ve durak gibi yan unsurlarla birlikte oluşturulan hece vezni, yüzyıllardır kullandığımız bir ölçüdür.

Edebiyatımızda Hece

Türk edebiyatında da en öne çıkan tür hiç şüphesiz şiirdir. Şiirimiz binlerce yıllık geleneği içerisinde farklı formlarda, biçimlerde söylenmiş, yazılmış ve günümüze kadar gelmiştir. Geçmişte şiirin kafiye (uyak), vezin (ölçü), nazım biçimleri gibi biçimsel özelliklerden ayrı düşünülemeyişi şiirle nazımın eş anlamlı sayılmasına yol açmış, giderek şiir «mevzun ve mukaffa (ölçülü ve uyaklı) bir söz sanatı» olarak tanımlanmıştır.

Gelenen süreçte özellikle Tanzimat’la bu eski edebiyat anlayışı tartışılmıştır. Özellikle Recaizade Ekrem’in “Talim-i Edebiyat” kitabını yayınlamasından sonra Recaizade ile Muallim Naci arasında çıkan tartışmaları bu konuda yapılan en önemli tartışmalardır. Bu tartışmaların ana noktalarından birisini Recaizade Mahmud Ekrem’in “her vezinli ve kafiye sözün şiir olamayacağı gibi, her şiirin de vezinli ve kafiye olması gerekmediği” görüşü oluşturmuş ve bu görüş Türk şiirinde yeni bir çığır açmıştır. Bu görüşle hem gerçek şiirin ne olduğu veya olması gerektiği tartışılmış hem de serbest şiirin önü açılmıştır.

Recaizade Ekrem şiirde kafiye ile ilgili o güne kadar kabul edilmiş görüşün aksine kafiye göze değil, kulağa hitap etmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bu görüş onun ölümünden sonra, Servet-i Fünûn topluluğunun doğuşunu hazırlayacak yeni bir tartışmanın da başlangıcı oldu. Zira Recaizade Ekrem taraftarlarından Hasan Âsâf bir şiirinde “sin” ile yazılan “abes” ve “peltek se” ile yazılan “muktebes” kelimelerini birbiriyle kafiye yapmış ve bunun üzerine kafiye göz için mi, kulak için mi olduğu tartışması alevlenmiştir. Zira kafiye kelimelerin yazılışı dikkate alınarak yapıldığı için iki farklı harf birbiriyle kafiye yapılamazdı.

Bugün ise bir sınıflandırma yaptığımızda şiirimiz için vezinli ve vezinsiz olarak iki farklı biçim söz konusudur. Vezinli formlar da hece ve aruz şeklinde iki kısımdır. Vezinsiz şiirlere günümüzde serbest şiir denilmektedir.

Hecelerin uzunluk ve kısalıkları temeline dayanan “aruz” ölçüsü, İslamiyet sonrası Türk edebiyatına Arap ve Fars edebiyatından girmiş bir form olarak özellikle divan edebiyatında zirveye çıkmış bir vezin biçimidir. 19. yüzyılın ilk yarısında ve özellikle Cumhuriyet sonrasında etkisini kaybeden aruz ölçüsü günümüzde bazı özel meraklıları tarafından hâlâ kullanılmaktadır.

Hece ölçüsü ise çok daha eski bir ölçüdür. Özellikle sözlü edebiyat ürünü olan şiirlerimizde akılda kolay kalması, nesilden nesile aktarılması ve saz ile beraber söylenmesine uygun bir form olduğu için geliştirilmiş ve günümüze kadar gelmiştir.

Hece şiiri; biçime, ritme ve ahenge önem veren bir yapıya sahiptir. Hece şiirinde ahenk, ölçü, durak, kafiye, aliterasyon, asonans ve ses tekrarları gibi bir dizi teknik yollarla mümkündür. Teknik bilgiler vasıta ile elde edilen vasat düzeyden daha üstün bir ahenk oluşturmak şairlik vasfının düzeyini belirleyen bir konu olarak belirmeye başlar.

Aslında bu üç form, şiirde güzel ve estetik bir söyleyişe ulaşabilmekte kullandığımız birer formdur. Bunları şu daha iyi, bu kötü diye tasnif etmek akıl ve mantık dışıdır. İşin bir başka yönü de bu üç formu tanımadan, inceliklerini bilmeden ne şiir yazılabileceği, ne de gerçek şair olunacağı gerçeğidir. Hece şiiri binlerce yıllık bir geleneğin çağımıza gelmiş canlı bir hâlidir. Aruz ise 600 yıllık bir devrin paha biçilmez bir incisidir. Serbest şiir ise artık yeni anlayışın bir ürünüdür. Konumuz itibarıyla hece şiiri üzerinde duracağımızdan diğer türlerle ilgili yoruma gitmeyeceğiz.

Cumhuriyet Döneminde Hece

İslamiyet’in kabulü ile okumuş kesim, 11. yüzyıldan itibaren aruza yönelmeye başlamış ve 13. yüzyıldan itibaren de hece vezni bu kesim tarafından artık hiç kullanılmamışken halkımız tarafından yaşatılmış; aruz, aydınların; hece, halkımızın ölçüsü olarak varlığını sürdürmüştür.

Bundan dolayı bu tarihlerde yaşayan aydın kesim hece vezni ile yazılan şiirleri köylü edebiyatı olarak görmüşler ve görmezlikten gelerek bir nevi küçümsemişlerdir. Bu sebeple divan geleneğinde hece vezni, şiirlerde kullanılmamıştır.

Hece ölçüsü Tanzimat ile Divan Edebiyatı'na dolayısıyla aruz veznine karşı olan kesimler tarafında gündeme getirilmiştir. Yeni bir edebiyat anlayışı oluşturmaya çalışan bu aydınlardan birisi olan Ziya Paşa ilk defa bu ölçüyü "Türkü" biçimindeki şiirinde kullanmıştır.

20. yüzyılın başlarında yaşadığımız savaşlar ve kayıplar aydınlarımız üzerinde etkili olan fikir akımlarını etkilemiş ve sonuçta Türkçülük düşüncesi daha belirgin olarak varlığını hissettirmiştir. Edebî ve siyasî fikirlerini bu anlayış etrafında şekillendiren bazı yazar ve şairlerimiz Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip Yöntem önderliğinde 1911 yılında Selanik'te Genç Kalemler dergisi etrafında toplanmışlar ve dilde sadeleşme, aruz yerine hece veznini kullanma ve kendi insanımızın hayatını yansıtmak kısacası "millileşmek" düşüncesinin ana ekseninde yeni bir edebî akım oluşturmuşlar ve bu akıma "Millî Edebiyat" adı verilmiştir. Millî Edebiyat, 1923 yılında Cumhuriyet Dönem'ine kadar devam etmiş ve bu dönemden sonra da etkisini sürdürmüştür.

Aruz vezni yerine hece veznini kullanma davası ilkin Mehmet Emin'in 1897 Yunan savaşı dolayısıyla yayımladığı Türkçe Şiirler adlı kitabı vesilesiyle ortaya sürülmüş, Rıza Tevfik'in halk şiirleri yolundaki koşma ve nefesleriyle desteklenmiş ise de, uzun zaman istenilen atılım gerçekleştirememiştir. Ancak Birinci Dünya Savaşı içinde, özellikle 1917'de Servet-i Fünun dergisi tarafından "Şairler Derneği" adıyla toplanan Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Faruk Nafiz, Enis Behiç ve Halit Fahri'den müteşekkil şairlerimiz Ziya Gökalp'ın da etkisi ile İstanbul Türkçesi ve hece vezniyle şiir yazmaya başlamışlar ve edebiyatımızda Beş Hececiler olarak isim yapmışlardır.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında hecenin en güzel örnekleri veren Beş Hececiler'in dikkati çeken yanları, şiirlerinde Anadolu'ya yönelik olanlar başta olmak üzere, kahramanlık duygularını kamçılayan temalara yer vermeleridir. Beş Hececiler, ilk örneklerde heceyi köylü şiiri görünümünden kurtarmak maksatlı, heceli şiir uygulamalarına girdiler. Böylece, sevdâ, gurbet, hasret, ölüm, facia, yayla, dağ, at, kır sevgisi gibi kırsal kesime ait konuların yanında memleket, sanat, kültür, milliyetçilik, vatan, bayrak millet sevgisi gibi konular daha çok şehirli konularda hecenin konuları arasına girmiş oldu.

Necip Fazıl Kısakürek, Ali Mümtaz Arolat, Enis Behiç Koryürek, Ahmet Kutsi Tecer, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Muhip Dranas, Behçet Necatigil, Cahit Sıtkı Tarancı o dönemlerin önemli hece şairlerindendir.

Necip Fazıl ve Cahit Sıtkı gibi heceye değişik söylemler ve teknikler kazandırma çabalarına kalkışan şairlerin de olduğu göz ardı edilmemelidir. Tarancı şiirlerinde hecenin bildik söyleminden farklı mısra ve kafiye ve durak dizinleri oluşturmuş, Necip Fazıl da şiire hem mistik bir hava vermiş hem de farklı şekiller denemiştir. Bu tutumlar, hecenin binlerce yıldır değişmeyen konularına ilave konular getirmesini sağlamakla beraber; binlerce yıldır alışılmış söylem ve teknik tarzların bir yenileşme sağlayamadığı için alternatif şiir arayışlarının oluşumuna engel olamamış ve II. Yeni Şiir hareketlerinin doğmasına da bir ölçüde sebep olmuştur.

Hece Şiirinin Sorunları

Hece şiirine yapılan eleştirilerin bir kısmı şu şekilde...

Hece vezni şairi kısıtlıyor. Ölçü, durak, kafiye gibi kalıpların içinde şairin kendini tam olarak ifade etmesi imkânsızdır. Şair, özgür olmalıdır.

Hece ile söylenecek her şey söylenmiştir, zamanımızda hece ile şiir yazmak, geçmişte yazılanları tekrar etmekten ibarettir.

İmge, şiire kalite ve derinlik katıyor. Hece şiiri, imge kullanımına müsait değildir.

Hece şiiri demodur. Çağdaş şiir anlayışına uygun değildir. Serbest şiir, daha çağdaştır.

Hece şiiri artık ölmüştür.

Bu eleştiri ve itirazları uzatmak mümkündür. Bu itirazlar ve hücumların ana başlıkları hece şiirinin sorunlarını oluşturmaktadır... Birçoğu haksız ve mesnetsiz olan bu itirazlara sebebiyet veren hususları ve bunlara karşı savunmalarımızı ana başlıklar halinde açıklamaya çalışacağız.

Sınıflandırma Sorunu: Edebiyat dönemlerini, akımlarını inceleyen edebiyat bilimcileri hece şiirini hep Halk Edebiyatı'nın bir parçası ve ana ögesi olarak göstermişlerdir. Hatta hece şairlerini hep Halk Edebiyatı içerisinde değerlendirmişlerdir. Oysa Halk Edebiyatı kavramı Fuat Köprülü tarafından ortaya atılmış ve Divan Edebiyatı'nın karşılığı olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet sonrasında Divan Edebiyatı tamamen yerini yeni edebî anlayışa terk etmiş, günümüzde ise geçmişte olduğu gibi bir havas edebiyatı oluşmadığı için Cumhuriyet sonrasında bu ismin kullanılması da kanımca yanlış bir sınıflandırmadır.

Halkı ve onun değerlerini hor gören bir zihniyetin mümessilleri köşe başlarını tutunca bu sığ ve anlamsız görüşlerini bir kural gibi insanımıza dayatmaya çalışmışlardır. Bunun sonucu her hece şairi Halk Edebiyatı içerisinde değerlendirilmesi bu tarzın dışlanması, hor görülmesini, küçük görülmesini de beraberinde getirmiştir.

Bu cepheden bakıldığında hece şiir, her dönemde olduğu gibi günümüzde de horlanmış, basit ve köylü görülmüştür. Oysa geçmişte tekke şiiri örneklerinde hem aruz hem de hece beraber kullanılmıştır. Bugün en doğru tanımlama bu tarza HECE ŞİİRİ ve bu tarzı kullanan şairlere HECE ŞAİRİ şeklinde isimlendirilmesi olmalıdır. Bugün Halk Edebiyatı karşılığı olarak hece şiiri ile üretilen Âşık (Ozan) Şiiri kullanılmalıdır ki bu tür de yabana atılacak, dudak bükülecek bir tür değil aksine içinde inciler saklı bir deryadır.

Prof. Dr. Şükrü Elçin "halk" teriminin bir dönem batı edebiyatı tesirinde kalmış fikir ve edebiyat adamları tarafından sun'î olarak ortaya sürüldüğünü söylemektedir. Bu da bizim tezimizi desteklemektedir.

Hece Şairlerinin Kendini Yeterince Geliştirememeleri Sorunu: Bugünkü Türk şiirinin en büyük sorunu kaliteli şiirlerin oluşturulamamasıdır. Şiir sadece iç dünyamızda oluşan duygularımızı ifade etmenin aracı değildir. Ben yazdım, ben söyledim, oldu diyemeyiz. Şiir ciddi bilgi ve kültür birikimi ister. Çok büyük bir şiir mirasına sahip olmamıza rağmen şairlerimiz okuma ve araştırma alışkanlıklarına sahip olmadıklarından bu birikimden yeteri kadar istifade etmemekteler.

Bunun doğal sonucu olarak da ufkunu açamayan ve kendini aşamayan birçok şair kendi kabuğu içinde, sürekli kendi kendini tekrar ederek bir kısır döngü içinde savrulup gitmektedir. Bu durum ise ne şairimize ne de edebiyatımıza en ufak bir fayda sağlamaktadır.

Hâlbuki şair, geleneği tanımalı, onu her yönüyle bilmeli; ondan teknik olarak yararlanmalıdır. Zira okumadan, gözlem yapmadan, araştırmadan ve şiir tekniklerini bilmeden şair olunmaz. Bu teknikleri bilmeyen, gelenekten habersiz, estetik hiçbir kaygısı olmayan, dilimizin imkânlarından bihaber olan şairler gerçek şair değil eskilerin deyişiyle müteşair denilir.

Şairlerimizin bir kısmı da gerçekten okumakta, araştırmakta ve geleneği iyi bilmektedirler. Ancak bunların da en büyük handikapı okudukları şairlerin aşırı bir şekilde etkisi altında kalmalarıdır. Bu şairlerimiz maalesef “etkilenme ile taklit etmeyi” birbirine karıştırmaktalar ve kendi üsluplarını ortaya koyamadıklarından özgün eserler üretememekteler.

Hece Şiirinin Sadece Kafiye ve Ölçüden İbaret Sanılması: Hece şiiri sadece parmak hesabıyla hece sayılarını tutturmak demek değildir. Birçok hece şairi şiirin sadece vezin ve kafiyeden oluştuğunu zannetmekte ve şiiri adeta formülize ederek manevi ikliminden çıkarıp matematik bir âleme sürüklenmektedir. Her kafiye ve vezinli söz şiir değildir.

Şiiri kafiye kurban eden şairlerin şiirlerine baktığımızda her mısra farklı bir şeyi anlatmakta, bir anlam bütünlüğü, bir anlam derinliği bulunmamakta... Dolayısıyla bu tip şiire şiir, yazana şair demek oldukça zordur.

Kuralların Şairi Sınırladığı Düşüncesi: Hece şiirinin unsurları şairleri kısıtlıyor eleştirisi belki de en çok gündeme gelen bir eleştiri... Bu eleştiri geçmişte aruz için de söylendi... “Kurallar, insanı kısıtlıyor. Belirli kalıpların içinde kişinin kendini tam olarak ifade etmesi imkânsızdır” gibi bahanelerin arkasına sığınmak yersizdir. Eğer şiirde kurallar şairleri sınırlasaydı binlerce yıldır şiir varlığını sürdüremezdi. Bugün isimlerini iftiharla yâd ettiğimiz şairlerimiz olmazdı.

Şiir herkesin yapacağı, yazacağı basit bir iş değildir. Ustalık o “kısıtlacı” denilen sınırlar içerisinde bir şeyler söylemektir. Şiir bir düz yazı değildir ki virgüllü bol tarif cümleleri gibi her şeyi anlatsın. Şiir dili zaten bir üst dildir. Bu dil, kısa ve özür. İçinde ise âlemler saklar. Siz “lambada titreyen alev üşüyor” mısramın anlamını düşündünüz mü? Bu mısra da hangi kısıtlamadan söz edebilirsiniz? Oysa $6(3+3)+5=11$ hece ölçüsü, durağı, kafiyesi, redifi ve anlam yüküyle ustaca yazılmış bir mısra karşınızda duruyor. Bunun gibi binlerce mısra örnek verilebilir.

Hece Şiiri Öldü Vehmi: Gelelim “hece öldü” sözüne... Bizde bir hastalık oldu bu söz. Falan sanatçı öldü artık derler adam yeni bir eser koyar ortaya bu kez başlanır meth-ü senaya. Hece ölmemiştir. Ama hece şiirinin ustaları her fani gibi ölmektedir. Bugün günümüzde hece ile yazan ve çok başarılı eser veren birçok şairimiz vardır. Bu şairlerimizin sesini duymuyorsak, eserlerini görmüyorsak o zaman ölen hece şiiri midir yoksa bizim kulağımız, gözümüz veya hassasiyetlerimiz midir onu sormamız lazım kendimize...

“Hece ile söylenecek her şey söylenmiştir, zamanımızda hece ile şiir yazmak olanları tekrar etmekten ibarettir” gibi bir yakıştırma da asılsızdır ve sadece kuru bir zandan ibarettir. Ne insanoğlunun sonu gelmiştir, ne de söz bitmiştir. İnsanlık devam ettiği müddetçe söz de bitmeyecek şiir de son bulmayacaktır. Serbest tarz yazanlar sürekli yeni ve hiç söylenilmedik şeyler mi söylüyorlar? Heceye göre devede kulak sayılmayacak kısalıktaki geçmişlerinden günümüze hiç mi tekrar yok? Hemen hepsi aynı konular, benzeri ifadelerle dolu. Bunun neden farkına varılmıyor?

Bir şey önceden söylenmiş olabilir, bu gayet normaldir. Mühim olan aynı şey bile olsa farklı şekilde söylemektir. Bu serbestle nasıl mümkünse hece ile de mümkündür. Şairlik beceri ve kabiliyeti de budur. Eğer söylenecek söz kalmadıysa bu sadece hece için değil tüm türler içinde geçerli olmalıdır. Serbest tarz yazanlar sürekli yeni ve hiç söylenilmedik şeyler mi söylüyorlar, hiç mi tekrara düşmeyecekler?

Hece şiirinde yapılacak şeyler henüz bitmemiştir. Hecenin asli unsurlarına takılıp kalmak hiç de doğru bir yaklaşım değildir. Hece şiiri sadece mısra sonundaki kafiye olan kelime kökü ile sınırlı değildir. “Lambada titreyen alev üşüyor” mısrasında kafiye dairesinde incelenecek kelime “üşümek” kelimesidir. Arkada kalan kelimeler ve oluşturduğu anlamı görmezden gelmek üzümün çöpüne, armudun sapına takılıp kalmaktan öte bir gayret değildir.

Hece şiiri diğer şiir türlerinde olduğu gibi kelimelerle şekillenir. Günlük kullandığımız kelime sayısı yani kelime dağarcığı kısıtlı bir insan elbette şiirini de kısırlaştırmış olur. Şiire alınan yeni kelimeler yeni kafiye de beraberinde getirecektir.

Farklı Söylem ve İmge Meselesi:

Şiirde söylenmeyi söylemek önemlidir ve bu durum onun sanat değerini yükseltir. Ancak bu ifade; sadece farklı olmak adına anlamsız, saçma sapan şeylerin söylenmesi anlamına gelmez. Bu tür söylemler, yazılan şiiri ancak saçmalığıyla farklı kılar ve özgün olmak yerine gülünç hale düşülmesine sebep olur.

Şiir ne tek başına aklın ne de gönlün işidir. Şiirde ortak bir çalışma vardır. Buna bilgi, sezgi, teknik ve gönlün müşterek çalışması diyebiliriz. Şiiri tek başına ne biçimin ne imgenin ne de sesin esareti altına almak doğru değildir. Yalnız bunları, şiirin yapı taşları olarak düşünmeliyiz ve her birinin yüzde olarak şiire katkısının konuşulabilir, tartışılabilir olduğunu da unutmamalıyız.

İmge kavramının, yeni bir şeymiş gibi ön plana çıkışı, 1950'den sonra, "İkinci Yeni" şairleriyle birlikte olur. İkinci Yeni bir anlamda, Haşim'in tesirindedir; Haşim ise, özelde Şeyh Galip ve sembolizmin, genelde ise divan şiirinin tesirindedir. Hatta İkinci Yeni mensuplarına gizli divan şiiri sempatizanlarıdır diye boşuna dememişler. Zira bugün imge diye tutturulan şey yeni bir icat değildir. Divan şiirinde kullanılan mazmunlar da bir nevi çağının imgeli söyleyişleridir desek sanırım yanılmış olmayız. Sırf imge bulacağım diye şiirin anlamı katledilmemelidir. Elbette şiirde imge önemlidir. Orijinal ama anlamlı olmalıdır.

Çarpık Çağdaş, Modern ve Çağ Dışı Anlayışı:

Çağdaş ve çağ dışı anlayışı sadece ideolojik bir bakıştan başka bir şey değildir. Sınırsız özgürlükler, estetik değerleri yok saymak gibi sarhoşluklar, halkın değerlerini ve üretimlerini hor ve küçük görenler, başıboşluğu arzu eden yaklaşımlar aslında çağ dışı yaklaşımlardır.

Bugün daha da revaç bulan serbest şiir de maalesef yanlış anlaşılmış, şiirle nesir birbirine karıştırılmıştır. Serbest şiiri saçmalama bahçesi olarak kabul edenler aslında hem serbest şiiri hem de genel anlamda şiiri tüketmekte olduklarının farkında değildir. Bir kompozisyona bağlı kalmadan gelişigüzel oluşturulan serbest şiirlerin daha doğrusu düz yazıların etkili okunması da onlara şiir hüviyeti kazandırmaya yetmemektedir. Bu da gösteriyor ki hece öldü veya ölüyor diyenler aslında ehil olmayan ellerde şiirin can çektiğini görmelidirler.

İdeolojik Kamplaşma:

Edebiyatımız siyasi kuşatma altındadır. Her siyasi grubun bir dergisi, her derginin bu görüş etrafında şair ve yazarı bulunmaktadır. Bunun sonucu olarak kendi kendilerini besleyip büyüten, birbirini yücelten bir atmosfer oluşmuştur. Bu çevreler kendi dışındakileri ısrarla görmemeyi adet edinmişler, inkâr edemeyecek durumda ön plana çıkmış şair ve yazarlara da bu at gözlüğü ile bakarak önemsizleştirme ve küçültme derdine düşmüşlerdir. Bu durum ise birçok müteşair ve yetkisiz yazarın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunların etkisinde kalan veya devamı durumunda olan yayınevleri de güzel ve estetik eserleri basmak yerine yandaşların eserlerini çoğaltmakta ve edebiyatımıza hizmet etmek yerine ihanet etmektedirler.

Şiir Eleştirmenliği Eksikliği:

Edebiyatımızdaki yetkin şiir eleştirmeni eksikliği de ayrı bir sorundur. Siyasi kamplaşmanın oluşturduğu yalancı atmosferde hayat bulmaya çalışan bu kişiler de gayriyi zem, yandaşı da göklere çıkarmayı eleştirmenlik olarak görmektedirler. Tarafsız olanlar ise kendilerine bu yalancı dünyada yer bulamadıkları için kaybolup gitmektedirler.

Sonuç:

Şüphesiz hece ölçüsünün bildiğimiz, alıştığımız tarzının devamı, devam ettirilebilmesi kültürümüzün ve geleneksel yapımızın sürdürülmesi açısından çok mühim bir hadisedir. Hatta hecenin tamamen terk edilmesi kültürümüz açısından son derece tehlikeli sona yaklaştığımızın en önemli işareti olacaktır. Fakat hecenin ana kurallarını koruyarak hecenin gelişmesine katkıda bulunan her gelişmeye hecenin bekâsını sağlamaya yönelik oldukça mühim çabalar olarak bakmayı da asla ihmal edemeyiz.

Hece öldü gibi sözleri bu anlattığımız çerçevede değerlendirdiğimizde aslında ölmediğini görmekteyiz. Ama heceyi öldürmeye kalkanlar başta hece şairi olduğunu zanneden, şiiri bilmeyen müteşairler ve gözlerine at gözlüğü takarak kendi ideolojilerinin ve şiir anlayışının dışında hiçbir şeyi kabul etmeyen ön yargılı sözüm ona sanatçılardır.

Unutulmalıdır ki; söz ölürse şiir de ölür. Şiir ölürse hece de kalmaz, aruz da, serbest de...

ÇÖZEMEDİM İNSANI**Yusuf DURSUN**

Altımıza döşek gibi serilen
Arzı gezdim, gezemedim insanı.
Üstümüze yorgan gibi gerilen
Göğü çözdüm, çözemedim insanı.

Yıldızla oynadım, güneşle coştum,
Bir bulut üstünde denizler aştım,
Kafdağı'nın doruğuna ulaştım,
Masal yazdım, yazamadım insanı.

Toprağın özünde cevheri duydum,
Altın'ı gizleyen örtüyü soydum,
Taşını, kumunu bir yana koydum,
Suyu süzdüm, süzemedim insanı.

Dikenler içinde güller bitiren,
Bir tohumdan bince başak yetiren,
Gönlümüzü yücelere götüren
Aşk sezdim sezemedim insanı.

Dağlardan ses aldım sevda çağrım,
Bir gül derman oldu gönül ağrım.
"Hu" diyerek vurup kendi bağrım,
Taşı ezdim ezemedim insanı.

Başı yerde gerek yetişmiş ekin,
Bize göre değil düşmanlık ve kin.
Hoş gördüm âlemi, Yaradan için,
Nefsi çizdim, çizemedim insanı..

ASILDIM KENDİME**Fatma ARAS**

Çocukluğum masallarda inliyor
Toplayıp günleri yanayım kime
Issızlık kanımda nabız dinliyor
Şehirler kilitli döneyim kime

Sokaklar sesimi duymadan daha
Gecenin cebinde gündüzler paha
Ellerim yetişmez göğü perdaha
Üşürken duvarlar sineyim kime

Yokluğu çökerken her an gözüme
Deniz taşar tuz bırakır yüzüme
Gece şahit yastığımda sızıma
Aynada cesedi sunayım kime

Bulutlu günlerin ölçüsü kaçmış
Yarılmış gökyüzü ağzını açmış
Gibi bir karanlık ışığı içmiş
Odamda bir boran donayım kime

Göçebe geziyor mülteci yanımda
Çağlayan sellere karışmaz kanım
Sarılsa gök kuşak acıtır canım
Yüreğim boş beşik anayım kime

Aras'ım içimde anılar yara
Uzayan yaslarım açtırmaz kara
Asıldım kendimde söyleyin yâr'a
Tabakta karılmış kınayım kime

GECE DÜŞÜNCELERİ

İbrahim SAĞIR

Bir esrik güvercinin tutunup kanadına,
Hayalimi duygular ülkesine dönderdim.
Bir yolculuk başladı Kafdağı'nın ardına,
Her menzilde gölgemi post diye yere serdim.

Karanlığın hükmüne ram olurken bu âlem,
Her gece rüzgâr tarar mor dağların saçını.
Ben şiirler yazarım elimde kâğıt kalem,
Kutsarım pervasızca şairliğin tacını.

Kavrulur fikirlerim aklın kızgın sacında
Adresini kaybetmiş bir garip divaneyim.
Umarsız emellerin amansız kiskacında,
Bir fakir derviş gibi kendime bigâneym.

Mehtabın ışıkları süzülürken sulara,
Benimse başım döner garip bir haz içinde,
Müjdeli haberler var başıma yağan karda,
Dalgalanır saçlarım beyaz beyaz içinde.

Gecenin bir vaktinde rüzgârın savurduğu,
Bir çiçeğin kokusu düşer avuçlarıma,
Yitik eşini arar sığ sulara bir kuğu,
Ben nedamet içinde ağlarım suçlarıma.

Baykuş çılgınlıklarından ürküp telaşlandığım,
Kış gibi geçirdiğim bu kaçınıcı yaz böyle,
Yalnız kendi gölgemi vefalı yâr sandığım,
Benliğimi donduran bu nasıl ayaz böyle

Yelkovan ağır aksak saniye koşar adım,
Farkına varamadan öğütüyor zamanı
Unutulacak elbet benim de bir gün adım,
Azrail kime vermiş, bana versin âmânı.

SENDEN YAR OLMAZ**Ahmet ÇITAK**

Biraz geç olsa da, anladım artık
Zehirden aş olur senden yar olmaz
Bütün inancımı yitirdim artık
Ayaktan baş olur senden yâr olmaz

Farzlar vacip olur, haramlar helal
Rakı zemzem olur, şaraplar zülal
Pire berber olur develer tellal
Ağustos kış olur senden yâr olmaz

İki kere iki on eder bir gün
Fareler kedi yer günde üç öğün
Leyla Mecnun'una yapar da düğün
Mutlu bir eş olur senden yâr olmaz

Tavuklar meşk bulur belki tilkide
Balina besleriz bir gün helkide
Dünyada aç insan kalmaz belk ide
Yoksulluk düş olur senden yâr olmaz

Olur ya nehirler tersine akar
Gönül alevlenir suları yakar
Hamsi merdivensiz kavağa çıkar
Balıklar kuş olur senden yâr olmaz

GÜL SAVURUR**Haşim KALENDER**

Sevda! kulun başına
Duman çöker yel savrulur
Girsen aşkın ateşine
Göremezsın kül savrulur

Bulut sağar esen rüzgâr
Ateş olur yağacak kar
Ortada dolaşır efkâr
Miskin kalpte gül savrulur

Toprak alır toprak eder
Toz olur mahşere kadar
Rüzgârlara diyet öder
Gövde durur dal savrulur

Kalkışa karar alınca
Toprak beden can olunca
Surun düdüğü çalınca
İşte orda hâl savrulur

Kalender yolundan şaşma
Durgun ak yataktan taşma
Çetin olur hesaplaşma
Amel yakar kul savrulur

TAHASSÜR**Salih Sefa YAZAR**

Geçti gitti bire o eski günler,
Ne çuvaldız kaldı ne de “biz” kaldı.
Yanmıyor ocaklar, bitmiyor tünler,
Ne bir fitil ne lamba da gaz kaldı.

Evler taş yığını, tavan yok artık,
Bağdaş yok, sofraya yok, savan yok
artık.
Yayık kuru bir süs, havan yok artık,
Ne o toprak yollar ne o toz kaldı.

Ne hamur yoğuran yumruk, ne bilek,
Ne değirmen taşı, ne hak, ne külek.
Yuvarlandı gitti kalbur ve elek,
Çınarda ne kabuk ne de öz kaldı.

Düşmüş millet bir dolabın çarkına,
Varmaz olmuş hiçbir şeyin farkına.
Kumarhane denir, Şimdi Zorkun’a,
Ne Buyduran kaldı ne de Daz kaldı.

Tuztaşı, Mitisin, Karanlıkdere,
Hasret çeker artık, eski günlere.
Koskoca gövdesi yıkılmış yere,
Çağlayan da yaşlı çürük koz kaldı.

Kırat yok ki yiğit olsun meydanda,
Otel/motel çıktı yatan yok handa,
Köleleştirdi millet yâdda/yabanda,
Ne dik duruş kaldı ne avaz kaldı.

Aldı saz yerini tamtam havası,
Tellerde inleyen, hep gam havası.
Gayrı ne Çamlıbel ne çam havası;
Şimdi ne Köroğlu ne Ayvaz kaldı

İHSAN EDER**Şükrü ÜNAL**

Sakin ümidini kesme Mevla’dan
Saray ihsan eder han ihsan eder
Onulmaz dertlerle cedelleşirken
Şifa ihsan eder can ihsan eder

Namerdin bir kaşık yemeği yenmez
Mevla’nın yaktığı ocaklar sönmez
Hazinesi çoktur bitmez tükenmez
Sen bir umar iken bin ihsan eder

Şükrü eda et sen nankör olma
Hakikat gözet aman kör olma
Önce suç işleyip saçını yolma
Doğrultur hedefin yön ihsan eder

YENİ TÜRKÜLER SÖYLE

Bestami YAZGAN

Dağlardan akıp gelen,
Yürekten kopup gelen,
Sevda semâlarında
Dalga dalga yükselen
Yeni türküler söyle.

Vefasız yâr üstüne,
Nazlı nigâr üstüne,
Başında dönüp duran
Efkâr efkâr üstüne
Yeni türküler söyle.

Muhabbetle süslenen,
Canevime seslenen,
Her seher ter ü taze
Ümitlerle beslenen
Yeni türküler söyle.

Kurul gönül köşküne,
Yâran dönsün şaşkına.
Yanık yürekler için
Haydi Allah aşkına
Yeni türküler söyle.

Gözyaşından süzülen,
Ezgilere dizilen,
Her esrarı sazımın
Bir telinde çözülen
Yeni türküler söyle.

Selam verip çiçeğe,
Sözler konsun gerçeğe.
Çifte sazlar koşulsun
Geçmişten geleceğe
Yeni türküler söyle.

TÜRKÜLER DARILIP
SAZ DA SUSARMIŞ

İsmail Kutlu ÖZALP

Bülbül feryat eder vakt-ı seherde
Har ile çevrili gül neden açmaz?
Aşk ile gözyaşı dökülen yerde
Aşığa sinesin çöl neden açmaz?

Yıldızlar çekilip şafak sökünce
Güneş ateşinden ışık dökünce
Âşıklar vuslata boyun bükünce
Yâr yüzünü yâre tül neden açmaz?

Bahar da susarmış, yaz da susarmış
Bir gün olur cilde naz da susarmış
Türküler darılır saz da susarmış
Sevenin derdini tel neden açmaz?

Yanıp da yanmasam gider mi yanmak
Bilmem ki yanana keder mi yanmak
Sevince bir çeşit kader mi yanmak
Dil sustu, anladım, dîl neden açmaz?

Baş bağladı em istemez yaramız
Daha da kararır baht-ı karamız
Kavuşmak zor, kim açtıysa aramız
Kapandı, yolları yol neden açmaz?

Börtü böceklerin yurduna kadar
Kuzusundan, azgın kurduna kadar
Rahmet kapısını ardına kadar
Mevlâ'm açık etmiş, kul neden açmaz?

Sevdiğini hayalinde var eden
Kendine erilmez yâri yâr eden
Âşık o ki yâre bile yareden
Kutlu ozan sözü, bil, neden açmaz?

YORULDUM**Mehmet DURMAZ**

İnsanım diyenden yıldırı bu gözüm
Yanlış işler göre göre yoruldum
Tutulmadı yerde kaldı her sözüm
Boş nasihat vere vere yoruldum

Kimseye sözüm kâr eylemeyince
Bir sebep düşündüm inceden ince
Bir ateş, bir kurşun her bir düşünce
Başım taş vura vura yoruldum

Gidem dedim yollarımı kestiler
Sevincimin lambasını kıstılar
Pas pas yapıp yüreğime bastılar
Yollarına sere sere yoruldum

Aklım firar edip kaçtı dağlara
Dolu yağdı bahçelere bağlara
Mahkûm oldum sahillere sığlara
Bu limanda dura dura yoruldum

Yorgun bir yolcuym yollarda kaldım
Deryaydı menzirim göllerde kaldım
Seraba aldanıp çöllerde kaldım
Boş hayaller kura kura yoruldum

Herkes rahat, huzur, çıkar derdinde
Vefayı aradım dostlar yurdunda
Vefa kalmış Kafdağı'nın ardında
Döşe yumruk vura vura yoruldum

Gam yüküyle yordum yürek tayını
Aşkın hicranından aldı payını
Gönül kemanına derdin yayını
Ömür boyu süre süre yoruldum

Bel bağladım baharına kışına
Boşunaymış bunca elem boşuna
Emel gurbetinde talih kuşuna
Ok atıp yay gere gere yoruldum

Gül dikedim bayırlara kırlara
Aklım ermez oldu ince sırlara
Kaçıp gittim başka başka yerlere
Aynı yere vara vara yoruldum

Olamadım asla gamdan azade
Sınavdır diyerek sabrettim derde
Şükür ve rızayla tüm bahçelerde
Dikenleri dere dere yoruldum

Tevhit tarlasına nifak ektiler
Meyveli ağacı yakıp yıktılar
Birliği dirliği dâra çektiler
Bu zamana ere ere yoruldum

Yalan rağbet gördü haktan geçildi
Canımın cevheri yere saçıldı
Ruhumun teninde yara açıldı
Kirli bezle sara sara yoruldum

Bedenim ruhuma kurulmuş pusu
Teknemde birikmiş hicran tortusu
Hasretim un olmuş gözyaşlarım su
Hamurunu kara kara yoruldum

Gönül aynam nisyan ile sislendi
Nefis kuşum riya ile beslendi
“Bela” yağmurunda ruhum ıslandı
Niçin diye sora sora yoruldum

Vuslat yolcusuydum sevdalı kuştım
Kesrette eğlendim vahdete koştım
Durgun bir ırmaktım çağlayıp coştım
Halden hale gire gire yoruldum

Meyvesiz ağacım düştüm verimden
Yoruldum kalkamaz oldum yerimden
Kader tığı ile kederlerimden
Bu kefeni öre öre yoruldum

DÜNYA SAHNESİ**Tayyib ATMACA**

Sözün içi boşaltıldı insan insandan kaçıyor
Her köşede bir tezgâh var bul karayı al parayı
Çarşı-pazar insan seli alan razı satan razı
Ne kendini okuyan var ne de açıp bir kitabı
Herkes yazar herkes şair okur dersin sana ömür

Hangi yüzün aynasına bakarsan bak kendin yoksun
Dokunmaya çalıştığın ya bir hayal ya bir rüya
Korkuların başkasının mutluluğun sanal âlem
Yediklerin tat vermiyor içtiklerin zehir zıkkım
Kuş yemlemez avuçların neyine gerek Maide

Herkes kendi yitiğini başkasında arar oldu
Yolda kimi buldu ise yoldaşıyla değiştirdi
Hani her şey angaryaydı yol O'nundu varlık O'nun
Üç maymundan başka oyun yazın da sahneye koyun
Yaşlanınca kayıtlardan indirerek izlenecek

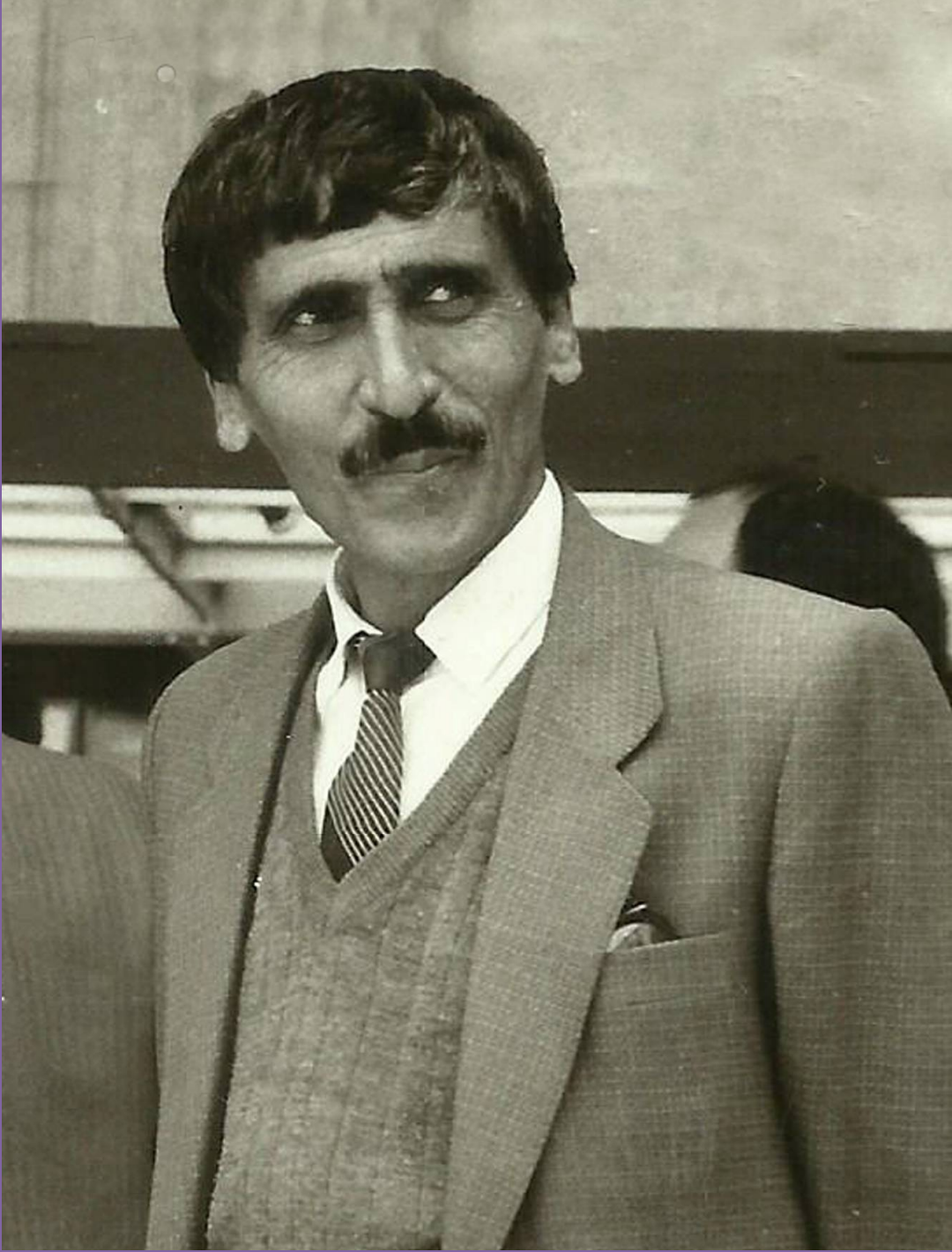
Ne kenarda bir hakem var ne de ortada güreşen
Çeker durur birbirine elenseyi pehlivanlar
Yıkan kimdir yıkılan kim arada bir dümen döner
Bahışçiler şakşakçılar davulcular ve yağcılar
Kendileri gözün yumar ağasına tutar fener

Bu nasıl bir demokrasi dört yılda bir selam verir
Vekil asıla yalvarır asıl vekile yalvarır
Her seçilen üzerine yemin zırhını giyince
Kuyruğu dik aslan olur teba ise uysal koyun
Sahne göçer ışık söner bir gün oynanmaz bu oyun

Üstümüzde gök delindi altımızda yer yarıldı
Küffar küfrü evimize sütçüden erken getirir
Ar namus şişeye girdi hayâ kaçtı Kafdağı'na
Verdiğimiz sözden caydık Kalu Bela darbimesel
Sonunda olanlar olur ama ben o sonu görmem

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

2.sayı on5nisan 2015

BU SAYIDA

Abdurrahim
KARAKOÇ
M. Önal
MENGÜŞOĞLU
C.Ünaldı
HASANNEBİOĞLU
Arif BİLGİN
Mehmet DURMAZ
Mehmet GÖZÜKARA
Ekrem KAFTAN
Muhsin İlyas SUBAŞI
Talat ÜLKER
İbrahim SAĞIR
Mustafa SUNA
Yunus KARA
İsmail Kutlu ÖZALP
Mehmet BAŞ
Nuri PEKSÖZ
Tayyib ATMACA
Âşık Cemal DİVANİ
Seher ATMACA
Mehmet ÖZDEMİR
Seyit Ahmet
KUTUZMAN
Nurullah GENÇ

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni
Tayyib Atmaca
Yazışma Adresi
İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.
F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR
Telefon: 0535 391 92 50
hecetaslaridergisi@gmail.com
2. Sayı 15 Nisan 2015
ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

CILGA

Üç beş şair bir araya gelince ne yapar sorusunun el cevabı dergi çıkarır olur. Bu dergiler kim okur sorusunun cevabını ise veremez her okur. Eskiden Kültür Sanat Edebiyat dergilerinin isimlerini bir çırpıda sayabilirken şimdi isimlerini sayamayacağımız kadar sürüsüne bereket. Elbette her derginin gayesi *surdan bir gedik açmak ama kale mi kaldı ki sur delelim* diye içinden sesli konuşan yüzlerce şairin yazarın olduğunu biliyorum.

Hangi şaire *türküyle aranız nasıl* diye sorsak yüreğindeki sazın telleri dudaklarını kıpırdatmaya başlar gözlerini yumup gönlünü yaslayacak bir dağ hayal eder. *İncecikten bir kar yağar..* Dallarına bahar yürür, evi varsa bir odasını *şark köşesi* yapmak ister. Cebinde bir çakı, döş cebinde *horozlu aynalı* günlerin hasretiyle bir çıngı beklerken bir de bakar ki *Ben kuşdili bilmez iken/Yar beni bülbül eyledi..* den tutun da *Tabiplerde ilaç yoktur yarama/Aşk deyince ötesini arama..* diye mırıldandığının farkına bile varmaz.

Her insan sırtını sırtına, kalbini kalbine, yaslayacağı bir insanı ya arar ya da bulduktan sonra kaybeder. İnsanoğlu yeryüzüne ayak bastığı günden bu güne bu böyle devam etmiş ve dünya tersyüz olana kadar da bu böyle gidecektir.

Her insan, kendini bir başkasına anlatmak, bir başkasını anlamak, duygu ve düşüncelerini insani erdemlerin içini doldurarak paylaşabildiği kadar insandır.

İnsan nasıl ki gönül coğrafyasında aynı havayı, birbirine yakın düşünceleri paylaşmak için bir araya gelirse, dergiler de bu amacın mahsulü olarak edebiyat dünyasına bir pencere kanadı açmak için yola çıkarlar.

Çeyrek asırdır özlemimi duyduğum ama bir türlü cesaret edemediğim, kendi içimde talimleyip durduğum bu yolcuğa çıkma zamanının geldiğini düşünerek bir cılga açmaya karar verdiğimde bu dar yolun genişleyerek gelenekten beslenip dünü dünde bırakarak *yeni sözler söylemek* gereğine inandım.

İkinci sayımızı hazırlamaya başladığımızda gelenekle arasındaki bağın kopmadığına inanan yol arkadaşları, patikamızı genişletmek için hazır olduklarını beyan ettiler.

Sözü uzatarak laf salatası yapmanın bir gereği yok. Sözün içini doldurarak yaşayan/yazanlarla açtığımız bu cılga gelenekten geleceğe gönül yolcuğunun başlangıcı olacaktır.

Ne mutlu yolda olanlara ve yola çıkacak olanlara..

GEZİNTİ**Abdurrahim KARAKOÇ**

Yalnızlık caddede sokakta evde
Ben beni özlerim gurbet bu derim
Mezarlıkta güler bir yaşlı dede
Yaşarır gözlerim gaflet bu derim

Sevgi gürül gürül içeme akar
Gönlüm dalgalanır ayağa kalkar
Özüm dost kucaklar gözüm dost bakar
Bağlarım çözerim rahmet bu derim

Kendi yavrusunu yemez kurt soyu
Gül açtı sayarım düğünü toyu
Derde denk olursa sabırın boyu
Göğsüme dizerim servet bu derim

Zulüm tez doyurur adalet aç kor
Yazık arkasında intikam öç kor
Toprak üç beş kemik bir tutam saç kor
Düşünür gezerim ibret bu derim

Susayan toprağı gökler emzirir
Acıkan ağacı kökler emzirir
Dost ilhamlar beni yoklar emzirir
Oturur yazarım nimet bu derim.

SUYA GÜZELLEME**Metin Önal MENGÜŞOĞLU**

İçimde sanki bir dere
Toprağa su vere vere
Soruyor menzilim nere
Gözüm yolunda kalmıştır

Yakamozun gümüş süsü
Güneş aynasının yüzü
Işık tülünden örtüsü
Şimdi uykuya dalmıştır

Sular sellerle karıştı
Gökyüzü yerle yarıştı
Ne yüce bir yalvarıştı
Tut ki düşlerden kalkıştır

Suyun kurumadan önce
Üstünü örttüler bence
Toprak çamura dönünce
Son kıvamını almıştır

Ulu dağlardan taşırırsın
Taşır bize ulaşırsın
Bin bir renge bulaşırsın
En çok kızıla çalmıştır

Bende küçük bir hevesti
Buz gibi su dolu testi
Yollar ki yolunu kesti
Köprü altına salmıştır

İçimin suları sustu
Betonla örtüldü üstü
Bizzat hayat bize küstü
Ömrün boyu kısalmıştır

AKŞAM**Cumali Ünalđı HASANNEBİOĞLU**

Soylu bir konuk gibi
Getirdi dağ akşamı
Ve sessiz etekleri
Gezdirdi bağ akşamı

Her şeyi geri aldı
Kararan güne daldı
Bir çocuk sesi kaldı
Bir de çerağ akşamı

Çıkardı hüznü biliş
Yenik orduyla gidiş
Âh! ölümcül bir gülüş
Kanlı dudağ akşamı

Geç hayattan ve günden
Sana ne kaldı dünden
Bu saat gördüğünden
Çöz, çıkar sağ akşamı

KARAKOÇ AĞABEY

Arif BİLGİN

Okumaya ilkokul dördüncü sınıftan itibaren alıştım. Gelirimiz kitap ve gazete almaya elverişli olmadığından evimize çok yakın olan ve o yıl açılan Elbistan Çocuk Kütüphanesi'nin başta gelen okuyucularından olmuştum. Ayrıca, nerede bulsam özellikle dedemlerde -onlar günlük gazete alırlardı- elime gazete ve kitap olarak ne geçerse okurdum.

Aynı şekilde bir gün dedemlerde gazete ve kitapların konduğu pencereye bakarken elime, küçük boyutlu, soluk turuncu renkli, karton kapak, samanlı kâğıda basılmış “Hasan’a Mektuplar” diye bir kitap geçti. Kitabın kapağındaki “Mektup yazdım Hasan’a / Ha Hasan’a ha sana” esprisi o kadar hoşuma gitmişti ki, o saniyede itibaren Abdurrahim Karakoç’la tanışmak, görüşmek arzusu duydum. Daha o gün okuyup bitirmiştım. O güne kadar Afşinli halk şairi Kul Hamit’in, Elbistanlı şairlerden Adil Soydan’ın (Gönül) kitapları ile adını hatırlamadığım birkaç şiir kitabı daha ancak okumuştum. O zamanlar revaçta olan ve manzum yazılmış Yusuf ile Züleyha, Kerem ile Aslı, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin kitaplarına da zaman zaman bakardım. Bir de yine aynı sınıfta iken okulumuzun müdürü ve matematik öğretmenimiz M. Fethi Akat’ın “Yaralı Bozkurt” isimli manzum piyesini hem okumuş hem de sahnelemiştik. Elbistan’ın Sesi gazetesinde yayınlanan dedem Hacı Ahmet Güler dâhil birçok şairin şiirlerini de kaçırmazdım. Bu yüzden Çıtak Ahmet, Abdurrahim Karakoç, Hayati Vasfi Taşyürek, Cansız Hacı, H. Hasan Uğur gibi isimlere yabancı değildim.

Ortaokul ikinci sınıfta iken sanıyorum 1965’te Bahaettin Karakoç’la da tanışmıştık. Elbistan’da sağlık memuru olarak çalışıyordu. Onun güler yüzü, sevecen tavrı ve bizlere bir şeyler kazandırma gayreti hep saygıyla andığım izlenimler olarak aklımda kalmıştır.

O sıralarda, Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde okuyan arkadaşım Mehmet Karaman kendisinin de şahit olduğu bir anıyı anlatınca, Abdurrahim ağabeyle tanışma arzum birkaç kat artmıştı. Maraşlı Halk Şairlerinden Mustafa Zülkadiroğlu “Bomboş” (1967) isimli bir kitap yayınladı. Kitabın yayınlanmasından sonraki ayların birinde Abdurrahim Karakoç, Maraş’ta bir geceye katılır. Salonda onu gören Mustafa Zülkadiroğlu ile aralarında şu konuşma geçer:

- Abdurrahim Bey, benim kitabımı görmüş müydünüz?
- Hangisini?
- Bomboş’u.
- Haa gördüm, gördüm..
- Nasıl buldunuz?
- Bomboş!..

Ciddi, pek gülmez gibi görünen yüzünün arkasında müthiş bir espri yeteneği, anlayışı ve taşı gedğine koyma zekâsı vardı. Zaten öyle olmasaydı, o harika, ince ve derin hiciv şiirlerini yazabilir miydi? Ayrıca çok sakın, sevecen, sesini hiç yükseltmeyen, sabırlı bir insan olarak yer etti içimde...

60’lı yılların son çeyreği gibi geliyor bana; 67 mi desem, 68 mi? Elbistan’da Çarşı Camii’nin kuzey taraf karşısında yavaştan değişmeye yüz tutmuş ‘Marangozlar Çarşısı’nda hepsi iki katlı olan binaların en dar olanı, Ali Akbaş’ın önderliğinde Elbistan’da ilk ‘Ülkü Ocağı’ olarak kiralanmıştı. Kimi arkadaşlarıma uyararak ben de arada sırada gelip gitmeye başlamıştım... On beş, on altı yaşındaydım, benim gibi yeni yetme gençlerden sekiz on tane gelip gideni görürdüm...

Biz daha çok akşamları giderdik. Bir saat kadar oturur, ikram edilen çayı içer ayrılırdık. Bir süre sonra bazılarının seminer konuları verilmiş olmalı ki, periyodik olarak haftada bir sunulmaya başladı. Konunun adı ilgimizi çekerse gidip dinliyorduk. Samimi arkadaşlarımdan birine seminer konusu olarak “Toprak Reformu”; yararlanması için de Prof. Dr. Mümtaz Turhan’ın “Toprak Reformu ve Köy Kalkınması” (1964) isimli kitabı emanet edilmişti. O arkadaşım seminere üç gün kala işini bahane ederek cayınca, Ali Akbaş, benden rica etti. Ben de kabul ettim. Gece gündüz çalışarak üç gün içinde hazırlandım ve belirlenen günün akşamı dinlemeye gelen on, on beş kişiye sundum.

Ali Akbaş sunum yaptığım masanın yan tarafında iken tam karşımda zayıf, esmer, siyah ve hafif sarkık bıyıklı, simsiyah saçları alnının yarısından çoğunu kapatmış; dinlerken sürekli elindeki kalem ile kolunu dayadığı masada bir kâğıda başını hiç kaldırmadan şekiller çizen biri oturuyordu. Arka arkaya sigara içiyor, sigarasından nefes çekerken avurtları sanki birbirine değecekmiş gibi içeri çöküyordu. Tahta sandalyede ve sürekli bacak bacak üstüne atarak oturuyordu. İşin ilginç yanı, bunu yaparken üstteki bacağı ile yere basan bacağı ve bu bacağı yasladığı sandalyenin ayağını da birlikte sardığı gibi ayağı yandan dışarı çıkıyordu. Ali Akbaş, bu ağabeyle ve yaşı bizlere nispeten beş on yaş daha büyük birkaç kişi tebrik ettiler, yüreklendirici sözler söylediler.

Sonra Ali Akbaş oradakileri tanıttı; meğer tahta sandalyede oturan, o zayıf, esmer ve sürekli sigara içen Abdurrahim Karakoç imiş. Heyecanlanmış, sevinmiş ve onu sevmiştim...

O yıllarda Abdurrahim Karakoç Ekinözü belediyesinde muhasip olarak çalışırdı. Milliyetçi, dini değerlere önem veren bir şair ağabey olarak bildiğimizden, sohbet ve fikirlerinden istifade etmek düşüncesiyle, arkadaşlarım (Mehmet Karaman, Orhan Poyraz, Yalçın Bolu) ile onu, zaman zaman ziyaret ederdik. Ya kasabanın kahvesinde bulurduk onu ya belediyedeki odasında. Çay ikram ederdi, sorularımıza cevaplar verirdi; nelerle uğraştığımızı, neler okuduğumuzu vs. sorardı. Ben de bu ziyaretlerimizin birinde şiiri ne zaman, nasıl ve nelerden etkilenerek yazdığını sormuştum. Şu cevabı vermişti:

– İlham bu, ne zaman geleceği belli olmaz Arif. Daha çok yalnızken misafir olur bana... Yanımdan defter kalem eksik etmem. Geleni geldiği kadar hemen yazarım. Sonra üzerinde düşünürüm, değişiklikler yaparım. Yattıktan sonra da gelir sıklıkla.. Düşünün, lamba sönmüş herkes uyumuş, sen uyumadan önce yataкта dönüp duruyor, kafanda hayallerle, hayatla, gerçeklerle, şiirle, savaşıyorsun adeta.. Birden bir dörtlük, bir beyit düşüyor aklına. Onu kaçırmamak gerek. Yarına kadar unutabilirsin. Yerimden kalkıp, kibriti bulup, lambayı yakıp, kâğıdı kalemi alıp yazıncaya kadar unutma ihtimali vardı ve aile efradı rahatsız olabilirdi. Sırf bunlar için pilli küçük bir teyp aldım, hemen düğmesine basıyorum, aklıma düşeni okuyorum, ertesi gün de deftere aktarıyorum. Daha önce yani teyp yokken, lambayı yakmaya erindiğim veya kibrit bulamadığım zamanlarda, hemen yanımdaki ocaktan aldığım kömürle, görmeden duvara beyitler, dörtlükler yazdığım çok oldu. Yine ziyaret etmek üzere niyetlendik ve mesai saati içinde Cela'ya (Ekinözü) ulaştığımızdan odasında olacağını düşünerek belediyeye uğradık. Yoktu. Mesai arkadaşları, "Misafirleri gelmiş. Çağırdılar. Yukarı İçme'ye gitti" dediler. Çok yakındı. Üstelik kestirme bir yolu varmış, tarif ettiler ve yürüyerek gittik.

Ana yoldan Yukarı İçme'ye ayrılan yolu geçerek geçmez sol tarafta, özellikle anayola paralel olarak akan arkın iki yanına dikilmiş yaşlı kavak ve söğüt ağaçlarının gölgesiyle serinleyen çok geniş bir çayırılık vardı. Bu çayırılıkta, birçok ilden daha çok güney illerinden, hatta yurt dışından şifalı olduğu bilinen acı su içerek derdine deva aramak için gelenler, canları sıkıldığında, sohbet arzuladıklarında veya gezindikten sonra serinlemek niyetiyle gelip oturlardı. Burada rengârenk, her kültürü temsil eden insanı görmek mümkündü. Aşağı İçme'de de aynı şekilde... Abdurrahim Karakoç'un yüreğine üç ayrı Mihriban'ın aşkını düşüren işte bu iklimdi... Biz oraya geldiğimizde, gölge alanda, büyük bir halka şeklinde sandalyelerde oturan yirminin üzerinde insan görünüyordu. Bize göre sağ tarafın orta kısmında Abdurrahim ağabey oturmuştu. Yaklaştık. Bakıp bizi görünce ayağa kalkarak hoşbeş etti. Misafirlerle tanıştırdı ve halkayı genişletmek amacıyla kollarını iki yana açarak geri doğru birkaç adım yürüdü ve yakınlarındakilere de kendisine uymaları için eliyle işaret etti. Böylece sağında solunda boşluklar oluşmuştu. Buralara bizim için sandalyeler getirtti... Halka geniş, oturanlar kısmen birbirine uzak olunca, daha yakın olanlar kendi aralarında sohbet ediyordu. Belki bunu önlemek, belki durgunlaşan havayı neşelendirmek için, bir ara Abdurrahim Karakoç, sesini hafif yükselterek, kelimesi kelimesine şunları anlattı:

– Yıllar önce bir gün yine misafir arkadaşlarla burada oturuyorduk. Şu karşı yolda tozu dumana katan gosgoslu bir araba gelip durdu. Sanıyorum Mercedes'ti. Onu görünce yaklaşan gence bir şeyler söyledi. O da koşarak yanıma geldi ve bana, 'Abdurrahim ağabey, bir hanım seni görmeye gelmiş; buraya kadar gelebilir mi, diyor' dedi. Ee hanım olunca, belki gelmeye çekinmiştir diye düşündüm ve gittim. Yaklaşırken kadın arabadan indi. Hoş geldiniz dedim. O, 'hoş bulduk; ben Ankara Kayseri üzerinden Malatya'ya gidiyordum, tabelada Elbistan yazısını okuyunca, şiirlerinden dolayı hayranlık beslediğim ve Elbistanlı olduğumu bildiğim Abdurrahim Karakoç'u görmek, tanımak istedim. O yok muydu?' dedi. Ben de 'Hanımefendi, Abdurrahim Karakoç benim' dedim. Bunun üzerine kadın baktı, baktı hemen yanında durduğu arabasının kapısını açarken, 'keşke sizi görmeseydim de hayalimdeki gibi kalsaydınız' dedi ve binip gitti. Ne kadar gülmüştük, ne kadar...

Uzun yıllar, binalarının yerleri ve bahçeleri bugün Köprübaşı'ndaki parkın içinde kalan Avcılar Kulübü ve bitişiğindeki Öğretmenler derneği, bütün Elbistanlıların nefes aldığı, oturup çay içtiği tavra, iskambil, satranç oynadığı ve misafirleriyle sohbet ettiği yegâne yerd. Abdurrahim ağabey de Ekinözü'nden geldiğinde uğrarsa, arkadaşlarla burada buluşur sohbet ederdik. Eğer, gideceği zaman gelmişse, koltuğunun altında, muhakkak paket halinde, o günün hemen tüm gazeteleri, takip ettiği dergiler, mecmualar olurdu. O zamanlar her gün gelmek mümkün değildi, gelmişken bir haftalık malzeme ediniyordu herhalde... -Necip Fazıl'a rahmet olsun- bir gün 'Kaba softa ham yobaz'ın biri aklınca eleştirmişti:

–Kardeşim, içinde açık saçık avrat resimleri olan bu renkli gazeteleri niye okuyorsun ki? Abdurrahim ağabey de sakince cevaplamıştı;

–Ağabeyim, benim onları tanımam gerek. Şiirimi yazmam, eleştirmem, baltayı taşla vurmamam için; ne yapıyorlar, ne demişler, bizim cenaha tavırları ne, ülkemiz nereye gidiyor, yönetenler ne ediyor öğrenmem için okumam gerek. Baska yolu var mı?

Bu tür sohbetlerimizden ilginç olanlarından birkaçını nakletmek isterim.

Hiciv-eleştiri konusunda sıkıntı çekip çekmediğini sormuştum da şöyle cevaplamıştı;

– Bizim milletin çoğu ahmak ve ciddi meseleleri o kadar önemsizmiş gibi ele alıyor ki, bu yüzden eleştiri konusu istediğimden daha çok çıkıyor. Bak şunu da söyleyeyim, ben solcu olsam bizim kesimi o kadar kolay hicvederim ki, akıllar durur.

Bu solcular da bizi tanyacak kadar bilgi olmadığından eleştiremiyorlar, eleştirenler kurusıkı laftan öte gidemiyorlar...

İleri saat uygulamasına kesinlikle uymazdı. Saatini hiç değiştirmezdi. Neden ileri almadığını sorunca, tam Abdurrahim Karakoç’a uygun bir cevap vermişti;

– Niye alayım Arif, benim saatimin duruşu doğru, onlar eninde sonunda bunun ayarına geri geleceklerdir.

Bir defasında da Ceyhan’ın kıyısına oturmuş çay içerek sohbet ediyorduk. Sordum;

– Ağabey, Elbistan artık dar gelmiyor mu? Ülkemizin okuyan kesiminde tanımayan yok gibi, kimi şiirlerini sol kesim bile beğeniyor, türküleştiriyor; gecelerinde, törenlerinde okuyorlar.. İstanbul’a gitmeyi düşünüyor musun?

Beklemediğim bir cevap vermişti;

– Düşünüyorum. Ama daha çok erken; belki ileride... Doktor Bey, Hâkim Bey; Mebus Bey gibi şiirlerim yayınlandıktan, bazıları bestelenip plaklara okunduktan sonra sol kesim, halkın derdiyle dertlenmemi kendine yakın bulmuş olacak ki, ‘Gel bizde yaz, ne istersen iste...’ gibi teklifler yaptı; ama kesinlikle yüz vermedim, vermem de... Gidersem, başka niyetlerle gideceğim...

1974 Mayıs’ında kısa bir süre Van’a gitmiştim. Misafir olduğumuz ev sahibi bizi akşam kardeşinin okulunun gecesine götürdü. Kapıdan girmeden önce “Aman arkadaşlar, ne olur sağcı, ülkücü vs olduğunuzu asla belli etmeyin; çok tehlikeli olabilir” diye tembih etmişti. Gecenin bir bölümünde dramatize edilmiş hâlde şiir yarışması vardı. O gece, orada Abdurrahim Karakoç’un ‘Doktor Bey’ isimli şiiri büyük oy farkıyla birinci olmuştu...

1974 yılında Kıbrıs Çıkartması’nın havasına kapılmış ve Elbistan Ülkü Ocağı “Türk Ordusu Yararına” bir gece düzenlemişti. Yöneten arkadaşlar (Yılmaz Terzi, Bilal Bütün vs.), benim sunucu olmamı istediler ve ısrarla kabul ettirdiler. Biletler satılmış, davetiyeler gönderilmişti. Gece başlamadan saatler öncesinden Dilek Sineması’nın bırakın salonunu, koridorları, merdivenleri hatta dış kapısının önü bile Elbistan’ın içinden, köylerinden, Afşin’den gelen insanlarla dolmuştu. Abdurrahim Karakoç, Hayati Vasfi Taşyürek de misafirler arasında idi. Ön sırada yer ayrılmıştı onlara... O sıralar ünü parlamış olan Kul Mustafa’nın, Kaynarî ve Hacı Karakılçık gibi halk şairlerinden oluşturduğu beş altı kişilik ekibi gecemizin ikinci bölümünü dolduracaklardı. İhtimal ki, halkın önemli bir kesimi onları dinlemek üzere gelmişlerdi.

Bizim hazırladığımız ilk bölüm bitmiş, arada yaptığımız açık artırma inanılmaz renkli geçmiş ve ilgi görmüştü. Hayati Vasfi Taşyürek kendi isteği ile şiir okumak üzere sahneye çıkıp tok sesiyle redifi “Bize inkılâp lazım, inkılâp lazım bize” olan şiirini okudu. Alkış inanılmazdı. Kul Mustafa gece başlamadan önce “Arkadaşım, bizim bölüm başlarken mikrofonu bize vereceksin, sunuculuğu biz kendimiz yapacağız” demesine rağmen, sunumum ve halkın bana olan tavrı hoşuna gitmiş olacak ki devam etmemi rica etmişti. Kâh ben sunuyordum, kâh kendisi mikrofonu alıp bir şeyler söylüyordu. Bir ara atışma yapmaya karar verdiler. Kul Mustafa ile çırağı olduğunu söylediği Hacı Karakılçık atışacaktı. Merhum Hayati Vasfi Taşyürek’ten ayak istediler; o da “Meydana gel” dedi. Gerçekten çok güzel, salondaki insanları pürdikkat dinlendiren, zaman zaman sesli ve alkışlarla tezahürat yaptıracak kadar heyecanlandırıan veya kahkaha attıracak kadar neşelendiren bir atışma yaptılar. Ben mikrofonu bir ona bir berikine uzatıyordum. O sırada, cevabı düşünüp ve sazlari eşliğinde söylerlerken gözlerindeki ışığın beni nasıl delip geçer gibi etkilediğini, nasıl gözlerinin fıldır fıldır döndüğünü hiç unutamadım!

Alkış daha çok alan, böylece havaya giren Kul Mustafa, mikrofonu elimden kaparcasına aldı ve salona dönerek meydan okudu. Üstüne şair tanımadığını, atışmada kimsenin yenemeyeceğini, vs söyledi. Bunun üzerine, salonda bir sessizlik oldu. Kimi ayıp ettiğini düşünüyordu, kimi “Aha şimdi Abdurrahim ağabey çıkar, onun hakkını avucuna kor” diyordu. Abdurrahim Ağabey, bana, ‘beni sahneye çağır’ işaretini yaptı. Ben de sahneyi boşalttıktan sonra söyleyecekleri olduğunu anons ederek davet ettim. Atışma yapacağı sanılarak heyecanlanan kalabalık salonu havalandırıyordu neredeyse. Dışarıdakiler de içeri girmek için kapıları kırayazdılar. Abdurrahim Karakoç, sahneye çıkıp mikrofonu aldı ve salonu alkışla inlettiren şu cevabı verdi;

– Ben, irticalen de söylerim. Bilenler bilir ki çok söyledim. Üzerinde durmadığımdan körelmiştir. Ama ben, asıl kalem şairiyim. Kalemle yazışmak üzere göbeğinden atan varsa buyursun çıksın karşıma!

Henüz çıkan olmadı...

Kabri nur, ruhu şad ve mekânı cennet olsun...

TESLİMİYET

Mehmet DURMAZ

Yeşertme nefret otunu
Sevgi bitsin dimağlarda
Deviren dünya putunu
Ağırlanır otağlarda

Şeklini geç özlere bak
Terslere bak düzlere bak
Kır kabuğu kozlara bak
Kalma sığılarda sığılarda

Doldur aşk ile bendini
Öldür yolunda kendini
Bir avcı bozar fendini
Takılıp kalma ağlarda

Temize çektim ruhumu
İçime ektim ruhumu
Ruhunla yaktım ruhumu
Yangın var şimdi dağlarda

Hani varım, hani yokum
Bağ, bahçe, tarla, takım
Her mevsim ister bakım
İş bitmiyor bu bağlarda

Baharda dalların kurur
Çiçeğini dolu vurur
Sevdiğine bela verir
Solarsın taze çağlarda

Onsuz mesafe alınmaz
Bildirmeyince bilinmez
Vermeyince can bulunmaz
Ne ölüde ne sağılarda

ÖMÜR TÜKENİRKEN

Mehmet GÖZÜKARA

Boş beleş işlerle gönül eyleme
Yolcu seni bekler yol seni bekler
Sırrın varsa bir tek kula söyleme
Dudak seni bekler dil seni bekler

Gaflete dalarsan âmân eksilmez
Ömür tükenirken zaman eksilmez
Dağların başından duman eksilmez
Yağmur seni bekler sel seni bekler

Kuşlar ses vererek sesin duyurur
Herkesin yavrusu kendince uyur
Davete icabet sünnet buyurur
Meyve seni bekler dal seni bekler

O Süleyman bozmamıştır ahtını
Belkıs terk eyledi zümrüt tahtını
Layık olanların açar bahtını
Hasır seni bekler çul seni bekler

Olunmuşsa mutlu mesut yuvada
Haklı çıkılmıştır mutlak davada
Çalımlı avcılar gezmez ovada
Aslan seni bekler fil seni bekler

Gurbet dedikleri hasret dağdır
Gönül dedikleri sevgi bağdır
Ölüm dedikleri hane dağıtır
Kefen seni bekler sal seni bekler

Kara kazan her kapıya kurulur
Baykuş tüner eve kilit vurulur
Kabir denen bir menzile varılır
Yürü seni bekler kal seni bekler

Mecburi konanlar mecburi göçer
Ölüm bir badedir her nefis içir
Seven Gözükara canından geçer
Darlık seni bekler bol seni bekler

İSTANBUL'A "KOŞMA"**Ekrem KAFTAN**

Nice seyyâre varsa toplanmış kubbe kubbe
Dönmüş zübde-i âlem bir insâna İstanbul
Hepsinin tek gördüğü Kâinat gönlü Ka'be
Nasıl tahammül eder bu hicrâna İstanbul

"Seccadesi kumlardan" ol Habîb'in müjdesi
Eritmiş de surları Fatihlerin secdesi
Olmuş bir bahar günü mü'minlerin bendesi
Karışıp şehidlerden akan kaana İstanbul

Kubbeler döner durur bu vuslatın şevkiyle
Çerâğân olur seher saltanatın şevkiyle
Bitmez gibi görünen bir hayatın şevkiyle
Yükselmek ister her dem âsumâna İstanbul

Yalnız onda yetişir Gül yüzlüye benzer gül
Ona varmak aşkıyla hep âvâre gezer gül
O'nun râyihasını bir tek onda sezer gül
Teslimdir ömürlerce gül Sultân'a İstanbul

Pervane olur güle elvan elvan çiçekler
Kâh manolya olurlar, kâh erguvan çiçekler
Solmayı istemezler gelse hazan çiçekler
Sığmaz mekân üstüne ve zamana İstanbul

Verir Süleymaniye, gülü bana yâr diye
"Gül'den ve benden ayrı geçen ömür nâr" diye
"Gül seversen hayatın dâimâ bahâr" diye
Döner yedi tepede bir handân'a İstanbul

Salevâttır duyana Boğaz'ın mahzun sesi
Yevm-i kıyama kadar kesilmez hiç nefesi
Aceb gerçek olur mu gönlündeki hevesi
Varır mı Kevser olup ol Cânân'a İstanbul

Bahtiyardır denizler Haliç'le girdik diye
Döne döne bir kerre murada erdik diye
Aşkımızı gözünün önüne serdik diye
Katre katre aşk verir her ummâna İstanbul

Nice kalbsiz şâire İstanbul çok ıraktır
Boğazda gezerler de, gönülleri kuraktır
Yalnız benim şiirim ve gözyaşım buraktır
Binip de vâsıl olur her cinâna İstanbul

ŞİİR VE GELENEK

Muhsin İlyas SUBAŞI

Şiirimiz 21. asra üç ayrı kaynaktan beslenerek girdi. Bunlardan ilki ve en eski olanı “Halk Şiiri” geleneğidir. Eski şiir örneklerimize bakıyoruz, bunların tamamı halkın kendi duygularından doğan irticalen söylenen mısralar... İlk şekilleriyle saz eşliğinde terennüm edilerek söylenen bu şiirler, zamanla hususîleşerek, koşma, ağıt, ninni, mani şeklinde ortaya çıkmış, daha sonra Halk Şairleri tarafından “Koşma” tarzında geliştirilerek bir millî vezin şeklini almıştır. Bu tarzı günümüzde devam ettirenler çoğunluktadır. Halk Âşıkları, bu tarzı sazlarıyla besleyerek yaşatma çabası içerisinde. Ayrıca, saz çalıp söylemeden de bu şiirimizin örneklerini verenler hayli fazladır. Zaman zaman çok da kaliteli şiirler görmekteyiz.

Bizim şairlerimizin önemli bir kısmı halk şiirinde iç mutluluğu çevresiyle bölüşmek isterken sazı aracı yapmışlardır. Şamanlar da İslâm öncesinde Türk topluluğu için aynı şeyleri söylüyordu. Onlar da kopuzlarını bağrırlarına çekip hikmetli sözlerle kul ile yaratıcı arasında köprü oluyorlardı. Sözün gücü ilk insandan bu yana niteliğinden hiçbir şey kaybetmeden devam edegelmiştir. Bu gücü, şair kendine güven duygusuna dönüştürerek ruhî bir rahatlığa ulaşmaktadır. Halk muhayyilesinin sağdığı bu geniş imkânı başarıyla kullananlar yalnızca kendilerinin ve kendi dönemlerinin değil, daha sonraki dönemin insanların da müşterek dili ve gönlü olmuşlardır. T.S.Eliot, “Gelenek çizgisinde olan eser gerçekten bir sanat eseri ise, aynı medeniyet içerisinde yaratılmış bütün eserlerin oluşturduğu organik bütün içinde yer alacaktır”, der. Ona göre, geleneğe bağlı olan bir şair, yalnız çevresel olan insan tecrübesinin değil, geçici olanın da şuurundadır. Bizim ana şiir damarımız oluşu bakımından, halk şiiri tamamıyla sözü edilen bu tür bir geleneğin imkânlarını kullanmaktadır. Halkın bir anlamda iç müziği olan bu şiir, onun rahatlamasını sağlayan bir gevşetici ilaç gibidir, bir sığınma aracıdır. Bunun yanında, şiirin bir de ahenkli sese dönüştürülmesi vardır; bunlar da türkülerimizdir.

Şiirin ilk etkisini sağlayabilmek için insanın kulağına ninni şeklinde sunulması, şaşırtıcı bir uzlaşmayı sağlar. Bu uzlaşma önce söyleyenin kendisinde oluşur. Gönlü ile aklı arasında. Sonra, başkalarının gönlüne ve aklına uzanır. Bizde bu öyle bir çarpıcı güzellik kazanmıştır ki, anne şefkatini dilinin ve gönlünün birleştiği manilerde çocuklarına aktarmış ve orada bu ninniye dönüşmüştür... Ninni, çocuğun o saf zekâ coğrafyasına düşen ilk insan sözüdür. Yumuşak bir söz ve kuşatıcı bir ahenkle kucaklar bebeğin dünyasını... Anne şefkatinin o sınırsız heyecanı içerisinde yavrusunun yüzüne bakar ve inilti halinde mırıldanır: “*Ninni bebeğim uyusun, / Uyusun da büyüsün!*” Çocuğun üç temel ilacı uyumak, yemek ve sevmektir. Ananın çocuğunun bu temel içgüdüsünü ninniye dönüştürmesi bir sosyal realitenin ifşasıdır. Büyüme idealine adanmış çocuğun, şefkat, beslenme ve uyumaktan başka talebi olmaz. Ninniler bunun davetiyesidir. Okunmaktan çok işitmek için var olan şiir ilk etkili gücünü bu bebeklerde gösterir ve oradaki yolculuğu ölümünün sonuna kadar uzanarak ağıtla noktalanır...

Toplumun parçalanmış hayatını kendi iç dinamiklerine kavuşturmak için hayatımızın her safhasına yerleşen şiirin, türkû olsun, ninni olsun, ağıt olsun bir sosyal fonksiyonunun varlığı onun gücünü de arttırmaktadır. Binlerce yıldır, bunun böyle süregelmeye, hayatın mistik şeması içinde şiirin gelenekten nasıl beslendiğini göstermesi bakımından önemlidir...

Şiirimizin bir önemli alanı da tasavvuf şiiridir. Tekke şiiri de denilen bu tarz, hem Halk hem de Divan Şiiri’nden etkilenmiştir. Bu şiirde, günümüzde yenileşme eğilimi pek görülmez ama modern tarzda söyleyenlere de rastlanılmaktadır. Bu şiir, türkülerin bir anlamda metafizik ürperti kazanarak ilâhîleşmesidir. Bakın mesela, Karacaoğlan’ın “*İncecikten bir kar yağar, / Tozar elif elif diye, / Deli gönül abdal olmuş, / Gezer elif elif diye*” türküsü bu tarzın küçük bir örneğidir. Okunan ilâhilerin çoğunda sözün heyecandan sıyrılıp teslimiyete yönelmesi, onu türkû’den ayırmaktadır. Değilse, iç form bakımından aynı esasları kullandıklarını söyleyebiliriz.

Burada önemli olan bir husus, bizim ilk mısraımızın şiir tarzında ortaya çıktığı günden bu yana, yalnızca Tekke Şiiri diyebileceğimiz bu Tasavvuf Şiiri muhteva bakımından kendi geleneğini oluşturmuş ve bunda, bugüne kadar herhangi bir çözülme olmamıştır. Türklerin Müslümanlığı kabul etmesinden sonraki dönemlerde başlayıp gelişen bu şiir ekolü, halkın ruhundaki ürpertiye iyi deşifre edebildiği için sade vatandaş tarafından da, aydın tarafından da anlaşılıp kabul görmüştür.

Yunus bu alanda her iki kesimin ortak değeri olarak asırlardır etkisini ve gücünü bunun için korumakta ve kendi etki alanını genişleterek bu alana yönelen şairlere de ilham kaynağı olmaktadır.

Divan Şiirini bu gelenek anlayışı içinde ikinci besleyici unsur olarak düşünüyoruz. O, özel bir tarz olarak bir dönem etkili olmuş ve şimdi edebiyat alanımızdan çekilmiştir. Buna rağmen, onun kalın hatlarının bizim şiirimizin iç disiplinine girmesi gerekir. Attila İlhan, “*Divan şiirini bilmeyen, oradan beslenmeyen şairin kendi şiirini oluştursa da Türk şiirinde kalıcı bir yer edinmesinin mümkün olmadığını*” söyler. Bu yaklaşım doğrudur. Divan şiirini bilmek, onu şiirine olduğu gibi aktarmak demek değildir. 7 asra yakın bir süre bizim edebiyatımızın ana omurgasını oluşturmuş bir şiiri sırf dilinden ötürü atamayız. Bu şiirden ses, imaj ve muhteva bakımından faydalanan günümüz şairi Türk şiirine çok şey kazandırabilecektir.

Divan şiiri kendi döneminde, entelektüel hazzı kendi disiplini içerisinde topluma yayan bir çalışma alanıydı. Bu görüşü eleştirenler bulunacaktır. Bunların çoğunluğunun da halk şiirine sırtını dönmüş insanlar olması düşündürücüdür. Yani Divan Şiiri’ne, “Zümre Edebiyatı” diyeceksin, bu defa, hiç olmazsa, kendi millî tarzın olan Halk Şiirine de sırtını döneceksin. Bu, bir yerde halkın geçmişiyle ilintisini sağlayan iplerin koparılması demektir. Zaten bunları savunanlar da yenileşme hevesinde olan insanlardır.

Böyle bir ön yargıya rağmen bu şiiri, günümüz şiirinin altyapı kültürü olmaktan çıkarırsanız, bu şiirin beslendiği kanallardan birisini tıkamış olursunuz. Şiir farklı düşünceleri kendi ikliminin renkliliği olarak görür ama ideolojik saplantıları bünyesinde tutmaz. Bunun sebebi de bu tür şiirlerin geleneksel bir öze sahip olmamaları, günlük taleplerin ürünleri şeklinde ortaya çıkmalarıdır. O talep bitince, bu şiir de ayaklarını yerden kesmekte ve boşlukta kalmaktadır. Divan şiirinin kendi disiplini böyle bir hevese imkân vermediği için ondan beslenen şiirin günlük telaşı olmaz! Sezai Karakoç, serbest tarzda yazılan küçük aşk şiirlerini gazelin süreği olarak görür ve “*Gizli bir aruz, gerçek şiiri içten besleyen, ses mimarisi, tarihin ölmez mirasıdır*”, diyerek, bunu başaranların kalıcı eserlere imza atabileceklerini söyler.

Şimdi Batı tarzı şiirimizin gelenekle ilişkisine bakalım: Batılılaşma çabasına tam iki asrımızı verdik. Bu süre içerisinde ortaya çıkan nedir? Bana sorarsanız, bu alanda beklenen mesafeyi almış değiliz. Batı edebiyatı, bizim modern şiirimizi bizden saymıyor. Onlar, bu şiirin orijinallerinin kendilerinde bulunduğunu söylüyorlar. Bunda haklılık payları vardır. Çünkü bir dönem, neredeyse, şiirlerini tercüme edip altına imzasını atanların olduğundan söz edilir... Sonra birileri bunları yeniden kendi asıl dillerine çevrilince hamakat ortaya çıktı. Bu bir geçiş dönemi, haydi bunu da boş geçelim. Ama yıllardır şiire terini dökenlerin, gecelerinin sessizliğine gömülen mısralarında, modernleşmeyi de gerçekleştirmiş olamadılar. Sezai Karakoç, “*Yeteneği ilk uyandıran, bilinçlendiren, kıvıldatan, onu harekete geçiren tarihî sosyolojik birikim, gelenektir. Bir yandan doğa, öte yandan gelenek yeteneği yerinden oynatır ve ona ilk denemeler yapma heves ve cesaretini verir*”, diyor. Bu tespit, şiiri kendi seyri içinde düşünen insanlar içindir. Bizde öyle bir dönem yaşandı ki, gelenek demek, geçmişe bağlanmak, en azından oradan beslenmek ve bir şeyler almaktı. Hâlbuki bizde işi şiir aracılığıyla politika olanlar buna sırtlarını döndüler. Bizde yenileşme döneminin kendi gelişme çizgisini tutturamamasının ana sebebi budur. Böyle bir kaynaktan koparılmış olması ve ayaklarının yere basmamasıydı. Ritimle anlamın uzlaşmasını sağlayamayan çağdaş şairlerimiz, serbest söylemeyi sanki bir yeni çıkış yolu gibi gördüler. Gerçi serbest tarzda mükemmel şiirler oluşmadı mı? Oluşturdu elbette. Ne var ki, bu milletin duygu atmosferini birkaç şairle doldurmanız mümkün değildir.

Bizde, çağımızın, yaşadığımız asrın şairlerinin önemli bir kısmı, geleneğin o kuşatıcı etkisinden kurtulamadı. Serbest yazdıysa da, vezinde onu kullandıysa, anlamda geleneğin etkisinden kurtulamadı. Bunu, tamamıyla serbest yazanlarda bile görebilirsiniz. Bunun ana sebebi ise, şiirin tamamıyla orijinalliğini yerli duygu ve düşünceden almasındandır. Onun tercüme edilemeyeşinin gerçek nedeni de budur...

Ruh ve beden sentezi olan insanın düşündükleri ile hissettikleri arasında zaman zaman farklılaşmalar olur. Bu farklılığı insanın lehine döndüren hep onun değerler ölçüsü olmuştur. Ruhundaki parçalanmadan dolayı kimliğini kaybedenlerin kişiliğini de kaybettiğini görürüz. Şiir çoğu zaman burada kurtarıcı rolünü üstlenir ve insan kendi başına döndüğü zaman yaşadığı ruh depreminde zararı en azla atlatabilir. Ölümelerde ağıtların önemi bunu göstermektedir. Yakınını kaybettiği için ıstırap duyan insan, ağıtlarıyla kendisini kontrole almış olur. Orada ifade edilen şeyler, gerilen iç dünyasını gevşetici rol oynar. Bu, bir nevi acılı bir masaj gibi bir şeydir. Şiiri böyle bir misyona taşıyan da onun sosyal muhayyile dediğimiz toplumsal değerlerin bütünü olan gelenekten beslenmesi gerçeğidir.

Bugün başarılı olanlara bakınız, bu üç ana kanalın imkânlarını alabildiğince şiirinde senteze götördüklerini görürsünüz. Doğrusu da budur, buna ulaşamayan şiir bizim şiirimiz değildir!..

SÖZÜN YÜREĞİ**Talat ÜLKER**

Susarsan işgal eder tüm yurtlarımı hüznün
Yüzün bir yaprak gibi düşer avuçlarıma
Dal uçlarıma değer ıslak soluğu güzün
Sözün kuşları konmaz yorgun ağaçlarıma

Susarsan lime lime parçalanır hafızam
Hüzzam bir ezgi düşer sesimden ağıtlara
Tağutlara sunulur kurban diye her azam
Cezam celi yazılır ahrarlı kâğıtlara

Susarsan ay halesiz, yıldızlar göksüz kalır
Öksüz kalır nergisler buz tutunca ırmaklar
Topraklar taş kesilir başaklar köksüz kalır
Büksüz kalır gözesiz yamaçlarda koyaklar

Susarsan çiçek açmaz gözlerinde bahçeler
Çalar ateş kanatlı kuşlar masalı devden
Evden kaçan kız gibi gönül sözü bohçalar
Lehçeler lügatleri kurtaramaz alevden

Susarsan söz dağının ardında kalır sıra
Yayla yüzlü baharlar göçer düş diyarından
Yarından gün eksilir, dün tamam olmaz asla
Şehla bir bakış düşer gönle intizarından

Susarsan aynalarda unutturum yüzümü
Közümü sakladığım külü savurur rüzgâr
Uzar sonsuza yollar, gölgem örter izimi
Sözümü geri vermez bu dipsiz uçurumlar

Susma, sözün yüreği üşür susarsan eğer
Yer yarılr, gök çöker, ufku taşımaz tuğlar
Dağlar yerinden oynar, canı kuşatır keder
Esmer bir yalızlığa mesken olur otağlar

GEL EYLEDİLER**İbrahim SAĞIR**

Âlem-i vücudu seyran ederken
Hayret vadisinden gel eylediler
Akıl sultanıyla fikir güderken
Aşkın sarayından el eylediler

Sihirli bir bad-ı saba nefesi
Kaldırdı gözümünden her türlü sisi
Zümrüt tepelerde huzur bestesi
Muhabbet bağını gül eylediler

Bağ-ı gülistanda açılmış güller
Nağmeden nağmeye geçer bülbüller
Bir koyu sohbete dalmış gönüller
Hoşgörü burcunu yol eylediler

Asuman-ı ruha tuttum feneri
Burada bilginin yok bir hüneri
Aciz kaldı idrak mumunun ferî
Esrar perdesini şal eylediler

Âlem içre âlem, iç içe girmiş
Dört bir yanı sis bulutu çevirmiş
Benlik ihlâs kalesini devirmiş
Şüphe denizinde sal eylediler

Nefis şatosunda hile pazarı
Düzenbazlık üzre atarlar zarı
Zarardır burada herkesin kârı
Ahmaklık zarfına pul eylediler

Vicdan kapısından girdim içeri
Toplanmış meydana yüzlerce çeri
Ellerinde hak hakikat hançeri
Tevhit kalesinde kal eylediler

ACILARA ACI KATTIM**Mustafa SUNA**

Acılara acı kattım acıdı
Acım benim gönül başa taç idi
Yıllar geçti sayamadım kaç idi
İlk göz ağrım düşte gördüm toyunu

Hayallere yalan düştü yandılar
Gözyaşlarım katık oldu bandılar
Birde “Bağrı yanık” diye andılar
Göremedim yârin “Suna” boyunu

Güldürmedi bizi devrânın çarkı
Bakanlar kör fark etmediler farkı
Suyum gitmez ayrık kaplamış arkı
Gitti gençlik oynadılar oyunu

Gecelere yoldaş oldu nefesim
Her adımda, engel buldu hevesim
Baba yurdu hiç gelmedi göresim
Sığınağım “Kor gurbetin” koyunu

Gökçe çiçek mor sümbülü dermeden
Yazlar geçti baharları görmeden
Eren erdi biz murada ermeden
Vereler dudağa ecel suyunu

Çekmeye gam dedi Dallı Mustafa
Muradım ahretim ola hoş safa
Güzel Mevlâm yazsın kulunu af’a
Çünkü yazan O kem kulun huyunu

ENEL AŞK**Yunus KARA**

Yetmedi sana doğru akmaya benim gücüm
Ummandan arta kalan bir damlaya say beni
Bu ayrılıkta ey yâr var mı ki benim suçum
Ya giyindir kuşandır, ya çırpıplak soy beni
Bu yerlerde üşürüm ateşine koy beni

Kelâmına can feda gönül kubbemde sesin
Saatlere dur dedim sedânı duymak için
Gözünden mi düştün sen bu dünyaya firdevsin
Geceden yıldız çaldım saçına koymak için
Uykuları uyuttum ben sana doymak için

Çin-i Maçın de olsa bildirsen adresini
Demir çarık eskisin yanına varayım da
Kaknus’a emanet et o ergânun sesini
Yeter ki kıvılcım ol şu köhne sarayında
Varsın kül olsun dünya ben sana yanayım da

Başka âşık tanımam benzetme beni ele
Tarihler yazmış mı hiç kor ateşle yağan kar
Aslı ile kül olmak ne vermiş ki Kerem’e
Tüm âşıklar yoruldu yarı olmadan yol yâr
Ferhat candan vazgeçti, Kays’ın işi âh u zâr

Bir çılgınlık anında Hallac’ı kışkandırıp
Tel tel soydum derimi, tenini giydir bana
“Enel Aşk” diye diye engelleri kaldırıp
O sevgi cellâdının adını bildir bana
Ha ayrılık, ha ölüm, ikisi de bir bana

YALANLAMA

İsmail Kutlu ÖZALP

Gölgelerden bir gökdelen kurarak
Son katını tutup sattım herkese
Düş atımla düş dışında durarak
Yalandan gerçeği attım herkese

Yıldızları toz haline getirdim
Gökyüzüne ekin ekdim, bitirdim
Günü aya, ayı yıla yetirdim
Mevsimlerden hüznü kattım herkese

Geceleri yorgan diye serindim
Hayal kurdum, düş görmeye erindim
Kordan sıcak, zemheriden serindim
Gül oldum gülünce, battım herkese

Kaf dağında Keloğlanla dolaştım
Üç kapıdan kırk makama ulaştım
Yer altında olmaz işe bulaştım
Gücüm yoktu, gelip çattım herkese

Yine bozdum rakamlarla aramı
Tımar ettim tuz basarak yaramı
Ben çalmışken göre göre paramı
Haklarımı helal ettim herkese

Akrepleri muhabbetle elledim
Yol üstünde direk buldum, telledim
Bir adımı kırk senede belledim
Ne mutlu, aklımla yettim herkese

Kutlu ozan konuş, anlat, yaz söyle
Eğip bükme, çok uzatma, az söyle
Mevsimlerden bahar söyle, yaz söyle
Sen gittiysen bende gittim herkese

SÜRGÜN**Mehmet BAŞ**

Ten kafesinde ruhun dinmeyen esareti
Vakitsiz ölümlerin ardı sıra koşuyor
Böyle nerden gelir bu hüznün cesareti
Fanilik otağında sonsuzluğu boşuyor

Bilir misin güneşin üşüdüğü o günü
Sokaklar bir cenaze evi gibi sessizdi
Bilir misin sükûtnun bürüdüğü sürgünü
Yüreğim tufanlarda gark olmuş bir gemiydi

Hüznümün kitabında bir ayraçtır gözlerin
Süzülür kirpiğimden o isimsiz melalin
Koştuğum topraklarda kan oturur dizime
Her nerde durduysam orda başlar hayalin

Kelimeler sahilsiz ummanlarda köpürür
Bir dağın eteğinden doğar nice umutlar
Seneler seneleri takvimlerde süpürür
Kül olur denizleri tutuşturan yağmurlar

Hayaller ki güneşin hep ardından sararır
Kurulur yeryüzüne gökyüzünün düğünü
Sabahın semasında tüm yıldızlar kararır
Çağırırken sahibi gönderdiği sürgünü

SAHRADA KIRAN**Nuri PEKSÖZ**

Rengini ateşten almış bir gülsün
Bilmezdim kalbimde har olduğunu
Nedamet ehliyim, yol yorgunuyum
Anladım vuslatın zor olduğunu

Seher rüzgârına gül eğilir de
Derman sunarlar hep bu zehirde
Hükümlüyüm bu elemde, kahrda
Kim bilir zülfünün dar olduğunu

Esrarımsın nadanlara diyemem
Vebalimsin gözyaşımınla yuyamam
Düşmanımsın öldürmeğe kıyamam
Bilmezler gönlümde sır olduğunu

Bülbülüm bağında aşyanım yok
Bir dağım yükümü taşıyanım yok
Diriyim de bedenimde canım yok
Söylerler âlemde kör olduğunu

Şad olursun keder nedir bilmezsin
Şakisin Mevla'ya secde kılmazsın
Yüreğimde öldürürüm ölmezsin
Bilmezler sönmeyen kor olduğunu

Nazarın kalbimi büyüler durur
Sahrada her gece bir kıran olur
Görünür de sonra birden kaybolur
Bilirim vefasız yâr olduğunu

DÜKKÂN KAPANIYOR**Tayyib ATMACA***Atasoy Abi için*

Dükkân kapanıyor baylar buyursun
Hangi kitap işinize yararsa
Askılıkta bir paltom var uyarırsa
Aç karnına geldiyseniz simit var
Üç çay içme hakkınız var üstelik

Dükkân kapanıyor geç gelen yanar
Boşa ovuşturur avuçlarını
Yakında olanlar uzak duranlar
Hesabı olanlar borçlu olanlar
Yarına kalana sonsuzluk kalır

Dükkân kapanıyor müşteri bitti
İçi dolu sözler bende kalmasın
İşinize yarar vaktin birinde
Aklınızın aldıkları var ise
Kalbinizi ateşlemiş olurum

Dükkân kapanıyor duymayan duysun
Çalışma masası yanında koltuk
Kalemlik yanında kalemleriyle
Ama daktiloya yan bakmak ayıp
Atilla Maraş'a sözünü kestim

Dükkân kapanıyor içim yanıyor
Kırkbeş yıldır kimler geldi saymadım
Daktilonun sesi uzağa gitmiş
Duvara demişim yetik sözleri
Artık sukut çarşısında dükkânım

Dükkân kapanıyor ağalar beyler
“Gelmişken uğrayım” demeyin lütfen
Bir daha yolunuz zor düşebilir
Yasin İşhanında otuz bir martta
Bir devrimde biz yapalım sessizce

GEÇTİM

Âşık Cemal DİVANI

Aşk denilen muammada çok bilmeden geçtim
Aklım fikrim talan oldu açan goncadan geçtim
Ardımdan gelen var diye sabahı beklemedim
Akşam ile yola düştüm günü geceden geçtim

Bilmiyorum bu kitabı okuyan kim yazan kim
Beklediğim bu deryada sal olmadan yüzen kim
Bakıyorum dört yanıma şair kimdir ozan kim
Bulduğum satır içinde bunca heceden geçtim

Cesaretimi yitirdim cehalete yanarken
Ceddimden bir eser buldum tarihime dönerken
Cemalini arzuladım yâr adını anarken
Cennetin dilemek için tam beş bacadan geçtim

Dağlarım duman çöktü üzerimde kış oldu
Dervişlerin dergâhına uğrayanlar hoş oldu
Deli diye seslendiler gönlümüz berdoş oldu
Dünyanın gam çemberinden daha önceden geçtim

Emek verdiğim insanlar beni taşa tuttular
Esir ettiler Cemali Divani'yi sattılar
Erken mi çekti gittiler bizi mi unuttular
Elemlerin süzgecinde her bir inceden geçtim

ÂŞIK ELESGERLE ŞEMKİRLİ ÂŞIK HÜSEYN DESTANI -1-

Dr. Seher ATMACA

Benim azizlerim size nereden haber vereyim, Azerbaycan'ın Şemkir bölgesinden kimden, Şemkirli Âşık Hüseynden. Şemkirli âşık Hüseyin çok gabiliyetli sanatkârdı. Onun bilmediği söz, öğrenmediği destan yoktu. Âşık Hüseyin Tufarganlı Abbas, Qurbani, Hasta Qasım ayarında bir âşıktı. Toy meclislerinde âşıkların okuduğu sözlerin çoğu Şemkirli Âşık Hüseynden olurdu. Şemkirli Âşık Hüseyin hem de çok marifetli, her şeyi yerli yerinde bilen bir aksakal halk aşığıydı. Herkes isterdi ki toy şenliğini Âşık Hüseyin yola salsın. Âşık Hüseyin destanları öyle güzel anlatır, sözleri öyle maharetle okurdu ki onun meclislerinde olan gençler âşık olma hevesine düşerlerdi. Âşıklığı öğrenmek isteyen arzu ederlerdi ki ne olaydı ne olaydı da Şemkirli Âşık Hüseyin'e cıracak olaydı.

Şemkirli Âşık Hüseyin'in vaktinde Göyçe âşıklarından meclislerde en çok Âşık Elesger'in sözlerinden okurlardı. Şemkir, Qazak, Şınık bölgelerinden gelen Göyçe âşıklarından meclislerdeki ricâ ederlerdi ki bir söz başka âşıktan okuyanda, birini de Âşık Elgesger'den okusunlar. Âşık Elesger'in sözleri Azerbaycan toprağının her tarafına yayıldı. Şemkirli Hüseyin de Âşık Elesger'in sözlerini işitti. Baktı ki çok değerli sözleri var. Onun tecnisleri Âşık Hüseyin'in o kadar hoşuna gitti ki ondaki ustalığa hayran kaldı. Dudakdeğmezlerini duyanda hiçbir âşıktâ rastlamadığı bu sözler âşık Hüseyin'i hayretler içinde bıraktı. Kendisi de böyle sözler söylemeye çalıştı. Baktı ki bu çok zor işti. Her aşığın becerebileceği bir iş değil. Bundan dolayı da Âşık Elesger ile görüşmek istedi. Uzun müddet bekledi fakat Âşık Elesger'in yolu Şemkir'e düşmedi ki görüşebilsinler.

O zamanlar Göyçe bölgesinde Alı, Elesger, Muharrem, Musa, Alışan, Qahraman, Qasım, Mehdi, Qulu, Qurban, Necef, Esed, Yunus gibi âşıklar vardı. Bunların tamamı üstada hizmet eylemiş, âşıklık sanatını öğrenmişlerdi. Ama Göyçe'de öyleleri de vardı ki kendi kendine saz çalmayı öğrenmişti, birkaç şiir ezberleyip ben de aşığım diye ortalığa çıkmışlar. Böyle âşıklardan biri de Hüseyin Quluagağı Âşık Mikayıl'dı.

Bir gün Âşık Mikayıl sazını omuzana geçirip o köy senin, bu köy benim diyerek Gedebe'ye geldi. Bir toy meclisinde Âşık Mıgıç'la karşılaştı. Âşık Mıgıç, Şemkirli Âşık Hüseyin'in çırağıydı. Şemkir bölgesinin Çardaklı köyündendi. Ermeni olsa da Türkçe çok düzgün ve güzel okuyordu. Ama onda bir hasiyet vardı ki tanımadığı âşık görende onu pisiktirmeğe (korkutmaya) çalışırdı.

Âşık Mıgıç meclislerde bir iki okuyandan sonra üstadının bir bağlamasını dedi ve Mikayıl'den talep eyledi ki cevabını versin. Mikayıl cevap veremedi. Ne kadar fikirleştirse, bir cevap bulamadı. Mıgıç Mikayıl'ın sazını elinden aldı. "Ne zaman muammanın cevabını bulursan o zaman gelip sazını alabilirsin" dedi. Mikayıl muammayı oradakilerden birisine yazdırıp cebine koydu. Üzüntülü bir halde Göyçe'ye döndü. Eve geldikten sonra da çok düşünse de yine de muammanın cevabını bulamadı. Dost ve tanışlarıyla fikirleştirdiler onlar da muammayı açamadı. Öyle düşündüler ki sözün kökü yoktu bu bir dolaştırmadır diye düşündüler. Bir cevap bulamayınca Âşık Elesger'in yanına geldi. Oturup yeyip içtikten sonra da Âşık Elesger: "Mikayıl ne yahşı bize gelmişsen" dedi. Mikayıl başına gelenleri olduğu gibi danıştı. Âşık Elesger Âşık Mikayıl'a kızarak: "Âşıklığı üstattan öğrenmeden neden çöllere düşüp hem kendini hem de Göyçe'nin adını batırıyorsun?" dedi. Mikayıl "Elesger emmi bu bağlama değil. Aklına geleni yalandan uydurdu. Sözün evi yoktur dolaştırmadır." Mikayıl cebindeki muamma olan kâğıdı Âşık Elesger'e uzattı. Âşık Elesger yüzünü oğlu Beşir'e dönderdi "al oku bakayım ne yazılmış" dedi. Beşir kâğıdı okumaya başladı. Biz de saz ile okuyak siz de şad olun.

*Bugün bir hayvanat gördüm
Zenbur⁽¹⁾gibi şan⁽²⁾verir
Hereyi⁽³⁾yük ile gelir
Nefesi duman verir
Dindirsen⁽⁴⁾danışmağa
Nale⁽⁵⁾verir asmana
Ne yerededi ne göydedi
Sedri⁽⁶⁾üstü yan verir*

*Bir başı var bir ayağı
Gör neçe parmağı var
İki kolu bir boğazı
Tek birce dudağı var
Eyleşipdi bir makamda
Her yana oylağı var
Goy eşitsin hamı bilsin
Her gelene nan verir.*

*Gel biçare âşık Hüseyin
Gıl sözünü mühteser⁽⁷⁾
Onu abı gür gelende
Olur deli denkeser⁽⁸⁾
Eşidenler fikir verin
Bu sözüme serbeser⁽⁹⁾
Eğerki ağam olmasa
Sıdquine⁽¹⁰⁾güman verir.*

Benim azizlerim, ele ki söz kurtardı, Âşık Elesger yüzünü Mikayıl tarafa tutup acıklı acıklı dillendi.

-Sen diyorsun bu sözün evi yoktur! Üstada böyle kıymet verirler! Gör sade bir şeyin üstüne ne güzel bağlama düzeldip!

- Elesger emmi, Allahını seversen neyin üstünde düzeltip?

Âşık Elesger Mikayıl'e cevap vermedi. Sazını direktten indirip köyneğinden çıkardı, zilini zil, bemini bem eyledi. Beşir'e dedi ki kâğıt kalem getir. Beşir kâğıt kalem getirdi. Âşık Elesger sazi sinesine bastı. Osmanlı Divanisi havası ile görek ne dedi, Beşir ne yazdı. Biz de sazla deyek siz de şad olun:

*Gelende ustad kelamı
Köhne yaram qan veri
Mövce⁽¹¹⁾ gelir bahri-çeşmim
Qetreyi-baran verir
Deneni torpaq içinde
Göyerdür kani-kerem
Bir melek müqarre⁽¹²⁾olmuş
Bizlere erzan verir.*

Âşık Elesger yüzünü Beşir'e tuttu

-A bala yazabilirsen mi?

- Ay dede, yazıram.

Âşık Elesger aldı o biri bendini:

*Anlamaz nadan eşitse
Deyer hedyandı⁽¹³⁾ bu söz
Ehli irfan meclisinde
Lalü mercandı bu söz
Muhteseri Türki-zaban⁽¹⁴⁾
Bil deyirmandı bu söz
Ab şecere ahen senge
Gör neçe gövran⁽¹⁵⁾ verir*

Mikayıl dillendi:

-Elesger emmi, çok fikirleştirdim ama değirmen hiç aklıma gelmedi.

-Sende akıl var ki aklına gele!

Âşık Elesger aldı o biri hanesini:

*Zindandan gelmeyende
Düşer bir geyri hala
Dahanından⁽¹⁶⁾ataş galkar
Ah çeker eyler nala
Qezebinden lenger⁽¹⁷⁾ vurar
Hem qabağa⁽¹⁸⁾ hem dala⁽¹⁹⁾
Hay verdikçe alov sepir
Dud qalkır duman verir.*

Mikayıl'ın el ayağı yere değmiyordu. Bu bendi kendisi diyende dillendi:

-Sağ ol Elesger emmi!

Âşık Elesger, Mikayıl'ın bu durumuna çok üzülmüştü. Onun talim terbiyesiz saz götürüp âşıklık sanatını ayakaltına aldırmasını bağışlamak istemiyordu. Mikayıl'ın ona "sağol emi" demesi de ona çok acıklı geldi. Eğer evinde olmasaydı onu öyle bir çırpardı kendine gelemezdi.

Âşık Elesger aldı sözün o biri hanesini:

*Haydi, kolla hinzir oğlu
Şimdi durma qarşıda
Paşol⁽²⁰⁾malçı⁽²¹⁾idi durak
Seni verem padsuda⁽²²⁾
Okuram inna-fetehna
Metlep⁽²³⁾alam yuhuda
Şahı-merdan nökeriyem⁽²⁴⁾
Dersimi pünhan⁽²⁵⁾verir.*

*Soruşur aşiq Elesger
Dersi kimden almuşsan
Abes yere saz götürüp
Ele govga salmışsın
Üç kemle sözden öteri
Siz ki metel⁽²⁶⁾galmışsın
Nahaqdı⁽²⁷⁾qürbet vilayet
Sizlere dövrän verir.*

1-Arı 2-Petek 3-Tahta sehpa 4-İfade almak 5-Ah 6-Yerden yüksek taht 7-sözü bitir 8-Aklı başından çıkmak 9-Candan dinlemek 10-Kalpten 11-Çoşmak 12- Peydah olmak 13-Ağzı bozuk 14-Kısaca sözün Türkçe özeti 15-Dört nala koşmak 16-Ağzından 17-Sallanmak-ırgalanmak 18-Ön-ileri 19-Arkaya-geriye 20-Defol 21-Sus git ahmak 23-Dilek 24-Hizmetçi 25-Gizli 26-Çaresiz 27-Haksız-vicdansız

Devamı 3. Sayıda

AŞK ÖLÜMLÜ DÜNYA HALİDİR**Mehmet ÖZDEMİR**

Guruba sapsansa bir gümüş hançer
Yayılır akşama kanlı ufuklar
Ateşten ırmaklar kozmik ışınlar
Ve kızıl saçıyla en eski Leyla
Kanatır içimi... Açık yaradır
Ruhumda tüllenene umut çırası

En süslü tahtınız ayakaltımda
Bayramlık fistanlar iblis libası
Belkıs'ın sultana geldiği gibi
Varlığım misalden berzaha uçar
Alçaldıkça düşer gözümden dünya
Hayat iki beyaz kundak arası

Züleyha süslüdür gamzesi derin
Kadının arzusu kavruk göğsünde
Açılan her kuyu Yusuf çağırır
Aşk zaten ölümlü dünya halidir
Yükte ağır gelir pahada hafif
Kimsesiz insanın cinnet sırası

Firavun çağında yaşamak ucuz
Köleye şehirde değer biçilmez
Karanlık dünyaya sonsuz ışıktır
Kıyamete yakın Hüseyini kıyam
Gökdelenden düşer içime çılgılık
Yoksul çocukların sessiz narası

Simsiyah çizmeler kasketi eğik
Bakışı bin mavzer sessizce ölüm
Yakaza anımda ne zaman baksam
Babamın resmini şeytan doldurur
Bir gece soluksuz kalsam duvarda
Ruhumda iz yapar çivi yarası

GECE YARILARI

Seyit Ahmet KUTUZMAN

Ceyhan gün boyu bulandı gene
 Bir sevda kımıldar ağaçtan ayrı
 Eski düşlerinden uyanır gönül
 Zaman bir incecik dala dokunup
 Rüzgâr o türküyü ezberlemese
 İçimden geçeni bilmezdi dağlar

Bir siyah entari giyer tabiat
 Sessizce düşünür gece yapraklar
 Çalılar adama benzer nedense
 Karanlık kurtarır ak çiçekleri
 Sonra serinlerken korkunun kalbi
 Üç defa yüzüme çarpar yarasa
 Ancak âşıkların hürdür yüreği
 Ve ancak bu sırrı şairler bilir

Ay doğar hafifçe esner karanlık
 Durulur, durulur, durulur gece
 Bir peri uyanır sabaha karşı
 Beriki, elinde fildişi tarak
 Öteki, dizin ayna, sevinir
 Saçını Ceyhan'a tarar derinden

Heyecan yüzümde damla damladır
 Bir tel dalgalanır nefes nefese
 O çizgi, aniden gözümde kayıp
 Bir hayal dalardı soğuk sulara

Acı acı gelir bir ses uzaktan
 Meşakkat boynunu sallar öküzün
 Ve hüznünü işler yüreğe kağı
 Üç ayrı kayaya çarpar ızdırap
 Âşıklar kendini atar bir yere
 İçimin sesinden ayrılır hüzün
 Bütün dakikalar bana yönelir

Karanlık geceye sığınmam gerek
 Yarı sevdalıyım taşta yazarlar
 Ömrümü yıllarca yerken bu hayal
 Benim teranemi balıklar okur
 Yıldızlar yaklaşır düşüncelerim

Güneş karanlığı ortadan yarar
 Gözlerim, uykusuz kalmıştır belli
 O hayal düşüme girer yeniden
 Kuşlar şarkısını eşine söyler
 Ben akşam olmadan uyanacağım
 Dalıp kaldığımda Ceyhan nehrine
 Dalları o rüzgâr okşayacaktır
 On, on beş, yirmi yıl eskir düşüncem
 Bir kavak devrilir sulara doğru
 Çatırdar ömrümün her nesi varsa
 Beni o rüzgâra anlatan olmaz
 Kimseler görmez ki gördüklerimi

Ben bana küsmüşüm kim avutacak
 Yıllardır yalnızım su kenarında
 Aşkımı yavrusuz kuşlar bilmesiz
 Unutsun bu toprak yaşadığımı
 Gözyaşı görürsen “çiğ tanesi” de
 Çimenler üstünde hayal mi yaşar
 Irmak bu türküyü bellemeseydi
 Her bahar yeniden rüzgârla ağlar
 Ağıt mı söylerdi sabah yerine

Ve işte gece böylece biter
 Bülbüller nerede susar bilinmez
 Âşıklar her seher dinler ezanı
 Şairler bir bardak efsane süzmüş
 Bir gül yanaklının hikâyesinden
 Kapkara o gözler oy ortasında
 Saçlar iki metre uzarmış meğer
 Benim gençliğimin hesabını sor
 Ben sevda çekmeye hazır değildim

RÜVEYDAYA AĞIT**Nurullah GENÇ**

Ben bir aziz değilim, hele gündüz değilim
Attığı her adımda siyah bir iz bırakan
Bir yanında ürküten bir baldıran gövdesi
Bir yanında kaderi özümleyen bir lale
Merhamet sahrasının uyuyan gecesiyim

Bırak da böyle bitsin bu günahkâr serüven
Bırak da kurtarayım bu emanet sarayı
Yeter, intiharınla oyduğum yüreğimi
Umutsuz şarkılarla avutulduğum yeter
Göğsümde bir yanardağ kıvranıyor rüveyda
Yaraları kapandıkça kanıyor rüveyda
Duman çöktü güneşin sitem aynalarına
Aralandı perdeler; şimdi sessiz değilim
Dertliyim, viraneyim, ben bir aziz değilim
Azizler tohum eker sevgi tarlalarına

Senin gözlerin dram; oysa ağlatan benim
Ben dilenci; sen sultan; sevgi dağıtan benim
Sen ışık; ben karanlık ve aydınlatan benim
Ben ölümüm; sen hayat; cana can katan benim
Sabah sende oluyor; güneşi tutan benim
Soran ben; sorulan sen; hüznü damıtan benim
Öldüren ben; ölen sen; kabirde yatan benim
Sen sevda yüklü bulut, göklerimin sahibi
Saklıyorum içimde seni bir tufan gibi

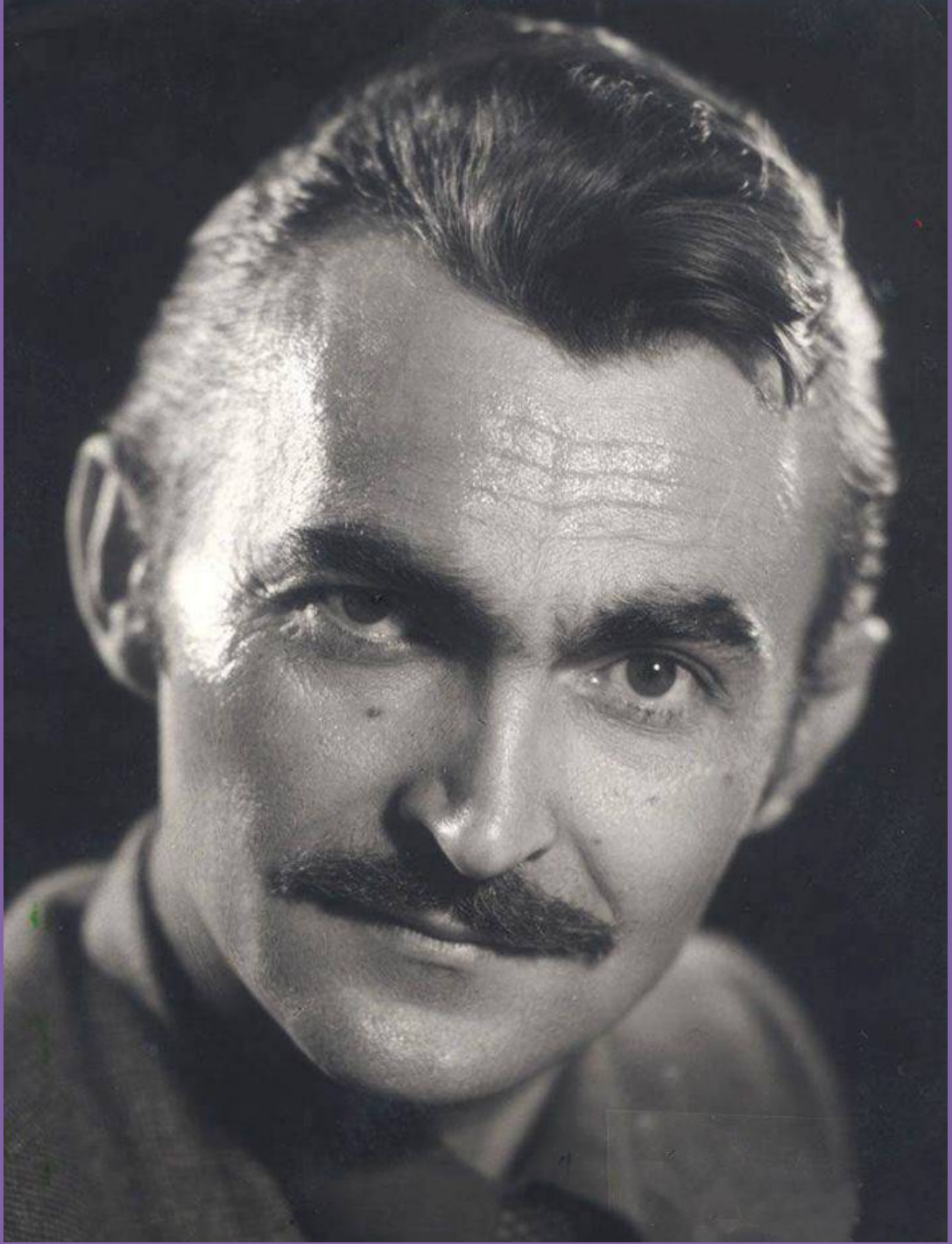
Nerde uğruna ömür verdiğim bela, nerde
Her hatıra bir demet zakkum meyhanelerde
Düşlerim esrarınla çoğalan pervanedir
Götür benden ahzanı, bana ihsanı getir
Yalanı reddederken düşüyorum yalana
Ben bir aziz değilim rüveyda anlasana

Bu ağıdı öldüğün için söylemiyorum
Sen ölmedin rüveyda; at vuruldu; ben öldüm
Her hamlesi bir tabut şimdi bakışlarının
Yıkayıp kefenledin; mehtabına gömüldüm
Her iklime kanatlı bir haberci salsınlar
Çağır âşıklarını; namazımı kılsınlar
Duysun âlem ateşin dağı erittiğini
Bu illetin taşları bile çürüttüğünü

Gün olur da ayrılık yumağı çözülür mü
Bergüzarım ayaklar altında ezilir mi
Rüveyda, görür müyüm yeşil ufuklarını
Seninle bir sonsuzluk bulur muyum rüveyda
Yoksa hep bu kabirde kalır mıyım rüveyda

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

3.sayı on5mayıs 2015

BU SAYIDA

Yetik OZAN
 Cumali Ünalı
 HASANNEBİOĞLU
 Talat ÜLKER
 Metin ÖZARSLAN
 Hasan Fahri TAN
 Nuri PEKSÖZ
 Durmuş KAYA
 Mehmet ÖZDEMİR
 Erdal NOYAN
 İsmail BİNGÖL
 İsmail GÖKTÜRK
 Halit YILDIRIM
 Seher ATMACA
 Mustafa OĞUZ
 Mehmet BAŞ
 İbrahim SAĞIR
 Hüseyin KAYA
 Mustafa ERKENEKLİ
 Temür Melik DEDEKURT
 Tayyib ATMACA
 Mehmet Fatih KÖKSAL

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi
 Genel Yayın Yönetmeni
 Tayyib Atmaca
 Yazışma Adresi
 Ihlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.
 F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR
 Telefon: 0535 391 92 50
 hecetaslaridergisi@gmail.com
 3. Sayı 15 Mayıs 2015
 ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

ŞİİR BİR HİKÂYE ASLOLAN İNSAN

İnsanın insandan uzaklaştığı sözlerin içinin boşaltıldığı hangi dostun candan hangisi camdan sarılmadan farkı göremediğimiz sözlerden bir petek öremediğimiz yarayı şefkatle saramadığımız dosta bahanesiz varamadığımız nefis putlarını kıramadığımız işimiz düşmeden aramadığımız gözümüzü yumup göremediğimiz Allah selamını veremediğimiz sevinci sevinçle kıramadığımız gönlümüz toprağa seremediğimiz tebessümden çiçek deremediğimiz zulme göğsümüzü geremediğimiz bir zaman dilimi kişner kapıda.

Bir zaman dilimi kişner kapıda herkesin gözünde bir at gözlüğü sağa bakmak yasak sol ona benzer karşıya karşıya daha karşıya istediğin kadar bakmak serbesttir ama önemlisi görebilmektir görünce gördüğün denecek yerde denmesi gereken denilmelidir denmemesi sözler yenilmelidir ağız bir değirmen dil onun taşı nefisinden ağzına neyi dökersen onu öğütürsün odur servetin çün sözünle alışveriş yaparsın sözün kalpsa hokkabazlık yaparsın kendinden başkası müşterin olmaz sesin sana çarpar müşteri kaçır.

Sesin sana çarpar müşteri kaçır bir ipte oynamaz kalp ile nefis her gece paranın üstüne yatan gözünü gözünün üstüne koymaz gürk tavuklar gibi gıgılar durur gözleri dünyayı tarayan radar varsanımlar görür sabaha kadar aç halini görmez acıyı bilmez bir yetim okşamaz gözyaşın silmez yüreğine hayır hasenat gelmez ölmeden ölümü aklına salmaz yığdığına bakar bereket kalmaz yapışır dünyaya iki eliyle ayakları yerden kesiliverir yerden bittiğini unutuverir toprak burcu burcu tütmez gözünde bahar düşü olmaz ömrün güzünde.

Bahar düşü olmaz ömrün güzünde ne yaşadın neler gördün hepsi o sen kimsin ben kimim kim kiziroğlu dünyada kaç kere yüz yüze geldik uzaktan yakından sevgi besledik kalbimizi kalbimize yasladık sevinci çoğalttık böldük acıyı gelen gitti sıra bize gelecek şiir bir hikâye asloğan insan cennet ve cehennem herkese yeter bu dünya kıracak dökecek kadar değerli olsaydı takla attıran her doğan gün yüzü gördükten sonra geldiği yurduna geri gönderir hayat defterini karalamazdı.

KÜÇÜK ÇOBANIN TÜRKÜSÜ**Yetik OZAN**

Kır çiçeği, kır çiçeği
Dört mevsimin bir çiçeği
Ağzı yumuk sır çiçeği

Ne olursun susma öyle
Kuzumu gördün mü söyle

Sabah ağlından aldım
Yeşil çimenlere saldı
Gölgede uyuya kaldım

Ne olursun susma öyle
Kuzumu gördün mü söyle

Güneş battı gök karardı
Yüreğimi korku sardı
Sanki kaçacak ne vardı

Ne olursun susma öyle
Kuzumu gördün mü söyle

Bunu niçin yaptı dersin
Dağlara mı saptı dersin
Aç kurtlar mı kaptı dersin

Ne olursun susma öyle
Kuzumu gördün mü söyle

Dur hele bir ses geliyor
Duydun mu kuzum meliyor
Demek ki yolu biliyor

Haydi, canım susma öyle
Gelen o değil mi söyle

SANA SÖYLER GİBİ**Cumali Ünalı HASANNEBİOĞLU**

Çekip gittin aniden gülüşün kaldı bende
“Sensiz olmaz”larımı bilişin kaldı bende
Viran oldu dağlarım ne var senden geride
Say ki tükendi hayat ölüşün kaldı bende

“Niye yoksun burada” gidişin kalsın bana
Ne anka ne kafağı bağışın kalsın bana
Bu hayatı üfle geç bir toz gibi havaya
“Nedir işi bunların” deyişin kalsın bana

Biliyorum yüreğin sezişin kalır benim
Benim için geceyi gezişin kalır benim
Göç zamanı değil mi yar dağların ardına
Bülbüller güller gitse ötüşün kalır benim

Tenin kokun yoksa da akışın kalıt bence
Bir çiçek açıp gitse bakışın kalıt bence
Bilsen hiç yakışmadı bu gönlüme bu yara
Yokluğunla kalbimi yakışın kalıt bence

Canımı gurbetlere atışın kalmış beni
Tohum edip toprağa saçışın kalmış beni
En olmaz uzaklardan daha uzaksın bana
Yine de yüreğime kaçışın kalmış beni

Korkar gibi geceden koşuşun kalsa benden
Yokluğunun darası duruşun kalsa benden
Çizdiysem ben silerim gökyüzünden bu resmi
Yaktığın yürek kadar kalışın kalsa benden

EY YAR**Talat ÜLKER**

Ömür cehenneminin zemheri ayındayım
Alevden buzlar sarktı saçaklarımdan ey yar
Belki menzile uzak belki çok yakındayım
Yorgun yollar asıldı bacaklarımdan ey yar

Ben ki düş avcısıydım vuruldum da vurdum da
Harfler birer mızraktı şiir adlı ordumda
Kutsuz ve tuğsuz kaldım şimdi gönül yurdumda
Rüzgâr da yüz çevirdi sancaklarımdan ey yar

Hangi ezgi taşısın artık benim türkümü
Kime anlatsam acep kim dinler ki öykümü
Belkilerle keşkeler işgal eder mülkümü
Beni kim kurtaracak “ancak”larımdan ey yar

İçimdeki dağları deldim yol yapamadım
Kâğıttan gemilerim battı sal yapamadım
Yandım hep Kerem gibi, odu gül yapamadım
Çölüm de bizar kaldı sıcaklarımdan ey yar

Sükûtun uçurumu yuttu gönlün sözünü
Korkunun kabuğunda can kaybetti özünü
Nerede saklayayım gayri aşkın közünü
Külüm tarumar oldu ocaklarımdan ey yar

NEVİ ŞAHSINA MÜNHASİR BİR ŞAİR: YETİK OZAN

Metin ÖZARSLAN

Türk milliyetçiliği fikrinin seçkin bir kültür adamı olan Yetik Ozan (Turgut Günay), 1960'lı yıllarda davayı geniş kitlelere ulaştıran Arif Nihat Asya, Emine Işınsoy, Mustafa Necati Sepetçioğlu, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Yavuz Bülent Bakiler, İsmail Gerçeksoy gibi ülkücü şair ve romancılar arasında yer alır.

Dilci ve halkbilimci bir akademisyen olmasının yanında modern bir şair olan Yetik Ozan; 1942 yılında Manisa'nın Soma ilçesinde dünyaya gelmiştir. Asıl adı Turgut Günay'dır. İlk öğrenimini Aydın'da orta öğrenimini Rize'de tamamlamıştır. 1966 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirmiş, daha sonra 1,5 yıl süreyle Kütahya Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapmıştır. 1967 yılının sonlarında Atatürk Üniversitesi'nin açtığı asistanlık sınavını kazanarak Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü asistanlığına geçmiştir. 1972 yılında "Rize İli ve Ağızları" adlı tez çalışmasını tamamlayarak "doktor" unvanını almıştır. 1973 Kasım'ında 1,5 yıl süren askerlik görevini tamamladıktan sonra, Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü'ne öğretim görevlisi olarak geçmiştir. Görevi süresince; "Türkiye Türkçesi Grameri", "Türk Dili Tarihi", "Türkçe'nin Yapısı", "Eski Türkçe Uygur, Göktürk, Karahanlı Lehçeleri", "Anadolu ve Rumeli Ağızları", "İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı", "Bugünkü Türk Lehçeleri", "Türk Halk Şiirinde Türler ve Biçimler", "Türk Kültürü" derslerini vermiştir. Akademik çalışmalarının yanında, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Halk Müziği ve Halk Oyunlar Dairesinde mesai dışı bir görevle yönetim kurulu üyeliğinde de bulunan Yetik Ozan, 14 Aralık 1978 tarihinde ebedî âleme intikal etmiştir.

Yetik Ozan'ın zamansız ölümünün ardından yakın arkadaşları Ahmet B.Ercilasun iki, Abdurrahman Güzel bir, Sadık Kemal Tural bir ve Saim Sakaoğlu bir yazı yazar. Bu yazılardan başka kimse kendisinden bahsetmez. Hemen her kıta veya mısraa ilgi gösteren edebiyat camiasının Yetik Ozan'a hiç ilgi göstermemesi hayli manidar ve ironik bir hâldir. Ölümünden yıllar sonra iki yazı daha yazılmış ve *Atmaca Uçurumu*'nun sonraki baskılarından sonra beş yazı daha kaleme alınmıştır. Gerek bilim, gerek kültür ve gerekse de sanat âleminde yetkin bir insan olarak önemli işlere imza atan Yetik Ozan; çok yönlü bir kişiliğe sahiptir. İyi bir dilci ve halkbilimci olarak değişik yayın organlarında dil ve halk edebiyatı alanında makaleler yayımlamış, seminer ve kongrelerde tebliğler sunmuştur.

Yetik Ozan şairliği ve akademisyenliğinin yanında güçlü bir gelenek temsilcisi âşık kimliğine de sahiptir. Fırkatî mahlasıyla son derece güzel şiirler söylemiş Erzurum Kars havalisi âşıkları ile deyişmeler, atışmalar yapmıştır. Yakın arkadaşlarından Saim Sakaoğlu Yetik Ozan'ın bu yönüyle ilgili olarak "Bir âşıkla atışırken karşısındakinin zayıf yönlerini çok iyi yakaladığını, neresinden vurması gerektiğini çok iyi bilirdi. Çok iyi saz çalardı. Kafiyeleleri çok iyi kullanırdı. 1973'te Cumhuriyet'in kuruluşunun 50. Yılı münasebetiyle Sarıkamış Âşıklar Bayramı'na katıldığımızda Şeref Taşlıova, Murat Çobanoğlu ile atışma yaptı. O zaman Doğu Anadolu'da çok güçlü âşıkların bulunduğu için jüri üyesi olarak bunları derecelendirmekte çok zorluk çektik" diyor. Bu ilgi sebebiyle birlikte Cumhuriyetin 50. Yılı münasebetiyle ortak bir çalışma yaparlar. Yayımlanmış kitapları şunlardır: *Atmaca Uçurumu*, Ankara, 1973; *Halk Şiirinde Atatürk* [S. Sakaoğlu ile birlikte], Erzurum, 1974; *Balıkçıl ile Yengeç Kelile ve Dimne'den Seçilmiş Hikâyeler*, Ankara, 1977; *Rize İli Ağızları/İnceleme-Metinler-Sözlük*, Ankara, 1978; *Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı, Bütün Şiirleri*, [Haz. M. Özarслан], Ankara, 2002; *Bütün Şiirleri, Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı-Yücelmek*, [Haz. M. Özarслан], İstanbul, 2009.

Atmaca Uçurumu'nun Yayın Macerasına Dair

2000'li yılların başında bir dost sohbetinde Yetik Ozan'ının şiirleri okundu. Yetik Ozan'ın şiirlerinin ortadan kaybolduğunu ve gençlerin onu tanımadığı konuşuldu. Üç arkadaş, Yetik Ozan'ın şiirlerini yeniden basmak için harekete geçtik. Arkadaşlarımla işi çıktı ve iş benim üzerime kaldı. Yine o günlerde tevafuk oldu ve Yetik Ozan'ın eşi, hocam Umay Türkeş Günay, Yetik Ozan'ın evrak-ı metrukesinin içinde bulunduğu bir çantayı "Oğlum sen bunları değerlendirirsin" diyerek bana verdi. Çantada muhtelif belgelerin yanı sıra 1973 yılında yayınlanmış olan "Atmaca Uçurumu" ve nasıl tertip edileceğine kadar notlar bulunan "Ülkü Bağı"nın müsveddeleri vardı.

Yetik Ozan'ın tüm şiirlerini 2002 yılında tek bir kitap hâlinde ve “Atmaca Uçurumu-Ülkü Bağı Bütün Şiirleri” adı altında Alternatif Yayıneviden çıkarttık. Fakat yayınevi kitabı yeterince dağıtamadı ve sanırım şirket yayıncılık işine son verdi. Kitabı, 2009 yılında rahmetli Nevzat Kösoğlu'nun da desteğiyle Ötüken Neşriyat'ta “Bütün Şiirleri: Atmaca Uçurumu- Ülkü Bağı-Yücelmek” adıyla ve bir iki şiir daha ilave ederek tekrar yayınladık.

Yetik Ozan'ın Şiiri

Turgut Günay'ı akademik mimliğinin dışında günümüze taşıyan, ona edebiyat ve düşünce dünyamızdan seçkin bir yer kazandıran “Yetik Ozan” mahlasıyla yazdığı şiirlerdir. Yine, “Firkatî” mahlasıyla söylediği âşık tarzı şiirleri ve de özellikle Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi âşıklık geleneği temsilcileriyle yakın temaslarda bulunup, birçok mecliste atışmalar yapması onu; yakın zamanda yaşamış bir halk ozanı sıfatıyla karşımıza çıkarmaktadır. Şiirleri başta “Töre”, “Türk Edebiyatı” ve “Hisar” olmak üzere dönemin çeşitli dergilerinde yayımlanmıştır.

Yetik Ozan kendisin sanat anlayışını; “sanatta hedef düşünce, bugünü ve yarınıyla bir bütün olan milletimizin öz değerlerini ortaya çıkarıp işlemek ve onu daima büyük atılımlara hazır kılacak manevî gücü, millî gurur biçimlendirmektir” şeklinde ifade eder. Bu anlayışın bizim toplumumuza uyarlaması ise şu şekildedir; “Bugünkü millî Türk şiirinde, sanat terazisindeki dengeyi bozmamak şartıyla, toplumcu dozu artırmak”. Buradan da anlaşılacağı üzere Yetik Ozan, sanat hem sanat için hem de toplum içindir tezini savunan bir anlayışa sahiptir.

Şiire çok erken yaşlarda başlayan Yetik Ozan, olgunluk döneminde bir defter dolusu şiirini yakmıştır. Bu da onun şiirdeki titizliğini ve sanatın haysiyetine ne derece düşkün olduğunu göstermektedir. Şiirde ölçünün, disiplinin esas olduğunu vurgular ve buna uyar. Ancak, şiirin katı, dar kalıplara sokulmasından yana değildir. Şiirde duyguların seçilişinde “mantık süzgeci”, kelimelerin seçilişinde de “sanat terazisi” olarak görür. Yetik Ozan; “Halk şiiri, Türk şiirinin kaynağıdır ve gelecekte de öyle olmalıdır” kanaatindedir.

Sadık Kemal Tural, Yetik Ozan'ın yetişmesine kaynaklık eden unsuru, öncelikle memuriyetten dolayısıyla gezmekte olan bir ailenin eşyayı ve insanı gerçeğe yakın bir şekilde yakalama talihi olan çocukluk devresine bağlar. Tural'a göre bu gezginlik sırasında en uzun durakların Karadeniz bölgesinin, tabiatı ve insanı ile bir sahil şehri karakterinden ziyade, yayla veya sarp dağ kasabası niteliğindeki yapısında bulunduğu işaret eder ve geze geze tamamlanmış bir öğrenim ve eğitimin yanı sıra bu gezmenin realiteye intibaksızlığı artıran bir unsur olarak hayatına ve sanatına aksedeceğinin üzerinde durur.

Ölümünden çok sonraki yıllarda kısa bir değerlendirme yazısı kaleme alan Mustafa Tatçı ise, Yetik Ozan'ın kendine has bir hayat ve dünya içinde yaşamış olduğu hayatına ait öz gelişimin şiirine aksetmiş olduğunun altını çizer. Yetik Ozan'la ilgili yazı yazan Namık Açıkgoz de Yetik Ozan'ı bu kadar farklı ve kalıcı kılanın; halk şiiri geleneğinden yararlanmasının yanı sıra, her şiirinin gelenek içinde bir sıçrayış olması, her şiirinde ferdi yaratıcılığının şiirin tekniğine, kelime hazinesine ve imaj dünyasına sinmiş olmasından kaynaklandığı fikrindedir.

Yetik Ozan'ın şiirlerinin kendine has bir özelliği olup onun şiiri taklit edilebilirlikten uzak ve nevi şahsına münhasır bir yapıya sahiptir. Onun hangi şiirinin hangi mısraı, olursa olsun damgalı gibidir. Hiç kimse tarafından taklit edilemez.

Şiirinde kullandığı kendine has fiilleri, kendine has isimleri vardır. Bu isim ve fiiller ilk bakışta hemen herkesin bilindiğini düşündüğü ve fakat belki de hiç kullanmamış olduğu kelimelerdir. Onun şiirleri okunduğunda kendisini duymasanız, tanımasanız bile “bu Yetik Ozan'ın şiiridir” dersiniz, eğer biraz şiirlere aşina iseniz...

Onun şiiri Türk şiirinin gelenekten kopmadan nasıl modern hâle getirilebileceğinin somut örnekleridir. Bu bakımdan onu şiirde ayrı bir ses, ayrı bir çığır olarak değerlendirmek mümkündür. Yaklaşık 80 şiiri vardır...

Firkatî mahlasıyla âşık tarzı şiiri geleneği vadisinde yazdığı şiirler bu sayının dışındadır.

Kitabiyat:

- ERCİLASUN, Ahmet B., (1979), “Yetik Ozan”, *Töre*, 8, 93, Şubat: 6-7.
- ERCİLASUN, Ahmet B., (1980), “Yetik Ozan’sız Bir Yıl”, *Töre*, 9, 105, Şubat: 13-15.
- GÜZEL, Abdurrahman, (1981), “Yetik Ozan’ın (Firkatî’nin) Ardından”, *Türk Edebiyatı*, 98, Aralık: 24-27.
- SAKAOĞLU, Saim, (1979), “Turgutcuğum’un Ardından”, *Töre*, 8, 94, Mart: 40-43.
- TURAL, Sadık Kemal, (1979), “Yetik Ozan’ın Şiiri Etrafında”, *Töre*, 8, 93, Şubat: 9-12.
- AÇIKGÖZ, Nâmkı, (1999), “Yetik Ozan Yitti Gitti”, *Türk Yurdu*, 19, 147, Kasım: 5-9.
- AYCI, Mehmet, (2002), “Kendi Pençesiyle Kazar Kurt, Kabrini Azar Azar”, *Türk Edebiyatı*, 345, Temmuz.
- GÜNAY, Gökçen, (1973), “Yetik Ozan’la Bir Konuşma”, *Töre*, 25, Haziran: 48-53.
- GÜRBÜZ, Cazim, (t.y.), “Hey Gidi Yetik Ozan Hey!”, *Berfin Bahar* -Aylık Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi-, 166.
- KÜPÇÜK, Selçuk, (2014), “İsmiyle, Cismiyle ‘Yetik Ozan’dı Turgut Günay’”, <http://www.dunyabizim.com/manset/16385/ismiyle-cismiyle-yetik-ozandi-turgut-gunay.html>
- TATÇI, Mustafa, (1986), “Ölümünün 8. Senesinde “Yetik Ozan”sız Seneler”, *Dolunay*, 12, Aralık: 31-32.
- YÜKSEL, Hasan Avni, (2003), “Yetik Ozan ve Bütün Şiirleri”, *Türk Kültürü*, XLI, 477-478, Ocak-Şubat: 33-40.

ÂŞIK REYHANÎ ÂŞIK FİRKATÎ (Yetik Ozan) ATIŞMASI

Reyhanî

Âşıkların ağladığı doğrudur,
Arsız arsız güldükleri yalandır
Sözle eser bağladığı doğrudur
Sazlarını çaldıkları yalandır

Firkatî

Haklısın Reyhanî sözün doğrudur
El âlemin bildikleri yalandır
Gül sararır gider güzün doğrudur
Güzellerin yoldukları yalandır

Reyhanî

Yağmurun yardığı yarlar doğrudur
Sevenin sardığı yarlar doğrudur
Bu dünyada riyakârlar doğrudur
Tuttukları kıldıkları yalandır

Firkatî

Saf gönülden gelen kelim doğrudur
Kârsız karşılıksız kelim doğrudur
Doğrunun çektiği elem doğrudur
Ona hayran oldukları yalandır

Reyhanî

Reyhanî der semirenler doğrudur
Fukarayı kemirenler doğrudur
El âlemi sömürenler doğrudur
Kardeş payı böldükleri yalandır

Firkatî

Batık gemideki direk doğrudur
Kızgın fırındaki kürek doğrudur
Reyhan usta Firkat çırak doğrudur
Birbirinden çaldıkları yalandır.

S/AYIKLAMA**Hasan Fahir TAN**

Kalbimde, gizli kalp var; fazla heyecan yasak
Duruverir /mâzallah/ sekteye uğrarsa aşk

Aklım da hep aklında; ne geçiyor kim bilir
Bu gidişle yakında oynamazsa iyidir

Gözlerimse gözlüyor boşlukta bir hayali
Ben bende değilim ki; nerden bilsin ahâli

Hep kendimce inliyor; dinliyorum ben ama
Kulak zarından olur kulak verse kul bana.

KARTAL YUVASI SEVDAM**Mehmet ÖZDEMİR**

Masmavi su damlası sızıp içime aktın
Güneşten ateş alıp gönlüme köz bıraktın

Kekiği yel savurur kokun siner dağlara
Adın isim çoğaltır sevdan onulmaz yara

Kırılınca kanadım yürürüm adım adım
Hangi tarafa dönsem sen akarsın susadım

Islatır hayalimi dağdan sızan kar suyu
Bağladım yüreğime buz gibi akarsuyu

Saçların kuş tuzağı ellerin balık yemi
Güneş gibi tepemde eritirsin gölgemi

Dağlar içini çeksin bulut yaşını silsin
Kartal yuvası sevdam dal değil ki eğilsin

ÖPTÜM AŞKIN GÖZLERİNDEN**Durmuş KAYA**

Öptüm aşkın gözlerinden beklesin çöller beni
Ney dökülsün nağme nağme söylesin hicranımı
Ben ki şaşkın gamlı bülbül neylesin güller beni
Ney dökülsün nağme nağme söylesin hicranımı

Var mı aşkın pençesinden canlı çıkmak var mı ah
Nar dudaktan kor bakıştan patlayan volkan mı ah
Sen sihirbaz bir çiçeksin nur saçarsın her sabah
Ney dökülsün nağme nağme söylesin hicranımı

Sende akmış, çağlıyormuş her diyardan bir pınar
Aldım aşkın her deminden göynüdüm gönlüm yanar
Ellerinden bir su içtim, bende bin hicran kanar
Ney dökülsün nağme nağme söylesin hicranımı

Ey felek, sen, bir meleksen, ver benim sultanımı
Hasretinden kavrulurken zehredersin cânımı
Gözlerinden düştüğüm gün beklerim zindanımı
Ney dökülsün nağme nağme söylesin hicranımı

SON SAVAŞIN GALİBİ**Erdal NOYAN**

Bin mecusî ateşi söner de tek damlaya
Ol şölenden geriye elde biraz kül kalır

Yorulur sevda kuşu aşınır yeminleri
En vefalı yorumcu inleyen bülbül kalır

Denizlere darılıp lebe mercan düşüren
O yangınla arada âsumanî tül kalır

Dikenlere kendini sebil eden yüreğe
Son savaşın galibi bâkire bir gül kalır

Sayrılanmış hevesler simyageri bulunca
Şafağa çeyiz koyan gelinler betül kalır.

SÖZ**Nuri PEKSÖZ**

Susanlar kurtuldu, metanet eyle
Gizli yaralara dermansa söyle
Sevgi sulatanından rivayet eyle
Âşıklar bu söze mihmansa söyle

Hangi suret solmaz bu zindanlarda
Recmedilir gönül bu meydanlarda
Elfaz-ı küfür var bak lisanlarda
Dilindeki ikrar imansa söyle

Sözden libas giyer sultanı aşkın
Bir avuç kül müdür ihsanı aşkın
Gelmedi âleme dermanı aşkın
Özün ki kendine canansa söyle

Büyüler ahkâmla seni geceler
Teskin eder mi ki canı geceler
Seyreyler mi bu isyanı geceler
Marufu emreden burhansa söyle

Surette görünmek hüner değildir
Zulmete bürünmek hüner değildir
Sularda arınmak hüner değildir
Gönülleri yuyan beyansa söyle

Yedi dağ ardında hümanın yurdu
Kim mutmain oldu, nefsi doyurdu
Cahilleri kâmillerden ayırdı
Dilinden dökülen irfansa söyle

Cahil yıkar kalesini hürmetin
Güzel sözdür senin bütün servetin
Bilinir bununla kadrin kıymetin
Atba sözün Hakk'tan amansa söyle

KARDELEN**İsmail BİNGÖL**

Ben bir sevda sürgünü yerim yurdum bellisiz
Gezdiğim şu yerlerde biter misin kardelen
Hicran tükenmez gibi kavuşmamız tarihsiz
Umutsuz yaşamak neymiş, bilir misin kardelen

Nice bir sevdalılar geçmiş diyar-ı gamdan
Her biri bin ok yemiş o vefasız cânândan
Hikâyeler bitmemiş ses gelmiş asırlardan
Bu bitimsiz yankıyı dinler misin kardelen

Kardelen hiç geçtin mi bir cân için kendinden
Kardelen anladın mı şafağın melâlinden
Sönsün diye bu yangın söyle ne gelir elden
Ateş gibi tutuşup yanar mısın kardelen

Bakışlardan dökülen o eski rûya değil,
Bu ne biçim ağlayış denecek gibi değil
Hiçbir dil vasfedemez bildiğiniz hâl değil
Kim çözecek bu sırrı söyler misin kardelen

HİMMET TALEBİYLE**-Nazire-****İsmail GÖKTÜRK (Aczî)**

*Gönül maksudunu buldu
Cihan envâr ile doldu
Bugün Nûri imam oldu
Uyan gelsin bu meydâne
Abdulahad Nûri Hz.*

Gönlü sırrı fakra erip
Doyan gelsin bu meydâne
Nefsi eşik üzre serip
Koyan gelsin bu meydâne

Gâh umutla, gâhî korka
El aç Mevlâ çıkar arka
Kula nihân olup Hakka
Âyan gelsin bu meydâne

Derya gibi muhabbette
Fenâ bulsun kul nîmette
Sermest olup sekînette
Hayran gelsin bu meydâne

Şeyhim ekmiş, hem biçecek
Bizi derip çiçek çiçek
Asıl yurda götürecek
Kervan gelsin bu meydâne

Dizin kırar girer meşke
Tevhid ile erer aşka
Aczî adam olmaz başka
Sultan gelsin bu meydâne

KABRİSTANDA BİR BAYRAM**Halit YILDIRIM**

Kabristana yolum düştü bu bayram
Ne çok tanıdığım ölmüş meğerse
Hasretlik esiyor hep buram buram
Zaman bizden neler çalmış meğerse

Mezar taşlarına adlar kazılmış
Ölüm tarihleri bile yazılmış
Kiminin mezarı çoktan bozulmuş
Ne adı, ne nesli kalmış meğerse

Kimisi yaşamış yaşı yüz olmuş
Kiminin baharı bitmiş güz olmuş
Kiminin ölümü hemen, tez olmuş
Kimisi genç yaşta solmuş meğerse

Her mezar başına bir dost dizilmiş
Herkesin gözünden yaşlar süzölmüş
Dünyanın kanunu böyle yazılmış
Her doğanı ecel bulmuş meğerse

Kimi anam, babam deyip ağlıyor
Yavrum diyenler hep kara bağlıyor
Feryad figanları yürek dağlıyor
Bunlar en çileli kulmuş meğerse

Emmoğlum, dayoğlum yatıyor şurda
Ebem, dedem, emmim, dayım da orda
Fatiha ve İhlâs okudum burda
Kabristan eş dostla dolmuş meğerse

Bir kabir başına durdum dikildim
Bir kabir başına vardım yıkıldım
Kara topraklara sanki çekildim
Benim de ecelim gelmiş meğerse

ÂŞIK ELESGERLE ŞEMKİRLİ ÂŞIK HÜSEYN DESTANI -2-

Dr. Seher ATMACA

Beli (evet) benim azizlerim, ele ki söz tamama yetişdi. Mikayıl söyüşü (küfrü), korkuyu iştmezliğe vurdu. Sözün özünü götürüp cebine koydu. Ele bil ki dünyayı buna bağışlamışlardı.

Âşık Elesger soruştu:

- Mikayıl, bu sözü götürüp ne edeceksen?

-Aparıp Mıgıç'a verip, sazımı alacağım.

-Bundan sonra yine âşıklık edeceksen?

-Beli edeceyem.

-Yok, senin âşık olmağına hele çok var. Get bir ustada gulluk (hizmet) ele, bilmediklerini öğren, kemkesirini (eksikliklerini) düzelt.

-Kimin yanına gittim, şeyird (çırak) götürmedi. (kabul etmedi)

Âşık Elesger biraz yumşaldı:

-Sen de ki âşıklığa hevesi var, men öyredere. Get sazını al gayıdanda (dönende) yanıma gelsen.

Mikayıl sevine sevine evlerine getti. Seher tezden yol başladı Çardaklı'ya. İki gün gelip Çardaklı'ya yetişti.

Soruşup Mıgıç'ın evini taptı (buldu) gonşulardan bir oğlan gelip Mıgıç'ı çöle (dışarıya) çağırdı. Mıgıç çöle çıkanda gördü ki Mikayıl gelip, elinden tutup ahvalını soruştu, eve daveteledi. Mikayıl eve getmek istemedi. Konu komşu meseleyi bildiklerinden Mıgıç'ın bağladığı âşık geldiğini duyunda, bir göz kırpmında buraya bir meclisin adamı topladı. Komşulardan aksakal bir Ermeni Mikayıl'ı da, Mıgıç'ı da evlerine apardı. Mikayıl kâğıdı çıkardı, okudular gördüler ki Mıgıç'ın mecliste okuduğu bağlamanın cevabıdır. Özü de (kendisi) çok ustalıklı açılıp. Mıgıç Mikayıl'ın sazını özüne gaytarmak (kendi yanında bırakmak) istemedi, dedi:

Bağlamayı sen açmış olsaydın sazını verirdim Âşık Elesger açıp, vermeyeceğim.

Mıgıç bele deyende hemin aksakal Ermeni işe garişti:

Âşık Mıgıç bağlama senin olsaydı sen deyen idi, bağlama özgenindi, o da gedip özgeye açtırıp. Oğlanın sazını özüne ver.

Âşık Mıgıç gördü ki bu çok tutarlı bir söz oldu. Dillenmeden Mikayıl'ın sazını özüne gaytardı. (kendine verdi)

Mikayıl sazını götürüp bir başına Göyçe'ye geldi. Gelen kimi de özünü Âşık Elesger'in yanına yetirdi. Âşık Elerger Mikayıl'ı yanında şeyird (çırak) sakladı.

Menim azizlerim, Mikayıl Âşık Elesger'in yanında şayird (çırak) galmakta olsun size deyim Şemkirli Âşık Hüseynden. Mıgıç sözü görürüp ustasının yanına getti. Meseleyi Âşık Hüsey'n'den danıştı. O da bu işe göre Mıgıç'ı biraz danladı (azarlardı) sonra bağlamanın açmasını okutturdu. Mıgıç ele hesap ederd ki, ustadı bağlamanın açılmasına pert olacak (çok bozulacak) amma bele olmadı. Âşık Hüsey'n bu cevaptan razı galdı. Mıgıç'a dediki Âşık Elesger bağlamayı çok güzel ve düzgün açıp. Âşık Hüsey'n'i razı salan bir de o idi ki Âşık Elesger özünden (kendinden) yaşça büyük olan ustada itiram göstermiş, onun bağlamasını lal, mercan gibi gıymetlendirmişti. Âşık Elesger'in bu marifeti Âşık Hüsey'n'in onunla görüşmek hevesini bir o kadar artırdı.

Âşık Hüsey'n çok arzu ederd ki, Âşık Elesger, Şemkir tarafa gelsin görüşsünler. Amma Âşık Elesger gelmirdi ki gelmirdi. Âşık Hüsey'n'in sabrı kesildi. Bir istedi ki kâğız gönderip, Âşık Elesger'i çağırtsın. Amma bu fikirden tez el çekti. Ona göre ki bağlamanın açılmasından sonra çağirttirmek onu meydana çağırmak kimi başa düşerlerdi. Çok götür-goydan sonra bele karara geldi ki özü Âşık Elesger'le görüşe gitsin.

Beli benim azizlerim, payız (sonbahar) getti, gış geldi, gış herlendi, yaz oldu. Günlerin bir günü Âşık Hüsey'n atına mindi, sazını çığnına saldı, Göyçe'ye yolu düştü. Gelhagel, gelhagel akşama doğru Ağbulak köyüne yetişti. Ağbulak köyünde âşık Hüsey'n'i tanıdılar. O gece onu sakladılar (misafir ettiler) yahşı sohbet eylediler. Sabah hamınızın (herkesin) yüzüne hayırlıklı açılısın, sabah açıldı. Çay-çörekten sonra Âşık Hüsey'n xahiş (rica)eledi ki, yolum uzaktır gedim.

Kalvayı İbrahim soruştu:

-Âşık Hüsey'n, Allah goysa seferin harayadır? (nereye)

-Âşık Elesger'le görüşmeye gedirem.

Xahiş edirem, gayıdanda (geri dönende) bizi görmemiş olma!

-Baş üste!

Beli, seher tezden Âşık Hüsey'n Göyçe denizinin (gölünün) güney tarafından Ağkilse'ye doğru yola koyuldu. Dağ otu biçilirdi. Âşık Elesger de biçine (ot ya da ekin biçmek) giderdi. Bu gün Âşık Elesger biçine gitmedi. Arvadı Anaxan'ın onun yanına gelip dedi:

-A kişi cemaat biçine gitti sen niye yubanırsan? (gecikirsin)

-Arvad, men bu gün getmeyeceyem.

-Niye?

-Bu güm Şemkirli Âşık Hüsey'n bize gonak gelecek.

Anaxanım daha bir söz soruşmadı. Başladı evi-eşiyi selgeye (düzene) salmağa.

Âşık Elesger gardaşı Mehmeddi yanına çağırıp dedi:

-Mehmed, durma get yaylagdan heyvan getir.

-Ay gağa (ey gardaş) xeyirdir mi?

Bu gün Şemkirli Âşık Hüseyin bize gonak gelecek.

-Ay gağa kim dedi?

Yuxuda görmüşen, Sen durma get heyvan getir, gerçek olar gonagımıza keserik, gonak gelmese de özümüze (kendimiz) keserik.

Mehmed ata mindi, heyvan getirmeye getti.

Âşık Elesger gapı-bacada herlenip (dolaşıp) gonagin yolunu gözlemeye başladı. Bir de gördü ki Zod yolu ile bir atlı gelir. Atlı gelip kende (köye) yaklaştanda yolun gırağında yer sulayan Meşedi Paşa'nın yanında dayandı. Ne danışdırsa, Meşedi Paşa elini kende tarafa uzattı. Sonra at yine yoluna devam etti. Âşık Elesger'in yüreğine damdı ki (içine doğdu) bu Âşık Hüseyin olacak. Damın üstünden aşağı düştü (indi), gonağı karşılamak için yola doğru gitti. "Qarama" deyilen suyun yanında birbirine çatılar (karşılaştırlar) Âşık Elesger gördü ki, boz atlı, sarıyağız, gırmızı saqqal, yüzünde tek tek çopuru olan bu nurani kişi hemin yuxuda gördüğü adamdır. Âşık Hüseyin dillendi:

-Salameleyküm, ay Âşık Elesger!

-Aleykesselam, ay Âşık Hüseyin! Xoş gelipsen!

-Aye, xalası göyçek (ey halası güzel) sen ne bildin ki, men Âşık Hüseyin'em?

-Bacısı göyçek, bes sen benim Âşık Elesger olduğumu haradan bildin?

-Men iki gündür soraklaşa-soraklaşa gelirem. İndi de o yer sulayan gonşundan soruşdum, dedi ki o ev Âşık Elesger'in evidir, damın üstündeki de Âşık Elesger'dir.

-Hüseyin emmi senin de geleceğini mene demişdiler.

Âşık Hüseyin teccüplendi. (afalladı) Ağbulakla Ağkilsenin arası da bir günlük yoldur. Bes bu xaberi Âşık Elesger'e kim getirmiş olar?!

Âşık Hüseyin attan düştü (indi) Görüştüler, öpüştüler.

Âşık Elesger ile Âşık Hüseyin danışa danışa (konuşa konuşa) eve teraf (doğru) gelmeye başladılar. Bunlar qapıya çatanda Mehmed de çatı (yetişt) Mehmed elini Âşık Hüseyine uzattı:

-Hüseyin emi xoş gelipsen!

-Xoşbeht olasan! A bala sen benim Hüseyin emi olduğum haradan bildin?

-Vallah Hüseyin emi, gağam dedi ki Şemkirli Âşık Hüseyini yuxuda görmüşen, bize gonak gelecek. Bu heyvanı da ona göre getirtti.

Âşık Hüseyin şübheden çıxdı daha bir söz demedi. Mehmed heyvanı kesti, soymağa başladı. Âşık Elesgerle Âşık Hüseyin eve keçtiler. Çay çörek hazırlandı. Yediler içtiler, Şemkirli Hüseyin'in geldiğini cemaat eşiddi. (duydu) Axsam oldu.

Camaat Âşık Elesger'in evine toplasdı.

Bir geder (müddet) geçenden sonra Âşık Hüseyin dedi:

-Âşık Elesger sazını götür, bir iki gatar oxu, cemaat gulak assın. (dinlesin)

-Hüseyin emi, camaat benim okumağımı çox görüp, bugün senin sesini eşitmek için buraya yığılıplar. Yaxşı olar ki, özün bir iki kelme deyesen.

Meclistekiler bu teklife çox razı galdılar. Âşıklar sazlarını götürdüler, çalıp oxumaya başladılar. Ustad âşıkların sözlerinden bir geder okudukdan sonra Âşık Hüseyin dedi:

Âşık Elesger, senin yaxşı-yaxşı sözlerin gelib gulağıma çatıb. Biraz da özünden (kendinden) oxu.

-Hüseyin emi, siz kimi ustadın yanında üze (yüze) çıkası ele sözüm yoxdur. Sen öz sözlerinden oxusan, bizim üçün çox xoş olar.

-Elese (öyleyse) ikimizde özümüzden okuyağ.

Âşık Elesger başa düşmüşdü ki, (anlamıştı) Âşık Hüseyin bunun selesini (bilgisini) yoxlamaya gelib. Yoxlamamış el çekmeyecek. Odur ki dedi:

-Hüseyin emi, meslahat sizindir.

-Âşık Hüseyin aldı, göreki ne dedi, meclistekiler ne eşitdi.

Analar oğlan doğanda 1

Qoy doğsun oğlanın merd;

Atası kamil olan

Tez tapar 2 dövrani merd

Axşamadek ac da qalsa

Bir tike yalnız yemek

Gedeni yoldan gaytarar 3

Xub 4 saxlar mehmanı 5 merd.

Âşık Hüseyin sözü dilcevabı deyenden sonra Âşık Elesger dedi:

-Hüseyin emi, benim de qafiyede "merd" sözüm var. İcaze versen, men de onu oxuyaram.

-Çox şad olaram, buyur.

Aldı Âşık Elesger:

Altı günde xelq eyledi

Alemi sübhanı merd

Aya, güne qerar qoyub

Dolanır dünyanı merd

Mehmed şenine endi

Doxsan min kelme tamam

Osman yazdı, cem eyledi

Otuz cüz Quranı merd

Aldı Âşık Hüseyin:

Bir merd ile ülfet qılan

Axır bir gün merd olu

Namerd ile ülfet qılan

Çöl-biyaban gerd olu

Namerd bir mehman görende

İki gözü dört olu

Merd çeker alar elinden

Genç açar suframı merd.

Aldı Âşık Elesger:

İbrahimi Xaelilullah

Ahd-peyman eyledi

Çıxardı minı dağına

*Oğlun qurban eyledi
Hacer yandı, nale 7 çekdi
Ahü feğan eyledi
Barilahim 8 kerem kıldı
Gönderdi qurbanı med.*

Aldı Âşık Hüseyn:

*Âşık Hüseyn deyer
Namerd binişan 9 olu
Bir meclisde namerd olsa
Meclis perişan olu
Merd bir meclise varanda
Meclis ürovşan¹⁰ olu
Her yerde xahe¹¹ yapar
Keşt¹² eyler cahını merd.*

Aldı Âşık Elesger:

*Elesger adın qurbanı
Ya Mehmed Mustafa!
Şenine aye xetm 13 oldu
El-atasan qul kefa¹⁴
Dinini aşkar¹⁵ eyledi
Münkire verdi cefa
Qılınıc merd, qıvveti merd
Atı merd, meydanı merd.*

Sözler tamam olanda Âşık Hüseyn dillendi:

-Sağ ol, Âşık Elesger! Sözüñün heç yanışı yoxdur. Menim sözü hara, senin sözüñ hara. Menim sözüm mollalardan eşitdiyim hadislerdir, amma seninki ustadnamedir, nesiheddur.

Âşık Hüseyn başka bir söz başlattı. Âşık Elesger de hemin (aynı) kafiyede ona münasip söz oxudu. Sonra üçüncüsünü, dördüncüsünü. Her iki âşık birbirinin sözlerini tarifleye, tarifleye 7-8 gatar özlerinden oxudular.

Her defa Âşık Hüseyn sözüñ birinci bendini deyenden sonra Âşık Elesger'den soruştu ki bu qafiyede de sözüñ var mı? Âşık Elesger deyirdi ki var. Âşık Hüseyn yegin eldi ki (zannetti) Âşık Elesger sözlerinin çoxusunu burada bedehaten dedi.

Cemaat çox diqqatle qulaq asdı. Axşama geder ot biçen adamların yorgunluğundan eser-alamet qalmamışdı. Âşık Hüseyn üzünü Âşık Elesger'e tutub dedi;

Âşık Elesger senin dodaqdeymez sözlerini de eşitmişem. İmdiye qeder heç bir âşık da bele sözler yoxdur. Söz deyende dodaqların birbirine deymemesi çox çetin bir işdir. Men de bele bir söz düzeltmişem. Gör hoşuna gelir mi?

-Hüseyn emi, bizim üçün çox hoşdur buyur.

Âşık Hüseyn indiyə qeder heç kesin yanında oxumadığı "Ay eyler qij-qij" dodaqdeymez tencisini oxumağa başladı, görek nece başladı. Deyek, şad olun

*Qış çilesi, Xıdır İlyas gelende
Herlener gerdişi, 16 ay eyler qij-qij¹⁷
Qış ayından yaz ayına keçende
Arşdan neysan yağar, 18 ay eyler qij-gij.*

Âşık Hüseyn sözü dilcevabı deyenden sonra Âşık Elesger soruşdu:

-Âşık Elesger, buna oxşar sözüñ yoxdur ki?

-Hüseyn emi, bu sözüñü de âşıklardan eşitmemişem. Çox xoşuma geldi. İstedim ki tek oxuna; bunu da cütlemişem. İcaze versen oxuyaram. Âşık Hüseyn az galdı ki Âşık Elesger'in yalanının üstünü aç. Deye ki bu söz hele heç kese malum deyil. Bir teher sözüñü saxladı. Üreyinden gülümsünüp dedi: Elesger cütleyebilipsense oxumağın çox xahşı olar. Âşık Elesger sazı sinesine basıp başladı, görek nece başladı.

*Qeyz eyleyer, çen çekdiler dağlara¹⁹
Qehrinden yelleri ay eyler qij-qij.
Qarşı gelse hasret çeker yar yara
Ağlı çaşar seri ay eyler qij-qij.*

Aldı Âşık Hüseyn:

*Acıqlandın²⁰ ağyara "nesen ki!"
Eşgin artı hey yanında ne senki
Ağılkarlar qayıranda ne senki
Ayaqda şeceri²¹ ay eyler qij-qij.*

Aldı Âşık Elesger:

*Şin²² şehir axtarır secere deyer
Şeytan şer eyleyer seç ara deyer
Daşar çaylar qalxar şecare deyer
Herlenen²³ daşları ay eyler qij-qij.*

Aldı Âşık Hüseyn:

*Ağılkarlar hey çekerler xeyatı
Hey yeyinen al dersine xeyatı
Seddairler qayırarlar xeyatı²⁴
Çarx herlener²⁵ sesi ay eyler qij-qij.*

Aldı Âşık Elesger:

*Aşiq çaşsa dilde qara qar qalar
Dağlar sinesinde qara qar qalar
Geşte çıxs²⁶ erşe qara qargalar
Çalar qanadların ay eyler qij-qij*

Aldı Âşık Hüseyn:

*Yeri sen canana qarşı gelende
Saxlar sedeqatı qarşı gelende
Aşiq Hüseynin yarı qarşı gelende
Ağlı serinden ay eyler qij-qij*

Aldı Âşık Elesger:

*Yazıq Elesger elin yetse ne nara
Ne hasret çek ne ah eyle ne nar
Ne insandı sangi salır ne nara
Qaynadar derya tek ay eyler qij-qij*

Gece yarısını geçmişti, cemaat sohbetten ayrılmak istemiyordu. Âşık Hüseyn Elesger'e dedi:

-Âşık Elesger, bir dodaqdeymezim de var. Onu da eşitmek istiyersen mi?

-Hüseyn emi, senin sözlerin birbirinden gözeldir. Görürsen de! Camaat sabah işe gitmeyi de yaddan çıkarıb hamısı seni eşitmek isteyir.

Âşık Hüseyin göreki bu defa ne dedi, meclistekiler ne eşitti, diyek şad olun:

*Sen şeyirdsen, hey deyirler
Ders al, arkadan, geda!
Haqiqatten dışarısan,
Keçirsen yandan geda!
Aşiq isen saz çalırsan,
Şer ile işin nedi?
Deryalardan xarac alsan,
Heya qıl²⁷ kandan, geda!*

Âşık Hüsen bu bendi diyenden sonra yine üzünü âşık Elesger'e tuttu:

-Aşiq Elesger, buna oxşar sözün var mı?
-Hüseyin emi, var.
-Onda de gelsin.

Aldı Âşık Elesger

*Gizli sirrini nahaq yere
Gizledin xandan geda!
Ah çeker nale eylesin
Can geder candan geda!
Etiaqla sidq dille
Çağır şahlar şahını
Nahaq işdi dilek diler
İnsan insandan geda!*

Aldı Âşık Hüseyin

*Seyyad²⁸ isen, seyre çıxırsan
Geşt ele²⁹ dağlara sen
Eşq ehlisen axtarğınan³⁰
Yetişesen yara sen
Eşq ateşi canda getsin
Getsen her diyara sen
Arı teki³¹ hey sızıldı
Şire çek şandan geda! ³²*

Aldı Âşık Elesger

*Al çetirin çıx sehrağa
Sal serine saye³³ gez
Qeder senle gezecekdir
İster gir deryaya gez
Sakin eyleş sin³⁴ içinde
Haqiqatden aye³⁵ gez
Şeri-şeytandan geda!*

Aldı Âşık Hüseyin

*Hüseyinden kenar herran³⁶
Seni salar engele
Yene dağlar nele ³⁷
Çisgin gele çen³⁸ gele
Azrayıl ner kişidir
Siner çeker çeengele
Addadar sandan geda!*

Aldı Âşık Elesger

*Elesgerle danışanda
Al eline saz danış
İnci seni isteyenle
Eyle erki-naz³⁹ danış
Eyleşende ağır eyleş
Danışanda az danış
Eşidenler "ehsen!" desin
Sana her yandan geda!*

Sözler tamama yetişenden sonra Âşık Hüseyin üzünü cemaata tutup dedi:

-Camaat, icaze verseniz, sohbetimizi qurtararıq. Siz de işten gelipsiniz, sabah da işe gedeceksiniz. Sabah açılmaya bir şey galmayıb.

Ağsaqqallardan biri dillendi:

-Peki, Âşık Hüseyin'le Âşık Elesger'in sohbetinden doymaq olar!

Âşık Hüseyin gördü ki cemaat yerinden terpenmek (kılmıdamak) istemiyor dedi.

-Yaxşı oxu diyirseniz oxuyağ.

Âşıklar bu defa başka ustaların şiirlerinden okumaya başladılar. Bir neçe gatar okumuşdular ki horozlar ötmeye başladı.

Âşık Hüseyin gülümseyip dedi:

-Yene oxuyağ mı? Çox sağ olun! Horozların emrine tabi olmak gerekdir.

Cemaat istedi ki âşıklara dövrən pulu yığsın, Âşık Hüseyin razılaşmayıp dedi:

-Men buraya qazanca gelmemişem, Âşık Elesger'le görüşmeye gelmişem. Menim arzum, maksadım ancak bu idi. Çox sag olun!

Cemaat şad-hürrem (memnun kalarak) dağılıp evlerine getti. Âşık Elesger Âşık Hüseyin'i bir neçe gün de qonak saxladı, yaxşı hörmət elledi. Onu yola salanda qucaklaşıb öpüşdüler.

Âşık Hüseyin gelib Ağbulak kendine (köyüne) çatanda gördü ki cemaat onu gözleyir. Molla Ali soruştu:

-Âşık Elesger'le görüşebildin mi, neçe aşığıdır?

-Âşık Elesger kimi âşık hele dünyaya gelmeyib, inden beleye de (bundan sonraya) gelmeyine inanmıram; o haqq aşığıdır.

Âşık Hüseyin böyle demesi onun hörmətini daha da artırdı, o gece Ağbulaq'da saxladılar, meclis qurdular, çox razı yola saldılar.

Bu ehvalatdan sonra harada söz düşdüse, Âşık Hüseyin Âşık Elesger'i, Âşık Elesger de Âşık Hüseyin'i terifledi.

1-Doğuranda 2-Tez bulur 3-Çevirir 4-Şık, Güzel 5-Misafir 6-Geniş 7-Ah çekmek 8-Allah, Tanrı 9- 10-Şenlenme 11- 12- 13-Şanına ayet ezberlemek 14- 15-Ortaya çıkmak 16-Döner devranı 17-Şırlı 18-Gökten yağmur yağar 19- 20-Kızmak 21-Soyağacı 22-Cin 23-Dönen 24- 25-Döner, dolaşır 26-Meydana çıkmak 27-Hayalı olmak 28-Gezgin, avcı 29-Meydan okumak 30-Aramak 31-Gibi 32-Zavallı, dilenci 33-Korumak, gölge 34-Mezar 35-Ayet 36-Dolaşmak, dolanmak, gezmek 37-38-Sis 39-Naz, gamze

YÂR GAZELİ**Mustafa OĞUZ**

Sevgili gelir, susuz çöl, gül gülistan olur
Yârin eli değer, her yer bağ-ı bostan olur

Bir yudum ab-ı hayat içeriz yâr elinden
Suya kanar, kurumuş gönlümüz mestan olur

Karanlık ufuklara güneş gibi doğar yâr
Büyülenir gözlerimiz ona hayran olur

Görünce sevgiliyi kendimizden geçeriz
Doğranır kanlı parmaklarımız ziyan olur

Ayrılık okları saplanır da kalbimize
Gözyaşları sele döner gönlümüz kan olur

Gider kapısında divan dururuz her gece
Canandan gelen her söz bizlere ferman olur

Aşk kuyusuna düşer, yanar tutuşur gönül
Sevgili, kanayan cümle derde derman olur

YABANDA**Mehmet BAŞ**

Güzellik dediğin gün gelir solar
Güzelim diyerek gezme yabanda
Simsiyah saçına beyazlar dolar
Yılları ard arda dizme yabanda

İkrarın var ise dostun yolunda
Gayrı işin olmaz dünya pulunda
Kazılmış mezarın yolun sonunda
İncitip canları üzme yabanda

Yar yolunda gülemezsem ölürüm
Yürü derse ardı sıra yürürüm
Çıglık çıglık sessizliği bürürüm
Beni yâd görerek ezme yabanda

Ölüm sağa düşer hasretse sola
Muhtaç etme Rabbim kulunu kula
Eriştir bizleri müstakim yola
Hicran bıçağıyla yüzme yabanda

Al bayrağın can verilen alında
Sevda peteğisin hasret balında
Koparma gülümü dursun dalında
Bıkıp ta öylece bezme yabanda

Kül olur yanarım sen beni yaksan
Ateşler gül olur bir kere baksan
Bir nehir olup da kalbime aksan
Yoluma tuzaklar düzme yabanda

Bir zerredir insan dünya içinde
Yükü vardır her şeylerin hiçinde
Kalkar kervan sevgilinin göçünde
Beni hor gözlerle süzme yabanda

ÜSTÜNE

İbrahim SAĞIR

Dizildi umutlarım güya güya üstüne
Nice hayaller kurdum rüya rüya üstüne

Her yeni doğan günle başlarken hayatıma
Ekledim emelleri hülya hülya üstüne

Yaran ile sohbetin tadı, tuzu kalmadı
Dostluklar acze düştü riya riya üstüne

Hüzün bulutlarının altında adım adım
Harcadım sermayemi veda veda üstüne

Yollarım sarpa sardı vuslata eremedi
Hayallerim tükendi feda feda üstüne

Dünyanın sarhoşluğu döndürdü de başımı
Günahlarımı sardım rida rida üstüne

Güvendiğim her dalı kırdı kaderin eli
Törpülendi hayatım eda eda üstüne

Sermayem boşa gitti ziyan düştü karıma,
Encamım sürdü gitti heba heba üstüne.

Umudu Sertaç ettim geceleri duama
Yalvardım Rahman'ıma nida nida üstüne

BUNA DÜNYA DERLER HEPİSİ GEÇER

Hüseyin KAYA

Anlamsız telaşlar, gereksiz çabalar sanki her geçen gün biraz daha küçültüyor dünyayı ve dünya küçüldükçe sanki daha hızlı, gürültülü dönüyor. Dakikalar hızla ilerliyor, saatler çabucak geçiveriyor, akşamın nasıl olduğunu, sabaha nasıl ulaştığımızı düşünemeyecek bir telaşa dönüşüyor yaşamak. Dünyanın hızına ayak uydurabilmek için git gide hızlanan bir hayatın içinde nefes dahi almadan sürüklenmek kalıyor bizlere. Sabır kelimesinin manalarını önce biz unutuyoruz sonra lügatler daraltıyor. Beklemeyi, nasıl bekleyeceğimizi unutuyoruz usul usul. Ne geçmiş zamanın izi kalıyor kalbimizde ne gelecek zamanın ümidi. Hemen, anında istiyoruz her şeyi. Çabucak büyümek istiyoruz, çabucak sevmek, istediğimizde hemen sevmek... Her şeyimiz hemen olsun istiyoruz. Her şeyi şimdi istiyoruz. Okulumuz bitsin, işimiz olsun, evimiz, ailemiz çocuklarımız olsun istiyoruz. Durmadan konuşuyor, bulanık hayallere emanet ediyoruz kalbimizi. Ardımızda bıraktığımız toza ve dumana bakmadan telaşla ve deliler gibi geçiyoruz bir daha asla geçemeyeceğimiz yollardan, dünya üzerinden. Birbirimize gençlere, küçücük çocuklara hatta bebeklere bulaştırıyoruz aceleciliğimizi. Telaşla ve deliler gibi koşuyoruz bir arpa boyu yolun üzerinde.

Ömrün yalnızca bir günden ibaret olduğunu bile bile unutuyor dilimiz kendisine öğretileni, unutuyor gözlerimiz nasıl göreceğini... Zannediyoruz ki istediğimiz şeylere sahip oldukça mutlu olacağız, huzur bulacak içimiz. Köpükten balonlar gibi kayboluyor sahip olduğumuzu düşündüğümüz her şey ellerimiz arasında. Yenik düşüyor kalbimiz aklımıza. Gökkuşağına aldanıyor renklerini kendinden biliyoruz. Sabır ağaçları, ırmakları kuruyor ve çölleşiyor sabrın, tahammülün bulunmadığı yerler. Görmüyoruz sabırla sırasını bekleyen mevsimleri, büyüyen ağaçları, ayaklarımız altında sesi çıkmadan uzanan toprağı.

Hırs atının terkisinde yokluklar ülkesinin rüzgârı savuruyor parmaklarımız arasından. Hep erteliyoruz huzuru, sükûneti ancak azalmıyor artıyor acılarımız, kederimiz. Sabrı, beklemeyi ihmal ettiğimiz kadar sıkıntının, üzüntünün kara sularında ıslanıyor, tarafımızdakileri de ıslatıyoruz. *Keşkeler* düşürüyor yüzümüzü toprağa. Zamanla dost olup sabretmek yerine zamanı rakip bilip onu alt etmeye çalışıyoruz. Oruçlarımız, namazlarımız dahi takvim yapraklarının, akrep ve yelkovanın arasına sıkışıyor. Ne yürünecek yol bitiyor ne aşılacak dağ.

Hâlbuki hırsın ve telaşın değil sabrın üzerine kuruludur dünya. Dün bugün ya da yarın, geçer hepsi.

*Buna dünya derler hepisi geçer
Hangi günü gördün akşam olmamış
(Kul Hüseyin)*

Cümle mevcudat sabrın rahlesinde gördüğünü unutmaz da yalnızca biz unuturuz okuduğumuzu, bildiğimizi. Bu yüzden sabırla sınanırız en çok yeniden hatırlayınca kadar onu.

Ne okul sıralarında teneffüs beklerken, tatil beklerken ne askerlik demlerinde gün sayarken düşer sabır ağacının gölgesi kalbimize. Gecelerin ucunu sabahlara eklediğimiz ilk gençlik yılları, hastalıklar, ayrılıklar, pişmanlıklar hep sabrı hecelemeğe okumaya birer işaret olsa da duymayız görmeyiz dünyanın gürültüsünden, telaşından o işaretleri.

Ne kadar uzağından yürürsek yürüyelim illa sabrın patikasına düşer yolumuz bazen. Penceresiz bir odada yahut ıssız bir adada bekler gibi bağlanır elimiz kolumuz. Gökler üstümüze düşer, yer sarsılır ayaklarımız altında. Her şey durur, sırasını bekler ve o esnada sabrın kurşundan yükü biner omuzlarımıza. Bu yüke dayandıkça huzurlu bir hüzne dönüşür bekleyiş. Boş aynalarda seyrederez yüzümüzü. Bir rüzgâr dünyanın, bütün çarelerin ötesine atar bırakır ruhumuzu. Renkleri silinir dünyanın. Tahammül denizinin ortasında sükûnetin durgun sularında kalbimize bir dokunur ve kalbimizin sesini duymaya başlarız birden.

Orada Eyyüp peygamberin çiçeğe duran yaralarını, Yusuf aleyhisselamın sabırdan bir cennete dönüşen yüzünün aydınlığını, Hazret-i Yakub'un *külbe-i ahzâmı* seyrederez uzaktan uzağa.

Ateşler gül bahçesine döner ayaklarımız altında, kalbimizden damlayan kan, gül yaprağına...

*Kişi sabır ile bulur kemali
Sabretmeyen maksudunu bulamaz
(Âşık Veysel)*

Fırtınalı dünya denizinde en durgun liman, en sağlam kaledir sabrın kalesi. O kaleden çıktığımızda başlar sıkıntılar, o limandan uzaklaştığımızda kuşatır etrafımızı fırtınalar. O kıyıda bir anlığına ayrılan Züleyha bir ömür pişmanlıklar vadisinde dolaşır. Sabırsızlanan gonca dalında, kelebek kozasında kuruyup kalır. Yalnızca sabrın kalesinde yazılır hakiki şiir. Sabırla taşınmayan elmaslar cam kırıklarına döner, sabırla çekilmeyen sevdalar karanlık zindanlara... Sabırsızlık yüzünden kurur kalbimizde umudun, cennetin fidanları.

Sabırdır bütün suları durultan, karanlığı aydınlığa, kışı bahara taşıyan.

Gökler sabırla durur yerinde, dağlar sabırla tahammül eder başındaki dumana, bağrındaki yaraya. Dereler sabırla ulaşır ırmaklara, ırmaklar sabırla uzar sonsuza, okyanuslara.

Günler, saatler sabrı telkin eden bir tespih taneleri gibi dizilmiştir peş peşe lakin biz yine de saymadan tüketir, geride bırakırız cümlesini.

Tomurcuk sabırla güle döner, bülbülün cümle şarkısı sabır üzerinedir. Çiçekler sabırla tohuma durur ve tohumlar sabırla bekler toprak altında tekrar yeşereceği vakti ki aslında sabrın kendisi dahi bir tohumdur ruhu yeşerten. Kuşlar sabırla öğrenir uçmayı, örümcekler sabırla örер ağını. Sabırla leyl ü nehar tüketir ömrünü sahralarda Mecnun ve Leylâ'nın tıpkı kapısından geçtiği gibi Leyla'dan da sabırla geçer. Ferhat'ın dağlara vurduğu kazma demirden değil sabırdandır. Sevdanın bütün yükü vuslata olan umutla, inançla yani sabırla omuzlanır ancak.

Sabrın esasını eline almayan ne hayat çölünde yol alabilir ne sevda çölünde.

*'ve sabır
olmasaydı
yeryüzünde
birgün
kalınabilir miydi?'
(İlhami Çiçek)*

Durup yalnızca beklemek değildir elbette, umudun ve inancın kardeşidir sabır. Konuşarak değil susarak mevsimleri eskitmenin adıdır sabır, kırk yıl eşğinde ışığın. Kırk yıl eğri odundan uzak tutmaktır gözünü, elini.

Barişın, savaşın ve direnişin en büyüğüdür sabır, sabredenlerle erir zalimin zulmü. Sabırla kazanılmayan zaferler aslında aldaniştir ve sabreden zahirde kaybetse de aslında kazanmıştır.

Dostluklar sabırla mayalanır ve yeşerir, düşmanlıklara sabırla tahammül edilir. Bir simyadır sabır onunla değişir kıymetlenir hayatlar.

Sabır ilacıdır dünyanın, bütün yaralarımıza iyi gelen bir merhem, bütün sızılarımızı dindiren bir ağrıkesicidir ve bu yüzden acıdır, acıtır çoğu zaman içimizi.

Dipsiz kuyuların başında eğlendiği de olur kervanımızın, engin denizlerin kıyılarında da. Karanlık ormanlarda çaresizliğin ortasında kaldığımız da olur ıssız patikalarda kaybolduğumuz da. Bazen sabahlar bin yıl uzağıma düşer bazen baharlar kırk yıl sonramıza. Umutlar yıldızlar kadar uzak kaldığında bizden ve ışığını yitirdiğinde, dünya bütün verdiklerini geri istediğinde; her şeyi unutan, hiçbir şeyi kalmayan kalbimizden avucumuza dökülen umut, cennete açılan penceredir sabır.

MÜPTELA**Mustafa ERKENEKLİ**

Acı müptelasıyım, vuruldukça dirildim
Yatağım mengenedir, sıkıyor rahat beni
Toy bir avcı elinde, hep boşuna gerildim
Okum hedefe gitmez, kıracak cellât beni

Tütün olur yanarım, aşkın sigarasında
Öksürecek olsan da içerine çek beni
Yeşermemi bekleme, dikenler arasında
Sevdanın tohumuyum, al gönlüne ek beni

Tele her vurduğunda, dertli çalar sazende
Sonu vuslat diyerek, yaşatır umut beni
Rüya âlemindeyim, gece-gündüz sayende
Bahasız bir parçayken, sen ettin yakut beni

Köroğlu'nu unutmuş, hem Çamlıbel, hem Bolu
Delikli demirdeki, barutuna kat beni
Yorgunluk yolundayım, çıkınım hasret dolu
Menzilim sen değilsen, benliğinden at beni

Sarraflar bilir imiş, cevherin değerini
Kimse anlamasa da anlaman gerek beni
Bensiz nefes alırsa, taşıma ciğerini
Aklından hiç çıkarma, ta ölene dek beni

Şu zavallı yüreğim, kırk yerinden vuruldu
Sevgi narkozu ile yatırıp uyut beni
Kaptanımı yitirdim, kanatlarım kırıldı
Turbülans içindeyim, düşüyorum, tut beni

TÜRK'ÜN DİLEĞİ

Temür Melik DEDEKURT

Dilek ak bir kartal göğsü süzülen
Başımıza konduğunu göreydim
Yığıltıdır alnımıza yazılan
İçimize doğduğunu göreydim

Mızrağımın ucu göğsü çizeydi
Atımın nalları taşlar ezeydi
Düşman, korkusundan düşkün gezeydi
Hayretinden donduğunu göreydim

Alnı parıl parıl erkeğin, kızın
Bileydim gür sesi yarınımızın
Türk aşkından gökte nice yıldızın
Yanıp yanıp söndüğünü göreydim

Kaçmayaydım pençesinden mihnetin
Yüz süreydim dergâhına Ahmet'in (S.A.V.)
Kapalı göklerden ulu rahmetin
Kucak kucak indiğini göreydim

Kadife bedenli, çelik özlünün
Güldüğün göreydim o gök gözlünün
Hâinin, korkağın, ikiyüzlünün
Köşe-bucak sindiğini göreydim

Göreydim sonunu aldanışların
Gökleri tutaydı yakarışların
Şimdi solgun duran er bakışların
Işıl ışıl yandığını göreydim

Ey Türk! Yazmadıkça bir ulu destan
Arınmaz yeryüzü bu kirden-pastan
Ceyhan'dan, Göygöl'den, Kür'den, Aras'tan
İçip içip kandığını göreydim

Şimdi hâl bu değil, benimki murat
Gönlümde bir dilek, elimde berat
Yol vereydi Hazar, Dicle ve Fırat
Kimlere Türk dendiğini göreydim

Dedekurt'um fazla düşün noksan yaz
Derdim bin bir amma sen gel doksan yaz
"Şimdi kötü tâlih yerle yeksan!" yaz
N'ola bir gün döndüğünü göreydim!

YOL ARKADAŞI

Tayyib ATMACA

Gel seninle yola çıkalım dostum
İnsan pazarına adım atmadan
Götürmeden kulağıma elimi
Avazımı saklayarak karnımda
Müşteriye nasıl parlak çekerim
Kaça gittiğini anlayamazsın

İnce düşünceli hakiki dostum
Bu musluk her zaman bu şekil akmaz
Barajların suyu çekilebilir
Duaların kabulleri azalır
Sen beni pazarla Müslümanlara
Ben sana münafık dünden olurum

Sırtımı sırtına verdiğim dostum
Ağlaman gerekse bağrıma yaslan
Hüngür hüngür ağla sinirin geçer
Kalbinden kalbime tıkırtı geçmez
Telefonu sekretere bağlarsın
Kimse ulaşamaz Allahtan başka

Kendini çaresiz hissetme dostum
Her derdin çaresi bu kardeşinde
Ceylan derisinden koltuk mu lazım
İktidarda yakınlarım çoğaldı
Hem takla atmayı senden öğrendim
Olmazsan olurum yerine vekil

Aklınla arana girmeyim dostum
Kafanın içinde kırk tilki gezer
Kuyrukları birbirine dolaşmaz
Horozlara kıran girdi çabuk gel
Çol-çocuğu topla herkese iş var
Çoban gerek tavukları yaymaya

GAZEL

Mehmet Fatih KÖKSAL

Yer menem hem gök menem âteş menem bâdî menem
Çâr unsur şeş cihet *der-nüh felek* nâdî menem

Geh harâbe gâhi kâşâne olur bu aşk evi
Ölmez ammâ tâ-be-mahşer çünkü bünyâdı menem

Geh enînem gâhi efgân ehl-i derdin tâ ezel
Defter ü dîvâna düşmüş âh u feryâdı menem

Vâmık oldum gördüm Azrâ Leyli'nin Mecnûn'uyam
Gülde bülbül Hüsn'e Dil her âşıkın adı menem

Vur külüngü inlesin dağ kalmasın taş üzre taş
Aşk bennâsı menem Şîrîn'e Ferhâd'ı menem

Menden öğrendi beyâbân râhını Kays dediğin
Demesin hiç Fâtih'in *der in râh* zâdı menem

Cevherî cevher bilir haddâd pûte nâr añar
Her işin üstâdı başka aşkın üstâdı menem

Lûgatçe:

Bâdî: rüzgâra ait; çâr unsur: dört unsur (su, ateş, hava, toprak); şeş cihet: altı yön (sağ, sol, ön, arka, üst, alt); *der-nüh-felek* : “dokuz kat gökte”; nâdî: nida eden, haykıran; geh = gâhî: bazen; tâ-be-mahşer: mahşere kadar; bünyâd: temel; enîn: inilti; tâ ezel: sonsuza kadar; Hüsn ve Dil: İlk defa İranlı Fettâhî-i Nişaburî'nin yazıp muhtelif dillere çevrilen, Türkçeye de 10 kadar manzum tercümesi yapılan Hüsn ü Dil adlı alegorik aşk hikâyesinin kadın ve erkek kahramanları; külüng: kazma; bennâ: bina yapıcısı, mimar; beyâbân: çöl; Kays: Leylâ vü Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı olan Mecnun'un asıl adı; *der in râh* : “bu yolda”; zâd: azık; cevherî: sarraf; haddâd: demirci; pûte: maden eritilen pota; nâr: ateş

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

4.sayı on5haziran 2015

BU SAYIDA

Dilaver CEBECİ
Muaz ERGÜ
Mehmet KURTOĞLU
Halil GÜRKAN
Köksal CENGİZ
Ahmet ARSLAN
Habib KARASAKALLI
Mustafa BERÇİN
Âşık Cemal DİVANÎ
Fatma ARAS
Çağrı GÜREL
Mehmet DURMAZ
Yunus KARA
Muhammed BİZAR
Haşım KALENDER
Bekir URFALI
Mehmet GÖZÜKARA
Hasan Hüseyin CESUR
Mustafa OĞUZ
Bestami YAZGAN
Yusuf DURSUN
Fikret GÖRGÜN
Eyüp ŞAHAN
Mehmet AVŞAR
Nihat MALKOÇ
Hasan KONÇ
A.Vahap DAĞKILIÇ
Celâlettin KURT
Muhsin İlyas SUBAŞI

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Genel Yayın Yönetmeni

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.

F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

4. Sayı 15 Haziran 2015

ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

EDEP BAYRAĞI

İnsan ikinci kırkını çıkardıktan sonra hatıralarının “arapları” arasında geçmişe doğru seyrüsefere çıkmak ister. Hangi hatıra yüreğini kanatlandırır, hangi hatıradan yüreğinde bir yerlerin kanadığını hissederek derinden bir of çeker ama karşısında yıkılacak bir dağ göremez.

Huma kuşu yükselerde seslenmez, lambada titreyen alev üşümez, incecikten bir kar yağmaz, mezarın üstünde çakırdiken, bitmeyince gönül yârdan ayrılmaz, yazanlar yazarken mecnun kitabın, seninkini üzülgâra yazmazlar...

Efkâr barometrenizi yükselttiysem özür dilerim. Sözün arasına türküleri içyazı olarak girdiğime içten içe kızabilirsiniz ama üşüyen yüreğinizi kızdıracak, sizi kendinize getirecek, kendinize geldiğinizde bir dostunuza götürecektir yetik sözlerden ruhunuza gıda ikram etmeme de müsaade etmemeliksiz etmezsiniz herhalde.

Anlam kaymasına uğratılan sözlerden, tebessümün yerini alan sırtımalardan, konuşurken muhatabının cevap hakkını da kullanarak konuştuğumuzun farkına ne zaman varacağız?

Herkes dilinde bir iğ ile söz eğirip duruyor. Sözü gümüş, sükutu altın suyuna ne kadar batırırsak batıralım hakiki söz ve sükut değerini hiçbir zaman yitirmeyecektir.

Geleneği olmayan hiçbir şeyin geleceği de olmaz. Bizden önce yaşamış, bize bir gelenek bırakmış olan söz ustalarının yüreğimize açmış olduğu edep sofrasında yüreğimizi doyurma gayretindeyiz.

İnsanın ikinci kırkını çıkarmasıyla birlikte hayatında hissettiği değişiklikler aslında kendisinden önce ve kendisinden sonra ‘ne yapıyorum ve ne yapacağım’ sorusunu kendisine sormasıyla birlikte pişmek için fırına girmeye hazır hisseder kendini.

Dünya kurulduğu günden beri herkes *bir hoş seda* bırakabilmek için kendilerinden önce gidenlerin bu hoş seda bayraklarını kendilerinden sonrakilere bırakmak için nefislerinin üzerine basa basa koşarlar.

Yola çıkarken, yoldaşlarımın yolda çoğalacağına inanıyordum. Geriye bakarak hayıflanmanın yerine ileriye bakarak *yeni sözler söylememiz gerektiğini* biliyor, klasik hecenin kalıplarından faydalanarak serbest hece ile şiirler yazılacağını söylüyor ve yoldaşlarımın da bu yolda olmalarını arzuluyorum.

Ne mutlu hece taşlarını döşeyen, bayraklarını devraldığımız bizden *önde gidenlere*. Ne mutlu bizden sonra bu edep bayrağını edebiyat surlarında dalgalandıracaklara...

AĞIT

Dilaver CEBECİ

“Özgür”dü, “bağımsız”dı, ne istese yapardı
Karabaştan yavuzdu, baykuş gibi çapardı
“Uygardı”, “sevecen”di, dil açar, dil kapardı
O güzelim saltanat heyhat bir anda bitti!
Yarım koyup işini Agop tamu’ya gitti..

Bilgeydi, filozoftu, pek çok “yapıt” vermişti
“Öztürkçe” bahçesinden nice “tilcik” dermişti
Son oku atmak için tam yayını germişt
Öfkelendi Azrail, dedi ki “Artık yetti!”
Semâdan buyruk geldi, Agop tamu’ya gitti..

Uyudu Ararat’ta çok tatlı düşler gördü
Uyandı üstümüze dolu-dizgin at sürdü
Hasılı başımıza yetmiş çift çorap ördü
Alnı yere gelmeyen bir bulunmaz yiğitti
Yoktu dünyada rakip, Agop tamu’ya gitti..

Şu kargaca “yapıt”lar kaldı bize hatıra
Hayat onca “yaşam”dı, “dize” derdi satıra
İnatlaşma çenginde, baskın idi katır’a
Ceddinin ardı sıra usanmadan seyirtti
Erişti maksadına; Agop tamu’ya gitti..

Altmış mumluk “aydınlar” mırıl mırıl ağlasın!
“Çevirmen”ler, “yazman”lar hırır hırıl ağlasın!
“Kurum”lular diz dövsün zırl zırl ağlasın!..
Karartısı kayboldu, yâni ansızız yitti
Koynunda haç’ı ile Agop tamu’ya gitti..

DİLAVER CEBECİ, BİR SÖZ USTASI...

Muaz ERGÜ

Dilaver Cebeci. Bir şiir dervişi... Bir söz üstadı... “Seyyah-ı Fakir Evliya Çelebi”... Sözün ulu dergâhına postunu sermiş bir derviş. Kor yürekli... Milli duygusallığımızın satırlarda dile gelmişliği... Sadrından süzülür; Hasretten, vuslattan, aşktan, sevdadan, ayrılıktan damıtılmış şiirler. Maziden, töreden, yurttan, obadan, yerlerden, göklerden seslenir. Bin yıllık tarihi sesler. O, şiir söylemeye başlayınca ansızın bir sızı yakalar bizi Türkmen Elllerinden... Bırakmaz... Bozkırda kalmış bir sancı saplanır böğrümüze. Çıkmaz... Soylu sevdâ türküleri söylenir sevgiliyi özlemenin en koyu yerinde. Uzun bir hasret, upuzun bir rüzgâr olur mısralar dumanlı başımızda esip duran... Buhara geceleri gelir sonra söze. Semerkant... Karanlık keleşlenir yorgun Asya’nın kadim gönlüne. Oturup ufuklara, dolunayı seyreyleriz. Azatlığın zirvesinde sohbet dalar yıldızlar. Biz burada esirliğini yaşarken yaşamın...

Onun şiirini okumaya başlarken bir ince yağmura yakalanırız Selçuklu Yurdunda. Katıksız, karışksız töre gelir dile. Bütün ürkek ceylanlar koşmaya başlar Ortaasya çöllerinde. Yüreğimizin en تنها yerinde yaralı ceylanlar... Cennet atları dörtnala gider uçsuz bucaksız bozkırlar boyunca. Ay bir yakamoz gibi düşer atlarımızın gözlerine. Yelelerinden yangınlar yükselir atların... Ağ buluttan atlarla yeteriz ta Anadolu baharına. Toplar çadırlarımızı apakaylar...

Anadolu dağlarına bahar gelir. Ilık bir bahar güneşi yüreğimize akar ıgıl ıgıl. Çiğdem olur, çiçek olur genç kızların sevdaları... Sımsıcak bir yemin olur... Dokunulmamış, kuytu, sımsıcak bir yemin... Bahar gelir, koyaklardaki dereler akar doludizgin. Akar dereler boz bulanık... Söğüdün dalları eğilir boz bulanık sulara. Söğüdün dalları...

Kirlenmemiş mavi göğe bakarak firuze düşlere dalar gözlerimiz. Korkulardan azade... Zaman ipince bir iptir kirmenlerde eğrilen. Yosunlu sulara dalan çocukluğumuz en delişmen çağlarıdır. Çimdiğimiz yosunlu dereler...

O, şiir söylerken Türkçemizin duru pınarlarından kana kana içeriz. Dupduru bir dilin tadına doyumaz iksiri sarıp sarmalar bizi. Artık unutulmaya yüz tutmuş kadim kavramlar, imgeler, teşbihler, söyleyişler yeniden dile gelir. Dilaver Cebeci’nin şiirinin bir yanında Dede Korkut seslenir diğer yanda Yunus... Fuzuli dile gelir, Şeyh Galip ve Nedim...

Dilaver Cebeci bir özge şair. Şiir ikliminde baştan ayağa ıslanmıştır yüreği. Yüreğine yağın şiir yağmurları... Unutulmuş, üzerinden alelade geçilmiş zamanlara yakılmış birer ağıt gibidir mısraları. Söylenmemiş türküler kadar bakir... Başı pare pare dumanlı dağlar kadar yüce... Binlerce yıllık kültürümüzden süzülüp gelen bir pınar gibi berrak. Şiir pınarı... Türkiyem’dir O... Şafağa çekilirken, sığındığımız içimize...

Onu okurken gâh bir kervansarayda tarihin hüznüne yakalanırız. Göç yollarına döner ömrümüz. Gâh İmrü-l Kays’ın develeriyle çölde yürürüz. Lacivert bir gecede yıldızlara kasideler söyleriz. Yola düşeriz, yol düşer bahtımıza. Yusuf Nebi’nin güzel sureti seslenir bize en karanlık kuyulardan. En asude düşlerin yorumcusuyla yorarız korkulu, bulanık düşlerimizi.

En çok ta çocukluğumuz dillenir. Körpe ceylanlar gelir düşlerimize bir Cibril nefesiyle. Düşer gideriz peşine kınalı kekliklerin. Cılga yolların izinde... Bakıp bakıp ağlarız cılga yollara geçip giderken... Büyüdükçe bir sızı kalır içimizde. İçimizde bir sızı...

O, şiiri dillendirince hasret türkülerini başlar. Baştan ayağa hasret olur her şey. Kavuşmak ihtimalini yitirmiş sevgililer söyleşir onun تنها mısralarında. Zaman bir derin kuyu olur yârin suretinin suya düştüğü. Bir derin kuyu...

Dilaver Cebeci, Kandahar Dağları'nda sabah namazı kıldırır bize. Bütün mevcudatla... Rahmet damlalarından bereketli bir tespihi çeker şiirinde. Dolunay umutlarla çeker zamanın tespihini... Alnında otuz damla terdir o tespih. Allahuekber!...

Enver'in şiirini söyler sonra bize. Enver Paşa'yı... Çeğen Tepesi'ni... “Bir ceviz ağacı... Bir duru pınar...” Uzun ve yorgun Çeğen gecelerini... Gözlerine koyu gölgeler inmiş Osmanlı'yı anar kederle. Yaşanmamış çağları...

Dilaver Cebeci, kalemine ruh üflenmişlerden. Şiirleriyle yüreklerimizde sonsuz rüzgârlar estirirken, makaleleri, seyahat yazılarıyla aklımızı başımıza toplamızı öğütlerdi. Kara mizahın en ciddi çehresiyle gülümserdi yazıları. İroninin engin vadilerinde dolaşırdı kalemi. Milli öfkemizdi yazdıkları bozuk düzene karşı, bozulan töreye... Türkün edebiyatı ve İslam'ın ahlakıyla çepeçevre sarmalanmış bir dili konuşurdu O, en bizim olan dille...

Yazımızı “Dilaver Cebeci Hayatı, Sanatı ve Eserleri” adlı Yıldıray Bulut'a ait Yüksek Lisans Tezinde anlatılan bir anekdotla bitirelim: “Dilaver Cebeci'nin 23 Eylül 2005'te Elazığ'da tertip edilen “Hazar Şiir Akşamları-Dilaver Cebeci'nin Şiir Dünyası” adlı panelde yaptığı konuşma:

“Muhterem Dostlar,

Hastalığımдан dolayı konuşmakta zorlanıyorum. Gözlerim zor görüyor. Harfleri zor anlıyorum. Fakat sizler için bir şiirimi okumaya çalışacağım. Bu, benim sağlıklı olduğum zamanda yazdığım son şiirimdir. Adı “Zaman Masalı”dır.

Susadım, su diye içtim zamanı

Bindim bir huzmeye geçtim zamanı

Dilime verildi sözden anahtar

Yanaştım onunla açtım zamanı

Dediler ki vakit kılıçtır, keser

Davranıp onunla biçtim zamanı

Sonra ellerimde oldu bir tespih

Koparıp etrafa saçtım zamanı

Silkinip dönüştü bir gök küreye

Sardım kollarımla koçtım zamanı

Kırk bin yılda kırk bin belde dolaştım

Nihayet arkadaş seçtim zamanı

Susadım su diye içtim zamanı

Bindim bir huzmeye geçtim zamanı

Bu şehir güzel insanlar yetiştirdi. Evlatlarınız bu ülkeye büyük hizmetlerde bulundu. Beni de evladınız gibi bugün bağrınıza bastınız. Kadirbilir vefalı Elazığ şehrine çok teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.” Bu konuşma Dilaver Cebeci'nin sağlığında bir panelde yaptığı son konuşma olarak tarihe geçmiştir.”

DÖNDÜM BİR HAYALE BEN**Mehmet KURTOĞLU**

Büyülenmiş gönlümle koştum bir hayale ben
Varamadan o yâre; düştüm halden hale ben!

Ağarmaz siyah saçım, bükülmez belim sandım
Uçup gitti gençliğim; verdim ömrü yele ben!

Her gördüğüm güzelin işve nazına kandım
Vefa yok kadınlardan; düştüm dilden dile ben!

Aç susuz çocuk gibi sığındım kucığına
Göğsündeki sevgiye; doyamayan bala ben!

Yârimi buldum derken, yar aşkımı kaybettim
Mecnun oldum Leylasız; düştüm çölden çöle ben!

Yetmedi bu ömür gönlümü doyurmaya
Vurgun yemiş gül gibi; döndüm kuru çala ben!

Savaşım dünya ile İskender'den ilhamla,
Ölüm meydanlarında; başı bağlı vala ben!

Açıldım denizlere kendimden kaçmak için
Rüzgârlarda savrulan; döndüm kırık sala ben!

Hep gölgemden korkulan koca bir çınar idim
Zalim bir vurgun yedim; döndüm kuru dala ben!

Dilimde derin bir ah, yakınırım zamana
Zay olan ömrüm ile döndüm bir hayale ben!

SEYREDERİM UZAKTAN**Halil GÜRKAN**

İsyankâr rüyalarda kurtulamam tuzaktan
Dargındır sabah bana.
Pembe hayallerime kara damlar duvaktan
Çevrilir silah bana.
Korku gitmez sokaktan
Seyrederim uzaktan

Omzumda tövbelerin vebalini taşıyım
Bilmediğim yerdeyim
Ne koparım sevdadan, ne yâre ulaşırım
Meçhul bir mahşerdeyim
Şefkat uzak kucaktan
Seyrederim uzaktan

Bir garip uyku gibi geceyi sarar efsun
Çekerim kılıcımı
Zaman durur aniden, saat asırdan uzun
Yaşarım ben acımı
Gam dökülür dudaktan
Seyrederim uzaktan

Gökyüzüne uzanıp tutarım bulutları
Parmaklarım ıslanır
Ararım kaybettiğim tedirgin umutları
Heveslerim paslanır
Sitem tüter topraktan
Seyrederim uzaktan

Kurumayan gözlerim hüznümün çeşmesidir
Damla damla dert akar
Hıçkırıklar sevdanın duyulmayan sesidir
Kulağa dolar efkâr
Güneş dertli şafaktan
Seyrederim uzaktan

SİTEMİM GÖNLÜME**Köksal CENGİZ (Niyazkâr)**

Yıllar yılı bir çıkmaza dalmışım
Sitemim gönlüme kimseye değil
Dertli başı efkârlara salmışım
Sitemim gönlüme kimseye değil

Gerilmiş ömrüme zalimin yayı
Hicranlar tüketmiş yılları ayı
Gören yokmuş gönlümdeki sevdayı
Sitemim gönlüme kimseye değil

Demediler “bu alının yazısı!”
“Kolay dinmez kara sevda sızısı”
Hançerleyip çekip gitti bazısı
Sitemim gönlüme kimseye değil

Böyle zannetmezdim içten yanmayı
Maşuk bildiğimi “âşık” sanmayı
Darda kalıp dosttan vefa ummayı
Sitemim gönlüme kimseye değil

Devran mı değişmiş, kullar mı söyle
Kervan mı değişmiş yollar mı böyle
Turnam, benden yâre bir haber eyle
Sitemim gönlüme kimseye değil

Sabır taşı çatlasa da arından
Bülbül feryat eder gül efkârından
Niyazkâr kavrulsa aşkın nârından
Sitemim gönlüme kimseye değil

BİR MESAJIM VAR**Ahmet ARSLAN**

Yük ağır iş çetin, güç akla bağlı
Her derdi akılla çözmeye çalış
Akıp giden her şey bir yola bağlı
Sorunlara çare olmaya çalış

Birlik içindeysen, ulu denizsin
Kendinde kaldın mı bir damla izsin
Kalemler kâğıda birliği yazsın
Birlik mesajını vermeye çalış

Hiddetin boyutu beter dünyada
Yakıp yıktığı yer yeter dünyada
Güzellikle hır gür biter dünyada
Sen bensin ben de sen görmeye çalış

Her gelen bir zaman sonra solacak
Herkes ettiğini bir gün bulacak
Her nesnenin bir bitimi olacak
Sen mutlu bir tablo çizmeye çalış

Bırak sürtüşmeyi, bırak savaşı
Biraz hoşgörüyü gündeme taşı
Arslan Ahmet dindir akıtma yaşı
İrfan damlasıyla dolmaya çalış

MEMURUN HAZİN RÜYASI**Habib KARASAKALLI**

Her ay borç birikir gerilir asap
Yetmez memurlara memur maaşı
Çarşıya uymaz hiç evdeki hesap
Diyerek başlattım bir ek uğraşı

Önce simit sattım sonra da mısır
Baktım bu işlerin kazancı kısır
Şimdi bir işim var söyleyemem sır
Söylersem gözünüz olur fal taşı

Artık kamudaki işi bıraktım
Bir emre ram olan peşi bıraktım
Hesaptaki üçü beşi bıraktım
Başköşede kuruyorum bağdaşı

Ne kadar param var, sayamıyorum
Alacağım şeyden cayamıyorum
Hesaba, kitaba uyamıyorum
En lüks yerde oluyorum traşı

Servetim damlaydı bir derya oldu
O zalim fakirlik artık son buldu
Gözüm gönlüm doydu kesem de doldu
Gelin ey fakirler yaktım ataşı

Gelin ey züğürtler, geçin sıraya
Kaynak yapıp da girmeyin araya
Size dağıttığım bunca paraya
Bakıp bakıp yaşamayın telaşı

Gelin ey zenginler sizler de gelin
Hem yazlarda hem de güzlerde gelin
Kışın kar da yağsa dizlerde gelin
Gelin ki gözünüz kalmasın şaşı

Param çok peşimde gezen gezene
Kaşını gözünü süzen süzene
Diyemedim servetimden size ne
Etrafımda döndüler fır dolaşı

Pencerem eyledi merhaba güne
Hayalimle düşüm karışmış yine
Tan vaktinde öten horoz sesine
Uyandım yastıktan kaldırdım başı

Meğer şaha kalkmış rüyamın atı
Yokmuş bu fakirin katı ve yatı
Amirden memurdan birçok zevatı
Yine gördüm yine yaptım iş başı

ÇOCUK**Mustafa BERÇİN**

Bahçemde kartopu oynayan çocuk
Elleri buz tutmuş farkında değil
Yüreği sevgiyle kaynayan çocuk
Zamanı unutmuş farkında değil

Bilirim ki kardan beyaz yüreği
Andırıyor gökte uçan meleği
Benekli benekli bir kelebeği
Çehresi kuşatmış farkında değil

Kar değil de kendi yağıyor sanki
İmrendim bakarken ona inan ki
Hayat öyle bir sır öyle nihan ki
Bizlere yaşatmış farkında değil.

Beresi atkısı yana savrulmuş
Kara gözler sanki çifte kavrulmuş
Yüreği ezelden Hakk'a doğrulmuş
Şeytana taş atmış farkında değil

GEÇMEDİ**Âşık Cemal DİVANÎ**

Geçti hayat yolumuzdan sayısızca bezirgân
Geçmedi bizi kervana katan biri geçmedi
Geçti dünya üzerinden nice kral nice han
Geçmedi bu elimizden tutan biri geçmedi

Geçti güneş geçti yıldız geçti gökyüzünde ay
Geçmedi tevekkül ehli yokmuş bize kismet pay
Geçti emsalsiz Süleyman boş kalmış köşkü saray
Geçmedi aşkın sırrına yeten biri geçmedi

Geçti nefsine yenilmiş kibrine esir insan
Geçmedi kalp sesiyle cevap veren bir irfan
Geçti bu meydanda gördüm yenilmeyen pehlivan
Geçmedi gönlüme mihman yatan biri geçmedi

Geçti kanunu yapanlar maddede ceza saklar
Geçmedi ruh âlemini esir etti yasaklar
Geçti tarifi belirsiz korkak oğlu korkaklar
Geçmedi zalimi görüp çatan biri geçmedi

Geçti Şenlikle Sümmanî yanında Emrah vardı
Geçmedi Dertli Seyranî engel olan şah vardı
Geçti ey Cemal Divanî İhsanî'de ah vardı
Geçmedi Âşk iksirinden yutan biri geçmedi

SEN DİYE DİYE**Fatma ARAS**

Duvarlar boy vermez seni göreyim
Asılır ellerim sen diye diye
Yaban göze Çin setti mi öreyim
Dolanır tellerim sen diye diye

Yorgun kalem uğrayınca akına
Uzakları çekemedim yakına
Avcı kurdu gönül düştü fakına
Yoruldu dillerim sen diye diye

Bir deli tay iken seraba kandım
Gölgeler sularda ben sende yandım
Gülüştün merhemim olacak sandım
Çoğaldı çöllerim sen diye diye

Can dedikçe çığ düşürdün kanıma
Kara kışı hep yolladın yanıma
Ayaz kesti boran doldu canıma
Kurudu güllerim sen diye diye

Aslı benim kerem yok ki yanayım
Ferhat'ın dağında seni anayım
Telaşlı kollara nasıl kanayım
Savruldu küllerim sen diye diye

FİLİSTİNLİ ÇOCUĞUN AĞIDI**Çağrı GÜREL**

Anacığım babacığım
Beşiğimi sallayanım
Ellerini versen bana
Güliden güle konacağım

Yüz'e kadar saydım anne
Ebe ben mi oldum baba
Uyudunuz uyudunuz
Toprak beşik olmaz böyle

Güzellerim çiçeklerim
Sözünüzü bileceğim
Kalktım yerden taşı aldım
Oy ellerim bileklerim

ŞİİR TRENİ

Mehmet DURMAZ

Yorgunluk ertesi... Hediye bir kaset... Doğal, duru, hüznü bir ses... Şiirli bir yürek okuyor... Parçaların sözleri, çoğunlukla ezbere bildiğim nitelikli şiirlerden oluşmuş. Fakat bir yere gelince vuruldum.

*Erguvan bakışlı bir akşamüstü
Bir büyük caddede vurdular beni
Neon lambaları yeni yanmıştı
Yanımdan insanlar geçiyordu*

“Bu dizeler, aşinası olduğum bir şaire ait ama kime?” diye düşünerek arabamın yolunu değiştirdim. Yayla yoluna döndüm, parçayı bir daha dinledim. Ormanlık bir alanda arabadan inip duygu saldırılarına direnerek öylesine yürüdüm. 1980 öncesinin kurtarılmış bölgelerinde yürüdüğümü zannettim bir ara. Velhasıl, parça içindeki kasette devam ediyordu.

*Kurudu dudaklarım yandı yüreğim
Yumdum avuçlarımı tuttum çölleri
Bir ıssız ormanda bir berrak gölden
Ürkek ceylanlar su içiyordu*

Aynı parçayı defalarca dinleyerek ve şiirin tahmin ettiğim şairlerden hangisine ait olabileceğini kendimle tartışıp evime ulaştım, hemen kitaplığıma yöneldim.

“*Ve Sığınırım İçime*”yi karıştırdım. Tahminim doğrudu. 19.sayfada “*Bir Yalnız Savaşçının Ölümü*”ydü beni çarpan bu şiir. Çarpıldığım şiirleri farkında olmadan ve çabucak ezberlemek gibi bir özelliğim vardı. On yıl sonra bu huyumun değişmediğini fark ettim. Demek ki on yıldır beni çarpacak bir şiirle karşılaşmamıştım. Şiirin sözlerini tatlı melodileriyle ve güzel sesiyle bezeyen Selçuk Küpçük adlı genç sanatçıya da bu kaseti bana hediye eden dostuma da dualar ettim. Ayrıca utandım, hem de çok utandım. Çünkü 7.sayfada “Güzel Dilara”ya güzel gönülleri süslemesi dileğiyle...” şeklindeki bir ithaf cümlesiyle kitap, kızına hediye edilmişti. İmza yerinde *Dilaver Cebeci*, tarih yerinde 24.4.993 yazıyordu. Galiba biz “Güneşi ceketinin astarı içinde kaybeden marka Müslümanları..” olmaktan kurtulamayacaktık.

O zamanları yeniden yaşamaya başladım. Osmaniye’me Güneysu Şiir Şöleni’ne gelmişti. Biz ona sevgimizi, saygımızı; fıstığımızı, portakal çiçeğimizi hediye etmiştik. O en çok, gerdanlık gibi biçimlendirilmiş, ipe dizilmiş portakal çiçeklerini sevmişti sanki. “Hamayıl kuşanmıştı portakal çiçeklerini.” Sonra bize yeni yazdığı “*Sitare*.. şiirini okumuştı. Kendi sesiyle doldurduğu şiir kasetindeki o güzel okuyuşu tekrarlayarak enfes bir inşâd (şiir okuma) gerçekleştirmişti. Coşkulu, buruk, lirik bir tavrı vardı. “*Sitare*.. şiiri de daha önceki birçok şiiri gibi bir “*sevda gezintisi*”ydi. Kişisel, dinî ve millî sevdaların bir gezintisi... Bilgisi, duygusu ve duyarlılığıyla en kuytu sevda yurtlarına bile uğruyordu. “*Sitare*” Dilaver ağabeyin ait olduğu bütün kimliklerinin bir “*baht yıldızı*”ydı belki de. Onun yorumunu, işin ehline bırakalım, haddimizi aşmayalım. Ancak o zamanlar telmihlerle dolu bu şiirin arka planında nasıl bir kafa ve yürek olduğunu merak ettiğim için onunla bir de söyleşi yapmıştım.

Çok şey konuştuk o söyleşide. Mavi Türkü olup içimize doldu. *Hun Aşkı*’yla ırmaklara, denizlere koştu. *Vey Irmağı*’nın kıyısında Kürşatça dövüşerek öldü. Atını ılgarlayıp uçsuz bucaksız bozkırlarda yağı kırdı. İstanbul önlerinde Ulubatlı’ydı bazen. Köroğlu’nun koçaklamalarından, Karacaoğlan’ın güzellmelerinden Yunus’un sehl-i mümtenilerinden nefes aldı, ses verdi. Dedem Korkut olup soy soyladı, boy boyladı. Yavrukurtlara töreleri söyledi. Söyleşi bu vadede akıp giderken “Ağabey! Yaşınız kaç diye sorulunca ‘üç bin’ demişsiniz, bundan kastınız nedir?” deyiverdim. Mealen dedi ki:

-Şairin yaşı olmaz. Şair milletiyle yaşıttır. Şairim diyen kişi, milletine ait her şeyi bilecek, hissedecek; yaşayacak, yaşatacak...

Daha neler konuştuk çok iyi hatırlamıyorum ama benim anlayış kapımı açan yukarıdaki son sözlerdi. Kanaatimi tasdik için onu yeniden ve dikkatle okudum ve âcizane bazı teşhislerde bulundum.

“Sanatçıya yaklaştıkça sanatından uzaklaşılr.” kuralı Dilaver ağabeyde tersine işliyordu.

Onun hafızası çok vagonlu bir tren gibiydi. Yük ve yolcu taşıyordu. Her vagonunda ayrı bir yolcu, her vagonunda ayrı bir yük vardı. Kendisi de “*Seyyah-ı Fakir*” olmuş bu trenle her istasyona ve her gara uğruyordu.

Onun kalbi, o treni hareket ettiren enerjiyi sağlayan ateşin yandığı ocak gibiydi. Okumalar, gözlemler; kırgınlıklar, kızgınlıklar; sevgiler, sevinçler ateşin yanmasını sağlıyordu.

Öncelikle ilahiyat eğitiminin verdiği bir avantajla sağlıklı biçimde “*Kitap*”ı okumuş ve hemen ardından sosyoloji, tarih, psikoloji, iktisat, edebiyat gibi bilimlerin de desteğiyle “*Ümmül Kitap*”ı okumaya çabalamıştı.

O bir tevhitçiydi. Bahaettin Karakoç’un deyişiyle “Bir parçacı değil bütüncüydü.” Onun sanatında “*Türk*” ırmağı ile “*İslam*” ırmağı aynı yatakta buluştuktan sonra güçlü bir akışla “*Nizam-ı Âlem*” denizini menzil tutmuştu.

Onun şiirlerinde bir “dil şöleni” vardı. Türk ve İslam tarihine, mitlerine, inançlarına dair birçok kavramı, zamanları ve mekânları birleştirerek kullanıyor. Güçlü çekim alanları oluşturuyordu. Yukarıdaki her teşhis maddesinin ayrı ayrı incelenmesi ve ortaya dökülmesi gerekmektedir.

Okumalarımı devam ettirirken Tayyip Atmaca bana dedi ki: “Dilaver ağabeyin ziyaretine gittim. Ameliyattan sonra hafıza neredeyse sıfırlanmış. İsimleri hatırlamıyor fakat simaları ve mekânları hatırlıyor, bir insanı anlatması gerekse o insanın tarifini yapıyor siz kimden bahsettiğini anlıyorsunuz. Siz konuşurken sizi yüzde yüz anlıyor. Okumayı yazmayı unutan nereden gelip nereye gideceğini tarif edememekten aciz bir hâl ile Doğancılar yokuşundan Üsküdar iskelesine, oradan da ta Fatih’e Ahmet Kabaklı Bey’in cenaze namazına gitmiş. Bunu ona ne yaptırmış, nasıl yapabilmiş, doğrusu benim aklım almadı. Hafızası başka bir âlemde işlemeye devam mı ediyordu yoksa ellerin, ayakların, gözlerin ya da kalbin ayrı bir kayıt mekanizması mı vardı bilemiyorum.” Konuşmalarının sonrasını duymadım, donup kalmıştım. Aklıma yine o melodiler ve o şiir saldırmıştı.

*Beyaz gömleğimde al kan lekesi
Gittikçe büyüyordu sınırsız
Rüzgârlar ılıktı, mevsim bahardı
Erikler çiçek açıyordu*

Dilaver ağabeyin makinistlik yaptığı sayısız vagonu olan bir tren dolaştı durdu beynimde. Aşırı yükten dolayı raydan çıkan, devrilen ve bütün yükleri boşaltılıp tekrar yürütülen bir tren... Vagonları arızalıydı ama ateşleme dairesi yani kalbi sağlamdı. Yedi sekiz yıl sonra orada da bir patlama oldu, kızıl bir kor yığına dönen yürek, yani ateş, yani aşk patlatmıştı kazanı. Makinist, bir duvar dibine düşmüştü; beyaz gömlekiydi, gömleğinde al kan lekesi vardı; aylı yıldızlı, mavi ışıklı bir göğün altında yatıyordu. Giderek beyaz bir ışık olmuştu. O beyaz ışığın gözü, mavi ışıktaki kalmıştı.

*Bir duvar dibine yattım upuzun
O mavi ışıktaki gözlerim
Göğsü kaba mor dağların başında
Telaşlı kartallar uçuyordu.*

Herkesin bir şiir tarzı vardır ama şiir = şuur + estetik denklemi, Dilaver ağabeyin şiirini galiba en iyi biçimde anlatır. O, bir şiir ve şuur trenidir. Yolcusunu bekler.

İri kelimelerle (reklamlarla) cilalanıp parlatılan müteşairlerin yani şairlik taslayanların isimleri: “esercik”lerinin önündedir. Ama şair-i maderzat olanların yani anadan doğma şair olanların eserleri, müessirlerinin önündedir. Türkiye’de şiirini sokakta soracak olsanız istisnasız herkes bilecektir fakat kime ait olduğunu soracak olursanız Mustafa Yıldızdoğan’ın diyeceklerdir, hatta sizinle iddiaya tutuşacaklardır. Yıldızdoğan da burada teşekkürü hak ediyor. Ama galiba bir millî marş haline gelen bu eserin şairini bilmeyenler de sitemi hak ediyor.

Birçok kişi için ölünce “öldü gitti” derler. Dilaver ağabey öldü ama gitmedi.

Düzlüğüne yokuşuna, ırmağının akışına, yiğitlerinin bozkurt bakışına, kızlarının mavi boncuk takışına, heybelerinin nakışına öldüğü Türkiye’de ve Türk milleti var oldukça var olacak.

“Birazdan ışıklar yanacak sevdiğim. Varsın karanlık olsun. Aynı göğün altındayız ya... Nabızlarımız birlikte vuruyor ya... Güzelliğini, doyumsuzluğunu, ebediliğini biliyorum.

Bu karanlığın ortasında, karıncaların kıskanacağı bir gayret içindeyim. Biliyorum ki ışıklar yandığı zaman, bir daha çözülmemek üzere ellerimiz birbirine kenetlenecek ve avucunda bizim töremiz işleyecek. Seni boşuna mı seviyorum santyorsun?” (Mavi Türkü – Dokuzlama)

BIRAKMADI AŞK BENİ**Yunus KARA**

Her gönülden bin sevdayı gül ile
Derdim yine bırakmadı aşk beni
Hamsın diye koymadılar dergâha
Erdim yine bırakmadı aşk beni

Bir peri kıızıyla tutup el ele
Çıkıverdim âzâd adlı sefere
Masallardan örtü yapıp her yere
Serdim yine bırakmadı aşk beni

İlhamı ben verdim neyzene neye
Kurtuluş Mevlana, Şems'dedir diye
Bin bir günden sonra başka Çile'ye
Girdim yine bırakmadı aşk beni

Siliverdim sevda yazan yerimi
Kimi sır der, kara büyü der kimi
Nesîmîyim her çıplağa derimi
Verdim yine bırakmadı aşk beni

ŞEHRAZAT**Muhammed BİZAR**

Kalbin demir parmaklık, erimez maden değil
Âlemde benden başka, kimse amaden değil

Gönlüme sarkan sevda, bilinsin sıska değil
Güneşi tutan dağa, dayanmaz muska değil

Cemresiz gelen bahar, yaşanır hayat değil
Zülfün nazlı kabristan, özlenen memmat değil

Hekimler bilmez kalbim, okunur yafta değil
Sayende vuslat günü, görecektir safta değil

Aşk uğruna der cahil, ölecek merdan değil
Civan'a çorak dünya, kalacak meydan değil

Yaprağı döken kuvvet, savrulan pusat değil
Ne Leyla ne Züleyha, beklenen vasat değil

Çölden nasipsiz kalan, büyümüş âdem değil
Mektebin gören gözler, susacak kalem değil.

ZAMAN**Haşim KALENDER**

Ayağı yok kanadı yok
 Bir kuş gibi uçtu gitti
 Direnmedi inadı yok
 Göremedim geçti gitti

İzi kaldı her nefeste
 Yelde name dilde beste
 Dert bıraktı deste deste
 Neşeleri biçti gitti

Uymaz tarife ne desem
 Bir şey kalmıyor elesem
 Bardağında badesi ben
 Yudum yudum içti gitti

Bazen saçımda bir tel ak
 Bazen kapkaranlık afak
 Bazen kokar kara toprak
 Kefenimi biçti gitti

Durup eğleşmedi bir an
 Arkasında koydu viran
 Korda alev kar da duman
 Kovaladım kaçtı gitti

Sevdaya oldu ayrılık
 Vuslat esti ılık ılık
 Hep hastalık ve sayrılık
 Üzerime saçtı gitti

Sürdüm atımı ulaşmaz
 Anladım ki kader şaşmaz
 Kul bilse ardına düşmez
 Hiç konmadı göçtü gitti

Eserdir bilen elinden
 Boş geçer cahil dilinden
 Ses verdi garbi yelinden
 Kucağını açtı gitti

Kalender'im kaygılıyım
 Hak emrine saygılıyım
 Gelen gider duyguluyum
 Ahmak diye seçti gitti

YUSUF OLANA**Bekir URFALI**

Gevşeme metin ol ümitle yürü
 Nemrut'un ateşi gül olur gider
 Senden sorulacak güttüğün sürü
 Güdemezsen eğer el olur gider

Zindanlar saraydır Yusuf olana
 Yakup isen yaşın sel olur gider
 Zalimlere karşı kinle dolana
 Bir anlık uyku da yıl olur gider

Karanlığın sonu çıkar sabaha
 Tan atınca zulüm yel olur gider
 Bağlı ise gönlün aşkla Allah'a
 Musa'ya da sular yol olur gider

Karun olup mala bel bağlayana
 Bir gün güneş doğmaz veyl olur gider
 Dünyaya meyledip boş ağlayana
 Ne yazık cehennem il olur gider

ZİNCİRLİ KOŞMA**Mehmet GÖZÜKARA**

Âşık muratlanıp ayn'ı açar mı
 Açan gül dikende kaldıktan sonra
 Sonra yeşil bağdan bülbül kaçar mı
 Kaçar mı, seyrine daldıktan sonra.

Sonra bülbül gitse kargalar tünar
 Tünediği yetmez, güllere iner
 İner, vak vak edip başında döner
 Dönse, ne olacak yolduktan sonra

Sonra gönül düşer ateşe, köze
 Köz sirayet eder kavuşur öze
 Özün yangınından kül düşer söze
 Söz çare değildir olduktan sonra

Sonra, olmuş işin çaresi olmaz
 Olsa da eskisi yerini bulmaz
 Bulsa dahi sebep vaktinde salmaz
 Salmasın saçını yolduktan sonra

Sonra sevdalanan düşer yollara
 Yollar dayanır mı böyle kullara
 Kulların ayandır Hakk'a halları
 Haller nice olur öldükten sonra

Sonra her güzellik ayrı bir ziynet
 Ziynete talibi biçecek kıymet
 Kıymet uyandırır cahilde hayret
 Hayreti kaybolur bildikten sonra

Sonrasını Allah bilir ben bilmem
 Bilesin hakkımdan fazlasın bölmem
 Bölsün **Gözükara** kim derse ölmem
 Ölenin namazın kıldıktan sonra

ARZU HAL**Hasan Hüseyin CESUR**

Hakk için bu gece senle söyleşelim
 Nesi var kalbimin söyle söyleşelim

Atar şahdamarım bin velvele kopar
 Meydân -ı dilde göz ile söyleşelim

Gül den söz olsun olmasın kemlik canda
 Bugün cân için cânanla söyleşelim

Derde derman var mıdır söyle sevgili
 Ben her dem hastayım her dem söyleşelim

Kan olsun gömleğim kor olsun gönlüm yar
 Gün ağsın ağmasın yine söyleşelim

İKİNCİ YENİCİLERİN YENİLİĞİ YA DA ASIL YENİLİKÇİ ŞAİRLERİMİZ

Mustafa OĞUZ

Garip hareketiyle şiirin şiirsellikten soyundurulmaya çalışıldığı, Garip hareketinin ardından şiirselliği, kapalılığı, imgeyi öne çıkaran birbirinden bağımsız şairlerin hareketini 2. Yeni olarak nitelendiren Muzaffer Erdost'un adlandırmasıyla anılan İkinci Yenicilerin neyin yeniliğini yaptığının, ne kadar yeni olduğunun birçok yönden (estetik, zihniyet, düşünce...) tartışılması gerekir. Bu yazımda bunu kısmen yapmaya çalışacağım.

İkinci Yeni şiirinin de Birinci Yeni şiirinin (Garip) de beslendiği kaynak Batı şiiridir. Türk (Osmanlı) medeniyetinin şiir anlayışını bir yana koyarak, bu şiir medeniyetini yıkmayı hedef alarak ortaya çıkan Birinci Yeni (Garip) ve İkinci Yeni şiir hareketleri Türk şiirinde neyin yeniliğini yapmışlardır?

Türk Dil Kurumu, yenilik için verdiği anlamlardan biri şudur: "Eskimiş, zararlı veya yetersiz sayılan şeyleri yeni, yararlı ve yeterli olanlarıyla değiştirme." Yenilik bu anlama geliyorsa yenilikçiler de bunu gerçekleştiren kişiler olmalıdır. Yani o güne kadar gelen Türk şiiri "eskimiş, zararlı veya yetersiz" olmalıdır ki yenilikçiler onu yararlı ve yeterli olanlarla değiştirmelidir. Bunu yapmak ise geçmişi yıkmak, Türk şiirini kaldırıp çöpe atmaktır. Oysa yenilik, medeniyetin şiir geleneğine yaslanarak bir bakıma onu yenileyerek yapılmalıdır. Bu anlamda şiirde kayda değer yeniliği yapan sanatçı, Namık Kemal'dir. Divan şiiri nazım şekillerini kullanarak yenim olanı, vatan-millet-hürriyet-hak-adalet gibi konuları şiire girdirmiş, şiiri sivilleştirilmiş, sosyalleştirmiştir.

2. Yenicilerin etkisinde kaldıkları Türk şairi Ahmet Haşim'dir. Ahmet Haşim ise, Fransız şiirinin etkisindedir. Ahmet Haşim'in Batı şiirinin yanında beslendiği bir başka kaynak ise Şeyh Galip'tir. Divan şiirinin albenisinden, imgesel dilinden, kapalı anlatımından yararlanan Ahmet Haşim Batı şiirinin tekniğinden yararlanarak batılı anlamda şiirler yazmış, bu yönüyle 2. Yeniye ufuk olmuştur.

Türk şiir geleneğinin dışında Batılı anlamda bir şiir ortaya koyan Ahmet Haşim, buna rağmen Türk şiirini yenileştiren bir isim sayılamaz. Türk şiirini yenilemede Şeyh Galip, Ahmet Haşim'den daha dikkate değer bir isimdir. Kudretli bir şair olan Şeyh Galip "sebk-i hindi" akımından etkilendiği için şiirde yaptığı yeniliği ulusal boyuta taşıyamamıştır.

Sözlü edebiyat döneminden beri varolan şiirimizde Türk İslam medeniyetine yaslanarak asıl yeniliği yapan ve şiirdeki eskimeyen sesi yakalayan Türk şairi Yunus Emre'dir. Her ne kadar vezin olarak Araplardan alınan aruzu kullanmış olsa da Yunus Emre tümüyle yerli bir şiir yazmış, Türkçeyi kudretli bir şiir dili hâline getirmiştir. Yerel olandan beslenerek evrenseli yakalamış bir şair olan Yunus Emre, Mevlâna gibi zamanın modası olan Farsça ile şiir söylemeye rağbet etmemiştir. Kendinden öncesi olmayan bir şiir yazan Yunus Emre için, Türk şiirinin birinci yenicisidir demek çok da yanlış olmaz. Burada ikinci yenicilerin kim olduğunu akla getiriyor ki yazımın sonunda bunu ortaya koyacağız.

Şiir alanındaki hareketliliğin hızlı olduğu dönemde birbiri ardına ortaya çıkan Fecr-i Âti, Beş Hececiler, Yedi Meşaleciler, Birinci Yeniciler ve İkinci Yeniciler şiiri merkeze aldıkları için doğal olarak şiir alanında önemli yeniliklerin peşinde olmuşlardır. Ne var ki yeniliği hedeflemek başka, gerçekleştirebilmek başka bir şeydir.

Fecr-i Âti şiiri, bir Ahmet Haşim şiiridir. Ona değinmiştik. Beş Hececiler ve Yedi Meşaleciler, Halk şiirinin izinden giderek hece ile şiir yazmışlar ama bu anlamda büyük bir şiir ortaya koyamamışlar, hedefledikleri yeniliği gerçekleştirememişlerdir.

Yerli olana sırtını dönerek Batıdan beslenen Birinci Yeni (Garip) ve İkinci Yeni hareketlerinin şiir geleneğimize, medeniyetimize yaslanmadığını yukarıda söylemiştik. Bu iki hareket Türk şiirinin mecrasını önemli ölçüde değiştirmiş, aruzu ve heceyi geri plana itmiştir, ama bunlar Türk şiirini kendi çizgisi içinde yenileyememişlerdir. Türk şiirini yenileştirerek geliştirmek yerine yeni bir şiir, Batılı bir şiir, ortaya koymuşlardır.

Anlattıklarımın daha iyi anlaşılabilmesi için Attila İlhan'ın Paris'te yaşadığı bir olayı aktarmak istiyorum. Attila İlhan Paris'te Genç şairler kulübündeki gençlere Türk şiirini tanıtmak ister. "Garip şairlerinden birkaç şiiri iyi kötü Fransızcaya çevirdim. Gençlerden birine gösterdim bu şiirleri. Şöyle baktı, 'Bu bizde geçen asrın sonunda modaydı.' dedi. Eşekten düşmüş gibi oldum. Nasıl olur yani, biz o zaman Orhan Veli'yi çok önemsiyorduk. Asabım bozuldu. Düşündüm, taşındım, ne yapabiliriz bunlara karşı haysiyetimizi korumak için. Oturdum Baki'den, Nedim'den gazeller çevirdim. Anam ağladı tabii. Çok zor oldu. Onu okuttuğumda oğlan allak bullak oldu, "Bunda müthiş bir muhayyile var, bu nasıl bir imaj, nasıl bir imgelem." diye şaşırdı."¹

Bu olayı doğru yorumladığımızda Garipçilerin yazdığı şiirlerin de İkinci Yenicilerin yazdığı şiirlerin de öyle sanıldığı kadar çok da yeni olmadığını, Batı şiirini iyi bilmeyenlere yeni geldiğini anlarız.

20. yüzyılda Türk şiirinde asıl yenicilere getirmek istiyorum sözlerimi. Türk şiiri asıllarca iki koldan devam ederek gelmiştir günümüze kadar: Halk şiiri, Divan şiiri. Bir yenilik yapılacaksa bu şiirlerde yapılmalıydı. Yapılmıştır da... Divan şiirine son derece hâkim olan, bu şiirin etkisiyle gazeller ve rubailer yazan ve bunları "Eski Şiirin Rüzgârıyla" adlı kitabında toplayan Yahya Kemaldir bu yenicilerden biri. Türkçeyi aruza uyduran, bunu nerdeyse şiirin aruzla yazıldığını hissettirmeyecek kadar güzel yapan Yahya Kemal, Divan şiirinin yenileyicisidir. Divan şiirinin ışıltılı dünyasını yalın ve duru bir dille yeni şiire taşımış, bunu yaparken de Türk şiirindeki sestten sonuna kadar yararlanmıştır. Sessiz Gemi, Rindlerin Akşamı, Rindlerin Ölümü, Akıncılar gibi şiirlerini buna örnek verebiliriz rahatlıkla.

*"Hafız'ın kabri olan bahçede bir gül varmış;
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle,
Gece, bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış
Eski Şiraz'ı hayal ettiren ahengiyle."*

Yahya Kemal'in Rindlerin Ölümü'nden aldığım aruzla yazılmış bu dizelerini Divan şiirinden rastgele aldığım aşağıdaki dizelerle karşılaştırıldığında Yahya Kemal'in yaptığı yenilik daha net olarak görülecektir.

*Akdı gönlüm su gibi sen serv-i dil-cûdan yana
Sende mâyl ol revân ey serv akar sudan yana*

*Sen şeh-i çâbü-k-süvârün pâyına yüz sürmege
Leşker-i eşküm akışdı gitdi ordudan yana*

*Nâ-gehân düşde seni ağyâr ile görem diyü
Gözlerüm meyl eylemez bir lâhza uyhudan yana*

Bir diğer yenilikçi isim ise Türklerin millî vezni olan hece vezni ile Batılı anlamdaki şiiri yazan Necip Fazıl'dır. Kaldırımlar, Çile gibi şiirleriyle hece veznini zirveye çıkaran Necip Fazıl her yönüyle bizim şiirimiz diyebileceğimiz bir şiirde asıl yeniliği yapmıştır. Necip Fazıl'ın yeniliği, daha önceki şiir hareketlerinin yapmaya çalıştığı yeniliklerden daha üst seviyededir. Necip Fazıl, sesi ile ahengi ile imgesi ile felsefesi ile hem Batılı hem yerli bir şiir yazmıştır. Geçmişin birikimden yararlanarak, Türk şiir geleneğine sırt çevirmeden yapılan bir yeniliktir bu. Bu yönüyle Necip Fazıl, Yunus Emre'nin yaptığını bir defa daha yapmış, yerli olan bir şiiri tekniği ve özü üst seviyeye çıkararak yazmıştır.

Özetleyecek olursak, ne Birinci Yeni (Garip) ne de İkinci Yeni, Türk şiirinde Türk şiirinin özüne sadık kalarak, ayakları yere basan bir yenilik yapmamıştır. Bu anlamda modern Türk şiirindeki asıl yenilikçi şairlerimiz Yahya Kemal Beyatlı ve Necip Fazıl Kısakürek'tir.

¹ Attila İlhan Adam Sanat Şubat 2004 sayı 217

DOST İÇİNDİR**Bestami YAZGAN**

Kalbimize kor ateşler
Bastığımız, dost içindir
Her cefaya boyun büküp
Sustuğumuz, dost içindir

Açsın diye vefa gülü
Sevdik, en dikenli yolu
Dört bir yana deli dolu
Estiğimiz, dost içindir

Dikene kan suna suna
Erdik seherin alına
Gönlümüzü gül dalına
Astığımız, dost içindir

Yârin bir tatlı kelamı
Unutturur cümle gamı
Dünya derdiyle selamı
Kestiğimiz, dost içindir

Gönül düşeli gülzâra
Müptelâyız âh u zâra
Ömür boyu uykulara
Küstüğümüz, dost içindir...

MAHZUN ÇEŞMELER**Yusuf DURSUN**

Sular çiçek açtı gönül bağında
Her adım başına kondu çeşmeler
Şırıl şırıl akıp yaz sıcağında
Susayana bir can sundu çeşmeler

Güvercinler muhabbete alıştı
Subaşında yavuklular buluştu
Bir tas suyu iki âşık bölüştü
Bu devran sürececek sandı çeşmeler

Billur gözelerdi kaynağı suyun
Şavkını taşırdı güneşin, ayın
Yolunu gözledi bir kuru çayın
Derin bir hüznle dondu çeşmeler

Yüzüne yansımış taşın çilesi
Duaya durmuştur kırık lülesi
Bu sessiz çığlığı kimler bilesi
Âh ile tutuştu, yandı çeşmeler

Boynu bükük kitabesi bir yanda
Mahzun tuğrasının acısı canda
Perişan hâlini gördüğüm anda
Gözlerimde yaşa döndü çeşmeler

KALIR**Fikret GÖRGÜN**

Hüzünlenme deli gönül
Dert ettiğin burda kalır
İçin yansa dışından gül
Sabretmeyen zorda kalır

Kulsun, yükseklerden uçma
İnsana hizmetten kaçma
Derdini ellere açma
Bazı şeyler sırda kalır

Ne dilersen Hak'tan dile
Umut bağlama gafile
Nefsin yolu tuzak, hile
Peşindeki kurda kalır

Bülbül ile şendir gülşen
Yokluğu derdini deşen
Zemheride yola düşen
Fırtınada, karda kalır

Dünyalıkça emellerin
Bomboş kalacak ellerin
Halisane amellerin
Ol ebedî yurda kalır

Sanma dünya küllî yalan
Odur seni senden çalan
Işığı yanına alan
Ebediyen nûrda kalır

Yürü, Fikret Dost'tan yana
İzin kalsın şu cihana
Söylediğin söz meydana
Hisseleri merde kalır

DERDİNİ NAMERDE SÖYLEME**Eyüp ŞAHAN**

Gün gelirde başın düşerse dara
Derdini namerde söyleme gardaş
Sen kendi derdine dermanı ara
Hal bilmezden merhem eyleme gardaş

Hediyen yok ise dostla varılmaz
Varsan da el verip hatır sorulmaz
Kemlik edenlerde gönül durulmaz
Boş yere kendini eğleme gardaş

Tok acın halini görmez biline
Başa kakıç eder dolar diline
Aç öl amma fırsat, verme eline
Sonunda üzülüp ağlama gardaş

Fakirin, düşkünün soğuktur yüzü
Bin haklıda olsa pul olur sözü
Elden medet uman, avuçlar közü
Bilmediğin suyu boylama gardaş

Elin derdi ele tüy gibi hafif
Dertsiz dert yükü edilmez tarif
Kulların içinden bir tane arif
Çıkar diye ümit bağlama gardaş

Ölüm nedir sanki sonumuz toprak
Bir çukur içidir ebedi uğrak
Eyüp'ü dostları ederse merak
Anlatıp yürekler dağlama gardaş

MERDE YANARIM**Mehmet AVŞAR**

Ruhumda şimşekler çaktı da yine
Ayda, aydınlıkta, nurda yanarım
Vuslat, gönlümdeki en büyük arzu
Pervane misali korda yanarım

Bu sahte şafaklar ısıtmaz beni
Haykırsam dostlarım işitmez beni
Şimal rüzgârları üşütmez beni
Yağmurda, tipide, karda yanarım

Rüzgâr bir hoş eser bozulmuş bağı
Kokmaz burcu burcu gülü, toprağı
Virâneye dönmüş sönmüş ocağı
Düşmana el olmuş yurda yanarım

Elem var, hasret var şimdi bu yerde
Düşmeyen ne bilir böyle bir derde
Ömründe bir defa olsun namerde
Muhtaç olmuş ise merde yanarım

Bilinmez olunca dostu, düşmanı
Bölüşmüş kargalar, tutmuş dört yanı
Tilkiler aslana verir fermanı
Çakala kul olmuş kurda yanarım

Gerçek, Kaf Dağı'nda sır olsa bile
Zehir, panzehire pir olsa bile
Mikrop ilaçlara bir olsa bile
Dermansız sanılan derde yanarım

ÖMÜR DEDIĞİN**Nihat MALKOÇ**

Seneler akarken zaman nehrinde
Son durağı toprak ömür dediğin
Güneşler batarken hayat şehrinde
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

Yanık bir ezgiyiz sazın telinde
Akıp gitmekteyiz hayat selinde
Bir kum tanesiyiz dünya çölünde
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

Kulakların duymaz, görmez gözlerin
Yeni yetmelere geçmez sözlerin
Hayat yokuşunda tutmaz dizlerin
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

Tükenir baharlar, mevsim kış olur
Hüzün sağnak sağnak, gözde yaş olur
Hayat sürdüğüne delil taş olur
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

Sonsuza yürürken yüzün ak olsun
Yolunda gittiğin yalnız Hakk olsun
İmanın nuruyla kalbin pak olsun
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

Tükenir elbette sayılı günler
Mâzide kaybolur, gül yüzlü dünler
Toprağa karışır şan, şeref, ünler
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

İnsan uykudadır, uyanır elbet
Hakikat rengine boyanır elbet
Hakk'ın dergâhına dayanır elbet
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

Ruh, ten libasını atacak bir gün
Azrail önüne katacak bir gün
Her nefis ölümü tadacak bir gün
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

Son nefes tükenir, mola verilir
Yolcu tekbirlerle yola verilir
Ak minarelerden sâlâ verilir
Dalda kuru yaprak ömür dediğin

KİBİR**Hasan KONÇ**

Kibir en derin kabir
Kibir şeytanı tasvir

Kibir nefse kölelik
Kibir mutlak delilik

Kibir iğrenç bir serap
Kibir sonu ıstırap

Kibir ruhsuz siluet
Kibir çirkini davet

Kibir şaşırان idrak
Kibir vicdana tuzak

Kibir yürekte ödem
Kibir gönüllü matem

Kibir eşsiz necaset
Kibir emsalsiz gaflet

Kibir kokuşmuş ziynet
Kibir an be an zillet

Kibir kılıksız cadı
Kibir ateşin yâdı

Kibir Haktan uzaklık
Kibir sonsuz kuraklık

Kibir kordan güzergâh
Kibir en çetin günah

GÜLÜM**A.Vahap DAĞKILIÇ**

Sevdamız ezelden ayrılmış meğer
Boşa hayallere dalmışız gülüm
Sözün hamı insan olana değer
Dalımızda yetik kalmışız gülüm

Batmış güneşimiz yetmiş sızımız
Ateşle yazılmış alın yazımız
Türküler tüterken susmuş sazımız
Vefasız zamana kalmışız gülüm

Seninle baharın dalı gibiydik
Kırların koynunda deli gibiydik
Sen Leyla ben Mecun'un hali gibiydik
Henüz koklanmadan solmuşuz gülüm

Hicran bizden yana güz bizden yana
Düş gördük çöllerde daldık zamana
Sensizliği içtim hep kana kana
Yaramız çiçekken yolmuşuz gülüm

Sapanla vurulmuş bir garip kuşuz
Kaderin sillesi gamla dolmuşuz
Külümüz savrulmuş viran olmuşuz
Yollarda çaresiz kalmışız gülüm

Anladık bu dünya bomboş hayalmış
Yaşadığım günler günler değilmiş
Ecel kapımızda belim eğilmiş
Ömrümüz ikiye bölmüşüz gülüm

“İSİMLE ATEŞ”**Celâlettin KURT**

İsimle ateşin arasındayım
Ummanlar içinde, kuraktayım ben
Can buldum, mal buldum dağlarca ama
Nâr-ı sevdalardan, ıraktayım ben
Gönlü harman edip, saçsam da göğ
Şafak harmanında, fıraktayım ben
İsimle ateşin arasındayım

İsimle ateşin arasındayım
İbrahim olamam, kusurum yaman
Değilim İsmail, tevekkel üzre
Başımdan dünyalık, dağılmaz duman
Deli divâneyim, aslında böyle
Hâl bilmez yüreğim, dilemez aman
İsimle ateşin arasındayım

İsimle ateşin arasındayım
Al beni ey ismim, çıkar kuyudan
Özge bir sevdıyla, beze kalbimi
Uyandır gönlümü, derin uykudan
Seherin şebnemi, değsin tenime
Üç damla içeyim, o billur sudan
İsimle ateşin arasındayım

BİZ ÇİLEYİ YOL EYLEDİK**Muhsin İlyas SUBAŞI**

Düştü ruhumuza ismi
Sevgisini hâl eyledik.
Baktık kâinatta resmi
Dilimizi lâl eyledik

Hayat binbir vaveylada
Lâ da değil, O, illâ da
Leyla bizde, biz Leyla'da
Gönlümüzü çöl eyledik

Bu bir aşktır gönle gider
'Aşk, nefiste ölmektir' der
Ölmeyenler neler öder
Biz o nefsi kul eyledik

Her rengin ayrı dili var
Her renk aynı sırra çıkar
Sır insanı nurla yıkar
Biz o sırrı yol eyledik

Gönül kendince bir dildir
Çilesiz aşk, aşk değildir
Bu kapıdan gel, sen de gir
Biz çileyi bal eyledik!..

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Şair Nabi (1642-1712)

5.sayı on5temmuz 2015

BU SAYIDA**NABÎ****C. Ünal****HASANNEBİOĞLU****Temür Melik DEDEKURT****Mehmet KURTOĞLU****Ekrem KAFTAN****Mahmut TOPBAŞLI****Hasan AKÇAY****Mehmet Turgut****BERBERCAN****Hayrettin DURMUŞ****Mehmet PEKTAŞ****Hızır İrfan ÖNDER****Ali PARLAK****Süleyman PEKİN****Hacer Alioğlu YAKUTİ****Hüseyin KAYA****Murat SOYAK****Ercan HANAY****M. Emin TÜRKYILMAZ****Ali Kemal MUTLU****Metin ÖZARSLAN****Hikmet ELİTAŞ****İsmail GÜL****İslam SADIG****Emrullah BEDİR****M. Önal MENGÜŞOĞLU****ŞAİRLERİN HALİ İÇLER ACISI**

Şairin kalem taşı yontuyor okşuyor nefsinin dışı
sözlerle kelimeler daha kekre olmadan dalından yolarak
yolluk yapıyor acıkınca ne yediğin bilmiyor konuşuyor ne
dediğin bilmiyor sırtıyor güldüğünü sanıyor gülücüğü
saklanıyor aynaya kendine bakmaya zaman yetmiyor
başkasında göremiyor kendini.

Şairin nefesi fena kokuyor ne yiyor ne içer kendisi
bilir kendisinden başka bir bilen olmaz bütün yüksek
dağlar onun eseri bütün alçaklıklar ufacık işler meydana
sürdü mü nefis atını bütün ciritçiler değneğin saklar
vurduğunun gözlerine kör eder sözünün üstüne biri söz
koysa satırla saldırır şehri dar eder.

Şairin egosu zor tatmin olur övdükçe kuyruğu
aslana döner yol ondan sorulur yordamı bilir her sözü bir
gram altına eştir her imgesi bir şiire karşılık kartlaşmış
kızların son göz ağrısı yeni yetmelerin en kart horozu ne
zaman nerede nasıl şekilde kimse bilmez nasıl öteceğini
ona sorsan tüm çöplükler kendinin.

Şairin şiiri amanın aman dışında vay vaylı içinde
saman hece dersin kokusu yok içinde serbest atar
vurduğunu gören yok atar tutar sosyal medya yurdunda
okumadan başkasına tıklar başkaları kendisine tıklasa
hindi gibi kabarak dolaşır bir kamyon karpuzu koltukta
taşır birisini vermez imge bilmeze.

Şairin şiiri bir av tüfeği attığını vurur sarp
yamaçlarda avladığı ceylan ya dağ keçisi boşa mermi
attığını gören yok hem avını vurur hem de itini vursa cızbız
yapar hınzır etini aslandan kurtlardan ayıdan korkmaz
girdiği ormanın dayısı olur har vurarak harmanını savurur
kolculardan tekmi alır her akşam.

Şairin şiiri edep yumağı açıldıkça hicabını yitirmez
dereden tepeden yalan getirmez ham sözlerle şiirini
yitirmez sözü tartar darasını çıkarır safisini sunar
müşterisine yazdığının arkasına gizlenir adı anıldıkça kendi
küçülür kendi küçüldükçe şiiri büyür kalemini putçulukta
kullanmaz bir divanı olsun diye uğraşır ama meyil etmez
divaneliğe.

Şairlerin hali içler acısı

Çekilmiyor artık şiir sancısı

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Genel Yayın Yönetmeni

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.

F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

5. Sayı 15 Temmuz 2015

ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

SAKIN TERK-İ EDEBDEN GAZELİ**NABİ**

Sakin terk-i edebden kûy-ı Mahbûb-i Hudâ'dır bu
Nâzargâh-i ilâhidir, Makam-ı Mustafâ'dır bu

Felekde mâh-i nev, Bâbüsselâm'ın sîne-çâkıdır
Bunun kandili Cevzâ, matla'-i ziyâdır bu

Hâbib-i Kibriyâ'nın hâbgâhıdır fazilette
Tefevvuk-kerde-i Arş-ı Cenâb-ı Kibriyâ'dır bu.

Bu hâkin pertevinden oldu deycûr-i adem zâil
Amâdan açdı mevcûdât düş çeşmin tûtiyâdır bu.

Muraât-ı edep şartıyla gir Nâbî bu dergâha
Metâf-ı Kudsiyandır cilvegâh-ı enbiyâdır bu

USANDIK GAZELİ

Bir devlet için çerha temennâdan usandık
Bir vasl için ağyâra müdâradan usandık

Hicrân çekerek zevk-i mülâkâtı unuttuk
Mahmûr olarak lezzet-i sahbâdan usandık

Düşdük katı çoktan heves- i devlete ammâ
Ol dâ' iye-i dağdağa fermâdan usandık

Dil gamla dahi dest ü giribândan usanmaz
Bir yar için ağyâr ile gavgâdan usandık

Nâbî ile ol âfetin ahvâlini nâkl et
Efsâne-i Mecnûn ile Leylâ'dan usandık

GELİP GİDER GAZELİ

Bezm-i safâya sâgar-ı sahbâ gelür gider
Gûyâ ki cezr ü medd ile deryâ gelür gider

Açıldığın haber virür ağyâra gül gibi
Her dem bize nesîm-i sebûk-pâ gelür gider

Olmaz yine mariz-i muhabbet şifâ-pezir
Rûy-u zemine bir dahi İsa gelür gider

Sulsân-ı gam nişîmen idelden derûnumu
Sahrâ-yı kalbe leşker-i sevdâ gelür gider

Âgûş-ı vaşla almış o tıflı şeb-ivisâl
Gsvhâre gibi aşık-ı rûsvâ gelür gider

Bir gün dimez o şûh ki âyâ murâdı ne
Çokdan bu kûya Nâbî-i şeydâ gelür gider

Günümüz Türkçesi ile: **Mehmet KURTOĞLU**

SAKIN TERK-İ EDEBDEN GAZELİ

Sakin terk-i edepten Huda'nın sevgilisinin yeridir bu
Allah'ın nazargahıdır Mustafa'nın makamıdır bu!

Gökteki yeni ay, Bâbüsselâm'ın gönül aydınlığı,
Bunun ışığı Cevzâ yıldızı, doğan nurdur bu!

Allah'ın sevgilisinin kabridir, fazilette;
Arşa ulaşmanın üstünde, Allahın sevgilisidir bu!

Bu toprağın ışığından yokluğun karanlığı kayboldu;
Mahlûkatın görmeyen gözünü açan, şifa veren sürmedir bu!

Nâbî, bu dergâha edep ölçülerine uyarak gir;
Meleklerin tavaf ettiği, nebilerin tecelligahıdır bu!

USANDIK GAZELİ

Bir devlet için feleğe minnetten usandık
Bir kavuşma için el yüzüne gülmekten usandık

Hasret çekerek kavuşmanın zevkini unuttuk
İçki sersemi olarak şarabın tadından usandık

Şüphesiz, çoktan düştük kavuşma hevesine
O içimize huzursuz eden âmirden usandık

Gönül gamla dahi yaka-paça olmaktan usanmaz
Bir yar için ellerle kavga etmekten usandık

Nâbî ile o sevgilinin hallerini anlat
Mecnun ile Leyla efsanesinden usandık

GELİP GİDER GAZELİ

Zevk meclisine şarap kadehi gelip gider
Güya med-cezir ile deniz gelip gider

Açıldığını haber verir ellere gül gibi
Devamlı bize ayağı hızlı rüzgâr gelir gider

Olmaz, yine aşk derdine şifa olmaz
Bu dünyaya İsa bir daha gelir gider

Gam sultanı karargâh kıldı içimde
Kalbimin sahrasına sevda askerleri gelip gider

Kucağına almış o çocuğu kavuşma gecesi
Beşik gibi perişan âşık gelir gider

Bir gün demez o şuh sevgiliye muradın ne
Çoktan bu semte tutkulu Nâbî gelir gider

DOĞAÇLAMA**Cumali Ünalı HASANNEBİOĞLU***Bekir Sıddık Soysal'ın dosluğuna*

Çağırır ölüm beni
Bırakır zulüm beni
Önce toplayan dünya
Eder bin dilim beni

Gel götür gülüm beni

Bitirir çalım beni
Meyvesiz dalım beni
Canımda odlar yanar
Kavurur yalım beni

Öldürür halim beni
Suda kor salım beni
Ne eyler malım beni
Eline elimde tut
Bırakma yârim beni

ŞAİR DEĞİLİM

Temür Melik DEDEKURT

Şiirden anlamam, şâir değilim(!)
Şenliklerle, şölenlerle işim yok(!)
Gönül adamıyım kâhir değilim
Vuranlarla, ölenlerle işim yok

Maraş'lı değilim, Afşin'i bilmem(!)
Bakraç'ın yazını, kışını bilmem(!)
Ön düğmeleyemem, işimi bilmem
Yok, sekiz kat olanlarla işim yok

Hiç kimseyi kandırmadım, kanmadım
Adam olmayanı adam sanmadım
Paraya, şöhrete hiç inanmadım
Verenlerle-alanlarla işim yok

Aşkla attım her attığım adımı
Sağda-solda duyurmadım adımı
Ne sesimi yaydım ne feryâdımı
Reklamlarla, ilanlarla işim yok

Her denizde balık oldum ağ tuttum
Garipleri, yetimleri beğ tuttum
İçtenliği her bir şeyden yeğ tuttum
Yalanlarla-dolanlarla işim yok

İnandığım şeyden taviz vermedim
Hiçbir uygunsuzu uygun görmedim
Dünya üzerine hayal kurmadım
Hesaplarla planlarla işim yok

Tarz desen belki de, stilim olmaz
Okurum gündüzlüm-yatılım olmaz
Denizi görmedim tatilim olmaz
Her ırmağa dalanlarla işim yok

Zulme ilenmedim acısın diye
Sen benim başımın tacısın diye
Yermedim kimseyi şucusun diye
Biri beşe bölenlerle işim yok

Yıllar yılı gurbetleri yurt ettim
Öğretmeyi, öğrenmeyi dert ettim
Her güreşte ben kendimi alt ettim
Ünün' göğesalanlarla işim yok

Almadım dünyadan alacağımı
Bilmem yarın nerde kalacağımı
Nerde, ne zaman ne olacağımı
Hak'tan iyi bilenlerle işim yok

Sevmem kafa yarıp diş yapanları
İş yapıyor gibi iş yapanları
Yerdim göz çıkarıp kaş yapanları
Yitirmeden bulanlarla işim yok

Bildiğim söylerim anlayan anlar
Ne alıp koyarsan gönle o damlar
İşim-gücüm şu gencecik fidanlar
Değişmeden kalanlarla işim yok

Babam Hüseyin'dir zât-ı zeki'dir
Dedem Hırallar'dan Abdalbâkî'dir
Gitti..Herkes gider.. Kalan BAKÎ'dir
Dünyaya kök salanlarla işim yok

Dedekurt'um yeter artık, yakışmaz
İnsan sever insanlığı, çıkışmaz
Dili bal olanın şi'ri kokuşmaz
Sözü ağı kılanlarla işim yok

ŞAİRLERİN SULTANI NÂBÎ

Mehmet KURTOĞLU

Divan edebiyatına adını altın harflerle yazdıran Şair Nâbî, nâm-ı diğer ‘*Urfalı Nâbî*’ klasik şiirimizde hikemiyat ekoluyla yeni bir yol açmış müstesna bir şairdir. Asıl adı Yusuf’tur. Döneminde ‘Ekmel-i Şuara-yi Rûm’¹ ve ‘Melikü’s Şuara’² diye vasıflandırılmıştır. Urfa’da doğan Şair Nâbî’nin doğum tarihi kesin değildir. Onun şiirlerinden ve yazdıklarından anladığımız kadarıyla çocukluk ve gençlik yılları Urfa’da geçmiştir. Prof. Dr. Abdulkadir Karahan biyografik incelemesinde Nâbî’nin doğum yılını h.1052/m.1642 olarak vermektedir. Ahmet Kabaklı’nın Türk Edebiyatı Ansiklopedisi’nde ise, 1640 olarak geçmektedir. Ayrıca Karahan, söz konusu eserinde Nâbî’nin şiirlerine dayanarak onun evladı resul olduğunu söylemektedir.³

Nâbî’nin Urfa’da Hacı Gaffarzadeler veya Karakapıcılar ailesinden olduğuna dair iki rivayet bulunmaktadır. “Kardeşi Seyit Ahmet’in el yazması bir el fütuhâtü’l-Mekkiye’nin iç kapağına yazdığı kayıttan anlaşıldığına göre babasının adı Seyyid Mustafa, dedesi Seyyid Mahmid, dedesinin babası Seyid Muhammed Bakır ve onun babası Şeyh Ahmed-i Nâkşibendî’dir. Bir rivayete göre, ergenlik yaşlarındayken Yakup Halife/ Kalfa adında bir şeyhe intisap ederek tasavvufa yönelmiş, bir süre çobanlığını yaptığı bu şeyh onu İstanbul’a gitmesi için teşvik etmiş, bir başka rivayete göreyse Urfa’da arzuhalcilikle meşgulken mutasarrıfın dikkatini çekerek onun telkinleriyle 1076’da(1666) İstanbul’a gitmiştir.”⁴ Nâbî’nin Urfa’daki hayatı bilinmediğinden onun hakkında anlatılanlar daha çok halk muhayyilesine dayanmaktadır.

Zira İslam Ansiklopedisi’nde, Prof.Dr. Abdülkadir Karahan’ın kaleme almış olduğu Nâbî kitabı ve diğer Nâbî biyografilerinde geçen Nâbî-Yakup Kalfa rivayeti doğru değildir. Araştırmacı Yazar Mahmut Karakaş, Urfa Müzesi’nde ulaştığı bir silsilenâmeye dayanarak Nâbî- Yakup Kalfa hikâyesinin doğru olmadığını ortaya koymuştur. Karakaş; “Silsilenâmeyi okuduğumuz zaman gördük ki, Urfa’da 17.yüzyılda yaşamış birkaç tarikat şeyhinin ismi geçmektedir.

17.yüzyılın kültür yapısını göstermede yardımcı olduğu için büyük bir önem taşıdığı kanâatindeyiz.. Şöyle ki, 17. yüzyılın başlarında halk arasında Şair Nâbî’nin şeyhi olduğu söylenen *Yakup Kalfa*’nın şeyhinin adı ortaya çıkmış oldu. *Yakup Kalfa*, Halveti tarikatı şeyhi olup halifeliği *Halveti şeyhi Şeyh Nâsuh Eyyub el-Ensari (k.s.)*’den almıştır. Bu zat ya Eyyub el-Ensari(R.A.)’ın soyundan gelmektedir veya İstanbul’un Eyyub Sultan semtinden olduğu için bu ismi almıştır. Vefat tarihini bulamadık. Şeyh Nâsuh Efendi birçok halife bırakmıştır, bunlardan biri de Urfalı Yakup Halife’dir. Şeyh Nâsuh Efendi de şeyhliği *Şeyh Sinan İstanbullu*’dan almıştır. Bu zat Sümbül Sinan diye nam yapmıştır ve 1529 yılında vefat etmiştir. Silsile bu şekilde geriye doğru giderek Hz. *Ali (K.V.)* vasıtasıyla *Resulullah Hz. Muhammed (S.A.S.)* Efendimize ulaşmaktadır.

Yakup Halife er-Rûhavî isminin yazıldığı kâğıdın arkasında hicri cemazielahir 1028 yılı yazılmıştır. Miladi tarihe göre Mayıs 1619 senesi etmektedir. Buraya kadar bu silsileyi yazdıran kişinin adı Evsal Dede Halveti diye tanınan Derviş Osman diye geçmektedir. Hüseyin Çelebi’nin oğlu Kâtip Bekir tarafından da kaleme alınmıştır. Buradan itibaren Yakup Halife er-Rûhavî’nin ismi “*Zübdetü erbâbi’t-tarika ve kidvetü ashâbi’l-hakika reisi’s-salikin ve fahrü’l-ârifin Şeyh Yakup Efendi (k.s.)*” diye geçmektedir. Bu isim ayrı bir okla aşağıya indirilmiştir. Böylece artık Yakup Halife’nin şeyhlik yaptığını anlamaktayız. Şeyh Yakup Efendi (k.s.)’ de 18 halife bırakmıştır. Yalnız 1619 yılında hayatta olduğu, yukarıda verdiğimiz tarihten dolayı bellidir. Fakat vefat tarihi bilinmemektedir. Urfa’da bazı kimselerin Şair Nâbî’nin şeyhi olduğunu söyledikleri *Yakup Halife*, acâba gerçekten Şair Nâbî’nin şeyhi midir? Düşüncemize göre bu mümkün değildir. Çünkü Şair Nâbî 1642 yılında doğmuştur. Oysa Yakup Halife’nin bıraktığı halifesinin halifesi olan Şeyh Ramazan Şani 1665 yılında vefat etmiştir. Bir halife, şeyhi vefat etmeden aynı yerde şeyhlik yapamayacağına göre, Şeyh Yakup, kendi halifesinin vefatından önce vefat etmiştir.

Bu bakımdan Şair Nâbî, Şeyh Yakup Efendi’ye ya yetişememiştir veya onun sağlığında çok küçük yaşta olmalıdır. Her iki halde de Şair Nâbî’nin, Yakup Kalfa’nın müridi olması mümkün değildir.

İlerideki araştırmalar bunu daha da aydınlığa kavuşturacaktır. Şeyh Yakup Efendi'nin bıraktığı halifelerin çoğunun Urfalı veya Urfa'ya yakın ilçelerden olduğunu sanmaktayız"⁵ diye yazmaktadır.

Nâbî, Urfa'dan imparatorluğun merkezi İstanbul'a gelmiş fakat umduğunu bulamamış, hayal kırıklığı yaşamıştır. Bu sırada vezir olan Musahip Mustafa Paşa'ya bir methiye yazarak onun himayesine girmiştir. Nâbî bu dönemde kendini ifade ederken duygularını şöyle dile getirmiştir:

*Bir garibim cenâbınâ geldim
Ben ümit ile bâbınâ geldim
Kereminden zeman sir oldu
Fakr devrinde bir fakir oldu"*

Nâbî, Musahip Mustafa Paşa ile birlikte IV. Mehmed'in Lehistan Seferi'ne katılmış, Fetihnâme-i Kamenice adlı eserini kaleme almış ve bu eseriyle Padişah IV. Mehmed'in takdirini kazanmıştır. Edirne'de şehzadeler için yapılan sünnet düğününde bulunmuş ve burada gördüklerini 'Surnâme' adlı eserinde kaleme almıştır. 1678-79 yılında Hac farızasını eda etmek için padişahın izin almış, Mısır valisi Âbdurrahman Abdi Paşa'ya bu konuda bir ferman yazılmıştır. Himaye ettiklerinden biri olup sonradan sadrazamlığa kadar yükselen Rami Mehmed'i de yanına alarak Urfa yoluyla Medine-i Münnevvere'ye varan Nâbî'nin, "*Sakın terk-i edebden kûy-ı Mahbûb-i Hudâ'dır bu*" mısrasıyla başlayan ünlü nâ't gazelini bu sırada kaleme aldığı kabul edilmektedir. Hac dönüşünde Mustafa Paşa'nın kethüdalığına yükselen şairin '*Tuhfetü'l Hameyn*' adlı eseri bu seyahatin mahsülüdür.⁶

Kendi isteğiyle kethüdalık vazifesinden ayrılan Nâbî, çevresinin vefasızlığından yakınmış ve sitem dolu '*Kaside-i Azliyye*' yi kaleme almıştır. 1683 yılında Mustafa Paşa'nın saraydan uzaklaştırılması üzerine, onunla birlikte Boğazhisar(Seddülbahir)'a gitmiş ve Paşa'nın 1687'de vefatı üzerine Halep'e yerleşmiş ve burada evlenmiştir. Oğulları Ebulhayr Mehmed Çelebi ve Mehmed Emin burada dünyaya gelmiştir. Halep'e vali olarak atanan Baltacı Mehmed Paşa, Nâbî'ye büyük yakınlık göstermiştir. Bu dönemde II. Süleyman ve II. Ahmet'in tahta çıkıp tahttan inişlerine tanık olan Nâbî, sessiz kalmış, II. Mustafa ve III. Ahmed'in tahta çıkışına ise birer cülus kasidesi yazıp yollamıştır. Padişah III. Ahmed, Nâbî'yi eskiden beri tanıyıp sevdiğinden ona hediyeler göndermiştir. 1706 yılında Çorlulu Ali Paşa tarafından malikânesi elinden alınan ve aylığı kesilen Nâbî, çok üzülmüş ve bunun üzerine meşhur "*Bağ-ı dehrin hem hazanın hem baharın görmüşüz*" diye başlayan meşhur gazelini yazmıştır.⁷

1710 yılında ikinci kez sadrazamlığa getirilen Baltacı Mehmet Paşa, İstanbul'a giderken Nâbî'yi de beraberinde götürür. Nâbî, böylece uzun yıllar hasretini çektiği İstanbul'a yerleşmiş olur. Nâbî'nin İstanbul'a gelişi dönemin birçok şairi tarafından sevinçle karşılanır. İstanbul'da yeniden devlet görevi alan Nâbî, iki yıl sonra vefat eder. Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilir.

KAYNAKÇA

¹ Anadolu şairlerinin en mükemmeli demektir.

² Şairlerin Sultanı demektir.

³ Bakınız, Nâbi Abdülkadir Karahan Sh. 3, Kültür Bak, Yay. Ank ara, 1987.

⁴ Abdülkadir Karahan, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Nâbi Maddesi, Cilt 31, sh.258, İstanbul, 2006.

⁵ Mahmut Karakaş, Seyir Kültür Sanat Dergisi, Sayı 11-12, 2005,

⁶ Abdülkadir Karahan, sh.258

⁷ Abdülkadir Karahan, age. sh.258

GÜLE GAZEL**Ekrem KAFTAN**

Vaslında bile ıtrın gönlümde serâbdır gül
Bu yüzden benim gönlüm dâimâ harâbdır gül

Nice şiir yazarım hayalinin aşkıyla
Belki benim hasretim bittiğin türâbdır gül

Asırlardır şura feryâd ü figân eder
Aslında cümlesinin mesleği kezzâbdır gül

Düşse çeşm-i giryânım dikenlerin üstüne
Anlarsın benim halim nice bin kitâbdır gül

Aşkımdan bîhabersin serâzâd bahçelerde
Yazdığım cümle şiir gönlüne hitâbdır gül

Seherler gözyaşının çağıladığı demlerdir
Gurub vakti o yüzden cemalin bitâbdır gül

Ah eder hasretinden rûzigârla ummânlar
Sonsuza akışları daima azâbdır gül

Zannedersin âşıkın yalnız bahârdır senin
Hazânın kızılığı aşkımdan hicâbdır gül

Ben ki bir eylül günü gönlümü verdim sana
Bildim ki seni sevmek sonsuz bir sevâbdır gül

Ne olur anla beni dâimâ aç yeniden
Sensiz geçen her ânım ölüm gibi hâbdır gül

Şairin gönlü için taze bahar rengi ol
Zira sende bulduğu gül renkli nikâbdır gül

ARDINA DÜŞTÜM**Mahmut TOPBAŞLI**

Gönül bu sevdada yoruldu derken
Leylâ'dan bir izin ardına düştüm
Küçük bir dereden bile ürkerken
Koca bir denizin ardına düştüm

Gül-endam güzellikler dem dem uyanır
Lâhzada tükenir sanki bin asır
Çözmek istedikçe düşümlenir sır
Derunî bir sözün ardına düştüm

Bilmem ne aradım ömrüm boyunca
Kandıkça susardım, açtım doyunca
Gülşende bülbülden aşkı duyunca
Goncada bir gizin ardına düştüm

Hâlbuki deryaya dalmayacaktım
Kendimi sulara salmayacaktım
Ayrılık türküsü çalmayacaktım
Hasretten bir sazın ardına düştüm.

Bulduklarım aradığım değildi
Dağlar kucak açtı, dallar eğildi
Gönlüm tüm bunları işaret bildi
Küllenmiş bir közün ardına düştüm

Devran dönüp, kara kışlar bitince
Bülbül figan edip, kuşlar ötünce
Közler alevlenip, duman tütünce
Zirvede bir düzün ardına düştüm

Gözle değil, gönül ile bakınca
Irmaklar deryaya doğru akınca
Günbeyli'ye aşk şimşeği çakınca
Ebedî bir yazın ardına düştüm

PEYGAMBER SEVDÂLISI BİR ŞÂİR: NÂBÎ

Hasan AKÇAY

Klasik Türk edebiyatının zirve isimlerinden olan Nâbî Urfa doğumludur. O da birçok şair gibi taşrada kendini yetiştirerek, devrin ilim ve sanat merkezi olan İstanbul'da üne kavuşmuş; ömrünün yirmi beş yıla yakın kısmını Halep'te, devletin kendisine sunduğu imkânlarla, rahat bir şekilde geçirmiş ve eserlerinin büyük bir bölümünü de bu şehirde yazmıştır.

Nâbî şiirleriyle tanındığı kadar, âlim yönü ile de bilinmektedir. Arapça ve Farsçayı şiir yazacak derecede iyi bilen şairin, âlimler yetiştiren bir ailede dünyaya gelmiş olması ve bildiği bu iki önemli dil sayesinde dini konularda da donanımlı bir insan olmuştur. Onu en güzel tanıtan sıfat “âlim-şair” tanımlaması olsa gerektir. Osmanlı'nın ilim ve kültüre verdiği hayati önemin, Nâbî örneğinden yola çıkarak, sadece İstanbul, Edirne, Bursa gibi merkezlerde değil, Anadolu'nun diğer şehirlerinde de ciddi manada kendini gösterdiği söylenebilir.

Şiirin hikmet burcu

Nâbî, şiir vadisinde farlı bir yol seçerek, bu yolda kendinden önce yürüyen ve çağdaşlarından başka türlü baktı hayata ve kâinata. Bu farklı bakış ve algılayışla terennüm ettiği şiiriyle alanında “ekol” olma başarısını gösterdi. “Hikemî şiir” diye bilinen, fikir ve tefekkürün ön planda olduğu bu şiir anlayışının edebiyatımızdaki öncüsü ve en büyük temsilcisi olması bakımından, Nâbî haklı bir şöhret kazanarak her dönemde mısraları, beyitleri dillerde dolaşmaya devam etti.

“Sözde darbü'l-mesel îrâdına söz yok amma /Söz odur âleme senden kala bir darb-ı mesel” anlayışı içinde söylediği şiirlerinin pek çok beyit ve mısraları bir vecize haline gelmiş, âdeta birer atasözü kimliğine bürünmüştür. Onun için akla ve gönle uygun şiir, hikmetten kaynaklanan şiirdir. Bundan dolayıdır ki şiirde güzeli aramaktan çok iyi ve doğruyu bulmak amacıyla şiir söyleyen Nâbî'nin sanat anlayışı bu yönüyle diğer şairlerden farklıdır.

İbret nazarıyla bakmak

Kâinâta, hep hikmet gözüyle bakan Nâbî'ye göre, her insanın var ediliş gayesi Allah'ı bilmek ve bizzat Hâlık'ımızı tanımaktır. Onu tanıdıktan sonra her müşkül halledilecektir. Bütün noksanlar Yaratanı bilmemekten kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki, şiirlerini derin bir inanç ve tefekkürle terennüm etmiş, okuyucuyu da aynı şekilde bu tefekkür dünyasına çekmek istemiştir. Sözün en yalın, etkili olanını söylemeyi kendine amaç edinmiştir. “Aceb vaz' eylemiş bu kâr-gâh-ı hikmet-âmîz'i / Ki kem-ter sun'unu derk eyleyince pîr olur bernâ” Diyor ki: Allah Hikmetle karışık bu iş yerini öyle şaşılacak bir şekilde tanzim etmiştir ki, en ufak bir san'atının mânâsını anlayıncaya kadar bir genç ihtiyar olur.

Şairin mizacı fikir ve hikmete daha müsait olduğu için olmalıdır ki, şiirlerinde genellikle olaylara ve kâinata ibret gözü ile bakış, bir nevi nasihate yöneliş, olup bitenleri kendine göre değerlendirme hâkimdir. İyi ve güzel yazmaktan çok, bol yazmak ve değişik mevzular üzerinde söz söylemek düşüncesindedir. Üslûbunda çoğu zaman bir sanatkâr titizliği bulunmayışı, çok ve çeşitli söylemenin bir neticesidir. Bununla birlikte Nâbî'de büyük bir ifade kabiliyeti, dile hâkim olmanın verdiği rahat bir söyleyiş ve yer yer gizli bir lirizm olduğu da görülmektedir. Bu manada Nâbî, şiiri bir amaç değil, araç olarak gördüğü söylenebilir.

Nâbî'nin “hâkimane” söyleyişi bütün eserlerinde kendini göstermekle birlikte, oğlu Ebulhayr Mehmed için yazdığı “Hayriyye” isimli eseri baştan sona didaktik bir eser olma özelliği taşır. Şair, oğlunun şahsında dönemin gençlerine de öğüt verir. Ayrıca, şairin değişik alanlardaki görüşlerini yansıtmaları, devrin tarihi ve toplumsal olaylarını göz önüne sererek, yanlışları eleştirmesi bakımından da önemlidir. Onun hâkimane söyleşi sâdece “Hayriyye”sinde değil gazellerinin büyük bir çoğunluğunda da kendini göstermektedir.

Dünya kavgaya değmez

Nâbî, çağının huzursuzluk ve yanlışlıklarını devlet yönetiminden başlayarak çeşitli meslek erbabı arasında yaygınlaşan hile, yalan, rüşvet, mala mülke aşırı rağbet her işte menfaate bağlılık gibi kötü huyların toplumu kemirmesi karşısında, fikir ve hikmetin etkili olacağını düşünmüştür. Bütün bu yanlışları gözler önüne sererek, tenkit ederek, olumsuzlukların bir an önce ortadan kalkması için çareler arar. “Künc-i ferâğın anlamayanlar safâsını/Devlet komuşlar adını gavga-yi âlemin” Feragat köşesinin safâsını idrak edemeyenler, bu dünya kavgasının adını devlet koymuşlar diyerek, gerçek huzurun, saadetin bu dünyanın ardından koşmakta değil, ondan elini çekmekle mümkün olabileceğini dile getirmiştir.

Tefekkür şairi olan Nâbî, aynı zamanda toplumcu, ahlâkçıdır. Şiirlerinde şahsi duygularına ve gönül arzularına pek az yer vermiş; O, hislendirmeden ziyade öğreticiliği önclemiştir. Küçük olaylara ve günlük dedikodulara karışmayan, ancak toplumu ilgilendiren önemli olaylar karşısında ilgisiz kişilerden de değildir. Düşündüklerini çekinmeden söyleyen, çağının bozuk ahlâk ve gidişini makul öğütlerle düzeltmeye çalışan diğerkâm bir insandır aynı zamanda.

Gönül yarasına ilaç...

Toplumdaki aksaklıkları, yanlışlıklar şaire yakışır üslupla eleştiren Nâbî, istenmeyen davranışlar sergileyen insanlara da hiçbir zaman kötü gözle bakmaz. Şair; bu ahlâkı yozlaşan kitleye, hasta cemiyete, bir hekim gözüyle bakar, onları tedavi etmek ister. Yaptığı eleştiriler kırıcı, yıkıcı değil, yapıcıdır. Bunun için, günahkâr, hatalı, cahil insanları, hikmet ve nasihatle Allah'ın yoluna çağırır. Düşünmeye sevk eder. Cemiyetin saadeti için ferdi ahlâka çok önem verir. Bilhassa fitne ve fesada sebep olacak davranışlardan, kötülüklerden etrafını kurtarmaya çalışır. Bu anlayış içinde toplumun ve ferdin yarası üzerine bir hekim gibi eğilir, yaranın tedavisi için çözüm yolları önerir, reçeteler sunar. Bilir ki, ferdin düzelmesiyle birlikte cemiyet düzelecektir. Düşünen bir insan olarak kendi sorumluluğunu yerine getirmenin, kendine göre bir vebalden kurtulmanın huzuru içindedir. Çünkü kul olma bilincini idrak etmiş ve kendisine özel yetenekler bahşedilmiş her insanın yaralı ve acı çeken yüreklere merhem olabilecek manevi bir tedavi yöntemi vardır. Her insan bu görevi farklı şekilde yerine getirir. Nâbî de ince ve derin; ruhu saran ve sarsan sözleriyle bu anlamda kendine düşen görevi ifa etmiştir.

Peygamber sevdalısı şair

Nâbî'nin tam anlamıyla inançlarına bağlı bir Müslüman olarak yaşaması, mavera kaynaklı şiirler söylemesinde etkili olmuştur. Kâinatın her harfini bir kitap titizliği ile okumaya çalışarak, eserden müessire; yani yaratılıştan Yaratıcıya ulaşmanın yolunu bu şekilde bulmuştur.

Nâbî'nin Peygamber Efendimiz(s.a.v)'e büyük bir aşkla bağlı olduğu herkes tarafından bilinir. Bu sevgi, saygı ve bağlılığın delili olan ve insanlar arasında adeta efsaneleşmiş bir hatıra da anlatılır. Nâbî'yi halkımızın gönlünde daha da yücelten ve bazı çevrelerce bir “ermiş” gibi görülmesine sebep olan hatıra kısaca şöyledir: Hac farızasını yerine getirmek için çıktığı yolculukta, Medine-i Münevvere'ye yaklaştıklarında vakit gecedir. Nâbî 'nin gözlerine peygamber aşkının verdiği sevinçten dolayı uyku girmez. O, yüreğindeki heyecanla yola devam etmek için sabahı beklerken, devlet ricalinden biri uyumaktadır ve de ayaklarını Kibleye doğru uzatmıştır. Şair bu durumdan büyük bir üzüntü duyarak, o anda irticalen; “Sakin terk-i edebten kûy-i Mahbûb-i Hudâ'dır bu;/Nazargâh-i İlâhîdir Makam-ı Mustafâ'dır bu!” matlalı gazel tarzındaki na'tı söyler.

Sabah ezanından önce müezzinlerin de bu şiiri okudukları duyulur. O anda irticalen söylenilen şiirin, biraz sonra bütün minarelerden duyulması başta Nâbî olmak üzere, durumdan haberdar olan herkesi şaşırtır. Hz. Peygamber'in (s.a.v) müezzinlerin rüyasına girerek bu na't-ı şerifi okumalarını tavsiye ettiğini öğrenirler.

Bu anlatılan hikâyenin gerçek olup olmadığı bir yana, gerçek olan Nâbî 'nin peygamber aşkıyla yanan, onun izinde yürümeye çalışan samimi bir Mü'min olduğudur.

“Bâğ-ı dehrin hem hazânın hem bahârın görmüşüz/ Biz neşâtında gâmında rüzgârın görmüşüz” bercestesi ile Yunus Emre'nin “Ne varlığa sevinirim/ Ne yokluğa yerinirim” mısralarını çağrıştıran şair, bu fânî âlemde samimi inancı, tefekkürü ile bir teslimiyet içinde yaşadı ve yüzyıllardan beridir gök kubbede yankılanan güzel bir seda bıraktı.

FENER**Mehmet Turgut BERBERCAN**

Bir fener yükselirdi karşı kayalıktan
Alev gibi bir deniz yanardı ışıktan
Bir fener yükselirdi karşı kayalıktan
Vurup vurup dalgalar ağıldı ışıktan

O fener yükselirdi yalnız bir başına
Karşı gelip rüzgâra bıçkın dalgalara
O fener yükselirdi yalnız bir başına
Yılmadan usanmadan hırçın dalgalara

Bir fener yükselirdi dalgalar içinden
Sönmez ışığı ufkun parlar o fenerle
Bir fener yükselirdi suların içinden
Sevişirken yıldızlar siyah gecelerle

O fener yükselirdi köpüren sularda
Dalga dalga patlarken taşarken bir deniz
O fener yükselirdi köpüren sularda
Kayalarda çınlarken coşarken bir deniz

Bir fener yükselirdi şahitken yıldızlar
İzlerim geceleri sahil kıyısından
Bir fener yükselirdi şahitken yıldızlar
Sandalla geçerken ben dokunur yakından
Sorarım, haber var mı o denizkızından

YUNUS EMREM**Hayrettin DURMUŞ**

Seher vakti esen yelin
Hakka sevdalanan gülün
İnleyen garip bülbülün
Canındasın Yunus Emre'm

Gurbet ele düşenlerin
Ateş ile pişenlerin
“Mevla” diye coşanların
Önüdesin Yunus Emre'm

Suyu alçaktan çekenin
Dönüp yükseğe dökenin
Aşk tohumları ekenin
Yanıdasın Yunus Emre'm

Çağlara mührünü bastın
Sevgiyi yaymaktı kastın
Yoksul, garip, nice dostun
Kanındasın Yunus Emre'm

Cana can katar şiirin
Gönül otağıdır yerin
Cümle sevdalı şairin
Önüdesin Yunus Emre'm.

GELENEĞİN ÇİZGİSİNDE DİVAN ŞİİRİ

Mehmet PEKTAŞ

İslamiyet'in kabulüyle birlikte Türkler, Arap ve Fars edebiyatları ile yoğun bir etkileşime girerler. Bu etkileşimin sonucu olarak ilk örneklerini XIII. yüzyıldan itibaren görmeye başladığımız yeni bir edebiyat doğar. Başlıca kaynakları Kur'an, hadis, peygamber kıssaları ve evliya menkıbeleri olan bu edebiyat, kısa sürede kendi mecrasını bulur ve sınırlarını dinin çizdiği güçlü bir gelenek dâhilinde altı yüzyılı aşkın bir süre varlığını sürdürür. Bu edebiyatın kuruluş ve gelişiminde Fars edebiyatı, Türkler için büyük ölçüde model olur. Şairler, belli bir süre İranlı üstatlarını örnek alarak onlara ulaşmaya çalışırlar. Gibb'in ifadesiyle bu dönemde İran, Osmanlıların bir "edebiyat hocası"¹ konumundandır. XVI. yy.'da dilin zengin ifade imkânlarını yakalayan şairler artık üstatlarına erişmişlerdir.²

Tanzimat döneminde *edebiyât-ı kadîme* ve *şi'r-i kudemâ* daha sonraları *Osmanlı edebiyatı*, *klasik Türk edebiyatı*, *eski Türk edebiyatı* olarak isimlendirilen, kimi çevrelerce küçümsenerek³ *havas edebiyatı*, *saray edebiyatı*, *yüksek zümre edebiyatı*, *ümmeât çağı edebiyatı* diye anılan bu edebî birikim, halk tarafından daha çok *divan edebiyatı* olarak bilinir.⁴ Divan edebiyatı isimlendirmesinin sebebi şairlerin şiirlerini *divan* denilen kitaplarda toplamalarıdır. "Divan tertibi şair için bir idealdir."⁵ Şairliği meslek edinenlerin yanında padişahlar ve devletin her kademesinde çalışanlar da bu amaca uygun olarak divanlar tertip etmişlerdir.⁶

Divan edebiyatı, kökleri İslamiyet öncesi Arap şiirine kadar uzanan, İslamiyet eliyle yoğrulmuş, Farslar tarafından geliştirilmiş ve Türk ruhuyla zenginleştirilmiş büyük bir geleneğe yaslanır. Divan edebiyatı sahasında kalem oynatan her şair bu geleneğin terbiyesinde yetişir. Sonraki yazımızda ele alacağımız üzere şairler sıkı bir eğitim ve uygulamadan geçtikten sonra gelenek tarafından belirlenmiş olan formlarda, (nazım şekli, kafiye sistemi, ölçü vs.) yine gelenekleşen kelime kadrosuyla ve hatta hayal dünyası içerisinde eserlerini ortaya koyarlar. Şairin yapması gereken ifadeyi inceltmek, sözü daha belîğ söylemeye çalışmaktır. "Şairler şiire konu bakımından yenilikler getiremeyince aynı konuyu daha güzel işleyebilmenin yollarını aramışlar, bunun sonucu olarak da bir kuyumcu titizliğiyle işlenmiş, her kelimesi üzerinde ayrı ayrı durulmuş, mânâca dolgun, fazlalıklardan arınmış şiirler ortaya çıkmıştır."⁷

Tanpınar'ın ifadesiyle "eski şiirimiz bir estetiğin emrinde olan bir üslûptu."⁸ Bu üslubun gereği olarak şairler, şiirlerinde kullanacakları kelime kadrosunu ve neyi neye benzetecekleri bilerek yetiştiriyorlardı. Şair, elindeki malzeme ile kendinden önce yazılanlardan farklı şiirler ortaya koymakla yükümlüydü. Bunu yaparken de geleneğin sınırları içerisinde kalmak durumundaydı. Fuzuli Farsça divanının önsözünde konuyla ilgili olarak şöyle söyler: "Gazelin hususi bir dili ve belli bir kelime kadrosu vardır. Zaman önceliğinin yardımı sebebi ile öncelikle dem vuran ve tesadüfen (bu öncelik sebebiyle) benden önce gelen şairler hep yüksek kavrayışlı ve engin düşünceli bir tabiata sahip imişler. Bunlar, gazelde kullanılan latif ibareler ve ince anlamlar mahsulünü öylesine toplamışlardır ki, gerçekte başkalarına hiçbir şey bırakmamışlardır. Bir kimse onların bütün sözlerinden ve şiirlerinden haberdar olmalı ki, eserleri, onlarda kendinden önce söylenmiş sözler ve mânâlar bulunması (tevârüd) şâibesıyla değersiz hale gelmesin. Öyle zamanlar olmuştur ki, gece sabahlara dek uykusuzluk zehrini damla damla içerek büyük çabalarla bir mazmunu şiir kalıbına dökmüşüm ve sabah olunca da diğer şairlerle tevârüde düştüğüm endişesiyle yazdıklarımı karalayarak onu kullanmaktan vazgeçmişimdir. Yine öyle zamanlar olmuştur ki, gündüz akşama kadar düşünce denizine dalıp şiir elması ile eşsiz bir (söz) incisi delmişim; görenlerin "Bu mazmun anlaşılmaktan uzaktır ve bu söyleyiş edebiyat çevrelerinde kullanılmaz ve beğenilmez" demeleri üzerine de onu terk etmiş ve yazıya geçirmemişimdir. Ne acayiptir ki, söylenmiş bir söz, evvelce söylenmiştir diye, söylenmemiş bir söz de evvelce söylenmemiş olması sebebiyle şiirde yer almıyor."⁹

Şairden beklenen "geçmişî tekrar etmeden geçmişin devamını sağlamak, daha mükemmel söyleyebilmenin yollarını araştırmak, sözün özüne ulaşabilmenin kurgusunu yapmak, sözü söylerken garabete düşmemek hem şekil hem de anlam bakımından kusursuzluğu yakalamak endişesiyle nazımın sihirli kapılarından içeri girebilme öz yeteneğine sahip olmak, gerçek dünyanın içinde hayali dünyanın kurgusunu yapmaktır."¹⁰ Ali Nihat Tarlan, Divan edebiyatının, medeniyet âleminde büyük bir iftiharla sunabileceğimiz bir sanat mahsulü olduğu söyledikten sonra "Onun için de insan zekâsı, kendi yolunda varabileceği son merhaleye varmıştır denebilir. Bilhassa arûz vezninin dar sahası içine bu kadar çeşitli renkli fikir, his ve heyecanı sığdırmak, tablo üstüne tablo çizmek, hiç de kolay olmasa gerektir."¹¹ der.

Şairlerin uzun emekler sonucu yazdıkları şiirler, dost meclislerinde, edebi muhitlerde okunarak tenkit ediliyordu. Beğenilen şiirler elden ele, dilden dile aktararak imparatorluk coğrafyasını dolaşüyor ve mecmualara geçiriliyordu. Daha sonra da şiirler divanlarda toplanıyordu. Şairler, divanlarını genellikle sanat hayatlarının olgunluk dönemlerinde, ömürlerinin sonuna doğru tertip ederlerdi. Hatta bazı şairlerin ömürleri divanlarını görmeye vefa etmezdi. Birkaç istisna dışında her şairin yalnız bir divanı vardır ve divanlara isim koyma âdeti olmadığı için eserler şairlerin mahlasları ile anılır. Divan-ı Bâkî, Divan-ı Nâbî gibi. Gelenek, diğer pek çok şeyle beraber divanların tertip şeklini de belli kurallara bağlar.

Şairler genellikle bu tertip şeklini göz önüne alarak “mürettep divanlarını” oluştururlar. Divanlarda önce kaside nazım şekliyle yazılan şiirler, daha sonra tarihler, kıt’a-ı kebireler (uzun kıtalar), musammatlar ve gazeller gelir. Gazellerden sonra kıt’a ve rubailer, ebyat (lügaz, muamma, matla, müfret), son olarak da mısralar yer alır. Divanların başında yer alan kasideler de kendi içlerinde belli bir düzene göre sıralanır.

Önce Cenab-ı Allah’ı konu edinen tevhit ve münacatlara arkasından Peygamber Efendimiz vasfında yazılan na’tlara, dört halife ve din büyükleri için yazılan şiirlere, padişah, sadrazam ve diğer devlet büyükleri için yazılan şiirlere yer verilir. Gazeller, kafiye ve rediflerinin son harfine göre alfabetik olarak sıralanır. Mürettep bir divanda belli başlı nazım şekilleri ile şiirler yazmak ve her harfle gazel yazmak esastır. “se, tı, ayın, gayın” harfleriyle kafiye bulmak zor olduğundan bu harflerle gazel yazılmaması mazur karşılanmıştır. Görüldüğü üzere bir şairin divan sahibi olması kolay değildir. Dolayısıyla şair için divan sahibi olmak sanatta belli bir yetkinliğin de göstergesidir.

Bazı şairler divan oluşturacak kadar şiir yazamamıştır. Bu şairler, ya sadece sevdikleri tarzda şiir yazmayı tercih edenler ya da divan oluşturamadan vefat edenlerdir. Tam bir divan oluşturamayan şiirlerle “divânçe” denilen eserler meydana getirilir. Edebiyatımıza ölüm nedeniyle divan oluşturamayan Figani (ölm. 1532) ve az şiir yazdığı için divan oluşturamayan Kara Fazlî’nin (ölm. 1563) divançeleri meşhurdur.¹²

Her ne kadar bugünün insanına yabacı gelse de divan şiiri, Osmanlı toplumunda geniş bir okuyucu kitlesine hitap ederdi. Padişah’tan müderrise, bürokrattan askere, çiftçiden esnafa her kademeden insanın şiirle uğraşması, edebi zevkin ve kültürel seviyenin ne kadar yüksek olduğunun göstergesiydi. Padişah meclisleri, şehzade sancakları, devlet büyüklerinin konakları, dükkânlar vb. şairlerin toplandıkları birer kültür merkezi halindeydi. Mesela, XVI. yüzyılın önemli şairlerinden Zâtî’nin Bayezid Camii avlusunda açtığı remilci dükkânı şairlerinin uğrak yeridir. Bâki, Yahya Bey ve Fazlî başta olmak buraya gelen genç şairler şiirlerini Zâtî’ye okuyarak onun fikirlerini alırlardı.

Tanzimat’la beraber Osmanlı toplumu yeni bir kültür ve medeniyet dairesinin etkisine girer. Eli kalem tutanların yönü Batı’ya çevrilir ve zaten söyleyeceği her şeyi söylemiş olan divan edebiyatının devri kapanır. Bununla birlikte Cumhuriyet dönemi dediğimiz yaklaşık 90 yıllık süre içerisinde bile eski edebiyatla olan bağlar tamamıyla koparılmış değildir. Aksine divan edebiyatı geleneğine, daha genel anlamda edebiyat geleneğine bağlı olan sanatçılar ölümünden sonra kendisinden bahsettirerek geleceğe kalma yolunda önemli adımlar atmışlardır.

¹ E. J. Wilkinson Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi I-II*, terc. Ali Çavuşoğlu, Ankara 1999, s. 31.

² Cemal Kurnaz, “Divan Şiiri Geleneğinden Yararlanma”, *Divan Edebiyatı Yazıları*, Ankara 1997, s. 285.

³ Tanzimat döneminden itibaren eski edebiyata, belli bir zümreye hitap etme, taklitçi olma, suni olma gibi eleştiriler yöneltilmektedir. Eski edebiyatı savunanlar tarafından bu eleştirilere cevap verilmesiyle ortaya çeşitli tartışmalar çıkmıştır. Zaman zaman yoğunlaşan bu tartışmalar için bkz. Mehmet Kahraman, *Divan Edebiyatı Üzerine Tartışmalar*, İstanbul 1996.

⁴ Bu edebiyatının isimlendirilmesi konusunda bkz. “M. Fatih Köksal, “Klâsik Edebiyatımızı İsimlendirme Meselesi”, *Klasik Türk Şiiri Araştırmaları*, Ankara 2005, s. 11-28.”

⁵ Cihan Okuyucu, *Divan Edebiyatı Estetiği*, İstanbul 2005, s. 131.

⁶ Ahmet Mermer, Neslihan Koç Keskin, *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara 2005, s. 24.

⁷ Mustafa İsen, “Divan Şiirinde Nazire Geleneği”, *Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*, Ankara 1997, s. 326.

⁸ Ahmet Hamdi Tanpınar, “Eski Şiir”, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, İstanbul 2005, s. 183.

⁹ M. Nur Doğan, *Fuzûlî’nin Poetikası*, İstanbul 1997, s. 125.

¹⁰ Mehmeddin İspir, “Divan Şiiri Karşısında Şairin Durumu”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3, Summer 2007, s. 313.

¹¹ Ali Nihat Tarlan “Divân Edebiyatı”, *Edebiyat Meseleleri*, İstanbul 1981, s. 82.

¹² İskender Pala, *Divan Edebiyatı*, İstanbul 2008, s. 120.

KAYNAKÇA:

Ahmet Hamdi Tanpınar, “Eski Şiir”, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, İstanbul 2005, s. 183-184.

Ahmet Mermer, Neslihan Koç Keskin, *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Ankara 2005.

Ali Nihat Tarlan, “Divân Edebiyatı”, *Edebiyat Meseleleri*, İstanbul 1981, s. 82-118.

Cemal Kurnaz, “Divan Şiiri Geleneğinden Yararlanma”, *Divan Edebiyatı Yazıları*, Ankara 1997, 284-289.

Cihan Okuyucu, *Divan Edebiyatı Estetiği*, İstanbul 2005.

E. J. Wilkinson Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi I-II*, terc. Ali Çavuşoğlu, Ankara 1999.

İskender Pala, *Divan Edebiyatı*, İstanbul 2008.

M. Fatih Köksal, “Klâsik Edebiyatımızı İsimlendirme Meselesi”, *Klasik Türk Şiiri Araştırmaları*, Ankara 2005, s. 11-29.

M. Nur Doğan, *Fuzûlî’nin Poetikası*, İstanbul 1997.

Mehmeddin İspir, “Divan Şiiri Karşısında Şairin Durumu”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3, Summer 2007, s. 313-321.

Mehmet Kahraman, *Divan Edebiyatı Üzerine Tartışmalar*, İstanbul 1996.

Mustafa İsen, “Divan Şiirinde Nazire Geleneği”, *Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*, Ankara 1997, s. 326-331.

ŞİKÂYET

Hızır İrfan ÖNDER (Sukûti)

Bir güzeli sevdi zavallı gönlüm
 Hançerliyor beni mahir gözleri
 Ele bal yedirir bana da zakkum
 Öldürüyor beni zehir sözleri

Bal dudaktan bir tadımlık vermiyor
 Perçemi de bir kararda durmuyor
 Bu garibi bir kez candan sarmıyor
 Delirtiyor beni bitmez nazları

Sır değildir hiç olmadım ben kazak
 Köleden farkım yok, aşkı bir tuzak
 Zevke yakın durur, kedere uzak
 Kahrediyor beni ölmez hazları

Asla değişmiyor beni yakışı
 Gözlerinde vardır Hakk'ın nakışı
 Sukûti'yi meczup kıldı bakışı
 Ağlatıyor beni yârin izleri

NASIL BÜYÜDÜK

Ali PARLAK

Biz Yayladağı'nın sarp dağlarında
 Kayaları oya oya büyüdük
 Türküler derledik yaylalarında
 Törelere uya uya büyüdük

Babadan yadigâr kazma kürekle
 Abiden emanet ince yelekle
 Tarlada, bahçede, düğün-dernekte
 Kara şalvar giye giye büyüdük

Taksitle yaşadık, olmazdı nakit
 Koca kütükleri eylerdik yakıt
 Sabahtan yatsıya günde beş vakit
 Ezanları duya duya büyüdük

Çobandık yaylalar otağımızdı
 Kuru incir, ekmek katığımızdı
 Kaya kovukları yatağımızdı
 Davarları yaya yaya büyüdük

Sıdkımız sıyrılmaz kederden yastan
 Yemeni giyerdik üstünde fistan
 Göz gözü görmezdi dumandan sisten
 Dağda taşta buya buya büyüdük

Dağlarda dolanır keklik arardık
 Av vakti gelince evden firardık
 Menengiç dalına tıpkı kurardık
 Kuş etine doya doya büyüdük

Harmanlarda sapla saman eleyip
 Güreşirken karağayı dolayıp
 Buğdayı bulguru hasat eyleyip
 Etli aşı yiye yiye büyüdük

Buğdayı sererdik harman yerine
 Bir lokum düşerdi alın terine
 Çerçiye verirdik para yerine
 Yumurtaı saya saya büyüdük

Hasretim eskiye eskimez yeni
 Teleme çalardık tum ile hemi
 Çalıların şahı ol zindiyeni
 Kör çakıyla soya soya büyüdük

Türkmen'im saçlar ak, başlarda duman
 Köyüm küçüktü, şehir kocaman
 Daha dün çocuktuk tez geçti zaman
 Çok hızlı hem baya baya büyüdük

İMANİFESTO**Süleyman PEKİN**

İnsanoğlu benliğinden fırlamış oktur
Yürekte imandan öte yanardağ yoktur

Bu toprağın aşkla imtihanıdır namus
Kuzeyden karayel, keşişlemeden kâbus

İhaneti kanıksadık kande gönül ağrımız
İsyanın akorduyla ritim bulur bağrımız

Tarih ile coğrafya sırtımızda üniforma
Mimsiz medeniyetler için kendini yorma

Yankısını yitirmiş çığlık gibiyiz nicedir
Yarabbi! Bu ak zulmet kaç yüzyıllık gecedir?

Ruhunu arayan adam! Rüzgâr yakışmış tenine
Her inişin çıkış olsun gönül merdivenine

Aşktan ve adanmışlıktan geride ne varsa at:
Tek yaşasın hakikat, yaşasın tek hakikat!

ADAM & KADIN DEDİĞİN**Hacer ALİOĞLU (Yakuti)**

Gönlü vatan gibi diyar olmalı
Dağ gibi durmalı adam dediğin
Hem ana hem yaren hem yar olmalı
Ruhuyla sarmalı kadın dediğin

Çektirmeden hasretliğin kahrını
Arayıp sormalı adam dediğin
İkrarıyla sadakatin mührünü
Alnına vurmali kadın dediğin

Gönlünü gönlüne verdiği zaman
Kol kanat germeli adam dediğin
Haneyi kapıdan girdiğin zaman
Saadet vermeli kadın dediğin

Sevdanın külüngün vurup bağrına
Engeller yarmalı adam dediğin
Kalbi Şirin gibi Ferhat uğruna
Gözetip görmeli kadın dediğin

Vuslat diyarında gönül bağında
Bir yuva kurmalı adam dediğin
Yakuti dolaşma elem dağında
Gönüle girmeli kadın dediğin

DAĞLARIN TÜRKÜSÜ

Hüseyin KAYA

En az ırmaklar, denizler, bulutlar kadar dağları da sevmeli, özlemeli insan. Bir dost yüzünü hatırlar gibi aralayıp perdeleri uzun uzun onları seyretmeli ve sessizce dertleşmeli dağlarla uzaktan da olsa; zira dağların kederinden biraz keder, kaderinden kader düşmüştür muhakkak hepimizin payına.

Dağlar da bize benzer, cümlesi suskun görünse de uzaktan, her birinin ayrı lisanı, her birinin ayrı mizacı, derdi vardır. Kiminin bağrında serin dereler çağlar kiminin yücesi daima borandır, kardır. Kimi yol vermez geçit vermez, kiminin yüreği yufkadır. Bazı dağlar yalnızlığını bulutlarla paylaşır bazıları eteğinde misafir ettiği kurtla kuşla söyleşir. Mor koyunlar mor dağlarda dolaşır, ulu dağlar bulutlarla yarışır. Bazıları kardan yorganlarla sarılıdır, bazıları yemyeşil ormanlarla. Bilirler ki insan kavuşsa da insana dağ dağa kavuşmaz... Onların yazgısı beklemek, özlemek, bir ulu bilge gibi öylece suskun kalmaktır yeryüzünde. Bilirler ki nasıl berkitildilerse toprağa, günü gelince öyle de yürüyecek, savrulacak, eriyecekler.

Biz de biliriz aslında bu hakikati ancak yine de tüm ayrılıklarda sitemimiz onlaradır, tüm gurbeti onlardan bilir, hasretlerin vebalini onların sırtına yükleriz. Memleketin, ana babanın, yârin, evladın hasreti gönle dolduğunda ondan yol ister ona sitem ederiz.

Karlı dağlar karanlığın kalktı mı?
(Sivas Türküsü)

Ne kadar bağrından geçen yollara müsaade ederse etsin her dağ biraz kafdağı'dır aslında. Her dağın yücesinde bir Anka kuşu muhakkak yuva kurmuştur ve bizler yalnızca bir yüzünü görsek de dağların her dağın arkasında başka başka dünyalar saklıdır. Günler ve mevsimler dağların zirvesinden yuvarlanarak iner düze. Güneş önce dağlara göz kırpar ufuklardan ve gece siyah saçlarını önce dağların eteklerine döker. Bahar, rengârenk fırçasıyla önce dağlara çizer sevincini, heyecanını ve kış en çok ona misafir olur. Rüzgârın, yağmurun, karın, dumanın ana ocağı; kurdun kuşun, çiçeğin böceğin öz ülkesidir dağlar ve tavşan dahi küsse ona, incinir kalbi.

Her şehrin, kasabanın, köyün kıyısında bir ve bu dağa giden kıvrım kıvrım bir yol olmalı. Etrafında dağ bulunmayan şehirlerin, kasabaların, köylerin resimlerde, fotoğraflarda dahi eksiktir daima eksiktir bir yanı.

Dağları görmeyen, bilmeyen, zirvesine ulaşmak için ter dökmeyen, ne yüceliği anlayabilir ne acziyeti. Ruhumuzun karşısına dikilmiş bir ayna gibi onlarda kendimizi seyrederek, kendimizle söyleşiriz onlarla göz göze geldiğimizde. Tıpkı seveda gibi, yağmur gibi şairin kalbine kelimeler fısıldayan bir dili vardır dağın. Şairler dağlardan ilham alır, ressamlar meftundur dağların duruşuna. İlham, dünyanın yaratıldığı günden beri dağlarda yankılanan bir aks-i sedadır duyabilenler için.

Yeryüzünün neresinde dolaşırsak dolaşalım yalnızca dağ başlarında kendimizin farkına varır, kendimiz oluruz. Bildiğimiz tüm türküler, şiirler gelir dolanır dilimize. Suların, rüzgârın, kuşların, böceklerin sesi açık bir yaraya değer gibi dokunur ruhumuza. Bulutlara, yıldızlara yaklaşmak, rüzgârlarla sarmaş dolaş olmak arındırır bizi dünyanın tozundan kirinden. Ezeli ve ebedi bir ahengi duyar, onun coşkusuyla bakarız ayaklarımız altına serilen toprağa. Hayretin, hürriyetin ve şükürün eşigidir zirveler.

Erenlerin hepsin gördüm bir dağ içinde
(Yunus Emre)

İnsanlardan, şehirden ümidimizin bittiği yerde her şeyin aşağılarda kalacağı bir ülke ararız, o vakit, sıyrılmamız için kalabalıklardan, ayaklarımız bizi sürükler bir dağ yoluna... Yürüdükçe, tırmandıkça azalır şehrin omuzlarımızdaki yükü. Yürüdükçe kalbimize biraz daha yaklaşıyoruz.

Yürüdükçe gelir ve bulur bizi içinde dağ geçen her türkü.

Herkese, her şeyin yüzünden perdelerin sıyrıldığı vakit dağlar *gel eder*, bize ve çağırır kalbimizi hürriyete, sadeliğe. Bu yüzden; suskun Yunus için menzildir dağ, kan ter içinde kazma sallayan Ferhat için ümit... Yakup Aleyhisselam için eteğine kurduğu hüznün evidir, Musa Aleyhisselam için vuslat yeri. İsa Aleyhisselam için çileden kurtuluşun mekânıdır dağ, Nuh Aleyhisselam için yeni bir dünyanın eşiği ve Peygamberimiz için inziva diyarı, kutlu selamın, kelamın yeryüzünde yeniden karşılandığı mübarek mekândır dağ.

Baktığın dağların düşüncesi bile ağlatır beni
(Cahit Zarifoğlu)

Kalbimiz yorulduğunda, kırıldığında, kelimeler lal olduğunda, ruhumuz daraldığında bir dağ arar gözlerimiz ve her dağa bakışımızda bir vahiy aydınlığı dolar onun duruşundan, halinden dünyamıza.

Ezeli bir aşinalıktır dağlar dağların ruhumuzda uyandırdığı yankı. Merhametin, bereketin, kudretin ve azametinin resmidir yeryüzüne sıra sıra serpilen dağlar. Eline kalem kâğıt tutuşturulan her çocuğun, tebessüm eden bir güneşin hemen altına dağ resimleri çizmesi boşuna değildir şüphesiz ve yine sebepsiz değildir çocukların; annelerini, babalarını *dağlar kadar* sevmesi.

Dağ, dünyadır. Suyumuz onun bağrından süzülerek gelir avuçlarımıza, yiyeceğimiz onun duldasında yetişir. Onun sinesinde güvende hissederiz kendimizi, onun eteklerine kurarız evlerimizi. Onun toprağını, taşını adımlayarak uzanırız gökyüzüne, yıldızlara. Tıpkı evlerimizin duvarları gibidir dağlar; güveni, huzuru ancak dağların arasında yaşar, hissederiz. Dağları olmasaydı dünyanın denizleri de olmazdı ırmakları da... Dağları olmasaydı dünyanın kurtları da yuvasız kalırdı kuşları da...

bir dağ bir dağa nasıl söylerse derdini
biriktir şarkıları içinde sen de bir dağı bekle
(Hüseyin Alacatlı)

Boşuna dağ gibi, demeyiz dostumuza, babamıza, gönül ustamıza. Dağların sükûnetini, sadeliğini, güvenini ararız baktığımız her surette. Dağlar olmasa derdimizi kime söyleriz, hasretimizi, dünya sürgünlüğümüzü kiminle böleriz. Dağlara olmasa kime yaslanır, yoksulluğumuzla, yalnızlığımızla kime sesleniriz. Dağlar olmasa kim yanar bize kim ağlar, kim karşılık verir feryadımıza. Dağların bunca yüceliği bizim onlara yüklediğimiz dertten, elemendendir biraz da. Dağlar kabullenir cümle yükü, kahır, sitemi. Dağlar her zaman hazırdır dinlemeye içimizden geçen türkülerini.

Önümüzde perdedir dağlar kimi zaman; ayrılığın, gurbetin perdesi. Dağların ardındadır bütün sevdiklerimiz, bütün hasretlerin biteceği sıra. Ümitler de dağların ardındadır yalnızlıklar da. Kimimizin sevdası, kimimizin vedası, kimimizin yası saklıdır dağların heybetinde.

Ki nesi kalır dünyanın
Dağları çeksen aradan?
(Arif Nihat Asya)

Hayat, ömür bir dağdır eteklerine bırakıldığımız. Zaman, bizi üşüten, savuran rüzgâr... Nefesimiz, gücümüz tükenene kadar yürürüz yokuşlarda.

Dağ, en açık mecazıdır dünyanın, ömrün ve hayatın. Hem gözlerimizin önünde yükselir sıra sıra hem kalbimizde, ruhumuzda. .

AHMET HAŞİM'İN BİR MEKTUBU ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Murat SOYAK

Ahmet Haşim, 1917 senesinde “İaşe-i Umumiye İdaresi Heyet-i Teftişiyesi”ndeki vazifesi gereğince Niğde ve çevresinde bulunmuştur. 1917 senesi için tarih bilgilerine müracaat edildiğinde görülecektir ki her yönü ile zor, sıkıntılı bir dönemdir. 1. Cihan Harbi devam etmektedir. Rusya’da Bolşevik devrimi olmuştur. Osmanlı Devleti bütün cephelerde ağır kayıplar vermiştir. Yoksulluk, çaresizlik alıp yürümüştür. Anadolu halkı ıssızlığın ortasında yaşama mücadelesi vermektedir. Salgın hastalıklar, bitmeyen savaşlar, cepheye gidip de dönmeyen yiğitler ve sönen ocaklar, yetimler... Kaderine terk edilmiş Anadolu’da hazin haller yaşanmaktadır.

İstanbul’da yaşayan edipler, 20. yüzyılın başlarında, Anadolu’da yaşananları, olup bitenleri eserleri ile kayıt altına almaya başladılar. Anadolu gerçeği edebî eserlere konu oldu. Böylelikle bir muhasebe, sorgulama çabası da gelişti. Nabizade Nazım’ın “Karabibik” romanı (1890) ve Niğdeli meşhur devlet adamı, edip Ebubekir Hazım Tepeyran’ın “Küçük Paşa” romanı (1910) bu anlamda nitelikli ilk eserlerdir. Sonraki zamanlarda memleket edebiyatı cereyanı ile Anadolu’ya bir yöneliş başladı. Faruk Nafiz Çamlıbel’in “Han Duvarları” şiiri Anadolu’yu, Anadolu insanını yakından görme, anlatma çabası olarak güzel bir şiirdir. Yakup Kadri Karaosmanoğlu “Yaban” isimli romanında (1932) Anadolu insanı ile İstanbullu Ahmet Celâl’in karşıtlığını dile getirir. Anadolu köylüsüne göre bir “yaban”dır Ahmet Celâl. Konuşması, değer yargıları ve davranışları ile toplumdan uzağa düşmüş ve dışlanmış. Romanın bir yerinde Ahmet Celâl der ki: “Onlar gibi olmak, onlar gibi giyinmek, onlar gibi yiyip içmek, onlar gibi oturup kalkmak, onların diliyle konuşmak... Haydi, bunların hepsini yapayım. Fakat onlar gibi nasıl düşünebilirim? Nasıl onlar gibi hissedebilirim? Odamı dolduran bütün bu kitapları yakmak... Bu resimleri, bu levhaları ayaklarımın altına alıp ezmek. Neye yarar? Hepsi benim içime girdiler. Bende, silinmez, kaçınılmaz, yıkanıp temizlenmez izlerini bıraktılar. Benim iç duvarlarım, bütün bu yabancı nakışlar, çizgiler, işaretler, renkler ve hiyerogliflerle doludur. Dış cephem değişmiş neye yarar? Ben, asıl ben, bu toprağın malı olmayan ve hepsi dışarıdan gelen maddeler ve unsurlarla yoğrula yoğrula adeta sınaî, adeta kimyevî bir şey halini almışım.”

Memleket gerçeğini anlama, anlatma çabası yeni eserler ile devam etti. Ahmet Haşim, 1917 senesinde bir teftiş vazifesi ile bulunduğu Niğde’den arkadaşı Şevket İnce’ye yazdığı mektubunda görüp yaşadıklarını, intibalarını dile getirmiş. Öznel yargıların, ilginç tespitlerin yer aldığı bir mektup.

“Sevgili Refik,

İhtimal sana fazla yazıyorum. Fakat ben bundan memnunum. Bulduğum noktalardan sana doğru uçtuğum bu mektuplarla pervaz-ı evraktan hâsıl olmuş ve bütün mesafeler boyunca mümted, maddi ve manevi bir bağ ile kendimi sana bağlı tutmak istiyorum. Muhaberatımızın bu tevâlisi seni iz’ac ediyor mu?

Geçen mektubumu Niğde’den yazmış ve o mektubu gönderdikten sonra livanın bütün kazalarını teftişe çıkmıştım. Yirmi gün süren ve nice bağ ve bahçe sefalarına rağmen ruhumda hiçbir hakikî lezzetin hatırasını bırakmayan bu devrenin hitamında bu ikinci mektubu gene Niğde’den yazıyorum.”

O dönemin acı gerçeklerini anlatırken yer yer sert ifadelerin de yer aldığı bu mektubu, devrin tarihî-sosyolojik şartları içinde değerlendirmek gerekir. Zira o yıllar evvelce de belirttiğimiz gibi ülkemizin en zor yıllarıdır.

“Gördüğüm Anadolu hakkında bilmem sana ne yazayım? Evvelâ bu kıta-ı arazide kimler yaşıyor? Görülen harabelerin banisi hangi cins mahlûkattır? Bunu, köy ve kasaba diye gördüğümüz renksiz haraba yığınlarına bakıp anlamak asla mümkün olmamıştır. Anadolu köylüsünü tasnif-i mahlûkatta karıncalar nevine ithal etmeli fikrindeyim. Gündüz ağaçsızlıktan dolayı müthiş bir güneş altında yanan ve gece en güzel yıldızlar altında bütün böceklerinin namütenahi sesleriyle uzanıp giden bu araziden herhangi saat geçilmiş olsa yalnız yiyeceğini tedarikle meşgul, “gıda” fikr-i sabitiyle sersemleşmiş, neşesiz ve yorgun bir insaniyetin mesai-i müşkilesine tesadüf olunur. Sanki cehennemî bir fırın karşısından yeni ayrılmış gibi yüzleri kıpkırmızı, dudakları çatlak, elleri kuruyup siyahlaşan bütün bu insanlar ya madde-i gıdayeyi biçmekle, ya onu taşımakla, ya onu savurmakla veyahut onu metharlarına doğru çekip götürmekle meşgul görünür. Tıpkı karıncalar gibi, tıpkı karıncalar gibi...” Bir çöküş dönemi yaşanmaktadır. Yokluklara ve yenilgilere rağmen ayakta durma mücadelesi verilmektedir. Anadolu insanının o dönem içindeki çaresizliği, hayat şartları, yoksulluğu bir mektup ile adeta resmedilmektedir.

“Anadolu, hemen serapa firengilidir. Anadolu’nun güzelliği de bozulmuştur. Bir köy, bir kasaba veya bir şehrin kalabalığına bakılsa, heyet-i umumiye o kadar total, topalların o kadar envaı, o kadar cüce, kambur, kör ve çolak görülür ki, insan şekl-i eşyayı bozan muhaddeb bir camla etrafa bakıyorum zanneder. Mamafih güzel oldukları zaman da güzelliklerinin emsalsiz olduğunu itiraf etmeli.” Şair Ahmet Haşim’in şiirlerinde içe dönük olan mizacı, nesirlerinde hayata ve insana yönelir. Dikkatli, keskin bir gözlem gücü yazılarında belirgindir.

Ahmet Haşim’in bu mektubunu okuyunca düşündüm ki İstanbul’da hayatlarını sürdüren, taşraya uzaktan bakan, sözde aydınlar zaman içinde adeta Anadolu insanına karşı yabancılaşıyorlar. Sanki başka bir iklimden kopup gelmişler gibi. Oysa yüzyıllardır cephelerde savaşan ve ülkeyi koruyan Anadolu insanı değil mi? Bu kibirli bakış asla kabul edilemez. İnsanımıza uzak düşünlere, onun yaşantısını beğenmeyenlere sorulacak bir soru var: “Ne ektiniz ki ne biçeceksiniz?”

HASBİHÂL**Ercan HANAY**

DEDE:

Çanakkale ahımdır
Gözümde tüten buğu
Titrer durur gönlümde
İnsan biçen soluğu

Öyle yaman dövdük ki
Gömdük tarihi bütün
Sesini de kesince
Soldu benzi ölümün

Kıyametler yaşattık
Çelikten tabyalara
Namluya sürgündük biz
Bombalara beddua

Her hücumda borandık
Her huruçta fırtına
Vurdukça çakan şimşek
Vuruldukça kasırğa

Ruhumun miracında
Ürperirken kâinat
Hazımsızlık çeken kim
Hayâsızca tabiat

Böyle büyük devleti
Görmedi hiç felekler
Cenneti tebşir için
Yarışırken melekler

Dünya habbecik artık
Kalmadı gözüm onda
Nefesiyim Rahman'ın
Rahîm'inse koynunda

TORUN:

Gölgenizde yaşarız
Mutlu, mesut, bahtiyar
Göneririz sizinle
Mahşer gününe kadar

ASLIMA DÖNDÜM**Muhammed Emin TÜRKYILMAZ**

Epeydir kelama küslüğüm vardı
Yeniden muhabbet faslıma döndüm
Aşk denen kemankeş yayını gerdi
Bedenden ayrıldım aslıma döndüm

Yerinden oynattım hicran dağını
Sevgiyle yeşerttim gönül bağını
Duama katarken dut yaprağını
Kozamdan sıyrıldım aslıma döndüm

Her işin üstüne sabırla gittim
Çok gönül dolandım, çok naz tükettim
Minnete sığındım; hiddete yettim
Bulandım duruldum aslıma döndüm

Tecer'in bağırını duman sarmadan
Sislere büründüm sürem dolmadan
Bülbülün zülfüne seher vurmadan
Mehtaba darıldım aslıma döndüm

Kış güneşi fırını mı harladı
İlkin çingı düştü; sonra parladı
Türlü türlü petek beni sırladı
Bin idim bir oldum aslıma döndüm

Peyderpey bir yağmur yağdı üstüme
Mağrurun kibrini sağdı üstüme
Baldıran dolunca gönül testime
Hancıya kırıldım aslıma döndüm

Mahkeme kurulmuş hâkim hazırды
Kitaplar açıldı, hüküm yazıldı
Bana gök kubbede mezar kazıldı
Maviye sarıldım aslıma döndüm

Muhakkak içinde muamma umma
Ahımın cürmünü yel alır sanma
Hak dinim şüphesiz İslam'dır amma
Çarmıha gerildim aslıma döndüm!

NAAT

Ali Kemal MUTLU

Sıdk - emânet' duhl-i kalpte ne güzel amber olur
Kırk yıla bir harf için tâlib olan kamber olur

Hem 'fetânet' 'tebliğ' 'ismet' varsa hilkatten eger
Hamsetün sâhip olanlar bil ki peygamber olur

Nice şâhlar pâdişâhlar gördü dünyâ yok yalan
On sekiz bin âlem için gör ki şems hep bir olur

Bir cehâlet devr yaşanmış Devvar içre derhte hem
Ol karanlık anda doğmuş bazı insan mihr olur

Kör olur gözler kapanıp hakkı gaflet çok basar
Kur'anın mu'ciz oluşu cehle sanki sihr olur

Elma mislidir cihân cennet bağında nehy iken
Bir nebî olmazsa nâdim ona dünyâ zehr olur

Neyleyem kim ben seninle hem-zamân olmamışam
Sûretinden bî-nasîp göz her gün âhla kahr olur

Gül bitermiş gün vurunca bağ-ı dehrin böğrüne
Âhret gün şâfi sensin sensiz ol bağ hâr olur

Zulmetinden ol zamânın görmez idi göz gözü
Şems-i şarkın şâh-ı envâr zuhru leyl nehâr olur

İnsan oldur sevdiğiyle her anından zevk ala
Çünkü sevmek mutluluktur böyle insan yâr olur

Sevgili altınsa ammâ her iki dünyâda da
Dünye vü ahret cinân haktır ona diyâr olur

Pîr-i fânî olsa insan kem olup tüm geçmişi
Kabrine gelse o hâlden tâhir ihtiyâr olur

Tüm cihânın ziynetini toplasan bir araya
Tırnağından zerre ile şüphe-var âyâr olur

Müşrikîn bedbaht olandır katline karar senin
Açtılar tam örtünü ger orda bir âğyâr olur

Âh u feryât eyleyendir bahçelerde hep hezâr
Sen gülün kendisinin bülbül ki andan zâr olur

Pâyına sürsem cemâlim nûr olur tüm benliğim
Feyzi gördükten günâhım sonra sankim Tûr olur

El etek öpmek için tüm gelmiş âlem meydana
Şâfi'inden gayr koma kim âhiretim nâr olur

Tek seninçün söylerim ben böyle medhi ay Resûl
Hatrına cennette yerim belki bir kenâr olur

Bir nefesten bin berekât olmuş iken mu'cizen
Aynı şeyden küffar üzre üflemen rûzgâr olur

Gözlerimdir zulmet-i ârın bulunduk meskeni
Feyzin ermez yerlerin rengi anun çün kar'olur

Bir nazârın düşse mâhın sine-i ebyâzına
Simsiyah çatlaklar onun ortasından var olur

Bir ağaçsın âl-i arştan ellerim değmez sana
Hem amâlım hem bu hâlım altıma duvar olur

Dil güzel söyler görür göz sen olunca muhtevâ
Yâ Muhammet sırf senin mehdinde durmak kâr olur

"Yâ habîbim ben senünçün kılmışam şol âlemi"
Varlığın Kur'an'da muhkem yokluğun inkâr olur

Hicretindir râh-ı Medni aşk-ı deryâ eyleyen
Servi kaddin sâyesinden pây alan cûy-bâr olur

Gelmiş olan enbiyâlar dünya üzre olsa cem'
Hepsi hürmet ehli misli sana îtibâr olur

Dil eğer bahsin ederse mağfîret bâbın açar
Affolur tümünden günâhlar mâzi ebyâz kar olur

Ravza-i Mutahhara'ndan her geçenin yerde yüz
Söylenir kim râm olanlar yollarında mâr olur

Bâdesinden içmişem men Fuzulînin 'ışk ile
Andan içen her kim ola bağda bir hezâr olur

Bir unutulmuş nazımdır ettiğim dîvân bilir
Kimse yazmaz vezn-i âruz şî'rim andan pâr olur

"Emrolunduğun gibi dosdoğru ol" der Rab sana
Ahlakından zerre versen Âli' ye dîdâr olur

Bekr ü Osman halifendir hem Ömer hem de Alî
Sıdk u ârdır hem adâlet hayy ilimle çâr olur

Essalât ü vesselâm kabrinde bâddır sestem âh
Elfû elfin salatin hem Ravzana eşcâr olur

Yüz çevirme Rabbimin ey en güzîde abdi sen
Rûz-ı cez'de ol bizimle cümle bahtiyâr olur

Lügatçe:

Sıdk: Bağlılık. Emanet: Güvenirlilik. Duhl-i Kalp: Kalbin içi, gönül Amber: Hoş koku Kamber: Hz. Ali'nin (R.A.) sâdık, vefakâr ve sevgili kölesinin adı. Fetânet: Zihin açıklığı. İsmet: Günahsızlık. Hilkat: Yarattığı. Hamsetün: 5' ine Şems: Güneş Devvar: Durmayıp dönen Derh: Zaman, Dünya. Mihr : Güneş Cehl : Cahillik. Nâdim :Pişman. Muciz: Mucize. Nehy: Yasak. Hem-zaman: Aynı çağ. Bi-nasib: Nasipsiz. Şâfi: Şefaati edici. Har: Ateş, diken. Zulmet: Karanlık. Cinan: Cennetler. Tâhir: Temiz. âyâr: Denk, aynı değerde. Müşrikîn: Şirk koşanlar, inanmayanlar. Hezâr: Bülbül. Pây: Ayak. Zulmet-i âr: Utanmanın karanlığı. Kar'olur: Kara olur. Mâh: Ay. Sine-i ebyâz: Bembeyaz görüntü. Râh-ı Medn:Medine yolu. Servi kadd: Uzun boy. Sâye: Gölge. cûy-bâr: Akarsu. Ebyâz: Bembeyaz. Râm: Köle. Mâr: Yılan. Âli: Yüce, şairin taç beyitte kullandığı mahlas. pâr olur: Parlak olmak, kendini belli etmek. Dîdâr: Açık, meydana, görünen. Hayy: Haya, utanma. Çâr: Dört. Bâd: Rûzgâr. Essalât ü vesselâm: Salât ve selam. Elfû elfin salatin: Binlerce salâvat. Eşcâr: Ağaçlar. Abd: Kul. Rûz-ı cez': Ceza günü, mahşer.

FİRKATÎ - REYHANÎ BİR BİLE DEĞİL [TERS AYAK DEYİŞME]

Metin ÖZARSLAN

Firkatî ile Reyhanî arasındaki deyişmelerde kullanılan ve elimizde sınırlı sayıda örneği bulunan bu ayak “dermanı bir bile değil” ifadesinin 18 Ekim 1971 tarihinde Erzurum’da yapılan deyişmede işlenmiştir. Bu deyişmede kullanılan “ters ayak”, kullanılan kavramlara tezat olarak karşı kavram kullanımına dayalı bir şekilde yapılmakla birlikte âşık tarzı şiirde fazla yaygın değildir. Bu türde kullanımlar yine sınırlı sayıda örnekleri bulunan “devrimli ayak”ta ve “tekrarlı ayak”ta olduğu gibi modern şiirin imkânlarının âşık tarzı şiire uygulanmasıyla elde edilmiştir.

Firkatî	Kimin kılıcıdır sivrisi iki Zulüme uğramış yavrusu iki Şu deli gönlümün ağrısı iki Neyleyim dermanı bir bile değil
Reyhanî	Ali’nin kılıcı sivrisi iki Hasan’la Hüseyin yavrusu iki Hakikî, mecazî ağrısı iki Tabipten ihsanı bir bile değil
Firkatî	Şeytanın oyunu üç der eskiler Yiğidin düğünü üç der eskiler Herkesin öğünü üç der eskiler Soframın devranı bir bile değil
Reyhanî	Gusülün adedi üç der sofular Sofranın nöbeti üç der sofular Hayatın müddeti üç der sofular Ölüm kabristanı bir bile değil

Firkatî	Korkağın kösteği dördtür bilesin Yiğidin desteği dördtür bilesin Gönlümün isteği dördtür bilesin Güzele fermanı bir bile değil
Reyhanî	Abdestin farzıyla erkânı dördtür Dünyanın köşesi dört yanı dördtür Müminin mezhepte erkâmı dördtür Münkirin imanı bir bile değil
Firkatî	İslâm’ın şartını beş koymuş koyan Elin kerratını beş koymuş koyan Aşkın sıratını beş koymuş koyan Gönlümün gümanı bir bile değil
Reyhanî	Mübarek kandilin ervâhı beştir Beş vakit namazın mubahı beştir Erenler şahının izahı beştir Cahillere yani bir bile değil
Firkatî	Yaz ile baharın ayları altı Her ayı bir oktur yayları altı Şu deli gönlümün vayları altı Neyleyim duyumu bir bile değil
Reyhanî	Amentü billâhın mânâsı altı Sübhaneye kefin hânesi altı Besmelenin saydım esresi altı İçinde “p” hani bir bile değil
Firkatî	İnsan başı süzek deliği yedi Ulu gökyüzünü bölüğü yedi Firkatî kısmetin oluğu yedi Testine dolanı bir bile değil
Reyhanî	Şiddet-i cehennem âlemi yedi Peygamber ordusu âlemi yedi Firkatî vazoda kalemi yedi Aradı Reyhanî bir bile değil

DAVETSİZ AŞK**Hikmet ELİTAŞ**

Gönül kapım kitli idi yıllardır
 Nerden geldin, nasıl girdin vefasız
 Böyle sevda gönüllere zarardır
 Maksudın ne, nedir derdin vefasız

Mutluydum ekmeğim olsa da yavan
 Mutluydum yeterdi bir kuru soğan
 Sana geldi durdu, akrep yelkovan
 Zembereği kaç kurdun vefasız

Hangi vakit çağırdın da varmadım
 El pençe eyleyip, divan durmadım
 Elli yıldır böyle sille görmedim
 Belli bana kötü vurdun vefasız

Hiçbir mevsim çiçek açmaz bahtıma
 Bir bakışın demirletti rıhtıma
 Öyle kuruldu ki gönül tahtıma
 Yok mu memleketin, yurdun vefasız

Gülüştün ızdırap, gözlerin çile
 Çırpınıştım, yalvarışım nafiye
 Bir demet karanfil alıp eline
 Hangi gün halimi sordun vefasız

Kölendir Hikmeti o günden beri
 Nezdinde hiç yokmuş, aşkın değeri
 Hep üstüme geldin, çekip hançeri
 Nihayet murada erdin vefasız.

VURURLAR SENİ**İsmail GÜL**

Gönül yükseklerden düze in düze
 Eser deli rüzgâr, yel vurur seni
 Aldanma gördüğün her gülen yüze
 Yarası onulmaz, dil vurur seni

Bir elâ gözlüye eylersin nazar
 Fattan bakışları bağrını ezer
 Vuslatı düşlersin meçhule uzar
 Düşersin peşine, yol vurur seni

Fırtınalar eser garip başında
 Teselli ararsın gözün yaşında
 Mecnun'a dönersin Leyla peşinde
 Dermanın tükenir, çöl vurur seni

Zaman sevincini neşeni alır
 Günler gelir geçer, gam, keder kalır
 Umulmadık işler başına gelir
 Yüce dağ başında, sel vurur seni

Çile ırmak olur bendini yıkar
 Çaresizlik vurur, boynunu bükür
 Bir bakarsın sular yokuşa akar
 Diken mahzun bakar gül vurur seni

Akıbet meçhuldür asla bilinmez
 Kaderse yaşanır mani olunmaz
 Düşecek olursan dostun bulunmaz
 Kavim kardeş vurur, el vurur seni

VATAN, BENDEN SARI BAŞIN SAĞ OLSUN

İslam SADIG

Yığb qalaq-qalaq taşı ne kadar
Adama taş atır naşı ne kadar
Taş öpür adamın başı ne kadar
Arkamca atılan taşın sağ olsun.
Vatan, benden sarı başın sağ olsun

Ne kadar doludu çuvalın, kisen
Körpe çocuk gibi inciye, küsen
Sütün soğuldumu döşünü kesen
Nadanın sağ olsun, naşın sağ olsun
Vatan, benden sarı başın sağ olsun

Qadamı, yavrumu yığp gedirem
Bırakma bulut tek akıp gedirem
Son defa gözümü sıkıp gedirem
Senin koruğundan çıkıp gedirem
Bu qorukta kalan acın sağ olsun
Vatan, benden sarı başın sağ olsun

Qabirim olacaq nerde ne bilim
Beni ne gözlüyor orda ne bilim
Seni ne bekliyor burda ne bilim
Teki kurumasın, yaşın sağ olsun
Vatan, benden sarı başın sağ olsun

Varlığım yerini dar eylemedi
Yokluğum bir gözü kor eylemedi
Tökdü çiçeğimi, bar eylemedi
Yayıma kar döken kışın sağ olsun
Vatan, benden sarı başın sağ olsun

KENDİMİ BULDUM

Emrullah BEDİR

Şark bülbüllerinin nidalarında
Özümlü, sözümü, bendimi buldum
Aşkın büyüü var sedalarında
Ben bu şarkılarda kendimi buldum

Yemen'den, Umman'dan selam gibiler
Asırlar boyunca sılamlar gibiler
Çölden esip gelen ilham gibiler
Ben bu şarkılarda kendimi buldum

Sanki benim sesim, benim nefesim
Kimi tek tesellim, kimi hevesim
Her güfte, her beste yaşama hissim
Ben bu şarkılarda kendimi buldum

Nil'in deltasından taşı geldiler
Yasak mesafeler aşdı geldiler
Kardeş beldelerden coştı geldiler
Ben bu şarkılarda kendimi buldum

Hubbek Ya Habibi canımda candır
Ene Fentezarak kanımda kandır
Tarab melodiye gönlüm mekândır
Ben bu şarkılarda kendimi buldum

Kara günde akçe gibi şarkılar
Kalpten bir dilekçe gibi şarkılar
Dilimde öztürkçe gibi şarkılar
Ben bu şarkılarda kendimi buldum

BABAMIN MEŞİN ÇANTASI

Metin Önal MENGÜŞOĞLU

-Babama, amcama tüm demiryolculara-

Mazgirt Kalesi'nde taştan mağara
Eşkiyadan kaçan mazlumun evi
Ölüme erişir yol vara vara
Korkular besliyor o mor alevi

Bir seyyahı babam, çıkar giderdi
Ömrünün yolunda hiç geç kalmadı
Anam çantasını eline verdi
Rüzgâr şapkasını yele almadı

Üniformasında bir yığın yıldız
Göktekiler ile yarışarlardı
Ne çaresiz kaldı ve ne de yalnız
Toz zerrelerinden ahbabı vardı

Bir el işmarıyla kalkardı tren
Burnundan soluyan aygırlar gibi
Uzak menzillere durmadan giden
Say ki göçmen kuşlar onun rakibi

Babamdı ne sürpriz serüvenleri
Masal diye kulağıma aktardı
Ondan bana geçen köklü genleri
Sarmaşık benzeri ruhumu sardı

Hasrete dost ayrılığa abone
Yollar onun kadim akrabasıydı
Hangi engel nerde çıksa önüne
Yönünü çeviren insan hasıydı

Meşin çantasında sefer taşları
Üç beş kurabiye ve vişne suyu
Kimi görse ölgün ve benzi sarı
Paylaşır ekmeği böyledir huyu

Yavrusunun süt bebeklik kokusu
Çıkmaz hatırandan ezberlemiştir
Beynini çatlatırsa bile uykusu
Evvel ahir düşündüğü hep iştir

“Hey ateşçi! Demlendiyse bir çay ver
Kıtlamanın keyif vakti yaklaştı
Şu makinisti de adamdan say, ver
Kelle şeker bize çok uzaklaştı.”

İncecik demirler uzanıp gider
Sesler ve sislerle dolardı kalbi
Koyun sürüsünde yanlış bir rehber
Allah'ın saf kulu köyün garibi

Bu demir canavar söz dinlemiyor
Koyun sürüsüne süratle daldı
Canlı mısın yoksa cansız, demiyor
Bütün hayvanları altına aldı

Ne müsekkin vardı ne de bir ilaç
Mahzun yüreğini neyle dağlasın
Çoban hem çaresiz hem üç gündür aç
Ya onun derdine kimler ağlasın

Tren yürür babam Kur'an okurdu
Kondüktör sorarken rekât ne demek
Ne zaman ki babam namaza durdu
Şu dünyada neye yarar bu emek

Seccadesi kırk yamadan mürekkep
Marşandizin kömür karası sinmiş
Anam yıkamayı istiyordu hep
Babam “bırak buna melekler inmiş”

Vakti yoktu avarelik yapmaya
Sanki hiç çocukluk yaşamamıştı
Uçmak istiyordu güneşe aya
Yolların kahrına böyle alıştı

Bazen oturmaktan yoruluyordu
Ayakta durmayı nasıl severdi
İnsanın doğumu ölmekten zordu
İnsanlık bundan da daha zor derdi

Ebedi bir gezgin gibi dolaştı
Dünyası küçüktü yüreği büyük
Köprüler, denizler, dağları aştı
Sırtında treni kadar da bir yük

Tiryakisi kimdir yolculukların
Babam bu tarife tam denk düşerdi
Dün ve bugün nedir, ne zaman yarın
O, lokomotif zamanı verdi

Çantasından tavşan çıkmadı asla
Doluydu dönüşün sevinci eve
Lokum kokusuyla dolardı sıra
İri Diyarbakır karpuzu bir de

Sade yüreğinde değil merhamet
Çantasında bile onu taşırdı
Her şehirden lehçe sanki bir demet
Su satıcılardan birkaç lakırdı

Buğulu resimler geçer zihninden
Genzinde tünelin boğan kokusu
Asla haberi yok hasetten kinden
Bozulmamış fitratının dokusu

Doksan dört yıl dünya onu taşıdı
Meşin çantasını göçünce açtık
Baktık bir kat esvap o bize kaldı
Onu yoksul birisine bıraktık

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

6.sayı on5ağustos 2015

BU SAYIDA

Niyazi Yıldırım
GENÇOSMANOĞLU
 Mustafa AYVALI
 Nuri PEKSÖZ
 Eyüp ŞAHAN
 Talat ÜLKER
 Mehmet ÖZDEMİR
 Mecit . Teymurifar SEFA
 Günerkan AYDOĞMUŞ
 Bestami YAZGAN
 Ömer AYDOĞAN
 Tayyib ATMACA
 Mehmet PEKTAŞ
 Hasan Fahri TAN
 Erdal NOYAN
 Azade TURAP
 Salih ÖZEL
 İsmail Kutlu ÖZALP
 Mustafa ERKENEKLİ
 Habib KARASAKALLI
 Yasin USTA
 Halit YILDIRIM
 Mehmet Fatih KÖKSAL
 İsmail GÖKTÜRK
 Âşık HUZURÎ

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni
 Tayyib Atmaca
Yazışma Adresi
 İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.
 F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR
 Telefon: 0535 391 92 50
 hecetaslaridergisi@gmail.com
6. Sayı 15 Ağustos 2015
 ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

NİYAZİ AĞABEY RUHUN ŞAD OLSUN

Aylardan ağustos günlerden Cuma beyaz elbiseyle Sultan Alparslan Cuma namazını kıldıktan sonra *beyaz haberleri* duyurmak için toprağı kanıyla yoğurmak için yoksulu yetimi kayırmak için sancakla burçların vuslatı için kürdü türkü ile rum ülkesine Allah'ın izniyle yalın kılıçla dalınca bir uçtan ta öbür uca gökte yankılandı Allahuekber açıldı kapısı Anadolu'nun.

Aylardan ağustos günlerden Cuma Halit Bin Velid'in diktiği sancak Diyarbekir kalesinde rüzgâra bağrını açarak dalgalanırdı Ömer camiinin yan avlusunda peygamberi gören gözler aşkına ne oldu da böyle döndük şaşkına ne din tanıyan var ne Mem û Zîn'i İslam ümmetinin bir ferdi iken gülün boynu bükük sırtır diken Yarabbi kahrolsun nifakı eken küfrün bayrağını burçlara çeken.

Aylardan ağustos günlerden Cuma bilmeyenler bilsin Çanakkale'de Yemen'de Bakü'de Sarıkamış'ta Bursa Eskişehir ve Kütahya'da İzmir'de Antep'te Şanlıurfa'da Kahramanmaraş'ta Osmaniye'de sırtımızı sırtımıza vererek gönlümüzü gönlümüze sererek göğsümüzü süngülere gererek birlikte savaştık yarımlar için de haydi söyleyin bu savaş niçin?

Aylardan ağustos günlerden Cuma Fırat Dicle Murat hırçın akıyor bereket kalmadı toprağımızda birlikte ağlayıp gülüştüğümüz bir dürüm ekmeği bölüştüğümüz tavuğumuz birbirine karışan kızlarını alıp kız verdiğimiz hangi gavurların hangi sözüyle soframıza bıçak saplamak ister İslam ümmetiyken bir sorun yoktu yüzüne bakınca ayna olanlar nereye gizlendi bilen söylesin.

Aylardan ağustos günlerden Cuma
 Siyonist tacirler geçti hücumla
 Ya Allah Bismillah Allahü Ekber!..

HİCRET –I-**Niyazi Yıldırım GENÇOSMANOĞLU**

Bir korku, bir telaş bir zifiri gam
Kureyş beldesine indiği akşam
Küfrün en kudurgan, en bed vaktidir

Delirir korkunun uykusuzluğu
Kavurur gecenin kan susuzluğu
Şirkin mübüvveteye savlet vaktidir

Mukaddes yataktan Murtazâ kükrer!
Ağızlar bir karış el-ayak titrer
Bu an yomsuzluğun hayret vaktidir

Mekke sayıklarken bâtil uykuda
En yüce dağların göbeği suda
Risalet deryasının med vaktidir

Kaç gün doğup battı kaç ay dolundu
Zaman gelip çattı ve emrolundu
Kuvveden fiile hicret vaktidir

Güvercin yuvası örümcek ağı
Böyle şey gördün mü ey Sevr dağı
Hayretin yeri yok ibret vaktidir

Has güller açarken çağın bağrında
İlâhi tecelli dağın bağrında
Yâr'la Yâr-i Gar'ın sohbet vaktidir

Bir hadsiz sevincin Medine'sinden
Yükselen Allahüekber sesinden
Belli ki, tevhidin kudret vaktidir

Binlerce göz yolda gün, gece, şafak
Bayraklar, bayraklar, yeşil, kızıl, ak
Belli ki, İslam'ın devlet vaktidir

Buyurdu sahibi göklerin yerin!
Size gönderdiğim son Peygamber'in
Bugün âlemlere rahmet vaktidir

iz

Mustafa AYVALI

Nerden başlasam bilmem; bir başına koyup da
Güz vurgunu gülleri kırıp gitmek var mıydı
Şıvgın vermiş gönlüme lanetler okuyup da
Zemheri kundağına sarıp gitmek var mıydı

Günüm dağlara veda edip sırra ağarken
Âlemler suskun, tende efkârım ah-ı zârken
Şu sahilde verdiğin sözünde durmak varken
Dizginsiz dalga gibi vurup gitmek var mıydı

Tedirgin umudumun dalına çentik atıp
Al dudağın meyinde serabımı damıtıp
Ömrün son çeyreğinde tozu dumana katıp
Saati bir nefese kurup gitmek var mıydı

Bu kadar kolay mı ki; yeminleri yakarak
Dağ misali sevdayı bir çırpıda yıkarak
Tuz buz olmuş bedene kordan mıhlar çakarak
Subaşında çarmıha gerip gitmek var mıydı

Yurtsuz gezen düşlerim yalnız seni anmakta
Hatta sükutuma eş gökler yankılanmakta
Şu verdiğin mendili gömdüğün sığınakta
Kefenin olsun diye serip gitmek var mıydı

DAĞLARIN TÜRKÜSÜ**Nuri PEKSÖZ**

Karanlığa yaslanmış sevda yorgunu
Mühürlenmiş gama yüreğim dağlar
Kıran yemiş kervanlarda malım var
Bu yüzden ümitten ıracağım dağlar

Bir gönlün olsaydı savrulmaz mıydın
Hicran ateşinde kavrulmaz mıydın
Vefasız bir dosttan ayrılmaz mıydın
Söndü yine sevda çerağım dağlar

Serendip'te nedametim var benim
Bir kulum ki kıyametim var benim
Hak yolunda şahadetim var benim
Daha bilenmemiş bıçağım dağlar

Tur savrulur gönül varır secdeye
Yetmiş iki millet yürür secdeye
Cudi gibi mekân olur secdeye
Tufanımda sensin ereğim dağlar

Ashabı Kehf gibi mihman olsaydım
Çiçeğini deren Lokman olsaydım
Ülkeri arayan çoban olsaydım
Gizli benim duam, dileğim dağlar

Ey gönül, sakın bir devri unutma
Nur Dağında o serveri unutma
Uhut ol, cefayı cevri unutma
Kızıl libas giyer çiçeğim dağlar

Çılgılığımız sende bir rüzgâr olur
Dolu olur yağmur olur, kar olur
Dağların türküsü hep efkâr olur
Vadilerde yorgun ırmağım dağlar.

HÂKİM BEY**Eyüp ŞAHAN**

Zahmet edip oku dosyamı bir gün
Boş gelip gitmekten bıktım hâkim bey
Yine erteledin yüreğim üzgün
Bu yüzden karşına çıktım hâkim bey

Ömür tamam oldu, karar olmadı
Merdiven çıkacak halim kalmadı
Ben yıldım bu işten savcı yılmadı
Hayretle yüzüne baktım hâkim bey

Hak arayım derken belâyı buldum
Yeminler olsun ki bin pişman oldum
Sinirden saçımı başımı yoldum
Hak diye kendimi yaktım hâkim bey

Hani adaletti mülkün temeli
Mesai doldurmak iş mi demeli
Ben soru sorunca lafı geveli
Hukuka bir çizgi çektim hâkim bey

Nereye varacak bu işin sonu
Bellerimi büktü gel git oyunu
Yeter artık keste, bitsin bu konu
Kır kalemi boyun büktüm hâkim bey

Karda kışta gelmek ne büyük çile
Erteledim demek kolaydır dile
Eyüp'e müstahak; belki az bile
İşte ben bu yüzden çöktüm hâkim bey

MİLLÎ ROMANTİZMİN DESTAN BURCUNDA BİR ALPEREN: NİYAZİ YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU

Talat ÜLKER

Büyük sanatkarlar, toplumların en müreffeh yahut en bunalımlı zamanlarında yetişirler. Bunalım dönemleri, halin olumsuzluklarından kaçışlarla başlayan arayışlarıyla, ya yolculuğunu kendi iç dünyasının yalnızlıklarında sürdürerek eserini kurgulayan ya da mazinin destansı anlatılarından beslenerek toplumsal bir dirilişi hazırlayan ustaların yetişmesine zemin oluşturur. Bu durum en çok şiir sanatında kendini gösterir: Yaşadığı çağı sorgulayan, yaşadığı çağın değer yargılarıyla kavgaya tutuşan her şair, aynı zamanda geleceği inşa etmek isteyen zihniyetin de temsilcisidir. Bu yanı sıra şair “kökü mazide olan atı”dır ve geçmişin yeniden inşa ve ihya edilerek gelecek nesillere taşınmasıyla vazifelendirir kalemini.

Kullandığı malzeme açısından milli olan tek sanat edebiyattır. “Yazarın kimliği” ortaya koyduğu edebî metnin dilinde saklıdır. Millî kimliğin ve bireysel belleğin yeniden kurgulanması için kalemini vazifelendiren şair, içinden çıktığı toplumun kültürel belleğinden elde ettiği malzemeyi, o malzemeye yakışır bir dille yoğurarak oluşturduğu metinleri sunar topluma. Çünkü sosyal bir varlık olan dil, sanatkarın oluşturduğu metinde bir “özge söze” dönüşür. Bireyin ve milletin kendi mitini yeniden oluşturma süreci olan milli tarih algısı, edebî metne kaynak olarak kullanılınca, bireye ve millete ait özerkleşme, özgünleşme ve bütünleşme aşamalarını belirginleştirir. Bu bağlamda “milli romantik duyuş tarzı”nı yansıtan her eser, soylu amaç ve istekleri, yüksek idealist normları ve benimsenmiş kıymet hükümlerini içselleştirir.

1960-1980 döneminde sanat anlayışının anlatma tarzı, imge dünyası ve insan tipolojisi bakımından milli kaynaklarından uzaklaştığını iddia eden sanatkarlar, ‘millî kaynaklara dönme ve onları yeniden ihya ve inşa etme niyetiyle yorumlama’ gereği duydular. Şerif Aktaş’ın ‘milli romantik duyuş tarzı’ adını verdiği bu yönelimin sanatkarları, geçmişi, işlevini yitirmiş sıradan olaylar dizgesi olmaktan çıkartıp geleceği kurgulayacak canlandırıcı unsur olarak gördüler. Tarihten yapılan tip, olay ve imge aktarımları, yeniden yorumlanarak güncellendi. Bu tarihi yaşanıp bitmiş bir olaylar dizgesi olmaktan çıkartıp geleceği kurgulayacak bir “iman”a dönüştürmekti.

Toplumsal belleğe ait kültürel değerlerin, Türkçenin geniş anlatım imkânlarıyla dönüştürülmüş ve işlenmiş bir biçimde şiire akması, milli romantik duyuş tarzına sahip sanatçıların en büyük arzusudur. Zengin bir geleneğin mirasını yeniden inşa ve ihya etme iddiasını da içinde taşıyan “milli romantik duyuş tarzı”, milli edebiyat birikiminin üzerine yeni algılar ilave eden Arif Nihat Asya, Bekir Sıtkı Erdoğan, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Yavuz Bülent Bakiler, İlhan Geçer, Bahattin Karakoç, Abdurrahim Karakoç, Coşkun Ertepinar, Dilaver Cebeci, Yahya Akengin gibi sanatkarlar tarafından temsil edilir. Bu sanatkarlar, tarihin duvarlarını aşarak geleneğin büyüklük kaynaklarından beslenirler.

Şiir tarihimizde “Destan Şairi” unvanıyla mümtaz bir yere sahip olan Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Destanlar Burcu adlı eserinin önsözünde milli romantik duyuş tarzının kendisi açısından yorumunu yapar: “Şiir yazmaya başladığımdan bugüne kadar, milli şuuru canlı tutmaya, geçmiş; ak ve kara, acı ve tatlı günleriyle hatırlatmaya ve geleceğe doğru, her gün yeniden bilenmiş bir milli şuuru ve imanı genç nesillere vermeye çalıştım. Milleti yoğuran olayları, kahramanları, eserleri... Milli tarihi, coğrafyayı nesillere şiir diliyle anlatmak, bazen överek, bazen sarsarak, bazen sitem ederek genç nesilleri zevk ve heyecanla milli ülküler etrafında toplamak, bence şairin ve şiirin başta gelen görevidir. Şair bu görevi millete, mukaddes bir borç gibi eda eylemek zorundadır.”

Milli tarihin sözlü geleneği içerisinde aktarılan destansı malzemeyi sanat metnine dönüştürmekle vazifelendirdiği kalemini Türk’ün tarih ve mitolojisiyle besleyen Gençosmanoğlu, Orkun, Aras, Türkeli, Türk Yurdu, Töre ve Türk Edebiyatı gibi dergilerde yayınladığı şiirleriyle tarihsel bilgiyi milli ülkeye dönüştüren sanatkar olarak geçti edebiyat tarihimize. Hüseyin Nihal Atsız’ın ülküsünü kurguladığı ve malzemesini verdiği Türk tarihini irki ve hamasi açıdan değerlendiren milliyetçiliğine İslami ve tasavvufi bir derinlik kazandırarak yenileyen Gençosmanoğlu, milliyetçi şiiri temsil eden geleneğin ser çeşmelerinden biridir. Daha on bir yaşındayken Erzincan zelzelesi üzerine yazdığı şiirin okulunun duvar gazetesine konulmasından kuvvet alan şair, “Şiir, en müessir ifade tarzıdır.” ibaresiyle hayatı boyunca ülküsüne şiirle hizmet etti.

İlk şiir kitabı olan “Bozkurtların Ruhu” 1952’de, ikinci eseri “Gençosman Destanı” ise 1959 yılında basıldı. 1969’da Nihal Atsız’ın “Bozkurtların Ölümü” adlı eserini “Kür Şad İhtilali” adıyla nazma çekerek, bu ölümsüz eseri destanlaştırdı. 1971’de Malazgirt Zaferi’nin 900. yıl dönümü münasebetiyle yazmış olduğu “Malazgirt Destanı’ndan sonra”, 1973’de “Kopuzdan Ezgiler”, 1976’da “Salur Kazan Destanı”, 1977’de “Boğaç Han Destanı”, 1983’de de “Destanlarla Uyanmak” adlı eserlerle beş bin yıllık Türk tarihinin içinde gezinip durdu. Birkaç baskı yapan bu eserlerinden seçtiklerini 1992’de “Destanlar Burcu” adlı bir kitapta toplayan şair, 1993 tarihinde aramızdan ayrıldı.

Şiir dilini, diğer dil türlerinin kaymak tabakası olarak gören şair, gerek “Bozkurtların Ölümü” romanını nazma çekerken, gerekse Dede Korkut Hikâyelerini destan metinlerine dönüştürürken tarihi Türkçeyle bezenen ama yaşayan dilden kopmayan bir dili kurgulamanın uğraşındadır. Bu dili kurgularken bütün Türk dünyası tarafından da anlaşılabilir olmayı gözetir. Kopuzla ilk deyişi söyleyenden ozandan başlayarak sanatı; aşk ve iman olarak anlayan, gördüklerini duyduklarını, sezdiklerini anasının ak sütü ile yoğurup ana diliyle söyleyen Türk şairlerinin hepsini sever ama onun şiir ikliminde Yahya Kemal Beyatlı ile Arif Nihat Asya’nın yeri bambaşkadır.

Gençosmanoğlu’na göre tarih milletin hafızasıdır. Toplumsal aklın ve mantığın işleminde tarihsel hafızanın çok büyük rolü vardır. Dünyü hatırlamayan bir insan, bugünün manasını anlayamaz. Bu yüzden milletlerin varlıklarını sürdürebilmeleri için geçmişlerini hatırlamaları, hatta bu hatıralarını daima canlı tutmaları gereklidir. Bu hatırlatma için sanat en uygun, en etkili bir vasıta. Geçmişle gelecek arasında köprü kuramayan sanatkar, görevini kavrayamamış, sanatın manasını da anlayamamıştır. Millet, sanatkarlarının verdikleri eserler ölçüsünde vardır. Öyleyse, geçmişle günümüz hatta geleceğimiz arasında denge kurmak; “dün”, “bugün” ve “yarın” adlı dayanaklar üzerine kurulan bir köprüden asıl hedefe yürümekle mümkün olabilecektir. Gençosmanoğlu, Türk’ün cengâver ruhunun İslam irfanıyla derinleşen akışına kendini bırakarak Oğuz töresinin kurduğu devletlerin ve vatanlaştırdığı toprakların izini sürer mısra mısra. Önce Türk’ün has diliyle besmelenin mealini hazırlar:

“Şol gökleri dolduranın

Donatarak kaldıranın

Ol deyince olduranın

Doksan dokuz adı ile”

Gençosmanoğlu, “Kızılma’ya hey” narasıyla ufukları kovalayan bir akıncı beyi gibidir. “Malazgirt Marşı” adlı meşhur şiirinde fetih ruhunun coşkusu taşır belleklerimize:

“Yiğitler kan döker, bayrak solmaya,

Anadolu başlar vatan olmaya...

Kızılma”ya hey... Kızılma”ya...”

Onun şiirinin itici gücü Kızılma’dır. “Kızılma”, Türklerin devlet töresini kurgulayıp tarih sahnesine çıktıkları andan itibaren dünyaya hâkim olma ideallerinin, cihan hâkimiyeti mefkûrelerinin sembolüdür. Bu sembolün, Türk tarihinin hangi döneminde ortaya çıktığı tartışmalı ise de, Osmanlılarla birlikte pek çok Türkçe metinde bu kavrama rastlanmaya başlanır. Saltukname’den Evliya Çelebi’ye, masallardan halk şairlerinin şiirlerine kadar kültürümüzün bir parçası haline gelen “Kızılma”, modern dönemlerde Türk şair ve yazarlar tarafından, yeniden edebiyatın bir kavramı, bir sembolü olarak kullanılmaya başlanır. “Kızılma” kavramı/sembolü, ünlü Türk milliyetçisi Ziya Gökalp’in 1913 yılında yayımladığı “Kızılma” adlı uzun manzumeyle birlikte geleneksel anlamından daha geniş bir muhtevaya kavuşur. Artık o, dünya Türklerinin hayatın bütün alanlarında yükselmelerini, birleşmelerini, özlemini çektikleri Turan idealine ulaşmalarını sembolize eden bir kavramdır. Gökalp’te biraz da muhayyel bir içerikle şekillenen Kızılma kavramı Atsız’la birlikte daha müşahhas bir algıya dönüşür. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Dilaver Cebeci ve diğer milliyetçi şairler, Gökalp’in “muhayyel”liğiyle Atsız’ın “müşahhas”lığını birleştirerek, “Kızılma”yı Türk birliği, Türk’ün yükselişi, kurtuluşu olarak algılayarak edebi metinlere taşırlar. Gençosmanoğlu Ant adlı şiirinde Kızılma’yı türkün ülküsü olarak sunar:

Gönüllerin türküsü,

Kızılma ülküsü...

Bugün, gök gürültüsü,

Türkçe konuşur!”

Birinci Dünya Savaşıyla birlikte “Kızılma” ideali ve edebiyatı sessizliğe gömülür. 1931 yılında Nihal Atsız, “Adalar Denizinden Altayların Ötesine Kadar Bütün Türk Gençliğine” adlı şiiriyle “Kızılma” edebiyatını yeniden canlandırır. *Çınaraltı* dergisi etrafında, bu kavram üzerinde yeniden tartışmalar yapılır ve *Kızılma* adlarıyla dergi çıkartılır. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Ragıp Şevki Yeşim, Mim Kemal Öke, Halil Delice, Dilaver Cebeci gibi pek çok şair ve yazarımız, bu kavramı kâh geleneksel kâh modern anlamı içerisinde çeşitli şiir, öykü ve romanlar işlerler. Mehmet Kaplan’ın yorumuyla Gençosmanoğlu, başlangıçta Atsız’ın etkisiyle ırk üstünlüğüne dayalı bir milliliği seslendirirken ilerleyen zamanlarda İslamiyet sonrası dönemlerin olay ve kişilerine de yönelerek İslami ve milli vakalarımızı, zaferlerimizin gururunu, mağlubiyetlerimizin acısını, inancımızı, coğrafyamızı ve kültürümüzü mazi, hal ve ati üçgeni içerisinde işleyerek şiirin bengisuyu ile yeni heyecanlar haline getirmiştir. “Rum Gazileri” adlı şiirinde ecdadımızı Kızılma ufkunun yüceliğinde anar:

*“Doğarlar ufku Kızılma’nın
Alçacık dallara konabilmezler.”*

Gençosmanoğlu, “murdar bir halden” kaçıp “şanlı bir maziye” sığınarlardandır. Ancak onun dönemleri arasında dolaştığı tarih bitmiş, tamamlanmış bir olaylar örgüsü değil, hala yaşanan ve yeni nesillerin imanlarını kuran bir değerler yumağıdır. “Koç Yiğit Kimdir” adlı şiirinde gençlere kahramanlığın ve ülkü eri olmanın yolunu beş bin yıllık tarihin içinden süzerek sunar:

*“En zayıf çağında güçlü düşmana
Karşı korkusuzca çatabilendir.
Bayrak, namus, vatan, ülkü uğrunda
Kanını toprağa katabilendir.”*

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu’nun Kürşat İhtilali Destanı, Malazgirt Destanı, Kopuzdan Ezgiler, Destanlarda Uyanmak, Boğaç Han Destanı, Bozkurtlar Destanı ve Salur Kazan Destanı gibi eserleri dikkate alındığında, onun tarihe yönelişinde kurucu ve fetihçi ruhun hayat dinamiklerini hâle taşımaya hedeflediği görülür. Ona göre Tarih, keyfiyetin kemiyete üstünlüğünü belgeleyen örneklerle doludur. Gençosmanoğlu’nun şiirlerindeki ana kurgu bu düşünce üzerine bina edilmiştir. O, tarihi yapan ve geleceği de kuracak olan yiğitleri Alperen tipiyle imgeler. İdealize edilerek Türk gençliğine örnek olarak sunulan bu alperenlerin her biri en azından üç bin yaşındadır. Tarihle yaşıt olan bu örnek kahramanlar milletin var olma iradesinin ete kemiğe bürünmüş görüntüsüdürler. “Gazi Alperenler” hitabıyla başlayan şiirinde bu bakışla hem geçmiş yorumlar hem geleceğin kurgulayacak yolu gösterir

*“Şanlı Kitap önderiniz kılındı
İman, sancak gönderiniz kılındı
İklim-i Rum minderinizi kılındı
Ol mindere kavi diz verilmeli”*

Gençosmanoğlu’nun şiiri “tarihi tekerrürden” kurtaracak uyarılarla doludur. Bu uyarılar yaklaşık 1300 yılı aşkın bir zamandan süzülüp gelir. Orhun Yazıtları’ndaki Bilge Kağan’ın sözleri 1300 yıl sonra şairin dilinden bize ulaşır. Böylece zaman bireysel bir kurgu olmaktan çıkıp toplumsal bir algıya dönüşür. 1300 yıl, bireysel bilinci kuran kolektif bilincin yaşıdır. Ramazan Korkmaz’ın ifadesiyle “Milli romantik duygu tarzı, bu 1300 yıllık süreçte yeni sürgünlere niyetli bir çiçeklenmedir. Burada şair geçmişe edilgen nitelikli bir sığınma yönelişinde değildir. Töre, geçmişin deneyimli bilgi birikimini içinde taşıyan ve şimdi’nin geleceğe yönelişini, atılımını sağlayan dinamizmdir. Bu yüzden onu dinlemek gerekli, hatta zorunludur.”

*Köklerinden koptu okumuşların,
Batıyı put yaptı okumuşların,
Yaptığına taptı okumuşların...
Ey Türk! Kendine dön! Yad, yaban nene
Kalk, doğrul yerinden, yürü, geç öne!*

Gençosmanoğlu, Türk milletin tarihini, kültürünü ve meselelerini anlatmakla vazifelendirdiği kalemiyle, Türk’ün hem kavmi hem İslamî şecaatini dile getiren destanlarıyla, Türk edebiyatında derin izler bıraktı. Yazdıklarına yaraşır bir hayat öyküsünü ardında bırakarak “Aylardan Ağustos, günlerden Cuma” dizesiyle başlayan Malazgirt Marşı’nda kutsadığı ay ve günde, ağustos ayının üçüncü cumasında, aramızdan ayrıldı.

Mekânı cennet olsun.

ÖLÜ KUŞ RESİMLERİ**Mehmet ÖZDEMİR**

Ufuk elma sarısı sabah kınalı keklik
Tuti dilinde esma son ezgisi buselik

Cem'in esrik kadehi gönül ateşi suzan
Aşkı içirir serçe ağzının şarabından

Bir kadın ki göğsünden süt içirir sabaha
Uçar sıcak koynundan iki güvercin daha

Helezonik bir aşkı sarar içine sema
Arştan arza seslenir gagası kesik Hüma

Binlerce yorgun kanat sıralanır boşluğa
Çıglıklar sığircığın serenadı kuşluğa

Son ikindi gölgesi öper saçından güzü
Ölü kuş resimleri benek benek gökyüzü

GÜZEL YÂRİM**Mecid. Teymurifar SEFA**

Söyle seba güzel yara
Nazile gitme bir dayan
Bilmiyorum kaçım hara
Hier gamından ay aman.

Dönmek ile o tellere
Dertimi saldı dillere
Sırrım açıldı ellere
Sözlerim oldu dasitan

Uydum o tellere beli
Esti könlüme gam yeli
Qeys tek olmuşam deli
Halımı etmisen yaman

Ahdına etmedin vefa
Oldu işim gücüm neva
Gel daha etme çok cefa
Ey bana söz verib danan

Ondaki gözlerin akar
Könlümü yandırıp yakar
Söyle neden humar bakar
Gözlerin aşka her zaman

Aşkına et vefa yine
Ruhuma ver sefa yine
Ger edesen cefa yine
Dünya olur yalan, inan

NIYAZI YILDIRIM GENÇOSMANOĞLU

Günernan AYDOĞMUŞ

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu Elazığ'ın Ağın ilçesinde doğmuştur. Rahmetli Babamla birlikte Akçadağ Köy Enstitüsünde okumuşlar. Ben öğretmenliğe başladığımda (1970 yılında) Niyazi Bey Ankara'da yaşıyordu. Yazları seyrek de olsa Ağın'a gelip giderdi. Ağın'da amcaları ve amca çocukları vardı. Bizler ülkücü gençler olarak geldiğini duyduğumuzda onu mutlaka görmeye giderdik.

Öncelikle Gençosmanoğlu'nun ailesinden bahsetmek isterim. Onun ailesi soy olarak Bağdat Fatihî Genç Osman'a kadar uzanır. Niyazi Yıldırım o aileden gelen bir destan şairidir. Bu sadece Niyazi Bey'in ileri sürdüğü bir görüş değil. Ağın'da yaptığım araştırmalarda da bunu doğrulayan birçok belgeye rastladım. Buna bir iki örnek vereyim. Ağın'ın Şenpınar Mahallesi'nin girişinde tarihi bir mezarlık vardı. Ben 1950'li yıllarda bu köye gittiğimde tarihi mezarlığın orta bölümünde büyük bir taş yığını görürdüm. Yaşlı birçok insan o taş yığınının altında Bağdat Fatihî Genç Osman'ın babasının yattığını söylerlerdi. Tarih 1950'li yıllardı. Bana bunu söyleyen kişiler ise en az 60-70 yaşlarında insanlardı.

Yani o yıllarda Bağdat Fatihî Genç Osman pek fazla bilinmezken, Ağınlı köylüler Bağdat Fatihî Genç Osman'ın babasının mezarını bile biliyorlardı. Şimdi bu mezarın akıbetini söyleyeyim. Bundan beş altı yıl önce Şenpınar Mahallesi'ne gittiğimde ne yazık ki o tarihi mezarlığın yarısının yok olduğunu gördüm. Oradan bir yol geçirerek mezarlığın bir bölümünü yola katmışlardı. Genç Osman'ın baba mezarı da böylece kaybolup gitmişti.

Çocukluğumda Ağın'dan geçen tarihi bir yol vardı. Rahmetli ninem bu yola Bağdat yolu derdi. Şimdilerde kullanılmayan ve kaybolmaya yüz tutmuş bir şose yoldu. Sultan Dördüncü Murat Bağdat seferine bu yoldan gittiğine göre, Bağdat Fatihî Genç Osman da Ağın'dan sefere katılmış olmalıydı. Yine benim Ağın'la ilgili yaptığım bir araştırmada, her evde mutlaka bir "Osman" ismine şahit oldum. Yani "Osman" ismi Ağın'da yaygın bir isim olarak kullanılıyor.

Kısaca Bağdat Fatihî Genç Osman Ağınlıdır. Onun hayat hikâyesi ise bugün Gürcistan sınırlarında bulunan Ahıska'ya kadar uzanır. Babası Koyun Ağa Ahıska'dan çeşitli nedenlerle göç ederek Anadolu'ya gelmiş. Önce Bayburt'ta kaldıktan sonra oradan göç ederek Çemişgezek'e ve nihayet oradan da Çemişgezek'in komşusu olan Ağın'a göç etmişler. Bununla ilgili 1. Cihan Harbinden kalma bir vakanüvisin kaleme aldığı "Genç Osman" isimli kitapta bu bilgiler doğrulanmaktadır. Bu kitap Çemişgezekli Ağabeyimiz Erhan Saraçoğlu'nda bulunuyor.

Genç Osman hakkında Edebiyatımızda da birçok destan vardır. Bunlardan en yaygın olanı Kayıkçı Kul Mustafa'nın yazdığı destandır;

"Genç Osman dediğin küçük bir uşak,
Beline bağlamış ibrişim kuşak
Askerin içinde birinci uşak
Allah Allah deyip geçer Genç Osman!"

Kul Mustafa'nın kaleme aldığı bu uzun şiir bu gün Mehteran tarafından marş olarak okunmaktadır. İşte Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu böyle bir sülaleden gelmektedir.

Rahmetli ile gerek İstanbul'da gerek Ankara'da gerekse Elazığ'da çok defa görüşmelerim oldu. Yazdığı şiir ve destanlarda Ağın yöresinde kullanılan öz Türkçe kelimeleri sıklıkla kullanmıştır. O böylece Türk Edebiyatına da birçok yeni Türkçe kelime kazandırmıştır. Onun destanlar dışında Elazığ, Harput ve Ağın için yazdığı çok sayıda şiiri vardır. Elazığ'da öğretmenlik görevi yaptığı sıralarda mahalli gazetelerden Elazığ Gazetesi ve yine mahalli dergi olan "Yeni Fırat" dergisinde şiir ve makalelerine rastlıyoruz.

Niyazi Yıldırım'ın Azerbaycanlı vatan şairi Elmas Yıldırım'la olan ilişkisinden de bahsetmek istiyorum. Bunun tarihi 1940'lı yıllara kadar uzanır. Elmas Yıldırım, Azerbaycan'ın muhacir şairlerindendir. 1933 yılında Aşkabat'ta öğretmenlik yaparken Sovyet baskısı yüzünden hanımı ve iki çocuğu ile birlikte önce İran'a, sonra da Türkiye'ye kaçar. Van'da Türk vatandaşlığına alınan Elmas Yıldırım Elazığ'a gönderilir. Elazığ'ın birçok köyünde öğretmenlik yaptıktan sonra Nahiye Müdürü olur. Onun Nahiye Müdürlüğü yaptığı yerlerden biri de Elazığ'ın Ağın ilçesidir. Yıl 1944 Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu o tarihte Akçadağ Köy Enstitüsünde öğrencidir. Ağın'da Nahiye Müdürü olarak görev yapan Elmas Yıldırım'la da fikir ve düşünce birliği vardır.

Elmas Yıldırım'ın hazırladığı bir tiyatro oyununda Niyazi Yıldırım rol alır. Yani araları çok iyidir. Elmas Yıldırım Türkçü ve Turancı bir şairdir. Şiirlerinin büyük bir kısmı “Kara Destan” isimli bir kitapta toplanmıştır. Elmas Yıldırım Ağın'dan ayrıldıktan sonra Malatya Kale Nahiyesinde görev yaparken 1951 yılında vefat eder. Onun vefatı Gençosmanoğlu'nu ziyadesiyle üzmüştür. Arkasından Elmas Yıldırım'a nazire olarak, o da “Kara Destan” isimli bir şiiri yazar. Kısaca Niyazi Yıldırım'ın fikir dünyasında Elmas Yıldırım'ın büyük etkisi vardır. Gençosmanoğlu'nun esas adı Niyazi Gençaydın olduğu halde sonradan “Yıldırım” ismini ondan aldığını düşünüyorum. Elmas Yıldırım'a büyük bir hayranlık duyduğunu ben biliyorum.

Gençosmanoğlu ve Arif Nihat Asya ile ilgili küçük bir hatıratı nakletmek isterim. 1971 yılında Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ve Rahmetli Arif Nihat Asya Elazığ'a gelmişlerdi. Malazgirt Zaferi'nin 900. yıl kutlamaları sebebiyle Muş'un Malazgirt İlçesinde bir tören düzenlenmişti. Niyazi Yıldırım'ın “Malazgirt Marşı” isimli şiiri Malazgirt Zaferi'nin 900. yılı nedeni ile birinci seçilmişti. Ülkü Ocağında gençlerle buluştular. Gençler Niyazi Bey'den “Malazgirt Marşı”nı okumasını istediler. Niyazi Bey yanında Bayrak Şairi Arif Nihat Asya varken kendisinin şiir okumasını kabul etmedi. Gençlere dönerek, “Çocuklar, Bayrak Şairi buradayken önce Bayrak şiiri okunur!” dedi. Gençlerin hatasını düzeltmeye çalıştı. Arif Nihat Asya ise, “Yok yok önce sizden istediler.” dediyse de gençler hatalarını anlayarak Arif Nihat Asya'nın “Bayrak” şiirini okuması için ısrar ettiler. Neticede Arif Nihat Asya “Bayrak” şiirini okuduktan sonra Gençosmanoğlu da “Malazgirt Marşı”nı okuyarak gençleri memnun ettiler.

Evet, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile ilgili yazılacak daha birçok şey var. Ben sadece ondun bilinmeyen yönlerine değinmeye çalıştım. Gerek Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nu gerek Elmas Yıldırım'ı gerekse Arif Nihat Asya'yı rahmet ve minnetle anıyor mekânlarının cennet olmasını Rabbimden niyaz ediyorum.

Ruhları şad olsun!..

ÂH BENİM KORLU YÜREĞİM!

Bestami YAZGAN

Savrulur deli yüreğim
Allı turnalar misâli
Bir sevda seli yüreğim
Allı turnalar misâli

Ayak uyduramaz çağa
Gönül verir al şafağa
Sancı vakti düşer dağa
Allı turnalar misâli

Alev alev göğsü üryan
Kanaından tutuşur tan
Aşka düşer yeni baştan
Allı turnalar misâli

Hasret, başa taç yazılmış
Dert, alınına borç yazılmış
Kaderine göç yazılmış
Allı turnalar misâli

Ah benim korlu yüreğim
Aklından zorlu yüreğim
Allı turnalar misâli
Başı dumanlı yüreğim

MEHMET AVŞAR'IN ŞİİRLERİNDE SÖZ SANATLARI

Ömer AYDOĞAN

Osmaniye'nin ve Çukurova'nın kültürel yapısı içerisinde önemli bir yeri olan Mehmet Avşar'ın sanat endişesi taşımadan şiirlerinde söz sanatlarını başarılı bir şekilde kullandığı görülür. Diğer şairlerde olduğu gibi o da şiirlerinde en fazla teşbih, telmih, intak, teşhis ve tezat sanatlarını kullanmıştır. Bunların dışında diğer söz sanatlarının az da olsa örneklerine yer vermiştir. Mehmet Avşar, benzetmeler dünyası son derece zengin olan bir şairdir. O, mısralarının her birinde benzetmeye yer verecek kadar geniş hayal dünyasına sahip, kalemiyle ve yüreğiyle şiire hakkını veren bir şairdir. Şiirlerinde klasik benzetmelerin yanında orijinal benzetmeler de vardır. Şairimiz baharla birlikte portakal çiçeklerinin Çukurova'yı bir uçtan bir uca kaplayan kokusuyla, güldeki tomurcukta olduğu gibi gelinlik giymiş ve nurdan yaratılmış bir kıza benzetmiştir:

*Gülde tomurcuk gibi,
Beyazlara bürünmüş.
Sanki nurdan bir kızdır,
Portakal çiçekleri.*

Mânâ âleminin sonsuzluğunda şeytanın sahipliğini kabullenen insanların çokluğundan rahatsızlık duyan şair, onları mezar taşlarına benzetmektedir:

*Mânâ sonsuz gaibi,
Şeytan asıl sahibi,
Mezar taşları gibi,
Hece hece insanlar...*

Şair, Türklerin Orta Asya'dan başlayarak üç kıtaya kadar uzanan tarihi yolculuğunda yaşanan tarihî olaylarda göstermiş oldukları üstün fedakârlık ve cesaretlerini şimşegin çakmasına ve selin taşmasına benzetmiştir:

*Asya'da şimşek misâli,
Çakanlar bizdedir, bizde!
Bir sel gibi üç kıtaya,
Taşanlar bizdedir, bizde!*

Seher vakti öterek bulunduğu ortama manevî bir huzur verdikten sonra hep birlikte gökyüzünde uçan kuşlar, bulutlara benzetilmiştir:

*Sabah vakti, bahçelerde,
Civıldaşır öterlerdi.
Bembeyaz bulutlar gibi,
Gökyüzünü tutarlardı.*

Mehmet Avşar, köşe başlarını tutup fildişi kulelerinden her şeyin güllük gülistanlık olduğunu savunanları ve bunların yordakçıları kör ve sağır olarak niteleyerek artık, halkın sesini işitmelerini haykırmaktadır:

*Ne hâle döndü sokaklar.
Kör gözler, sağır kulaklar,
Sesimizi işitmeli.*

*Tutuldu yollar, yolaklar,
Ne hâle döndü sokaklar.
Kör gözler, sağır kulaklar,
Sesimizi işitmeli.*

Şair, Çukurova'nın vazgeçilmez bir süsü olan "ağcak" bitkisinin boyunu kirazın dalına, yeşil yapraklarını zümrüde, salkımlarını da güle benzetmektedir:

*İncecik uzunca boyu,
Kirazdaki dala benzer.
Yaprakları zümrüt yeşil,
Salkımları güle benzer.*

Mehmet Avşar, çok sevdiği can yoldaşı Salih Sefa Yazar'ın ölümünden duyduğu üzüntüden dolayı kendi iç dünyasında onun ölümünü, kara bulutların çökmesi sonucu oluşan âfâta benzetmiştir:

*Kara bulut üstümüze,
Afât gibi çöktü gitti.
Kan ağlayan kalbimizi,
Parça parça söktü gitti.*

Şair, yeşil dokusundan dolayı cennete, muhteşem suyuyla gönülleri ferahlatan Haraz'ı billur bir pınara benzeterek Çukurova'nın incisi Osmaniye'yi tasvir eder:

*Her mevsim yemyeşil cennet mi yören?
Sihrine kapılır bir defa gören.
Haraz, gönüllere ferahlık veren,
Billur bir pınardır Osmaniye'de.*

Osmaniye'nin güzel mi güzel yaylalarından birisi olan Haraz'ı senelerce evvel günlük güneşlik bir günde tanıyan şair, fundalıklar içinde bulunan zümrüde benzetmektedir:

*Senelerce evvel, günlük güneşlik,
Bir günde tanıdım, gördüm Haraz'ı.
Zümrüt gibi fundalıklar içinde,
Güldür güldür yükseldi avazı.*

Mehmet Avşar, Altaylardan Viyana'ya kadar adaletsizliğin hüküm sürdüğü coğrafya üzerine akınlar düzenleyerek adaleti sağlayan Türkleri, kâfir üstüne çöken kara buluta benzetmiştir:

*Hakan emir verir emir üstüne,
Dillerde tekbirler tekbir üstüne,
Kara bulut gibi kâfir üstüne,
Akından akına koşanlar hani?*

Toprağı vatan yapan ilahî kanunun "kan" olduğunu bilen Mehmet Avşar, toprağı milletin kurtuluşu için tuttuğu dala, sabırla, aşkla, şevkle bir araya getirilmiş çiçeğe, velhasıl hayatın ta kendisine benzetmiştir. Şaire has benzetmelerle dolu "Ebedî Vatan" şiirinde toprağa suyun verilmesiyle oluşan çamuru değil, her karışı kanla sulanarak vatan yapılan toprağı bulacaksınız.

*Dağına, taşına gönül verdiğim,
Ümidim, tuttuğum dalımsın toprak.
Sabırla yoğurup, aşkla derdiğim,
Çiçeğim, peteğim, balımsın toprak.*

*Hasretinde duman duman tıttığım,
Bayramdır, vuslattır sende tattığım,
Uğruna varımı feda ettiğim,
Vatanım, cananım, canımsın toprak.*

*Sevincim, kederim senden yanadır,
Anam gibi adın toprak anadır,
Varlığımız senden, dönüş sanadır,
Yoluna döktüğüm kanımsın toprak.*

*Zaferle, destanla bayraklaşan sen,
Sevgisi imanla kucaklaşan sen,
Yurdumsun ecdatla dolup taşan sen,
Tarihim, destanım şanımsın toprak.*

*Yediden yetmişe seni anmalı,
Gönüller aşkınla korda yanmalı,
Bayrağım ebedî dalgalanmalı,
Kıyamete kadar benimsin toprak.*

Duruşu, söylemi ve her şeyiyle insan olduğunu söylemenin mümkün olmadığı insan müsveddelerini gölgesinden korkan ödleğe, söyleminden dolayı oduna ve sabana benzeten şair, onları şöyle tasvir etmektedir:

*Gölgesinden korkan ödlekler gibi,
Böyle meçhul durma, yaban olursun.
İfadene baktım odunsun amma,
Düzeltilsen belki saban olursun.*

Mehmet Avşar'ın, şiirlerinde kullandığı başka bir sanat da teşhistir. Bitki, hayvan ve eşyalara insana özgü özellikler vermek şiirlerde sık başvurulan bir durumdur. Aşağıdaki dörtlükte insana özgü bir özellik olan rükûda eğilme ağaçlara, soluma özelliği de renge verilerek kişileştirilmiştir:

*Rüzgâr kırbaç gibi mevsim sonbahar,
Ağaçlar rükûda gezerken suda.
Ömrümüz akşamın dar vakti kadar,
Duldada soluyan renkler uykuda.*

Çiçek, bahar gelince gelinlik giymiş kızlar gibi oynasarak insanların gönlünü çalar. Daha sonra da rüzgârla savrulup başka diyarlara göç eder:

*Gönüller çalarsın, hırsızlar gibi,
Gelinlik giyersin toy kızlar gibi,
Semada oynayan yıldızlar gibi,
Rüzgârla savrulur, uçarsın çiçek.*

Şair, çiçeğin oluklardan elini ayağını çekmesini isteyerek, dumanları da çiçeğin başına taç olarak kabul ederek kişileştirmeye başvurmuştur:

*Dağlar olmuş bunca yıllar durağın,
Dumanlar, başında taçlı duvağın,
Çekilmez oluktan elin ayağın,
Sanki pınarlarla akarsın çiçek.*

Aşağıdaki dörtlükte insana has bir özellik olan gözyaşı dökme ve boynu bükük kalma özellikleri sümbüle verilerek kişileştirme yapılmıştır:

*Gözyaşları pınar olmuş dağlarda,
Yanık türkülerle akar baharda.
Bülbülü beklerken zümrüt bağlarda,
Boynu bükük kalmış zavallı sümbül.*

Şair, insana mahsus bir özellik olan birinin yolunu gözleme işini pınara, ah çekmeyi oluğa, göz kamaşmasını da doğaya aktararak kişileştirme yapmıştır:

*Pınar yamaçlarda hep yolcu gözler,
Oluk, koyaklarda ah çeker özler.
Zümrüt bahçelerde kamaşır gözler,
Yürüdüm bağlara çiçekler derdim.*

Şair, olukların yamaçlara içini döktükten sonra yanık bir türkü söyleyerek akıp akmayacağını merak etmektedir. Olukların dile gelip yamaçlarla konuştuktan sonra içli içli türküler söylemesi intak sanatına örnektir:

Yayla burcu burcu gözümde tüter,
Koyaklar göğeri, keklikler öter.
Oluk, yamaçlarda içini döker,
Yanık yanık söyler, akar mı şimdi?

Her mevsim en içli türküler söyler,
Güngörmez'de dinmez suların sesi.

Yukarıdaki beyitte de sular içli türküler söyleyerek çağlamaktadır. Okuyucuya geçmişte medyana gelmiş önemli olayları hatırlatmak amacıyla şairler şiirlerinde telmih sanatına başvururlar. Aşağıdaki dörtlülüklerde şair, Çukurova'nın yetiştirmiş olduğu önemli aşıklardan ikincisi olan Dadaloğlu'na telmihte bulunur:

Dadal mıdır kışlaklardan seslenen?
Düzlüğünde küheylanlar beslenen.
Baharda mor çiçeklerle süslenen,
Yaylalara aşiretler göçtü mü?

Dadaloğlu gibi başı göklerde,
Aşığı bir başka Çukurova'nın.
Dört mevsim camlarda şavkı dolaşır,
Işığı bir başka Çukurova'nın..

Hız. Yusuf güzelliğın sembolüdür. Şairler de güzelliğın bahsederken Hız. Yusuf'a telmih yaparlar. Aşağıdaki dörtlülükte şair çilehanelerde Hız. Yusuf'un güzelliğından kopan bir nur parçasının dokunduğunu belirtir:

Çilehanelerde Yusuf'ca bir nur,
Çilehanelerde çile dokunur,
Çilehanelerde rahmet okunur,
Mânâ burcu burcu tüter mi şimdi?

Kerem ile Aslı ve Ferhat ile Şirin Hikâyeleri bütün şairlerin şiirlerinde yer alır. Avşar da bu geleneğe uyarak şiirlerinde telmih yoluyla bu hikâyelere değinmiştir:

Kerem gibi nice dumanın tütmüş,
Alaca şafakta koyağı tutmuş,
Sanki gökyüzüne çekilip gitmiş,
Duman dört yanını saralı dağlar.

Güneş vurur çayır çimen kavrulur,
Sarı yaprak harman olmuş savrulur,
Yıllardır hasretle dertle yoğrulur,
Bahtı Ferhat gibi karalı dağlar.

Şair, önemli hikâye kahramanlarımızdan Köroğlu'na da telmihte bulunur:

Köroğlu tahtından düştü düşeli,
Değiştı oyunun kuralı dağlar...
Dadaloğlu'm Binboğa'dan göçeli,
Dertler bağrımızda sıralı dağlar.

Yunusça bir sevgiye sahip olan şair, bu sevgiyi herkesle paylaşmak için Yunus Emre'ye telmih yapar:

Sarı bülbül başucunda şakımış,
Zaman gergefinde şiir dokumuş.
İçenler suyundan rahmet okumuş,
Yunusça arınıp yunmuş çeşmeler.

Sımsıcak hasretle tutuşsun eller,
Yunusça konuşsun, Yunusça diller.
Bir sevgi selinde yetişen güller,
Gönülden gönüle yollansın da gör.

Şair, Türk tarihine altın harflerle isimlerini yazdıran Türk büyüklerine ve küffar üstüne yıldırım gibi düşen Yıldırım Bayezid'e telmihte bulunur:

Hani zaferlerle sarhoş kağanlar,
Başbuğlar, ilhanlar, hakanlar hani?
Hani koç yiğitler, nerede hanlar?
Yıldırımlar gibi çakanlar hani?

Birbirleriyle ilişkili kelimelerin bir mısra da veya bir dörtlülükte birlikte kullanılmasıyla oluşan tenasüp, Avşar'ın şiirlerinde yer alan başka bir söz sanatıdır. Şair, aşağıdaki dörtlülükte birbiriyle ilişkili gurbet, elem, keder, dert gibi kelimelerle tenasüp yapmıştır:

Garip pınar gibi sessizce ak da,
Hüznün duyulmasın gayrı uzakta,
Elemi, kederi, derdi bırak da,
Artık gurbet elde ağlama gönül.

Aşağıdaki dörtlülükte de öz, köz ve kül gibi kelimelerle tenasüp yapılmıştır:

Yollar aldı dert yurduna götürdü,
Yaktı tâ özümü yaktı, bitirdi.
Senelerce bağdaş kurdu oturdu,
Bağrım da küllenen közden usandım.

Aşağıdaki mısra da öreke, iğ, çıkırık gibi kelimelerle tenasüp yapılmıştır:

“Öreke, iğ, çıkırık peşinde senin”

Avşar, tezat olan kelimeleri şiirlerinde bir arada kullanmakla üslûbuna ayrı bir güzellik katmıştır. Aşağıdaki mısralarda hilal ile haç kelimelerini kullanarak yüzyıllardır hep savaşılan bu kavramlarla tezat oluşturmuştur. Tezat olan kelimelerin geçtiği mısra ve beyitler aşağıda sıralanmıştır:

Her yerde haçlının borusu öter,
Sana hilâl bile yasaktır yasak!..
Açları doyuran tokların vardı
Mutlaka ders çıkar karadan, aktan.
Ömründe bir defa olsun namerde,
Muhtaç olmuş ise merde yanarım.
Bilinmez olunca dostu, düşmanı
Hayır bir tarafa, şer bir tarafa
Bahar gelir yaylaklara çıkardın,
Güzün kışlaklara inerdin kirmen.

Şairlerin şiirlerinde anlatımı kuvvetlendirmek veya söylemek istediğini daha iyi anlatabilmek için başvurulan bir başka söz sanatı ise darb-ı meseldir. Avşar'ın şiirlerinde tespit ettiğimiz darb-ı mesel örneklerinden bazıları aşağıda sıralanmıştır:

İşte değişmeyen gerçek,
Düşman değil su uyurmuş.
“Ayıdan post olmaz” diye,
Atam ne güzel buyurmuş.

Ancak, balta sapı senden olmasa,
Kırılmazdı kolun kanadın çınar.

4 ÇARPI 4**Tayyib ATMACA**

Türkülerle yüreğime dokunduğun gecelerde
Gecelerde saçlarını tarayarak dolaşırım
Dolaşırım hayallere düğümlenir hatıralar
Hatıralar hatırımdan uzaklara kanatlanır
Kanatlanır yalnızlığım kafdağından ötelere

Ötelere bakanların yakınında durulmuyor
Durulmuyor bulananlar akıntıda kayboluyor
Kayboluyor gözümüzün bebeğini sallayanlar
Sallayanlar pazarlıyor sözlerini ortalıkta
Ortalıkta daralılar safilere bakmıyorlar

Bakmıyorlar suretlere aynaları çatlattılar
Çatlattılar sabrımızın taşlarını değirmende
Değirmende öğütecek zahiremiz sözlerimiz
Sözlerimiz dallarında toplanmadan kekreleşti
Kekreleşti muhabbetler sofralarsa bıçaklandı

Bıçaklandı dostlarımız sırtımızı dönemeyiz
Dönemeyiz sözümüzden buyursunlar kişlesinler
Kişlesinler derinlere dökülelim oluklardan
Oluklardan akanlarla aslımıza karışalım
Karışalım cambazların hilekârlık yapmasına.

DİVAN ŞAİRİ NASIL YETİŞİR?

Mehmet PEKTAŞ

Divan şairi; bilgi, birikim, kültür ve inanç açısından güçlü bir geleneğin mensubuydu. Bu geleneğe dâhil olarak divan şairi sayılmanın belli koşulları vardı. Şairliğe heves eden kişinin, şiir yazmaya başlamadan önce geleneği öğrenmeye, geçmiş şiir birikimini tam anlamıyla tanımaya dayanan bir hazırlık sürecinden geçmesi, Arapça ve Farsçayı öğrenerek bu dillerin edebiyatlarını yakından bilmesi gerekirdi. Aynı zamanda aydın olmanın bir gereği olarak görülen bu süreç, okuma, araştırma ve inceleme gibi teorik çalışmalarla başladı.

Şair adayının geçeceği ilk aşama, eski kaynaklar üzerinde araştırma ve incelemeler yapmaktır. “Bir şeyi ayrıntılı ve kapsamlı olarak inceleme, mahiyetini anlamaya çalışma, geniş bilgi edinme anlamlarına gelen *tetebbu*”, önceden yazılmış şiirler üzerinde okuma, düşünme ve değerlendirme çalışmasını anlatır. *Mütâla*’a da, hemen hemen aynı anlamdadır.¹” Bu çalışmaları büyük şairlerden şiir ezberleme faaliyetleri takip eder. Nizâmî-i Arûzî’den edinilen bilgilere göre şairliğe heves eden birinin, gençlik yıllarından itibaren eski şairlerden 20.000 beyit, daha sonrakilerden de 10.000 beyit ezberlemesi gerekirdi.² Üstat şairler, ezberleme işini tamamlayan şairden bir sonraki aşama olarak ezberlediklerini unutup gelmesini isterlerdi. Böylelikle şair adayının geçmiş şiir birikimini özümsemesi sağlanırken, eski şairlerin hayallerini tekrar etmesinin de önüne geçilmiş olurdu. Şairin yetişme sürecini bir okul olarak değerlendirilen Cemal Kurnaz’a göre teorik çalışmaları tamamlayan şair adayı bu okulun “hazırlık sınıfı”nı başarıyla bitirmiş olurdu.

Şair adayı, teorik çalışmalardan sonra *kûşîş*, *mümâreset*, *âzmâyîş*, *verzîş* gibi terimlerle anlatılan uygulamalı çalışmalara geçerdi. “Sürekli ve sıkı çalışma, alışma, alıştırma anlamlarına gelen bu terimler, özellikle belli bir eser veya şiir üzerinde pratik yaparak el yatkınlığı, alışkanlık, deneyim ve beceri kazanmayı anlatır.³” Bu aşamada şiir heveslisinin şiir bilgisi ve yeteneğini geliştirmesi için nazirecilik geleneği devreye girer. Sanatın başlangıcı “taklit” olduğuna göre şiir ve edebiyatın; buna paralel olarak şairin kendini geliştirmesinde nazireciliğin önemi azımsanamaz.⁴ Sözlük anlamıyla “bir şeye benzemek üzere yazılan örnek, karşılık” demek olan *nazîre*, terim olarak bir şairin şiirine, yine o vezin (ölçü) ve kafiyede (uyak) söylenen manzumeyi ifade eder. Şair adayları için bir anlamda meşk faaliyeti olan bu temrinler Tanpınar’ın ifadesiyle, eski şiiri hakikî bir atölye çalışması haline getirmiştir.⁵

Kimilerine göre bir şiirin nazîre olabilmesi için şekil kadar özde birlik, yani ifade, eda, konu birliği de esas kabul edilir. Kimilerine göre de bir nazîre, zemin şiiri (nazire yazılan şiir) her bakımdan geçmeli, en azından onu yakalayabilmelidir. Değilse, şeklen nazîre gibi olsa da esasta buna nazîre denemez.⁶ Nazirecilik geleneği, divan şiirinin varlığını sürdürdüğü bütün asırlar boyunca önem ve tesirinden bir şey kaybetmeden devam etmiştir. Öyle ki, eski şiirin tamamen ortadan kalktığı Cumhuriyet devrinde dahi nazirecilik geleneğinin etkileri görülmektedir. Bu dönemin kimi şairleri tamamen eski tarzda nazireler kaleme almışlar, nazirecilik geleneğini bir anlamda devam ettirmişlerdir.⁷

Şair kabul edilmek için aşılması gereken sürecin dışında şairler, yaşadıkları devrin ilimlerinden haberdar olmalıydılar. Bu konuda Fuzulî’nin söyledikleri dikkate değerdir: “İlimsiz şiir, temelsiz duvar gibi olur ve temelsiz duvar ise gayet itibarsızdır. Şiirimin payesinin ilim ziynetinden yolsun olmasını haksızlık bilip, bir müddet hayatımın nakdini aklî ve naklî ilimlerin kazanılmasına sarf ederek, ömrümün hâsılâtını hikmet ve hendese kazançları edinmek için harcadığımdan, giderek, çeşitli hüner incilerinden nazmının güzeline süsler düzenledim ve yavaş yavaş hadis ve tefsir hakkında etraflı bilgi edinip, şiir erdemine kınanacak bir iş gözü ile bakmanın himmet yoksunluğu olduğu gerçeğine ulaştım.⁸”

Tezkire yazarı Latîfî⁹, Fânî’den bahsederken onun İsa Hoca lakabıyla bilindiğini ve şiir yazar öğrencileri olduğunu söyler. Fânî’nin öğütlerini nakleden Latîfî bu öğütlerin şiire heves edenlerce bilinmesinin lüzumlu olduğunu anlatır. Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu bir makalesinde bu görüşleri maddeler halinde bugünkü Türkçe ile verir:

“1-Nazma başlayan Farsça ve Arapça öğrenmeli, hatırında çok kelime ve deyim bulundurmalıdır.

Böylece beyitlerinin sağlam, şiirlerinin kusursuz olmasını temin etmiş olur. Şiir bir binâ gibidir. Binanın malzemesi hazır ve o binaya uygun olmazsa istenilen şekilde yapılması mümkün değildir. Eğer malzemede eksiklik olursa o binâyı kuramaz malzeme binâyı uygun değilse bina güzel olmaz.

2-Bir kimsenin ilmi yoksa şiir yazmamalıdır. Çıplak bir insanın beline kemer bağlaması uygun değildir.

3-Şiirden anlamak, şair olmanın ilk basamağıdır. Şiirin sanatlarını, şiiri süslemek için nelerin lâzım geldiğini bilmek şairin sermâyesidir. Eğer bir şiir heveslisi alelâde vezinli, kâfiyeli söz düzecekse şiirden anlamakla yetinsin, bu daha iyidir; eğer kötü bir şair olacaksa sözün inceliklerini anlamakla kalmalıdır.

4-Şair, kendisini gerçekten şair zannedip bu zannına güvenmemek, câhillerin ve şiirden anlayanların övmesine aldanarak kendisini şair zannedip gururlanmamak. Şiirden anlayanlar kendisinin ahmak, budala olduğunu mecazî ifadelerle söylerler; o ise söylenenleri hakikî manâsıyla alıp kendisini övdüklerini zanneder.

5-Şair, şiirini tanıtmaya ve kendisini anlatmaya kalkışmamalıdır. Böyle bir hareket olgun ve bilgili insanlara yakışmaz.

6-Şiirle meşgul olan, günah olan şeyleri ifade etmek yolunu tutmamalı. Daha önemlisi, şiirle çok uğraşıp dinin emirlerini yerine getirmekten, namaz ve duadan ayrılmamalı.”¹⁰

Latîfî, “müteşâir (şair geçinenler)” olarak ifade ettiği kimseleri de birkaç kısma ayırır:

1-Manzûm söz söylemeye kudreti olmadığı, şiir ilminden haberi bulunmadığı için ya bir şairin mahlasını değiştirerek veya birkaç güzel beytini alarak kendi şiirleri diye takdîm edenlerdir. Bunları çok âdî bir hırsızlıktır. Şairin dîvanında veya şiirlerinin bulunduğu bir mecmûada bunların çaldıkları beyit veya beyitler bulunabilir.

2-Bir kısmı vardır ki, onlar vezinli söz söyleyebilirler fakat kâbiliyetleri hayaller ve manâlar bulmaya kâfi değildir. Anlayışlarının kılığından ve yaradılışlarında şairlik mayası bulunmadığından sanat icat edip yeni bir tarz ortaya koyamazlar. Bu sebepten, zarûrî olarak kendilerinden önce gelmiş şairlerin manâlarını alırlar. Dolayısıyla hırsızlığa alışı, söylenmiş sözleri tekrar ederler.

3-Bir kısmı da başkalarının şiirlerinin manâlarını aynen alırlar, fakat lafzını değiştirirler. Hayâl ve sanatlar ise aynı kalır. Buna söz hırsız ve mukallid derler ki makbûl bir hüner değildir. Manâya dokunmadan kelimeleri değiştirerek yapılan hırsızlığın adı “selh”dir ki, manâsı “deri yüzmektir”.

4-Bir kısmı Fars veya Arap şairlerinin şiirlerini tercüme ederler. Yahut o şairin bir manâsını tıraş ederek hoşâ gidecek şekli koyar. Veya tazmîn yahut iktibas yoluyla kendi şiirinin arasına katar. Bu tür çalma, diğerlerine nisbetle hoş görülmiştir. Latîfî, Ahmed Paşa’nın şiirlerinin ekseriyetle İran şairlerinden tercüme olduğunu söyler. Fakat onunki biraz da beşinci kısma girer.

5-Bu kısımdaki şairler, üstad bir şairin şiirindeki manâyı alır, ince zevki, keskin zekâsı ve şair yaradılışı ile o manâdan bir manâ daha çıkarır, oradaki sanatlardan başka sanatlar kullanır. Bu türden olanlar yaratıcı, orijinal hayaller meydana getirici şairler gibi telakkî edilmişlerdir.¹¹

Uzun süren hazırlık safhası sonrasında şiir heveslisi, şair olarak adlandırılabilir bir yetkinliğe kavuşmuş, geleneğin tam bir temsilcisi olmuştur. Kendisine daha önceden telkin edilen bir estetik tavırla, şiirini kurmak durumundadır. Zira “kendinden önce gelmiş üstatların, büyük şöhretlerin eserlerinden edebiyat terbiyesini alarak yetişen şairin bütün sanat görgüsünü bu örnekler meydana getiriyordu.”¹² Şair, doğal olarak kalemini bu terbiye doğrultusunda geçmiş örneklerle benzer şekilde oynayacak ve sıra dışı eserler meydana getirmeyecek/getiremeyecektir. Divan şairi, bu gelenek sayesinde önünde hazır bir malzeme ve sayısız örnek bulur. Bu hazır malzemeye daha önceden yazılmış sayısız şiire benzeyecek tarzda yeniden şekil verir. Son noktada, geleneği içine kattıkları ile beraber sonraki şairlere devreder. Öte yandan gelenek, şiirin sınırlarını kesin hatlarla çizmiştir. Bu kesin çizgiler nazım şekli, vezin (ölçü), kafiye (uyak) gibi dış unsurların yanında konu, kelime dünyası, benzetmeler, mazmunlar gibi iç unsurlarda da kendisini gösterir. Mesela, sevgilinin boyunun uzunluğu bütün şairler için bir güzellik unsurudur. Bu uzunluğu ifade etmek üzere kullanılacak kelimeler bellidir: Serv, nây, sanavber, şimşâd, ar’ar, nihâl, çınâr, tûbâ, elif vb. Şair, sevgilinin boyu ile ilgili bir hayalini anlatacaksa bu kelime ve benzetmelerle ifade etmelidir. Şaire düşen elindeki hazır malzeme ile ifadeyi en güzel hale getirmektir.

Böylesi zorlu bir süreçten geçerek yetişen şairler tarafından “Türk edebiyatının “yüz akı” diyebileceğimiz bir hususiyete sahip “muazzam” bir edebiyat oluşturuldu.”¹³ Yazılan şiirler elden ele, dilden dile dolaştırılarak şuara meclislerinde okundu, mecmualara geçirildi. Nihayet belli bir sanatsal olgunluğa ulaştıktan sonra şairler divan sahibi olabildiler.

¹ Cemal Kurnaz, *Osmanlı Şair Okulu*, Ankara 2007, s. 10.

² Ömer Faruk Akün, “Divan Edebiyatı” *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 9, İstanbul 1994, s. 413.

³ Kurnaz, *a.g.e.*, s. 14.

⁴ M. Fatih Köksal, *Sana Benzer Güzel Olmaz, Divan Şiirinde Nazire*, Ankara 2006, s. 120.

⁵ Ahmet Hamdi Tanpınar, *19uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 2003, s. 21.

⁶ Köksal, *a.g.e.*, s. 119.

⁷ Köksal, *a.g.e.*, s. 119.

⁸ M. Nur Doğan, *Fuzûlî'nin Poetikası*, İstanbul 1997, s. 92.

⁹ Latifi tezkiresinin kaynak değeri, içeriği, dili ve üslubu üzerine çeşitli eleştirilerimiz bulunmakla birlikte, şiir hakkında naklettiği bu öğütler muteber görünmektedir.

¹⁰ Mehmet Çavuşoğlu, “16. Yüzyılda Dîvan Edebiyatı –Dîvan Edebiyatında Şiir Kavramı-, *Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler*, İstanbul 1999, s. 212-213.

¹¹ Çavuşoğlu, *a.g.m.*, s. 213.

¹² Akün, *a.g.m.*, s. 413.

¹³ Ahmet Kartal, “Klasik Türk Edebiyatı'nı Anlamak”, *Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*, İstanbul 2008, s. 343.

KAYNAKLAR:

Ahmet Hamdi Tanpınar, *19uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 2003.

Ahmet Kartal, “Klasik Türk Edebiyatı'nı Anlamak”, *Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*, İstanbul 2008, s. 343-357.

Cemal Kurnaz, *Osmanlı Şair Okulu*, Ankara 2007.

Mehmet Çavuşoğlu, “16. Yüzyılda Dîvan Edebiyatı -Dîvan Edebiyatında Şiir Kavramı-, *Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler*, İstanbul 1999, s. 208-218.

M. Fatih Köksal, *Sana Benzer Güzel Olmaz, Dîvân Şiirinde Nazire*, Ankara 2006.

M. Nur Doğan, *Fuzûlî'nin Poetikası*, İstanbul 1997.

Ömer Faruk Akün, “Dîvân Edebiyatı” *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 9, İstanbul 1994, s. 388-427

BENİ

Hasan Fahri TAN

Mahmur gözlerinde yittim, a cânânım bul beni
Al da fırlat yâd ellere, âzâd et kurtul, beni.

Rûhumun tâ derûnudur mesken-i menbâ-ı dert
Râm olmuşum dest-i dile, mest kıldın ey kul beni

Elindense mevtim ey yâr kâkülünden örülmüş
Bir kefene sarmala ki sarmaz başka çul beni

Üstüme bir nişâne koy sayhâsıyçün uşşâkun
Mezarımda taşlasın ko, bu ehl-i ukûl beni

NASUH

Mest olup da söyledim her ne söyledim isem
Alır mıydım âhını aklım başımda olsa

Rûhumun enkâzını senden başka kim görür
Revâmıdır göz yummak; bu dert beni öldürür

Ey benim nazladığım, nazlandığım, gücenme
Böyle miydin eskiden, nasıl oldum ben harab

Üzdüm seni, /bin özür/, dost hiç kusur görür mü
Mataramda su bitmiş; dostluğun bana ikram

İKİ ÖLÜM ARASINDA**Erdal NOYAN**

Zehir gözlerin sebep panzehir gönder bana
Veya gündüz değil de geceleyin gel bana

Mehtap da uyur belki yıldızlar sabah sanır
Zaman lekelenmemiş gizemini kuşanır

Mekânım hırçın dağın güneş bilmez vadisi
Bulut üstünde bekler aşkı rüya perisi

Gözlerime tedbiren kalbini göster önce
Sonra boya beyaza siyahımı gönlünce

Biliyorum gelmezsin gitmiyorsun da ama
İki ölüm arasında oynuyorsun daima.

MUHACİR

Bir anı solgun sayfalarda
Uyandırır eski düşleri

Döner yaralı kırsığa aşk
Kanar kül rengi sönüşleri

Yanardı mehtap eleminden
Evler örtmese ölüşleri

Hasat mevsiminde azizem
Muhacir eyler dönüşleri.

BİHABER**Azade TURAP**

Ne yaşar, ne ölür, ne us'lanırım
Geçiyor günlerim benden habersiz
Ansızın toprağa gör yaslanırım
Duyarsın giderim senden habersiz

Çıkmıyor yollarım semt sokağına
Batmışım bir kere yar batağına
Kargalar konarken gül otağına
Bülbülün dalı yok gülden habersiz

İncitme duymasın vefasız yâre
Ağyarda bulunmaz bu derde çare
Ölmedi sürünür can pare pare
Yaşıyor bir garip tenden habersiz

Efkâra zaman yok tutsak dertlere
Eşgalim çizilir yalan kentlere
Aldırma nalüzüm yosma fertlere
Yanıyor gençliğin dünden habersiz

Davamı çağlara eylerken azık
Kahretme bu kadar n olur yazık
Dediler o gönlün akortu bozuk
Vuruyor mızrabım telden habersiz

Yoklukla hemhaldır gece yoldaşım
Kelime arkadaş hece sırdaşım
Menzile ererken nice gardaşım
Yolunu ararım yönden habersiz

Gözlerin gönlümü katleden zalim
Anlatsam anlamaz toz duman halim
Onurlu tek dostum turabdır yârim
Kapanır gözlerin Kün'den habersiz

Yıktın be dağ gibi yıktın eri de
Anladım gençliğim kaldı geride
Söyleyim gelmişken lafın yeri de
Azade bu günden dünden habersiz

GÜCENDİM**Salih ÖZEL (Evrenî)**

Ömür geldi geçti yaş oldu elli
Ne gecesi belli ne günü belli
Dereler çağladı bulanık selli
Durulup akmayan sele gücendim

Olursa bir günde halimi soran
Derim ki gam oldu ruhumu yoran
Bir gün de dinmedi hep rüzgâr boran
Serince esmeyen yele gücendim

Dostum sandıklarım sırtımdan vurdu
Felek yaktı külüm göğe savurdu
Kimi tellal oldu halim duyurdu
Arkamdan söyleyen dile gücendim

Kader hep yolumu yokuşa sürdü
Yokuşu çıkarken bedenim yordu
Dostum yüz çevirdi el tuzak kurdu
Yarene gücendim ele gücendim

Bulamadım bir gün candan seveni
Sevip de canana gönül vereni
Gül yerine diken der di *Evrenî*
Gülzar da açmayan güle gücendim

KADIN**İsmail Kutlu ÖZALP**

Kadın merhamettir, kadın şefkattir
Başka türlü ölçüp biçmedim asla
Her addan öteye adın şefkattir
Kadr-ü kıymetinden geçmedim asla

Gökte yıldız varsa o yerde süstü
Hak bir değer vermiş değerler üstü
Öyle çakılmış ki yüreğe büstü
Ayrılık bahsini açmadım asla

Bilirim, düşersem ellerim olur
Susarım, konuşan dillerim olur
Benimle hâllenir, hallerim olur
Bülbülüm, gülümnden uçmadım asla

Gâhî bahar olur gâhî yaz olur
Bir sevda sükûtu, bir avaz olur
Gahi can alıcı, gahi baz olur
Yine de öteye kaçmadım asla

Gördüğüm duyduğum ne varsa sildim
Kadını varlığın değeri bildim
Dünya töresiymiş, sevdim, sevildim
Elimi dilimi sürçmedim asla

Benden ayrı değil, özümdür benim
Ahd-u emanımdır, sözümdür benim
Her ne yana baksam gözümdür benim
Bir başka birini seçmedim asla

Bu *Kutlu ozanın* yârânı, yârı
Göm değil gönüle hasretin narı
Beni ben kılandır bendeki varı
Ben kendi kendimden göçmedim asla

SEBEB-İ HAYAT**Mustafa ERKENEKLİ**

Yazıyla anlatamaz ne şiir ne de roman
Tarif edecek olan yüreğe niyet lazım
Her şeye ilaç olur denilse bile zaman
Sevdayı unutmaya sabırdan diyet lazım

Sevmek; deli tay iken köşelerde sinmektir
Ahmakıslatan gibi birdenbire dinmektir
Berzahtan ta arşa dek çıkıp geri inmektir
Halden hale geçmeye biraz meziyet lazım

Düşte bade denilen gönüllerin teridir
Hayat boyu tatmamak, betterin betteridir
Sonu ise insanın dürülen defteridir
Maşuka âşık için daim eziyet lazım

Daldan dala konarak, sevgi anlaşılamaz
Dünya üstüne gelse seven yürek yılamaz
Sevdayla dolu gönlü, kimse mağlup kılamaz
İkrarda durmak için sağlam dirayet lazım

Veysel neye yarardı ondaki aşk olmasa
Karacoğlan öldü, sazı dertli çalmasa
Taptuk Emre yıllarca içeriye almasa
Yunus O'na meftunken kimlere ayet lazım

KASİYER KIZ**Habib KARASAKALLI**

Aslında bahaneydi sık sık markette bitmem
Bahaneydi aslında ekmek, şeker, çay almam
Onca kasiyer kızdı yalnızca sana gitmem
Aslında tek sebep var: Gözlerine bayılmam

Tüm maaşı sizin şu markette harcamışım
Cebimdeki son param anca bir sakız eder
Meteliksiz günlerde kaç defa borç almışım
Kaç defa evden kovmuş beni bu yüzden peder

Marketten aldıklarım birkaç yıl gider bana
Lakin seni görmesem içimde yara kalır
Çeşmimin hep çeşmine değdiğini babana
Biri der de inşallah cebimde para kalır

Yoksa sen hep kasiyer ben hep pulsuz kalırım
Bu al-verde yalnızca kazanan patron olur
Sen evde kalmış bir kız bense çulsuz kalırım
Senin yüzün buruşsa benim neşem kaybolur

GÖZLERİN**Yasin USTA**

Mecnunlar Keremler misali aşka
Tok olmamın sebebidir gözlerin
Gökçen gibi bakmasaydın sen keşke
Yok olmamın sebebidir gözlerin

Ben Eros'u bilmem, Kürşad'dan
söyle
Türküyle saz ile gönlü hoş eyle
Ulubatlı gibi kal'ada böyle
Tek olmamın sebebidir gözlerin

Fayda yoktur kurtulamam seyirden
Yaradan yaratmış sanki şiirden
Karakaş altından bakınca birden
Şok olmamın sebebidir gözlerin

Kör olsun, kahrolsun bize kin güden
Bir cinayetim var, sormayın neden
Yayında çıkınca can telef eden
Ok olmamın sebebidir gözlerin

KARAKOÇ'UN ARDINDAN**Halit YILDIRIM***Abdurrahim Ağabey'e dua niyetine*

Kafiyeler öksüz, heceler eksik
Şiirin çadırı çöktü ardından
Gülmüyor çehreler, suratlar asık
Şairler gözyaşı döktü ardından

Kalemler yazmıyor tükendi sözler
İlk günden dostların hep seni özler
Karakoç dendi mi yürekler sızlar
Şiirler boynunu büktü ardından

Bayramlar ağladı, mateme döndü
Muarızların bile neşesi söndü
Hasana mektuplar postada yandı
Irmaklar gözyaşı aktı ardından

Hâkimler, tohdurlar, mebuslar üzgün
Mağdurlar, hastalar, seçmenler kızgın
İbişler, liboşlar canından bezgin
Şaşkın şaşkın hepsi baktı ardından

Ters esen rüzgârın kırıldı gücü
Hedefsiz okların köreldi ucu
Safa durdu cümle şucu ve bucu
Cümlesi bir ağıt yaktı ardından

Lambada titreyen alev buz tuttu
Kâğıtlar kalemi aşkıta uyuttu
Mihriban kendini bile unuttu
Kalbini yerinden söktü ardından

BEKLENEN**Mehmet Fatih KÖKSAL**

Sevgiyi giyindim, üşümem daha
 Sevgiyle yeşeren çiçek solar mı
 Taze bir yürecik atıyor şurda
 Bilmem ki ölüme daha çok var mı

Düşünmek, dokunmak, bakmak öylece
 Zamanı eritmek gözbebeğinde
 Nurlu bir gündüzdür seninle gece
 Gelirim ölmezsem, “gel” dediğinde

Hayat ışıktır kavlimiz bizim
 Derinden derine sızan can suyu
 Bağırma destursuz girip soran kim
 Beynimi çatlatan çetin soruyu

Ne ümit tükenir, ne sevda biter
 Her gece yeniden doğar bu sevgi
 Ne hesaba sığar, ne akıl yeter
 Gökten yağar, yerden ağar bu sevgi

Sevgiyi giyindim, üşümem daha
 Sevgiyle yeşeren çiçek solar mı
 Taze bir yürecik atıyor şurda
 Bilmem ki ölüme daha çok var mı

NİYAZ MAKAMINDA**İsmail GÖKTÜRK (Acî)**

Kalbimi aşkınla doldur ilâhî
 Lütü kereminle oldur ilâhî
 Yakînimi artır, rızâna erdir
 Kulun tâkatsiz sen buldur ilâhî

Resûlün aşkına yandır ilâhî
 Sermedî feyizle kandır ilâhî
 Seyyîâtı kalbet hasenât olsun
 Rahmet deryâsına bandır ilâhî

Hâlimiz katında âyan ilâhî
 Kulun yola düştü yayan ilâhî
 Mâsivâda rezil rûsvay olmuşuz
 Sensin hâlden hâle koyan ilâhî

Hazreti Pîr elden tuttu ilâhî
 Dervîşlik yoluna kattı ilâhî
 Bizi Sâdâtına kıldı emanet
 Kulun ihsanını tattı ilâhî

Esmâna muhatab eyle ilâhî
 Kulum diye hitab eyle ilâhî
 Bizi azâd eyle dünya derdinden
 Zikrin ile bîtâb eyle ilâhî

Bırakma gayrıya muhtaç ilâhî
 Âfet-i kalbe ver ilaç ilâhî
 İrâde sendendir bizi mürîd kıl
 Kulluğumuz eyle miraç ilâhî

Acî, habîbine ümmet ilâhî
 Dervîşlik ne güzel nimet ilâhî
 Sabr ile dâim kıl, sâfâyâ erdir
 Nasib eyle Pîr'den himmet ilâhî

TEZATLAR DESTANI

Âşık HUZURİ

Yeni bir destanı icad eyledim
Dinleyin ahabba yadığârım var
Mahzun gönülleri etmek için şâd
Ağlarım sızların ah-u zârım var

Yüz bin deve gelir-gider katarım
Nerde akşam olur orda yatarım
Her ne ister isem alır satarım
Kimse karışamaz ihtiyarım var

Ben icad eyledim havayî yolu
Yazda ferahlarım sağ ile solu
Kırk mağazam var rüzgârı dolu
Kafdağı ardında bitpazarım var

Görmediğim şeyi aslâ sezemem
Korku bilmem hiç yalnız gezemem
İcap etse kendi adım yazaman
Kâtiplikte gayet iştiharım var

Gözüm ışıklıdır güne dayanmaz
Aklım çoktur amma kimse beğenmez
Asılmağa gitsem sicim inanmaz
Böyle yüz bin ahabb yüz bin yârım var

İbadet eylerim namazı kılmam
Temizlik severim lekemi silmem
Ömrümde zararsız günümü bilmem
Her senede yüz milyonluk kârım var

Düştüğüm yok hiçbir düşman kastine
Kaçsam kimse geçiremez destine
Kuvvetliyim keçe kilim üstüne
Yaya yürümeğe iktidarım var

Sözüm lezzetlidir hatırlar yıkmaz
Yalan da söylesem dinleyen bıkmaz
Uykuda kötü söz ağzımdan çıkmaz
Büyük küçük tanır namus ârım var

Parasız kalanlar bana el verir
Çok köprülü sular geçsem yol verir
Evvel param alır sonra mal verir
Her tüccar yanında itibarım var

Cömertlikte yoktur misl-ü menendüm
Herkes kesesinde yesin efendim
Yalnız yatmaktan bezdim usandım
Odamda yüz güzel Gülizârım var

Her kim saz çalarsa âşık bilirim
Dilsiz adamları sâdık bilirim
Herkesten kendimi fâik bilirim
Kibrim yok amma az vakarım var

Sarhoş olup meyhanede susmalı
Bir iyilik gördüğünde küsmeli
Adam öldürenin tüyün kesmeli
Böyle akla yakın çok kararım var

Göze ilâç verdim yaşı akmadı
Az açıldı amma doğru bakmadı
Yüz hastaya baktım biri kalmadı
Doktorlukta büyük iftiharım var

Sorman arkadaşlar benim kederim
Tâ ezelden tersinedir kaderim
Hânemiz fevkinde durur pederim
Biraz hasretliyim intizarım var

Lâzım olan şeye zihnim yormadım
Kendi hânem yolun bile sormadım
Adın işitmedim kendin görmedim
Gönlüm eğler birkaç kafadarım var

Haklı haksız bir söz altında kalmam
Hırsızlıkta etsem açıkta kalmam
Aldığımı vermem verdiğim almam
Yeni alış-veriş intişarım var

Huzurî sözlerin halli muhaldır
Mânasın anlayan ehl-i kemaldır
Ben de bilmem ne devlettir ne maldır
Bitmez hesap olmaz bunca varım var.

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

7.sayı on5eylül 2015

BU SAYIDA

Samed VURGUN
 Yasin MORTAŞ
 Kenan ERDOĞAN
 Ali Kemal MUTLU
 İbrahim SAĞIR
 Sevil İBRAHİM KIZI
 Âşık Cemal DİVANÎ
 Halil KARACA
 İrfan GÖRKAŞ
 İsmail ÖZMEL
 Hilmi AYDIN
 Ahmet AYAZ
 Atilla ERTUĞRUL
 Celalettin KURT
 Sevil MEHTİYEVA
 Mustafa OĞUZ
 Tayyib ATMACA
 Hasan Hüseyin CESUR
 Mustafa KURBANOGĞLU
 İsmail GÜL
 Seyfettin KARAMIZRAK
 Temür Melik DEDEKURT

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi (e-dergi)

Genel Yayın Yönetmeni

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

Ihlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.

F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

7. Sayı 15 Eylül 2015

ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

HÜZÜN TAVAN YAPAR EYLÜL AYINDA

Bizim gördüğümüz bu eylül değil üzerinden yarım ömür eskidi kanımızda deli taylar koşarken ya kızıl elmanın peşine düştük ya orak çekice kulluk eyledik komünistler moskova'ya gitmedi mao lenin enver hoca ve che peşi sıra sürükledi herkesi arkasında devrim oldu iran'da sonra ressam konan çıktı ortaya sorgusuz sualsiz darağacında sallandırırverdi göğekinleri.

Bizim gördüğümüz bu eylül değil ağaçların yaprakları yeşilken birden bire soldu benizlerimiz damarlarımızda kan donuverdi asker yolda tuttuğunu götürdü peşi sıra gidenler de suçlandı ama kimse bilemedi suçunu hak nerde aranır hakkı kim tutar bilebilen bilgisini yitirdi kimse korkusunu taşıyamadı devlet derinlere daldı çıkmadı gömdük kitapları toprak altına.

Bizim gördüğümüz bu eylül değil ortada bir dava vardı *netekim* onlar soldan bizse sağdan daldardık herkesin gözünde bir at gözlüğü başka yöne baksa bile görmezdi ileriye bakanımız var idi biz sadece o bakana bakardık sanki biat etmiş gibi bakana bir söz söylemeden emre uyardık bıyığına bakıp adam seçerdik slogan atmazdık amerika'ya.

Bizim gördüğümüz bu eylül değil ulucanlar mamak diyarbakir'de anamızın iki katı ağladık sağır duvarlarla içten konuştuk marşlarla uyandık gece yarısı coplar sırtımızda izler bıraktı uysal koyun olmak için yarıştık dava kalmayınca mecbur barıştık hücrelerde çığlık ya Kur'an duyduk burada tanıdık sabır ve şükür burda kaldık Allah ile başbaşa.

Bizim gördüğümüz bu eylül değil aynı silahlarla birbirimize ayrı gecelerde kurşunlar sıktık yufka yüreklipler çetin yollarda bir bir döküldüler turan gelmedi denizin elinde kızıl bayrağı erdal eren aldı bastı bağrına sonra albayrağı selçuk duracık dualarla okşayarak yürüdü gözümü yumunca budur gördüğüm ne devrimci kaldı nede ülkücü.

AZƏRBAYCAN**Samed VURGUN**

El bilir ki sən mənimsən
Yurdum yuvam məskənimdən
Anam doğma vətənimdən
Ayrılmı könlü candan
Azərbaycan Azərbaycan

Çox keçmişəm bu dağlardan
Durna gözlü bulaqlardan
Eşitmişəm uzaqlardan
Sakit axan arazları
Sınamışam dostu yarı

Mən bir uşaq sən bir ana
Odur ki bağliyam sana
Hankı səmtə hankı yana
Hey ucsam da yuvam sənə
Elim, günüm obam sənə

Hey baxıram bu düzlərə
Ala gözlü gündüzlərə
Qara xallı ağ üzlərə
Könlü istər şeir yazsa
Gəncleşirəm yazsa-yazsa

Fəqət səndən gen düşəndə
Ayrılıq məndən düşəndə
Saçlarıma dən düşəndə
Boğar aylar illər mənə
Qınamasın ellər mənə

Dağlarının başı qardır
Ağ örpəyin buludlardır
Büyük bir keçmişin vardır
Bilinməyir yaşın sənə
Nələr çəkmiş başın sənə

Düşdün uğursuz dillərə
Nəhs aylara nəhs illərə
Nəsillərdən-nəsillərə
Keçən bir şöhrətin vardır
Oğlun, qızın bəxtiyardır

Bir tərəfin bəhri-Xəzər
Yaşılbaş sonalar gəzər
Xəyalım dolanar gəzər
Gah Muğanı gah Eldarı
Mənzil uzaq ömür yarı

Sıra dağlar gen dərələr
Ürək açan mənzərələr
Ceyran qaçar cüyür mələr
Nə çoxdur oylağın sənə
Aranın yaylağın sənə

Keç bu dağdan bu arandan
Astaradan Lənkəran'dan
Afrikadan Hindistan'dan
Qonaq gəlir bizə quşlar
Zülm əlindən qurtulmuşlar

Bu yerlərdə limon sarı
Əyir, salır budaqları
Dağlarının dümağ qarı
Yaranmışdır qarlı qışdan
Bir səngərdir yaranışdan

Lənkəranın gülü rəng-rəng
Yurdumuzun qızları tək
Dəmlə çayı, tök ver görək
Anamın dilbər gəlini
Yadlara açma əlini

Sarı sünbül bizim çörək
Pambığımız çiçək-çiçək
Hər üzümdən bir şirə çək
Səhər-səhər acqarına
Qüvvət olsun qollarına

Min Qazaxda köhlən ata
Yalmanına yata-yata
At qan-tərə bata-bata
Göy yaylaqlar belinə qalx
Kəpəz dağdan Göy gölə bax

Ey azad gün azad insan
Doyunca iç bu bahardan
Bizim xalı-xalçalardan
Sər çinarlar kölgəsinə
Alqış günəş ölkəsinə

Könlüm keçir Qarabağ'dan
Gah bu dağdan gah o dağdan
Axşam üstü qoy uzaqdan
Havalansın Xan'ın səsi
Qarabağ'ın şikəstəsi

Gözəl Vətən mənə dərin
Beşiyisən gözəllərin
Aşıq deyər sərin-sərin
Sən günəşin qucağısan
Şeir sənət ocağısan

Ölməz könlü ölməz əsər
Nizamilər Füzulilər
Əlin qələm sənə dəftər
De gəlsin hər nəyin vardır
Deyilən söz yadıgandır

Bir dön bizim Bakıya bax
Sahilləri çıraq-çıraq
Buruqları hayqıraraq
Nərə salır boz çöllərə
İşıqlanır hər dağ dərə

Nazlandıqca sərin külək
Sahillərə sinə gərək
Bizim Bakı - bizim ürək
İşıqdadır qüvvət sözü
Səhərlərin ölkər gözü

Gözəl Vətən O gün ki sən
Al bayraqlı bir səhərdən
İlham aldın yaradım mən
Gülür torpaq gülür insan
Qoca Şərqin qapısısan

Dinlə mənə gözəl Vətən
Bir söz gəlir ürəyimdən
Azadlığın eşqiylə sən
Güləcəksən hər bir zaman
Azərbaycan, Azərbaycan!

EYLÜL KUŞU**Yasin MORTAŞ**

Nergis toplanan dalgın gözlerinin baygın denizlerinde
tebessüm uçuran dudağının kuşları yorgun bu akşam

Sesine karışmış, içinde büyüyüp akan çağlayanın
saçından akmış karanlığı nasıl damıtıyor bu akşam

Gözlerinin demini koyulaştır elinin arasında
sigara külü gibi rüzgarında eritiyor bu akşam

Ne munis sevdaların var ey bensiz eylüllere konmuş kuş
topladığın aşkları ısıt duayla sarartır bu akşam

Akşam kapattığı güneşi kurutur maksut avucunda
vaat ettiğin değil ki gözlerinde kaybolan bu akşam

KURBAN**Kenan ERDOĞAN**

Bir kılıç darbesiyle savurdu beni sağa
Düşüreyazdı canı çok korkunç bir tuzağa

Buldum kendimi birden cangüdad bir cenk içre
Az kalsın olayazdı can canandan uzağa

Zülfü zenciri ile esir etmekti beni
Attığı kemendile tutundum vardım O'na

Duydum ki eli kanlı gözü kanlı o nigâr
Kurban aramaktaymış “ben varım ya burada”

Canı cana ulayan o kılınca bin şükür
O kalınca bin şükür ben gidince ne a'lâ

Bir ben mi vardı sanki hepsi onun mal ve mülk
Yalnızca bir yanılma nefis ü şeytan arada

Engel kalkar aradan havlasın köpek rakip
Arada kıl mı kalır can canana varınca

Kenan, Yusuf-ı câna kavuşmak mümkün değil
Kuyuya girmeyince kavuşulmaz Yakub'a

SANA DİYECEKTİM**Ali Kemal MUTLU**

Sana diyecektim fırsat olmadı
Çağlayan bir sestir kaldı içimde
Bu gönlüm sensizken neşe bulmadı
Ağlayan bir sestir kaldı içimde

Dipsiz kuyu gibi kara gözlerin
Ceylan mı keklik mi desem izlerin
Sen en güzelisin bütün kızların
Söyleyen bir sestir kaldı içimde

Tek sözün getirir kâfiri dine
Beni köle ettin böyle kendine
Çelik bir tel gibi ah beni sana
Bağlayan bir sestir kaldı içimde

Ölürsem ben de bu dertten ölürüm
Bütün sırlarımla bir gömülürüm
Gel desen mezardan kalkar gelirim
Paylayan bir sestir kaldı içimde

Kalpsiz yaşanır mı kalbim var sende
Gidelim buradan bir kara günde
Beni tek başına çek git desen de
Eyleyen bir sestir kaldı içimde

SESSİZLİK ŞEHİRİ**İbrahim SAĞIR**

Sessizlik şehrine bir dost götürdük
Ne hatır sordular ne hâl sordular
Hanesine usulünce yatırdık
Ne adres sordular ne yol sordular

Bura sakinleri hepsi lâl olmuş
Kalkmış sen ben farkı bir emsal olmuş
Geçmiş hayatları hep masal olmuş
Ne nakit sordular ne mal sordular

Bir küçük tümseğe dönmüş bedenler
Saklanmış toprağın altında tenler
Unutmuş dünyayı önce gidenler
Ne asır sordular ne yıl sordular

Adları yazılmış hece taşına
Yatmışlar uyurlar yalnız başına
Bakmazlar yabanın kurdu kuşuna
Ne keklik sordular ne çil sordular

Gece nedir gündüz nedir bilmezler
Sema güneş yıldız bedir bilmezler
Üşümezler urba setir bilmezler
Ne aba sordular ne çul sordular

Buraya gelenler atmış dertleri
Bir uzun sükûta katmış dertleri
Geride kalana satmış dertleri
Ne petek sordular ne bal sordular

Bayram gelir, seyran gelir gülmezler
Dost ahababı ziyarete gelmezler
Üstlerinde otlar bitmiş yolmazlar
Ne zambak sordular ne gül sordular

Nişanları sade şu taşlarıdır
Selviler çiçekler sırdaşlarıdır
Yağmurlar belki de gözyaşlarıdır
Ne deniz sordular ne göl sordular

SAMED VURGUN**Sevil İBRAHİM KIZI**

Tarihte Azerbaycan kelimesini, Azerbaycan Türkleri'nin kültürel mirasını dünyaya tanıtan, edebiyatını onurlandıran bir çok büyük şahsiyet olmuştur. Bu büyüklerimiz içerisinde şiirleri yüzbinlerce kişi tarafından ezberlenen şairlerimizden birisi de Samed Vurgun'dur. Lakin halkımız onu yalnız şairliğine göre değerlendirmemektedir. Çünkü Samed Vurgun hem büyük bir bilim adamı hem Azerbaycan Bilimler Akademisinin akademisyeni hem de içtimai hadim ve kültürel alanlarda aktif faaliyet gösteren bir şahsiyet olmuştur.

O, İran-Azerbaycan Kültür Alakaları Cemiyetinin başkanı, Sovyetler Birliğinin millet vekili, ünlü bir devlet adamı olmuş, cihanda sulhun korunması uğrunda durmadan çalışmıştır. Samed Vurgun dünyanın bir çok ülkesini gezmiş ve Sovyetler Birliği mekanında büyük prestij sahibi olmuş bir Azerbaycan aydınıdır. O, Sovyetler Birliğinin en yüksek ödülleri kazanmış, sovyet halklarının tanıdığı ve sevdiği bir şair olmuştur.

Çağdaş dönemde de Samed Vurgun'un eserleri okunmakta hafızalarda ve gönüllerde yerini muhafaza etmektedir. Samed Vurgun'un şiirleri bestelenmiş şarkıları halkımız tarafından severek seslendirilmiştir. Gerek çocuklar arasında gerekse büyükler arasında en fazla şiiri ezberlenen şairler arasında yerini alır. Bundan dolayı Azerbaycan halkı Samed Vurgun'u ölümsüz bir şair olarak hatırında tutar.

Samed Yusuf oğlu Vekilov 21 Mart 1906'da Kazak Vilayetenin Yukarı Salahlı köyünde doğmuştur. Şair çocukluk yıllarını kendi köyünde geçirmiş, ilk eğitimini de orada almıştır. Küçük Samed'in çocukluğu sıkıntılar içinde geçmiştir. Altı yaşındayken annesi Mahbup hanım vefat etmiş, babası Yusuf ve büyükannesi Aişe Hanım'ın himayesinde kalmıştır. 1918 yılında ünlü edebiyatçı ve eğitimci Feridun Bey Köçerli, Gori öğretmenler okulunun Azerbaycan şubesini Kazağa aktararak Kazak öğretmenler okulunu organize etti. Samed ve kardeşi Mehdihan bu okulun öğrencileri arasına girdiler.

Okulda okuduğu yıllarda Samed Vekilov bedenen zayıf olsa da, hassas, her şeyle ilgilenen, biraz kaprisli, aynı zamanda cesaretli, iradeli ve esprili bir genç idi. Eğitime başladığı ilk günlerden itibaren ondaki yetenekler herkesin dikkatini çekmişti. O, Molla Penah Vakıf, Molla Veli Vidadi, Kasım Bey Zakir, Mirza Elekber Sabir vs. Azerbaycan şairleri ile birlikte, Rus ve Türk edebiyatı ile de ilgileniyordu. Güzel sesli olduğundan şarkı söylemeyi, şiir söylemeyi, amatör oyunlarda konuşma yapmayı seviyordu.

1922 yılında şairin babası Yusuf Ağa rahmete gitmiştir. Bir yıl sonra ise büyükannesi Aişe Hanım da vefat etmiştir. Halası kızı Hankızı Vekilova Samed ve kardeşini yalnız bırakmamış, onların tüm kaygılarını üstlenmiştir.

Genç Samed ilk şiirlerini okul yıllarında kaleme almıştır. Onun şiirleri okulunun duvar gazetesinde çıkıyordu. Bunlar genellikle, halk şiiri biçimlerinden biri olan lirik ulaçlar (koşmalar) şeklindedir.

Samed Vekilov'un okulunu bitirmesi nedeniyle yazdığı "Gençlere hitap" şiiri 1925 yılında Tiflis kentinde yayınlanan "Yeni düşünce" gazetesinde neşrolunmuştur. Bu onun ilk basılı eseri idi. Okulunu bitirdikten sonra Samed Vekilov Kazak, Guba, Gence de dahil olmak üzere, Azerbaycan'ın diğer köy ve ilçelerinde Azerbaycan dili ve edebiyat derslerini vermiştir. Kendi vatanını, toprağını, halkını ve tabiatını büyük aşkla seven ve tüm varlığı ile şiire bağlanan Samed kendine "Vurgun" müstear ismini seçmiştir.

1929 yılında Samed Vurgun İkinci Moskova Üniversitesi Edebiyat fakültesine girmiştir. Moskova'da eğitim aldığı sürede genç şair, yazarlıkla da ilgilenmiştir. 1930 yılında Vurgunun "Şairin Andı" adlı ilk kitabı yayımlanmıştır. Bu kitapta Moskova'da eğitim aldığı zaman yazdığı bir dizi siyasi içerikli ve lirik şiirleri toplanmıştır. 1930-1940 yıllarını Vurgun şiirinin rüştü ve yükselişi dönemi olarak adlandırmak mümkündür. 1934 yılında şairin "Gönül Defteri", 1935 yılında ise "Şiirler" adlı kitapları yayınlanmıştır.

1934 yılında Azerbaycan edebiyatının şaheserlerinden sayılan ve dillere destan olan ünlü “Azerbaycan” şiirini yazmıştır. Sadece 1935 yılında 7 şiir ve 100 kadar şiir yazması onun üretken bir şair olduğunun kanıtıdır.

Samed Vurgun aynı zamanda çevirmenlikle de ilgilenmiş, Puşkin’in “Yevgeni Onegin” manzum eserini dilimize tercüme etmiştir. Sonraları Gürcü şairi Şota Rustaveli’nin “Kaplan Postu Giymiş Pehlivan” eserinin de bir bölümünü büyük ustalıkla tercüme ederek okuyucularının hizmetine sunmuştur. Birinci eserin tercümesine göre Puşkin komitesi’nin “A. S. Puşkin Madalyası” ile, ikinci esere göre ise Gürcistan SSC MİKE fahri fermanı ile taltif edilmiştir. Ayrıca bir takım başka şairlerin şiirlerini de ana dilimize çevirmiştir.

Samed Vurgun 1934 yılında Haver adlı hanımla aile hayatı kurmuş ve bu evlilikten üç çocuğu doğmuştur. 1937 yılının ikinci yarısında Samed Vurgun onun ölümsüz eseri sayılan “Vakıf” dramını yazmış, 1941 yılında bu eseriyle Stalin ödülü’nü almıştır.

1939 yılında şair “Hanlar”, 1941 yılında Nizami’nin “Hüsrev ve Şirin” piyesinin motifleri üzerine “Ferhat ve Şirin” manzum dramlarını yazmış, 1942 yılında ikinci kez “Stalin Ödülü Layurati” unvanına layık görülmüştür.

Yetenekli şairin eserlerinde Büyük Vatan savaşı dönemi özel yer tutar. Bu dönemde birkaç piyes, altmışdan fazla şiir, ayrıca “Bakü’nün Destanı” adlı eserini yazmıştır.

Samed Vurgun’un savaştan sonraki dönem yapıtları da çok verimli olmuştur. Şair birbiri ardına “İnsan” (1945), “Muğan” (1948), “Aygün” (1950-51) ve “Zamanın Bayraktarı” (1952) eserlerini kaleme almıştır.

Samed Vurgun, hiçbir zaman ihtiyacı olan kişilere yardım etmekten kaçınmamış, Azerbaycan Bilimler Akademisi’nin başkan yardımcısı olarak görev yaptığı süre boyunca da herkese yardım etmeye çalışmıştır. Bu büyük vatanperver şair, Moskova’ya okumaya gönderdiği doktora öğrencilerinin ailelerine de yardım etmeyi, bursu az olanlara ise maddi kaynak sağlamayı kendisine borç bilmıştır. Ayrıca birçok ünlü bilim adamlarımızın da Bilimler Akademisi’ne girmesinde büyük rolü olmuştur.

Kazandığı saygı, sevgi ve başarılarla rağmen, Samed Vurgun da başka şairlerimiz gibi haksız yere çok üzülmüştür. 1953 yılında “Aygün” adlı eseri Vurgun’un aleyhtarları tarafından eleştirildi. Şairin Moskova’da yayımlanan “Şairin Hakları” başlıklı makalesi ise ona karşı saldırıların daha da keskinleşmesine neden olmuştur. O dönemki Cumhuriyet yönetiminin talimatı doğrultusunda Azerbaycan Yazarlar Birliği bu makalesini müzakere etti, şairin aleyhine mektup yazılarak Moskova’ya gönderildi. Onu milliyetçilikte suçlamışlar, Samed Vurgun’un şehirden çıkması yasaklanmıştır. Cumhuriyet yönetimi tarafından dram eserlerinin sahneden kaldırılmasına talimat verilmiş, hatta kitaplarının kütüphanelerden toplanmasına karar imzalanmıştı. 1953 yılının eylül ayında sevgili şairimizin hapsedilmesi için tutuklama kararı çıkar. Aynı yılın yazında Sovyetler Birliği yönetiminde yaşanan değişiklikler sonucunda bu tutuklama kararı kaldırılır.

Hayatının son yıllarında onun yazarlığının yeni aşamasında, saf şiir özellikleri taşıyan şiirleri dikkat çekiyor. Bu şiirlerde yaşama bağlılık, iyilik, dostluk ve diğer insani özellikleri yansıtmakla birlikte, büyük şairin vatan ve halk karşısındaki kutsal borcunun da tecessümü vardır. Samed Vurgun, 27 Mayıs 1956’da vefat etmiştir.

Ölümünden sonra bu vatansever halk şairinin adı Azerbaycanda sembol isimler arasında yerini aldı. Bakü’de, onun adını taşıyan parka muhteşem heykeli dikildi. Ayrıca Azerbaycan Rus Dram Tiyatrosu, büyük şairimizin ismini taşımaktadır. Azerbaycan’ın birçok şehirlerine Vurgun’un büst ve heykelleri konmuş, neredeyse bütün ilçelerinde onun adını taşıyan sokaklar, okullar kültür evleri, parklar açılmıştır. Şairin köyü Yukarı Salahlıda adına “Samed Vurgun Şiir Evi” kurulmuştur. Sadece ülkemizde değil, başka şehirlerde de şairin adını taşıyan binalar dahi vardır.

Bütün bunlar gösteriyor ki, tüm varlığı ile yurdunu, halkını seven, canını vatanına feda eden insanlar asla ölmüyor. Sürekli onu seven insanların kalbinde yaşamaya devam ediyor.

DEDİM DEMEDİ

Âşık Cemal DİVANÎ

Dedim güzel şu dumanlı dağ benim
Demedi üstünde kar ben olsaydım
Dedim dolaştığım bahçe bağ benim
Demedi dalında bar ben olaydım

Dedim sana tesir etmez mi sözüm
Demedi bu hale alışık özüm
Dedim bilir misin neden yaş gözüm
Demedi bildiğin sır ben olaydım

Dedim garip yerdir ilim bucağım
Demedi âlemde bir oyuncağım
Dedim çok yıl oldu yanmaz ocağım
Demedi bağrına nar ben olaydım

Dedim yaraladın her bir azamı
Demedi olsaydın gönül rızamı
Dedim aşkın verdi ölüm cezamı
Demedi çıktığın dar ben olaydım.

Dedim *Cemal Divanî*'de ta ezel
Demedi her gövde dökecek gazel
Dedim yalnız mısın emsalsiz güzel
Demedi seversen yar ben olaydım

MUAMMA

Halil KARACA

Dağları taşları güneşi ayı
Sorgusuz sualsiz yaratan vardır
Hikmeti bilinmez çöz muammayı
Gökleri direksiz bir tutan vardır

Âlemi yarattı insi ve cini
Saymakla tükenmez yüzü yüz bini
Secde et emrine uymadı hani
Elbette secdeye bir yatan vardır

Nefis, dizginini koparmış bir at
Gece-gündüz demez vermiyor rahat
Babası dese de “gel kurtul evlat”
Gemiye binmeyip bir batan vardır

Başına iş açtı gördüğü rüya
Oyun oynar iken kurt yemiş güya
Evlat neden çekmez geldiği soya
Kardeşi kervana bir satan vardır

Mal makam şöhret insanı vurdu
Nefis azgınlaştı şehvet kudurdu
Yarılan denize girince ordu
Suda ölüp kumda bir yatan vardır

Hayaller çürüdü koktu umutlar
Köleler çaresiz zalimi kutlar
Bir baltayla yere düşünce putlar
Mancınıkla nara bir atan vardır

Her şey Onun için Onun adına
Parmağı can verdi kuru oduna
Mahşerde *Karacam* gelsek yâdına
Sıratın düşeni bir tutan vardır

‘HECE TAŞLARI’ ÜZERİNE

İrfan GÖRKAŞ

Ey dost,

Hemen belirtmeliyim ki dostu ‘aziz’le mi nitelemeliydim yoksa ‘kadim’le mi? Bilemedim. O nedenle hitabımda sadece/salt ‘dost’u tercih ettim.

İmdi geçen gün Hece Taşları’nın 4. Sayısının mailinde, dergiyi okuyup düşüncelerimi paylaşmamın zat-ı âlinizi mutlu edeceğini ifade etmişsiniz. Tabii ki memnuniyetle okuyabilir, üzerinde düşünebilirim. Çünkü Hece Taşları, mailimde görünüyverdiğinde, getirdiği dost sıcaklığıyla içimi ısıttı, terennüm ettiği dost şiirleriyle hüznümü dağıttı. Çünkü o fakiri dostla buluşturdu, dostla yüz yüze getirdi. Ancak dostu dostla buluşturan bir şiir ve edebiyat dergisi söz konusu olduğunda fakirin düşüncelerinin kıymet-i harbiyesinden ne kadar söz edilebilir onu bilmiyorum.

Ey dost, söze bizim oralardan başlamalıyım. Biliyorsun ki hece taşı, bizim oralarda, ‘mezar taşı’na deniyordu. Bu durumda şu soruyu sormam gerekiyor: Gerçekte mezar taşı nedir? Onu diğer taşlardan ayıran şey/ler ne/ler/dir?

Soruyu düşündüğümde bir sözlüğe baktım. Sözlük hece taşını, bizim oralardaki kullanıma benzer şekilde, ‘halk ağzında mezar taşı’ diye veriyordu. Sözlüğe bakılırsa Hece taşını mezar taşından ayıran şeydi, ‘halk ağzı’ydı.

Bir başkası ‘mezar taşı anlamına gelen’ dedikten sonra ‘Yunus Emre’nin mısralarında yer alan tamlama’ diye ilave ediyordu. Bu demekti ki Yunus Emre, şiirinde mezar karşılığında ‘halk ağzı’ nı kullanmıştı. Merak ettim, Koca mütefekkir Yunus’a baktım.

Yunus, mezarı, mezarda yatandan, yani ‘göçen/ölü’den hareketle tanımlıyordu. Ölü, yalancı dünyaya konup göçen kimseydi. Üzerinde otlar bitendi. O bir değil birçoktu. Kimi masum, kimi güzel yiğitlerdi. Tenleri toprağa gark olmuştu. Bütün bunlar ‘takdir’di. Hem öyle bir takdir ki onların kirpikleri, kaşları dökülmüştü. Sadece geriye kalan tek bir şey vardı: “Başları ucunda hece taşları”.

Öyleyse diyebilirim ki hece taşlarının gerçekte iki anlamı vardı. Birincisi sözlüklerin ‘halk ağzı’ dediği, bizim oralardaki anlamdı. Yunus Emre onu almış, şiirinde kullanmış, hece taşının hakikatini ortaya koymuştu. Ölüden geriye kalan, ölünün başı ucundaki hece taşları. Bu demektir ki mezar taşının hakikati iki şeyi içeriyordu. Birisi olanı, bozulanı ve yok olanı. İkincisi geriye kalanı, kalıcı olanı. Birincisi toprağa gark olmuş ölüydü, ikincisi mezar taşının kendisi. Her ikisi bir hakikatti. Bu bağlamda denilebilir ki ikincisi birincisinin remzidir. Böylece okuyucu birincisinden ikincisine ulaşıyordu. İkinci olarak ikincisi, birincisinden daha ötesini imliyor, ötelevi sezdiriyordu. Yunus bu durumu kader/takdir olarak ifade ediyordu. Bu iki sebeple Hece taşları vuslatın bir aracıydı. Araç bir taraftan olanı, bozulanı, değişeni, diğer taraftan kalanı, kalıcı olanı işaret ediyordu.

Ey dost, ikinci hece taşları, bizim oralardaki hece taşlarından oldukça farklı bir hece taşları anlamını içeriyor. İkinci hece taşları, öncelikle açtığımda mailimde beliriveren bir hece taşlarıydı. Mailimdeki hece taşları dost sıcaklığının, dost estetiğinin elektronik bir biçimiydi. Her sayısı aksatılmadan ulaşan bir ‘şiir dergisi’. Elektronik (e) bir dergi. Bu demektir ki Hece Taşları elektronik dergideki şiirlerdi. Elektronik veya bir başka tür şiir dergisi nasıl olurdu, bilmiyorum. Bu ifadem, edebi dergileri hiç görmedim, bilmiyorum anlamına gelmemektedir. Benim için ‘edebi dergi’ anlamıyla Hece Taşları, elektronik de olsa dostla aramızdaki aziz/kadim bağıdı. Bu husus onun özel-farklı anlamını oluşturmaktadır. O nedenle bir şiir dergisinin mahiyetine dair merakım ve tecessüsle yüklü gözlerim beni Hece Taşları’nın ilk sayısına götürdü.

Ey dost ilk sayıda tanımladığınız ‘hece taşları’ giriş yazısı, bir şiir dergisinin mahiyetinin ipuçlarını veriyor gibiydi. Dostun ilk sayı tanımlamasına bakılırsa, öncelikle hece taşları, edebiyat ülkesine ait bir varlık, geleneksel eski deyimiyse bir ‘mevcud/iyet’ olarak görünmekteydi.

Edebiyatın bir diğer adı, ‘tefekür’ olarak belirtilmişti.

Edebiyat yahut tefekkür ülkesinin etrafı ise surlarla kaplıydı. Surlar girişe izin vermiyordu. Ülkeye giriş ancak surda bir gedik açmakla mümkündü.

Surda gedik açmak ise bir cehdi, bir gayreti, bir çabayı gerektirmekteydi. İşte bu cehd, şiir cehdidir ve şiir cehdi sevdasız olmazdı, olamıyordu. Seveda ise ancak nefsin üstüne basarak yürümek, yola düşmek ve yolda yürümek, yoldaş/haldaş olmakla mümkündü. Yani hem yolda olmak, hem yoldaş bulmak gerekmektedir. Geleneğin teknik terimiyle hareket. Hareket varsa, bir hareket ettiren, harekete geçiren de olmalıydı. Geleneğimizin bir diğer deyişiyle bu hareket hali ‘fethe, yani fetih yolculuğuna çıkmak’tı. Özel terimle, şiir yazmaktı. Şiir ise bilgisiz ve rehber/usta/siz gerçekleştiremezdi. Bunlar dostun ‘şiir anlayışı’ydı, yolun rehberi ise ‘gelenek’ti.

Ey dost, Hece Taşlarını temellendiren bu ifadelerin, aynı zamanda kadim dostun hareketini/yolunu/fethini anlattığını biliyorum. Yani dost, Hece Taşlarında dostu ve çıktığı yolculuğu anlatıyordu. Öyle anlaşıyor ki dost, tek başına bir yola çıkmıştı. Çıktığı bu yolculukta kervana kaç adamın katılacağını merak ediyordu. Sevgi/li/yle çıkılan bir Şiir/Fetih yolculuğunda acaba nicelik önemli miydi? Niceliğin önemli olduğu fetihleri tabii ki gelenekten örnekleyebilirsiniz. Ancak en az onlar kadar niteliği önemseyen fetih geleneklerinin varlığını da biliyoruz. O halde aziz dost niceliğe takılmamalıdır. Önemli olanın, karınca misali ‘yolda olmak’, Sakarya misali ‘şiire akmak’ diye düşünüyorum. Zat-ı âliniz, bu hususu geçmişle gelecek arasında inşa edilen bir köprü olarak tanımlıyor, remzini “Mostar Köprüsü” gibi aslına uygun olarak yeniden inşası diye ifade ediyorsunuz. Ancak kalıcı bir köprünün tek başına inşa edilmesi zorluğunun da farkındayım, bu anlamda size katılmaktayım. Keşke şair olsaydım da köprü inşasında yolunuza katkıda bulunabilseydim.

Hece taşlarının mahiyetini, temellendirmenizde yer alan Rehber kavramının sadece gelenek olmadığının, ilaveten aynı zamanda ‘çıkılan yolda, gölgesinden uzun adamlar’ı imlediğini görüyorum. Bunun anlamı, rehberler, gelenekte ‘izleri’ olanlardır. Hece Taşlarındaki dost ise çıktığı şiir/fetih yolunda izlere basa basa yürüyerek, izlerden hareketle yeni bir yol açma gayreti içindedir. Diğer bir deyimle dost, bir ‘yeni rehber’ olma iddiasındadır. Bu demektir ki Hece Taşları, rehberlerin izlerinden hareket eden bir rehberle çıkılan yoldur, bir şiir yoludur. Doğal olarak bu yolun dergisi, bir şiir dergisi olarak Hece Taşları’dır.

Aziz dost, buraya kadar belirttiklerim, Hece Taşları’nın olanları. Oysa bir mevcudiyet olarak Hece taşlarının bir de olması gerekenleri var. Öncelikle Hece Taşları, hece taşları olmalı. Bununla iki şeyi kastediyorum. Birincisi tasavvufun terimiyle ‘kendisi’ olmalı. Kendisi olmak, kendini bilmekle mümkündür. Kendini bilmek ise bir mevcudiyeti ‘rabb’ine götürür. Yani vuslatı gerçekleştirir. Her biri bir şiir olan Hece Taşları işte bu vuslatın aracı olmalıdır. Bunun diğer adı, kesretten vahdete, Cemal’den Cemil’e gitmektir. İşte bu hem dostun hem Hece Taşlarının şiir yolu ve anlayışıdır. Diğer adıyla sizin ‘gelenek’ dediğiniz şey.

İkinci olması gereken, Hece taşlarının hece taşlarını içermesidir. Teşbihte hata olmaz demişler, kastettiğim ‘içindekinin içinde olmak (Fihi mafih)’ gibi bir şey. İçindekinin içinde olmaya, aslında, ilk sayıda bir başlangıç yapılmış, ama daha sonra arkası gelmemiş. Oysa biz yeni bir yol açacak isek, açtığımız bu yol önceki izlerin izlerini taşıyacaksa, bu demektir ki Hece Taşları, öncelikle hece taşlarının izlerini içermeli. Yani olan, değişen, yeniden mevcudiyet kazanan Hece Taşları, Selçuklulardan başlayan, Osmanlıda zirveleşen, ebediliğin, kalıcılığın sembolü/remzi haline gelen hece taşlarını sayfalarına taşımaları, onları içine almalı, yani onların her birisine bir sayıda görüntüsüyle birlikte yazısına/şiirine yer vermelidir. Böylece girişte sözünü ettiğimiz hece taşlarındaki ebedilik, kalıcılık ‘yeni Hece Taşları’nda yeniden mevcudiyet kazanacak ve iki hece taşının anlamlı vuslatı gerçekleşecektir.

Selam ve dua ile.

MEVLÂNÂ'YA SESLENİŞ**İsmail ÖZMEL**

Mevlânâ, Mevlânâ anlat Mevlânâ
Seven gönüllere kanat Mevlânâ

Bir dost selâmıdır nolur kabul et
Ya feyzin ver ya sohbeti dahil et
Seven gönüllere bir derman lütfet

Mevlânâ, Mevlânâ anlat Mevlânâ
Seven gönüllere kanat Mevlânâ

Gönül sarhoşları geldi Konya'ya
Himmet et nasip ver tutsun bu maya
Semazenler çıksın dostu bulmaya

Mevlânâ, Mevlânâ anlat Mevlânâ
Seven gönüllere kanat Mevlânâ

Dereler coşunca sığmaz kabına
Bir su gibi aktık geldik kapına
Kalpleri şevkinle sardı bu mânâ

Mevlânâ Mevlânâ yol aç Mevlânâ
Mahzun gönüllere ilaç Mevlânâ

YANDIM GÜZEL**Hilmi AYDIN**

Sözde değil bu sevdamız
Ateşlerde yandım güzel
Söndürmeye yaş dökersin
İbrahim'i andım güzel

Çile benim yoldaşımdır
Evvel ahir kardaşımdır
Acı ne ki hep aşımıdır
Ekmeğimi bandım güzel

Aşk benziyor bir düğüme
Aldanma hiç güldüğüme
İnanmazsın öldüğüme
Gözlerinde dondum güzel

Yaşıyorsam sebep sevgin
Susuyorsam edep sevgin
Ağlıyorsam hep hep sevgin
Gözyaşına kandım güzel

"Biri" söyler biri susar
Zülûflerin beni asar
Korkuyorum zulmet basar
Saçlarındır sandım güzel

SEVGİ IRMAĞI**Ahmet AYAZ**

Bir sevgi ırmağına düşen bir damla suda
 Et kemik yığınının nasıl toplanıyor kan
 Ezan ile uyandım kahrı çok zor dünyada
 Ayılmaz bir uykuda eriyip gitti zaman

Ne çözülmez bulmaca ne derunî dildeyim
 Ölülere armağan bir fâtiha yollarım
 Gizlenecek yerim yok ben hangi gönüldeyim
 Her gün Hakk'a niyazda yoruluyor kollarım

Bir velvele koparken göçenlerin ardında
 Bakarım diğer yanda cümbüşle düğün dernek
 Çok geçmez baykuş öter onların da yurdunda
 Gönlüme hüznün dolar denmez neyime gerek

Ayaz'ım belki bir gün ayazlı bir gecede
 Dilerim meleklerle dilim bülbüle kese
 İkbali iyi gide adımla dört hecede
 Cehennem denen nârdaki bir serin rüzgâr ese

ALLAH DİYOR**Atilla ERTUĞRUL**

O yarattı kâinatı
 Gel de bırak bu inadı
 Bak her yanda var sanatı
 Güller Allah Allah diyor

Direksiz sema ve gökler
 Güneş ay yıldız felekler
 İnsi cin cümle melekler
 Kullar Allah Allah diyor

Nâra yanan pervaneler
 Aklı noksan divaneler
 Derde derman avaneler
 Yollar Allah Allah diyor

Derde düşen dertli kullar
 Issız kuru susuz çöller
 Gülistanda açan güller
 Dallar Allah Allah diyor

Seherler de öten bülbül
 Mor menekşe susam sümbül
 Hak aşkıyla yanan gönül
 Diller Allah Allah diyor

Yeryüzünde dağlar taşlar
 Gökyüzünde uçan kuşlar
 Allah deyip düşen yaşlar
 Seller Allah Allah diyor

Hem yazımız hem kışımız
 Hava su ekmek aşımız
 Hakka eğilen başımız
 Haller Allah Allah diyor

Şeyrani Hakk der dilimiz
 Resule gider yolumuz
 Hem sağımız hem solumuz
 Kollar Allah Allah diyor

"İSİMLE ATEŞ -II-"**Celalettin KURT**

İsimle ateşin kıyısında
Bir el tutar bir el iter kıyıya
Sular başında sular var ama
Yusuf oldum düştüm susuz kuyuya
Ah! İmbatlarda eyvahlarda
Muhtacım aşk içre üç damla suya
İsimle ateşin kıyısında

İsimle ateşin kıyısında
Üç adım ötemde üç boy uçurum
Ya göğsü çıkmalı ya inmeliyim
İflah etmez beni bu yaman durum
Arasam uzakta bir yürek şehri
Buna getiremem ince bir yorum
İsimle ateşin kıyısında

İsimle ateşin kıyısında
Hesaplar karıştı tutmaz çetele
Ve siyah ve beyaz iki ayrı renk
Çizgisi uymuyor doğru cetvele
Fırtına kasırga içimde benim
Kopuyor ruhumda görklü velvele
İsimle ateşin kıyısında

İsimle ateşin kıyısında
Biliyorum aşka giden yollar var
Sabâ makamında ağırlarken dua
Kavisinden tutunacak dallar var
Ben bende gizliyim sırlarım bende
Daha göreceğim nice allar var
İsimle ateşin kıyısında

SAMED VURGUN VE HALK DİLİ

Sevil MEHTİYEVA

XX. Yüzyılda Azerbaycan şiirinin ak saçlı kartalı Samed Vurgun gerçek anlamda halk şairi, halk sanatkarı idi. O aramızdan zamansız ayrılmasaydı "Azerbaycan" destanını yazacaktı. Şairin hayata geçmeyen eserlerinden farklı parçalar bugün elimizdedir

*El bilir ki sən mənimsən
Yurdum yuvam məskənimdən
Anam doğma vətənimdən
Ayrılarımı könül candan
Azərbaycan Azərbaycan!*

Buradaki açık görüş, açık ifade tarzı sebebiyle bu şiiri halk ezberlemiş, daha sonra da bu şiir Azerbaycan halkının milli marşına dönüşmüştür.

Milli cumhuriyetlerin en büyük yazar ve şairleri, Samed Vurgun şiirini bir örnek olarak görmüş, edebi zevki ondan öğrenmiş, ondan beslenmişlerdir. Samed Vurgun şiiri yüksek bilimsel, sosyal-felsefi içerikli kamil bir şiirdir. Fakat Vurgun'un şiirini yaşatan öncelikle bu şiirin dil malzemesinin yerliliği, milliliği, genel halk dili kaynaklarına ve folkloruna olan bağlılığıdır. Samed Vurgun'un eserlerindeki en büyük kahramanlar Azerbaycan ve doğadır. Milli cumhuriyetlerin en büyük yazar ve şairleri Samed Vurgun şiirini bir örnek olarak görmüş, ondan öğrenmiş, ondan beslenmişlerdir.

*Maral gəzər asta-asta
Enib gələr çeşmə üstə
Gözüm yolda, könlüm səsdə
Deyin necə dözümlər dağlar*

Samed Vurgun şiiri mazmunca ne kadar yüksek, çok yönlü ve olumlu anlamda karmaşık, onun ifade formu da o kadar sade ve net ifadeleri içerir. Kısacası, onun şiir dili gerçek bir halk edebiyatı dili örneğidir. Onun şiirlerinin böyle yüksek düzeye çıkmasının birinci sebebi onun derin gölgeler ve köklerle Azerbaycan halk diline olan bağlılığıdır. Bu şiir çağdaş Azerbaycan edebi dilinin gelişmiş ve parlak, sahil bir örneğidir.

Samed Vurgun şiirinin her mısrası, her paragrafı bilinçli biçimde halk dilinden alınan öğelerle doludur. O, fikrini ifade edebilecek kelimelere bir dil bilimci inceliği ile yaklaşır ve bu sözlerin halk konuşmasında kullanılan şeklini seçip kullanır. Böylece şair, kelime üzerinde "seçmə-əvəzetmə" ameliyatı yaparak bu zamana kadar sadece halk dilinde kalmış olan kelimeleri şiirine dahil eder. Samed Vurgun'un edebi dilimizin zenginleşmesinde, temizlenmesinde, istikrara kavuşmasında ve gelişimindeki katkıları onun bu nitelikleriyle ilgilidir. Bir zamanlar Hatâi, Nesîmi, Fuzûli, Vâkıf, Ahundov gibi dahiler bu işin ilk temel taşını koymuşlar. Samed Vurgun şiirinde ise bu iş tamamlanmıştır.

Evet, Samed Vurgun aslında gerçek bir halk şairidir. Halka bağlılık Vurgun şiirinin şah damarıdır. Vurgun şiirinin gücü, halka bağlılık ve estetik bedii birlikle, çağdaşlık ve tarihçiliğin birliği ile izah edilebilir. Bu yüzden o, daima yaşıyor. Sanki şair kendisi de bunu zamanında hissetmiş, sezmıştır.

*Həyat üçün doğulmuşam yaranışından
Şeir, sənət aləminə nur saçacağam.*

Samed Vurgun "dolaşib aləmi Loğman kimi mənə gəzərək" XX. yüzyıl Azerbaycan şiirinin şah eserleri sayılan derin felsefi düşünceleri terennüm eden kamil örnekler de vermiştir. Bu sebeple Samed Vurgun standart klasik kalıplardan bilinçli şekilde uzaklaşmış, halk dili söz ve ifadelerini tercih etmiştir.

Samet Vurgun şiirinin halkla organik biçimde bağlılığı nerelerde göze çarpmaktadır? Bunu her şeyden önce, Vurgun şiirinin kelime hazinesinde aramak gerekir. Onun şiirlerine uzman gözüyle bakıldığında Azerbaycan halk dilinin net elementləri - xüsusi ekspressiv-emosional anlamlı sözler manzarası göz önünde canlanır: *çıraq, kəsər, yaraq, saxlanc, baxçacıq, evciyaz, qızcığaz, sənciyaz, quşcuğaz, incik, yerəbaxan, qədərbilməz, çörəkbasan, duzitirən, ağzı xeyir* sözlü, *tamaşa boyu, çadır-çadır (gəzmək), gülə-gülə, qarış-qarış (dolanmaq), narın-narın, atək-atək, qucaq-qucaq, zolaq-zolaq (yerin bağı), ağız-ağız (konuşuluyor); gülə-gülə, qarış-qarış (dolanmaq), narın-narın, atək-atək, qucaq-qucaq, zolaq-zolaq (yerin bağı), gülə-gülə, qarış-qarış (dolanmaq), narın-narın, atək-atək, qucaq-qucaq, zolaq-zolaq (yerin bağı), ağız-ağız (konuşuluyor); Ayrıca halk konuşmasında özel ekspressiv anlamlar veren dümsükləmək, ilişdirmək, çalmaq (vurmaq), kirmək, yaşınmaq, yaxmaq (Paqonlardan ocaq yaxdın generallar başında), qurşanmaq (silaha), dəlmək, girişmək, dırmaşmaq, kirmişcə vs.*

Kelimeler Samed Vurgun şiirine tazelik veriyor, onun eserlerinin değerini artırıyor. Şu veya bu eserin sanatsal değerinden bahsederken, halk dilinin yüzlerce yıllık incileri olan deyimlere, söz bileşiklerine, atasözleri ve sorunlarına ne kadar yer verildiğine bakılmalıdır. Çünkü her yazar ve şairin deyimleri kullanması ve yenilerini türetmesi halkın edebi dilinin gelişmesinde önemli etkenlerdendir.

Bu anlamda Samed Vurgun'un yaptıkları üst düzeydedir. O, halk arasında yüzyıllarca yaşayan; *gen düşmək, əl açmaq, dastan bağlamaq, yerdən ayağını üzmək, baş alıb getmək, gözü yolda, könlü səsdə, kitab bağlamaq, çırağı sönmək, çırağı yanmaq, gün verməmək, mat qoymaq, murdar olmaq, dilə düşmək, qan-tərə batmaq, ayrıca da, elin haqqı-sayı haram qurdla qiyamətə qalmaq (çox yaşamaq), Nə tufəngin çaxmağıdır, nə süngünün toxmağı, aqlını başına yığmaq, Nə ölüyə pay göstərir, nə diriyyə hay verər; O bir dövlət quşudur ki, hər eyvana uçub qonmaz; hər şey öz suyunu ürəkdən içər; Boynunda bu qədər haqqı-sayım var; Hıy vursan, bu gen dünya düşmənlərə dar kəsilər* vb. deyimler ve ifadeler Samed Vurgun şiirini güzelleştiren, ona milli renk veren halk diliyle ortaktır. Genel olarak, Samed Vurgun şiirinde geçmişin güzel geleneklerine, baba-evlat kelamına özel bir sevgi, saygı duyulur. Bu nedenle, atalarımızın bıraktığı sabit cümle yapılarına çoğu zaman müdahale etmiyor, öylece kullanıyor.

Samed Vurgun 50 yıl yaşadı. Ancak zengin ve çok yönlü sanatsal yaratıcılığı ile, sanki yüzyıla denk bir ömrü geride bıraktı. Çok yoğun geçen bir yaşam sebebiyle Samed Vurgun erken yaşlandı. Onun arkadaşları da, düşmanları da şairin zamanından önce yaşlanmasına katkıda bulundular diyebiliriz. Ancak diğerleri tarihin tozlu sayfalarına gömülürken o, halkın içinden gelen biri olarak hem halkın hafızasına hem de edebî ifade tarzıyla da edebiyatımızın hafızasına kazınmıştır.

Samed Vurgun şiiri sanatsal desenini halk diline ait renkli ifadeler oluşturur. Örneğin, Samed Vurgun'da birçok insanın gıpta ettiği olağanüstü bir vatan sevgisi vardır: Hatta canını da Vatan toprağına adanmıştı:

*Vaxtsız əcəl məndən uzaq dayan dur
Qürbət eldə can vermərəm ölümə
Qılıncını məndən uzaq dolandır
Onu bil ki, qələm aldım əlimə
Qürbət eldə can vermərəm ölümə*

Şiirin içeriğindeki erkek kudretini vermek için şair oldukça güçlü ifadeler kullanmıştır. *Can vermem ölümə, kalem aldım elime, kılıcını benden uzak dolandır* ifadelerindeki metanet, kudret, gramer ifade açısından şairin kelime ve ifadeleri titizlikle seçebilme yeteneğinden haber verir. Samed Vurgun şiirinin dilinde halka bağlılık ilkesi benimsenmiştir. Halk dilinde yaygın basit cümle tipleri şairin şiir dilini süsleyen dil birimlerindedir. Bu, şekerli, az sözle çok şey söylemek deyimiyle izah edilebilir. Basit cümle şairin elinde sanki ressam fırçasıdır. Ressamın renklerden güzel doğa manzaraları yaratması gibi, şair de kelimeleriyle basit ama görünen, canlı hayat tabloları yaratıyor:

*Lənkəranın gülü rəng-rəng
Yurdumuzun qızları tək
Dəmlə çayı, tək ver görək
Anamın dilbər gəlini,
Yadlara açma əlini.*

Yahut:

*Min Qazaxda köhlən ata
Yalmanına yata-yata
At qan-tərə bata-bata
Göy yaylaqlar belinə qalx
Kəpəz dağdan Göy-gölə bax.*

Şart, sebep-sonuç bildiren karmaşık yapıları cümleler ve birleşik zamanlı fiil kullanımları şairin anlamlı felsefi düşüncelerinin temel ifade aracıdır.

Samed Vurgun'un şiir levhaları o kadar canlıdır ki, okuyucu kendini o manzaranın içinde hisseder. Böyle durumlarda okuyucu sadece seyirci olarak değil, kendini aynı manzaranın kucağında katılımcı olarak hisseder. Tüm bunlar bir yandan şiir sanatıyla, şairin sanatsal hayali ile ilgiliyse, diğer taraftan şairin şiir dilinin halka bağlılığı ile de ilgilidir. Halka bağlılık ve sanatkarlık ise birbirini tamamlayan kavramlardır.

Azerbaycan halkı yaşadıkça Samed Vurgun yaşayacak, onun şiiri kuşaktan kuşağa armağan edilecektir. Bunu öncelikle Vurgun şiirinin halk ruhu, şiirlerindeki ince anlamlı kelime ve ifadeler garanti ediyor.

Allah Samed Vurgun'a rahmet eylesin.

ŞİİRİN HASINA DAİR

Mustafa OĞUZ

"Bir başıma kalsam şeh-i devrâna kul olmam
Vîrân olası hânede evlâd ü iyâl var"

Her şeyde hassas ve titiz olan bir ecdadın torunlarıyız. Göğsümüzü kabartacak şanlı bir tarihimiz ve medeniyetimiz var. Aşkımızı ve ruhumuzu yansıtmışız medeniyetimize. Gönül ve aşk medeniyeti desek yanlış olmaz. Ferhat'a dağları deldiren de aşkı değil miydi? Şiirde de zengin bir hazine bırakıp giden ustalarımız rahat ve estetik söylemi yakalamış, kelâmı israf etmemiş, ince elemiş, sık dokumuş ve şiir binasını inşa etmiş. Ölçüsüyle, hesabıyla... Nesirden çok şiire rağbet etmiş milletimiz. Bu tercih sözü uzatmadan kısaca söyleyivermek içindir.

Milletimizin inceliği, ustalığı, estetiği yüklediği şiirin bugününe gelindiğinde, şiirimizin üzerinde kara bulut gibi dolaşan bir "anlaşılmazlık" meselesi var. Modern şiire vakıf olmayan insanlar, şiirden bir anlam çıkaramıyor ve dönüp bakmıyor bir daha elindeki metne. İmge yoğunluğu, dolaylı anlatım: yazılmış şiir. Şiir yazılmaz aslında, söylenir. İnsanı baştan ayağa titreten, ürperten bir haz içindeyken insanın dilinden dökülür şiir. Şiir, hayatın bir kesitini bir anlık yakalama ve bu yakalamaya sadece şairin verebildiği anlamı kelimelerle âbideye dönüştürme ve insanlara o bakış açısıyla şiirin kendi doğallığı içinde sunma, söyleme olayıdır. Yani şiirin hası söylenendir. Attila İlhan'ın Pia'sı gibi, Sezai Karakoç'un Sürgün Ülkeden Başkentler Başkentine'si gibi...

Şiir, bir sestir; estetikdir ve bu niteliklere doğal bir süreçte sahip olur. Şair, bu süreçte sesi ve estetiği yakalayabilmek için bir çocuğu sevindirir, neşelendirir, bir insanı memnun eder gibi temel malzemesi olan kelimeleri memnun etmelidir. Ama sıradan, anlam derinliği olmayan kelimeleri değil. Şiirselliği olan, şiirsel bir söyleyişe, müzikaliteye sahip kelimeleri... Şiirde özel anlam kazanan kelimeler şiir dilini bir üst dil kılmakta ve bu üst dili de doğal olarak herkes anlayamamaktadır. Günümüz şiiri bu dili ile Divan şiirine benzemektedir. Böyle olunca da bu durum Divan şiirinin halktan kopuk, yüksek zümre şiiri olduğunu ileri sürenlerin görüşünün yanına günümüz şiirinin de yüksek zümreye hitap ettiği düşüncesini ilave etmek için bir delil oluşturmaktadır. Kimileri bu durumu karalama safhasına kadar götürüyor. Merhum Zarifoğlu bu durumla ilgili olarak: "Ben botanikten anlamam, ama botaniği karalamam." ifadeleriyle değişik bir bakış açısı ortaya koyuyordu.

Gerçekten öyle mi olmalıydı. Herkese hitap etmemeli miydi, şiir? İnsanlar, modern şiiri anlamıyorsa susmalı, görmemezlikten gelmeli miydi? Modern şiiri okumanın ve anlamının bir rehberi mi olmalıydı? Bu durumu kabullenmek şiirin sahasını oldukça daraltır ve şiir ölüyor mu tartışmalarını getirir. Modernizmin şiire yer bırakmayan yoğunluğunda, şiir eriyip gider. Bunu kabullenmek acı... Bu duruma karşı çıkmalı ve şiirin hasına yönelmeli, diyorum.

"Şairim

Zîfiri karanlıkta gelse şiirin hası

Ayak seslerinden tanırım

Ne zaman bir köy türküsü duysam

Şairliğimden utanırım

Şairim

Şiirin gerçeğini köy türkülerinde bulmuşum

Türkülerle yunmuş yıkanmış dilim

Onlarla ağlamış onlarla gülmüşüm."

.....
"Onlar kadar sahici

Onlar kadar gerçek

İnsancasına, erkekçesine

Bana bir bardak su dercesine

Bir türkü söylemeden gidersem yanarım."¹

Şair Bedri Rahmi'nin ifade ettiği: "Bana bir bardak su dercesine" rahat şiir söylemini yakalamak, şiirle okuru orta noktada buluşturacaktır. Halkta yansımasını bulan şiir de bu rahat söylemi yakalamış olanlardır. Bir şair, bunu ne kadar yakalayabilmişse o kadar uzun soluklu şiir söyleyebilir. Bugünlerde müziğimizde klâsik olana, nostaljiye bir dönüş var. Herkes türkünün güzelliğine, vazgeçilmezliğine ve eskimezliğine vurgun...

Türkü söylemek, vazgeçilmez oldu. Müziğimiz açısından elbette sevindirici bir durum. Bu dönüş şiirde niçin olmasın. Tutup şairler, halk şiiri yazsın demiyorum, ama türkülerin rahat söyleyişi, doğallığı ve anlaşılabilirliği bir hazine gibi duruyor karşımızda.

Aziz Dostum Ali Çolak, bir mektubunda konuyla ilgili düşüncelerini ve tavsiyelerini şöyle yazmıştı bana: "Aslında dili en öz ve duru biçimde yine halk söyler. Konuşur, bilir demiyorum, söyler. Şiir de bir söylemedir. Bizim insanımız, soyutlamayı, mecazı, mecaz içinde duruluğu çok iyi becerir. Eğer söyleyişini kolay, akıcı ve duru kılmak istiyorsan halkın (ârif olanların) sohbetini dinle, kahvelere, kasaba, manava git, neyi nasıl söylüyor, dinle. Onların anlattığını anlatmayacaksın elbette. Kendi anlatacaklarını, fazlalıklardan arınmış biçimde onlar gibi söyleyivereceksin. Bak ne diyor Nabi:

*"Nakş-i safâ sahîfe-i âlemde kalmamış
Büy-i vefâ hamîre-i Âdemde kalmamış."*

Amma Ziya Paşa, daha güzel der:

*"Nevcûvân sevmekte ben pirânı ta'yîp eylemem
Hüsn olur kim seyrederken ihtiyâr elden gider."*

Bedri Rahmi'nin imrendiği halk ozanları gibi Halk edebiyatımızın ozanları, âşıkları bir bardak su içercesine rahatça şiir söyleyebilmişlerdir. Mesela Karacaoğlu'nın dilinden dökülüvermiş bir dörtlüğü alalım:

*"Sevdiğim altın kadehten
İçtikçe güzel olursun
Al rengini mâhün yüzüne
Saçtıkça güzel olursun"*

Bunun gibi örnek verilebilecek nice türkümüz, uzun havamız var.

*"Allı turnam bizim ele varırsan
Şeker söyle, kaymak söyle, bal söyle"*

*"Ne ağlarsın benim zülf-i siyahım
Bu da gelir, bu da geçer ağlama
Göklere erişti feryâd u ahım
Bu da gelir, bu da geçer ağlama."*

Günümüz şiiri ve şiir dili için türkülerdeki anlatım, üslûp elbette örtüşmemektedir. Şairler, daha gizemli bir üslûbun peşinde. Oysa modern şiiri bir anıta dönüştüren şairlerimizin şiirlerinde de bu sade ve berrak anlatım mevcut. Sezai Karakoç, Mehmet Ragıp Karcı, Erdem Bayazıt, Hüseyin Atlansoy, Fatma Şengil Süzer gibi şairler, has şiir vadisinden seslenmişler, o iklimin soluğunu taşımışlardır mısralarına.

*"Bütün şiirlerde söylediğim sensin
Suna dedimse sen Leyla dedimse sensin
Seni saklamak için görüntülerinden faydalandım Salome'nin Belkıs'ın
Saklamaya çalışmam öylesine aşıkârsın bellisin
Kuşlar uçar senin gönlünü taklit için
Devşirir bahar çiçeklerini
Deniz gözlerinden alır sonsuzluğun haberini
Ey gönüllerin en yumuşağı en derini
Sevgili
En sevgili
Ey sevgili!
Uzatma dünya sürgünümü benim."*

*"Ülkendeki kuşlardan ne haber vardır
Mezarlardan bile yükselen bir bahar vardır
Aşk celladından ne çıkar madem ki yar vardır
Yoktan da vardan da ötede bir Var vardır
Hep suç bende değil beni yakıp yıkan bir nazar vardır
O şarkıya özenip söylenecek mısralar vardır
Sakın kader deme kaderin üstünde bir kader vardır
Ne yapsalar boş göklerden gelen bir karar vardır
Gün batsa ne olur geceyi onaran bir mimar vardır
Yanmışsam külümden yapılan bir hisar vardır
Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır
Sırların sırrına ermek için sende anahtar vardır
Göğsünde sürgününi geri çağırın bir damar vardır
Senden umut kesmem kalbinde merhamet adlı bir çınar vardır"*

*Sevgili
Ey sevgili!
En sevgili"*

*"Ve güldün rengârenk yağmurlar yağdı
İnsanı ağlatan yağmurlar yağdı
Yaralı bir ceylân gözleri kadar sıcak
Yaralı bir ceylân kalbi gibi içli bir sesin vardı."*

Yukarıya bazı bölümlerini aldığım şiirlerinde Sezai Karakoç, has şiiri söylemiş bir şair olarak duruyor. Bunun yanı sıra, adına şiir denen, ama şiir vadisine varamamış, söz yığınlarına sayısız örnek verilebilir. Bir anlam çıkarmak, estetik bir zevk almak ve hatta ezberlemek için olağanüstü gayret sarf etmeniz gereklidir.

Yer yer değişik ortamlarda bu tarz şiiri savunmak zorunda kalmışım. Günümüzde şiirin buraya geldiğini ve her şiirin bir imge yoğunluğuna sahip olduğunu ve şiiri anlamak içim ön birikimin gerekliliğini ileri sürmüşümdür. Zamana karşı direnen ve şiirimizin içine girip yaşama sansını yakalayan şiirler arasında bu tarz bir şiir göremiyorum. Demek ki, şairin sadece kendisinin anlayıp okuduğu şiir, yaşamak hakkına sahip değil. Merhum Peyami Safa, 1941'de Yeni Mecmua'da yayınlanmış "Edebiyatımız Belediyesizdir!" başlıklı yazısında bu anlaşılmazlık konusunu işlemiş.

"Eski nesil, yeni sanatın önünde kollarını kavuşturuyor ve: Anlayamıyorum, diyor. Yirmi seneden beri, bizde ve her yerde böyle..."

Anlaşılmayan eser ya hezeyandır, paletin üstündeki boyalar gibi mânâsız renk yığını, kurutma kâğıdının üstüne çıkmış sözlerin tesadüfle yan yana gelmesi gibi mânâsız bir kelime yığını, piyanonun tuşları üstüne sürülen bir dirseğin rast gele çıkardığı notalar gibi mânâsız bir ses yığınıdır yahut ince dokumasını her gözün seçemediği sıkı ve girift bir mânâ örgüsüdür. Bu karanlığın içinde münekkid bir kibrit çaktığı zaman, ya eserin içini tamtakır bulur yahut gölgeye sinmiş sıcak, derin ve ihtişamlı mânâlar keşfeder.

Halk, bunun ikisini birbirinden ayıramadığı için ikisini de reddeder; züppe de bunun ikisini birbirinden ayıramaz, fakat ikisini de kabul eder." Peyami Safa, bu şiirdeki garabete örnek olarak:

*"Geceyle aramızda mavi bir şey sallanır
Ki ölüm kadar uzak, ki ölüm kadar güzel."
"Duman var hemşerim ormanda
Duman ağaçların rüyâsı."*

dizelerini verir. Ölümün sallanmasını, güzel olarak tasvir edilmesini ve dumanın ağaçların rüyâsı olması ifadesini eleştirir. Haklıdır. Üzülerek belirtmeliyim ki, yayınlanmakta olan dergi ve şiir kitaplarında bu tarz ifadeler rastlamak çok olağan. Dupduru ifadeler varken, güzel dilimiz ve onun engin anlatım zenginliği varken, şairlerin absürde saplanmaları beslendikleri ruh ikliminin fakirliğini ve duygu dünyalarının kuraklığını gösteriyor.

Bir kısmını önce verdiğim şiirde Sezai Karakoç, ölümden hâsıl olan güzelliği veya ölümün güzel yönünü ne kadar güzel ifade edivermiş.

*"Mezarlardan bile yükselen bir bahar vardır
Aşk celladından ne çıkar madem ki yâr vardır"*

Karakoç'un bu şiiri, akıp giden bir söz ırmağı, has şiir vadisinde... Her dem taze, her dem has ve tertemiz Türkçe...

Şiirlerindeki anlam kapalılığı yönüyle çok eleştiri alan Cahit Zarifoğlu'nun hayatının sonuna doğru şiirine dönük özeleştirisini konumuzla olan ilgisinden dolayı sizlerle paylaşmak istiyorum: "Şiirimi yeni baştan oluşturmayı, her şeye yeni baştan başlamayı düşünüyorum. Mümkün olsa şimdiye kadar yazdıklarımı siler, yeni bir şiire başlarım. Çünkü biz baştan büyük bir yanlışlık yaptık. Aysbergi bilirsiniz. Biz aysbergin üst kısmını, görünür, dokunulur, anlaşılır kısmını hafife aldık, es geçtik ve dedik ki şiir derinlikli olsun, soyut olsun, yani bugünkü şiirimiz gibi olsun dedik ve aysbergin alt kısmını öne çıkardık. Asıl kısmın, dikkate değer kısmın altta olduğunu, görünmez olduğunu vurguladık ve bu vurguyu öyle bir doza çıkardık ki, ben mesela tutup aysbergi ters çevirdim. Benim şiirim aysbergin ters çevrilmiş, yani üstte görünebilir olan kısmının yok edilmiş halidir. Hâlbuki mesela Yunus Emre, şiirinde aysbergin alt kısmını olduğu kadar üst kısmını da anlatabildiği için, anlatmış olduklarının halkla bağlantılarını kurmuş ve onları okutmuştur. Oysa bizim şiirimiz anlaşılmaz ve kapalı olmuş, insanların tutunacak yüzeysel yerleri yok edilmiştir. Siz bizim gibi yapmayınız."¹

Sözü, Cahit Zarifoğlu'nun tavsiyeleri doğrultusunda söylenmiş güzel bir şiirle noktalayalım²:

*"Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana."*

¹-Aktaran Hüseyin Akın, Cahit Zarifoğlu Şiir Ödülü Niçin Verilmedi, Açıklıyorum, Milli Gazete 09 Haziran 2005

² Ahmet Muhip Dıranas, Seranet

ŞİİRİN ŞESİ

Tayyib ATMACA

Şiir edebi metinler içerisinde edebiyat evinin doğan ilk çocuğu, sözün kulaktan kalbe doğru ilk yolculuğudur. Bu yolculuk ilk adımları annelerin, babaların çocuklarına bir ritim bir ahenk içerisinde söylediği ninnilerle başlar. Peki, neden bir masal ya da hikâye anlatmadıklarını hiç düşündünüz mü? Ninni sadece çocuklarını uyutmak için söylemiyor, bu biraz da annelik içgüdüsünden kaynaklanan sevginin ninni şeklinde çocuğun kulağından kalbine doğru yapılan yolculuğun olmazsa olmazlarından. Söz meclisten kürsüye gelmişken ikinci kırkını çıkaranların bilebildiği yeni nesillerin akıllarına dahi gelmeyen bir ninniye birlikte söyleyelim:

*Dandini dandini dastana
Danalar girmiş bostana
Kov bostancı danayı
Yemesin lahanayı
Huuu huuu huuu*

*Dandini dandini danadan
Bir ay doğmuş anadan
Kaçınmamış yaradan
Mevla korusun nazardan
Huuu huuu huu hu*

*Dandini dandini danaylı
Kaplarımız kalaylı
Kızım konak gelini
Oğlum olsa saraylı
Huu huu huu hu*

Gurbette olanlar ya da işten yorgun dönenler emin olun anneniz hayattaysa başınızı dizine koyduğunuzda size bu ninniye okuduğunda sanki zaman geriye sarılır, bütün yorgunluklarınız kanatlanır uçar ve siz mışıl mışıl ya da horul horul bir uykuya dalarsınız. Şiirle bu ninninin ne alakası var diyebilirsiniz ama demeseniz daha iyi.

Anneler güzel sözler söyleyerek çocuklarını pekâlâ uyutabilir diyenlere de aşk olsun. Şuan dokuz yaşındaki kızım Mihriban'a annesi ne kadar ninni okursa okusun en son benim kucağımda uykuya daldı. Çünkü ben ninniye irticalen söylerdim. Bir önceki ninnim ile son ninnim aynı değildi. Bir gün annesi benim irticalen söylediğim ninnileri telefona kaydetmiş bir gün baktım annesi Azerbaycan dolaylarından bilebildiği ninnileri söyledikten sonra telefonuna kaydettiği ninnileri dinleterek Mihriban'ı uyuttuğuna şahit oldum. Kaç defa o irticalen söylediğim ninnileri kâğıda dökmek istediysem her seferinde unuttum ve telefon bozulunca o ninniler de telefonla birlikte gitti. Siz siz olun irticalen ninni söylemişseniz onu kaydetmeyi unutmayın.

Anadolu'da çocuklarına ninni söyleyerek uyutma geleneği yüzyıllardır bozulmadı. Anneler bu ninnileri unutmasın diye de bu ninniler müzik olarak seslendirilip annelerin işlerini de kolaylaştırdılar. Bu vesile ile bunu da anne adaylarına müjdelemiş olalım.

Yukarıdaki ninniye tekrar dönmeden şöyle bir ninni uydurabilir miyiz?

*Yavrum bugün yoruldu uyu artık
Altın kuru karnın tok neden uyumuyorsun
Senin yüzünden biz de günlerdir doğru dürüst uyku yüzü görmüyoruz
Allah aşkına artık uyu da sabah işe geç kalmayalım.*

Şimdi doğru oturalım ve doğru söyleyelim. Yukarıda alt alta dizip bir de italikleştirerek şiir süsü vermeye çalıştığım dizelerden suyunu sıksak bir dördlük ninni çıkarabilir miyiz? Hâlbuki yukarıdaki alt alta dizdiğimiz dizeleri okuyarak çocuğu uyutmaya çalışırız ama bu çocuğun ağlamasını durdurmadığı gibi sizin de içinize sinmeyen bir davranış olur. Belki şiirin şesi ile bu anlattıklarınızın kel alakası vardır diyeceksiniz. Şiirin Şesini duymadan, bilmeden, okumadan şiirin kapı tokmağına dahi dokunamazsınız.

Sakın şiirin kapı tokmağı da mı olurmuş demiyorsunuz değil mi? Zaten diyemezsiniz. Siz bu kısa cümlecği iş olsun diye yazdığımı zannediyorsanız zannetmeseniz daha iyi.

Eskilere gidip günümüze doğru gelecek olursak; her şehrin bir kapısı olduğunu hatırlamıza çağırarak her şeyin bir kapısı olduğunu bilemezlikten gelemeyiz. Siz aklınızdan geçen bütün kapıları bu yazının arasına koyabilirsiniz. Hatta Veysel usta işi biraz daha ileri götürerek “İki kapılı bir handa/Gidiyorum gündüz gece” diyerek içinde yaşadığımız dünyanın da giriş-çıkış kapısı olduğunu söylüyor. Ben size kalbinizin kapısı kulağınız, vücudunuzun kapısı ağzınız ve size her insanın kapısını açacak açarın diliniz olduğunu pekâlâ söyleyebilirim.

Bütün bu kapıları açmadan önce de elbette insanın yol yordam bilmesi gerekir. Yolu bilmeden, yolda olmadan, yoldaşlık, haldaşlık nedir bilmeden bir kapıdan “zoldur zop” diye de girebilene aşk olsun. Koca Yunus, Tabduk kapısına neden kırk yıl doğru odun taşıdı? Destur olmadan neden kapının eşeğinden içeriye adım atmadı? Bu iki sorunun arkasına yüzlerce soru sıralayabilirsiniz.

Kendinizi şair olarak görüyorsanız, cahiliye döneminde Kâbe’nin duvarlarına asılan şiirlerden de haberiniz vardır. Peki, kabileler arasında kendi kabilelerinde şairlerin konumunu biliyor musunuz? Biliyorsanız Yunus pirimin “Söz ola kese savaşı/Söz ola ağulu aşı/Yağ ile bal ede bir söz”ünü de elbette biliyorsunuzdur.

Geldik şiirin şesine.

Edebiyat metinlerinin kendine has okuma şekilleri vardır. Bir makaleyi şiir, şiiri, makale, hikâyeyi roman, tiyatro eserini türkü gibi okuyamadığımız gibi yemeği kaşıksız, arabayı direksiyonsuz, insanı elbisesiz düşünemezsiniz. Peki, bütün bu söylediklerimize katılıyorsanız şiir yazmadan önce şiiri tanımanın ne kadar önemli olduğunu söylesem ayıp etmiş olmam değil mi?

Kelimeleri alt alta dizmek, biraz afili olsun diye aralarına dalak, çağıldak, çingirak vs. kafiyemtrak kelimeleri satır sonlarına yazarak hece şiiri yazdığını zannedenleri gördüğümünden şiirin şesinden başlamanın yerinde olacağı kanaati ile “evde kalan kızın kaygısı emmisi oğluna düşer” darbı meselinden yola çıkarak şiire yeni başlayanlara ve kendini yetik görenlere söylenecek üç beş kelamımız olsun istedim.

Yazımızın başında alıntıladığımız ninni ile aslında kulağımızın kapısı şiiri aralanmış oldu. İlköğretimden lise çağıma kadar okul kitaplarında da olsa bir şekilde şiir okumuş, ezberlemiş hatta öğretmenimizin ses tonumuzu jest ve mimiklerimizi öğrettiği zamanlara gittiğimizde şiirin hayatımızda bir yeri olduğunu hatırlayırız. Bunun yanına, manileri, tekerlemeleri, türküleri de ekleyince doğum-ölüm arasındaki zaman diliminde bir şekilde şiirle muhatap oluruz. O zaman ‘şiirin şesinden haberim olmadı’ deme lüksüne sahip değiliz.

*Dam başında pırasalar buruşur
Aklımızda eski günler kartlaşır
Bahçemizde kuzuların meleşir
Derdimi kimseye dökemez oldum
Ya da;
Tuttum saçlarını yoldum karanlığın
Avuçlarımın nasırları kaşındı ağladım
Kara gün dostları akçıl düşler gördü
Dokundun ayrılığın hüzzam makamına*

Yukarıda irticalen yazdığım iki dördlüğü hece ve serbesttimtrak şiir örnekleri diyebilir miyiz? Elbette diyemeyiz. Eğer bu iki dördlüğe şiir diyen varsa o zaman şiirin şesinden haberdar değildir.

Şiirin kapısından içeri girdiğinizde şiirler sizi alıp bir yere götürmüyorsa, kendini ezberletmiyor, imgelere boğarak kulağınızdan kafanızda doğru karın gurultusu türünden sesler hissettiriyorsa demek ki ark suyundan içiyorsunuzdur. Pınarın gözünden içmek için de elbette bir çabayı göze almak zorundayız.

Şiir severden çok şairlerin olmasının altında yatan gerçekte tam burada gizlenir.

Geleneği bilmeyenin geleneği olmaz. İyi bir şiir okuyucusu, şiirdeki incelikten haberi olmadan şiir yazdığını zannedenler yüzünden yayınevleri şiir kitapları basmıyorlar. Bassalar bile kendi kazançlarını da üzerine ekleyerek basılacak kitabın parasını şiirin şesinden haberi olmayanlardan alıyorlar. Herkes şiir yazmak zorunda değil ama şiir okumak zorundadır. Çünkü şiir insanın kalınlığını alır, inceltir, kendine getirir, söz ile lafı birbirinden ayırıştırır.

Şiirin şesinden başlamak istiyorsak en az iki yüz yıl geriye gidip günümüz şiirlerine doğru yolculuğa çıkmak zorundayız.

Şiirin şesini tanımadan şiirin sesine vakıf olamayız.

RÜYA**Hasan Hüseyin CESUR**

Kim açtı gönlüme bu koca dağı
Bu çocuklar şimdi kaçınıcı masal
Ne yanıma dönsem örümcek ağı
Nedir bu karanlık nedir bu hayal

Gün doğar da vurmaz şavkını cana
Yine baskın yedi bağlarım benim
Bir bir düşer güller gölgeler suya
Her akşam islenmiş köşelerdeyim

Meğer bir rüyaymış ardınca koştum
Uyudum uyandım gördüm her gece
Çılgınlıkta içinde kaldım kayboldum
Yorgunum bitsin bu hesap böylece

HAK HUKUK ADALET**Mustafa KURBANOĞLU**

Gerçek benliğini yitirir insan
Hak hukuk adalet olmayan yerde
Göz doğruyu görmez işlemez vicdan
Hak hukuk adalet olmayan yerde

Beyin iflas eder izan yorulur
Ülkeler karışır düzen bozulur
Dengeyi kuramaz mizan bozulur
Hak hukuk adalet olmayan yerde

Kim haklı kim haksız asla bilinmez
Olayların failleri bulunmaz
Yaşanılsa bile adam olunmaz
Hak hukuk adalet olmayan yerde

Kavga olur Kurbanoğlu es geçer
Haklı bile öz hakkını pas geçer
Kadı da haksıza iltimas geçer
Hak hukuk adalet olmayan yerde

NE BİLSİN**İsmail GÜL**

Bir yudum huzurun ne olduğunu
İğne ile kuyu eşmeyen bilmez
Dost gönlünü kederini derdini
Dostça sual edip deşmeyen bilmez

Göremezsın yüce dağın ardını
Başına taç eyle kulun merdini
Gurbet elin çilesini derdini
Tozlu yollarına düşmeyen bilmez

Düşünmezsin makamını tacını
Bilemezsin hitamını ucunu
Aşkın büyüsünü aşkın gücünü
Kays olup çölleri aşmayan bilmez

Ömrünü törpüler vuslat beklemek
Zordur gam üstüne gamı eklemek
Ayrılık ne demek özlem ne demek
Hasret kazanında pişmeyen bilmez

Allah'ın hükmüne boyun büküp de
Hak uğruna gemileri yakıp da
Her ala şafağı iple çekip de
Umudun peşinden koşmayan bilmez

Yokluk tasasıyla uyku bölmeyi
Çaresi tükenip naçar kalmayı
Namerdin aşına muhtaç olmayı
Sabır bendi dolup taşmayan bilmez

ELİF GİBİ OLAMAZSIN**Seyfettin KARAMIZRAK**

Küle döndü bitti beden
Sevdasıdır heder eden
O razıdır demez "neden"
Elif gibi olamazsın

Çile çekmek Elif'e haz
Yar uğruna yine de az
Fıtratı bu değıldir naz
Elif gibi olamazsın

Kibir bilmez hali vakar
Yüreğinden sevgi akar
Karanlığa çıra yakar
Elif gibi olamazsın

Canı odundur harına
Güller imrenir arına
Belki çıkamaz yarına
Elif gibi olamazsın

Böyle mutlu değıl naçar
Sevdiği kalplerde açar
Etrafa misk koku saçar
Elif gibi olamazsın

Endamlıdır zarif ince
O'nunla ölçölme bence
Yanmamışsan yeterince
Elif gibi olamazsın

İNSANCIKLAR**Temür Melik DEDEKURT**

Yeni bir insancık çeşidi çıktı
Aniden parlıyor bu insancıklar
At gibi kişniyor fil gibi yiyor
İt gibi hırlıyor bu insancıklar

Dirseklüyor ittiriyor çekiyor
Nerede bir koltuk görse çöküyor
Timsah gibi gözyaşları döküyor
Durmadan zırlıyor bu insancıklar

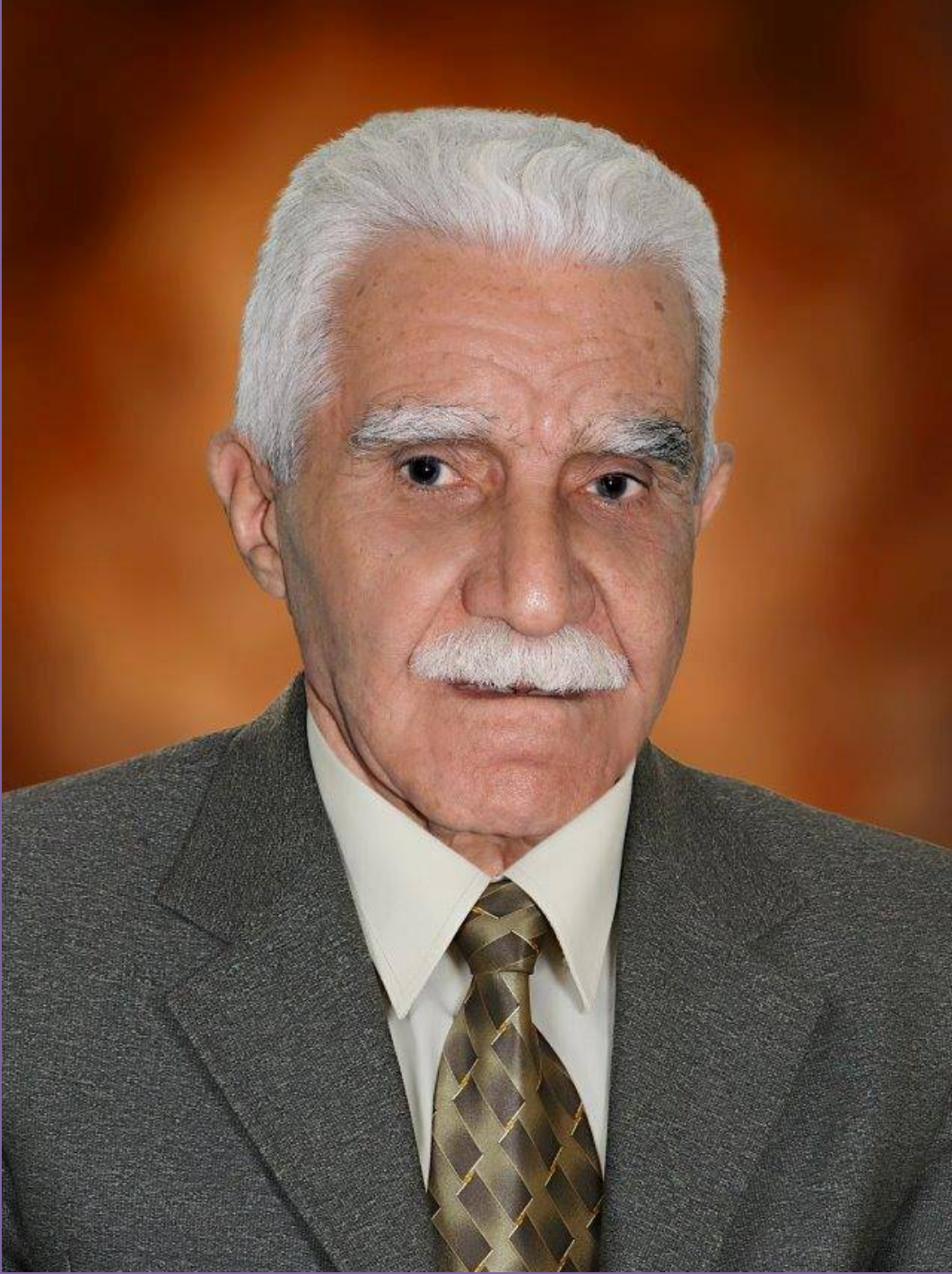
Başında bir tâç var elinde âsâ
Hâşâ sanırsın ki Hazreti İsa
Kimine uzun der kimine kısa
İnsanı horluyor bu insancıklar

Konuşuyor düğmesine basınca
Deliğe giriyor aklı esince
Huzur bulmak için kurt kuş susunca
Ortaya fırlıyor bu insancıklar

Dedekurt, utanmaz yüzün hükmü yok
Ay yarılrsa görmez gözün hükmü yok
Sabrımı tüketti sözün hükmü yok
Aklımı zorluyor bu insancıklar...

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

8.sayı on5ekim 2015

BU SAYIDA

Abdulhalik BAKIR
 Önder SAATÇİ
 İbrahim ŞAŞMA
 Mehmet Fatih KÖKSAL
 Muhammed BİZAR
 Mehmet GÖZÜKARA
 İsmail KUTLU
 Muzaffer DEVELİ
 Hacer ALİOĞLU (Yakutî)
 Ekrem YALBUZ
 Ali TÜRKMEN
 Ekrem KAFTAN
 Yasin USTA
 Reşit BOSTANCI
 Ömer KARA (Kul Seymanî)
 Mehmet BAŞ
 Bekir Yıldız SAPACALI
 Mustafa AKSUNGUR
 Emrullah BEDİR
 Harika UFUK
 Yahya PEKTAŞ
 Lütfi KILIÇ
 Durmuş BEYAZIT
 Dursun BULUT
 Tayyib ATMACA
 Neva SELÇUK
 Mehmet DURMAZ
 Metin ÖZARSLAN

VEFA SİZE ÖMÜR HER YERDE CEFA

Nereye kaçalım kaçak değiliz insanız bir tane elbisemiz var hangi yana dönsek eli çamurlu ya sıraya durur ya da keskenir kendimizi saklayacak bir yer yok sakınacak halimiz de üstelik boş bakışla seyrederiz alemi dilimizde titrer durur sesimiz herkes sağır olur ya da kör olur gölgesiyle sohbet eder insanlar avurtları şişer iner durmadan taklit eder durur zurnacıları.

Kime nasıl selam vermek gerekir geçmedi bu dersi *ulu hocalar* bu yüzden ya selam ya da merhaba Allah selamının yerini tutmaz gönülden gönüle kapıyı açmaz sözcükler dilinden zorla dökülür içinden geçenler aklına gelmez aklına gelse de söze dökülmez söze dökülse de bir tadı olmaz yasyavan sözlerle kurulan cümle cümle kapısından girmez içeri.

Aç yatan kalmadı etrafımızda ama gönüllerin hali hal değil herkesin bir dünyası var kendince ne eker ne biçer nasıl bereket kime gider kimler kendine gelir kendine gelenler neden gelirler gelirler giderler istasyon gibi ama yürek *sarı özek bozkırı* ne sürmeye gelir ne de ekmeye herkes birbirinin hasımı gibi ya kaçarak korkusuna el eyler ya kinini sabah akşam bileyler.

Sonsuzluğun sahibinden habersiz herkesin elinde cetvel ve kalem geleceğin planını çiziyor kafasında seksen tilki geziyor kuyrukları birbirine deymiyor hinoğlu hinlikte herkes yarışta herkes ölçüsüyle sekiz karışta inanmayan ölçsün inanmıyorsa herkesin serveti yanında giden sekiz metre bezi olur o kadar ilk ve son nefesin arası kısa varsın süren sürsün dünyada sefa vefa size ömür her yerde cefa.

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

Genel Yayın Yönetmeni

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.

F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

8. Sayı 15 Ekim 2015

ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

HOYRATLAR**Anonim**

O yar gözün
Kim görmüş o yar gözün
Aslan gücünne düşse
Karıncı oyar gözüm

Oyan yeri
Seherden oyan yeri
Yüz il sel gelse oymaz
Bir gün gam oyan yeri

Düşte gör
Hayalde gör düşte gör
Düşenin dostu olmaz
İnanmazsan düş de gör

Derde kerem
Derdim çok derde kerem
Qoşmuşam gam cütünü
Sürdükçe derd ekerem

Düşen ağlar
Yıhılıp düşen ağlar
Düşsün rakip gözüne
Zülfüve düşen ağlar

Yarı gam
Sarardıptı yâri gam
Bir güne men düşmüşem
Yarı dertti(r) yarı gam

Yara sızlar
Ok değmiş yara sızlar
Yaralının hâinden
Ne bilsin yarasızlar

HOYRATLAR**Abdulhalik BAKIR**

Ohu mene
Gel hoyrat ohu mene
Men sene ne etmişim
Fırlattıv ohu mene

Ohudu
Dert var dua ohudu
Zalimin ohu yıhmaz
Yıhan bir dost ohudu

Kölgesi ne
Yad nedi kölgesi ne
Bir mert asla sığınmaz
Namerdin kölgesine

Kölge sine
Yer güneş kölge sine
Yad yadlığını eder
Aldanma kölgesine

Kölgeler
Serin olı kölgeler
Bülbül gülü çok sever
Her dem onu kölgeler

Kölge sizler
Güneş biz kölge sizler
Mahşer günü ah çeker
Susuzlar kölgesizler

Kölge size
Su bize kölge size
Allahım merhamet et
Güneşli kölgesize

IRAK TÜRKMENLERİNDEN BİR PORTR: ATA TERZİBAŞI

Önder SAATÇI

Irak'taki Türk varlığının bin yıllık bir mazisi olduğu rahatlıkla söylenebilir. Emevî ve Abbâsî çağlarından başlayarak Osmanlı asırlarında da devam eden bu Türk varlığı bugün de nüfus bakımından Irak'ta üçüncü etnik grup olarak yaşamaya devam etmektedir. Bu Türk topluluğu kendi kimliğini Irak'ın her karış toprağına ilmik ilmik işleyerek bu bölgenin Türkleşmesini sağlamıştır. Bugün Irak'ta birçok yer adı (Tazehurmatı, Tuzhurmatı, kümbetler, Karatepe, Yayçı, ...)¹, Irak Arapçasına geçen birçok Türkçe kelime (agati "ağam", yatah, kapah, çalgi,...)², Irak müziğindeki pek çok Türk makamları (Bayati, Nühüftü'l-Etrak, Uşşaku'l-Etrak, Çargâh-i Etrak) (Nakip 2009:9), bu ülkenin temel mimari yapıları (Kerkük Kalesi, Erbil Kalesi, Taşköprü, Nakışlı Minare Camisi, Kerkük Kayseriyye Çarşısı, Kerkük Kışlası, Erbil'de Kırık Minare, Samerra Kulesi, ...) ³ hep Türklerin eserleridir. Irak Türkleri bu topraklarda bir yandan çok zengin bir folklor hazinesi meydana getirirken bir yandan da yazılı Türk edebiyatının en güzel örneklerini sunarak medenî seviyelerini gösteren eserlere imza atmışlardır. Irak Türklerinin yetiştirdikleri pek çok şair ve yazar da Türk edebiyatının önemli şahsiyetleri arasında yerini almıştır. Ancak bütün bu hazinelerin yeni nesillere aktarılması ve millî varlığın güçlenerek devam edebilmesi için, bunların değerini bilen ve Irak Türklüğünün dil, kültür, edebiyat ve folkloruna ait ne varsa onları kayıt altına alan bir çabaya da ihtiyaç vardır. Irak Türkleri arasında bu çabayı en üst seviyede gösteren kişi ise Ata Terzibaşı'dır.

Ata Terzibaşı'nın Kısa biyografisi:

1924'te Kerkük'te doğdu. Sekiz yaşına kadar Türk-İslam dünyasının her köşesinde olduğu gibi mahalle mektebinde dinî eğitim aldı. Sonra resmî eğitimine başladı. 1946'da Kerkük Lisesinden, 1950'de ise Bağdat Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Uzun yıllar Kerkük'te avukatlık mesleğini icra etti. Arapça dergi ve gazetelerden başka Bağdat ve Kerkük'te 50'li, 60'lı ve 70'li yıllarda yayınlanan *Beşir*, *Kardaşlık*, *Âfak*, *Kerkük* gibi Türkçe dergi ve gazetelerde düzenli aralıklarla yazılar yazdı. Aynı yıllarda Irak ve Mısır'da yayınlanan çeşitli Arap dergilerinde Türk edebiyatının belli başlı yazar ve edebiyatçıları (Ziya Gökalp, Ahmet Ağaoğlu, Yahya Kemal, Namık Kemal, Abdülhak Hâmit, H. Nusret Zorlutuna,...) tanıtan Arapça yazılar da kaleme aldı (Nakip 2007:351). 1959'da o günkü yönetimin Türkmenlere karşı yürüttüğü ayrımcılık politikalarından dolayı Irak'ın güneyindeki Hille şehrine sürüldü. Ancak üç ay sonra Kerkük'e döndü. Türkiye'deki *Türk Yurdu* ve *Türk Dili* dergilerinde de yazıları yayınlandı. Türk Dil Kurumunca kendisine 1964'te yardımcı üyelik, 1996'daysa şeref üyeliği tevcih edildi. Birçok milletler arası sempozyum ve kongrede Irak Türklerinin dili, edebiyatı ve folkloruna dair bildiriler sundu. Şöhreti Irak sınırlarını aşarak Türkiye, Azerbaycan ve İran'a kadar ulaştı. Bu ülkelerde de kitapları basıldı. Ata Terzibaşı Irak Türklerinin ve bilhassa Kerkük'ün dil, edebiyat, basın ve folkloruna dair yazmış olduğu 200'ün üzerindeki kitap, makale, bildiri, antoloji, sözlük vb. yayımla Irak Türkmen kültürünün canlı kütüphanesi olmuştur.

Ata Terzibaşı'nın Araştırmacılığı:

Ata Terzibaşı 1950'lerden itibaren, içinde bulunduğu Türkmen toplumunun kültürüne yönelmiştir. Onun, araştırmacı kişiliğinin bu devirde filizlendiği görülür. Terzibaşı, o yıllarda, Irak Türkmenlerinin bir ferdi olması bilinciyle toplumuna kültür alanında da hizmet vermeye başlamıştır. Ona göre en iyi yazar millete hizmet edendir (ÖS 2013: 47). Nitekim yayınlamış olduğu eserlerden dolayı hiçbir maddî menfaat gözetmemiş, para kazanmamıştır. Titiz bir mizaca sahip olan Ata Terzibaşı bu karakterini eserlerine de yansıtarak topladığı malzemeyi en objektif şekilde incelemiş, değerlendirmiş ve yeni nesillere sağlam belgeler bırakmıştır, bununla da kalmayarak kendinden sonra gelen birçok araştırmacıya ışık tutmuş, örneklik etmiştir. Terzibaşı bu yönüyle bir mektep olmuştur (Nakip 2007:353).

Yukarıda da belirtildiği üzere, Ata Terzibaşı Irak Türkmenlerinin tarihi, edebiyatı, dili, folkloru, müziği ve basını hakkında pek çok eser vermiştir. Değerli Kerküklü yazar ve akademisyen Mahir Nakip, "Kerkük'ün Kimliği" adlı eserinde, onlarca kitap ile yüzlerce makale ve bildiriye imza atan Terzibaşı'yı, *Tek Kişilik Kerkük Araştırma Enstitüsü* şeklinde tanıtmıştır (Nakip 2007:346). Bu durum Terzibaşı'nın entelektüel birikimini gösterir. Okumaya ve bilgi edinmeye fevkalade istekli olan Terzibaşı'nın, boş zamanlarını daima Kerkük Kütüphanesinde geçirdiği ve kütüphanenin bahçesinde dostlarıyla uzun kültür sohbetlerinde bulunduğu da kaydedilmelidir (Kerkük 2004:14). Terzibaşı kitaplarla o derece dosttur ki Türkiye'ye seyahatleri sırasında sahaf dükkânları onun başlıca uğraklarından (Kerkük 2004:15). Bütün bunlar onun araştırmacı kişiliğini aydınlatan önemli ipuçlarıdır.

Onun araştırmacılığının bir yönü de üzerinde çalıştığı konularla ilgili nadir belgelere ulaşabilmiş olması ve zengin bir arşivinin bulunmasıdır (Saatçi 1997:444). Öyle ki kütüphanesinde Irak Türkmenleriyle ilgili Irak'ta yayınlanmış bütün kitap, dergi ve gazete nüshalarını bulmak mümkündür (Kerkük 2004:15). Bununla beraber, Türkiye'deki Türkoloji faaliyetlerini yakından takip etmesi ve birçok Türkologla dostluklar kurmuş olması, onun eserlerindeki akademik seviyenin yükselmesini sağlamıştır.

¹ Daha geniş bilgi için bkz. Necat Kevseroğlu, *Irak'ta Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, Kerkük 2012.

² Arapçada yatak, kapak kelimelerinin sonundaki "k" sesi hırıltılı h ile söylenir. "Agati" ve "çalgi" kelimelerindeki "g" sesi ise art damaktan telaffuz edilir.

³ Daha geniş bilgi için bkz. Suphi Saatçi, *Kent Dokusu ve Geleneksel Evleriyle Kerkük*, Kerkük Vakfı yayınları, İstanbul 2007.

Ayrıca Irak Türkmenlerinin çektiği sıkıntılara yakından şahit olması, hatta birtakım baskılara kendisinin de maruz kalması ve bütün bunlara direnerek kalemini hiçbir dönemde elden düşürmemesi (Nakip 2007:353) kendisinin araştırmacı kişiliğinin önemli göstergeleridir. O, hiçbir zaman kiralık bir kalem olmamış, daima hak bildiği yolda yürümeyi sürdürmüştür. Ata Terzibaşı Saddam rejimince çıkarılan ve Türkçeyle Ba's (Arapçılık) propagandası yapılan Yurd gazetesine bütün baskılara rağmen yazı vermemiştir (Nakip 2007:353, Kerkük 2004:16). Ba's Partisinin onun üzerindeki bu baskısı Türkmenlerin nezdinde kendi propagandalarını daha etkili kılmaya yöneliktir. Ata Terzibaşı gibi, toplumunca sevilen, saygı gören bir yazarın o günkü şartlarda Yurd gazetesinde yazılarının yayınlanması şüphesiz o gazeteyi ve gazetenin yayın politikalarını Irak Türkmenlerinin vicdanında aklayacaktı. Ancak Terzibaşı, bu gibi oyunlara gelmemiş, kalemini, daima hür vicdanıyla ve yalnız milletin lehine olacak şekilde kullanmıştır. Bundan başka Terzibaşı'nın, Kerkük'teki pek çok sanatçı ve edebiyatçıyla yakın münasebetler kurması da onun araştırmalarına apayrı bir zenginlik katmıştır. Nitekim *Kerkük Hoyratları ve Mânileri* eserini yazarken derlemelerini Kerkük'ün mahallî sanatçılarının ses kayıtlarına dayandırmıştır. Bunların yanında, Terzibaşı'nın, ömrü boyunca hiç evlenmemiş olması onun okumaya ve araştırmaya ne ölçüde kendini verdiğini göstermektedir.

Ata Terzibaşı'nın Önemli Eserleri:

Bir araştırmacının kendinden sonraki nesillere bırakabileceği en güzel armağan şüphesiz kitaplarıdır. Ata Terzibaşı da pek çoğu derlemelere dayanan kitaplar yazmıştır. Onun derlemelere dayandırdığı kitaplarının başında ve onun adıyla özdeşleşmiş en önemli eseri *Kerkük Hoyratları ve Mânileri*'dir. Eser 1955-1957 yılları arasında üç cilt hâlinde Bağdat ve Kerkük matbaalarında eski harflerle basılmıştır. Ancak eserin, bilhassa Türkiye'deki geniş okuyucu kitlelerine yayılması yetmişli yıllarda Latin harfleriyle gerçekleştirilen baskısıyla mümkün olmuştur.⁴ Bu eserde Terzibaşı Kerkük yöresindeki mâni ve hoyrat (kesik mâni) geleneğini enine boyuna işler ve bu türün (aslında nazım biçimi) Irak topraklarındaki gelişimini ayrıntılarıyla anlatır. Eserde hoyrat çağırma geleneğinin musiki yönüne de ışık tutan Terzibaşı, Kerkük'ün belli başlı hoyrat çağıranlarının fotoğraflarını da kitabına ekleyerek mükemmel bir eser vücuda getirmiş olur. *Kerkük Hoyrat ve Mânileri*'nin yegâne eksiği eserin sonundaki hoyrat ve mâni örneklerinin transkripsiyon alfabesiyle basılmamış olmasıdır. Bu durum araştırmacılar için Kerkük ağzının ses ve yapı özelliklerini anlamada bir engel teşkil etse de eserin değerini düşürmez. Zira 50'li yıllardaki teknolojinin imkânlarıyla bu ürünlerin, doğrudan kaynak kişilerden elde edilmesi başlı başına bir başarıdır. Eserdeki hoyrat ve mâni sayısı 2488'dir.

Onun derlemeye dayanan diğer bir eseri ise Anadolu'da da yaygın olan Arzı ile Kamber masalıdır. Ata Terzibaşı bu masalın Kerkük ağzındaki varyantını (çeşitleme) Kerkük'te Kadriye Hanım adındaki kaynak kişiden derleyerek yazıya geçirmiş ve kitap hâlinde yayınlamıştır. Terzibaşı Kadriye Hanım'ı rastgele seçmemiştir. Onun okuryazar olmayışı, başka bir dil bilmeyişi, Kerkük dışına hiç çıkmamış olması ve masal anlatma üslubuna uygun bir anlatım tarzına sahip olması, pek çok anlatıcıya göre onu tercih etmesini sağlamıştır (Terzibaşı 1971a:6). Eserin ilk baskısı Bağdat'ta 1964'te *Arzı Kamber Matalı* adıyla ve eski harflerle yayınlanmıştır. İkinci baskısı da 1967'de Tahran'da gerçekleştirilmiştir. Üçüncü baskısı ise *Arzı-Kamber (Kerkük Ağzı)* başlığıyla 1971'de İstanbul'da yeni harflerle basılmıştır. Eser Bakü'de de Kiril harfleriyle, *Arzı-Qamber Kerkük Xalq Destanı* adıyla yine 1971'de yayınlanmış (Terzibaşı 1971a:5), söz konusu eserin son baskısı ise *Türkmen Milli Destanlarımızdan Arzı- Kamber Matalı* adıyla hem eski hem de yeni harflerle, Erbil'de, 1999 yılında, Irak Türkmen Cephesi Eğitim ve Kültür Dairesi Yayınları arasında yayınlanmıştır (Kerkük 2004: 24-25). Ata Terzibaşı'nın Kerkük'ten derlediği bu masalın metnini Sadettin Buluç, *Kerkük Ağzına Göre Arzu ile Kamber Masalı* makalesinde, titiz bir transkripsiyonla kaydederek araştırmacıların kullanımına sunmuştur (Buluç 1976:203-208). Buluç'un kaydettiği bu metin Kerkük ağzının fonetik (ses) ve morfolojik (yapı) özelliklerini en iyi şekilde yansıtır. Bu yönüyle dilcilik çalışmalarına gayet elverişlidir. Bununla birlikte, bu halk masalının Terzibaşı tarafından derlenmiş olması Irak topraklarında yaşatılan Türk folklorunun önemli bir yapı taşının kaybolmasını engellemiştir. Bu açıdan bakıldığında Terzibaşı kendi toplumuna büyük bir hizmette bulunmuştur. Eser Anadolu Türkleriyle Irak Türklerini birbirlerine bağlayan önemli bir köprü niteliğindedir.

Ata Terzibaşı'nın eserleri arasında sözlüklerin de önemli yeri vardır. Onun, Kerkük ağzının kelime varlığını ortaya koyan eseri Kerkük Ağzı Türkmanca Sözlük'tür.⁵ Bu sözlük henüz tamamlanmış değildir. Ancak yine de iki cildi kullanıcıya ulaşmış durumdadır. Sözlük Arap harflerine göre sıralanmış olduğundan ilk ciltte elif harfiyle yazılan kelimeler yer almıştır. Bu da Kerkük ağzında ünlüyle başlayan bütün harflerin ilk ciltte toplandığını gösteriyor. İkinci ciltte ise Kerkük ağzında *b* ve *p* harfleriyle başlayan kelimelere yer verilmiştir. Bununla birlikte, her bir madde başında Arap harfleriyle verilen kelimenin yanında Latin harfleriyle de yazılışı gösterilerek kullanıcıların anlam ve imla hususundaki muhtemel tereddütleri bertaraf edilmeye çalışılmıştır. Sözlüğün önemli unsurlarından biri de bazı maddelerin tanıklandırılmasında Kerkük folklorundan ve halk edebiyatından çeşitli atasözleri, deyim, mâni, hoyrat, vb. ürünlerin kullanılmasıdır. İlk cildi 2011'de, ikinci cildi ise 2013'te Kerkük'te basılan bu sözlüğün, en kısa zamanda tamamlanarak kullanıcıların kitaplıklarındaki yerini almasını bekliyoruz.

Ata Terzibaşı'nın bu sözlüğünün malzemeleri, 1952'de Türk Dil Kurumunun başlattığı kelime derleme çalışmalarına Kerkük'ten göndermiş olduğu fişlere dayanmaktadır. Terzibaşı'nın Türk Dil Kurumuna gönderdiği fişlerin sayısı 1375 (Terzibaşı 2011:3), *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü*'nde yer alan Kerkük ağzına ait kelime sayısı ise 1232'dir (HH 1999:35).

⁴ Ata Terzibaşı, *Kerkük Hoyratları ve Mânileri*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1975.

Terzibaşı bu derlemeleriyle yalnızca bu yörenin kelime varlığını ortaya koymakla kalmamış, Kerkük'ün ve bütün bir Türkmeneli'nin Türklüğünü ilmi açıdan belgeleyen bir çalışmaya imza atmıştır. Zira Osmanlı sonrasında Irak Türkmenlerinin en büyük sorununun, millî kimliklerini koruma olduğu ve Araplaştırma (şimdilerde Kürtleştirme) politikalarına karşı her dönemde direnmek zorunda kaldıkları düşünüldüğünde, böylesi bir çalışmanın akademik kaygıları aşarak, bir milletin topyekûn varlık mücadelesinin önemli bir unsuru hâline geldiği görülür.

Ata Terzibaşı'nın Irak Türkmenlerine ve Türk dünyasına bir başka armağanı ise *Kerkük Şairleri* adlı eseridir. Bu eser bir antoloji niteliğindedir. Yazılı edebiyat ve halk edebiyatı dairelerine giren ve Kerkük'te yaşamış 180 şairin kısa biyografisi ve şiirlerinden örneklerin yer aldığı bu dev eser 1963-2012 yılları arasında, yazarın çeşitli kaynaklardan elde ettiği bilgiler ışığında kaleme alınmış ve bu süre zarfında eski harflerle Bağdat ve Kerkük'teki matbaalarda basılmıştır. Eski harflerle basılan Kerkük Şairleri toplam 13 cilttir. Eserin yeni harflerle baskısı ise İstanbul'da 2013 yılında dört cilt hâlinde basılarak Türkiye'deki okuyuculara da ulaştırılmıştır.⁵ Eserde *Fuzuli, Nesimi* gibi Türk edebiyatına mal olmuş büyük şairlerin şiirlerinin yanında Kerkük'te yetişmiş *Nevres, Sâfi, Gülami, Faiz, Sadullah Mufti, İzzettin Abdi Bayatlı, Şeyh Rıza, Hâlisî, Mehmet Rasih, Ömer Öztürkmen, Hicrî Dede, Osman Mazlum, Tevfik Celâl Orhan, Nazım Refik Koçak, ...* gibi şairlerin şiirleri de yer almaktadır.

Kerkük Şairleri Kerkük'teki edebî hayatın asırlar boyunca süregelen canlılığının ve Irak Türkmenlerinin medeniyet seviyesinin en önemli göstergesidir. Bunun yanında eserde adı geçen şairlerin şöhretlerinin yalnızca Kerkükle sınırlı olduğu düşünülmemelidir. Kerkük'teki bütün edebî faaliyetler zamanla Irak Türkmenleri arasında yayılmış ve bu bölgenin Türkmenleri arasında ortak duyguların kalplere nüfuz etmesine yardımcı olmuştur. Nitekim pek çok Türkmen şairinin düzduğu hoyratların zamanla bütün Türkmeneli'ye yayılarak kısa zamanda anonimleşmesi söz konusudur. Ata Terzibaşı bu antolojiyi hazırlarken nice tozlu raflardan indirdiği kaynakları, cönkleri ve yerli yazmaları bir bir elden geçirmiştir (Saatçi 1997:444). Eserin hazırlanmasında uzun yıllar boyunca Ata Terzibaşı'nın bu cehdinin tükenmemiş olması ise kendisinin başarısı, Irak Türkmen toplumunun da talihidir. Zira böylesine uzun soluklu bir çalışmayı bir insan ömrüne sığdırmak her faniye nasip olabilecek işlerden değildir. Irak Türkmenlerinin ve bizzat yazarın kendisinin bu uzun zaman diliminde karşı karşıya kalmış olduğu olumsuz şartlar da dikkate alındığında eserin kıymeti bir kat daha artmaktadır. Yazımızın sınırlarını aşmamak için Ata Terzibaşı'nın diğer kitaplarının yalnızca adlarını anmakla yetiniyoruz. Bunlar *Şarkılar ve Türküler, Kerkük Havaları, Kerkük Eskiler Sözü, Kerkük Matbuat Tarihi, Erbil Şairleri, Türkman Keşkülü* (2 cilt)⁷

Ata Terzibaşı'nın Türkçe ve Türkmen Meselelerine Bakışı:

Osmanlı'dan sonra Irak Türkmenlerinin karşılaştığı en önemli kültür sorunu kendi dillerini yaşatma meselesi idi. 1921'de kurulan Irak Krallığı bir Arap devleti idi ve bundan sonra bütün Irak'ta Arapçanın kesin bir hâkimiyeti olacaktı. Ancak 1925 Irak Anayasası'nda Arap olmayan Irak vatandaşlarının, nüfus bakımından çoğunlukta oldukları bölgelerde ana dillerini eğitim ve kültür alanında kullanabileceklerine dair maddelere de yer verilmişti (EH 2003:20). Buna bağlı olarak 1931'e kadar Irak'ta, Türkmenler Türkçeyle eğitim almaya devam ettiler. Ancak bu Türkçe eğitim uygulaması ilkökul seviyesiyle sınırlıydı. Fakat bu uygulama 1937'e kadar, o da coğrafi alanı daraltılarak sürdürülebildi. Bu tarihten itibaren Irak'ta Türkçe eğitim tamamen ortadan kaldırıldı. Diğer taraftan da Türkiye'de 1928'de gerçekleştirilen yazı inkılâbı Irak Türkmenleriyle Türkiye Türkleri arasında yeni bir sorun hâlinde ortaya çıktı. Ama yine de bütün bunlar Irak Türkmenleri arasında Latin harflerinin öğrenilmesini engellemedi. Bununla beraber, toplumda kendi imkânlarıyla Latin harflerini öğrenenlerin sayısı yeterli değildi. Bunun yanı sıra Türkiye'deki edebî gelişmelere de Irak Türkmenleri hiçbir zaman kayıtsız kalmamışlardır. Osmanlı sonrasında, zor şartlar altında da olsa, epeyce bir müddet Türkiye'den çeşitli gazete ve dergiler getirilerek bunlar okuyazar kitleye bir şekilde ulaştırılıyordu. Yalnız bütün bu çabalar Irak hükümetlerince hoş karşılanmıyor, zaman zaman bu hususlarda baskılar ve dayatmalarla ırkçı eğilimler su yüzüne çıkıyordu.

Bilhassa 17 Temmuz 1968'de kurulan Ba's rejimi gün geçtikçe tutumunu sertleştiriyor, o güne kadar bizzat kendilerinin vermiş olduğu birtakım kültür hakları giderek geri alınıyor, Irak'taki Türkmen varlığı artık açıktan açığa inkâr ediliyor, Araplaştırma politikaları bir bir sahneye konuyordu. İşte, bütün bu eylem ve uygulamalara karşı Ata Terzibaşı kalemiyle ve irfanıyla karşı durmuş, Türkmenlerin varlık mücadelesini her alanda bir ömür boyu sürdürmüş; böylece Irak Türkmenlerinin kalbinde önemli bir yer tutmuştur. Aşağıda onun bu mücadelesinden bazı kesitler sunmaya çalışacağız.

Ata Terzibaşı, her şeyden önce Irak'ta Türk dilinin yılmaz bir bekçisidir. O, dil meselelerinde gayet hassastır. Dilin yozlaşmasına yol açacak her türlü tesire geçit vermek niyetinde değildir. Bu uğurda Kardaşlık dergisinde kaleme almış olduğu "Dil Sürçmeleri" seri yazıları Türkçenin doğru kullanımına yönelik tavsiyelerle doludur (ÖS 2013: 54-55).

Terzibaşı bir yandan Irak Türkmenlerince Bağdat'ta 1961'den itibaren yayınlanan Kardaşlık dergisinde dil üzerine yazılar yazarken bir yandan da Irak yönetiminin Türk dilinin imlası üzerinde gerçekleştirmek istediği değişikliklere kaleminin var gücüyle karşı gelir.

⁵ Ata Terzibaşı, Kerkük Ağzı Türkmanca Sözlük (1. cilt), Kerkük 2011; Ata Terzibaşı, Kerkük Ağzı Türkmençe Sözlük (2. cilt), Kerkük 2013.

⁶ Ata Terzibaşı, Kerkük Şairleri(4 cilt), Ötüken Yayınevi, İstanbul 2013.

⁷ Eserlerden bazıları hakkında topluca bilgi edinmek için Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'ndeki ilgili maddelere müracaat edilebilir.

Mesela, “Yazı Dili Konuşma Dili” makalesinde Irak Türkmenlerinin yazıda kullandığı dilin Türkiye Türkçesi olduğunu, bunun temellerinin de Yunus Emre’nin şiirleri ve Dede Korkut hikâyelerindeki Türkçe olduğunu hatırlatır. Terzibaşı böylece Irak Türkmenlerinin Türkiye’deki kardeşleriyle dil ve gönül bağının temellerini ortaya koymuş olur. İmla hususunda da aynı titizliği gösteren Terzibaşı Türkçenin Arap harfleriyle yazılması meselesinde klasik Osmanlı imlasından yanadır. Çünkü yerleşmiş ve kalıplaşmış bu imlânın Türkçenin tarihteki gelişim çizgisiyle paralellik arz ettiği görüşündedir (Terzibaşı 1962:26-27). O ve İhsan Vasfi Kardeşlik dergisinde bu görüşleri savunurken İzzeddin Abdi Bayatlı ve İbrahim Dakuklu imlada değişiklik yapılmasından yanadır (ÖS 2013:50-51). Bu görüşleri seslendiren yazılar Türkmenlerin irfan ocağı sayılan Kardeşlik dergisinin çeşitli sayılarında okuyuculara ulaştırılmıştır. Ancak, 24 Ocak 1970’te Irak Hükûmetince Türkmenlere verilen bazı göstermelik kültür hakları doğrultusunda ilkokullarda eski yazıyla Türkçe okuma kitabı hazırlanması için üç kişilik bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon sayesinde Irak hükûmeti Türkçenin eski imlasında köklü değişiklikler yapmak amacındadır. Komisyona seçilen üyelerse hükûmetin bu tutumunu hayata geçirmesine alet olmaktadır. İşte, Ata Terzibaşı bu mesele karşısında da kalemini kullanmaktan geri durmamış, “Elifba Kitabı ve Tavsiyelerimiz” yazısında, bir kitap hazırlama komisyonunun imlada böylesi köklü bir değişikliğe yetkili olmadığını savunmuştur (Terzibaşı 1971b:50-51). Onun komisyona yönelik eleştirileri aslında Irak hükûmetinedir (ÖS 2013:47-57).

Terzibaşı, Türkçe eğitimin Irak Türkmenleri için ne derece önemli olduğunun bilincindedir. O, her şeyden önce bir hukukçu kimliğiyle Irak Türkmenlerinin yeni nesillerinin, kendi dilleriyle eğitim almalarının, bir hak olduğuna inanmaktadır. Zaten, yukarıda da anıldığı gibi Irak Anayasası bu hakkı Türkmenlere vermiştir. İşte, Ata Terzibaşı hayatının her döneminde Irak Türkmenlerinin bu hakkının takipçisi olmuştur. Mesela, 1963’te bir darbe sonucu iktidara gelen ve Irak Cumhurbaşkanı olan Abdüsselam Arif’i, 8 Mart 1963’te ziyaret eden bir Türkmen heyetinin başında bulunan Terzibaşı, Cumhurbaşkanına Türkmenlerin bir talep listesini iletmiştir. Bu listenin ilk maddesi de Türkçe eğitim meselesidir (Şimşir 2004:143). İlerleyen yıllarda, 24 Ocak 1970’te, Irak Türkmenlerine verilen Türkçe eğitim alma hakkının, daha sonra ortadan kaldırılmasını da o günkü Irak İç İşleri Bakanının yüzüne vurmadan geri kalmamıştır.

Ata Terzibaşı bugün 90. yaşını idrak etmektedir. O ömrü boyunca bütün mesaisini Irak Türkmenlerinin varlık mücadelesine hasretmiştir. Bir milleti ayakta tutan en önemli değer onun dili ve kültürü olduğu gerçeğinden hareketle Irak Türkmenlerinin dilini, edebiyatını, folklorunu, basınına bitmez tükenmez bir enerjiyle araştırmış ve kitaplarıyla yazılarıyla, toplumuna ışık olmuştur. Onun en önemli vasfı da kuvvetin karşısında eğilmemektir. Rejimin baskılarına bir gün olsun boyun eğmemiş, bu uğurda hapslere, sürgünlere dahi katlanmış olan Ata Terzibaşı bugün bütün Irak Türkmenlerinin bilgesidir. O, Kerkük’te hayatına devam ederken kalemini de elinden bir an olsun düşürmemektedir. Gerek İstanbul’da yayınlanan Kardeşlik dergisinde gerek daha başka dergilerde yazılar yazmaya ve Türkmen kültürüne hizmet vermeye devam etmektedir. Zaman zaman Türkiye’den ve Türk dünyasından gelen ziyaretçilerini de Kerkük’teki evinde karşılamakta olan Terzibaşı hayatını yakın akrabalarıyla bir arada sürdürmektedir.

Ata Terzibaşı 2013 yılında Türk Dünyası Özel Hizmet Ödülüne layık görülmüştür. Allah ona sağlıklı ve uzun ömür nasip etsin.

KAYNAKLAR:

- BULUÇ, Sadettin, Kerkük Ağzına Göre Arzu İle Kamber Masalı, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, [1976] 1975 - 1976, s. 203-238.
- (EH) HÜRMÜZLÜ, Erşat, *الترکمان والوطن العراقي* Kerkük Vakfı yayınları, İstanbul 2003.
- (HH) HÜRMÜZLÜ, Habib, *Irak Türkmen Ağzı ve Yazılı Metinlerde İmla Sorununa Toplu Bir Bakış*, Kardeşlik, Ekim-Aralık 2008, 40. sayı, s. 26-33.
- KERKÜK, İzzettin, *Irak Türklerinin Medar-ı İftiharı Değerli Bilim Adamı Ata Terzibaşı*, Kardeşlik, Temmuz – Eylül 2004, 23. sayı, s. 14-16.
- KEVSEROĞLU, Necat, *Irak’ta Türkçe Yer Adları Kılavuzu*, Kerkük 2012.
- NAKİP, Mahir, *Kerkük Türk Halk Müziği*, Atatürk Kültür Merkezi yayınları, Ankara 2009.
- NAKİP, Mahir, *Kerkük’ün Kimliği*, Bilgi yayınları (2. basım), Ankara 2007.
- (ÖS) SAATÇİ, Önder, *Ata Terzibaşı: Irak’ta Türk Dilinin Yılmaz Bekçisi*, Kardeş Kalemler dergisi, Mayıs 2013, s. 47-57.
- SAATÇİ, Suphi, *Kent Dokusu ve Geleneksel Evleriyle Kerkük*, Kerkük Vakfı yayınları, İstanbul 2007.
- SAATÇİ, Suphi (Y. Karayev Vahidoğlu ile birlikte), *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi: 6*, TC Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara 1997.
- ŞİMŞİR, Bîlâl, *Türk-İrak İlişkilerinde Türkmenler*, Bilgi yayınları, Ankara 2004.
- (Terzibaşı 1971a) TERZİBAŞI, Ata, *Arzu-Kamber Kerkük Ağzı*, Fatih Matbaası, İstanbul 1971.
- (Terzibaşı 1971b) TERZİBAŞI, Ata, *Elifba Kitabı ve Tavsiyelerimiz*, Kardeşlik (الاخاء), Temmuz-Ağustos 1971, (11. yıl- sayı: 3-4), s. 17-20.
- TERZİBAŞI, Ata, *Sağır Kef*, Kardeşlik (الاخاء), Nisan 1962 (1. yıl-sayı: 12), s. 26-27.
- TERZİBAŞI, Ata, *Kerkük Ağzı Türkmanca Sözlük* (1. cilt), Kerkük 2011.

SEN AĞLA EY KÂİNAT**İbrahim ŞAŞMA**

Gözyaşının katresi bir sevgi dokunuşu
Şükürdür dudaklarda adının okunuşu

Sen ağla ey kâinat bütün çocuklar gülsün
Cümle canlar bir olup sana doğru süzüksün

Zülüflerin uzatmış bekler seni şehirler
Gözyaşınla kamçıla köpürsün tüm nehirler

Yağmur soylu misafir sen ağla ey kâinat
Vur çalınmayan cama vefasızlara inat

Bir damlası Muhammed bir damlası Ali'dir
Sevginin acıtmayan o en yalın halidir

Fatih'in tuğrasının Süleyman'ın mührünün
Muhabbet hokkasında mürekkebi Mihri'nin

Katrenin dokunuşu hüzzam tadında şarkı
Ağla da dolup taşsın Ferhat'ın sevda arki

Vakit vuslat vaktiydi Mevla böyle hükmetti
Avucundan döktüğün rahmet ile hikmetti

Âdem bihaber senden saklandıkça saklanır
Oysaki her bir gönül o ruh ile aklanır

Yıkanacaksa gönül sökülecekse kir
Koşulsuz boyun eğmek teslimiyet gerekir

Çatlamış topraklara aşkla düştüğü an ki
Bir ana evladını varıp öpüyor sanki

Amenna toprak seni başköşede ağırlar
Taşlara da düşür ki yumuşasın bağırar

Sen ağla ey kâinat ağla da dönsün devran
Her katre bir Yunus'tur Pir Sultan Ahi Evran

Bak yine şerha şerha toprağın dudakları
Ağla diye adanmış âdemin adakları

Yağmur ki bir meleğin kanadına binişi
Yukarıdan aşağı o minnetsiz inişi

Sen ağla ey kâinat, bölmeden uykuları
Zülfün tarasın toprak sürünsün kokuları

Medeti senden bekler sana avuç açacak
Vuslatta Yeşilirmak ak köpükler saçacak

Kurumasın mendilin sen ağla ey kâinat
Kabuk bağlamış ise yaranı yeniden kanat

Keşke insanoğlu da yağmur gibi olsaydı
Rahmeti kuşanıp ta merhamette kalsaydı

Elifçe dokunuşta kumda güller açardı
Katrenin karşısında kor ateşler naçardı

Sen ağla ey kâinat Şirin aşkla ıslansın
Amasya kapısına Ferhat gelip yaslansın

Şu göklerin dilinden konuştuğu lisandan
Bir tek toprak haberdar elbet ebr-i nisandan

Gök kubbemin ilahi o davudi sedası
Sen hıçkırırken olsun bu faninin vedası

Ürkek bir çocuk gibi sen ağla ey kâinat
Sürsün gözlerindeki bu ebedi saltanat

SENİN HER HÂLİN ŞİİR**Mehmet Fatih KÖKSAL**

Şiir dediğim sensin
Şiire dediğim sen
Şiirde derim seni
Şiirden seni derim
Şiiri dediğim sen
Şiirin dediği sen
Şiirle denilen sen
Seninle denen şiir

Sen şiirsin diyerek
Sana şiir diyorum
Senden denirse şiir
Senden denirse şiir
Seni derse şiirdir
Senin dediğin şiir
Seninle dersem şiir
Şiir dersem seninle

Şiirin her hâli sen
Senin her hâlin şiir

ÖĞRETMEN**Muhammed BİZAR**

Âmâ'nın renk dünyası, rüyada kapı bulur
Gök-kuşağına sığmaz, yüreğime can olur

Sabır çatlar bir anda, dökülür kızgın sözler
Kalp ağlamaz mı bildin, görmez diye bu gözler

Yeryüzü çok küçükmüş, kan ağlarken anladım
Gönlün yaşlı tuzunu, sus payıma bağladım

Gece sürgün başladı, git yanımdan deyince
Bildim gerçek sahibi, gönlüme güz değince

Yoruldu aciz beden, yürümek ne kadar zor
Sırtımda kocaman yük, yaşamak en büyük kor

Zindan ucuz kurtuluş, yokluğun var yanımda
Göğün gizli nefesi, mesken mazlum canımda

Öğretmek sevda işi, azar işitme benden
Gerçek ölümdür bana, uzağa gitmek senden

YALANLAMA

Mehmet GÖZÜKARA

Yolum düştü bir acayip ülkeye
Hırsız polislere kızıp götürdü
Belki de sizlere gelir hikâye
Senarist senaryo yazıp götürdü

Kötebek sülükle halaya durdu
Kabak akıllandı karpuz kudurdu
Sinek kartalları kayada vurdu
Tek tek derisini yüzüp götürdü

Kuzular uluyor kurtlar meliyor
Asalette ayı soylu geliyor
Sivrisinek her ne olsa deliyor
Tankı paletiyle ezip götürdü

Tırtıl kırdı değirmenin taşını
Kırk it yedi bir serçenin başını
Devlet kuşu sandık devekuşunu
Kamunun malını süzüp götürdü

Başı ağrıyanın başı vurulur
Eşekler çalışır atlar yorulur
Gözükara'lardan hesap sorulur
Mahkeme kararı bozup götürdü

YALANLAMA

İsmail KUTLU

Bay karga bir gülü tatlı söz ile
Kandırıp el ele gezdi getirdi
Fareler yılanı bakıp göz ile
Kendi derisinden yüzdü getirdi

Kâğıttan gemiler yüzdü yüz mille
Deveyi yitirdik boynunda zille
Bir karınca evlerinde üç fille
Kaç yıl oynamıştı bezdi getirdi

Manda yiyip kan veriyor sinekler
Sahibine biner oldu binekler
İp almıştı un sermeye inekler
Üç yıl sonra geçen yazdı getirdi.

Kuzu dişlerini gösterir kurda
Mevsimler her sene değişir burda
Güneş geçen sene doğmuştu yurda
Dağları ışıktan süzdü getirdi.

Kutlu ozan sığırlarla mandalar
Tavşanlarla yarış eder pandalar
Her tarafta arka önde yandalar
Ne bulursa düzdü düzdü getirdi

HER ŞİİR KONUŞUR BİR YALNIZLIKTAN

Muzaffer DEVELİ

Ayrılığın vakti varınca göğ
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan
Toprak ateş ve su düşer üç öge
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Süveydâ denilen gönül imleci
Sevdâyı bahara deren tümleci
Cananın yüreği aşkın yeleci
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Örülen ağları zalim feleğin
En büyük düşmanı nisyân belleğin
Duvara asılır bil ki eleğin
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Bu tenimi saran hasarlı doku
Bülbülün başını döndüren koku
Gülün nişangâhı dalında oku
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Gözlerimden akan sızılı nehir
Anılarla dolan büsbütün şehir
Hicrânın uykumda verdiği zehir
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Vuslat zindanında çürümek mi aşk
Acıdan acıya bürümek mi aşk
Hazân köprüsünden yürümek mi aşk
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Hüzünlü nağmeler kırık sazımda
Yeşilimi döken güzün yazımda
Hangi söz anlatır hazin yazımda
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Susuzluk içinde kurur pınarım
Bahar görecektir mi koca çınarım
Bu fani dünyada göçer konarım
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Yaşanıp da biten ezaya mahlas
Tek yanan değilim; tutuşan atlas
Gurura sığınmak haksız iltimas
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

Vaktimi harcayan hayırsız dilber
Yaşlanacaktık ya hani beraber
Pulsuz ve mektupsuz kaldım bîhaber
Her şiir konuşur bir yalnızlıktan

BİR YERE SIĞMADI BU GARİP BAŞIM

Hacer ALİOĞLU (Yakutî)

Günlerdir çıkmıyor bir sızı bende
Bağrıma bir çivi çakılmış gibi
Bir başıma kaldım en zor günümde
Bütün ümitlerim yıkılmış gibi

Ne dost ne arkadaş ne emmim dayım
Kime tutunduysam yalnızlık payım
Doğmuyor üstüme güneşim ayım
Ufkuma bir perde çekilmiş gibi

Boşaldı zemberek dönüyor boşa
Çarkı kırılmıştır çevirmez başa
Dayanmıyor artık bağrım ataşa
Yanardağ içinde yakılmış gibi

Yârin yüreğinde bir kara taşım
Bir yere sığmadı şu garip başım
Akıyor gözümde kanlı gözyaşım
Ciğerimden parça sökülmiş gibi

Yakutî çok uzak yerlerden geldim
Geldim de o yârin kapısını çaldım
Yar bu elden gitmiş yığıldım kaldım
Beynime bir kurşun sıkılmış gibi

BİZİM TÜRKÜMÜZ**Ekrem YALBUZ**

Kervana katılır dağları aşar
Turnada telenge tele dönüşür
Bıyık terlemeden gurbete düşer
Garibin ömründe yola dönüşür

İmecede karşı beri oturur
Atışmada hasmına söz yetirir
Yaylacıyı yaylalara götürür
Dağlarda bir serin yele dönüşür

Çamlıbel'de kılıç olur kın olur
Toroslar'da na'ra olur ün olur
Çelikten bir yaya benzer gün olur
Bolu'da kır ata nala dönüşür

Urfa'da gazeldir sıra gecesi
"Kazancı" yanında gitti nicesi
Hoyratlarda cinas olur hecesi
Kerkük'te çemene güle dönüşür

Konya'da âşıklar meydanı kurar
Şenlik'le Sümmani araya girer
Kimi gönül yapar kimi kol kırar
Lebdeğmez diyende dile dönüşür

Yurdu aydınlatır Harput çırası
Kıblegâh kesilir gözün karası
"Onbeşli"ye gelir nöbet sırası
Mehmet' te kınalı ele dönüşür

Ritminde saklıdır bin yıllık gizi
Destanda ağıtta görülür izi
Anadan evlâda kalır çeyizi
Torunda tapulu mala dönüşür

Talimde ilk komut arş'ımız olur
Çanakkale söyler çarşımız olur
Bazen de İstiklâl Marşımız olur
Bayrakta hilâle ala dönüşür

EFENDİM**Ali TÜRKMEN**

Sensiz her gün gece her mevsim hazan
Sensiz okunsa da duyulmaz ezan
Sen gülersen güler sevinir ozan
Tebessümün bize gül dür efendim
Sen gül bizleri de güldür efendim

Neyleyim ben seni almayan aklı
Işık sende gizli nur sende saklı
Nurunla parlayan her anım farklı
Sen varsan bir damla göl dür efendim
Sensiz bu deryalar çöl dür efendim

Yolum çıkmaz sokak karanlık ve kör
Sana giden yolu bulmam güç ve zor
Kılavuzum şeytan yarı yolda kor
Yolum diken dolu yoldur efendim
Sana giden yollar yol dur efendim

Düştü pusulamın kırıldı kolu
Yitirdim adresi şaşırdım yolu
Tükendi azığım içi kir dolu
Senin merhametin boldur efendim
Heybeme biraz nur doldur efendim

Sapasağlam beden etten kemikten
Görünürde canlı cana minnet ten
Aynadaki beni tanımadım ben
Kaybettim künyemi buldur efendim
Yoksa bu yaşamak zûldür efendim

BUGÜNÜN DİLBERİNE**Ekrem KAFTAN**

Sen yâdıma düştükçe hicâbımdan eririm
 Perişan zülfün gibi târumâr olur gönlüm
 Seni bilmeyenlere hasretle imrenirim
 Yegâne teselliyi nisyanda bulur gönlüm

Dikilir cümle gözler gerdanın ateşine
 İçerek mest olurlar leblerinin rengini
 Rastlayıp her köşede senin güzel eşine
 Kaybeder bakışları ruhunun ahengini

Cisminin hatlarında gezinir de hayaller
 Hissederler vuslatın bitmeyen azabını
 Büyür her hayal içre nice taze nihaller
 Taşırlar omuzlarda günahın kitabını

Peşindedir arzunun sönmeyen meş'alesi
 Dillerde söylenmeyen nice emeller gezer
 Kuşatır etrafını yalan sevda hâlesi
 Her nazar vicdanını kırar yaralar ezer

Maziye rücû etsen dostun olur melekler
 Settar'ın emri ile cismini setr eyleyip
 Âşık-ı sadık olan seni hep böyle bekler
 Aşkını dile gelmez şiirlerle söyleyip

Ah bugünün güzeli ruhundan âzâde gül
 Bir divan şâirinin sevgilisi olaydın
 Yetişirdi dâimâ derdinde imdâde gül
 Rayihanla ruhunla şiirlere dolaydın

Bir yalnız şair ağlar hâl-i perişânına
 Onulmaz yârelere ilaç olsam diyerek
 Sen iste canlar versin kadir bilmez cânına
 Ömür sür ey Dilârâ benim ömrüm yiyerek

SİZLER İLERİ DE BİZ MİYİZ GERİ**Yasin USTA***-Üzerine alanlara-*

Ben derim ki kadın erkeğe özel
 Sizler ileri de biz miyiz geri
 Kadın; namus edep ahlakla güzel
 Sizler ileri de biz miyiz geri

Bir kadında iffet haya ar gerek
 Onu yakan iman gerek kor gerek
 Üç beş değil bir sevdalı yar gerek
 Sizler ileri de biz miyiz geri

Kadında özeli bitiren sizler
 Kadın için akı yitiren sizler
 Nice haram kadın götüren sizler
 Sizler ileri de biz miyiz geri

Sanmayın erkeğe hiç sözüm yoktur
 Namussuz adama dediğim çoktur
 Haram aç gözler helale toktur
 Sizler ileri de biz miyiz geri

Kadın eve girmez gezer dışarda
 Yeni yeni avlar süzer dışarda
 Oradan buraya tozar dışarda
 Sizler ileri de biz miyiz geri

Erkeğin kumardır içkidir derdi
 Gözleri ne Kur'ân ne ilim gördü
 Malı, mülkü pulu harama verdi
 Sizler ileri de biz miyiz geri

Baba şam babası anne bir cadı
 Her gün partilerde olmalı adı
 Çocuklar onlara bakar bir dadı
 Sizler ileri de biz miyiz geri

Çocuk bilmemiştir ana ve baba
 Ömründe görmemiş bir sıcak çorba
 Eh nihayet o da olacak hoppa
 Sizler ileri de biz miyiz geri

Bu çağın bu devrin gereği mi bu
 Müslüman'ın Türkün yüreği mi bu
 İslâm'ın beş şartı direği mi bu
 Sizler ileri de biz miyiz geri

DÖRTLÜKLER**Reşit BOSTANCI**

Bülbül susqun qefeste
Zannedildi o xeste
Xeste olan Qarabağ
Kerkük Musul Qıbrıs ta

Yardım iste birinden
Yükü qaldır yerinden
Xainler olmasaydı
Vurulmazdık derinden

Xeber aldım men dosttan
Çiçeklenmiş bağ bostan
Kerkük'süz asla çıxmaz
Türk dünyası bu yastan

Qılıç qında paslanmaz
Yağmur yağsa ıslanmaz
Aç susuz çölde qalsa
Mert namerde yaslanmaz

Üşüdüm qar içinde
Isınmam nar içinde
Düşmana yer vermewin
Yaşanmaz ar içinde

Vurdular meni daştan
Gözlerim doldu yaştan
Bir gün hesap sorulur
Kerkük'ü satan puştan

Yoxsuldu var yarası
Sağalmaz yox parası
Dünyada bulunamaz
Kirli qanın çarası

Atılan oxtu bize
Dert elem çoxtu bize
Dede yurdu Kerkük'te
Neden yer yoxtu bize

Vermeyen tacı bize
Çektirdi acı bize
Kerkük'ün bu durumu
Vériri sancı bize

Dilimde dad egleni
Qelpte feryat egleni
Kerkük Erbil bizimdi(r)
İçinde yad egleni

Meclise dayı girdi
Elinde nayı girdi
Bekçiler uyutuldu
Kerkük'e ayı girdi

Bebek ağlar ister süt
Doyunca onu uyut
Kerkük için ey Türkmen
Canı cananı unut

Bayquş qonsa dalıma
Zehir qatar balıma
Kerkük'e gelen zarar
Gelsin can ve malıma

Yaptılar büyü bize
Qazdılar quyu bize
Yad dağlı biz şehirli
Benzemez xuyu bize

Eridi dağda qarım
Ezildi bağda barım
Her gelen vurdu vurdu
Qalmadı sağ damarım

OĞLUMLA SOHBET

Ömer KARA (Kul Seymanî)

Toplanır barhanam yüklenir göçüm
 Bir gün bu dünyadan giderim oğul
 Gerilerde kalır tahtımla tacım
 Ana üryan hicret ederim oğul

Hay'dan gelip yine giderken Hu'ya
 Yürüdüm gâh atlı gâhîde yaya
 Hiçbir zaman meyletmedim dünyaya
 Memleketti benim kederim oğul

Kapı çalar hak dost girer içeri
 Öz sılaya davet eyler naçarı
 Bu vuslat kutsaldır yoktur kaçarı
 Emri-hak vakiyse ne derim oğul

Günlük telaşlarda olmadı çabam
 Bu kubbede baki kalır hoş sedam
 Şahitlik eylerse dört mümin adam
 Dünyalık borcumu öderim oğul

Başımı yoluna serdiğim sevda
 Hak yolu özünde gördüğüm sevda
 Uğruna ömrümü verdiğim sevda
 Tercihim değildi kaderim oğul

Kul Seymani derki kavgamda ölsem
 Müjde alsam dosttan ölürken gülsem
 Şu fani dünyaya bin kere gelsem
 Gene bu davayı güderim oğul

GÜZEL

Mehmet BAŞ

Bir kere lütfedip cemalin açsan
 Kâinat taçlanır başında güzel
 Konuşsan cihana inciler saçsan
 Sözcükler taçlanır başında güzel

Aşkın kabesinde tavaf eylesen
 Gamlı gönüllere yâri söylesen
 Sükût otağında gülü dinlesen
 Gülistan taçlanır başında güzel

Hicran kitabından sevda okusan
 Sevda ilmeğiyle gönlü dokusan
 Bir nazar eyleyip cihanı yaksan
 Güzellik taçlanır başında güzel

Günleri visalin vaktine kursan
 Kanayan yarayı aşkınla sarsan
 Mecnun'a Leyla'nın derdini sorsan
 Merhamet taçlanır başında güzel

Ezelden kaynayıp ebede aksan
 Bir nazar kılıp bir kere baksan
 Letafet nurunu başına taksan
 Sonsuzluk taçlanır başında güzel

Kevser ırmağından aşk ile içsen
 Cennet kumaşıyla esvabın diksen
 Muhabbet gülünü kalbime eksen
 Mağfiret taçlanır başında güzel

GEL YAYLAYA GİDELİM**Bekir Yıldız SAPACALI**

Kurşun gözlüm sıkıp durma beynime
Buyruk Hakk'tan gelmiş söyle n'idelim
Anla artık farz olmuşsun boynuma
Naz etme de gel yaylaya gidelim

Güneş ufka dalıp rengi bakırken
Doğa ana çiçek halı dokurken
Ala keklik aşk şiiri okurken
Naz etme de gel yaylaya gidelim

Kimseler bilmesin göz kaş edelim
Gece yıldızları yoldaş edelim
Toprak döşek yastığı taş edelim
Naz etme de gel yaylaya gidelim

Sapacalı baş kaldırdım ölüme
Çünkü fırsat ilk kez geçti elime
Susma n'olur söyle iki kelime
Naz etme de gel yaylaya gidelim

UĞURLU'NUN KIZLARI**Mustafa AKSUNGUR**

Bir ilkbahar kokusu var kızında
Bu töyfelik Uğurlu'dan soy mudur
Gün ışılar işvesinde nazında
Bu cilverler bu güzelde huy mudur

Kaşları yay olmuş gözler menekşe
İneğin sağmış da oturmuş köşke
Şöyle bir Sultana düşseydim keşke
Beni çeken endam mıdır boy mudur

Al mümmükten almış yanak rengini
Ol güzellik ala-şafak zengini
Halen yaratmamış Mevla'm dengini
Gün şavkını ısılatan ay mıdır

BIRAKIN BU ŞARKI BİR DAHA ÇALSIN**Emrullah BEDİR**

İlaç gibi geldi gönül yarama
Dilime takılıp kalırsa kalsın
Kalbimde duyduğum sancılarıma
Bırakın bu şarkı bir daha çalsın

Geceme doğarken Şarkın Yıldızı
Yakar yüreğimi ince bir sızı
Sevip de özlemek alnımda yazı
Bırakın bu şarkı bir daha çalsın

Hüzünlü nağmeler gönlüme dolsun
Aşkımın derdine ömrüm yoğrulsun
Varsın gözyaşlarım Nil nehri olsun
Bırakın bu şarkı bir daha çalsın

Yolunu bekledim yollar yoruldu
Gelmeyen vuslata yıllar darıldı
Artık tutunduğum dallar kırıldı
Bırakın bu şarkı bir daha çalsın

SEVGİ ÇAĞLAYANIM**Harika UFUK***Sevgili kızım Seda'ya*

Kanatsız meleğimsin düşlerimde gördüğüm
Hasretin kilimisinilmekilmek ördüğüm
Güzelliğin dilimde sevgin kalbimde düğüm

Çağlayan duygularım gürül gürül akıyor
Mesafeler içimi alev alev yakıyor

Hayatımın anlamı gözlerimin nurusun
Gönlümün yakışığı evimin huzurusun
Geçmişte gelecekte ömrümün uğurusun

Çağlayan duygularım gürül gürül akıyor
Mesafeler içimi alev alev yakıyor

Annenin yüreğidir mücevheri ziyneti
Gözlerinde seyrettim dünyadaki cenneti
Yokluğunda yaşadım cehennemi cinneti

Çağlayan duygularım gürül gürül akıyor
Mesafeler içimi alev alev yakıyor

Harika'dır sevgimiz ömür boyu bitmesin
Hayalinden düşünden suretim hiç gitmesin
Albümlerden anılar kaybolup da yitmesin

Çağlayan duygularım gürül gürül akıyor
Mesafeler içimi alev alev yakıyor

ÂMİN

Yahya PEKTAŞ

Yarabbi el açtık kapına geldik
Günahları affet saffete erdir
Ezanı duyduk yapına geldik
Duayı kabul et hikmete erdir

Hamd ve sena yalnız sana yaraşır
Selat selam Resulüne münhasır
Aradan geçse de on buçuk asır
Sevginle ihsanla vahdete erdir

Cimrilikten korkaklıktan sen koru
Cennet eyle kabirdeki çukuru
Söndürme sadırda imanı nuru
Fazlınla ikram et kismete erdir

Fitneden fesattan mümini sakla
Dini yaşat bize hep tatlılıkla
Hiç zarar vermeden imana akla
Ruhu bedenden al rahmete erdir

Faydalı ilimle atalım adım
Kalplerin nuruyla şenlensin yâdım
Dünya ahret mutluluğu muradım
Edep ve irfan ver iffete erdir

Öfkenden rızana sığındık senin
Cemalini özler müslim ve mümin
Cennet ucuz değil amma velâkin
Merhametin göster gayrete erdir

Güler yüz tatlı dil güzel alamet
Hükmüne rızayı bize nasip et
İnsanlık İslam'da bulsun saadet
Resule yakışan ümmete erdir

Kulluğu özgürlük olarak gören
Adını cihana yayan alp eren
Tüm yaradılmışa hakkını veren
Ecdada layık bir Devlete erdir

SULTANIM

Lütfi KILIÇ

Sen bu aşktan muhabbetten bîhaber
Uyuyanı uyandırdın sultanım
Deruni dert ile ettin derbeder
Ateş-i âşka yandırdın sultanım

İma ettin işmar ettin göz ettin
Yaka yaka yüreğimi köz ettin
Rüyalarda gördüğünden söz ettin
Sevdiğine inandırdın sultanım

Dalga dalga kabararak sönmeyi
Sema ile fasılasız dönmeyi
Pervaneler gibi oda yanmayı
Bu sevdaya dayandırdın sultanım

Dile düşen dedi-kodu hadise
Gönül aynasını buladı sise
Rakiplerle revan olup meclise
Kıs-pıs edip kıskandırdın sultanım

Deli poyraz olup estin savurdun
Gönül kalesini yıktın devirdin
Aklım aldın divaneye çevirdin
Ayıpladın utandırdın sultanım

Heva-î nefsine uydun doymadın
Evvel ikrar verdin sonra uymadın
Lütfü der ki feryadımı duymadın
Hayatımdan usandırdın sultanım

KELKİT ÇAYI**Durmuş BEYAZIT**

Kelkit senin suyun derdin aşkındır
Yüzünde gizlenir dibin taşkındır
Bir muamma için dünyam şaşkındır
Döndükçe girdabın biter mi sandın

Kaybet ki bulunsun yolun durağın
Bir olmaz mı bendin yakın ırağın
Hayalde gördüğün şeklin tuzağın
Hakikat sellerden kaçır mı sandın

Ne karnında nokta ne belinde cim
Ne sen varsın bütün ne ben bir hiçim
Dipsiz bilmecede sorgusuz içim
Azlığı çoklukta yalnız mı sandın

Kelkit çayı akma derdin bendedir
Mevcut bende yakın uzak sendedir
Hesap boğum boğum ahlar kimdedir
Hesabı yazanı kalem mi sandın

ŞİRPENÇE/MİSKİN AŞK**Dursun BULUT**

Serime bir gülün işmari düştü
Bahtıma talihin nişanı düştü
Gamzenin yivine kurban olayım
Ruhum benden uçtu canına düştü

Sevdan yok yâdım hep baharda gazel
Aşkının ahından ölsem de güzel
Kapında kuruyup olsam da gazel
Gönül benden uçtu canına düştü

Sevdan yok hazalım baharlar gazel
Teninde gülşenim solsa da güzel
Bezminde şarabın dili olayım
Kadehin narında ölsem de güzel

ŞİİRİN SESİ

Tayyib ATMACA

Sözlük kurallarına riayet etmeden kendi kendime sesin karşılığının yine ses olduğunu söylesem içinden yüzüme karşı kim nasıl seslenir. Her canlı, cansız varlığın elbette bir sesi vardır. Kulaklarımızın algılamadığı seslere aklım yetmez, onlarla ilgili söz söylemek hafıza kapasitemin dışında bir iş. Biz kendi işimize yani şiirin sesine dönelim şiirin sesinden ne anlayıp anlamadığımız hakkında düşüncelerimizi paylaşarak şiire, şaire, şiir okuruna ve severine dilimizin döndüğü hafızamızın ürettiğinde doğru bildiklerimizi aktarmaya çalışalım.

Madem konu sestten açıldı biz de aklımıza birden bire gelen Sezai Karakoç'un Leyla ile Mecnun kitabından:

Görüntü görüntüyü ses sesi yer

Aşk dedikleri işte böyle bir yer

Okunuştaki basit bir söyleyiş gibi gelen bu iki dize hecenin kalıplarına uyulmadan sadece ölçü kullanılarak akış sadeliğinin yanı sıra iki dizede de geçen *yer* sözcükleri farklı manalarda kullanılmıştır. Şimdi bu iki dizenin sözcüklerine dokunmadan yerlerini değiştirerek şiiri tekrardan okuyalım:

Görüntü yer ses görüntüyü sesi

Bir dedikleri aşk böyle işte yer

Kendi kendinize yukarıda sözcüklerin yerini değiştirdiğim iki dizeyi anlamaya çalışarak kafanızın nasıl zonkladığını az çok tahmin edebiliyorum. Günümüz şairlerinin de yukarıda değiştirdiğim dizelere yakın bir sürü dizeleriyle karşılaştığımızda da aynı tepkiyi veriyor ve birkaç dize okuduktan sonra şiirin devamını okumuyoruz. Nasıl ki konuşurken karşımızdaki muhatabımıza bir konuyu anlatırken kelimeleri özenle seçerek ona bir şeyler anlatmaya çalışıyorsak şiirde bu çabamızı kat kat arttırarak okurun kafasını karıştırmadan manaları karnımızda saklayarak dilimize gelen her kelimeyi peş peşe sıralayarak sözün poleni yani şiir yazıp söylediğimizi zannedemeyiz. Şiirde kelimeler sizi alıp bir yere götürmüyorsa ya da sizde bir karşılığı yoksa bir gram bal için bir torba keçi boynuzu yemenin bir anlamı yoktur.

Eş hele bir toprağı örten karı

Ot değil onlar dedenin saçları

İstiklal Şairimizin bu iki dizesini okurken ne kadar sıradan olduğunu söyleyebilirsiniz ama söylemeseniz daha iyi. Şiirde söyleyiş rahatlığının yanı sıra şiir sizi alıp bayrağın rengine kadar götürür. Koca bir tarih sayfası açılır gözlerinizin önüne. Bu toprakların nasıl bereketli topraklar olduğu bir film şeridi gibi mütemadiyen döner durur. Kendinize geldiğinizde kendi yağmurlarınızla yüzünüzün yıkandığını hissedersiniz.

Dost dost diye nicesine sarıldım

Benim sadık yârim kara topraktır

Veysel usta mektep medrese görmemiş, söylediklerini sıradan mı söylemiştir. Her ne kadar da sıradan herkesin söyleyebileceği bu dizelerdeki kelimelerin kapsama alanlarını düşündüğümüzde biraz da geçmiş ve gelenek ile bağımızın kopmadığını hissedebiliyorsak topraktan başlayan yolculuğumuzun yine toprakta son bulacağı hatırlarız. Bundan dolayı da hem sesin hem mananın derinliklerine indiğimizde bu dizelerin bizde bir karşılığı olur.

Yukarıda sözcüklerin yerini değiştirerek vermiş olduğumuz örneğe tekrar dönersek sözcüklerin bir kilimin desenleri gibi hem birbirlerini tamamlamaları, hem birbirlerine uyumlu olmaları neticesinde seste bir ritmik akışla birlikte o edebi lezzeti de tatmış oluruz. Bugün dergilerde, kitaplarda şiirleri okurken de ruhumuza dokunan bu edebi tadı hissedebildiğimiz şiirleri okumayı sürdürürüz.

Dünyanın bir uyum içinde yaratıldığını hatırlarsak kendimiz de bu uyum içerisinde bir hayat tarzını ilke edinir ona göre hayatımızı idame ettiririz. Mesela kumaş pantolonun üzerine kot ve deri tipi bir ceket giyemeyeceğimiz gibi takım elbisemizdeki kravattan elbiseye, kemerden ayakkabıya kadar bir düzen intizam içinde giyinmeyi önemseriz. Peki, sosyal yaşantımızda geleneğin oluşturduğu bu kurallara uymaya özen gösterirken yazmış olduğumuz şiirlerde de bu edebi zevkin kurallarına uymadan kendi kendimize sınırsız bir özgürlük alanı çizmeye çalışırsak hem kendimizle hem de içinde yaşadığımız toplumla çelişiriz.

Şiirin sesinin ve ritminin nasıl yakalandığı tarihin derinliklerine doğru yapılan bir yolculukta şöyle anlatılmaktadır.

“Şimdi bir an için, devesiyle sıkça yaptığı uzun yolculuklardan birinde ıssız çöllerde yol alan Arap bedeviyi düşünelim. Yürümekten şişmiş toynakların yumuşak kumda çıkardığı ritmik melodi sessizliği bozarken, binicisini de geçmiş hatıraların derinliğine götürmekteydi. Ruhi durumunu yol arkadaşı ile paylaşmasından duyduğu heyecan nedeniyle, o an idrakinin tek sahip olduğu bu hareket ile birlikte bir şeyler mırıldanmaya başlamasından daha doğal ne olabilir? İnsanın kalbinde, bir ani dürtüye cevap olarak oluşan bu masum coşku *recez* tarzını -devenin ayaklarının kalkış ve inişlerine tekabül eden hareket ve sükûnların birbirini takip etmesinden doğan bu basit vezinli tarz alternasyon kalıbının atın yürüyüşüne tekabül ettiği alternasyon- doğurdu. Nağme’nin etkilerini incelediğimizde, hayvanı hızlandıran, insanı ise avutan bu telaşsız bir faaliyet olduğunu görürüz. Faaliyet büyüdükçe ve genç yetenekler için çekicilik kazandıkça, biçimler genel zevkin ve kabulün beğenisini kazanıyor ve şiir sanatına doğru ilerleme kaydediliyordu. Şiir sanatı, orijinal *recez*’den daha gelişmiş ve daha çok çeşidi olan tarzlarını üretmekte gecikmedi. El-Halil’in, Arap şiirinin yapısını demirci çekicinin çıkardığı melodinin (devenin ayak sesi gibi) çeşitli tonlarının kendisinde uyandırdığı niceliksel ölçülere göre biçimlendirmesi, aşağı-yukarı ikinci/sekizinci yüzyıl ortalarına rastlar. O, böylece 16 ölçü veznini kapsayan aruz sistemine ulaşmıştır.”¹ Bu örneği neden verdiğim sorusuna gelince şiirde sesin ne kadar önemli olduğu sesin yani melodinin nasıl bulunduğunu bilmemiz açısından yüzyıllar öncesine gitmek zorunda kaldım.

Yaşadığımız dünyada her canlının bir sesi vardır, bazı sesler ise bizim duyu algımızın ötesinde olduğundan algılayamayız. Her canlı ya da cansızın bir sesi varsa -ki var- o zaman şiirin de bir sesi vardır. Bu sesi yazarken ve okurken hissedemiyorsak ya biz de bir sorun var ya da yazdıklarımız/okuduklarımızda bir sorun var demektir. Şiiri ve şiirdeki sesi yakalamak için de belli bir kültür ve gelenek bilincine sahip olmamızı gerektirir. Özellikle şehirde büyümüş ve gaz lambasını, idareyi tanımamış, gözünü açtığında ışıkların altında dünyayı selamlayan insanlara Abdurrahim ağabeyin:

*Lambada titreyen alev üşüyor
Aşk kâğıda yazılmıyor Mührüban*

Şiirini okuduğunda ya da türkü olarak dinlediğinde lambayı ampul olarak algılaması ile birlikte kendinde bir karşılığına da rastlayamaz. Hele yaşı cep telefonunun ve sosyal medyanın yaygın olarak kullanılmaya başlandığı zamanlarda doğup hayatlarını sürdüren insanlara ise kâğıttan, aşktan, mektuptan bahsetmek ütopyadan başka bir şey değildir.

Her eline kalemi alan ya da bilgisayarın başına geçip duygu ve düşüncelerini şiirle ifade etmek isteyen, sosyal medyada şiir siteleri ve şiir gruplarına üye olarak birbirleriyle tafralı alışverişi yapanlardan şair de olmaz şiir de çıkmaz.

Nasıl ki bir çocuk anne sütüyle beslendiğinde birçok hastalığa karşı korunaklı oluyorsa şair de kendi geleneklerinin köklerine inerek şiiri o edebi tadı dalından yeni koparılmış taze bir meyve gibi algılayarak okumaya başlarsa şiirin şehir kapısından şiir ülkesine doğru yolculuk yapmaya başlar.

Şiir ülkesinden haberdar olmadan kendi kulübelerinde şiir talimleri yapmaya çalışanlardan şair çıkmayacağı gibi şiir okuyucusu da çıkmaz. Şiir ülkesinin önder şairlerinin şiirlerindeki o edebi tadı almadan yazanlar, kendi yazdıklarının safisi ve darasını birbirine karıştır.

Şiir nedir, ne değildir bütün bunları bilmeden kendi kendine bir ormanda patika açmaya çalışanların kurtlara kuşlara yem olmaktan başka seçenekleri olmaz.

*Cümle şâir dost bahçesi bülbülü
Yunus Emre arada dürraçlana*

Koca Yunus kendisini bir turaç kuşu gibi şiir ülkesinde bir göz açıp kapama mesafesinde uçup gitmeyi arzularken hangi şair kendini şiir bahçesinin bülbülü yerine koyabilir. Kimin bülbül, kimin turaç olacağına zaman karar verecektir.

Reyini şiirden yana kullanacakların kime rey verdiklerini bilmeleri gerekir. Aksi takdirde şiir sandığında kendilerine kendilerinden başka bir oy çıkmaz.

Selam olsun şiirin sesine kulak asanlara...

¹ ŞERİF Mian Muhammed, *İslam Düşünce Tarihi, II. Cilt, İnsan Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2014, s. 245.*

AŞK DİVANI**Neva SELÇUK**

Yüreğinden eksilmez kan gülünde har olanın
Değdikçe yanar dudağı dilinde yar olanın
Mana vermeye acizdir bu işe olan ağyar
Nefesinden hicap tüter öldüğü kâr olanın

Candan içre canlar arar cananına vermeye
Kendin layık bilmez bir dem payine yüz sürmeye
Yeter şavkının gölgesi korkar cemal görmeye
Baktığı ateş kesilir içinde nar olanın

HAKİKAT DİVANI

Her merhemi bu yaranın dermanı mı sanırsın
Hazan vakti cemre düşme zamanı mı sanırsın
Bir onulmaz dert yüküdür gelirken getirdiğin
Bu dünyayı sürurların ummanı mı sanırsın

Kan damlar da kokusunu yaprağına sarar gül
Hasretinin feryadını bülbülünde arar gül
Yürekteki ateş ile gözyaşını yorar gül
Gül bağına nadanların seyranı mı sanırsın

Bir ezeli özleyişin bestesiyle zar eyler
Figanıyla seher vakti asumanı nar eyler
Visal demi cananını yüreğine har eyler
Sen bülbülü yaprakların hayranı mı sanırsın

YÜREĞİ ISITAN KAR**Mehmet DURMAZ**

Gökmar gölgesinden gönöl uçurdum
Aşar gider bir maralın ardından
Serin pınarlardan sevgi içirdim
Ölürüm ben o dağların derdinden

Dağlara taşlara seni sorayım
“İzin ver hey ağıam ben de varayım”

Çiçekten çiçeğe konan bir buğı
Gezdiğin her yerde aşk bereketi
Bulaklar başında bir akça kuğı
Sularından sızan aşkın şerbeti

Keklik konar o bulaklar üstüne
“Mestine de deli gönöl mestine”

Bakır Dağları’nda ceren süzölür
Feke’de sevdaya tutulma aman
Tapan yaylasında bağlar bozulur
Toroslar kalbimde vurur her zaman

Şehre indim güller güle benzemez
“Dilleri var bizim dile benzemez”

Ardı sıra yola gönöl dökölür
“Akça kızlar göç edince yurdundan”
Bu bir aştır bilmem nasıl çekilir
Haber gelir kuşlarından kurdundan

Sürat çağındayız bozduk devranı
“Karac’oğlan geçti güzel kervanı”

Dağa taşa saldın aşk kokusunu
Güneş çam dalıyla şakalaşırken
Duydum gönlündeki aşk yakısını
Bildirdi üstüne bastığın diken

Halin sorar oldum dala gazele
“Sabahtan uğradım ben bir güzele”

Salıver dağlara Türkmen kuşunu
Ovalar alıcı kuşa dar gelir
Zehir olsa yer aşkın aşını
Sevdasız yaşamak ona ar gelir

Sevgisiz menzile varılmaz imiş
“Sevene zor sual sorulmaz imiş”

Şeyda bülbülsün bağrın yanıyor
Ötüşüp durursun güller içinde
Her yanın yaradır kalbin kanıyor
Hiç sönmeyen korsun küller içinde

Her güzelde O’nun sırrını yokla
“Karac’oğlan der ki olalım Hak’la”

Gönlündür sazından saçılan ıtır
Elvan elvan tutar kokun cihanı
Düldül’ümün karı yürek ısıtır
Yoldaş eyleyelim iki şahanı

Sunalım sevgiyi gel diyar diyar
“Benim Hak’tan gayrı sevdiğimi var”

DOSTA GAZEL**Metin ÖZARSLAN**

Bütün beyaz sayfalar kör hattatlar elinde
Kâğıt bezgin ve suskun kâğıt bîçâre ey dost

Aşktan dem vurur her dem dudaklar umarsızca
Mânâ bitti tükendi söz pâre pâre ey dost

Gül bükerek boynunu ıssız bir yerde kaldı
Bülbül ötmeden teslim oldu ağyâre ey dost

Varlığında rahm etmez yokluğunda hiç oldu
Gide mi deli gönül yâre yalvare ey dost

Gerçek âşık yanmaya ezelden karar kıldı
Ve attı taammüden kendini nâre ey dost

Hakikat uçup gitti bir daha dönmez geri
Bindi de havalandı mistik tayyare ey dost

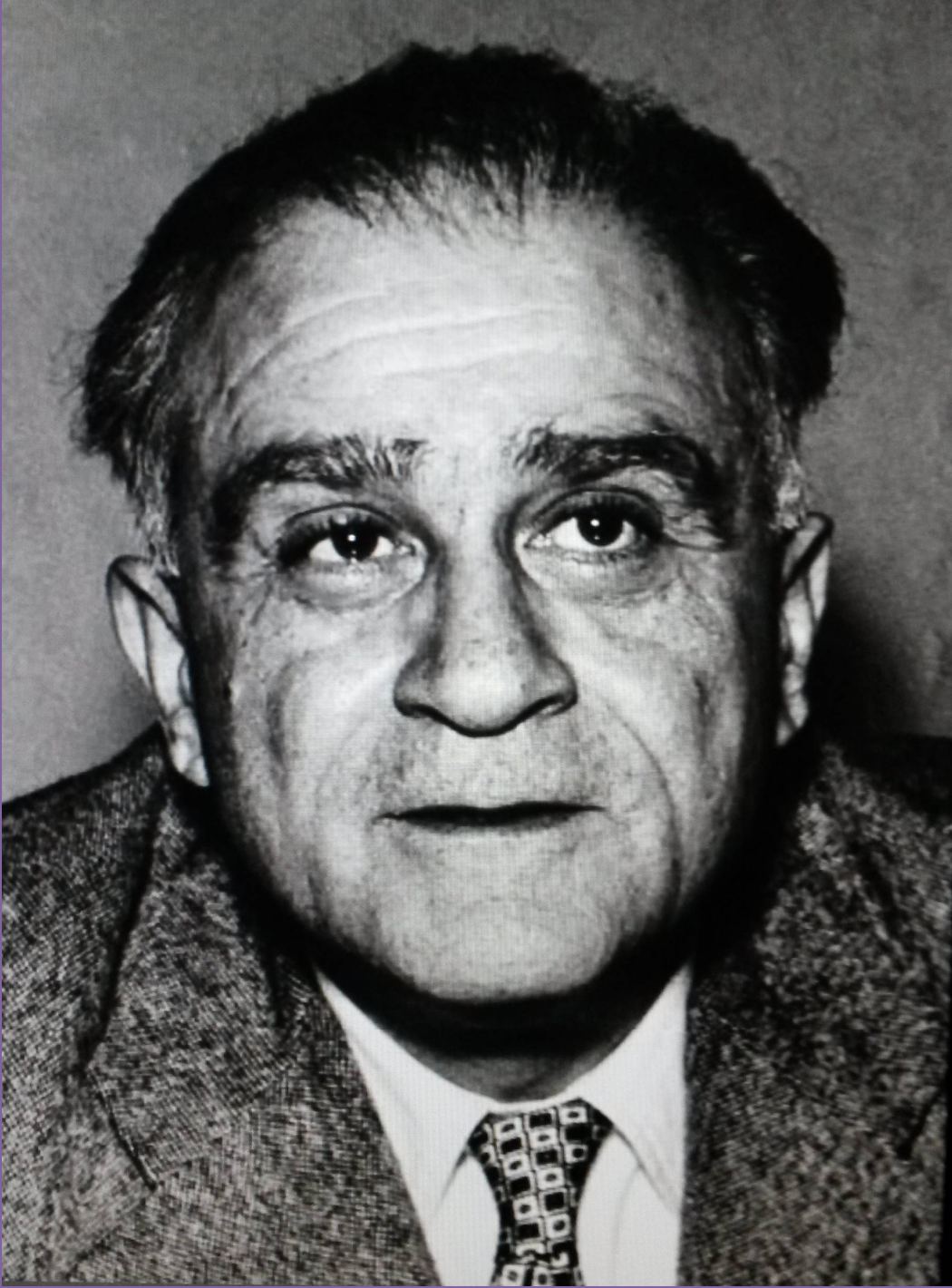
Tabipler merhemini boşa ikmal eyledi
Garibin yüreğinde onulmaz yâre ey dost

Ölüm geldi gam değil zerrece yerinmedim
Meğer sarı buğdaylar kabrimi sare ey dost

Ağlamakta maharet kesp eden her fani kul
Dua ede metinçün gâni gaffare ey dost

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

9.sayı on5kasım 2015

BU SAYIDA**Ahmet Hamdi TANPINAR****Mehmet AVŞAR****Tacettin ŞİMŞEK****Yasin MORTAŞ****Mustafa ERKENEKLİ****Məhərrəm QASIMLI****Mehmet KURTOĞLU****İbrahim ERYİĞİT****Bestami YAZGAN****Osman ARSLAN****Hayrettin DURMUŞ****İbrahim TÜRKHAN****Ö.Kaplan KOZANOĞLU****Azade TURAP****Nuri PEKSÖZ****Halil GÜRKAN****Köksal CENGİZ****Hasan KONÇ****İsmail GÖKTÜRK****Haşim KALENDER****Halit YILDIRIM****İsmail GÜL****Ahmet ARSLAN****Durmuş KAYA****Kibar AYAYDIN****Sabri DİL****Süleyman PEKİN****Esat ANIK****Ali Kemal MUTLU****Fikret GÖRGÜN****M. Önal MENGÜŞOĞLU****ABİM BİR KUMSALDA BEN BİR KUMSALDA**

Benim adım Aylan ağ'beyim Galip Suriye'ye kanlı bahar gelmeden Kobani de bir evimiz var idi kuşlar gibi cıvıldaşıp bahçede acıkınca annemize koşardık akşam babamızın iki dizine oturup yüzünü öpünce her gün yorgunluğu dökülürdü üstünden babaların babasıydı babamız annemizse sultanlardan bir sultan bütün çiçeklerden güzel kokardı geceleri o kokuyu almadan uykumuz gelmezdi sabaha kadar.

Bir gün üstümüzde uçaklar geçti biz pilota el salladık görmedi turnalardan güzel haber beklerken neden bomba yağdı anlayamadık komşu teyzelerden çığlık sesleri kapımızdan içeriye girince annemin gözleri ah o gözleri ağlarken yakından görememiştik bir şeylerden korkuyordu anladık kanadına alıp ikimizi de o ağladı biz ağladık durmadan akşam babam geldi çoğaldı ağıt komşularda koşup dahil oldular.

Acı günler acıları peşine takarak çoğaldı korku büyüdü annemin babamın derdi çoğaldı komşu amcalarım ve teyzelerim yanına alarak çocuklarını Türkiye'ye doğru yola koyulduk baba lütfen evimizde kalalım demek istediysek diyebilmedik son kez evimize bir el salladık sonra mahallemiz uzakta kaldı az gittik uz gittik işte tel örgü karşıda bir sıcak yuva özlemi korku ümit arasına sıkıştık Mürşitpınarı'ndan girdik içeri.

Yerinden yurdundan oynarsa insan gittiği her yerde sığıntı gibi her bakışı kurt bakışa benzetir belki de bu yüzden annemle babam daha iyi hayat yaşatmak için içinde avrupa düşü büyütmüş "erguvan bakışlı bir akşamüstü" sizin tatil beldenizde Bodrum'da geçmek isterken karşı sahile lastik botumuzu ölüm dişledi annemizin ellerini aradık ulaşamadı babamıza sesimiz sonrasını siz kendiniz anlatın abim bir kumsalda ben bir kumsalda.

HECE TAŞLARI**Aylık Şiir Dergisi****Genel Yayın Yönetmeni****Tayyib Atmaca****Yazışma Adresi****İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.****F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR****Telefon: 0535 391 92 50****hecetaslaridergisi@gmail.com****9. Sayı 15 Kasım 2015****ISSN: 2149-4509. (e-dergi)**

AYNALAR**Ahmet Hamdi TANPINAR**

Bir sonu gelmeyen rüyaya dalar
Akşam odalarda fersiz aynalar
Durgun sularında hepsinin yer yer
Eski bir hatıra sanki genişler
Maziden yâdigâr kalan bir hisle

Serpilen yağmurla örtülen sisle
Birden kapanıp da akşamın ufku
Gererken asabı hasta bir uyku
Bir hayal ufkudur kalplerimize
Aynalar ki sessiz anlatır bize
Maziye karışan günlerimizi

Bizden iyi tanır aynalar bizi
O vefalı kalbe benzer ki onlar
Bir küçük vesile maziye yollar
Mazi bir akşamın penceresinden
Kalplerde gözlerde yaş seyredilen
O uzak ve hasret ışıklı fecir
Ümitsiz ruhuna son tesellidir

Her bakışta çizer bu kederli su
Ömrümüzün geniş bir tablosunu
Bir tablo ki ne renk ne çizgisi var
Fakat her hatıra içinde yaşar
Ve derinliğinde bizlere güler
Kalbi kalbimizde çarpan ölümler

İSTASYON CADDESİNDE ÜÇ CAN**Mehmet AVŞAR**

Dokuz yüz altmış beş aylardan nisan
İstasyon caddesinde yürür üç can
Parke taşlarında ayak sesleri
Başımız dönerdi kara sevdadan

İstasyon caddesi böyle değildi
Bahçeler sokaklar başka güzeldi
Telli turna türkümüzle uçardı
Bir başka sökerdi burda şafaklar
Güneşin bir başka batışı vardı

İstasyon yolunda ulu ağaçlar
Bahçeler bir halı gül nakışları
Seher vakti dem çekerdi kumrular
Çınar dallarında serçe kuşları
Uçuş tâliminde yorgun yavrular

İstasyonda dolunaylı bir akşam
Portakal çiçeği kokarken hava
Besmele çekerdi bir can özünden
Şiirler yükselir ta gökyüzüne
Şiirler inerlerdi hem gökyüzünden

İstasyonda hilâle dost ağaçlar
Uzanmış çimenler üstünde üç can
Yürekleri ak güllerce sızılar
Başları dumanlı trenler geçer
Ağaç dallarında baygın yazılar

İstasyona doğru adımlar üç can
En soylu sevdalar yüreklerinde
Kalplerinde coşardı sahabî iman
Dillerinde dinmeyen bir ağıttı
Esir Türk illeri esir Türkistan

Poyrazlı bir günde yapraklar gibi
Uçarak toprağa düşünce bir can
Bize el sallar Karabahadır'dan
Toprağın altında yatanlar asıl
Toprağın üstünü vatan yapanlar

Şimdi ne kara tren ne faytonlar var
Ne dolunaylı akşamlarda üç can
Ne ulu ağaçlar ne garip kuşlar
Gözümüzde gün batımı hüznler
Ah dostum ah gitti gelmez o günler

RUBAİLER/bir**Tacettin ŞİMŞEK****GÖZYAŞINA GÜZELLEME**

Neyzen mi o
kimdir
‘ney’i inletmekte
Bir söyleten elbet bizi söyletmekte
Eşya yaratılmış diye
toprak ve sudan
Can toprağa
gözler suya meyletmekte

KUŞBAZ

Sesler dağılır göklere
yerden hediye
Sözler kalıversin diye
bizden geriye
Bir tûtiyi bin türlü konuşturmak için
Al kalbimi göster
bu defa
ayna diye

GÖZDE BOĞULMAK

Var say ki
bir an görmediniz gözdenizi
Silmek
silebilmek ne kolay gözden izi
Zevrakçesi nerde kaldı
Galip Dede’nin
Boğmuş onu besbelli ki
bir göz denizi

KALBE DOKUNAN MECAZ

Sizler konuk olduğça
gönül derneğime
Ortaksınız önce
bir dilim ekmeğime
Sözcükleriniz
ille de Leylâlarınız
Yüzlerce mecazdır
dokunur gerçeğime

ŞAİRE YAKIŞAN

Söylentilerin hepsi
ya özdür
ya kışır
Dert etme karanlıkları
bir mum yak ıştır
Bir şaire tâvus gibi sürgün yaşamak
An geldi mi
kaknus gibi ölmek yakışır

UÇMAKSA EĞER

Sezdirmede
bizlerden ırak gittiğini
Bir sevgili üstada
çırak gittiğini
Sevdası melek misali uçmaktı onun
Bir güz günü
duyduk
uçarak gittiğini
(ö. 19.11.1997)

DAĞ DAĞ*A.Vahap Akbaş için*

Söylenmesi mümkün
nice sözler kaldı
Ardında
gri bulutlu gözler kaldı
Birlikte yol aldık
yürüdük dağ
hep dağ
Her dağ yamacında sizden izler kaldı
(ö.16.11.2014)

LAL**Yasin MORTAŞ**

saçlarından çözülmüş geceyi
sardın düğüm düğüm bilmeceyi

zaman mı böyle uzun yoksa can
kalmadı aşk saatinde hey-can

artık söküldü aşk toprağından
çekildi güneşim şafağından

güller ile gülüşen gül-ferim
bülbul gibi güledir seferim

akşam lâl dudağıının altında
daha kimler düştü aşk tahtında

KÜL

ben kül oldum kül ol sende
ateştim kül oldum sende
çingırlar aşkımdan doğdu
ateşimle kül ol sende

su ateşi de yakarmış
ateş ateşle akarmış
ben de arındım ateşle
“sular” seninle yanarmış

ÖLÜSÜ KAYBOLAN MEZAR**Mustafa ERKENEKLİ**

Zehir yuva yapmış his yalağında
Yaşamaktan yana bizar gibiyim
Esamim okunmaz dost kulağında
Kevgire dönüşen bir zar gibiyim

Peşinden gitmedim enaniyetin
Haddi yoktur ödediğim diyetin
Alıcısı olmaz iyi niyetin
Boşuna kurulan pazar gibiyim

İdamlığım cellâdına âşığıım
Yolum düz olsa da hep dolaşığım
Gündüz ortasında söner ışığıım
Kör gözden süzülen nazar gibiyim

Toprak ise ahiretin kapısı
Suçlu-suçsuz belli olur hepisi
Sanki ağaç vücudumun yapısı
Ömrünü öğüten hızar gibiyim

Yenilmez şahsiyet güya tek bendim
Yazık ki sadece gölgemi yendim
Kendimin sözünü dinlemem kendim
Etkisi olmayan azar gibiyim

Dünyaya geliste sevmekti gaye
Asla beklemedim dostluktan paye
Kalem-kâğıdımdır bana sermaye
İdam fermanımı yazar gibiyim

Haksızlık görünce olmadı rızam
İhanet bilmedim çoktu arızam
Baldıran nar verdi gitti hafızam
Ölüsü kaybolan mezar gibiyim

Yazın gölge yoktu kışınsa sıcak
Dikenle doluydu açılan kucak
Yaşarken boynuma bastılar ancak
Mezarın içinde uzar gibiyim

O QIZIN ADI NƏYDİ

Məhərrəm QASIMLI

Yenə də yadıma düşdü o günlər
Xəyalım boyunca ilğımlar¹ axdı
Ömrün dan² yerində titrədi yellər
Sinəmdən bir adın dumanı qalxdı

On beşə yetməyə vardı bir azca
Ömür yaz üzünə³ sabahlamışdı
Özümdən⁴ böyüyü sevirdim ancaq
Ürəgim yaşımı qabaqlamışdı⁵

Gəlip getməyinə gendən⁶ baxardım
Qaçıp dayanardım məktəp yolunda
Sınıfə girəndə çox darıxardım⁷
Heyf⁸ mən yeddidəydim sevdiiyim onda

Uzaqdan boylanıp⁹ onu süzərdim
Yaxına getməyə olmazdı heyim¹⁰
Qəfil rast gələndə tir-tir əsərdim¹¹
Özünü bilməzdi yazıq ürəyim

Nəfəsi qarışıq duydu səsini
Bir gün qapısında bizim məktəbin
O möcüzə günün zəlzələsini
Öluncə unudan deyiləm yəqin¹²

Dağıldı uçuldu məktəp elə bil
Divarlar töküldü üstümə sanki
Gördüm ki ayağım yerində deyil
Yer-göy də dayanıb gəstimə sanki

Qızın bu tufanda xəbəri yoxdu
Sakit ötüp¹³ keçti oradan bildim
Məktəbin uçulan bir yeri yoxdu
Zəlzələ mənəymiş sonradan bildim

Qızgilin məhləsi ən sevimliydi
Müqəddəs bilirdi könlüm oranı¹⁴
Şövqünü¹⁵ itirip o küçə¹⁶ indi
Daha istəmirəm görüm oranı

Məktəbi qurtaran təki¹⁷ verdilər
Deyəsən¹⁸ uzağa bir dağ kəndinə¹⁹
Tanıyanlar məni kefsiz²⁰ gördülər
Xəlvətcə²¹ ağlayıp dözdüm²² dərdinə

Sonra uzaqlara yol aldı gəhim²³
Könlüm gah bulandı gah da duruldu
Dağıldı buludum yox oldu çənim²⁴
Onu soraklayan²⁵ yollar yoruldu

Ürək ilk sevgini unudan deyil
Hərdən²⁶ xəyalımda gedirəm dərsə
Arxaya baxıram otuz neçə il²⁷
Tanıya bilmərəm bəlkə də görsəm

Həzin²⁸ bir nisgildi²⁹ o şirin yaram
Ağlayan könlümü ovutmuşam mən
Bir şeyi özümə bağışlamıram
O qızın adını unutmuşam mən

Yenə də yadıma düşdü o günlər
Dalğın xəyalımı bir nisgil əydi³⁰
Ömrün dan yerini titrətdi yellər
Ay Allah³¹ o qızın adı nəydi?

¹Serap ²Şafak ³Yüzünə ⁴Kendimden ⁵Önüne
geçmişti ⁶Uzaktan ⁷Özlerdim ⁸Ne yazık ⁹Ayaküstüne
dikilmek ¹⁰Gücüm ¹¹Titirədim ¹²Asla ¹³Sessiz gelip
geçti ¹⁴Orayı ¹⁵Şevkini ¹⁶Sokak ¹⁷Gibi ¹⁸Bence
¹⁹Köyünə ²⁰Keyifsiz ²¹Gizlice, ²²Katlanmak ²³Gemim
²⁴Sis ²⁵Soran ²⁶Arada bir ²⁷Yıl ²⁸Hazin ²⁹Gam/dert
³⁰Büktü ³¹Allahım

TANPINAR'IN ŞİİRİ

Mehmet KURTOĞLU

Şiiri “muzdarip ve huzursuz ruhun saf lisanı” ve “kendi içimizde kâinatı bulmak sanatı” olarak tanımlayan Tanpınar, bu ifadeyle poetikasıdan daha çok kendini tanımlamıştır. Zira bir başka yerde ise etkisinde kaldığı Valeary’in izinde giderek şiir-rüya ilişkisi üzerinde durur. “Rüya cemiyetle anlaşılamayan sanatkârın gittiği yer. Bazı sanatkârlar sadece rüyalarını yazmışlardır” der. Aslında yaptığı bu tanımlar başka sanatçılar üzerinden kendini tanımlamasıdır. Kendisi de rüyalarını yazmış, “kendi içindeki kâinatı” bulma peşine düşmüştür. Ancak Tanpınar, bunu şiirden daha çok romanlarında başarmış bir sanatçıdır. Zira yaşamış olduğu muzdaripliği ve huzursuzluğu şiire yüklemiş, kendi hakikatini şiirde göstermek istemiştir.

Şair değildir ama iyi bir şair olduğunu düşünmektedir. Derin estetik kaygısıyla kült eserler yazmış fakat bu derin estetik kaygısının şiirinin önünde bir engel olduğunu görememiştir. Bu da belli bir poetik çevre içinde yer almasına engel olmuştur. Çağdaşları Yahya Kemal, Necip Fazıl gibi büyük şairleri aşamamıştır. Çünkü onun şiiri kurgu şiiridir, birden değil parça parça ilham gelir. Tıpkı bir nesri yazar gibi önceden hazırlanır şiire. İlham avcılığı dedikleri durumu yaşar Tanpınar. Hayatı boyunca şiirinin nerede durduğunun farkında olmamıştır. Şiir üzerine büyük laflar etmiş ama büyük şiiri yazamamıştır. Günlüklerinde bir gün kendisinin farkına varılacağını söylemiştir ama ne yazık ki, bu farkına varış şiirinde değil, romanlarında nesirlerinde gerçekleşmiştir.

Şiiri diğer sanat dallarından ayıran ve ayrı bir önem veren Tanpınar, sanatın künhüne varmış biri olarak -ne yazık ki- şiir üzerine yazdıklarıyla şiirleri arasında bir bağ kuramamıştır. Ahmet Haşim’in, Valeary, hatta hocası Yahya Kemal’in etkisinde kalmıştır. Türk edebiyatında üzerinde en çok durduğu şiiriyle değil de, nesriyle önemli ve özel bir yere sahip olmuştur. Tanpınar, yol açan, peşinden gidilen büyük şair değildir. O büyük şairlerin peşinden gitmiş biridir.

Şiirinde Yahya Kemal, Ahmet Haşim Paul Valeary gibi şairlerin etkisi yanında kendi kuşağından şairlerden de etkilendiğini gösteren mısralar vardır. Örneğin Yahya Kemal’in şiirinde “deniz” ve “gemi” imajı birçok yerde geçer. Oysa aynı imajları Tanpınar’ın şiirinde de görürüz. Yine bir şiirinde Yahya Kemal’in *Sesiz Gemi* şiirine gönderme yaparak; “Dönmeyen gemiler olduk açıktan/ Adımızı soran, arayan var mı” diye sorar. Yahya Kemal’in “dalga kıvrımları arasında büyük tenhâlık” ve “Musikiyle bir âlem kesilir çalkantı” mısraları ile yine Necip Fazıl’ın “Bir bardak su gibi çalkandı dünya/ Söndü istikamet, yıkıldı boşluk” mısraını çağrıştıran “içimizde sonsuz çalkanan deniz/ gülümseyen yüzü kaderin bize” mısraını yazmıştır. Bir başka şiirinde ise Necip Fazıl’ın “Bu yolu dönerken arkana bak da/ Köşede bir lahza kalıver gitsin” mısraına karşılık “Önünde açılan bu gurbet yolu/ şehrin kapısında bir lahza durdu” mısraını yazmıştır. Yeni Tanpınar kendi kuşağından olan Necmettin Halil Onan’ın “Dur Yolcu” şiirine karşılık “Bir Yolcu” şiirini metafizik bir ürpertiyle kaleme almış fakat Onan’ın vermiş olduğu güçlü duyguyu Tanpınar verememiştir. Tanpınar mistik değildir fakat zaman zaman metafizik ürpertiyle şiirler yazmıştır. Döneminin güçlü ve büyük şairini Necip Fazıl’ın metafizik ürpertiyle kaleme aldığı şiirlerde büyük bir coşkunluk ve içsellik hâkimken, Tanpınar’da cümleler silik ve sönüktür. Örneğin “Bir Yolcu” şiirindeki “Ölüm çiçek açmıştı bu gençlerin kanında/ Zafer bir haledir ki kemiklerini bekler” dizesi metafiziktir fakat coşkun bir söyleyişe, güçlü biçimselliğe ve müzikaliteye sahip değildir. Çünkü Tanpınar, anlaşıldığı kadarıyla şiirlerini bir anda ilham geldiği gibi oturup yazan bir şair değil, zaman ve süreç içinde şiiri oluşturan, ilhamı zorla çağıran bir şairdir.

Nesirdeki ustalığını şiirde gösteremeyen Tanpınar’ın şiiriyle nesri arasında güçlü bir bağ vardır. Nesri kurguladığı gibi şiiri de kurgulamıştır. Örneğin en güçlü şiiri “Bursa’da Zaman” aynı zamanda *Beş Şehir* eserinin Bursa bölümünde anlattıklarının bir yansımasıdır. Tanpınar’ın en kudretli şiiri olarak kabul edilen “Bursa’da Zaman” *Beş Şehir*’deki “Bursa’da Zaman” bölümünün şiire dökülmüş halidir. Tanpınar bununla nesirde ortaya koyduğunu şiirde de koyabileceğini sanki göstermek istemiştir. Ustası Yahya Kemal’in “Süleymaniye’de Bayram Sabahı” şiirinde ortaya koyduğu duyguları Tanpınar “Bursa’da Zaman” şiirinde ortaya koşturmuştur. Geçmiş bir imparatorluğun tarihini şiirleştiren Tanpınar, “deruni âleme girince zaman değişir” düşüncesinden yola çıkarak zaman ve mekân olgusunu bu şiirinde göstermiştir.

Şiir ve Rüya bölümünde, rüya hakkında; “*zaman mefhumu artık onun için yoktur. Saniyeler bu gölgeler âleminde ebediyet kadar uzundur yahut daha iyisi, mahpus ve münfail olduğu bu dünyada her tasavvur kendi başına bir andır. Mücerredin terkiibini yaşıyor. Uyurken konuşan adamın sesi ne kadar uzaktan gelir. Belli ki artık kendisi olmayan bu ağızdan üst üste yığılmış çağlardan konuşmaktadır*”¹ diye yazar. Böylece gerek nesir gerek şiirinde mekânı anlatırken, tıpkı bir rüyadaymış gibi hülyalara dalarak yazan bir adamdır. Valeary’nin uyurgezer şiir yazması gibi Tanpınar, hülyalara dalarak nesir ve şiirini yazmıştır. Onun şiiri, uyurken konuşan adamın şiiridir. Kendi sesi değil, mekânın ve zamanın sesidir. Bu yüzden Tanpınar’ın şiiri kurgusal ve coşkun olmaktan uzaktır. Örneğin Baudleare ve Necip Fazıl şiiri insanı içine çeker, okuyanı zehirler, hafakana boğar. Tanpınar’ın şiirinde ise asla böylesi bir şey söz konusu değildir. O bize bir tabloyu anlatır, renkler ve seslerden bahseder.

Tanpınar, Türk edebiyatında bir şairden daha çok bir romancı, bir nesircidir. Örneğin günlüklerinde romancılığından daha çok şiirini önemseydiğini, şiirini çok büyük sandığını görürüz. Oysa Tanpınar’ın şiiri üzerinde çalışılmış, düşünülmüş, estetik kaygısı olan iyi bir şiirdir ama büyük bir şiir değildir. Tanpınar’ın şiiri insanı sarsmaz, zira duygudan daha çok bilgi, derinlikten daha çok tasvir ve estetik kaygı ön plana çıkar. Onun şiiri Mayakovski’nin “*şiir işçiliktir*” dediği türden bir şiirdir. İçten gelen güçlü bir sestten daha çok dıştan gelen görüntüler dizgesidir. Şiirinde tasvir vardır. Tanpınar, “*Edebiyat Üzerine Makaleler*” adlı kitabında *Şiir Hakkında, Bugünün Şiiri Üstüne, Şiir Ölüyor mu, Şiire Dair, Şiirin Peşinde, Şiir ve Rüya, Şiir ve Dünya Ölçüsü* gibi yazılarıyla şiirin künhüne varmış, derin analizler yapmış bir yazar olduğunu göstermiş, fakat güçlü şiirler yazarak, kendi poetikasını oluşturmuş bir şair değildir. Oysa çağdaşları Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Necip Fazıl şiirleri ve poetikalarıyla büyük şairlerdir.

Tanpınar, kişilik olarak silik ve zavallı bir sanatçıdır. Sıkıntılı ve trajik bir hayatı vardır. İnanç problemi yaşayan arafta bir adamdır. Bohemdir. Çağdaşı Necip Fazıl gibi ölüm, zaman, kadın vs. konular etrafında dönüp durmuştur. Zaman onda bir problem olarak vardır ve hemen hemen birçok şiirinde zamana yer vermiştir. Örneğin “*bitmek bilmeyen hıncı zamanın/ her şey bana karşı kendi içimde*” diyerek zamanla olan kavgasını/ sıkıntısını dile getirmiştir. Ama çağdaşı şair ve yazarlar gibi bu bohemlikten bir şiir çıkaramamıştır. Kültür ve estetik yönünün ağır bastığı, nesrini konuştuğu, hatta nesri şiirleştirdiği bir “*Beş Şehir*” gibi bir şaheser yaratabilmiştir. Romanlarında kendisi ve çevresi vardır. Şiirlerinde ise içinden geldiğini söylemeyi değil de, nasıl söyleyebilirim endişesini yaşamıştır. Bu söyleme sıkıntısı onun yaratıcılığını sınırlamıştır. Bu biraz da onun mükemmeliyetçiliğinden kaynaklanır. Kemal Tahir, “*mükemmeliyetçi sanatçılar fazla eser üretmez*” der. Bu tam Tanpınar için söylenmiş bir sözdür. Öyle ki Tanpınar, yayınlamış olduğu roman ve şiirlerine dahi bitmiş nazarıyla bakmamıştır.

Tanpınar’ın şiiri *sükûnetin çocuğu* olarak gördüğünden dolayı ideolojik/sloganik ve kavgacı şiirle arasına mesafe koymuştur. Ne çağdaşı Nazım Hikmet gibi sosyal içerikli ve ideolojik, ne de Necip Fazıl gibi kendi kendisiyle hesaplaşan, zaman zaman kavgacı bir dile yaslanan şiirler yazmamıştır. Şiiri kişiliğidir. Nasıl kişiliği yaşadığı dönemde silik bir portre olarak kalmışsa, şiiri de öylece kalmıştır. Sanatçılığını şiirle değil, roman ve nesirle ortaya koymuştur.

Tanpınar, şiirin meselelerini çok iyi bilen, yalnızca kendi ülkesindeki değil, dünyadaki şiir ve sanat olaylarını yakından takip eden bir yazardır. Örneğin kendi şiiri üzerine dururken, şiirimizi bir mesele olarak görmüş, yeni kurulan Cumhuriyet ile birlikte şiirimizin nerede durduğunu ve nereye gideceğini anlamaya çalışmıştır. Tanpınar’a göre dil, vezin ve ses olmak üzere bugünkü şiirimizin üç meselesi vardır ve bu meselemizi henüz halletmediğimizi söyler. O şiirimizde gördüğü meseleyi kendi şiirinde de görmüş fakat çözebilmiş değildir. Örneğin şiirinde dil problemini halletmiş fakat sesi yakalayamamıştır. Necip Fazıl’ın şiirinde olduğu gibi insanı alıp götüren yönü yoktur hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerin. O bir edebiyat tarihçisi, bir estetisyen sanatçı fakat iyi bir şair değildir. Gerçeklikten daha çok rüyaya, hakikatten daha çok hülyaya yakındır. Tanpınar, gerek şiirinde gerekse nesirlerinde kendi hakikatini ters yüz ederek anlatan adamdır. Muzdarip ve huzursuzdur ama bunu şiire dönüştürememiştir ama en güzel şekilde nesre yani romana dönüştürmesini bilmiştir.

¹A. Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, sh.33, Dergâh Yay. İstanbul, 2011

BÜYÜLÜ TOPAÇ**İbrahim ERYİĞİT***-Topacın piri Haluk Zeki beye-*

Gökkuşığı renkleri görünürde desenim
Hoşgörü deryasında semada uçar tenim

Rengiyle övünmeyen beşer insan bilinir
Semadayken hepsinin boyaları silinir

Haykırır bütün renkler: hepimiz biriz madem
Dönmeye başlayınca basarız sırra kadem

Durmamla sona erer aklın sonsuz seması
Yeryüzünden kaybolur karanlığın teması

Kamil insan bakarak insan içini okur
Kusur görmeyen kişi gönlüyle sevgi dokur

Yücelten sevdiğini yüceltir sevgisince
Alçaltan kızdığını alçaltır nefretince

Kusur diye görülen belki de gücümüzdür
Özrü güce çevir bak yaşanan günümüzdür

Ben aciz bir topacım siz üstümde rengârenk
Bir oluşun sırrında yaşanılır ol ahenk

Cam aynaya dönüşür arkasındaki sırda
İnsan kendini bulur topacın esrarıyla

Her insan ayrı renktir görmeyen hüznülenir
Topacın dönüşünü seyreden büyülenir.

GÜL İÇİNDE GÜL'Ü BİLSEM**Bestami YAZGAN**

Deli dolu gezer miydim
Yol içinde yolu bilsem
Bu kadar çok yazar mıydım
Dil içinde dili bilsem

Hem arıya hem peteğe
Ders verirdim kelebeğe
Konar mıydım her çiçeğe
Bal içinde balı bilsem

Gönül başlar bir savaşa
Akli vurur taştan taşla
Öyle akar mıydım boşa
Sel içinde seli bilsem

İster fazla ister noksan
Ne gelirse O'ndan ihsan
Eder miydım derde isyan
Hâl içinde hâli bilsem

Bülbül gibi uyanırdım
Yaprağına dayanırdım
Kokusuna boyanırdım
Gül içinde gül'ü bilsem

Goncasını dermez miydım
Kurtuluşa ermez miydım
Uğruna can vermez miydım
Gel içinde gel'i bilsem

EY KALBİM**Osman ARSLAN**

Ey kalbim az yavaşla yine aldın gemini
Kim doymuşki hasretin buğulu yâr demine
El salla yolcularken gurbete can gemini
Erecekse sevdânın ulu diyâr demine

Firâk sana mı haram güneşler göç ederken
Neden ziyâsı kaçmış gözlerin kan deminde
Mûcizeye çağrıldın turnalar “göçe” derken
Kanatların büyümez neden isyan deminde

Cana var kastedenler kelebek dahî olsa
Bir yudumda bitmez mi taht-ı fenâ demi bu
Ruhunda büyüyen nur böyle ilahî olsa
Bir adımda bitmez mi taht-ı senâ demi bu

Ne var gün içinde hâk ile yeksân olacak
Şimdi abdâl olanın halka noksan demidir
Batmayan güneşlerde ille dermân olacak
Umuttan ötesi yok afva ferman demidir

TAŞIN YÜREĞİ SIZLAR

Hayrettin DURMUŞ

Gönüller arasında açıldıkça uçurum
Taşın yüreği sizler dağlar yüz yüze gelir

Soylu sevda yangını sarsın diye yüreği
Gül kokulu ay yüzlü canan ikaza gelir

Sabrı kalkan eyleyip kuşanırsan sevgiyi
Haralar saray olur vahşi at dize gelir

Gümüş yüklü kervanlar uğramaz semtimize
Tepeden tırnağa aşk şükür ki bize gelir

Doğrasan dilim dilim gam değil ki sevgilim
Lâkin kem göz değerse sevdamız göze gelir

Yalancı vahalarda su arayan biçare
Senin kokunu alsa koşarak köze gelir

Kandilinde fitilim ateş ne yapsın bana
Ayazlar yana döne bahara yaza gelir

Mahmuzlayıp atını geçersen derbentleri
Sevdayla tırmanınca yokuşlar düze gelir

İz sürdükçe süvari söz ırmağına varır
Akan su yatağına insansa öze gelir

İNTİZAR

İbrahim TÜRKHAN

Nasırlaşan sitem kalır sadece
Birkaç nakarata sığan sevdadan
Yıldızların matem yeridir gece
Göge yayılacak sessiz bir figan

Yıllar yağlı kement dolanır boyna
Acılar cellâttır hüznler zindan
Kaçılmaz gerçeği haykırır ayna
“Önünde ölüm var gerisi yalan!”

Ağzının payını alarak gönül
Yüz üstü yıkılır yaman mı yaman
Ne bülbülde şevk var ne davetkâr gül
Bağlar çöle döner yer gök toz-duman

Meçhul terennümler kafiyelelenir
Dilin arkadaşı ne saz ne keman
Ömür kor halinde akan nehirdir
Serapa dönüşür bir anda umman

Dişliler matemde akrep mecalsiz
Sonsuzluk yolunda susar yelkovan
Koymaz geride ses ne de ufak iz
Âna hapsolarak kaybolan zaman

GİDENLERİN ARDINDAN**Ö.Kaplan KOZANOĞLU**

Ne var gidenlerden geriye kalan
Hatıralar bile oluyor yalan
Zaman zaman belki gözlere dolan
Bir iki damla yaş hepsi o kadar

Mazide kalıyor her şey zamanla
Yılların bir farkı kalmıyor anla
Nasıl yol bulunur sonsuza sonla
İşte bütün telaş hepsi o kadar

Dolaştım dünyayı hep diyar diyar
Yaralı gönlüme bulamadım yar
Bilirim sesimi yalnız o duyar
Terk etmeyen yoldaş hepsi o kadar

BİLESİN**Azade TURAP**

Arama mazide arama artık
Merhem yok onulmaz yarama artık
Gördüğün eş-dostta karama artık
Muradın almadan sende ölesin
Ben o eski ben değilim bilesin

Var git sen yoluna nasıl öl deyim
Mahkûmum sevdaya say ki çöldeyim
Dolanır dururum gayrı dildeyim
Cehennem görmüşe ateş neylesin
Ben o eski ben değilim bilesin

Sevinme düşersen namert birine
Battıkça batarsın gönül kirine
Kırılan bir daha gelmez yerine
Uğruma ömrünü feda edesin
Ben o eski ben değilim bilesin

Anladım bu gönül bana yar olmaz
Bin kere ölene ölüm zar olmaz
Sebepsiz gidene gidiş kâr olmaz
Gittiğin yerlerden öte gidesin
Ben o eski ben değilim bilesin

Ne diye severler seni ki halen
Olmazsın bilirim ne dost ne yaren
Aklını topyekûn kaçırdın zaten
Ağlanacak hale yine gülesin
Ben o eski ben değilim bilesin

Vasiyet bıraktım bin bir zar sana
Demem artık yetiş yârim sar sana
Halim işte ayan beyan yar sana
Azade ölürken neyi dilesin
Ben o eski ben değilim bilesin

NEDEN GELMEZ**Nuri PEKSÖZ**

Ümitler hüsrana döndü söyleyin
Geniş dünya bana dar neden gelmez
Bahtımın yıldızı söndü söyleyin
Yüreğimde yanar kor neden gelmez

Yüreğimden hurufâtın silindi
Ve ateş kınandı cürmün bilindi
Canım cemaline bedel alındı
Yoktur gamdan başka kâr neden gelmez

Bilmem esrarını ermiş değilim
Dünyada bir sefa sürmüş değilim
Veçhini âlemde görmüş değilim
Her şey aramızda sır neden gelmez

Siyah nikap çekmiş melâlin gizler
Pinhan eder canı her halin gizler
Sahrada dolaşır ve yolun gizler
Serabımdır benim, yâr neden gelmez

Ey hayal çiçeğim solar bu vaha
Rüzgârlar zülfüne değmedi daha
Bir çöl gecesinde sığın Allah'a
Hakk'tan umudumuz var neden gelmez

Hayra çıkar diye bu düş beklerim
Başım yerde gözlerim yaş beklerim
Hüsnün ile gönlüm sarhoş beklerim
Dağlarım çöktü kar neden gelmez

Yâra gizli gider ehli aşk olan
Sırrımı âleme eyleme ilan
Mücrim *Atba* seni bekler bir zaman
“Seviyorum seni!” der neden gelmez

İZDÜŞÜMÜ**Halil GÜRKAN**

Gün saklanır yine dağlar ardına
Gecenin kurşunu vurur düşümü
Bir güvercin ağlar kendi derdine
Peşimdedir aşkın her izdüşümü

Kaybolurken günün gülümsemesi
Kantar ince ince açtığın yara
Duyduğun sevdanın son inlemesi
Göç eder duygular başka diyara

Mahkûm olur sevgi bir tek heceye
Bazen sükût sarar ağlarım bazen
Saçılır sitemler sarhoş geceye
Gönlüm yorgun argın dönen semazen

Gittikçe uzarken mesafelerim
Gamlanan semada bir yıldız kayar
Kalbur olur karanlığı elerim
Bozular âlemde ayarsız ayar

Garip bir türküye dolanır dilim
Hüzün kıvamına dönüşür zaman
Ağlar anılardan kalan son dilim
Aşkın ayazından titrer asuman

Sevda sarayında yangın sürerken
Kalbim gözlerine boşa yalvarır
Gidişin semayı kat kat düzerken
Mahcup çılgınlıklarım Fizan'a varır

BULUNMAZ**Köksal CENGİZ (Niyazkâr)**

Sanma ömür sevenlere yâr olur
 Çoğunun adını bilen bulunmaz
 Değil gurbet sıla bile dar olur
 Gözünün yaşını silen bulunmaz

“Ne o yandan ne buyandan soran var
 Felek gibi cefa ile yoran var
 Hep derdim ki yâr diyerek saran var
 Satarız canı da alan bulunmaz”

Dert çeksen de kim dermandır
 derdine
 Sormazlar ki bu adamın derdi ne
 Gün dolandır gelir gece dördüne
 Gönül kapısını çalan bulunmaz

Fıtrat bu sevmeye aşına yürek
 Hele ki âşıkça can vermek gerek
 Gel deriz hicrana “hesabı görek”
 Yâr ile sohbetle yalan bulunmaz

Cananın sitemi canana nazdır
 Şairsen dostuna nazire yazdır
 Gerçek sevenlere bir ömür azdır
 Dünyaya gelsek de kalan bulunmaz

Nasıl bir sevdaya olmuşum duçar
 Ben ona meftunum o benden kaçır
 Billahi *Niyâzkâr* sevinçten uçar
 Vuslattan ziyade şölen bulunmaz.

SONSUZ AŞKIN İLK BASAMAĞI**Hasan KONÇ**

Geceme ışıktır günüme kazanç
 Ruhuma huzurdur ötede övünç

Yarla buluşulan mukaddes vakit
 Ondan uzaklarda yaşanır gel git

Bitmez ne karmaşa ne de ıstırap
 Varılan menziller sadece serap

O varken başka aşk aramak niye
 Secde Rabbimizden eşsiz hediye

Nasipsiz bedbahtlar ancak yalanlar
 Hazzını tadanlar bu sırrı anlar

Karanlık dünyada tebessüm secde
 En yalın en aziz en masum secde

Secdesiz kalplerde nefsin zehri var
 Secdeli alında cennet mührü var

Teslimiyet ile şanlı yöneliş
 Tevazu sırrına büsbütün eriş

Secde sonsuz aşkın ilk basamağı
 Yaşanan anların en zirve çağı

Secde kurtuluşa atılan adım
 Secde cevap bulan her bir imdadım

Secde benim için dünyadan murat
 Kullukta yaşanan eşsiz saltanat

MEDET YA SÂHİBEL EMÂN**İsmail GÖKTÜRK (Aczî)**

Resûlü sakaleynsin sultânı enbiyâsın
Ümmetin nûr-u ayn-ı kâinâta ziyâsın
Raûfur rahîm dedi vasfında seni Mevlâ
Âlemlere rahmetsin dü-cihanda ulyâsın

Sensin risâlet-penah vesile-i hidâyet
Ağûş-u şefkatinde rûz-i mahşer selâmet
Salât-ı selâmınla mâkes bulur her duâ
Emînsin emânına son nefesler emânet

Sidre-i müntehâda mihmân cemâle mazhar
Hakkın rahmetini sen ettin kullara izhar
Bir selâmınla senin ömürler bulur safâ
Bin can fedâdır bir kez kılsan muhabbet nazar

Feyzinle küşâd olur dil sadr inşirah bulur
Emmâre âdem olur tebdil eder doğrulur
Mehâbet-i cemâlin mir'ât-ı kevne şua
Sen kılavuz olmasan mükevvenât savrulur

Perişân-ı hâl iken hâl arzetmek olur mu
Esfele sâfilînden niyâz etmek olur mu
İsm-i pâki şerîfin gâm-ı pinhâna rehâ
Sâhib gel demiş gedâ hiç nâz etmek olur mu

Kulûb-u ârifânda postlar sana serilir
Âşıkân sohbetinde senin kokun derilir
Yakînini artırsan, fakîri kılsan ihyâ
Senin kapında kıtmîr olan sevindirilir

Mâsiva pazarında Aczî bîmârın senin
Ümmete kol kanatsın gelir tımârın senin
Gönül âyinem puslu edemem medh-ü senâ
Meşayihin dilinde çağlar pınarın senin

TOPLADIM GÖÇÜMÜ**Haşim KALENDER**

Hazan mevsiminde döker yaprağı
Baharda filizler dal yine çıkar
Beden aslım deyip sarar toprağı
Çoğalır doğanda kul yine çıkar

Ölümde ararken sonsuz olanı
Zamanla geçerken izler talanı
Doyarım sandığım koca yalanı
Bağlarım çıkmaza yol yine çıkar

Ahirin meçhuldür gidişin kesin
Sonucu sorgudur sonlu herkesin
Bir düğüm çalınır çıkmaz nefesin
Gizlenmiş ömründe yıl yine çıkar

Aciz boyun бүker ümit kesilmez
Veren çok büyüktür verse eksilmez
Düşünce kaldırır kul bunu bilmez
Tutup darda alan el yine çıkar

Madde madde ara hayat var dinde
İbadet farz olmuş bu günde dünde
Doğrular mahkûm ya geldiğim günde
Tek tek söyleyecek dil yine çıkar

Nefsi doyurmaya dünyalar yetmez
Toplasam göçümü bir çanta etmez
Kalender nefesle her işin bitmez
Rüzgâr yine eser yel yine çıkar

BABADAN EVLADA**Halit YILDIRIM**

Baba yüreğine taştandır deme
O taşı bir bakış deler be evlat
Nasihat etmeme yaştandır deme
Seneler sana da güler be evlat

Sözlerimi gülden ağırdır sanma
Babanı kör cahil sağırdır sanma
Yolunu en yeni çığırdır sanma
Her düşü bir gerçek siler be evlat

Gençsin boyun posun yerinde şükür
Nefsine yenilme yürüme vakur
Akıl denen yoza gerekir fikir
Kibir bela okun biler be evlat

Belki seni yakan bir peri vardır
Lakin bu çağlarda kalp gözün kördür
Unutma onun da namusu vardır
Şehvetin aklını çeler be evlat

Oku da adam ol cehalet kötü
Hayat müşküllerle dolu bir kutu
Helal bir eş bir iş başında çatı
Her baba bunları diler be evlat

Hayat oyun değil oynayıp dursan
Neler var içinde gerçeği görsen
Keşke o nefesine bir yular vursan
O seni taşlara çalar be evlat

Belki kulak çektim vurdum bir sille
Bil ki doldu kalbim ateşle külle
İsterim ki yolun bezensin gülle
Dikenler ayağın deler be evlat

Ben acı söylerim kırılсан bile
Kulak ver sözüme darılсан bile
Çalış gece gündüz yorulсан bile
Hayat koşmayı eler be evlat

Sen de baba olur anlarsın beni
Maziyi hatırlar dinlersin beni
Ben belki göremem o zaman seni
Gözyaşın kabrimi sular be evlat

ESME DELİ RÜZGÂR**İsmail GÜL**

Esme deli rüzgâr esme ne olur
 Esip de kıracak dal mı bıraktın
 Ne zaman doğrulsam kırdın belimi
 Ayakta duracak hal mi bıraktın

Heder ettin o en güzel çağımı
 Bahar gelmez kar kaplamış dağımı
 Diken sarmış bostanımı, bağımı
 Koklayıp dermeye gül mü bıraktın

Neydi bana kastın bir ömür boyu
 Hep suçlu gördün de demedin iyi
 Irmağı kurudu kesildi suyu
 Suna eylenecek göl mü bıraktın

Bir hâlden bilmeze kul ettin beni
 Eşime dostuma el ettin beni
 Bülbülce şakırdım lâl ettin beni
 Derdimi diyecek dil mi bıraktın

Ne yapsam bir türlü geçmedi nazım
 Bitmedi karakış gelmedi yazım
 Bağlamam kırıldı ses vermez sazım
 Mızrabı vurmaya tel mi bıraktın

Dindirmedin gözlerimin yaşını
 Bırakmadın biçarenin peşini
 Söndürdün gönlümde aşk ateşini
 Duman mı bıraktın kül mü bıraktın

CANLARIM**Ahmet ARSLAN**

Elimin değdiği sular tutuştu
 İçim dışım yanar oldu canlarım
 Sevinç hüznün bir birine katıştı
 İki gözüm pınar oldu canlarım

Gururlu yan kötü şeyler düşündü
 Rüzgârından dağlar taşlar aşındı
 Tevazu mu bu dünyadan taşındı
 Kâlp bir taşla döner oldu canlarım

Eza cefa bulacak o bedeni
 O İblisi kendine dost edeni
 Nefsinin peşine düşüp gideni
 Dağlar taşlar kınar oldu canlarım

Yine de var çıra gibi yananlar
 Resul'ümü yalnız Hak'la ananlar
 İtikadın otağında kalanlar
 Yaradan'ı anar oldu canlarım

Sen bilirsin pişmanlığı Ey Gaffâr
 Celâlinden zerre titrer Ey Kakhâr
 Sana yoktur itirazım Ey Cebbâr
 İman fidem çınar oldu canlarım

İsyanın saati değil kurulan
 Hasret hançeridir bağra vurulan
Arslan Ahmet özlem şimdi sorulan
 Gönül yaram kanar oldu canlarım

MEĞER GAZELİ**Durmuş KAYA**

Aşk gönülde demlenende hicrân-ı âhmış meğer
Yunus güneş demişti şimdi günâhmış meğer

İnci mercan gözlerin güllerin gölgesinde
Her seher canlar yakan bir çift silahmış meğer

Var mı aşkın pençesinden canlı çıkan sevgili
Bir kızıl lâle sanmıştım zülfün siyahmış meğer

Ellerinden mey süzülse sarsa kehkeşânımı
Saçlarında yıldız kaynar kaşların mâhmış meğer

Ansızın bir mûcizeyle gelsen alsan cânımı
Cân ki aşkın gurbetinde sonsuz eyvâhmış meğer

Bir sihirbaz çiçeksin ki nur saçarsın, her gece
Kuytulara kör karanlık sende sabahmış meğer

Mecnun'uyum hangi dilden dinlesem hicrânımı
İsmi Leylâ desem de yâr dilber-i şâh'mış meğer

Sen neden boynun bükersin gözlerinden kül dökersin
Aşka âşık bir nökersin sonun berzahmış meğer

Aşk gönülde demlenende hicrân-ı âhmış meğer
Yunus güneş demişti şimdi günahmış meğer

TANPINAR'IN ŞİİRİNDE HÜLYALI ZAMANLAR

Kibar AYAYDIN

Türk edebiyatının kendine mahsus “renkli” simalarından olan Tanpınar, muhtelif sahalarda eser vermiş olmakla birlikte; kendisi daha çok “şair” vasfıyla anılmayı istemiş bir sanatkârdır. Romandan hikâyeye, makalelerden, denemeye; edebiyat araştırmalarından, şiire kadar pek çok sahada eser vermiş olan Tanpınar’ı, benzerlerinden ayıran en önemli yanı, hiç kuşkusuz “estet” bir mizaca sahip oluşudur. “Estet”ler hayata daima hülyalı bir zaman tülünden bakarlar. Onların mizaçları “masal” ile “rüya” arasında eklektik bir yapıya sahiptir.

Ahmet Hamdi Tanpınar, kendi şiirini “rüya” ile “masal” arasında geçişken zaman aralıkları içerisinde inşâ eder. Onun şiiri ontolojik varlığımıza giydirilmiş, zaman zaman ruh cidarlarından çıkarak; evrenin çeşitli boyutlarına yapılan, mekân ötesi bir yolculuktur. Tanpınar bu yolculuğu bedeninin astral kimliğinden uzak, “tayı-ı zaman”ın “ân-ı seyyale”sinde gerçekleştirir. Özellikle; “Ne içindeyim zamanın/Ne de büsbütün dışında/ Yekpâre, geniş bir ânın/Parçalanmaz akışında” mısraları bu “ân-ı seyyale”nin nazım olarak ifâdesidir. “Saf Şiir”den başka bir gayesi olmayan Tanpınar, nazmını hecenin ahengiyle terennüm eder. O, bir yönüyle şiirini, nöronlarına varıncaya kadar, “teksif edilmiş bir dikkatin” duygu ve düşünce spektrumları haline dönüştürür. Ele aldığı temalar bu dönüşümün anıl merkezinde sistematik bir şiir retoriğini kurar.

Tanpınar, şiirde Ahmet Haşim ve Yahya Kemal’den pek çok şey devşirmiş bir şairdir. Fakat onun şiiri ne Haşim’e ne de Yahya Kemal’e benzer. Batı şiirinin “söz” ustalarından aldığı emanet kelimeler, onun şiirinde, asliyelerinden soyutlanarak, Türkçenin revnaklar güzelliğine girerler. Bu güzellik yer yer maddenin sert kabuğunu çatlatarak “rüya” naifliğinde “felsefi-estetik” bir aura meydana getirir. Türkçenin palyatif zemininde, insan hülyasını kanatlandıran, zamanı bir topaç gibi mısralarda çeviren Tanpınar, terkipçi zihni/felsefi şiirin estetik bir yorumcusudur. Şiirinde, soyut kavramları estetik bir form üzerinde inşâ eden şair; şiirinin ana nescini, Batı ve Doğu irfanı temsil eden pek çok düşünce ve sanat adamının kelimeleriyle yoğurmuştur. Bunlar arasında Bergson’un “süreç ve sezgi” felsefesi, Freud’un “rüya ve cinsellik” yorumları, Gaston Bachelard’ın “Mekân Poetikası”, M. Proust’un “Geçmiş Zamanın İzinde”, Rilke, Valéry, Baudelaire, Mallarmé, Verlaine, Ahmet Haşim ve Yahya Kemal’in şiir anlayışlarını sayabiliriz.

Ahmet Hamdi Tanpınar, şiirini Türkçeni en naif kelimeleriyle örmüştür. Şiirinde fazlalık telakki edilecek hiçbir kelime yoktur. Zaten böyle bir fazlalık olsa “ince-tüy” ağırlığında şiirler meydana getiremezdi. Şiirleri üzerine çok çalıştığını, yorucu bir işçilikle bunları meydana getirdiğini başta dostu Ahmet Kutsi Tecer’e yazdığı pek çok mektupta dile getirmiştir. Mükemmeliyet endişesi ve estet mizacı onu ister istemez bu işçiliğe mecbur bırakmıştır. Estetler için “güzellik” idealize edilmiş bir formdur. Bu formun terkibine şahsî algıların oluşturduğu, daha çok da “göz”ün tat alabileceği her şey girer. Estetlerin güzel olan her şeyi idealize etmesi, “varlık” sınırlarını bu estet algılarla aşmak isteyişlerinde aranmalıdır. Tanpınar, metalinguistik düzlemde “egzistansiyalist” bir varlık olarak şiirsel sürece katılır. O, kendi sanatının kaidelerini, “Antalya Mektubu”ndan detaylı bir şekilde anlatmıştır. Şiirindeki “mükemmellik” fikrini Yahya Kemal’den aldığını söyleyen Tanpınar yukarıda adlarını zikrettiğim pek çok sanatkârın sanat anlayışlarından istifade ettiğini belirtir. Valéry’nin, Baudelaire’in, Nerval’in şiir sanatlarını çok iyi bilen Tanpınar, şiir ve sanat anlayışında “Bergson’un zaman telakkisinin mühim bir yeri” olduğunu vurgular. Asıl şiir estetiğini ise Valéry’i tanıdıktan sonra oluşturan Tanpınar, Freud’un psikanalizinden ve onu rüya yorumlarından oldukça fazlaca istifade etmiştir.

Şiirleri ile roman ve hikâyeleri arasında oldukça kopmaz bağlar vardır. Tanpınar bu yönüyle bütün eserlerinde aynı duygu ve düşüncenin organik bütünlüğünü kurmuş bir sanatkârdır.

Tanpınar'ı diğer sanatkârlardan ayıran en önemli vasıfta “*estetik-süblimasyona*” teksif kabiliyetinin oldukça fazla olmasıdır. “*Dikkat benim ilahımdır.*” Diyebilen bir şairdir Tanpınar. “*Dikkat*” ile “*estetik-sublime*” irreal bir dünyanın kapılarını aralar. Tanpınar, aralık bu kapıları sonuna kadar açmasını bilmiştir. Her ne kadar az şiir yazmış olsa da onun bu dikkati seyir ve temaşa şiirinde estetik süblimasyonun zirvesidir.

Şiirde rüya nizamını kurmaya çalışan Tanpınar, yaşadığımız hayatın somut gerçekliğini rüyanın içerisinde eriterek, ondan esrarlı terkipler meydana getirir. Kırılğan, naif, geçişlerle şiirin dokusuna giren her kelime kendi içlerinde oluşturduğu ses ve anlam öbekleriyle, rüya nizamının “*ân*”lık sinematografisini oluşturur. Tanpınar “*Şiir ve Rüya*” makalesinde “*Rüyanın uykuya münhasır bir keyfiyet olmadığını*”, bilakis onu “*gece gibi içimizde*” taşıdığımız söyler; hatta “*tecrit ve teksif gibi zihni ameliyelerimiz bile, bir bakıma göre, rüyaya yakındırlar. Zihnın bazı imkânsız vuzuh anları uyanık hâlde görülen bir rüyadan başka bir şey değildir. Çok defa manzara karşısındaki ruh hâletimizde uyanık hâlde görülen bir rüyadır.*”

Ahmet Hamdi Tanpınar, saf şiirin rüyasını görmüş, vecd halini dini olmayan bir metafizik algıyla, estetik röprodüksiyonlara taşımıştır. Türkçenin binlerce yıllık birikiminden süzdüğü kelimeleri rüyanın saf aydınlığında, yeni terkiplere dönüştüren Tanpınar; Kendi ifadesiyle; “*Kendi üstüne çöreklenen ruhun bir an için kendi kendini temasından doğan bir mükemmeliyeti*” yakalamış estetik bir şairdir. Türk şiirine “*vizüel*” bakışın mısra mimarisini kazandıran Tanpınar, meydana getirdiği şiirle, estetik/metafiziğin, bedîi alakâsını kurmuş, “*zekânın madde ile mücadelesini temin eden esaslı unsurunu bularak*” bunu şiirine dâhil etmiş bir şairdir.

KÜSTÜM DUVARA

Sabri DİL (Mestani)

Her mekân karanlık her mekân sessiz
Sırlı sayfaları astım duvara
Halimi soranın her biri hissiz
Hüzünlü günlerde küstüm duvara

Gâhî gönlüm aktır gâhî de kara
Kimseye etmedim asla müdara
Düşmanların sözü yürekte yara
Türlü diller döküp estim duvara

Kimseler duymasın olan kahrımı
Yıllardır görürler onca sabrımı
Tespîh gibi saydım geçen ömrümü
Var olan mührümü bastım duvara

Hayatım boyunca çile çekerim
Başa gelenlere boyun bükürüm
Bu yollarda hakir hem de fakirim
Anladı halimden sustum duvara

Geçip giden ömür böyle dert ile
Kederimi attım garip fert ile
Hayat geçiririm sessiz yurt ile
Mestani as diyor postum duvara

BİR TEŞEHHÜD SERİ ATIŞ**Süleyman PEKİN**

Şarjörüme aşkı sürdürüm
 Şenlik şimdi namlu ucu
 Sensizliğe sofra serdim
 Bitmedi özlem orucu

Böğürtür beni bu sevda
 Sanki yalnızlık gezmesi
 Gönül yine sessiz avda
 Yer misin yürek ezmesi

Parça tesirli hasret
 Tutar yakamdan yakamdan
 Meğer beni güle hapsed
 Ki geçilmez fiyakamdan

Düş peşine kutsal düşün
 Çalakalem kalbime dal
 Bu kaçınıcı iç çekişin
 Bin heves ver bir nefes al

AŞK-I İLAHÎ (TEFEKKÜR)**Esat ANIK**

Israrla methedilen secdedeki başlardır
 Mutlak teslim esastır imân alfâbesinde
 İlahî affa mazhâr dökülecek yaşlardır
 Adına gönül denen iklimin kâbesinde

Acıya taviz olmaz dîl yâresi değilse
 Öyle ufak rüzgârlar sarsamaz yüceleri
 Asîl ruhlar rükûya tefekkürle eğilse
 Âşıkların bir (Ah!) ı titretir geceleri

Bir suskunluk hap'solur kalplerin köşesine
 Başlar ritme tutulur dizler yere vurulur
 Mânâ ufuklarında varılır neş'esine
 Gönüller otağına 'Ulu Divan' kurulur

Sesler uzaklaştıkça nefesler yükselirler
 Gözler aynı odakta kulaklarda (Hû!) sesi
 Hurîler meleklerin ardı sıra gelirler
 Yüreklerde sevdânın o en mâsum bûsesi

Geceler gündüzlere gündüzler gecelere
 Karışmış bir zamandır zamanlar ötesinde
 Cümleler parçalanıp dönüşür hecelere
 Ayaklar yere değer bir kudümün sesinde

Nefis mahkûmdur şimdi Mânâ hüküm bulmuştur
 Sırlar bir bir açılıp ayıp günah örtülür
 Tedbir yoktur arada artık olan olmuştur
 Aşk âteşi vurunca ar perdesi yırtılır

'En Sevgili' şân ile kalbe girdiği anda
 'Ölmeden evvel ölmek' âşıklar ilkesidir
 Duru pınar gibidir zihinler bu zamanda
 Varılan her merteye huzûrun ülkesidir

Başlar mutmain kalkar eller arş'a yükselir
 Yüzlerde nûr şavkları çöker kalplere huşû
 Uzak çok uzaklardan ılık rüzgârlar gelir
 Âlemleri mest eden Aşk-ı İlâhî'dir bu

ANNAME NAME

Ali Kemal MUTLU

Gözümde tütüyor bizim oralar
Bir garip kuş gibi öksüzüm anne
Beni gurbet değil hasret yaralar
Sizden gayrı benim yok sızım anne

Minicik olup da koynuna girsem
Tenimi ipekten tenine sürsem
Cennet bahçesinde bir çiçek görsem
Senin kokun diye koklarım anne

Koynuna sığıdığım o yıllar nerde
Büyümek dediğin düşmekmiş derde
Her gece hasretle yattığım yerde
Geleceksin diye beklerim anne

Kar erir dağlarda coşar dereler
Elmalı bahçeler dik mağaralar
Ne kadar çekilmez oldu buralar
Bu gün yarın göçü yüklerim anne

Sılaya hasret de beter ölümden
Bu gurbet acısı düşmez dilimden
Gelem dedim o da gelmez elimden
Derdime ne dertler eklerim anne

Böylece geçirdim baharı güzü
Özledim sizleri tepeyi düzü
Alnıma yazılmış bu kara yazı
Oraya gelince aklarım anne

GURBETTEN SESLENİŞ

Fikret GÖRGÜN

Yıllar oldu ayrılalı sıladan
Her an gözlerimde tütüyor gardaş
Ne diyeyim böyle yazmış Yaradan
Gücüm ağlamaya yetiyor gardaş

Gurbet türküleri hazin mi hazin
Dağlar duman duman vermiyor izin
Her akşam üstüme çöküyor hüznün
Güneş bizim evde batıyor gardaş

Yorgun beden, gayrı yükü çekmiyor
Hatıralar hiç aklımdan çıkmıyor
Geceler bitmiyor şafak sökmüyor
Kuş tüyü yastıklar batıyor gardaş

Alnımda çizgiler kahır izleri
Hasretlik soldurdu mahzun yüzleri
Bunca yıldır göremeden sizleri
Ömür gurbet elde bitiyor gardaş

Ufuklarda kayboluyor hayalim
Azaldı umudum bitti mecalim
Gurbet dedikleri zalim mi zalim
Garip Fikret'i de yutuyor gardaş

GÜZYAŞI**Metin Önal MENGÜŞOĞLU**

Çarşılara da yağmur iniyor ince telden
Elbisemle astarın arasına düşüyor
Bu kumaş soğuk suyla akrabaymış ezelden
Sırtım yanıyor sanki parmaklarım üşüyor

Resmim için şahane bir tuval dokuyordu
Kesik elyaflarıyla kurşuni iplikleri
Gökyüzü hangi yüzle kalbimi okuyordu
Sızlatırken rutubet büzülen ilikleri

Atımın sırtındayım bana koşuyor dağlar
Bir kavşakta yol kesti şahın köse sakası
Avazım çıkmıyor ki beni burda kim duyar
Sultanların halkına elbet yoktur şakası

Buğday ekelim hadi sonra gelincik bitsin
Su geldi su diyerek tellal çıksın sokağa
Önümüzden parlamış atlar fırlayıp gitsin
Sular yosun bağlasın viyaklasın kurbağa

Aranızda itiraf mahrem değil mi kızlar
Ne kadar utangaçtı ablaların yaşmağı
Ne kadar aynasızsa o kadar taraksızlar
Kirli kelimeleri tanımıyor dudağı

Söylüyordu bir şair “hiç gözler yaşarır mı,
Şu sinemizde yatan “zalım ürek yanmasa”
Hiç atına binmeyen menziline varır mı
Ayağı üzengide kırbaça uzanmasa

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

10.sayı on5aralık 2015

BU SAYIDA**Necip Fazıl KISAKÜREK****Mustafa Arif ARIK****M. Önal MENGÜŞOĞLU****Mehmet KURTOĞLU****Hasan Hüseyin CESUR****Mustafa ÖZÇELİK****Yusuf DURSUN****Ercan HANAY****Hilmi AYDIN****Mahmut TOPBAŞLI****Hasan AKÇAY****Hacer ALİOĞLU****(Yakuti)****Durmuş KOÇ****Tacettin ŞİMŞEK****Abdurrahman ADIYAN****Hızır İrfan ÖNDER****(Sükûti)****Erol KOCA****Günernkan AYDOĞMUŞ****Mehmet GÖZÜKARA****Âşık DİVANİ****Kadir KARAMAN****Emin TÜRKYILMAZ****İbrahim ŞAŞMA****Seyfettin KARAMIZRAK****MAZLUMLARIN AHI ARŞA
MERDİVEN OLUR DAYANIR**

Kızıl arı yuvasına çomak sokup kaçarsanız arıların hışımından payınıza düşen kadar iğnelerin acısıyla kıvranmaya başlarsınız.

Lahananın yaprağını ktır ktır yiyor iken sıra köküne gelince çığlığınız şehir yıkar tutunacak dal ararken üstünüze kök devrilir.

Sizin zinanız ürünü bu terörün yavruları silahların namluları bir gün size çevrilince aklınızla aranız bir mayın tarlasına döndü.

Paylaşmayı bilmeyenin payını kurtlar kemirir sömürerek semirmenin zekâtı korkusu olur uykusunu böler mazlum mahzun sabi çığlıkları.

Her ülkede bir yalancı bahara girdik havası estiren kışın geriden geldiğini hesaplarsa paranın pulun köpeği dış gösterip ısırmazdı.

Kıyılarına vuran ölüm sizi yatakta yakalar ne kaçacak bir yeriniz ne karşı koyacak gücü satın almak ne kelime kâfi gelmez servetiniz.

Aklınızın ortasına diktiğiniz anıtlarla evinizle barkınızla metresiniz sevgiliniz çocuklarınız ne yapar tusunami karşısında.

Bu yenedünya düzeni böyle geldi böyle gitmez hesapların en üstünde bir Hesapkar yok belleme bunu böyle bilmeyenler varsın oynayıp dursunlar.

Medeniyet savaşında barbar olanlar kazanmaz mazlumların ahi arşa merdiven olur dayanır yüz yıllardır bu uyuşuk İslam ümmeti uyanır kendini Müslüman bilen Allah boyası boyanır göğsü tunçtan kalkan olan zulme dağ olur dayanır sonra yârin kapısına boyun bükerek dayanır parçalanır haritalar dünya zulümden kurtulur gönlümüzün burçlarında bayrağımız dalgalanır dileğimiz bu vesselam gayrisi bir kuru kelam.

HECE TAŞLARI**Aylık Şiir Dergisi****Genel Yayın Yönetmeni****Tayyib Atmaca****Yazışma Adresi****İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.****F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR****Telefon: 0535 391 92 50****hecetaslaridergisi@gmail.com****10. Sayı 15 Aralık 2015****ISSN: 2149-4509. (e-dergi)**

GEÇEN DAKİKALARIM**Necip Fazıl KISAKÜREK**

Kim bilir nerdesiniz
Geçen dakikalarım
Kim bilir nerdesiniz

Yıldızların korkarım
Düştüğü yerdesiniz
Geçen dakikalarım

Acaba tütsü yaksam
Görünür mü yüzünüz
Acaba tütsü yaksam

Siz benim yüzümsünüz
Eğilip suya baksam
Görünür mü yüzünüz

Gitti bütün güzeller
Sararmış biri kaldı
Gitti bütün güzeller

Gün geldi saat çaldı
Aranızda verin yer
Sararmış biri kaldı

GÜZELLERİN TİRENİ**Mustafa Arif ARIK (Arık OZAN)**

Hey duyduk duymadık demesin kimse
Giden tiren güzellerin tireni
Posta filân değil tiren dedimse
Giden tiren güzellerin tireni

Hey gidi makasçı bire hey gidi
Bunca yıl emeğin şu ana değdi
Aç yeşil bayrağı bekletme haydi
Giden tiren güzellerin tireni

Kısmetine baksın bunun falcılar
Elvan çeşit gül getirsın gülcüler
Selâm durun selâm durun yolcular
Giden tiren güzellerin tireni

Makinist bir şevke geldi ki görme
Yağcıbaşı sakın yağa el sürme
Behey çoban öyle bakınıp durma
Giden tiren güzellerin tireni

Firenin dizbağı çözülmüş hazdan
Tekerlekler raya değmiyor hızdan
Allah esirgesin bunu kem gözden
Giden tiren güzellerin tireni

Arkasından bakıp şaşmak az bunun
Cilve bunun, işve bunun naz bunun
Altına yatıp da ölmek farz bunun
Giden tiren güzellerin tireni

Aşka gelmiş düdük çılgın ötüyor
Buhar sarhoş deli deli tütüyor
Kompartıman baygın koltuk bitiyor
Giden tiren güz ellerin tireni

Telgırafın direkleri saf ile
Bin bir çiçek tak kurmuşlar harf ile
Velhâsılı anlatılmaz lâf ile
Giden tiren güzellerin tireni

NECİP FAZIL ŞİİRİNİN TEMATİK KAYNAĞI

Metin Önal MENGÜŞOĞLU

Doğu şiiri ile Batı şiiri arasında bir mukayese yapıldığında karşımıza çıkan tablo hangi cenah lehine rapor verir? Cemil Meriç, doğulu hissiyatını batılı lisanıyla ifadeye dönüştürerek “Batı aklın, Doğu gönlün vatanıdır” demişti. Bu sözü sahih kabul edip ve yalnızca şiir sanatı bakımından düşünürsek Doğu şiiri Batı şiiri ile mukayesede daima daha önde ve önemsenmiş görülecektir. Doğu insanı Batılıya göre daha duygusaldır; bunu görebiliyoruz. Ne var ki bence Batı insanı buna mukabil, Cemil Meriç’in dediği gibi daha akıllı değil belki daha mantıklıdır. Akıllılık ile mantıklılığı tartışmanın yeri burası değildir. Biz sanat, özelde de şiir üzerinden düşünmeyi sürdürüelim.

Doğu şiiri yazılı hale gelip elimize büyük bir malzeme olarak ulaştığında neredeyse bütünüyle Müslüman ve de galip zihnin şiiriydi. Hele Anadolu insanı ve Türkçe bakımından meseleye bakıldığında bizim şiirimiz diyebileceğimiz külli şiir hazinesi, çok büyük ölçüde Müslümanların şiiridir. İslami hayattan önce ve Doğu dediğimizde Uzak Doğuyu da hesaba katarsak elbette başka ve yine çok zengin bir kültürel birikim bizi karşılar.

Türkçe şiir külliyyatı ve onun bir modeli olan Necip Fazıl şiirini konuşacak olursak, elimizdeki malzemeyi hem Türkçe hem de İslamlaşma sonrası ile sınırlamak durumundayız. Çünkü bütün sanatlardan daha çok şiir hem dile hem de içerisinde doğduğu kültürel atmosfere sıkı sıkıya bağlı hatta bazen mahkûm olmak durumundadır. Söz gelimi şiir tercüme edilemiyor önermesinin ilk gerekçesi dil sorunudur.

Necip Fazıl’ın şiiri kendi dil hazinesi içerisinde, dilin bütün imkânlarını sonuna kadar kullanarak doğmuştur. Bunda hiç kuşku yoktur ki şair, kendi dilinde ortaya konmuş bulunan klasik, geleneksel şiirin her üç kanalını da çok iyi bilmektedir. Divan Şiiri, Halk Şiiri ve Tekke Edebiyatının ürünü olan Mistik şiirin bütün iyi örnekleri şairin umurundadır.

Peki, Necip Fazıl bu üç damardan hangisinin izleğinde bir şiir yazmıştır, diye soracak olursak, işte burada ben derim ki, bu bütünden en ince teferruatına kadar haberli bulunan şair hepsinden farklı, Türkçede daha önce bir benzeri bulunmayan yepyeni bir ses yakalayarak onu terennüm etmiştir.

Necip Fazıl’ın, kendisinden önceki büyük üstatlar tarafından daha on dokuz yaşında iken yazdıklarıyla “çocuk bu sesi nereden buldu” şeklinde taltif edildiği hatırlanırsa, benim kişisel kanaatlerim üzerinde düşünülmeden reddedilemez sanıyorum.

Sadece kullandığı bazı orijin kelimeleri hatırlatmak bile kâfidir. Lakin biz daha ileri gideceğiz. Kelime seçkisini şöyle kabaca sıralayıp mukayese yapalım, Türkçe şiirde şu kelimeler hangi şair tarafından daha önce kullanılmıştır: “Kafa, ense kökü, burun, kustumuk, balyoz, muşamba, kazan, kepçe, kezzap, sülük, tılsım, kütük, cinnet, gülle, kelle, cımbız, kıymık, öküz, cüce.” Yalnızca Çile şiirine bakarak tespit ettiklerimizi aktararak bir fikir vermek istedik.

Necip Fazıl bence Nazım Hikmet’ten daha ziyade batılı bir şiir yazmıştır. Kimilerine şaşırtıcı gelen bu görüş üzerinde duralım. Bütün büyük malzemesiyle elimizdeki şiir hamulesi İslami’dir demiştik. Necip Fazıl her ne kadar Müslüman bir aile çocuğu ise de, ilk gençlik yılları haytalık ile geçmiş, bohem bir hayat sürdürmüştür. Sonraki yıllarda İslami hayata mistik kapıdan dâhil olmuş, mütevazı bir tekke şeyhi vasıtası ile yepyeni bir davayı üstlenmiştir. Ancak onun yeni benimsediği hayat hakkında üstadının dizinin dibine oturarak yıllarca ders aldığı hiç kimse söyleyemez. O, hiper aktif birisi sıfatıyla aslında süratle koşarken, yolu üzerinde Abdülhakim Arvasi’ye rastlamış ve istikametini değiştirmiştir. “Tanrı Kulundan Dinlediklerim, Halkadan Pırıltılar, Çöle İnən Nur” v.b. eserleri okunursa görülecektir ki “bana sekiz kelime verin ondan altmış dört cümle kurayım” diyen Necip Fazıl, üstadından aldığı sekiz kelimeyi bu eserlerinde altı yüz kırk cümleyle dönüştürmüştür.

Şiire ne zaman geleceğimi merak edenler için şunu açık etmeliyim ki bu hususu sergilemeden onun beslendiği şiir damarına dair görüşümü aydınlatabilmemin imkânı pek yoktur.

Müslümanların mistik telakkilerini bilenler, oradaki temel telakkinin benliği yok etmek, bir mürşide bağlanmak, iradeyi ona teslim etmek olduğunu bilirler. Mistik anlayış ben bilinci, ben idraki gibi ahvalleri asla kabul etmez. Beninizi, benliğinizi yok etmeden tekkeden içeriye giremezsiniz. İşte Necip Fazıl tekkeye girmiş gibi görünmesine rağmen benini, benliğini asla terk etmemiş hatta ona daha sıkı bağlanmış bir şairdir. Türkçe edebiyatın geçmiş şiirine bakıldığında özellikle mistik içerikli şiirde ben diyen

şaire rastlayamazsınız. Necip Fazıl ise bütün şiir serüveni boyunca ben demeyi sürdürmüştür. Sıhhatli ve dikkatli bir nazarla bakıldığında Nazım Hikmet'in şiiri Necip Fazıl'a göre daha doğulu veya yerli gözüktür. O, "Memleketimden İnsan Manzaraları, Kurtuluş Savaşı Destanı, Simavna Kadısı Oğlu Şeyh Bedrettin Destanı" gibi temel eserleriyle, Anadolu'nun yoksul ve yoksun ahalisiyle iç içe iken Necip Fazıl ilgi alanını bizzat kendi içerisine, benliğine, ruhuna çevirmiştir; sanki daima kendisiyle meşgul bir ruh halini yaşamaktadır.

Türkçe şiir çok nadir ben derken Necip Fazıl her vakit ben diyen bir şair olarak karşımızda durmaktadır. Türkçenin Shakespeare, Baudelaire veya Arhur Rimbaud'u kimdir dediğinizde tek kişiyi gösterebilirsiniz: Necip Fazıl.

Necip Fazıl'ın tematik anlamdaki en büyük beslenme kaynağı yerli değil batılıdır. Mistisizmi benimsemiş birisinin bu kadar ben sancısı çekmesini başka türlü açıklayamazsınız.

Kanaatimce O'nun en önemli ve karakteristik şiiri olan "Senfoni"yi (sonraki adı "Çile") dikkatle analiz edenler nereden kaynaklı olduğunu göreceklidir. Bence bu şiir, kendi kaynağını neredeyse her kıtasında okuyanın önüne sergilemektedir. Bu büyük soluklu şiir tek başına Necip Fazıl hakkında hemen bütün ipuçlarını taşımaktadır. "Gaiplerden gelen bir ses", bu adamın bütün hayat ve sanat serüveni hakkında en ince detayına kadar, neredeyse kalbinin/ ruhunun kendine bile gizlenen köşelerini de katarak konuşur. "Ense kökünde patlayan boşluk, üzerinden uçan dam, kündeler halinde devrilen gökyüzü"; sanırsınız yeryüzündeki bütün insanlar bir biçimde kopup yitmişlerdir. Şair, yapayalnız, korkunç bir sınava tabi tutulmuş, dehşetli bir değişime zorlanmaktadır. Ama bütün bunları, kendi içerisinde, tek başına, kimsesiz bir âlemde yaşamaktadır.

Yanıp kül haline dönüşürken "Can Elması", "burnu yok'un burnuna değince, ağzından kafatasını kuser" bu adam. "Ensesine demir bir balyozla vurulunca" yataklara düşer lakin bu kez önünde artık yepyeni bir dünya vardır. Vardır ama bu büyük ruhlu adamın yaşadığı tezat da o ölçüde öylesine büyüktür ki, sanki yazgısı, mahşeri daha dünyada iken tatmaya ayarlanmıştı.

İçinde, benliğinde bir çift kelepçeye dönüşen arama ihtirası, sorgulamalar, bunalımlar, değişim ve dönüşümler onu şöyle konuşturur: "Niçin küçülüyor eşya uzakta?/ Gözsüz görüyorum rüyada, nasıl?/ Zamanın raksı ne, bir yuvarlakta?/ Sonum varmış, onu öğrensem asıl!// Bir fikir ki, sıcak yarada kezzap,/ Bir fikir ki, beyin zarında sülük./ Selam, selam sana haşmetli azap;/ Yandıkça gelişen tılsımlı kütük."

Türkçe edebiyatta bu boyuttu fikir sancısı çeken, iç dünyasında böylesine haşmetli bir azaba maruz kalmış ikinci bir isim yoktur. Elbette birçok şair kendisiyle fazlasıyla meşgul olmuş, birçoğu hatta egosantrik sancılar çekmiş, fildişi kulesinde bazen kendini kaybetmiş bazen intihara teşebbüs etmiştir. Fakat hem Müslüman ve hem de benliğini ya yok ederek yahut bir mürşide teslim ederek huzura ermiş ruhlara sahip, üstelik genellikle galip zihnin ürettiği Türkçe şiir, böylesini ilk defa Necip Fazıl'da görecektir. Bu anlamda hem yepyeni hem de daha ziyade batılı bir tematik durumdur karşımızdaki.

Aynı şiirden bir örnek üzerinde daha duralım: "Akrep, nokta nokta ruhumu sokmuş,/ Mevsimden mevsime girdim böylece./ Gördüm ki, ateşte, cımbızda yokmuş,/ Fikir çilesinden büyük işkence." Bu hangi kovuktan çıkan ne tür zehirli akreptir ki iğnesini şaire batırarak, yaşadığı mevsimleri değiştirir bir anda. Ve o nasıl bir fikir çilesidir ki, etinden et kopartılan insanın duyduğu acıdan çok fazlasını yaşatır ona.

Bir şairi büyük kılan, mümtaz kılan, bütün ansiklopedilerin altını üstüne getirerek kendisine orada ayrıcalıklı bir yer bulmasını sağlayan işte bu harika deruni keşiflerdir. Ve Türkçe edebiyata ilk kez onunla taşınmıştır, bir benzeri daha yoktur. Acaba taklitleri var mıdır; sanmıyorum. "Ben, Bendedir, Nefs, Serseri, Kaldırımlar, Otel Odaları, İstasyon, Sokak, Aynalar Yolumu Kesti" gibi şiirleri incelendiğinde de karşımıza yine kendisi, kendi iç dünyası, ruhuyla meşgul, onunla kavgalı, ondan şikâyetçi bir şair çıkar karşımıza. "Aynalar bakmayın yüzüme dik dik/ İşte yakalandık, kelepçelendik." Derken şair aynadaki yüze yakalanmıştır; o yüz bizzat kendisidir ve içi içini yemektedir.

Asıl Necip Fazıl, şair olan Necip Fazıl, esasen bu büyük tezatların adamıydı. Gelin görün ki bu büyük ve huzursuz ruh, kendisinden çok daha fazla, bir şairden çok başka bir adam olarak bilinmekte ve tanınmaktadır. O, kendisinden sonraki nice Müslüman nesillere medeni cesaret aşısı yapan, kendisini yakarak başkalarını kurtarmaya çalışan bir fedaidir aynı zamanda. "Viran olası hanede evlad-ı ıyal var" diyen sorumlulara rağmen, şiirini, sanatını elinin tersiyle iterek onların boyunlarındaki vebali de yüklenip meydanları, sahneleri parselleyen adam olmuştur.

Çile şiirinin son kıtalarından birisindeki haykırışı asla boşuna değildir: “Kaçır beni âhenk, al beni birlik;/ Artık barınmam gölge varlıkta./ Ver cüceye, onun olsun şairlik;/ Şimdi gözüm büyük sanatkârlıkta.”

Onun gözü her zaman büyük sanatkârlıktaydı. Ama orada gözü kalmadı. Büyük tezatlarına rağmen yine büyük sanatkârlar arasında kendisine mümtaz bir yer ayrıldı.

Necip Fazıl, Mistik kapıdan girdiği Müslümanlığı, özellikle 23 darbeleri karşısında savunulması gerekli bir dava olarak üstlendikten sonra, önce aralarında bulunduğu laik/ Kemalist muhitler tarafından “sabık şair” olarak anılmaya başladı. Bütün mücadelesini davasına tahsis etmesine rağmen elbet yine şair sıfatıyla eserler verdi. Bu dönemde kaleme aldığı şiirler kendisine “sabık şair” diyenleri haklı çıkartacak biçimde klasman düşüşü yaşamadı belki ama önceki düzeyinde kaldığı da söylenemez. Ne var ki bu kez çok daha başka, bir şairden beklenenden çok daha etkin bir dile ulaştı. Bu alanda da denilebilir ki kendisini aştı, Müslüman nesillerin dilinde “Üstat” hitabını sonuna kadar hak edecek üstün ve yepyeni bir ses yakaladı.

O, aynı zamanda bir oyun yazarıydı. “Bir Adam Yaratmak, Ahşap Konak, Reis Bey, Siyah Pelerinli Adam” ve benzeri eserleri de şiir tadı taşıyordu. Hatta mesela “Ahşap Konak” adlı oyununun bir de şiiri vardır. “Çile” kitabında “Cemiyet” başlığı altında toplanan şiirler nispeten sonraki dönem şiirleridir. Onlar arasındaki “Muhasebe” şiiri tam da “Ahşap Konak” piyesinin muhtevasını şiirle söyleyiş modelidir. Piyeste Osmanlı bakiyesi Ahşap Konak bugün üç ayrı hayat modelinin yaşandığı karma, heterodoks bir din ve yaşama modeli sunmaktadır. Konağın her katında ayrı bir hayat yaşanır. Bunu “Muhasebe” şiiri şöyle anlatır: “Üç katlı ahşap evin her katı ayrı âlem!// Üst kat: Elinde tespih, ağlıyor babaannem,/ Orta kat: (Mavs) oynayan annem ve âşıkları,/ Alt kat: Kız kardeşimin (Tamtam) da çılgınları.”

Sembolizmini ve lirizmini Batı şiir telakkisinden aktaran Necip Fazıl, Poetikasında bir Fransız şair ve bediiyatçısından aktarılan şu sözü başa alır: “san’atı üzerinde düşünen şair.” Necip Fazıl’dan önce Türkçe şiire düşüncüyü, sokakta yaşanan hayatı yansıtan hemen hemen ilk şair, Mehmet Akif’ti. O, şiiriyle toplumun gündelik gazetesini yazıyor gibiydi. Necip Fazıl başlangıç şiirleri, kendisine sanat alanındaki şöhretini kazandıran ürünleriyle, Batının bütün estetik imkânlarını kullanmakla beraber içe dönük, ruha açılan muhtevasını da taşımıştı. Sonraki dönem şiirlerinde ise yine aynı estetik anlayışı bu sefer toplumsal dertlere açarak ve fakat yine benzer bir espiyle ortaya koymuştur.

Bu manada en meşhur şiiri olarak bilinen “Sakarya Türküsü” evet, bir kavga, dava şiiridir. Gelin görün ki burada da şair temel şiir anlayışından taviz vermeden yol alır. “Sakarya, Türk Tarihi, Yunus Emre, Şanlı Ordu, Nil, Tuna, Allah Yolu, Peygamber” gibi bilindik imgeler serpiştirilmiş olmasına rağmen şair hala yalnız, hala tek başına, hala “Akrebin kısılcacında yoğurmuş bizi kader” diyen adamdır. Önceki döneminin açmazları, bunalımları kısmen izale olmuştur, küçük bir umut ışığını görmüştür ufukta. Gelin görün ki işin sonunda vereceği örnek yine edebiyatımıza trajediyi taşıyan bir söylemden başkası değildir. Der ki: “Bu dava kocaman bir buz dağıydı; nefesimizle hohluya hohluya erittik, şimdi de çamurdan geçemiyoruz.”

Şiiri, davası ve kavgasıyla tek başına bir fenomen olan Necip Fazıl aynı zamanda Müslümanların tarihinde tek başına ümmet olanların kervanına katılacak bir fedaidir.

Başlığa dönecek olursak derim ki, O’nun besin ve esin kaynakları Nazım Hikmet’ten daha fazla Batıdır. Batıcıdır demiyorum çünkü o asla batıcı olmadı. Ancak Batı edebiyatının temel tezlerini, imge ve imajlarını Türkçenin yeni edebiyat tarihine taşıyan kişi Necip Fazıl’dır. Böyle olmakla beraber Türkçe üretilmiş şiirin kendisinden önceki bütün malzemesini de sahiplenmekten, benimsemekten geri durmamış onu da yeniden var etmeye çalışmış ve bunu çok farklı bir üslupla başarmıştır.

Çoğu şair ve sanatkârın taklidi kopyası çıkmıştır. Sanat taklit kabul etmediği için de kopyalar tez unutulmuştur.

Necip Fazıl öyle çoğaltılamaz bir şiir üretmiştir ki onun taklidine pek rastlanmamıştır.

Sanatın bir tarifi de çoğaltılamayan değil miydi?

İşte O bunu yapmıştır.

DEĞİLSİN**Mehmet KURTOĞLU**

Ömür maceramda siyah bir gülsün
Ebedim karanlık ezel değilsin

Çapkın gönlümün zorla sahibi
Kul köle edecek güzel değilsin

Doyumsuz ruhumu doyurdun sanma
Murada erdiren kemal değilsin

İyisin nazlısın seversin ama
Her kadın gibisin özel değilsin

İçimde büyüttüm arzularımı
Duygumu taşıran gazel değilsin

Yalnızca güzellik yetmez kadına
Varmak istediğim emel değilsin

Bir sevda yarası işler içime
Ruhu teskin eden bir el değilsin

Ölümüne sevsem birini eğer
Birlikte ereceğim zeval değilsin

LİMANDA BİR AKŞAM**Hasan Hüseyin CESUR***Oğlum M. İkbâl Kaptan'a*

Yanımda yapraklar mevsimse hüznün
Açılır kalbimin pencereleri
Her akşam karşımda canlanan yüzün
Nakşeyler sehere kor geceleri

Görmesen de olur ama duyma beni
Haberin alırım gelen dalgadan
Çok uzun diyorlar bu yol öyle mi
Yüreğim ayrılır senle limandan

Yaralara mazi merhem olmaz mı
Rüzgâr perde perde seni savurur
Akşam uykulara öykü kalmaz mı
Elem kapıları yüzüme vurur

Senin kalbin yorgun düşecek bir gün
Uçar avucunda dua kuşların
Bu kaçınıcı talan kaçınıcı sürgün
Sesi çıkmaz kalbimdeki taşların

NECİP FAZIL'IN ŞİİRİ

Mustafa ÖZÇELİK

Necip Fazıl, şiir, hikâye, roman, hatıra, tiyatro, makale, fıkra ve inceleme dallarında eser vermiş bir şahsiyettir. Ayrıca Onun fikir adamlığından, mücadeleci kişiliğinden de söz etmek gerekir. Yine gazeteciliği, dergiciliği, yayıncılığı söz konusudur. Sözü uzatmamak için ondan bahsederken çok yönlü bir sanat, fikir ve aksiyon adamıydı demek herhalde en doğrusu olacaktır. Ama bütün bunlar bir yana Necip Fazıl'ın yaşarken ve ölümünden sonra en önemli özelliği şairliğidir. Zira hayatında, kişiliğinde ve diğer türlerdeki eserlerinde bu şairlik vasfı hep öne çıkmış ve bundan dolayı daha hayatta iken kendisine “şairler sultanı” payesi verilmiş, Türkçe'nin Sultanı”, “Türkçe'nin süvarisi” gibi sıfatlarla anılmıştır. Neydi Necip Fazıl'ı böylesine “büyük şair” yapan sır? Bu yazıda, bu sorunun cevabını vermeye çalışacağız.

Necip Fazıl'ın bir şair olarak edebiyat dünyamıza girişi, Cumhuriyet'in ilk yıllarına rastlar. İlk şiiri “Örümcek Ağrı” 1922'de “Yeni Mecmua”da yayımlanır. İlk şiir kitabı da aynı adla 1925'te çıkar. Bu kitabı 1928'de çıkan “Kaldırımlar” ve 1932'de yayımlana “Ben ve Ötesi” takip eder. Yayımlanan her şiiri ve kitabı o yıllarda bir “olay” olur ve edebiyat çevrelerinin ilgisini çeker. Necip Fazıl'ın bu ilk dönem şiirlerinin karşılaştığı bu ilgiyi anlayabilmek için o devrin şiir olaylarına da bakmak gerekecektir. Türk şiiri o yıllarda Milli Edebiyat ve sonrası şiirinin bir devamı durumundadır. Bu şiiri ortaya çıkaran şartlar ise toplumu derinden sarsan savaşlar, ihtilâl ve inkılâplar, toplumsal ve kültürel krizlerdir. Bütün bu olaylar, şiir dünyamızı derinden etkilemiş, şairlerimizin pek çoğu şiirlerinde sosyal meselelere yer vermek durumunda kalmışlardır. Şiirin, yapısı gereği bu ağır yükü kaldırabilmesi elbette düşünülemezdi. Bu yüzden o yıllarda Türk şiiri estetik bakımından oldukça zayıflamış, sathileşmiş kısacası şiiri şiir yapan özelliklerden epeyce uzaklaşarak “manzume”ye dönüşmüş, hatta yer yer ideolojik bir şiir haline gelmişti. Öte yandan yine o yıllarda bir “değerler kaybı”ndan ya da “savaş”ından da söz etmek gerekecektir. Osmanlı devleti yıkılmış. Yeni değerler üzerine bina edilen bir sistem kurulmuştur.

Osmanlı'nın yıkılması, ona ait değerlerin de menfi bir tavırla ele alınmasına sebep olmuştur. “Eskiye unut, yeni yolu tut...” prensibi. Eski diye vasıflandırılanların hakarete uğramasına, yeni yolun ise aşırı bir duygusallıkla yüceltilmesine yol açmıştır. Bu kargaşa ortamında büyük çapta değerler karmaşası yaşanmış, sanatkârlar kendilerini âdeta bir “boşluk”ta hissetmişlerdir. Bu boşluk neticesindedir ki, yeni arayışların içine giren aydınlar ve sanatkârlar, kendi değerlerinden uzaklaşarak yabancı ideolojilerin kucağına düşmüşlerdir. Batıcılık ve Marksizm, rağbet gören ideolojiler haline gelmişlerdir. Bütün bu gelişmelerin şiirimizi de etkileyeceği muhakkaktır.

Necip Fazıl, böylesi bir şiir ortamında yeni bir yolun izleyicisi hatta açıcısı olmuştur. İlk şiirleri bu bakımdan devrin şiirine bir “tepki” mahiyetindedir. Milli Edebiyat'ın sade Türkçe ve hece ölçüsü ile şiirler yazma ilkesine bağlı kalmakla birlikte, “saf şiir”e giden yolu açmıştır. Bu şiirin temel meselesi ise “insan”dır. O zamana kadar ihmal edilen insanın yalnızlığı, vehimleri, korkuları, insanın hissetmesi gereken varlık, yokluk, hayat, ölüm, inanç, inkâr gibi meseleleri Necip Fazıl'la beraber şiirin yeniden temel konuları haline gelmiştir.

Avrupalı bir şiir tekniğine de yaslanan Necip Fazıl, edebiyatımızın geçmişte hiç de yabancı olmadığı bu konuları işlerken, trajik olanın hassas atmosferinde, varlığın ve yokluğun zırlarını kurcalayarak onların ötesinde bir arayışı seslendirir. Ama bu sıkıntılar, sadece bireyin sıkıntıları değildir.

Bu sıkıntılar, bir milletin toptan yaşadığı sıkıntılardır. Esas problem de maddi olandan önce manevi olandır. Ne var ki, sıkıntı dile getirilirken sadece sorular sorulmakta ve bir hesaplaşmaya gidilmemektedir. Çözüm için söylenen fazla bir şey yoktur. Bu konudaki gelişme, şairin ikinci dönem şiirinde karşımıza çıkacaktır.

Necip Fazıl, kendi şiirini şu şekilde tasnif eder: “O’ndan önce, O’nunla beraber ve O’ndan sonra”. Necip Fazıl’ın “O” dediği zat, Nekşi şeyhi Abdülhakim Arvasi’dir. İşte onun dâna ve mistik şiire yönelmesi devrin büyük gönül insanı bu büyük zatla tanışması ile başlar. Şeyhi ona, kendi ifadesiyle “Çocukluğunda ve ilk gençliğinde masal gibi bir rüya ikliminden topladığı aydınlık ve dümdüz bir gerçeği göstermiştir.” Necip Fazıl, ilk dönem şiirlerinde “bu gerçek”i zaten el yordamı ile kurcalamaktadır. Şimdi ise onu bütün güzelliği ve zenginliği ile kendisine açıklayan bir yol göstericiyi bulmuştur. İşte! “Çile” şiiri devrin maddeci anlayışına tam bir reddiye niteliğindedir ve şairin yeni şiir yolunun ilk kilometre taşlarını göstermektedir. Şiiri, bu gelişmeyle bir muhteva zenginliği kazanırken asla biçimsel bir zayıflığa da düşmemiştir. Özellikle Garip akımıyla ve Beş Hececiler’in sathî tutumuyla iyice sıradanlaşan Türk şiiri Necip Fazıl’la hem muhteva hem de şekil bakımından mükemmelliğe ulaşmıştır.

Fert planında problemi bu şekilde çözen Necip Fazıl, şiirinin üçüncü döneminde ise tam bir destan şairidir ve bütün dikkatiyle cemiyete yönelir. Artık, mutlak gerçeği arama, bulma aşamaları tamamlanmış, iç benlik hesaplaşmaları durulmuş, tabiat, ölüm gibi aslî temalar şiire yeniden kazandırılmış ve sıra yeniden cemiyete gelmiştir. Bundan böyle bir misyon şairidir Necip Fazıl. “Muhasebe” şiiriyle bu tavrını açıkça ortaya koyan şair, bilhassa “Sakarya Türküsü” şiiriyle meydanlardadır. Bu şiirde temsil yoluyla Sakarya’yı kişileştiren şair, onun şahsında mazlum Anadolu’yu ve insanını bütün meseleleri ile kucaklar. Tarihî oluşumları sorgular. Toplumsal ve milli meseleler, birer birer teşrih masasına yatırılır ve çözüm yolları gösterilir. “Son peygamber”in kılavuzluğunda yeniden ayağa kalkmak gerektiğini söyler.

Necip Fazıl, bu yazıda özetlemeye çalıştığımız Türk şiirindeki şekil ve muhteva alanında yaptığı yeniliklerin ötesinde bir başka açıdan da dikkati çeker. Gerçek şair, aynı zamanda şiir ve şiiri üzerinde düşünen adamdır. Yani bir poetikası olmalıdır şairin. İşte Necip Fazıl bunu yapmıştır. O, Türk şiirinde poetikası olan ender şairlerden birisi olarak karşımıza çıkar. Zira o yıllarda fikrî bir temel bakımından Türk şiiri oldukça zayıf durumdaydı. Necip Fazıl, poetikasıyla yeni şiirin zeminini de hazırlamış oldu. Yapay sanat anlayışı tartışmalarına son noktayı koyarak “Sanat sanat içindir.”, “Sanat toplum içindir.” Şeklindeki ikilemi, bütün bu fikirleri de içine alacak şekilde “Sanat Allah içindir.” şeklindeki bir formülle çözer. Böylece sanatı, aşkın bir kaynağa bağlar. Bunu da poetikasında şöyle belirtir: “Ben, şiiri her türlü hasis gayenin dışında doğrudan doğruya zat gayesine-sanat için sanat-fakat kendi zat gayesinin sırrıyla da Allah, Âkif ve Allah’ın davasının topluluğuna-cemiyet için sanat-bağlı kabul etmişim.”

Şair, milletin sözcüsü, yorumcusu ve gerektiğinde de yol göstericisidir. Necip Fazıl, bence bu önemli misyonu hakkıyla yerine getirmiştir. “Biz, şiiri iman için bilmişiz.” Diyerek bu milletin atan nabzı, çarpan kalbi, düşünen kafası, hissedilen yüreği ve söyleyen dili olmuştur. Böylece söyleminde farklılıklar olsa da o, bir yandan 20.yılıda Yunusların, Mevlanaların anlayışına uzandı. Öte yandan onda Fuzuli’den, Nef’i’den, Nabi’den, Karacaoğlan’dan, Köroğlu’ndan izler bulmak da mümkündür. Böylece devrinde tanık ve sözcü bir şair sıfatıyla buna mücadeleci bir tavır da ekleyerek gerçek sanatkarın vasıflarının ne olması gerektiğini de sonraki nesillere öğretmiş oldu. İnsanımız, meselelerini onun dili ve yorumuyla yeniden öğrendi.

Çağdaş Türk düşünce ve sanatı, Necip Fazıl, Âkif bugün için de yeterince eğilmelidir. Özellikle şiirimizin hâlâ Necip Fazıl şiirini doğru anlamaya ve ondan beslenmeye ihtiyacı vardır. Bugün için serbest tarz, biçimi ve mantığı içinde ürünlerini veren şiirimiz kimi tıkanma noktalarını onun şiirine tekrar tekrar bakarak aşabilir. Necip Fazıl’ın şiiri konuları, temaları, dili, anlatımı ve dayandığı fikir temelleriyle yeni incelemelere, araştırmalara ve değerlendirmelere konu olmalıdır.

**CANIMA CEMRESİ
DÜŞTÜ LEYLA'NIN****Yusuf DURSUN**

*Leyla'yı çirkin bulan Padişah'a
Mecnun'un cevabı:
- Siz, onu bir de benim gözümlle görün!*

Canıma cemresi düştü Leyla'nın
Bir görüşte ceylan gözünü sevdim
Kalbime nakşoldu aşkı sevdanın
Güzeller güzeli yüzünü sevdim

Leyla bir alevdi kor oldu şimdi
Canevimde biten nâr oldu şimdi
Aldığım her nefes hâr oldu şimdi
Aşkı nakışlayan sözünü sevdim

Gözünden süzülen gül oldu bana
Dilinden damlayan bal oldu bana
Leyla'dan başkası el oldu bana
Beni benden alan nazını sevdim

Uçurdum Leyla'yı biçareyim ben
Unuttum adımı divaneyim ben
Yalnız aşk üfleyen gamlı ney'im ben
Hasret yollarında izini sevdim

Leyla'yı kızgın bir çölde aradım
Ceylanla konuşan dilde aradım
Lalede sümbülde gülde aradım,
Mis kokulu ayak tozunu sevdim

Bu aşkın her cevri nimettir bana
Kanlı gözyaşlarım rahmettir bana
Mecnuna dönüşüm devlettir bana
Derdimin dermansız hazzını sevdim

Leyla ilk aşkımdı son aşkım oldu
Her zerreme Hakk'ın nimeti doldu
Can gözüm Leyla'da Mevla'yı buldu
Suretinden geçtim özünü sevdim

SEN GİTTİN GİDELİ**Ercan HANAY**

Kalbim sana meftun sana hasret kucağım
Sen gittin gideli yanmadı hiç ocağım

Boyandım rengine ölümcül sessizliğin
Uğradım gadrine sensiz kimsesizliğin

Nerden gelir deme bu naleler derinden
Her şafak saçlarım ağarır kederinden

Gece matemimden örür durur saçını
Gündüz elemimden siler sanma yaşını

Bir visale bakar yaşla dolu gözlerim
Yârim bir gün gelip kapım çalsın isterim

UNUTTUĞUM GÜNLER**Hilmi AYDIN**

Bak nasıl da geçiyor birer birer mevsimler
Unuttuğum günler hep takvimlerden düşüyor
Ruhumda sızı şimdi siyah beyaz resimler
Ardından ağladığım yorgun yıllar üşüyor
Kalbimin kapısında yas tutuyor isimler

HÜKÜM

Öyküsü yazılmamış aşklara düşer yolum
Zanlısı ben değilim müebbet acıların
Lütfeder bir sevgili çözülür dilim kolum
Elbet hüküm değişir yüzümüz güler yarın
Mutluluğa gark olur ağrımaz artık solum

SUSTUĞUM SENSİN

Cemre düşen bir dilde her kelime yalandır
Âşıklar meclisinde sustuğum sensin benim
Ne isyana meylim var ne şiirim figandır
Sır diye aynalarda astığım sensin benim
Umut kesmem zülfünden alacağı bir candır

YANKI

Anılar yaşanıyor şehrin bulvarlarında
Farkında değil kalbim tükenen gençliğinin
Ruhum harap olmuş bir mesken, duvarlarında
Anlaşılmaz bir yazı yankısı hiçliğinin

ŞÜKÜR

Tutuşur da takvimler ömrümüz küle döner
Umutlar yıpranır hep incelir tüle döner
Baki sandığın hayat solarken yaprak yaprak
Açılmamış her bir gün şükürle güle döner

İLHAM YAĞMURU**Mahmut TOPBAŞLI**

Hey güzelim can katarsın sen cana
Çiçekler içinde ararım seni
Cilve işmar naz satarsın sen bana
İlham rüzgârından sorarım seni

Sebepsiz kuraklık takatim keser
Sonrada meltemsi bir rüzgâr eser
Bakışın ufkumda salınır yer yer
İpek tülbentlere sararım seni

Her mevsim bir başka güzelsin bence
Gökyüzü açılır yağmur dinince
Bir saat misali inceden ince
Özge yarınlara kurarım seni

Bir rüya içinde çıkıp göklere
Veririm omzumu ağır yüklere
Saçından her teli tüm yüreklere
Bağlayıp özenle tararım seni

Şu hicran yurdunda beklenen atlı
Küheylanca hızlı belki kanatlı
Uçarken dilimden hep tatlı tatlı
Korkarım bilmeden yorarım seni

Gönül darlığımı sende erittim
İrfan bahçesinde akıl yürüttüm
Dışımı içime dörüp dirilttim
Taş olsan bin kere kırarım seni

Buğulu denizler gibi gözlerin
Yıldızlara özge nice sözlerin
Ardına düştüğüm kutlu izlerin
Önüne gül edip sererim seni

TOZ KANATLI KELEBEK: Necip Fazıl Kısakürek

Hasan AKÇAY

Necip Fazıl Kısakürek... Çağımızın fikir mimarlarından; sanat, aksiyon, çile ve mücadele adamlarından biri. İsmiyle müsemma sıfatı: Şair. Edebiyatın hemen her türünde eserler vermiş olmasına rağmen daha çok şairliği ile tanınmış olan “Sultanü’ş-Şuara”... Dergiciliği, dernekçiliği ile ülkede sesini yankılattığı kadar, verdiği konferanslarla da birçok insana ulaşarak, kendine has hitabetiyle “dâvâ”sını anlatma yolunda yılmayan, yorulmayan fikir çilekeşi, gönül yolcusu...

İnsan olarak o da kendinde gördüğü, bulduğu birtakım zaafırla mücadele ederek insan-ı kâmil olma yolunda gayret sarf eden “kul” aynı zamanda. “Ben kimim? Neciyim/ bu âlemde niçin varım? Nereye gidiyorum?...” sorularına cevaplar bulmaya başladığından itibaren aldığı her nefeste, ömrünün her saat ve dakikasında “Biricik meselem, Sonsuz’a varmak...” düsturuyla yola koyulan, bu uğurda nice engelleri yılmadan, yorulmadan aşmaya çalışarak “sonsuz” olana doğru kıvrıla kıvrıla akan bir ırmak... Seçtiği yol zorluklarla doludur. Ve yolculuk çetindir, “çile” lidir... O, Sonsuz olanda, sonsuzluğa kavuşmak ümidi ile dağların yüklenemediğini sırtlamaya, taşımaya çalışan “arş’a gebe olmanın sancısıyla kıvrılan, “toz kanatlı bir kelek...”

Gönlüm uçmak dilerken semâvi ülkelere

Ayağım takılıyor yerdeki gölgelere..

Fitratıta var olan sonsuzluk çekirdeğinin yağmur ve güneşi mânâ ikliminden gelir. Onun yeşerip dal budak verebilmesi için asıl kaynağın bilinmesi, bulunması gerektir. Aksi takdirde buhranlar, sıkıntılar kaçınılmazdır.

Henüz çocukluk çağında teneffüs ettiği manevi havayı terk etmek mümkün olmayacaktır. Özellikle büyük babanın üzerindeki hassasiyetinin farkındadır. Ve bunu çocukluğun vermiş olduğu davranış şekliyle de kullanmasını bilir. Fakat o, “ruhunu acıtan akşam saatlerinde” duvarda oynayan gölgelerden ve gecenin ürpertici sessizliğinden daha bu çağlarda etkilenmeye başlar.

Sorgulamalar, korkular ve kendi dünyasında yalnızlık çağıdır bu dönem aynı zamanda... Çocukluk döneminde şekillenen ve daha sonra üzeri küllenmiş olan o manevi hayatın arayışı içinde olacak farkında olmadan. Ruhundaki derin boşluğu uzun süre dünyevi olanlarla doldurmaya çalışacaktır, ama nafi...

Ve bu dönemden yüreğinde ve aklında, büyük baba ve anneanneden kalan derin izler vardır ki onları hecesi hecesine her an hatırlar ve hiçbir zaman unutmaz: Dinlediği Hz. Ali menkıbelerinden dolayı büyük babasına “beş-altı yaşındaki çocuk saffetinin içinden fıskıran bir sual” sorar: “Hz. Peygamber mi daha kuvvetliydi, Hz. Ali mi?” Büyük babanın “O kimseyle ölçülmez, O’nda Peygamber kuvveti vardı!” cevabı ile yine anneannesinin dalgın düşünceli bir anından etkilenerek, kendisine ne düşündüğünü sorduğunda aldığı cevap çok anlamlıdır.: “Allah’ı düşünüyorum! Ne düşüneceğim?”... Bu cevap karşısında şair, “Keşke bizim ilmimiz, bunun ümmiliğinin ayak tozuna erişebilse...” diye iç geçirecektir. Özellikle çocukluğunda, kişiliğini şekillendiren fitratının üzerine nakış nakış işlenen benzer hatıralar onu bir gölge gibi takip edecek ve daha sonraki dönemlerde, gerçeği bulma yolunda önüne çıkan her engel, ıstırapı, çilesi olacak; ebedî hayata inandığı halde onu kavrayamamaktan gelen sıkıntı ruhuna ve beynine saplanmış bir “kıymık” gibi sürekli acı verecektir.

Boşuna gezmişim, yok tabiatıta,

İçimdeki kadar iniş ve çıkış...

Ömrü boyunca mücadele ve münakaşa üslubu sert olan şairin hemen her şeyi zor beğenen bir yönünün olduğunu da herkes bilir. Bundan dolayıdır ki, öğrencisi olduğu okullardan çeşitli sebeplerle ayrılır.

Son olarak felsefe eğitimi için Paris’e gönderilir. Bu şehir onun için güneşi olmayan şehir olacaktır. Bohem bir hayat yaşadığı bu şehir için; “ıstırap... ıstırap...” demekle yetinecektir. “Islak bir yorgan gibi” sadece karanlıklarını üzerine örtüdüğü Paris’te de aradığını bulamayacak, ruh sancılarını merhem olmayan bu şehirden de kısa süre sonra ayrılıp İstanbul’a dönecektir. Öğrencilik yıllarında Yahya Kemal, Hamdullah Suphi, Ahmet Hamdi Akseki gibi isimler hocası; Ahmet Haşim, Yakup Kadri, Faruk Nafiz, Ahmet Kutsi gibi ünlü edebiyatçılar da arkadaşı olur. İlk şiirleri Yakup Kadri ve arkadaşlarının çıkardığı Yeni Mecmua dergisinde yayımlanır. Necip Fazıl, şiirleriyle herkesin tanıdığı, takdir ettiği, kimilerinin de kışkırdığı ünlü bir şairdir artık. “Örümcek Ağı” ve sonrasında çıkardığı “Kaldırımlar” isimli şiir kitaplarıyla edebiyat dünyasında ismi daha bir yankılanır. Henüz otuzlu yaşlarına varmamış olan genç şairden “Üstad” olarak söz edilmeye başlanır.

Ben şairim, gaibi kurcalayan çilingir;

Canlı cenazelerin başında Münker-Nekir...

Derin bir boşluğa ya da hiçliğe doğru akan bir cemiyet... Gün be gün öz değerlerinden uzaklaşan ve çağın baş döndürücü değişimine ayak uyduramayan bireyler. Manevi değerlerini terk etmiş ve var oluş felsefesini maddeye bağlamış yığınlar. Böyle bir ortamda şairin duyulan gür sesi: “Durun kalabalıklar bu cadde çıkmaz sokak...” olacaktır ve bu nereye gittiğini tam olarak bilmeyen topluluğu uyandırmak, uyarmak onun görevi olacaktır.

Hayatı sadece yaşıyormuş gibi yaşayan, aslında birer canlı cenazeyi andıran kalabalıklar karşısında şairin sorduğu sarsıcı sorularla birlikte yıllarca suskun bırakılan Anadolu insanı, batı ölçütlerini sorgulama, kendi kıymetlerini kavrama, muhteşem mazi ile gurur duyma noktasına gelecektir.

Nitekim N. Fazıl, kendine has üslubu, getirdiği “yeni bir ses” ve gelenekten kopmayan sanat anlayışı ile toplumun büyük bir kesimine şiiri yeniden sevdirmeyi, estetik algı yeteneği körelmiş kalabalıklara yeniden bir duyarlılık ve millî sanat bilinci kazandırmayı başaracaktır. Güçlü şiirleri, sosyal tenkitleri, çarpıcı tespitleri ile yeni ve yerli bir toplum oluşturma çabası bir nebze de olsa amacına ulaşmış olacaktır.

Anladım işi, sanat Allah'ı aramakmış;

Marifet bu, gerisi yalnız çelik-çomakmış...

Aralanan her perdenin ardında, tam aradığımı buldum derken “gaye”nin sonraki perdenin ardında olduğunu anmanın ve yeniden yola koyulmanın yorgunluğu ile geçip giden yıllar... Ancak, öğrencilik yıllarında edebiyat hocası İbrahim Aşkî Bey’in “oku” diyerek şaire hediye ettiği “Divan-ı Nakşî” isimli bu manzum eserle “tasavvufla, satih planında olsa ilk temas”ı başlamış olacaktır.

Sahibinin kim olduğunu bilmediği, fakat büyük bir hayranlıkla okuduğu bu eserle birlikte şiir zevki, sanat anlayışı yavaş yavaş istikamet değiştirecekti. Bu Nakşî şairden ne derece etkilendiğini ise şu cümle ile ifade ecektir: “Dünyayı bütün nakışlarıyla perdeler üzerindeki gölgelere benzeten Nakşî şair, ruhumu, akşam ıssızlığına çevirmişti...”

Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum;

Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmuşum...

Necip Fazıl’ın ruhunda ve hayatındaki en önemli değişiklik, “Efendim, irşad edicim, can kurtarıcım” diye tarif ettiği Seyyid Abdülhakîm Arvâsî Hazretleri ile başlar. Ruhi ürperişler, sonsuz endişeler, derin korkular ve bunalımlar O’nu tanıdıktan sonra yerini sükûnete devreder. Ömrünün otuz yılı, nereye akacağını bilmeyen oradan oraya kıvrılan bir ırmak gibidir. Şairin keskin ifadesi ile “gökyüzünden habersiz uçurtma uçurmak”tır. Metafizik endişelerin ilacı tasavvuftan, o büyük kaynaktan ruhunu beslemeye, yeniden dirilmeye başladığında: “Affet senden habersiz aldığım her nefesten” diyerek Vâreden’e karşı duyduğu nedâmeti dile getirecektir.

“Şiir, mutlak Hakikat olan Allah’ı sır ve güzellik yolunda arama işidir...” anlayışını kendisine düstur edindikten sonra çevresinde onu göklere çıkaranlardan kimsecikler kalmaz. Türkiye’nin en büyük şairi bilinirken Müslümanlıktan başka bir gaye tanımadığını, fikrinin ve sanatının ana motifi “Allah ve Resulünün yolu” olduğunu öğrenenler ona bu defa “sanatına kıyan geri adam”, “sabık şair” gibi yaftalar yakıştırdılar.

Müjdecim, Kurtarıcım, Efendim, Peygamberim;

Sana uymayan ölçü, hayat olsa teperim!

Ve “Büyük Doğu”... Otuz dört yıl içerisinde aralıklarla beş yüz on iki sayı çıkardığı ve değişik isimlerle “İslâm’ı Bayraklaştırmak...” gayesi ile yazdığı, yazdıkça hakkında soruşturmaların açıldığı, kimi sayılarının toplatıldığı, kimi zaman kapatma kararlarının alındığı “İslâm’ın rejim için bir tehlike kaynağı” sanılarak ve sayılarak resmi ellerce vatan sathında horlanıp hırpalandığı, “Allah” demenin suç sayıldığı devirlerde N. Fazıl’ın yılmadan, korkmadan inandığı doğruları, Hakk’ı haykırdığı; fikir ve edebiyat dünyasında silinmesi imkansız izler bırakan bir dergi.

“Ver cüceye, onun olsun şâirlik” diyerek gözünü “büyük sanatkârlık” a çeviren şair dünyanın “teneke madalyalar”ına da sırtını dönmüştür artık. Ne bir ceza, ne bir tehdit, ne de küçük görmeler onu yolundan alıkoymaz. Ömrünün son dönemlerine kadar takibatlardan kurtulmuş değildir. Bu fani âleme veda etmeden önce de kendisine kesilmiş cezalar vardır. Ölmemiş olsaydı yine hapse girecekti!

Ölüm güzel şey; budur perde ardından haber...

Hiç güzel olmasaydı ölür müydü Peygamber?

Otuz bir yıl önce, güzel bir mayıs gününde; “Öleceğiz; müjdeler olsun, müjdeler olsun!/ Ölümü de öldüren Rabbe secdeler olsun!” şeklindeki ölüme tebessümüyle, ölümlerle birlikte ölümsüzlüğe uyanmanın ebedî âlemin kapısının böylece açıldığını gönüllerde yankı bulan bir sedâ olarak bırakıp; son gününde o istemese de binlerce “inanmış adam” O’nu ebediyete uğurladı. Ne mutlu ki ardından rahmetle anılacak bir isim, sadaka hükmünde, nice insanların gerçek güzeli- güzelliği bulacağı ve yaşayacağı, eserler bıraktı.

Mekânı Cennet olsun!

BABASIZ OLAN**Hacer ALİOĞLU (Yakuti)**

Babasız olanı yetim sayarlar
 Bir söz duysa boynu bükülür kalır
 Adına da hasret gurbet koyarlar
 Gözlerinden yaşlar dökülür kalır

Biri baba dese içi cız eder
 Yüreği yerinden kopar da gider
 Her yanını kaplar derin bir keder
 Dünyası başına yıkılır kalır

Dumanı eksilmez dağ başlarının
 O mahzun o durgun bakışlarının
 Pınarından akmaz gözyaşlarının
 Üstünde şimşekler çakılır kalır

Çok az gördüm yetim hali bileni
 Gayret edip gözyaşını silen
 O hep bekler ama yoktur geleni
 Gözü uzaklara takılır kalır

Yakuti de bilir bir yetim hali
 Doğuştan kırıktır kanadı kolu
 Hasrettir özlemdir garibin yolu
 Sessizce kenara çekilir kalır

DOSTA ÇAĞRI**Durmuş KOÇ**

Gönül bağlarının solmayan gülü
 Başı karlı dağın açan sümbülü
 Aşk bahçelerinin dertli bülbülü
 Yanık sesleriyle öterek gelsin

Kibiri gururu kaldırıp atan
 Sevgiye saygıya bal kaymak katan
 Senliği benliği kenara atan
 İnsanlık sırrına erenler gelsin

Allah için bir araya gelenler
 Şefkat ellerini içten verenler
 Karşılıksız birbirini sevenler
 Dostluk çiçeğini derenler gelsin

Özü doğru sözü doğru olanlar
 Merhametin sevgisiyle dolanlar
 Çile eleğinden geçip olanlar
 İyiye kötünden seçenler gelsin

Gönül almak için çağları delen
 Dostun huzuruna hasretle gelen
 Onunla ağlayıp onunla gülen
 İnsanlıkta çığır açanlar gelsin

Sular gibi akıp akıp çağlayan
 Dost dost diye için için ağlayan
 Gönül köprüsünü dosta bağlayan
 Mevlana ve Yunus olanlar gelsin

Dünyaya gönülü verip dalmayan
 Kimseyi incitip ahın almayan
 Kalbinde zerrece haset olmayan
 Kardeşlik tacını giyenler gelsin

Hakikat yoluna başını koyan
 Mazlum olanların feryadın duyan
 Adalet ışığın yakıp koruyan
 Canını ortaya koyanlar gelsin

Gurur putlarını yıkıp deviren
 Gönül çöllerini güle çeviren
 Allah için karşılıksız sevilen
 Ay gibi ışığın saçanlar gelsin

Gam elinden kurtulupta gelenler
 Çile ateşinde pişip erenler
 Bu dünyada örnek hayat sürenler
 Kervanı yola koyanlar gelsin

DİCLE**Esad NAİB**

Her mevsimde senin neşen taşardı
Hem azın güzeldi hem kışın Dicle
Dalgalı göğsünü bahar okşardı
Ne cana yakındı bakışın Dicle

Hayali akşamın sevda izleri
Çekerdi sahile her gün bizleri
Toplardı oraya gül filizleri
Sazlı sandallarla yarışın Dicle

Bezminde bir peri her gün sakiydi
Sunduğu gönüldü, değil rakıydı
Bizi sarhoş eden onun aşkıydı
Senin de mahmurdu bakışın Dicle

Ararım meğerse göç etmiş hepsi
Gelmiyor sahilden dostların sesi
Bağların, Leylâsız kalmış gölgesi
Nerede Mecnunî bakışın Dicle

Yanmıyor yürekler güneş mi solmuş
Mest etmiyor bade bir şey mi olmuş
Kaç kere başlamış kaç kere dolmuş
Nerde o kadeh çakışın Dicle

Demek gül mevsimi ermiş hazana
Bahçeler bozulmuş bağlar virane
Bülbüller ötüyor ne yana yana
Senin de koy aksın bakışın Dicle

Giden günler dönmez geçmişi bırak
Uçruma düşersin bir önüne bak
Ruhumu şad eder nişan olarak
Kabrime bir çiçek takışın Dicle

YARI KOYDUN ***Abdurrahman ADIYAN***-Âşık Çağlarî'ye*

Daha alkış çalmam sana
Niye töhmet ettin bana
Lâfin dokunuyor cana
Hevesimi yarı koydun

Kalemi aldım başladım
Çok değil hafif taşıdım
Seni sevdim alkışladım
Sevesimi yarı koydun

Dile gelsin yürek dile
Bu gönlüme girmez hile
Bülbülüm gelmiyor güle
Kafesimi yarı koydun

Adıyan aktım duruldum
Dost otağına kuruldum
San'at uğruna yoruldum
Nefesimi yarı koydun.

**Bir tarihte, Âşık Çağlarî programını bitirirken dinleyicilerle birlikte alkışa tuttuk. Fakat Çağlarî, sert bir şekilde "Âşığa alkış çalınmaz, sağ ol âşık denilir" ikazında bulundu. Alkış çalınır mı, çalınmaz mı muhabbetlerine Âşık Celalî'de karıştı. Celalî, "Alkışlayın dostlar, ben alkışı severim" deyince âşıklar arasında farklı görüşler meydana çıktı. Lâkin kırılan kalbimi teselli etmeye kâfi gelmedi bu cümleler. Daha sonra Çağlarî'ye hitaben "semaî" türü bir şiir yazıp okudum.*

DÖNERİM**Hızır İrfan ÖNDER (Sükûtî)**

Hâlîme bakıp da aldanmayın ha
Birden esiveren yele dönerim
Halim selim diye çullanmayın ha
Bentlerini yıkan sele dönerim

Huzura erişip bir gün gülmeden
Hayatın sırrını daha bulmadan
Hükmedip durmayın bilip bilmeden
Çiçeklere duran dala dönerim

Zehretmeyin bana yediğim aşı
Râm edemezsiniz serazat başı
Boşuna mı aldık be hey bu yaşı
Dilersem bir anda bala dönerim

Dağı aştı **Sükûtî**'nin kederi
Bağlar her insanı elbet kaderi
Hasenatla dolsun amel defteri
Hemen yediveren güle dönerim

BİR KIZ BİLİRİM**Erol KOCA**

Sarıçiçeklerin mor menekşenin
Söyleşip durduğu yüce dağlarda
Kıp kızıl gül dolu eşsiz gülşenin
Sultanı olacak bir kız bilirim

İpek teli saçlarıdır kemendim
Ben hiç böyle bir tuzağa düşmedim
Güldü beni cezbeyleti kaçmadım
Gülünce gül açar bir kız bilirim

Yürüyünce ırmakları andırır
Tebessümü her sızımı dindirir
İşmar eder gece gündüz kandırır
Hem munis hem fettan bir kız bilirim

Sevda seli sardı beni götürür
Bu dert beni yataklara yatırır
Belki ömrüm bir bakışı bitirir
Bakışı can yakan bir kız bilirim

Yakut gibi gözler inciden dişler
Deli gönül her gün vuslatı düşler
Cilveli bakışlar fitne gülüşler
Sevince bitiren bir kız bilirim

Muhakkak hayaldir muhakkak rüya
Resim çizdim ben de bir yudum suya
Gözlerim açık daldım uykuya
Açıkgöz uyutan bir kız bilirim

Eledim unumu astım eleği
Doktorun Mevla'dan bu son dileği
Mis kokar gerdanı tombul bileği
Bağı bozulmamış bir kız bilirim

AY YILDIZLI BAYRAK GETİRİN**Günerkan AYDOĞMUŞ**

Vatan derdi depreşince şuramda
Bana Ayyıldızlı bayrak getirin
Yağ kalmazsa kandilimde çıramda
Bana Ayyıldızlı bayrak getirin

Bazen efkârlanır dertlenir başım
Bazen de kâbuslar doldurur düşüm
Ne dostlar avutur nede kardeşim
Bana Ayyıldızlı bayrak getirin

Aşk ateşi içirimde tüterken
Deli rüzgâr yardan yara atarken
Umutlarım bir gün hepten biterken
Bana Ayyıldızlı bayrak getirin

Şarkım ona Türküm ona Marş ona
Deniz toprak şu görünen arş ona
Siz bakmayın gözlerimin yaşına
Bana Ayyıldızlı bayrak getirin

Can giderken hilalinde can buldum
Umudumu yıldızlarla doldurdum
Sensiz yaşanmıyor artık anladım
Bana Ayyıldızlı bayrak getirin

ÂŞIK CEMAL DİVANİ İLE ÂŞIKLIK VE ÂŞIK EDEBİYATI ÜZERİNE

Mehmet GÖZÜKARA

Günümüz âşık edebiyatının son temsilcileri arasında sayılan ve bu geleneği ısrarla sürdüren, danişıklı atışmayı sevmeyen bir âşıktır Cemal Divani. Onu yakından tanıyanlar programlarını izleyenler umarım tarifimizde yanlışlığımızı söylemez. Cemal Divani ile hem âşıklığı hem de ilk göz ağrısı “Gönlümün Gözyaşları” kitabı ve âşıklığı üzerine konuşalım istedik.

Âşık Cemal Divani, 1960 yılında Oltu’nun Sütkans (şimdiki adı Duralar) köyünde doğdu. Asıl adı Cemal Alper’dir. İlkokulu köyünde Pakih şimdiki adı (Kemer kaya) köyünde okumuş. Âşıklık geleneğinin yoğun olduğu bir yörede büyüdüğünden şiir ve türkülerle küçük yaşlarda ilgilenmeye başlar 1974 yılında köylüsü Oltulu Mevlüt İhsani’nin yanında ilk talimlerini yapar. Zamanla kendini geliştirince mahlası da ustası tarafından verilir.

1975 yılında Bursa’ya yerleşir. Burada Ruhani, Reyhanî, Hüseyin Sümmanoğlu, Nusret Toruni gibi âşıklarla karşılaşmalar yaparak kendini yetiştirir. 1995 yılında Bursa’da oluşturulan Bursa Halk Ozanları Derneğinin kurucu üyesi ve daha sonra birkaç dönem başkanlığını yapar. Çeşitli televizyon kanatlarında âşık atışmaları yapan Divani âşıklık geleneğinin son temsilcilerinden birisi olarak hayatını Bursa’da sürdürmeye devam etsin biz de sazsız atışan bir şair olarak ilk ayağı verelim Divaniye görelim ne diyecek.

● *Kervancı kervanı çeker hancı da hanı yazar
Kaptan rotayı şaşırılmaz deryayı ummanı yazar
Bizden önce nice Âşık geldi geçti dünyadan
Gün gelir ki tarih bir gün kul Cemâl Divanî yazar*

●● Şiir ve türkü küçük yaşınızdan itibaren hayatınızın vazgeçilmezi... Bağlama çalmaya başladığınız o yıllardaki heyecanınızı hatırlıyor musunuz, bu günden baktığımızdan o günler hakkında ilginç bulduğunuz bir hatıranızla söze başlasak olur mu?

● O Günleri kim özlemez ki! Televizyonun radyoların olmadığı, gazetelerin gelmediği, internetin beynimizi çelmediği, zamandı o zamanlar Bir Âşığın bir mülkü amir kadar değeri vardı toplumun gözünde ya erenler sınıfından sayılır ya minderi odanın başköşesine koyulurdu... O zamanlar geçti geçmiş olsun.

●● Eski âşıkların çoğunun başından bir bade olayı geçtiği anlatılır. Bade içme konusunda ne düşünüyorsunuz. Siz de badeli âşık mısınız yoksa âşık oluşunuzda başka bir etken var mı? Âşık olmanızda pirin etkisi, üstat saygısı, bade içme olaylarının dışında etkili olaylar var mıdır? (Gurbet, hasretlik, ölüm, afet, vb)

● Ben badeye inanlardanım kendim içmedim amma içme iddiası bulunanlarla birlikte oldum. Onlarda ki hâl ile günümüz Âşıklarla arasında fark: büyük uçurumlar var. Şöyle ki; Hiç okuryazarlığı olmayan bu kişiler evrende ki birçok sırra ağahtılar. Günümüzde bilgi çağı olmasına rağmen onların yüzde biri kadar bu sırra agâh değiliz. Örnek olarak yeter sanırım.

Bizim Âşıklığımızda ise; Gurbetin ,öksüzlüğün, yetimliğin,hasretin, çilenin hepsinin etkisi var..

●● Eski âşıklar anlattıkları hikâye, söyledikleri makam, tür ve şekil açısından birer kültür hazinesiydi, geçmişe nazaran günümüz âşıklık geleneğinin bu kadar zayıflamasının nedenlerini neye bağlıyorsunuz?

● Eski Âşıklar üreten günümüz Âşıkları da tüketen. Geleneğe tek bir mısra dahi katmadan hazırdan tüketen topluluk geri kalmasının sebebi budur.

Örnek; Sümmani’den semai, Emrah’tan Müstezâtı, Şenlik’den Koçaklamayı, Veysel’den koşmayı öğrendik. Ama bunların üzerine tek bir mısra dahi koyamadık. Yani üretmedik hazır yedik hikâye tasnif edemedik onun içinde gelişmedi gelenek.

●● Şiir, kendini en çok yenileyen ve zamana karşı yenilmeyen en önemli edebî türlerden birisidir. Zamana, zemine ve bulunduğu çağa göre kendisini konu, şekil, söylem ve müzik itibarıyla yenilemiştir, yenilemeye de devam etmektedir.

Halk âşıkları, Halk Edebiyatının halka dayalı yapısında halkın yaşamakta olduğu değişikliklerden, önemli gelişmelerden etkilenmektedir. Halkın dili, gözü, kulağı, yüreği olan halk âşıkları bu yenilemeye ayak uydurabildiklerine inanıyor musunuz, inanmıyorsanız sizce bunun belli-başlı sebepleri nelerdir?

● Hayır inanmıyorum. Kültürde yenilenme olmaz. Örnek mi; 300 sene önce dokunmuş bir halıyı antikacıdan antika diye alırsınız günümüz halısını da moda diye alırsınız. O halının bir yeri değişse tamir yapılsa antikalıktan çıkar otantiği bozulur. Kültür böyle bir şeydir

Eser yazılmalı ama otantiğine uygun olmalı dedem kopuz çaldı ama günümüzde kopuz yok sazı kopuza uydurmalıyız uyduramazsak kültürden çıkar başka bir şey olur. Şiire gelince geçmişle günümüz arasında büyük farklılıklar var. Çağın teknolojisi şiirin yarı ömrünü yedi. Erzurum'dan kalkan bir yolcu İstanbul'a piyade gittiğini düşün yolda başına gelecek her türlü olay bir şiirdir. Bugünse Erzurum'dan uçağa biniyor İstanbul'a 1 saat sonra iniyor ne görecek yazacak.

●● Ustanız Mevlüt İhsani sizinle ilgili neler düşünüyordu? Mahlasınızı da o verdi. Âşıklık sanatı mayanızı o çaldı, sonrasında örnek aldığınız âşık kim veya kimler?

● Ustam ile uzun yıllar kalmadım. Çok şefkatli ve merhametli bir insandı Allah ona rahmet eylesin. Ustam benim hakkımda ne düşünürdü bilemem ama benim ustam hakkında düşüncem şu; Âşıklığı bir bina düşünün temelini onunla attım, direklerini ve duvarlarını Sümmanioğlu ile ördüm, çatısını Âşık Reyhanî ile kapadım fakat ince işçiliğini yapmaya zamanım ve imkânım olmadı.

●● Biraz da kitabınız üzerine konuşalım. Neden âşıklar şairler gibi tez tez şiir kitabı çıkarmaz. “Gönlümün Gözyaşları” isimli ilk kitabınızın serüveni hayli uzun olmalı. Kitap çıkarmada geç mi kaldınız yoksa şiirlerinizin olgunlaşmasını mı beklediniz?

● İmkân meselesi Yıllar önce düşündüm kitap yapmayı fakat imkânlar elverişli olmadı. Üniversite hocalarından ismi önemli değil 4 sene bekletti beni sen karışma ben yapacağım dedi bekledim fakat ya onunda imkânı olmadı ya da yapmak istemedi. Şu anda elimde hazır bekleyen dizimi yapılmış ve birer nüshası çıkarılmış 2 tane daha kitap çalışmam var ama yapma imkânım yok. Bir bakarsın bir babayiğit çıkar onlarda basılır.

●● Kitabınızdaki şiirler âşıklık geleneğine uygun olarak sıralanmış, kitabınızın hazırlanmasında katkısı olan arkadaşları kutluyoruz. Peki, Cemal Divani'nin bu çalışması bir akademik çalışma olsaydı. Doktora tezi ya da en azından bir yüksek lisans tezi olsaydı daha iyi olmaz mıydı?

● Her şeyden önce kitabımın hazırlanmasında katkıda bulunan şair Hacer Alioğlu Yakuti'ye Öğretmen Temel Vural'a, yayınlanmasında emeği geçen ve yayınlatan Oltu Havzası Âşıklar dernek başkanı Kamil Çalışkan'a teşekkür ederim. Tez olarak da Osman Gazi üniversitesi bir çalışma yaptı bu çalışma değerli şairimiz Merhum Rasim Köroğlu'nda kaldı almaya zaman ve fırsat olmadı ona da Allah'tan rahmet diliyorum

●● Her sporcu, her takım kendine bir rakip seçer. Âşıklık ömrü-hayatında Cemal Divani hangi âşık ve ya âşıklarla atıştığında en çok lezzet almıştır. Şu âşıkla da atışsaydım dediğin âşık oldu mu?

● İsim vermek istemem en haz aldığım atışma senin sözün bitmeden söze giren Âşıkla atışmadır. Bunun sayısı da Türkiye'de 10 u geçmez. Birçok Âşıkla atıştık yani ünü olan Âşıklarla atışmalar yaptım fakat çerçevesi dardı bir salonda sana verilen 15 dakikanın içinde ne atışacaksın geniş bir zaman dilimi içinde bu dediklerimiz olmadı olsaydı o zaman belki farklı şeylerde olabilirdi.

●● Âşıklık geleneğinde kadın âşıklara nadir rastlamamızı neye bağlıyorsunuz?

● Anadolu topraklarında kadın Âşık yok denecek kadardır. Sebebi şu; Adı üstünde halk Âşığı köy odasında kahvede söyleyerek geliştirir. Toplumumuzda köy odasında kahvede türkü söyleyen kadın pekte hoş karşılanmaz yetişmeyişinin sebebi bu. Bu nedenle çok bilge kadın Âşık yoktur. Evet, türkü söyleyenler vardır fakat Âşıklık vasfını taşıyan kadın Âşık yok denecek kadar azdır.

●● Âşık nasıl olmalı, toplum aşığı nasıl tanımalı?

● Özü ve sözü bir olmalı bu ikisi bir değilse kalıcı değildir. Adı vardır kendi yoktur.

Yani orduların önünde saz çalan âşıklardan günümüzde bu vasfı taşıyan kaç kişi var bütün kurgusu menfaat üzerine kurulu. Oysaki Âşık halkın sesidir halkın bütün dertleriyle dertlenmeli ama öyle bir duygu yok gittiği geceden kaç lira almanın telaşındadır. Devlet ona bir imkân olsaydı Âşıklarda farklı olurdu diyebilirim yani imkân yok imkân olmayan insandan ne beklersin.

●● Günümüzde düz koşmanın dışında türkü söyleyen âşıkların sayısı gün günü kısalıyor, âşıklık geleneği hakkında ne söylemek istersiniz?

● Günümüz âşıklarında üretim yok, üretim olmayınca da hem kendini bitiriyor hem geleneği bitiriyorlar. Âşık, üretmeli ve geleneğe değer katmalıdır. Geleneğin bütün dallarını yazan âşıklarımızda var. Semai, müstezat, murabba, muhammes, tecnis, varsağı, ağıt, destan, koşma, taşlama, cinas, muamma yazanlar ama toplum bunları değerlendirmesini bilmiyor yani toplum yetiştirmiyor âşığı.

●● Usta-çırak ilişkisinden kopmuş, sadece görüntüye önem veren, geleneğin temellerinden habersiz günümüz âşıklarının çoğu da maalesef şiirini konu itibarıyla yenileyememektedir. Bu yüzden de, yenilenmemiş sadece geçmişin kötü bir kopyası olan sunumlara da halk itibar etmemektedir. Atışmayı birbirine hakaret etmek olarak algılayan günümüz âşıkları, şiir adına şiiri öldürmeye devam etmektedir. Oysa atışma (deyişme) halk edebiyatının en nadide bir geleneğidir. Hatta Divan şiirinde de atışma çok önemli bir yere sahiptir. Usta çırak bağı olan Cemal Divani bu günkü âşık atışmaları hakkında ne düşünüyor?

● Günümüzde atışma yapılmıyor sadece bir gecelik programı kurtarmak için daha önceden hazırlanmış geniş kafiyeli ayaklarla o geceyi kurtardı mı, hele bir de birbirine hakaret etti mi o gecenin popüler Âşığı o, Oysaki içinde ilim yoksa o atışma değildir. Sadece geleneğe zarar vermektir. Bundan sonra da bu işlerin düzeleceğini sanmıyorum.

●● Günümüzde birçok genç ozan/âşık da var malum. Sizin beğendiklerinizden, müziği bağlamayı sazını hakkıyla taşıyor dediğiniz gençler var mı? Bu gençlerden ilerde âşık olabilir ümidini taşıdığınız kaç genç âşık adayı var? Sizin; usta-çırak ilişkisi ile yettiğiniz işte bu veya bunlar benim talebem dediğiniz elinizin altında yetmiş kaç âşık var. Varsa bunlarla alakalı ilginç bulduğunuz bir hatıranızı anlatır mısınız?

● Günümüzde bir kaç genç var fakat onların elinden tutup âşıklık geleneğinin sürdürülmesine katkı sağlayacak kimse yok. Bu genç âşıkların bir usta âşık yanında pişmeleri gerekir.

Kültür Bakanlığında usta âşık olarak isimleri kayıtlı beş âşık var. Bunların içinde ilerde âşık olacak birisi var. Ama ismini veririm öbürleri küser. Şu kadarını söyleyeyim; Ustasını yaşatmayan çırak hiçbir zaman usta olamaz.

●● Katıldığınız programlarda en çok hangi parçalarınız ilgi görüyor istek alıyor? İnsanlar hangi tarzı dinlemeyi daha çok seviyor?

● Sayısını bilemem ama Âşıktan anlayan yok onu biliyorum. Kimi tasavvuf seviyor kimi taşlama en çok sevilen Dilo dilo yaylalar, Ben Oğuzun Boyundanım, Asker türküsü, Biz incitmeyiz, Bir Fidan Dik vb. bestelerimi ilgi gören bestelerim arasında sayabilirim.

●● Sanat camiasında sizi mutlu eden huzursuz eden anılarınız olmuştur bizimle paylaşır mısınız?

● Bu sorunun cevabı zor çünkü geçen elli beş yıl anılarla dolu hangisini anlatayım

Ama size bir anımı anlatayım; Rahmetlik Reyhanî ile Bursa'nın Teleferik mahallesinde bir kahve sohbetinde sohbet ediyorduk. Ayağı ben açmıştım ve şöyleydi;

*Geldim meydanına Âşık Reyhanî
Sen usta ben çırak ezmeyesin ha
Boş sanamam bu girdiğim meydanı
Önüme kuyular kazmayasın ha*

Reyhanî ustamın cevabı şöyle olmuştu;

*Dinledim sözünü canım Divani
Dost olana kuyu kazmak ne demek
Zalim mi belledin Âşık Reyhanî
Mansursun derini yüzmek ne demek*

Bu sözün arkasından Reyhanî'de bende gözyaşlarımızı tutamamış ve kafiyeyi değişmiştik ve bu kafiye böylece kalmıştı. Bu beni uzun zaman etkiledi ve onunla meydan ederken hep o anı hatırladım.

●● Geleneğin yaşatılmasına dair projeleriniz var mı bu hususta Üniversiteler âşık sanatına gereken desteği veriyor mu?

● Gönül çok şey yapmak istiyor ama bu geleneğe değer veren yok başta bakanlık herkese aynı kartı veriyor yapsın yapmasın. Bu bir seçici kuruldan geçmesi lazım elenmeli gerçek Âşıklara da gereken katkı verilmelidir. Üniversitelere gelince; Bir elin parmakları kadar bu işe değer veren Üniversite olsa bu iş kurtulur. Hangi Üniversite de kimin adamı var ise 4 tane Âşık sesliyor adına da Türkiye Âşıklar bayramı diyor. Adamı olmayanlarda mahzun mahzun bir kenarda duruyor gerisini siz düşünün.

BENZERSİZ HAMAL**Kadir KARAMAN**

Savaşta barışta o korur mülkü
Sevinçten umudu acıdan kürkü
Acımayın vurun taşır her yükü
Keyfinden zevklenir çığırır türkü

Yüksünmez bağrına vurun bizleri
Kaldırır söyleyin kalkmaz sözleri
Aslâ bakmaz yanlış yöne gözleri
İncinse incitmez üzmez sizleri

İnanın güvenin kullar emini
Zamanlı zamansız verin yemini
Islık çalıp tamam edin demini
Elden bırakmayın bir an gemini

Nasıl isterseniz çalın telinden
Ses etmez şikâyet etmez hâlinden
Bir isyan bir çığlık çıkmaz dilinden
Götürün her yere tutun elinden

Ahmaktır aldanır okşayın biraz
Aş verin taş verin etmez itiraz
Öldürün gebertin bağlamaz garaz
Kör közü kulağı sağır bir ahraz

Söylense kızsanız sesini kısar
Katledin gasp edin başa eğer pusar
Suçlu suçsuz vurun konuşmaz susar
Ne kızar kimseye ne surat asar

İnanır yalana, okunsa masal
Saygılı, üstelik uysal mı uysal
Görevini bilir dâima kutsal
Gider her tarafa yükünü vur sal

Gariban kimsesiz tabuta benzer
Ne Eşek ne Katır ne At'a benzer
Ne ekin ne yonca ne ota benzer
Ölü gibi kutsal bir puta benzer

Daima en yüksek payedir ergi
Savaşta can verir barışta vergi
Yasa onun için onadır yargı
Vatan için olur her zaman sergi
Bu hamal o hamal yok bir benzeri

BEYANAT**Emin TÜRKYILMAZ**

Güneş vursun gök inlesin
Karanlığı asıyorum
Rüzgâr bulut aşka gelsin
Muhabbeti esiyorum

Bir akisim netameli
Huyum garip soyum deli
Yüzün gözümde gideli
Aynalara küsüyorum

Aman vermem korkulara
Sual olmaz sorgulara
Volkan içip dalgalara
Hasretimi kusuyorum

Şart koşmuşlar teraziye
Düzen değişmezmiş niye
Bağır taşla gülsün diye
Taşa bağır basıyorum

Ormanların iç cebine
Tacına muhtaç çimene
Yağmurların perçemine
Gökkuşağı taşıyorum

Poyrazlarla yaşamıyor
Gülü susuz okşamıyor
Hep sükûnet kuşanıyor
Metanete pusuyorum

Sağım bıçak solum bıçak
Karşı dağda gülüm bıçak
Elim balta dilim bıçak
Ayrılığı kesiyorum

Aşk semaya sofraya kursun
Yıldız coşsun ay kudursun
Hicran sesi şöyle dursun
Ben vuslatı susuyorum

KÜL VE GÜL ÜSTÜNE

İbrahim ŞAŞMA

Ey gönül sarayımın şahı sultanı hanı
Güneş mi aydın kıldı varlığın mı cihanı
Sabrın mülakatı metanet imtihanı
Hicranın nazarında kendimi sınıyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

Mazlumuyum feleğin eylediği hilenin
Pişmanlığı olur mu kadir kıymet bilenin
Müsebbibi ben idim çektiğin her çilenin
Yedi kat yer dibine, indikçe iniyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

Gönlümdeki çocuğu bir dem güldüremedim
Hekimlere derdimi anne bildiremedim
Bak on sene oldu da seni öldüremedim
Bir avuç gözyaşımı ben sana sunuyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

Sen gideli unuttu, Hüsnü Yusuf açmayı
Yıldızlar keser oldu huzmelerin saçmayı
Ne bir sema isterim ne de sensiz uçmayı
Kırk kanat verseler de ben sana konuyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum.

Hangi kalem yazacak cefayla hemhâlini
Vefa ile aşk ile mühürlü kemalini
Ay şavkı gözlerini gül anam cemalini
Ne vakit düşte görsem, marazdan onuyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

Muhabbet iklimiydin sevda denen diyardın
Elime diken batsa kıyametin sayardın
Bir of çeksem ne garip ötelere duyardın
Bir katre gözyaşında yundukça yunuyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

Ben ölmedim de bana, kandır beni kandır
Hasretinle yakma da kor ateşte yandır
Bir öksüz sofraya kaldı geriye yetim tandır
Ekmeğimi kedere hasrete banıyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

Zamansız bir vedayı edişinin üstüne
Ne bir cemre ne yağmur gidişinin üstüne
Takvimler hicran yüklü mevsimlerin kasti ne
Gittiğin kara günü nasıl da kınıyorum.
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum.

Umudumun sırtına bilsen neler ekledim
Avuçlarımın içine ne dualar yükledim
Bir mucize istedim bir keramet bekledim
Çocuk yüreğim işte gelirsin sanıyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

O nazenin ellerin saçlarımın tacıymış.
Zehir bile tatlıymış sensizlik çok acıymış
Ayrılık kör bıçağın o en paslı ucuymuş.
Kesildi şah damarım anne ben kanıyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

Bir rüzgârın önünde savruldukça savruldum
Ne böyle yangın gördüm ne de böyle kavruldum
Hiçbir şey yıkmadı da gidişinle devrildim
Hicranı ben hüznü ben tek sende tanıyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

Yusuf'u kör kuyudan çıkaran el gibisin
Gönül bahçemde açan nadide gül gibisin
Aşk yazan kalemsin okuyan dil gibisin
Ey Fatma Kadın seni minnetle anıyorum
Küllerimden tutuşup yeniden yanıyorum

MEĞERSE**Seyfettin KARAMIZRAK**

Güneşi de küstürdük kırgın bakmakta bize
Hayata zehir kattık kalplere kin doldurduk
Duyguları yok ettik merhamet geldi dize
Çiçekleri unuttuk sevmeyerek soldurduk
Şimdi güneş kadardık yarışsaydık meğerse
Mutluluğu tadardık barışsaydık meğerse

Çalışmaktan hoşlanmaz hazır gelsin isteriz
Soğan ekmek yiyene hor bakarak geçeriz
Kalbimiz kir is görmez el âleme pis deriz
Hoşgöründen mahrumuz zengin fakir seçeriz
Taştan katı yürekler kapkaraymış meğerse
Şaklabanlık taslayan maskaraymış meğerse

Evren bir hoş ahenkmiş bakmadık nazar ile
Nefret bendimiz taşıtı “ya sabır” çekemedik
Tebessüm etmek varken kalp kırdık azar ile
Hep kendimizi sevdik dünyaya ekemedik
Affedene ne mutlu insan buymuş meğerse
Kıskançlıkla bencillik çirkin huymuş meğerse

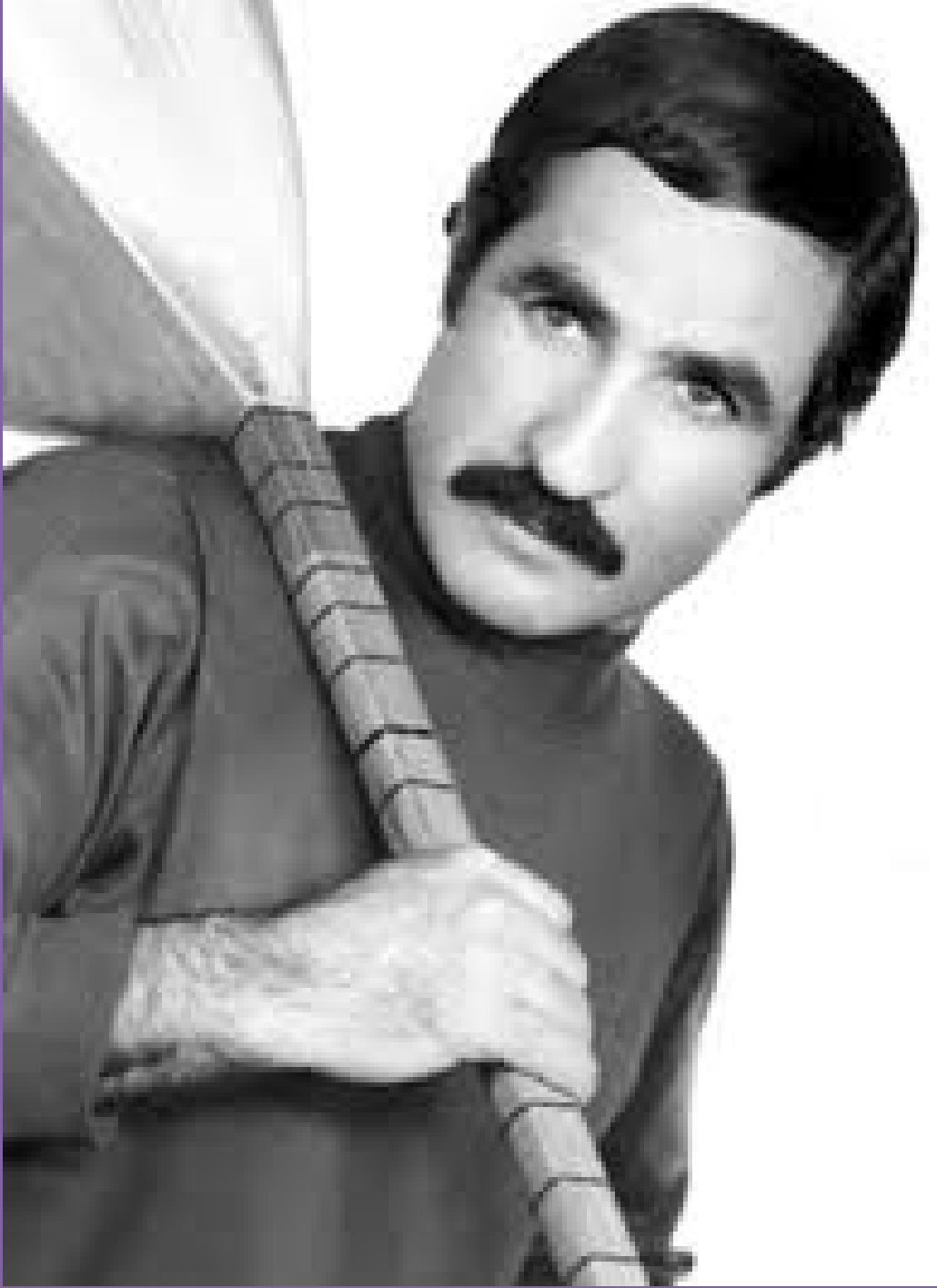
Bayat ekmek dağıtır sevap yaptık sayarız
Kul hakkına aldırılmaz pek kârdayız sanırız.
Sözümüzü tutmayız aldatmazsak cayarız
Çıkarımız her şeyidir nefis doymaz tanırız.
Kandırılan kendimiz el değilmiş meğerse
Dik durmayı bilmeyen hep eğilmiş meğerse

Sakin bize değmeyin yanarsa yansın âlem
Bir pireye kızdık mı birkaç yorgan yakarız
Menfaat göremezsek asla oynatmaz kalem
Yoksul garip boş söylem keyfimize bakarız
Paylaşmayı sevende vefa çokmuş meğerse
Kendisi muhtaç iken veren tokmuş meğerse

Ar damarı çatlarsa yüzde utanma kalmaz
Dedikodu bir yumak dokundukça sökülür
Mazlum ahı alırsan çıkar sonraya kalmaz
Kalpler kırmaya gelmez kristaldir dökülür
Gönlümüze kin değil abır emmiş meğerse
Öfkelenen bedene sabır gemmiş meğerse

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

11.sayı on5ocak 2016

BU SAYIDA**Âşık REYHANÎ****Seyit KILIÇ****Mehmet GÖZÜKARA****Bestami YAZGAN****Musa SERİN****Mustafa OĞUZ****Rabia BARIŞ****Ekrem YALBUZ****Fikret GÖRGÜN****Lütfi KILIÇ****Tacettin ŞİMŞEK****Talat ÜLKER****Hasan KONÇ****Hikmet ELİTAŞ****Ömer KARA****Köksal CENGİZ****Nuri PEKSÖZ****Tahir GÖRENLİ****Mecid Teymurifar SEFA****Ekrem KAFTAN****Ahmet YALÇINKAYA****VEKİL OLAN EDER ASIL YEMİNİ**

Doksandokuz güzel isim sahibi önce sana bu makamın hakkıçün sonra senin huzurunda millete ekranlar başında bizi izleyen radyolarda sesimizi dinleyen bu ülkenin havasını soluyan hemi müsliminin gayri müslimin derdi ile dertlenmeyi dert bilip derdine denmançün yirmi dört saat kirpiğimi kaşlarıma çatarak gerekirse bu koltukta yatarak uyanınca horoz gibi öterek adınıza karar vereceğime

Sizlerden aldığım bu emaneti şanınıza layık hizmetler için haklının yanında hakkı kaldırıp haksızların korkuları olmaya kanımda kaynayan bu cesaretle ülkenin bölünmez bütünlüğünü var günlerde yok günlerde birlikte acıları paylaşarak azaltıp sevinçleri paylaşarak çoğaltıp yeryüzünün neresinde olursa mazlumun yanında olacağıma erdemlerinizi erdemim bilip *klas* bir duruşla duracağıma

Dün omuz omuza durduklarımız birlikte hayaller kurduklarımız haksızlığa göğüs gerdiklerimiz karşılıksız selam verdiklerimiz gözümüzü yumup gördüklerimiz bir sofrada bağdaş kurduklarımız *Yârin kapısında ite çakala* karşı koymak için meydan seçmeden Hamza vakarıyla durduklarımız sizlerden aldığım bu emaneti benden sonra seçilecek vekile üzerine en ufak bir lekeyi sindirmeden teslim edeceğime

Ey ezelin ey ebedin sahibi biz gayret gösterdik nasip eyledin herkesten akılı ve becerikli elbet ben değilim bu bir sınavdır oturduğum bu koltuğun hakkını heva ve heveste harcatma bana mahkemeler dolup sonra taşmasın devlet kasasına kalpazan bekçi hiçbir memur kelle kesen olmasın hiçbir yere hiçbir kimse araya kırk kapıya seksen değnek vurarak torpille işini kovalamasın bize basiret ver dünya kaynıyor yeniden bir tarih yazacağıma namusum şerefim tüm değerlerin Kitabım üstüne yemin ederim.

HECE TAŞLARI**Aylık Şiir Dergisi****Genel Yayın Yönetmeni****Tayyib Atmaca****Yazışma Adresi****Ihlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.****F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR****Telefon: 0535 391 92 50****hecetaslaridergisi@gmail.com****11. Sayı 15 Ocak 2016****ISSN: 2149-4509. (e-dergi)**

ÇİÇEK

Âşık REYHANÎ

Bahar gelsin şu dağlara gidelim
Belki derdimize çare bir çiçek
Toplayıp devşirip derman edelim
Açılan yaramı sara bir çiçek

Kelebeğdir böceklerin âlisi
Çünkü o da bir çiçeğin delisi
Yeşil yamaç tabiatın halısı
Nakış dökmüş ara ara bir çiçek

Karataş'da alageyik sesi var
O geyiğin ıssız taşta nesi var
Kavalın bir acı inlemesi var
Çobanı düşürmüş zara bir çiçek

Ben de bir aşığım Reyhanî adım
Sorun çiçeklere az mı ağladım
Benim Yaratandan tek bir muradım
Götüreyim nazlı yara bir çiçek

NÛN GAZELİ/NEV'İ GAZEL

Seyit KILIÇ

Aklım çöllere meftun gönlüm mecnûndur benim
Sin'i dâra çekerken sühanım nûn'dur benim

Bir âteş-i nûn ile yansın yirmi sekiz harf
Mesrûr olan yüreğim bundan memnûndur benim

Fuzûlî söylesin de versin "...min gül zâra su"
Bağbana gülzârına dilim mazmundur benim

Gönlüme kerem eyle kerîm olan sevgili!
Muradın katlim olsa arzum; arzundur benim

Yanağından gül sızar zülfün şeb-i yeldadır
Bakışlarım zülfüne ondan meftûndur benim

Bin âşık ruhu yatar tek bir tebessümünde
Gamze-i ruhsarında ruhum medfûndur benim

Her gün bir şebnem düşer hatır-ı nîgarıma
Damar damar kan sızar gözyaşım hûndur benim

Beyaz bir gölge gibi hâk-i pay iken ruhum
Rûtb-i âmâlimde sözüm kanundur benim

Müptela-yı âşığım efkâr-ı müzmin değil
Nâzenin hüznlerim ona mahzundur benim

Nağmelerim yanıktır, sözüm hüzzam-ı segâh
Nîgah-ı çeşm-i yârdan gönlüm mezundur benim

Dehrin gamı bürümüş ruhumu âteş yakmaz
Âteşin ihsanıyla cismim mahsundur benim

Ehl-i dilin kabrine nur düşür cemâlinden
Türbedarın çeşminde ruhum meskûndur benim

Ruz-i mahşerde Ya Rab! Rüsva etme gönlümü
Uşşâkın nazarında kalbim maznundur benim

SÖZÜ DOĞRU YERDE SÖYLEYEN ADAM: ÂŞIK REYHANÎ

Mehmet GÖZÜKARA

Ataların izinden giderek söze “*Bir varmış bir yokmuş, Allah’ın kulu çokmuş*” diyerek başlamak istiyorum. Bin yaşayanın da hikâyesi var, bir yaşayanın da. Her insanın, kulağına okunan ezanla başlayan, secdesiz-rükûsuz ve üç tekbirle kılınan namazla nihayete eren bir hikâyesi vardır. İşte insanın, bu ezanla namaz arasında geçen ömür takviminde dünya sayfalarına neyi, niçin, neye göre yazdığının önemine binaen bir hikâyesi olur. Okuduğunuz hikâye içinizde bir kahraman çıkarmıyorsa o hikâyeyi okuduğunuza pişman olursunuz. İşte size, okurken pişmanlık duymayacağınız ve sizi geçmişten günümüze bir insanın; bir insanda/şairde/âşıktaki olması gereken erdemleri kuşanmış Âşık Reyhanî’nin hikâyesini anlatmaya çalışacağım.

1932 yılında Hasankale’nin Alvar köyünde doğan Reyhanî’nin asıl adı Yaşar Yılmaz’dır. İran’dan göçen babası önce Kars’a, daha sonra Erzurum’a yerleşir. Okuma yazmayı okula gitmeden öğrenir. Sonraki yıllarda ise dışarıdan sınava girerek diploma alır.

Reyhanî küçük yaşlarında köyüne gelen âşıkları dinleyerek, kitap okuyarak birçok halk hikâyesini öğrenir. Alvar köyünde ârifler meclisi kurularak güzel sohbetler ile ehl-i dil insanların yetişmesinin zemini hep canlı tutulmuş. Âşık Reyhanî de bir anlamda o meclislerin bu topluma sunduğu bir armağandır. Böyle bir kültür yoğunluğu içerisinde geçen çocukluk devresinin akabinde âşıklığa ve şiir yazmaya başlar ve henüz 18 yaşlarında iken, rüyasında görüp âşık olduğu kızı kaçıır. (Allah-u âlem bu kız kaçırma olayında badeli âşıklara bade icirirken, maşuklarının pir tarafından gösterilmesinin etkisi az olmasa gerek) Bu evlilik birkaç ay geçmeden geçimsizliğe ve huzursuzluğa dönüşür. Bunun üzerine karısının ailesi kızlarını alarak başka biriyle evlendirirler. Reyhanî, bu dönemden sonra Dertli mahlasıyla şiirler yazmaya, türkü söylemeye başlar. Ancak bu mahlası uzun süre kullanmadan, Bayburtlu Âşık Hicrani tarafından kendisine Reyhanî mahlası verilir. Eski âşıkların dışında, yetiştiği Huzuri Baba, Nihânî, Cevlani, Efkarî, Gülistan Çobanoğlu gibi âşıklardan gelenek ve usul öğrenir.

Artık Reyhanî; Narmanlı Sümmani’nin, Çıldır Şenlik’in, Huzuri Baba’nın, Cevlani’nin, Efkarî’nin, Nihânî’nin, Gülistan Çobanoğlu’nun devrettiği bayrağı; Mevlüt İhsanî, Mustafa Ruhanî, Murat Çobanoğlu, İlhami Demir, Rüstem Alyansoğlu ve Şeref Taşlıova gibi kendi devrinin âşıklarıyla birlikte son nefesine kadar dalgalandıracaktı.

O devirdeki âşıklar bir usta bulmalı ve bulduğu ustaya hizmet etmeliydiler. Hizmet etmeliydiler ki ustadan örnek alarak kendi renklerine boyanabilsin, kendi taşıdıkları değer farkına varsın, söyledikleri söze derinlik katarak inci-mercana eşdeğerde söz söyleyebilecek kıvama gelmelerinin önü açılsındı. Açılsın ki; pahalılık karşısında “*Bir Gripin bir köylüden pahalı*” diyerek durumu özetleme yetkinliğinin yanında cesaretine de sahip olsun.

Reyhanî’nin ifadesiyle; “Sarıkamış’ın, Şenkaya’nın, Selim’in, Horasan’ın arasında kilit noktası olan Soğanlı dağlarının çukur bir noktasında, Gaziler-Bardız- nahiyesinde yaşayan yaşlı-ihthiyar, bilge ve de ilim adamlığının yanında iyi de bir âşık olan Nihânî Baba mevcut idi.” -1968 yılında İstanbul’da vefat etti.- Reyhanî, kendine örnek alacağı ve imtihan vereceği usta olarak düşündüğü Nihânî Baba’nın yanına gider. 1952 yılının bir Cuma günü, iki kapılı bahçe kapısından içeri girerek Nihânî Baba’nın evine varır. Bu evin; yoksul ve bir o kadar da fakir birinin evi olduğu pencerelerinin bir kısmının mukavva kâğıtlarla, bir kısmının da yastıklarla kapatılmış olmasından anlaşıyordu. Sobanın borularının eklerini, tütmesin diye tuzlu çaputlarla sarmışlar, tavukların yemlerini evin girişinde, eşiğin hemen yanında bir yere bırakmışlardı. İşte burası böyle yoksul birinin eviydi. “Ben pencerenin önüne oturdum ve camiye doğru bakıyordum. Biraz sonra Cuma namazını kılan cemaat dağılmaya başladı. Camiden çıkan cemaatin içinden bizim oturduğumuz eve doğru ayrılıp gelen, seksen beş yaşlık bir ihtiyar vardı. Nefes darlığı tutmuş, bastona basa basa gelirken derin derin nefes alıyordu. İşte bu gelen, vaktinde gökyüzündeki turnaları döndüren Nihânî Babaydı.” -Onun gelişi Reyhanî’de karşılığını bulmuştu.- Söze devam eden ve “onun gibi bizde de ihtiyarlama, onun gibi bizim de yoksul düşme korkusu taa o zamanda içime düştü” diyen Reyhanî; Nihânî Baba’nın bu gelişini saziyle-sözüyle şöyle dile getirir:

*Hele bakın Nihânî’nin halına
Kocalanmış dişi düşmüş geliyor
Ecel kuşağını sarmış beline
Hayat köprüsünden geçmiş geliyor*

*(Hele)Baba nerde(senin) inci, mercan sözlerin
Mahşer perdesini çekmiş gözlerin
Eğilmiş kametin yorgun dizlerin
Ümit bir bastona düşmüş geliyor*

“O zamana kadar kapının iç kapısına girmiş, iki kolunu kapının süvelerine dayamış, gözlerinden buram buram gelen yaşlarla bizi seyrediyor ihtiyar.” Reyhanî ise son kitabı söylemeye devam ediyordu:

*Seller coş ettikçe dere darlanmış
Dalgalar vurdukça uçmuş yarlanmış
Kervan yoruldukça yük ağırlanmış
Akşam olmuş güneş aşmış geliyor*

“İhtiyar yanıma yaklaştı, elini öptüm, o’da benim gözümünden öptü. On-on iki yıl önce terk ettiği sazını istedi hanımından. Hanımının getirdiği sazı sarılı olduğu çapıtından çıkardı.” Sazın üzerinde iki paslı tel kalmıştı. İhtiyar o sazın tellerine dokundu:

*Ben de senin gibi yüce dağ idim
Şimdi başım duman oldu ne yapım
Mor sümbüllü bahçe idim bağ idim
Dolu dövmüş bostan oldum ne yapım*

*Bir zamanlar meclislerde baş idim
Hamzalara Halitlere eş idim
Turna telli bülbül sesli kuş idim
Feryat ettim sestem oldum ne yapım*

*Ben de Nihânî’yim bir bostan ekdim
Hargımı payladım suyumu çektim
Vardım hâsılatı harmana döktüm
Varıdatım noksan oldu ne yapım*

“Etraf köylere haber ulaştıran köylüler o günün akşamına bizi, köyün okuluna davet ettiler. İki minder atılmış, okul köylüler tarafından hınca hınç doldurulmuştu. Birisi hayatının baharında bir delikanlı, diğeri yolun sonunda, 85 yaşlarında bir ihtiyar... Âşıklığın töresi buydu. Mecbur davete icabet ederek bu iki âşık karşılaşacak, onlar da dinleyeceklerdi. Nihânî Baba’yla karşılıklı bir iki söyledikten sonra toplanan kalabalık duruma müdahale ederek; “biz buraya yarenlik dinlemek için toplanmadık” diyerek atışmanın yönünü taşlamaya çevireceklerdi. Ahalinin bu haklı talebine kulak asmamak olmazdı. Atışmada âşıkların bir birini taşlama sırası gelmişti. Ama Reyhanî onu taşılayamaz utanırdı. Dedesi yerindeydi, saygılı olması gerekiyordu. Nihânî Baba gençlerden gelen bu taşlama isteğini yerine getirmeyi istiyordu. Reyhanî’ye dönerek; “evladım, gençlerin bu isteğini kırmada iki atışalım” der. Bunu bir ruhsat olarak kabul eden Reyhanî bakalım bu ihtiyarı nasıl taşılayacaktı. Nihânî Baba’nın suçu neydi, taşlanacak bir tarafı var mıydı?

REYHANÎ:

*Hele bakın bu dünyanın işine
Gözleri kan dolmuş figan gözetir
Neredeyse varmış doksan yaşına
Hâlâ gelmiş bennen meydan gözetir*

NİHÂNÎ BABA:

*Elif hiçbir mahreç ile hecelmez
Âşıklar yorulmaz dünya dincelmez
Ömür geçer amma gönül kocalmaz
Yüz yaşında bile meydan gözetir*

REYHANÎ:

*Baba senin hükmü halin kalmadı
Söndü peteklerin balın kalmadı
Bir yana gidecek yolun kalmadı
Gayrı seni bir kabristan gözetir*

NİHÂNÎ BABA:

*(Kuzum)Böyle ham fikiri sokma araya
Çam sakızı ilaç olmaz yaraya
Azrail gelirse bakmaz sıraya
Bazen pir yerine civan gözetir*

Reyhanî ihtiyarlığından dem vurarak Nihânî’ye galebe çalamayacağını anlayınca, o koca çınarı, badesini içtiği Afganistan’daki maşukuyla zora düşürmek ister.

REYHANÎ:

*Âşıklarda maşuk için va’d olur.
Zannetme ki bu dünyada tat olur.
Belki Acem kızı senden yad olur.
Onu da el alır, düşman gözetir.*

Nihânî ağlamaya başlar... Mahramasıyla gözyaşlarını silerek muhteşem cevabını verir:

NİHÂNÎ BABA:

*Merhametin yok mu ben ihtiyara
Aciz vücuduma açtın bir yara
Ben yar ile söz kesmişim mezara
İkrârımız Ulu Divan gözetir*

Reyhanî gönül almak için bir başka ayağa geçmek istese de, Nihânî, “Dur evladım, bir ayak da ben açayım, sen de arkamdan gel!” der, dokunur sazın tellerine, bir “muamma”ya yelken açar:

NİHÂNÎ BABA:

*Ben seni bilirdim has kumaş gibi
Sen kendin gösterdin kara taş gibi
Şavkın ziya verse ay güneş gibi
Önen gelen bulutlara ne dersin?*

REYHANÎ:

*Çok serttir çekilmez feleğin yayı
Sen arıfsın okumuşsun imlâyı
Bulut olup siper çekme semayı
Dağıtacak rüzgârlara ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Bir gün dağ başını sis duman alır
Umutlar gelecek bahara kalır
Bir söz var ki “Yel kayadan ne alır!”
Önen gelen şu dağlara ne dersin?*

REYHANÎ:

*Anladım ki dağlar gibi uzun var
Gelenin var geçenin var yolun var
Çiçeğin var çimenin var gülün var
Üstünü örtecek kara ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Esnafı tanurlar has kumaş ile
İnsanı ölçerler ağır baş ile
Çok öğünme altı aylık kış ile
Eritecek bir bahara ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Hiç rast gelmedin mi er oğlu ere
Düşün sözlerimi fikret bir kere
Bir denize ne yapacak bir dere
Önen çıkan ummanlara ne dersin?*

REYHANÎ:

*Mert elinden zehir içer giderim
Namert altın olsa geçer giderim
Lütuf olsa yelken açar giderim
Üstündeki kaptanlara ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Sözüm haksız ise gel beni kına,
Faydasız bir işin düşme ardına
Pusulana kaybolur çıkar fırtına
Gidemezsin bir kenara ne dersin?*

REYHANÎ:

*Haberin yok mudur Perverdigâr'dan
Bütün âlemlere yar olan Yar'dan
Hazreti Yunus'u kurtardı dardan
Sahip olan o Settar'a ne dersin?*

NİHÂNÎ BABA:

*Evladım belli ki etmişsin talim
Lâkin şöyle biraz halim ol halim
Hâsılı vesselâm uzatmayalım
En nihayet bir mezara ne dersin?*

REYHANÎ:

*(Baba can) Sen usta ben çırak gerisi hava
Öper ellerinden beklerim dua
Hakk buyurmuş külli nefsin mevtiha
Bozulmayan mukaddere ne dersin?*

Sonunda Reyhanî, Nihânî'nin elini öper. O da onun sırtını sıvazlar, “İnşallah sert bir kayaya rast gelmezsin!” diye dua eder.

Âşık Sümmani'de 12-13 yaşlarında gurbete çıkacağı vakit Âşık Mahiri'ye sınav vermemiş miydi? Âşık Mahiri'nin tecrübelerine müracaat eden Âşık Sümmani rüşünü ispat ettikten sonra söz ülkesine yelken açmış, Hakk'ın ve hakikatin sesi olmamış mıydı? O devirde yaşanan buna benzer onlarca güzel örnek vardı. Âşık Reyhanî, kendinden önceki âşıkların hem hikâyesine vakıf hem de muvaffakiyetlerinin sırr-ı hikmetinin şuurundaydı. Geçmişin izini sürerek kendi döneminde iz bırakmaya muvaffak olmuş bir âşıktır. Oysa günümüzde öyle mi? herkesin “ben” dediği, kimsenin burnundan “kıl” aldırmadığı bir devre devrildik maalesef.

Erzurumlu Âşık Taner Öztürkoglu'ndan dinlemiştim: Yıl bin dokuz yüz altmış dokuz. Eskişehir Belediyesi âşıklar bayramı düzenler.

Âşık Reyhanî'nin söze ve öze hâkimiyeti, programa katılan Vali Beyin dikkatini çeker. Belediye Başkanına dönerek; “Başkanım biz bu aşığı bırakmayalım, yarın Başbakan vilayetimize gelecek, sazı ile sözü ile övsün” der. Bu durumu Âşık Reyhanî'ye açarlar. O da “olur, neden olmasın” der.

Ertesi gün olmuş, sıra Reyhanî'nin sahne almasına gelmiştir. Dadaş kıyafetlerini giymiş olan Âşık Reyhanî sazını alır ve sahnede kendisi için ayrılmış sandalyeye oturur. Şöyle bir bakar. Kimler yok ki? Başbakan Süleyman Demirel, Vehbi Koç, Vali Bey, Belediye Başkanı, velhasıl ilin ileri gelenleri ile devletin üst düzey yöneticileri hep oradalar. Kalabalık bir mülki erkân vardır. Dinleyici kitlesi susmuş meraklı gözlerle kendinin Başbakanı nasıl öveceğini beklemektedir. Tellerine dokunduğu sazın nağmesinin arkasından;

*On milyon işsiz yalvarıyoruz
Bize bir hal oldu yapma Süleyman(etme Keloğlan)
Milleti ne zaman kurtarıyoruz
Ömrü gazel oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)*

Vali Bey telaşla koşuyor sahneye. “Sen ne diyorsun?” Süleyman Demirel politikacı ve de bir o kadar akıllı adam. Vali Bey'i uyarır. “Âşıklar ne derse hoş karşılanır. Âşığa küsülmez, âşıklar içinden geldiği gibi söyler. Bırakın söyleyeceğini söylesin. Dokunman aşığa, biraz sonra da över” diyerek âşığın derdest edilerek aşağı indirilmesinin önüne geçer.

*Biz aç kaldık sizler havyar yer iken
Oy toplayıp millet daha kör iken
Develisyon, enfilasyon der iken
Paramız pul oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)*

Reyhanî söyledikçe Vali Bey'in ve bürokratların benzi gidiyor geliyor.

*Öküzden pahalı saman parası
İmamlar istiyor iman parası
Beş yüz lira oldu hamam parası
Millet rezil oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)*

*Seçim derken oy sandığı aşındı
Senin yaptığını âlem düşündü
Yeniden fakirler köye taşındı
Ağaya kul oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)*

Reyhanî'yim kaldım yalnız başıma
Zehir kattın vatandaşın aşına
Suyun varsa ektir kendi başına
Kel iyce kel oldu yapma Süleyman (etme Keloğlan)

Deyince ortalık iyice kızıdır. Korumalar hareketlenir. Tam bir şaşkınlık hali yaşanırken Vehbi Koç ayağa kalkarak sunucudan mikrofonu ister ve bir şeyler söyledikten sonra: “Âşığım, seni Koç grubuna dâhil edeyim ve maaşa bağlayayım” der.

Reyhanî uygun bir dille teşekkür eder ve sözü söyle bağlar: “Eğer ben Koç grubuna dahil olur maaş alırsam bana Halk ozanı demezler, Vehbi Koç'un ozanı derler.”

Bunun üzerine Vehbi Koç'un tekrar söz alarak: “Peki, seni anladım. Ben zenginim sen de fakir bir ozansın. Zenginle fakirin arasında ne fark var? Onu bir tarif eder misin?” demesi üzerine: “Vehbi Bey siz zahmet etmeyin yerinize oturun. Ona da bir şeyler söyleyeyim” diyerek çalar mızrabı sazın tellerine:

*Hiltonda Efeste keyf çeken beyler
Sizi rüyasında görende adam
Kahvede süttürüp beşten atanlar
Kitabı rüyada yoranda adam.*

*Yeter oldu attığınız yalanlar
Göge çıktı kurduğunuz planlar
Parayınan ayda arsa alanlar
Yarasına biber sürende adam*

*Fakirin sabahı ne zaman atar
Zenginin köpeği yatakta yatar
Kimisi kediye hizmetçi tutar
Çocuğuna ayran verende adam*

*Konuşturma beni dertli bir yürek
Hele bu mahkeme bitsinde görek
Kaya gölgesinde üşür diyerek
Çocuğuna hasır serende adam*

*Her gün üç öğünde havyar yiyecekler
Anadolu şark hizmeti diyenler
Villada oturup keyf eyleyenler
Çamur ile duvar örende adam*

*Hor bakan var Anadolu köyüne
Saltanat hangi şehirin beyine
Ahır bulamayıp üç beş koyuna
Yayladan yaylaya göçende adam*

*Ne okul ne doktor ne mebus görmüş
Yaylada ebesiz çocuk doğurmuş
Tahsil görmek için kıtaya durmuş
Reyhanî dağlarda duranda adam*

Diyerek sözü bağlıyor. Âşık olmak kolay olsa da adam olmak kolay değil. Aslında her meslekten fazlasıyla var. Yeterinden fazla Prof, yeterinden fazla siyasetçi, yeterinden fazla öğretmen vs. bunların sayısını ve çeşidini artırabiliriz. Her şeyin enflasyonu yaşanırken, sadece adam gibi adamın kıtlığı çekiliyor bu memlekette. İşte sayısı az olan adamlardan bir adamdı Reyhanî.

Yine rahmetli Turgut Özal'ın basına kapalı olarak yaptığı toplantıya davet ettiği üç âşıkın içinde Reyhanî de vardır. Özal, atışmalarını istediği âşıklara ayağı bizzat kendisi veriyor. Ayak “önce koltuk sonra vatan”, her iki âşık ayağı aynen işliyor ve sıra Reyhanî'ye gelince ayağı değiştirerek söze söyle giriyor:

*Koltukları şişirmeyin
Çalıp çırpıp aşırmanın
Sabrımızı taşırmayın
Önce vatan sonra koltuk.*

Deyince; Özal'la birlikte hazirûn'un tümü ayağa kalkarak Reyhanî'yi alkışlar.

Âşık gözünü budaktan, sözünü dudaktan esirgemez. Âşıklık yeri geldiğinde düşmanın yüzüne haykırmak, yeri geldiğinde haksızın haksızlığını dillendirmekten geçer. Yoksa “kime ne dersem bahşişi fazla alırım”ın hesabını yapar, söyleyeceğini bu hesaba göre söylemek zorunda kalır. O zaman bahşişi belki fazla alırlar ama adamlık listesinde yerini alamazlar. Âşıklıktan çok fazla para kazanıp rahat bir hayat yaşayacağını düşünenler bilsinler ki, yanlış bir meslek seçmişlerdir. Kaybedecek bir şeyi olmayanlar doğruyu dosdoğru söylerler. Kaybedecek şeyi olanlarsa menfaatlerine doğru bükerek doğrunun ırzına geçerek söylerler.

2006 yılında aramızdan ayrılan, doğruyu, eğip bükmeden dosdoğru söyleyen Reyhanî'ye ne mutlu.

Ruhu şad, mekânı cennet olsun.

GÖNÜL ŞAFAĞI

Bestami YAZGAN

Yeniden yeşerir Yunus çınarı
Özümüz sevgiyle süslenir bizim
İlgıt ılgıt akar mânâ pınarı
Sözümüz sevgiyle süslenir bizim

Hicran mevsimine edilir veda
Her cemrede tazelenir bu sevda
Tellerinde çiçek açar gül seda
Sazımız sevgiyle süslenir bizim

Bire bin verince yürek başağı
Gülistana döner gönül şafağı
Doğunca vahdetin ebemkuşağı
Yüzümüz sevgiyle süslenir bizim

Hakk'ın huzurunda versek el ele
Cümle melek hayran olur bu hâle
Peşimize düşer menekşe lale
İzimiz sevgiyle süslenir bizim

Hasret hâlimize olur tercüman
Kutlu muştuları bekler asuman
Nurlu fetihleri gördüğü zaman
Arzımız sevgiyle süslenir bizim

YÖRÜK KIZLARI

Musa SERİN

Şeyma ve Kübra'ya

Sürünün ardında bir Yörük kızı
Gezerken dağların maralı sanki
Yeryüzünün değil göğün yıldızı
Sevdaya tutulmuş, yaralı sanki

Saçları uzamış döver topuğu
Saçaklar salınır, andırır tuğu
Benziyor duruşu, belki de kuğu
"Edeb"i âleme hükmeder sanki

Gözlerine baksan okunur âlem
Yürekte sıkıntı dağılır elem
Desem ki maralım sultanım ecem
Bilirim kalbine hükmeder sanki

Bazen helkelere alır sütleri
Yürürken bir nazlı incitmez yeri
Şükür secdesinde görsen seheri
Güneşin şavkına hükmeder sanki

Kucağında kuzu oğlak kıskanmış
Sevdası sadece kuzunun sanmış
Duyunca sözleri oda utanmış
Âleme sevdayla hükmeder sanki

Rabbine söz vermiş, vatan ve bayrak
Sevdanın hasıdır gelinlik duvak
Varmalıyım diyor huzura apak
Sükûtu gönlüne hükmeder sanki

Görse yavuklusun kızarır yüzü
Ateş gibi parlar bakamaz gözü
Rabbimin ihsanı bozulmaz özü
Özüyle sözüne hükmeder sanki

Aydınlı'm güzele güzelsin desem
Güzellik yüzde mi nazda mı bilsem
Hayâda, edepte ederim kasem
"Hayâ"yla her şeye hükmeder sanki

DELİ GÖNÜL**Mustafa OĞUZ**

Bir görüşte aklım başımdan aldın
Nedir bu endam boy ey deli gönül
Tutup divaneyi ataşa attın
Kulak ver sesim duy ey deli gönül

Şu yalan dünyaya kondum göçerim
Yâr lebinden şeker şerbet içerim
Bağından mor sümbül nergis biçerim
Badeyi dolu koy ey deli gönül

Bir obadan kalktım bir ele kondum
Bir güzeli sevdim ahuya yandım
Her güzeli bana yâr olur sandım
Beni aşk kölen say ey deli gönül

Torosta soğuk su şırıldar akar
Bir güzel hasreti bağrımı yakar
Bir kızıl gül olsam yar göğsün takar
Beni gurbetten soy ey deli gönül

ÖMÜR DEDIĞİN**Rabia BARIŞ**

İnsan bir emirle gelir dünyaya
Gün gibi tükenir ömür dediğin
Serpilir açılır düşer sevdaya
Gün gibi tükenir ömür dediğin

Gönül vardır düşe kalka yorulur
Bazen yerde kavlar gibi savrulur
Bazen kızgın çölde yanar kavrulur
Gün gibi tükenir ömür dediğin

Her geçen gün ömre ömür biçilir
İstasyonlar birer birer geçilir
Yaşlanınca akla kara seçilir
Gün gibi tükenir ömür dediğin

Gençlikte parlaktır gözün karası
Yürekte yanmaktır özün yarası
Sonra ah etmektir sözün sırası
Gün gibi tükenir ömür dediğin

Gün olur yokuşta dizleri tutmaz
Gün olur acılar uyku uyutmaz
Gün olur umutlar elini tutmaz
Gün gibi tükenir ömür dediğin

YUNUS GİBİ**Ekrem YALBUZ**

Kimi durgun kimi deli
Aksam Yunus Yunus diye
Bütün benlik bentlerini
Yıksam Yunus Yunus diye

Gâh yürüyüp gâhî uçsam
Bir mübarek âle göçsem
Aşkın badesinden içsem
Koksam Yunus Yunus diye

Yolcu olsam kutlu çağa
Tohumla girsem toprağa
Göz dikip dala yaprağa
Baksam Yunus Yunus diye

Yaban alıç yok elimde
Türlü günah yük belimde
Yüz bin engel var yolumda
Seksem Yunus Yunus diye

Diz dayanıp yürek yetse
Yol Hacı Bayram'a gitse
Himmetini tasma etse
Taksam Yunus Yunus diye

SENCİLEYİN**Fikret GÖRGÜN**

Can Yunus'um Yaradân'a
Kul olmalı sencileyin
Sevdasıyla yana yana
Kül olmalı sencileyin

Giden Resûl'ün izinde
Huzur bulur yeryüzünde
Kusur, isyan denizinde
Sal olmalı sencileyin

Nefsi eylemeli esir
Kendinde bulmalı kusur
Bütün gönüllere hasır
Çul olmalı sencileyin

Dostsuz kalan olur sefil
Mümindir mümine kefil
Yüreklere efil efil
Yel olmalı sencileyin

Dünya yalan, ölüm gerçek
Haykırmada börtü böcek
Sahralarda çiçek çiçek
Dal olmalı sencileyin

Bir nefeslik koca hayat
Hesap çetin, zorlu sırat
Fitne tohumuna inat
Çöl olmalı sencileyin

Aşksız olunur mu âşık
Aşktır kapılara eşik
Geleceğe ılık ılık
Yol olmalı sencileyin

KARA YER

Lütfi KILIÇ

Benim doğduğum, çocukluğum ve ergenlik çağıma geçirdiğim topraklarda televizyon henüz zuhur etmemişti. Radyo ise tek tük varlıklı evlerde bulunurdu. Teknolojinin hayatımıza kolaylıklar getirip, güzellikleri götürmediği bir zamandı. Günümüze nazaran insanların daha sıcak, gönüllerin daha coşkulu, davranışların daha samimi, düşüncelerin daha saf, duyguların daha derin, ruhların daha asûde, vicdanların daha pak ve rahat olduğu bir devrandı. Kanımızın damarlarımızı zorladığı, gönlümüze kara sevdanın tohumlarının serptiği ve başımızda kavak yellerinin estiği yetmişli yıllarda Palandöken ve dumanlı dağlarından, Erzurum yaylalarından arş-ı âlâya doğru bir ses yankılanıyordu:

*Gözüün yummuş gafletinen giderken
Dediler ki, tebdil (tedbir) görmüş kara yer
Dünya varlığını hayal ederken
İki daş (taş) bir mezar örmüş kara yer*

Ruhları titreten, gönülleri alevlendiren avaz Reyhanî'nindi. Sanki İmam Gazalî, İhyâu'lulûmi'd-din ile vaaz ediyordu. Gazalî, meşhur İhyasında sosyal ve manevi hastalıkları sıralıyor, reçete olarak ölümü hatırlatıyordu. Kendimize gelmemiz için ölümü hatırlatarak bizi silkeliyordu. Reyhanî'nin sazi ve ünlemesiyle yaptığı farklı bir şey değildi. Ne garip durum ki Gazalî bütün telli ve üflemeli çalgıların haram olduğunu söylüyordu. Çalıp çığırmanın günâh sayıldığı, çalıp çığırmanın ayıplandığı muhafazakâr bir çevrede zuhur etmişti Reyhanî. Belde Alvar imamların beldesi, zaman Alvar imamının yaşadığı zamandır. Alvar imamı namı ile ünü yayılan zat ise Muhammed Lütfi Efendi'dir. O zamanlar o diyarlarda "Alvarlı Efe" diye anılırdı.

Muhammed Lütfi Efendi; tefsir, hadis, kelam vb. birçok ilimlere vakıf, tasavvuf ehli, edebiyatta da önemli yer edinmiş, hepsinden önemlisi geniş çevrede gönüllere silinmez iz bırakmış, sözü dinlenir, önemli bir şahsiyettir. Alvarlı Efe'den söz etmemin gerekçesi Reyhanî'dir. Derler ki; birileri gitmiş Muhammed Lütfi Efendiye: "Efe bizim Yaşar saz çalıyor, türkü söylüyor." Demişler. Efe de demiş ki: "Yaşar'a dokunmayın, çalsın çığırsın." Bu hikâyecik doğru mu, yanlış mı bilmem. Ama bu şekilde söylentinin yayılışı, yöre insanının Reyhanî'yi kabulleniş ve baş tacı edişinden başkası değildir.

*Sakin dağlar gibi yüceyim deme
Zaman gelir etrafında kar olur
Kış gelir, yaz gelmez diye gam yeme
Her kışın sonunda bir bahar olur.*

Diye hem gururu, kibri törpüleyen, hem de zihinlere umut tohumları serpen Reyhanî'nin büyük dedesi Muhittin, Ahıska'dan Erzurum'a göçer ve 93 harbinde şehit olur. Dedesi bir süre Erzurum'da ticaretle iştigal ettikten sonra Alvar'a göçer. Bundan sonra dedesi, babası varlıklarını Alvar'da sürdürürler. Namı Erzurum, Erzincan, Bayburt, Artvin, Kars, Van ve bütün Türkiye'ye hatta yâd ellere dalga dalga yayılan Reyhanî Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinin Alvar Köyü'nde 1934'te dünyaya gelir. Ancak 1932 doğumlu bilinir. Reyhanî'nin Yaşar adında ablası olur. Bahsedilen tarihte nüfusa kaydedilir. Bir zaman sonra ölür. Nüfustan düşülmez. Daha sonra doğan Reyhanî aynı adla ablasının yerini alır. Dünyaya erken Allahâsımarladık diyen aşığımız, doğumundan iki yıl önce dünyayı selâmlamış olur.

12-13 yaşlarında Horasan'ın Aşağıtahirhoca Köyü yakınındaki "Göreşken Baba" türbesi yakınında uykuya dalan Yaşar'a rüyasında ihtiyar bir kişi tarafından şerbet sunulur. Ancak şerbeti içme imkânı bulamaz. Alvarlı Muhammed Lütfi Efendi avucuna bir boncuk bırakır. O arada yattığı yerin yakınından geçen atlıların ayak sesiyle uyanır. Bir ara kendinden habersiz varlığını devam ettirir, sonra normale döner. İlçedeki âşıklar kahvesine sık sık giden, zamanın tanınmış âşıkları Bayburtlu Hicranî, Bardızlı Nihanî, Posoflu Müdamî, Kağızmanlı Cemal Hoca, Ardanoğlu Efkârî, Yusufelili Huzurî, Sarıkamışlı Dursun Cevlanî'yi can kulağı ile dinleyen ve âşıklığa heveslenen Reyhanî'nin bu rüyadan sonra dili çözülmüş olur. Kendisine bir saz ediniş, çalıp çığırmaya başlar. Görülen o rüya ve avucuna Efe hazretlerinin bıraktığı boncukla yönlendirmesi Reyhanî'yi Badeli Âşıklar kategorisine sokmaktadır. 16-17 yaşlarında âşık olduğu komşu kızı Hatun'u zorla başkasıyla evlendirmeleri ve kısa zaman sonra Hatun'un ölmesi Yaşar'ı sarsar. Maşukasının ölümüyle sarsılan ve gördüğü rüya ile aşk deryasına dalan Reyhanî omuzlar sazını o diyar senin bu diyar benim der; gezer dolaşır, çalar çığıır.

Yöresinin ninnilerini, manilerini, destanlarını, halk hikâyelerini, söylencelerini dinleyerek büyüyen, mevlîd ve ilahilerle, ahmediye ve muhammediyelerle manevi haz deryasına dalar. Muhammed Lütfî ve diğer âlimlerin telkinleriyle şekillenen, çiftçilik ve çobanlıkla hayatı kavrayan ve usta âşıkları dinleyerek âşıklığa yönelir. Reyhanî, şamanlardan başlayıp, günümüze kadar devam eden âşıklık geleneğinin kendi zamanındaki en yetenekli ve yeterli temsilcisiydi.

Zaman zaman misafir olarak Konya Âşıklar Bayramı'na katılıyorduk. Yılıni hatırlamadığım bu bayramların biriydi. Rahmetli Şair Kardeşim Rasim Köroğlu, İbrahim Sağır ve ben birlikte Konya'da âşıklar bayramını tertipleyen büyük edebiyat, sanat ve kültür adamı Feyzi Halıcı'nın odasında idik. Rahmetli Köroğlu dedi ki: "Hocam yıllardır âşıklar bayramını düzenliyorsunuz. Geleneği biliyor, âşıkları tanıyor. Bu âşıklar arasında Reyhanî'nin yeri neresidir?" diye sorunca, Allah kendisine sağlıklı uzun ömür versin. Selametlik Halıcı hocamız dedi ki: " Bu meydanda sergilenen aşağı yukarı on beş on altı daldan bazılarında başarı ile sivrilen âşıklarımız var. Ama dalların tamamındaki başarı temel alındığında Reyhanî tektir. Rakipsizdir. Taşlama, atışma, lebdeğmez, koçaklama, güzelleme, muamma, hikâyeli türkû vs. Reyhanî'nin başarılı olmadığı dal yoktur."

İlkin *Dertli* mahlasını kullanan, daha sonra Bayburtlu Hicranî tarafından kendisine Reyhanî mahlası verilen, 1953'te Alvar'dan Erzurum'a göç eden ve Meramî, Firgânî, Nafiz Yıldız, Rahim Sağlam gibi çıraklar yetiştiren Reyhanî neden başarılı oldu? Neden gönülleri titreten, zihinlerde Hoşseda bırakan Reyhanî oldu?

Reyhanî; pratik bir zekâyâ sahip, akıcı bir üslûpla cezbe içinde irticalen söylerken çok rahat ve coşkulu, hazır cevap, yol açıcı, sohbeti güzel, teşbihleri canlı, şiirlerinin vezin ve kafiye kusuru pek az, hayal gücü kuvvetli, sesi mükemmel, sazı sesine uygun, zorluklardan yılmayan, siyasi güç karşısında susmayan bir yaratılışa sahip. Dahası, Reyhanî Alvar imamı ve diğer ilim adamlarının meclisinden nasiplenmiş, hâl ehli insanların pınarından yudumlamış ve tasavvuf kültürü ile heybesini doldurmuş, geniş kelime hazinesine sahip, hassas yaratılışlı, halkın içinden çıkmış, halktan birisi. Nemelazımcı olmayan, her şeyden etkilenen, herkesin derdini dert edinen şahsına münhasır bir kişilikti. Bu yeteneklere ve belirtilen kişiliğe sahip olanın başarılı olmaması mümkün mü?

Gurbetçilik yaşadığı bölgenin kaderidir. Eli iş tutan erkekler elini, obasını bırakıp büyük şehirlere veya yâd ellere rızık aramaya giderler. Oralarda çalışıp, çabalayıp biriktirdiklerini ya postayla evlâd-ı iyâlinin geçimi için gönderir, ya da yıllar sonra kazındığını getirir varlığını devam ettirmeye çalışır. Kendisi gurbet elde zorluklarla pençeleşirken, memlekette kalan eşi, çocukları, yaşlı ana-babası da sıkıntıların, kara günlerin muhatabı olurlar. Yokluk, açlık, hasretlik, özlem, acı, gözyaşı... say sayabildiğin kadar. Bütün bunların tanıdığı olan Reyhanî durur mu? Yüreği ateşler içerisinde dokunur sazın tellerine:

*Erzurumlu gelin düştü aklıma
Çıkıp yollarıma bakanım ah, ah
Gözü sürme bilmez, elleri kına
Yıllardır hasretim çekenim ah ah şeklinde seslenir.*

*"Gazeteci kardeş gel bizim köye
Ben söyleyim bizim halleri de yaz.
Sadece ojeli parmağı yazma
Yokluktan bükülen belleri de yaz
Diye milletin derdini dillendirir. Toplumdaki çarpıklıklara, ahlâki bozulmalara bigâne kalmaz:*

*Ahım asûmanı geçti
Diyarbakır, Van'ı geçti
Akrep yelkovanı geçti
Kim tersine kurdu beni*

Köyden şehre göçün yaygınlaşması neticesinde hanelerin viran, dağların تنها kalmasını o kadar çarpıcı bir üslûpla anlatır ki, insan "Bu kadar olur" demekten kendini alamaz.

*Mebus bey gelmez ki bu dağı gezek
Bu manalı dağın sırrını çözek
İki isli taşla bir de yaş tezek
Ne yanar ne söner tüter bu dağda*

Reyhanî sıkıntısını gidermede fanilere sığınmaz. Hele namertlere hiç yanaşmaz. Arzularını mektupla Yaradan'a havale eder, namesini esen rüzgârlarla gönderir.

*Al bu haberimi esen ülüzgâr
Gökleri direksiz kurana götür.
Kara herk içinde kara karınca
Karanlık gecede görene götür*

Reyhanî; kutsal beldelere hasretini, Hacca hevesini, Resûlullâh'a sevdasını turnalarla dillendirir. Turnaları Türkiye'nin bir ucundan havalandırır, bütün kutsal diyarları dolandırır; Van'dan, Erciş'ten, Pasin Ovası'ndan, Kemah Boğazı'ndan, Konya'dan, Hacıbektaş'tan, Şam'dan, Halep'ten, Bağdat'tan, Basra'dan sevgilisinin mekânına ulaştırır ve sonunda şöyle tapşırır:

*Derlerse Reyhanî (hani) diyin ki hasta
Derlerse gelmez mi, diğîn heveste
Yasindir mektubum, ihlâstır posta
Fatiha kulundur diğîn turnalar*

Toplumsal yergi, köy hayatının zorlukları, günlük hayatın çarpıklıkları, gecekondu semti sıkıntıları, gurbet ve sıla özlemi, sılayı ve eşini unutanın bekleyenlerinin duygularına tercüman olma, aşk, tabiat, dini ve milli konular, vatan-millet-bayrak sevgisi, yolsuzluklar, haksızlıklar plak ve kasetleriyle paylaştığı konulardır.

Hikâyeciliği Tuylu Fazıl Dede, Nalbant İshak ve Behçet İlhan'dan öğrenen Reyhanî'nin hikâyeciliği de meşhurdur. Dinleyenleri saatlerce sıkmadan dinleten Reyhanî'nin; Emrah ile Selvi, Kerem ile Aslı, Köroğlu'nun Silistre ve Demircioğlu kolları, Âşık Garip, Ferhat ile Şirin, Asûman ile Zeycan, Varaka ile Gülşah, Zaloğlu Rüstem, Ali İzzet, Necip ile Telli ve Yaralı Mahmut en çok anlattığı hikâyelerdir. Senem ile Hüseyin, Böyle bağlar, Âşık Gürûnî hikâyeleri ise kendisinin hayal ürünüdür.

Reyhanî anlatmakla bitmez. Ozan Yusuf Polatoğlu; "Karacaoğlan'ın, Seyranî'nin, Veysel'in geçtiği ufuklara bir Reyhanî rengi düştü. Anadolu'da bir nağme daha yankılandı. Duygular kaydı derinlikten yüceliğe doğru. Öz söze dönüştü. Söz saz ile kaynaştı. Bir Reyhanî geldi bu toprağa. Bir yanık ses kendini mızraba kattı. Mızrabın ıstırabı bu sesi manalandırdı, yoğurdu. Bu ses Anadolu'dan gök kubbeye bir hoş seda olarak yükseldi." demiş. Ne güzel demiş. Diline sağlık.

Sözün özü Reyhanî tam bir halk ozanıydı. Milletinin derdini, sıkıntısını, hevesini, arzusunu, hayalini, sevdasını dertli sazıyla, yanık sesiyle dillendirdi durdu. Avazı Erzurum yaylalarından tâ kıtalar ötesine Amerika'nın Michigan'ına ulaştı. Encamında gözleri nemli, yüreği gamlı bir seher zamanı varını yoğunluğunu, tarlasını tecini geride bırakarak "Gidirem" dedi, 1989'da Erzurum'dan Bursa'ya göçtü. Orada da durmadı. "Tebdil görmüş kara yer" de bu dünyadaki ömrünü neticelendirdi. Allâh gani gani rahmet, Peygamber efendimize komşu etsin. Kabri nûr olsun.

KAYNAKLAR:

- 1-Mızrabın İstırabı Âşık Reyhanî Hayatı ve şiirleri
- 2 Ozan Yusuf Polatoğlu-Akbaş Müzik Kültür Yayınları İstanbul-2003
- 3- Düzgün Dilaver, Âşık Yaşar Reyhanî-Hayatı Sanatı ve Şiirlerinden seçmeler Atatürk Üniversitesi Yay. Erzurum-1997

KARAKOÇ'A RUBAİLER**Tacettin ŞİMŞEK****SÜRGÜN VEZİR**

Her saniye
sahilinde gezmek şiirin
Hülyasını anlamak mı
kızgın demirin
“Seyran” da “Kepez” de
büsbütün “Kar Sesi” de
Aşk ezgileriydi yolda
“Sürgün Vezir”in

ŞİİR ADAMAK

Düştür Dolunay
kalbe düşer tabir için
Mısra dökülür
ant içilen incir için
Ben kendim için
yarım şiir vakfettim
Beş tane şiir de
bilge bir şair için

DOLUNAY'LA

Özlem dolunay düş dolunay
yâr dolunay
Gözlerdeki yağmur dolunay
kar dolunay
Bir sahnede
şair Karakoç varsa eğer
Gündüz gece
ellerinde parlar Dolunay

SULTANA ARZ 1

Ustam bana bir kutlu makam sundu yine
Yazmak mı?
Gönül borcu
derinden derine
Söz mülküne kan ter gelirim
sultanım
Lâyık görüyorsan beni
“uçbeyliği”ne

SULTANA ARZ 2

Şair söze döktüyse
rüya gerçeğini
Sevdaya bedel sunmalıdır
her şeyini
Ak saçlı yiğit bilge
Bahattin Karakoç
Anmaz mı
uzaklardaki “beylerbeyi”ni

HEMŞEHİRİ

Kalbim peteğiymiş sanki
sevda balının
Bir yaprağı olsaydım eğer
gül dalının
Bundan daha fazla
sevgi besler miydim
Hemşehrisi olsam
Karakoç kartalının

ŞAİRE ŞÜKRAN

Karakoç'a saygı gecesi
Hep “kar sesi” var sesinde
destanlar var
Bir bilge misin
dilinde fermanlar var
Yetmiş senedir
sen bize anlam kattın
Bizden de bu akşam sana
şükranlar var

YOLLARIN YÜREĞİ**Talat ÜLKER**

Gidersen mahcup olur yüreklerimiz aşka
Başka göklerde uçar yorgun kanatlı kuşlar
Düşler kaçıp saklanır masallardaki köşke
Keşke deyip yutkunur sürüldüğüm yokuşlar

Gidersen yalnızlığın rengine batar gece
İnce bir sızı iner yüreğine yolların
Yılların ötesinden çözümsüz bir bilmece
Hece hece dolanır boynuna masalların

Gidersen sessizliğin hüznü kaplar kuşluğu
Loşluğu derinleşir gölgemin kuyularda
Uykularda demlenir gönlümün sarhoşluğu
Boşluğu avuçlarım umarsız tutkularda

Gidersen postacılar unuttur adresimi
Tılsımı eksik sözler yalnızlığı büyütür
Uyutur içimdeki çocuğu kış mevsimi
Sesimi yutan dağlar ırmakları soğutur

Gidersen yollar uzar yıllar sığmaz takvime
İklimе borçlu kalır içimde fırtınalar
Turnalar göğе küser od düşer can evime
Kime küseceğini şaşırır tüm aynalar

Gidersen kırk yerinden kırılır günışığı
Kırışığı düzelmez kozasız ipeklerin
Kelebeklerin kanı ıslatır da eşiğı
Beşiğı yetim kalır kundaksız bebeklerin

Gidersen gölgen gibi peşinden gelir şiir
Muhacir olur gönül göçer düş diyarından
Yarından eksilir hep ne varsa düne dair
Şair düşkün sayılır dönerse ikrarından

KURBAN OLAYIM**Hasan KONÇ**

Davaya adanmış kutlu neferin
Allah anılınca titreyenlerin
Aşk ile ağlayan er oğlu erin
Gözünde ummana kurban olayım

Var mı böyle yiğit şahit mi feza
Hakkın rızasına çekti çok eza
Şehitler şehidi hazreti Hamza
Sendeki imana kurban olayım

Mehmetçik namıyla anılan yiğit
Mevla'ya tertemiz sunulan yiğit
Bayrağı beklerken vurulan yiğit
Akan damla kana kurban olayım

İki cihan onun muhabbetinden
Âlem nasiplendi merhametinden
Bizi şereflendir şefaatinde
Habib-i Zîşan'a kurban olayım

Yolundan gidenler çekmezler acı
Hasta kalbe merhem gönül ilacı
Kelamlar sultanı başımın tacı
Hazreti Kurana kurban olayım

Nuru dolmalıydı gönül odama
Şeytan ile nefis düşürdü gama
Doğru dürüst kulluk yapmadım ama
Rahmeti Rahmana kurban olayım

UNUT DEME**Hikmet ELİTAŞ**

Her çileye razıyım bak
Ne olursun unut deme
Çek git beni yarım bırak
Ne olursun unut deme

Susuz koyup soldur ama
İstersen başkaldır ama
Tek kurşunla öldür ama
Ne olursun unut deme

Belki de küser giderim
Belli olmaz yurdum yerim
Her şeye eyvallah derim
Ne olursun unut deme

Kalsam da kanatsız kolsuz
Olsam da çaresiz halsiz
Bırak ta beni mecalsiz
Ne olursun unut deme

VATANDAŞ RIZA

Ömer KARA (Kul Seymani)

Öldü gitti bizim vatandaş Rıza
Yaşarken düzeni alkışa tuttu
Yaşamayı suçtu her günü ceza
Derisin yüzeni alkışa tuttu

Yıllarca yaşadı kısık sesiyle
Altı delik potin yırtık fesiyle
Uçakta gemide el kesesiyle
Dünya'yı gezeni alkışa tuttu

Değer göremedi dört mevsim dondu
Çok kere çok dağın kalbine kondu
İşinin ehline ardını döndü
Sahtekâr ozanı alkışa tuttu

Boyunu aşınca düştüğü zillet
Ruhunu kemirdi bir melun illet
Kırk oynaş taşırken çobansız millet
Karıyı, kızanı alkışa tuttu

Evvelde ölüydü bu kara gözlü
Bir bahar görmedi güneşli, yazlı
Fırsatını bulup gizliden gizli
Kuyular kazanı alkışa tuttu

Karnı acıktıkça sıktı kemeri
Ne yuları attı nede semeri
Haccaç buldu aramadı Ömer'i
Huzuru bozanı alkışa tuttu

SİTEMKÂR

Köksal CENGİZ (Niyazkâr)

*"Harda gönül, harda gönül?
Aşksız bu can darda gönül..."*
K.C

Şu gençlik boş yere tükendi gitti
Gönülden seveni görmedin gönül
Kim bilir gülşende kaç bahar bitti
Gönlünce bir gülü dermedin gönül

Bunca âşık-maşuk candan geçtiler
Birçoğu mest olup handan geçtiler
Kimi hem can hem canandan geçtiler
Sense bir menzile ermedin gönül

Kimseye kalmamış bu fani âlem
Gam keder hüzünle yıkılmış kulem
Benim efkârımı yazmaz ki kalem
Derdime bir derman vermedin gönül

Her kulun var elbet, bir imtihanı
Bir gün Mevlâ'mıza eyler beyanı
Affetmez Rabb'imiz darda koyanı
Perişan hâlimi sormadın gönül

Belli ki sevdamı kara yazmışlar
Her zarımı bir inkâra yazmışlar
"Katli vacip" deyip dara yazmışlar
Bu hükmü bir kere yermedin gönül

Her hicran sevene cefa değil mi
Her vuslat emsalsiz sefa değil mi
Güzele yakışan vefa değil mi
Ne diye kavlinde durmadın gönül

Dünya dedikleri bir çarşı-pazar
Kimi çok çalışır kimi çok azar
Söyle aşkımıza değdi mi nazar
Yâr deyip sinene sarmadın gönül

Bir cerensin anımızda yazın var
Kahretsen de kahrolası nazın var
Niyazkâr'ın yüreğinde sizin var
Umarım gönlünden sürmedin gönül

GELENEK VE ÂŞIK YAŞAR REYHANÎ

Nuri PEKSÖZ

Binlerce yanık gönlün biriktirdiği, çağları aşıp gelen ilhamının sesiydi gelenek. Bu ses içinde getirdik Orta Asya bozkırlarından ezgilerimizi. Estetik zevkimizi, tefekkürümüzü, ümmiliğimizin saf irfanını...

Bu ses; Toroslarda Karacaoğlan oldu, Köroğlu oldu, Emrah oldu. Kerem oldu yollarda...

Ateş oldu Aslı'nın zülfüne dokunan. Sümmani'de pir aşkına içilen bir iksirdi. Köroğlu oldu zalime karşı: "Silah icat oldu mertlik bozuldu." Yunus'la birlikte yeni ilâhi sedaya dönüşen ezgimize" ilahi aşk" denildi. Âşık denildi, eren denildi... Yunus bu sesle bize imanın terakkisini, aklın ve nefsin tezkiyesini öğretti, ümmiliğin ihlâsıyla. Sonra: "Bir Reyhanî geldi geçti bu dünyadan," Modern avangartlığa karşı bu sesi ezgilerinde haykırdı Palandöken'den.

Anadolu bozkırlarında omzunda sazıyla gezen âşıklar bir okul gibiydi. Anadolu irfanı zamanla daha çok zenginleşti; medresenin ulaştığı soyut havas dili yanında, Halk şiirimiz avamı terbiye eden bir irfan okulu oldu.

Modern zamanlara kadar; Yunus'u, Emrah'ı, Seyrani'yi Pir Sultan'ı yetiştirdi.

Bir kere bu sesi sevmişti Anadolu. Anadolu köylüsü bu şairlerden mutlaka birkaç dörtlük ezbere bilirdi. Bu şimdi de böyledir. Modern eğitim almış kesimlerde bile bu sese bir tutkunluk vardır. Geleneğe yaslanmayan modern şairler sevelemedi bu yüzden.

Batılılaşmanın getirdiği bir medeniyet değiştirme projesiyle üç asırdır; kırılmalar, bunalımlar, kimlik çatışmaları yaşadı milletimiz. Sonra düşlerimize giren, elinde bâde sunan güzeller vardı, sekrin coşkusunda haykırdığımız... Bu sesi susturmayı deneyen müteşairler (şair bozmaları) şimdilerde: "Şiir neden okunmuyor" diye soruyorlar.

Şiir okunmaktan daha ziyade duyulan, işitilen bir musikidir. Bu panayır şairleri, şiir diye fon müziği eşliğinde bazı mensur yazılar okuyarak egolarını tatmin etme peşindeler. Ecnebi şairlerin taklidinden öteye geçmeyen "tercüme kokan" bir şiiri sundular bize. Anadolu bu sahte âşıkların (cavlakların) sesinde bulamadı kimliğini, aşkını, irfanını...

Kendi toprağından, ırmağının suyundan beslenen gerçek şiir her zaman sevildi ve okundu. Bu sesi daha beşinci sınıfta yatılı bir okulda öğrenciyken tanıdım. Mızrabın tellere dokunuşunda bir "Erzurumlu Gelin" türküsü yankılanıyordu. Ardından günlerce süren sessizliğim...

Sonra Sirkeci Garından yola çıkan trenlerin taşıdığı Almanya yolcuları, bu gurbetçilerin ardında bıraktığı boynu bükük kadınlar...

Taşranın çığlını, yoksulluk içinde kentlere göç eden insanların dramını dinledim bu seste...

Göç ediyordu Anadolu, yoksulluğunun yanında bu sesi de taşıyordu büyük metropollere.

Şehir bu sese çoktan yabancılaşmıştı. Aristokrat bir zümre kendine sahte ve yoz bir dil bulmuştu. Şiirden çok bilmeceye benzeyen bu dille ve gündelik akılla tensel zevklerini tatmin etmeye çalışıyordu bu zümre. Batılı asıllarından(!) kopya "poetikalar" yazıyorlardı akıllara zarar!..

Taşra onlar için yoktu. Halk şiirinin son temsilcisi olarak da Âşık Veysel'i gösteriyorlardı. Bu adamlara göre halk şiiri geleneği bitmişti artık. Hakir gördükleri Anadolu irfanı onlar için artık bitmişti. Şiirin ümmilerin dili olduğunu idrak edemeyen bu sahte aydınlar Veysel'den sonra geleneğin bitmediğini geç de olsa anladılar.

Reyhanî, âşıklık geleneğini çok iyi özümsemişti. Modernizmin yıkıcılığına, avangartlığına karşı nasıl bir direnç gösterdiğinin farkındaydı: "Cem Karaca, Barış Manço cıkalı/ Bu sanatın anasını ağlattık." mısralarında mizahın yanında bir gerçeklik de vardı. Popüler kültür karşısında gelenek direniyordu. Bu direnen şairlerden biri de Âşık Yaşar Reyhanî'ydi.

Âşık; çağdaşlarını takip ediyor onlarla çeşitli, zeminlerde buluşuyordu. Çünkü âşıklık geleneği bireysellikten ziyade toplumsallığı önceleyen bir gelenektir. Âşık kıraathanelerinde halk hikâyeleri anlatıyor, Konya Âşıklar Bayramında diğer âşıklarla tanışıyor onlarla hasbihal ediyordu. "Geleneğin diliyle yeni şeyler söylemeyi başarmıştı." Folklor araştırmacıları Reyhanî'yi bir değer olarak kabul ediyordu. Çağdaşları içinde Âşık Veysel'i de yakından takip eden Reyhanî, Âşık Veysel'in "Toprak" şiirine bir nazire bile yazmıştı.

*Veysel demiş kara toprak yârımdır,
Kara toprak neden benim yârımdır?
Yoksulluk ve sabır şükür kârımdır,
Kara toprak neden benim yârımdır?*

*Çiftçi olup tarla süremedimse,
Maaş alıp vergi veremedimse,
Bağından bir çiçek deremedimse,
Kara toprak neden benim yârımdır?*

*Eğer Veysel yâr demişse toprağa,
Mutlaka sahiptir bahçeye, bağa.
Arısı var, bal doldurmuş tabağa,
Kara toprak neden benim yârımdır?*

*Emlakim yok kazma ile kazacak,
Çiftliğim yok seyran edip gezecek,
Havuzum yok kulaçlayıp yüzecek,
Kara toprak neden benim yârımdır?*

*Suda boğulursam mezarım kayıp,
Bir taşım bile yok olamam sahip,
Toprak yârım desem olmaz mı ayıp!
Kara toprak neden benim yârımdır?*

*Havaya bakınca hava alırım,
Toprağa bakınca mahzun kalırım,
Mezarım bile yok nerde ölürüm,
Kara toprak neden benim yârımdır?*

*Âşık Reyhani 'yem her yanıma yara,
Öldüğümde koymasınlar mezara,
Yaksın külüm savursunlar rüzgâra
Kara toprak neden benim yârımdır?**

Reyhanî bu taşra gerçeğini “halk şiiri geleneğiyle ustaca sunan Âşıklarımızdandı. Sosyal gerçeklere karşı çok duyarlıydı. Ozanların halkın tercümanı olduğuna inananlardandı. Yani zamanının tanıdığıydı âşık.

Taşradan kente göç eden insanların yaşadıkları travmaları ideolojik bir kaygı gütmekten gerçekçi bir bakış açısıyla dile getirmiştir. Sonunda kendisi de bu göç kervanına katılan Reyhanî herhalde Türk edebiyatında sıradan kopuşu en güzel anlatan şair olma unvanını hak etmiştir. Ünlü düşünür: “Bir adamı bir şehirden çıkarabilirsiniz; ancak bir şehri bir adamdan çıkaramazsınız.” der. Reyhanî adeta Erzurum’dur; Erzurum da Reyhanî...

*Öz canımdan çok sevdiğim Erzurum,
Çaresiz dişimi sıktım gidirem.
Gafillerden darbe yedi gururum,
Kaderime boyun büktüm gidirem.*

*Selam olsun ecdâd ile ebâyâ,
Abdurrahman Gazi, Habip Baba'ya,
Tuz ektiler çalıştığım çabaya,
Emeğimi suya kattım gidirem.*

*Kırılmış sazımı astım tavana,
Çevirdim yönümü döndüm divana,
Gurbet kelepçedir yurdu sevene,
Bilerek koluma taktım gidirem.*

*Palandökenlerin sisli dumanı,
Engininde bulamadım gümanı.
Ezanlar okundu seher zamani,
Üç kez geri döndüm baktım gidirem.*

*Benim canım feda olsun bin cana,
Bin can az gelirse iki bin cana.
Kırk sene gözyaşı döktüm fincana,
Kattım Karasu'ya aktım gidirem.*

*Yel devirsin sebeplerin kökünü,
Sırtıma verdiler sitem yükünü.
Kırk senedir beklediğim ekini;
Harmana dökmeden yaktım gidirem.*

*Alnımız apaçık yüzüm karasız,
Buna rağmen bırakmadılar yarasız.
Tambura köyünden Emrah çaresiz,
Ben de Erzurum'dan çektim gidirem.*

*Reyhanî'yim derdim gamım dinmedi,
İftira darbesi cana sinmedi.
Zeynel, Horasan'a gitti dönmedi,
Bu da benim kara bahtım gidirem.*

Âşıklar maşuksuz düşünülemez. Reyhanî’de sevgili çok gizlidir. Bu konuda ketumdur. Sırlarını fazla ifşa etmez. Ama gizli bir yangındır bu. Bazen hayaldir, bazen gerçek. Tasvir edilmemiş bir surettir adeta...

Aşkın iki şartı vardır derler; edep ve iffet! İşte Modern şairin kolayca tasvir ettiği sevgili Reyhanî’nin şiirlerinde bir hayal sultanına dönüşür. Sevgilinin varlığını hissedersiniz, nazını, gidişlerini. Ama resmedilmemiş bir surettir aslında. Düş ile gerçek arasında yaşayan ümmi âşıklarda bu aşkın hâllerine çok sık rastlanır.

Modern kuramcılar aşkı epistemolojik bir kavram olarak sunarken, aşk Reyhanî'de terbiye edici ancak sadece felsefeden ibaret olmayan bir hâldi.

Hakikate, marifete geç kalanların aradığı bir kapıydı aşk. Sözün sükûta dönüştüğü bir dildi.

*Al beni ne olur sevdaya götür,
Erenlerden geri kaldım sevdiğim.
Saz bir bahanedir, göğsümü dövdüm,
Bir kemik bir deri kaldım sevdiğim.*

*Bu zalim zamanın ne ise kasti,
Nereye gittimse yolumu kesti,
Sırtımda kırık saz, elimde testi,
Doldurmadım, yarı kaldım sevdiğim*

*Âşık Reyhanî'yim uğradım derde
Nerdesin sevdiğim, nerdesin nerde?
Meydanı kaptırdım çakala, kurda...
Bir sürüden biri kaldım sevdiğim.*

Reyhanî geleneği modern mekânlarda çok iyi temsil eden ozanlardandı. Sesi çok güzeldi ve hazır cevaptı. Taşralı şairlerin çekingenliği onda yoktu. Yoksuldu Reyhanî; ama irfanın izzetini koruyan dik bir duruşu vardı. Bütün ülkede tanınıyordu. Ama yerliydi. Bu “bir gelenek bekçiliği” belki. Kentli aristokrasiye inat halk şiiri geleneğimizi taşradan merkeze taşıyordu. Halk hikâyelerini kendisine has bir üslupla anlatıyor; araştırmacılar için canlı bir kaynak oluyordu. Âşık Reyhanî'nin geleneği (şifahi kültürü) kavramasında Erzurum ve çevresi önemli bir anlam coğrafyasıydı. Bu geleneği sürdüren usta ozanların yanında bu bölgede ilim ve irfan merkezi olan Alvarlı Efe Hazretleri, Solakzâde Sâdık Efendi, İbrahim Hakkı Hazretleri gibi âlimlerin olması Reyhanî'nin şiirini besleyen önemli kaynaklardı.

Reyhanî'nin şiirinde sürekli bir hikmet arayışı vardır. Modern dünya sürekli seküler bir algı oluştururken, kâmil insan yerine birey olmayı yüceltirken o da bu toplumda yaşayan biri olarak bundan etkileniyordu. Kendini sorguluyor, tamamlanma arzusu içinde med-cezirler yaşıyordu. Şöhretin afet olduğunun idrakinde bir nefis muhasebesi içindeydi.

*Bu dünyada hiç bir arzum kalmadı,
Boşa gelip gittiğime üzgünüm.
Attığım taş menziline almadı,
Boş boşuna attığıma üzgünüm.*

*Adımız var şanımız var dünyada,
Yelkenimiz, anımız var deryada,
On sekiz yıl oyalandık Konya da,
Bala biber kattığıma üzgünüm.*

*Dıştan baktım iç yüzünü bilmeden,
Azrail'e teslim oldum ölmeden,
Dağda taşta gezdim Mecnun olmadan,
Kurtla kuşla yattığıma üzgünüm.*

*Reyhanî boşuna oldum ihtiyar,
İkilik insanı etmez bahtiyar,
Ozanların cümlesine saygım var,
Mahzuni'ye çattığıma üzgünüm.*

Otuzun üzerinde plak, yüzün üzerinde kasetinin yanında; Alvarlı Reyhanî (1962), Böyle Bağlar (1966), Kervan (1988) adlı kitaplarında eserlerini topladı. İlhan Yardımcı ve Dilaver Düzgün tarafından şiirleri yeniden düzenlenip yayımlandı. Birçok halk hikâyesini kasetlere okuyan ozan, folklor araştırmacıları için iyi kaynaktır.

Bursa'da 10 Aralık 2006'da Hakk'’a yürüyen Âşık Yaşar Reyhanî'nin kabri Değirmenönü mezarlığında bulunmaktadır.

**(Bu şiir ilk kez burada yayımlama fırsatı veren Araştırmacı yazar İlhan Yardımcı abime teşekkür ederim.)*

SULTANIM**Tahir GÖRENİ**

Aşk sır kapısıdır gire bilersen
Kalbimin içinde varsın sultanım
Hayat sana güzel çöze bilersen
Güzeller içinde birsin sultanım

Sevgi sözcüğüne sığmadı sözün
Sevda ateşiyle yanıyor közün
Nur ile bezenmiş güzelim yüzün
Güzeller içinde sırsın sultanım

Taşkın seller gibi çağlar akarsın
Sevdanın uğruna bendi yıkarsın
Gönül dağlarım aşkla bakarsın
Güzeller içinde yarsın sultanım

Zahiri'm der sözüm özüm bir olur
Aşkın yüreğimde yanar kor olur
Gerçeği görmezse gözüm kör olur
Güzeller içinde teksin sultanım

GÜLENDE GÖZÜN**Mecid Teymurifar SEFA**

Gül yüzün görenden olmuşam heyran
Ayağın gözümde kesme a-ceyran
Səninçün ederem kurban canımı
Könlümün evini gel etme viran

Səndən asılıdır bütün həyatım
Həllac tək isterem vesline çatım
Geceler uyum yok gündüz kararım
Gel üzün göstər ki olsun sibatım

Yazım kışa dönüb düşmüşəm kara
Deyin a-turnalar derdimi yara
Cocuklar taşıyan deliler gibi
Ellerde kalmışam ben yüzü kara

Koy açsın gözümde dilekim benim
Güle yanakında çiçekim benim
Sefali deniz tek gülende gözün
Qarmon tek sızıldar üregim benim

DİLÂRÂ'YA MEKTUP**Ekrem KAFTAN**

Hiç ümit vermez misin gelmek için Dilârâ
Mahşere mi bıraktın vuslat saadetini
Âşıka bir kerecik gülmek için Dilârâ
Terk etsen ne olurdu ağlatmak âdetini

Gör ki kalbim kararır saçlarım ağardıkça
Allah'a yaklaştırmaya perde olur günahlar
Bilmem neden kaçarsın ben sana yalvardıkça
Güneş nurlu uyanmaz sensiz olan sabahlar

Varlığını bir Allah elbet bir âşık bilir
Ebediyet mülkünün tek gülüsün Dilârâ
Sen olmadan yanımda kabre nasıl gidilir
Sen ki nice ayette övgülüsün Dilârâ

Sen yoksan bu âlemde ben hâlâ neden varım
Neden gelir baharlar, neden hazan yaşanır
Ateşler içindeyim hem ruh hem beden varım
Şehirlerden her lahza taze kanlar boşanır

Can bedenden çıkmadan aşkınla öldür beni
Bunca yıllık hasrete bir bûseyle cevap ver
Yaşarken güldürmedin, giderken güldür beni
Mahşer günü elime sağımdan bir kitap ver

Kalbimin mürekkebi kalemimi boğuyor
Her mısra hançer gibi keskin bir acıdır âh
Bil ki bunca şiirim yokluğundan doğuyor
Yokluğun şâir için şiirin tâcıdır ah

Beş vakit arasında tek düşüncem sen oldun
Allah ile aramda perde değil mürşid ol
Her derdimi tek bilen ve tek mahrem sen oldun
Yolumda hiç batmayan bir ebedi hurşid ol

İsmi söyle bana teselli bulmam için
“Kâfi”nin hemderdiyim aşkıyım” de Dilârâ
Allah'ın istediği yektâ kul olmam için
Nâm olsun bu âlemde bir Kâfi ve Dilârâ

LEYLÂ'YI SORMA BENDEN**Ahmet YALÇINKAYA**

*Oysa Mecnun bütün deliliği almış gitmiş
Kupkuru bir hayat kalmış ve adeta oyun bitmiş
Sezai Karakoç*

oyun bitti âh mecnun gündüzlerden kovuldum
durmadan üşüyorum dolaştığın çöllerde
ardından kavrularak ateşlerde yol buldum
sabahları avladım can aştığın çöllerde
ve işte oyun bitti gündüzlerden kovuldum

gel son seherler de uçuşup gitti
kuru hayat kaldı ve zaman bitti
bırak rüyaları düşleri bırak

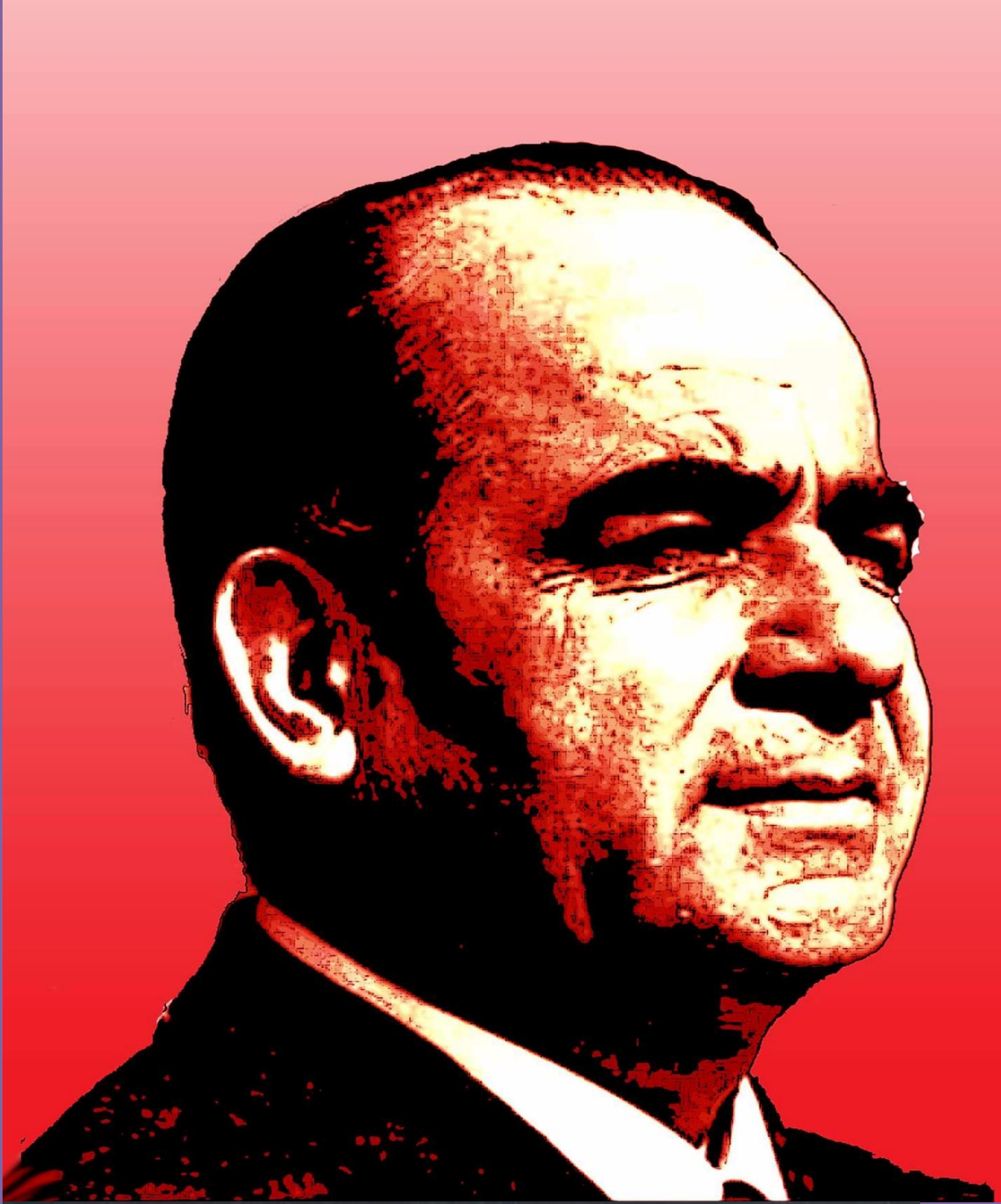
âh mecnun deliliği alıp gitme elimden
neylesin beni şimdi yalnızlığımın yası
bilmelisin gökleri tutmak istiyorum ben
kuşattığın ufkumu vurmuş yarin hülyası
ne olur deliliği alıp gitme elimden

yoksa topal kalan aklıma güler
ruhumu delerek geçen süngüler
haberci son kuşlar lânetlendi bak

şaşmışım neyim kimim Leylâ'yı sorma benden
ne gelen var öteden ne haber var gidenden

HECE TAŞLARI

Aylık Şiir Dergisi

12.sayı on5şubat 2016

BU SAYIDA**Faruk Nafiz ÇAMLIBEL****Metin ÖZARSLAN****Yasin MORTAŞ****Talat ÜLKER****Erdal NOYAN****Rasim DEMİRTAŞ****Ahmet DOĞRU****Ömer Ekinci MİCİNGİRT****Mehmet PEKTAŞ****Şükrü TÜRKMEN****Sergül VURAL****Hayrettin İVGİN****Doğan KAYA****Ömer EMECAN****Yunus KARA****Halil ATILGAN****M. Önal MENGÜŞOĞLU****DÜNYANIN SAATİ ÇALANA KADAR**

Bir işin düşmesin insanoğluna eli işte gözü oynas ararken kafasında dolaşırken kırk tilki akreplerin kuyruğunu okşarken yüzündeki sırıtmayla gülmenin arasında siz bir mana ararken içi boşaltılmış kelimelerle tarifi imkânsız salata yapar aklınızı tıka basa doldurur şükür kapısını unutursunuz.

Makamına varırsanız yücelir önünde bir yığın dünya işleri heyecanla yakasına yapışır ama siz dünyada sayılmazsınız peş peşine telefonlar bağlanır başkaları girer çıkar arada kaynamaya tam başlarken arada *hoş geldin ne vardı buyur bakalım* demesiyle soğuk duşa girerek titremenin arasında sözünü söyler geçer ama sen anlamazsın.

Bir işin düşmesin namerde merde kendinden bitecek küçük iş için araya bir sürü minnetçi ister boyunu bosunu tartını sorar *biraz düşünelim* deyip gönderir zaman geçer düşüncesi değişmez yine gelirsiniz boyun bükerek kırk kapıya seksen değnek çaldırır tek ayaküstüne kaldırır sonra türküsün söyletir sonra gellerin.

Yolu yok her sözün ağızdan çıkar kulağa girer mi orası muhal girerse içerde ne kadar durur dokunabilir mi kalbin ziline dokunsa içerden bir ses gelir mi gönlüne vurur mu sesin sedası ruhunu okşar mı sözün edası sükût çarşısında altındır akçe gümüş tacirine kim dönüp bakar.

Nuri Pakdil ağabeyin izniyle *insan seni sana karşı savunmak* bu âdemoğlunun boynunun borcu hakkı tutup kaldırmaktan yılmayan erdem sancağını gönül burcunda canı pahasına korumak için her türlü fitneye yalan dolana dışı dost içleri düşman olana karşı savaşımız sürüp gidecek dünyanın saati çalana kadar.

HECE TAŞLARI*Aylık Şiir Dergisi***Genel Yayın Yönetmeni**

Tayyib Atmaca

Yazışma Adresi

İhlamurkent Mh. Kıvılcım Sk.

F8/3 Odunpazarı/ESKİŞEHİR

Telefon: 0535 391 92 50

hecetaslaridergisi@gmail.com

12. Sayı 15 Şubat 2016

ISSN: 2149-4509. (e-dergi)

ÇOBAN ÇEŞMESİ**Faruk Nafiz ÇAMLİBEL**

Derinden derine ırmaklar ağlar
Uzaktan uzağa çoban çeşmesi
Ey suyun sesinden anlayan bağlar
Ne söyler şu dağa çoban çeşmesi

"Göynünü Şirin'in aşkı sarınca
Yol almış hayatın ufuklarınca
O hızla dağları Ferhat yarınca
Başlamış akmağa çoban çeşmesi..."

O zaman başından aşkındı derdi
Mermeri oyardı taşı delerdi
Kaç yanık yolcuya soğuk su verdi
Değdi kaç dudağa çoban çeşmesi

Vefasız Aslı'ya yol gösteren bu
Kerem'in sazına cevap veren bu
Kuruyan gözlere yaş gönderen bu
Sızmadı toprağa çoban çeşmesi

Leyla gelin oldu Mecnun mezarda
Bir susuz yolcu yok şimdi dağlarda
Ateşten kızaran bir gül ararda
Gezer bağdan bağa çoban çeşmesi

Ne şair yaş döker ne âşık ağlar
Tarihe karıştı eski sevdalar
Beyhude seslenir beyhude çağlar
Bir sola bir sağa çoban çeşmesi

KENDİNİ YAZDIRAN ŞİİR**Metin ÖZARSLAN***[kısa ayın salısı]*

Bir uzletin soğuşunda yanarken
Sanırsın cenneti buldum ansızın
Ve düşüp yüzüstü kalbin kanarken
Artarak yükselir tende can sızın

Bakarsın etrafa boş bakışlarla
Sarılır baharın karakışlarla
Umutsuz çaresiz yakarışlarla
Uzarlarda yankılanır son sözün

Bir yangın yerine dönünce diyar
Derler ki “ayakta ölür ağaçlar”
Olunca âlemde yâri de ağyâr
Farkı kalmaz gece ile gündüzün

Sağın sessizliktir solun sessizlik
Omuzun sessizlik kolun sessizlik
Arpa boyu gitsen yolun sessizlik
Tenhalığın özetidir önsözün

Tavan şiir duvar şiir yer şiir
Senden sana geliyorum der şiir
Kendisini yazdırırmış her şiir
Bir nihale adamışsa kendözün

KIYISIZ ŞEHİR TÜRKÜLERİ**Yasin MORTAŞ****(ikiz mısralar)**

su uykusuzdur yârim günlere akar sevdiğim
k-anım ve saatler akar uzaklara

söz bir su bakracıdır yârin ağzında
hangi denize dökse çöldür aslında

göz aşk sen-tezidir yâr ile sezilir
çok düştüm ben de bakışsız t-uzaklara

şu hıçkırık saklayan yağmurlara bak
eleğimsağma b-ağlamış rüyalara

ah/yüzün çok ırmaklar yıkar
ben çekilirim dağ yalnızlıklarına

kuma ç-evrilir elindeki yüreğim
kıyısız şehir gebedir yağmurlara

ateşe çok b-aktın ey ateş gözlerim
d-alıp gittin sayfalarca uzaklara

ben aşkın sağanaklarından geçerim
g-özlerim alısmış kanlı uykulara

ŞİİR VE GELENEK BAĞLAMINDA FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL'İN ŞİİRİNDE HALK EDEBİYATI UNSURLARI

Talat ÜLKER

Faruk Nafiz, 18 Mayıs Cuma günü İstanbul'da doğar. İlk ve orta öğrenimini Bakırköy Rüştüyesi ile Hadika-i Meşveret İdadisi'nde tamamlar. Yüksek öğrenimine Tıp Fakültesi'nde başlar. Bu devrede şiirle uğraşır ve sanat çevrelerinde ilgi toplar. Mizacına uymayan Tıp Fakültesi'ni yarıda bırakarak öğretmenliğe başlar.

Onun ilk şiiri 15-16 yaşlarındayken Çocuk Dünyası'nda çıkar (1914). İlk şiir kitabı ise *Şarkın Sultanları*'dir (1917). Peyâm-ı Edebî, Edebiyât-ı Umûmiye, Yeni Mecmua, Ümîd, Şâir, Büyük Mecmua, Temâşa, Birinci-Sekizinci Kitap ve Yarın Mecmuası gibi süreli yayınlarda şiirleri yayınlanır. 1917-1918'de İleri Gazetesi yazı heyetine katılan şair, 1922'de bu gazetenin temsilcisi olarak Ankara'ya gider, aynı yıl Kayseri Lisesi edebiyat öğretmenliğine atanır. 1946'ya kadar edebiyat öğretmenliği yapan F. Nafiz, bir yandan da dergilerde yazı yazmaya devam eder. 1924'den 1941'e kadar değişik mecmualarda yazıları çıkar. Anadolu (1924), Türk Yurdu (1917-30), Yavuz (1925), Güneş (1927), Hayat (1920-28), Meş'ale (1928), Muhit (1929), Yeni Mecmua (1930), Anayurt (1933), Yedigün (1938-41) gibi dergilerde şiir ve yazıları görülür. Hâkimiyet-i Milliye'de fıkraları yayımlanır. En son şiirleri, Kubbealtı Akademi Mecmuası'nda isimsiz kıtalar başlığıyla çıkar.

F. Nafiz, Ankara ve İstanbul'da öğretmen olarak çalıştığı yıllarda Güneş, Tavus, Yenigün ve 1933'te kendisinin çıkarmış olduğu Anayurt dergilerinde şiir ve yazılar yazar. Akbaba, Karikatür ve Mizah dergilerinde *Çam Deviren*, *Akıllı Ozan*, *Deli Ozan*, *Kalender*, *İğne İle Kuyu Kazan* takma adlarıyla mizahî şiirler çıkarır.

Faruk Nafiz, 1946'da Demokrat Parti'den İstanbul Milletvekili seçilir. Mebusluk hayatı 27 Mayıs 1960 ihtilâline kadar devam eder. Milletvekili arkadaşlarıyla birlikte Yassıada'ya gönderilen şair, on beş ay kadar burada kalır ve suçsuz görülerek serbest bırakılır. Bu döneme ait duygularını çok kuvvetli ve manalı dörtlükler halinde *Zindan Duvarları*'nda toplar. Yahya Kemal'den etkilenir ve aruzla terkipsiz şiirler yazar. Bunları 1933'te *Bir Ömür Böyle Geçti* adıyla yayımlar. Daha sonra mistik ve tasavvufî içerikli, düşünce ağırlıklı şiirlerini topladığı *Heyecan ve Sükûn*'u oluşturur. Şairin dili, yalın, özentisiz ve tabiidir. Bazı şiirlerinde Anadolu ağızlarında görülen deyimleri kullanarak İstanbul Türkçesi'ne katkıda bulunur, bu suretle kendinden sonrakilere öncü olur. Şiir dışında tiyatro, roman, eleştiri, fıkra, sohbet ve deneme türlerinde de eserler verir. Milli Edebiyat havası içinde yetişen ilk hececilerin güçlü temsilcisi olan Faruk Nafiz'i yirminci asır Türk şiirinin en büyük lirikleri arasında saymak gerekir.

Hassas bir mizacı olan şair, hayatının son yıllarını Arnavutköy'deki evinde geçirir. Akdeniz'de bir gezi sırasında kalp yetersizliğinden 8 Kasım 1973'te ölür. İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığı'na gömülür.

Şiire, Cenab Şehabeddin'in tesiriyle başlayan Faruk Nafiz, eserleriyle Edebiyat-ı Cedîde zevkini Millî Edebiyat Dönemi şiirine bağlar ve Yahya Kemal esintilerini de kuvvetle hissettirir ilk şiirlerinde. Cumhuriyet'ten sonra millî romantik duyuş tarzının ilhamlarıyla şiirine vücut verir. Şiir hayatına ağır ve ağdalı bir dille giren şairin lirik şiirleri büyük bir ilgi toplar, sevilerek okunur. Çok genç yaşta şöhrete ulaşır. Kendisini sevdâ şairi olarak kabul ettirir. Özellikle 1918-1930 yılları arasında en gözde şairlerden biri olur.

İlk şiirlerinde aruz veznini kullanan şairin *Şarkın Sultanları* (1918), *Gönülden Gönüle* (1919) aruzla yazılmış şiirlerini bir araya topladığı kitaplardır. Millî Edebiyat hareketine katıldıktan sonra hece vezniyle ve sade Türkçe ile manzumeler kaleme alır. *Dinle Neyden* (1919), *Çoban Çeşmesi* (1926) hece veznini ustaca kullandığını eserlerdir.

Faruk Nafiz, eski Türk şiirinden ve Türk halk şiirinden, edindiği kuvvetli hatıraları, duyuşları ve özgün buluşları millî vezinle ifade ettiği şiirlerinde de başarılarını sürdürdü. Hece veznine aruzun ezgisine yakın bir ses vermeye muvaffak olan, 7+7 hece kalıbıyla güzel ve başarılı şiirler yazan şair, aruzla heceyi yan yana yürüten bir algıyı da taşıdı edebiyatımıza. Faruk Nafiz Çamlıbel'in dünya görüşünü ve sanat anlayışını "Sanat" adlı şiirinde bulmak mümkündür. Sanat şiirinin ilk dörtlüğünde şair, sanat eserlerinin, güzelliklerin sadece Batı'da olmadığını, Anadolu'nun da birçok güzelliği barındırdığını anlatır. Şair, "senin gezdiğin bahçe" diyerek Batı dünyasını anlatmak ister. "Bizim diyarımız", Anadolu'yu, "bin bir bahar" ise Anadolu'nun kültürel zenginliğini ifade eder. Şiir, baştan sona memleket edebiyatının felsefesi kurgulayan poetik bir metin hüviyetindedir.

*Başka sanat bilmeyiz karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... ayrılıyor yolumuz*

İstanbul'dan ayrılmadan önceki şiirlerinde romantik; Anadolu'yu gördükten sonra yazdığı şiirlerinde ise realist bir algıyı öne çıkaran şair gerçek sanatın Anadolu insanının yaşadığı hayatta ve kültürel birikiminde saklı olduğunu haykırır. “Han Duvarları” şiiri Anadolu'nun acılarını yansıtır bir at arabasının tekerleklerinin gıcirtısında. Bu şiirde Halk Edebiyatı geleneğinden fazlaca yararlanır ve lirik bir dille Anadolu'ya kucak açar.

*Gidiyorum, gurbeti gönlümle duya duya,
Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya
İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!
Yüreğimin yaktığı ateşle hava ılık,
Gök sarı, toprak sarı, çıplak ağaçlar sarı...
Arkada zincirlenen yüksek Toros dağları,
Önde uzun bir kışın soldurduğu etekler,
Sonra dönen, dönerken inleyen tekerlekler...*

Şiirin âşıkanelik olduğunu kabul eden şairin kişisel gönül esintilerini konu alan şiirlerden gerçek anlamda memleket edebiyatına geçişi “Çoban Çeşmesi” adlı şiirle olmuştur. Faruk Nafiz, Anadolu'yu tanıdıkça yaşadığımız büyük tarihin ve ürettiğimiz muhteşem kültürün farkına daha iyi varmaya başlar.

*Leyla gelin oldu, Mecnun mezarda,
Bir susuz yolcu yok şimdi dağlarda,
Ateşten kızaran bir gül ararda,
Gezer bağdan bağa çoban çeşmesi.*

“Divan Edebiyatı”na yöneltile dilinin anlaşılmağı, taklit olması ve gerçekçi olmaması ithamları yeni bir edebiyatı inşa etme fikrini de ortaya çıkarmıştır. Yeni edebiyata kaynaklık edecek bir kültür aranmış bunun neticesinde milli bir edebiyat oluşturmak isteyenlerin dikkati halk edebiyatı üzerine yoğunlaşmıştır. “Hecenin Beş Şairi” olarak adlandırılan şairler Ziya Gökalp'le tanıştıktan sonra ve onun yönlendirmesiyle “millî vezin”li şiirler yazmaya başlamışlardır. İnkılâp edebiyatında milli edebiyat paradigmasının hem dil hem de edebiyat konusundaki görüşleri miras alındığı için heceyi inkılâbın vezni kabul edilir. 1920'lerin sonunda şiir yazmaya başlayan kuşağın neredeyse tamamı hece ölçüsünü kullanır: Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Muhip Dranas, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Kutsi Tecer, Behçet Kemal Çağlar...

F. Nafiz, birçok şair gibi hem aruz hem hece ile şiirler yazar. Şiiri öznel iç yolculuklarla başlayıp memlekete ve memleket insanına doğru yol alır. Gelenekten faydalanan halk edebiyatı tarzını kullanır, halk kültürünü yansıtır kendine has yeni bir edebiyat ortaya koyar. Hece vezni ile yazdığı şiirlerinde daha çok on bir ve on dördü kalıpları kullanır. Halk edebiyatı nazım şekillerinden en çok koşma ve mani ile şiirler yazar. Koşmaları teknik bakımından halk edebiyatındaki örneklerine benzese de ruh ve öz bakımından farklıdır. F. Nafiz'in hece veznine ve geleneksel şiire en büyük katkısı 7+7 duraklı hece veznini aruz veznindeki ses ahengine yakın bir akıcılıkla kullanmasıdır. Nazım biçimi esnetilerek kullanılan bu vezin F. Nafiz'den sonra hece ile yazan şairlerin en çok sevdikleri şiir kalıbı olmuştur.

Faruk Nafiz, nazım şekilleri, ölçüsü, kafiyesi, edasıyla halk edebiyatı şiir tarzını kullanırken beraberinde bu edebiyatın dilini de şiirlerine katar. Anadolu insanıyla birlikte yaşayan Türkçe de şiire taşınır. Halkın kelime dağarcığı, kültürü ve edebiyatı F. Nafiz'in şiirine taşınır. Halk hikâyelerinden, destanlardan, efsanelerden, masallardan, türkülerden alınan çeşitli unsurlar şiirde ustaca kullanılır. Halk hikâyeleri içerisinde en çok Kerem ile Aslı Hikâyesi'nin kahramanlarını işler. Çoğu kez Kerem ile zamane aşklarını karşılaştırır. Mecnun'a ve Ferhad'a telmihler de oldukça geniş bir yer tutar F. Nafiz'in şiirinde.

*Bir dağın gülleri dedim ki neden solmuşlar?
Beddua ettiği yermiş meğer âşık Kerem'in!*

F. Nafiz şiirde hayal iklimlerinin büyüsunü halk masallarından telmihleriyle kurar çoğu kez. Şiirine taşıdığı masal atmosferinde halk masallarının devlerini, perilerini, cücelerini, kullanır. Bu telmihler bazen bir insanı bazen de bir tabiat köşesini anlatmak için yer bulur F. Nafiz'in şiirlerinde. Engin bir masal kültürüne sahip olmanın verdiği kolaylıkla mısralarını zenginleştirir.

*Canına karışmak istiyor canı,
Kim görse bu güneş yüzlü çobanı*

Faruk Nafiz, halk dilinin atasözlerini, deyimlerini, tekerlemelerini, inanç motiflerini başarıyla kullanır şiirlerinde. Kullandığı deyimlerle şiirlerini, halk şiirine ve onun kelime kadrosuna yaklaştırır.

*Dilerim Tanrı'dan ki, sana açık kucaklar
Bir daha kapanmadan kara toprakla dolsun,
Kan tükürsün adını candan anan dudaklar,
Sana benim gözümlle bakan gözler kör olsun!*

Faruk Nafiz'in mistik ve tasavvufi içerikli, düşünce ağırlıklı şiirleri de memleket edebiyatı bütünlüğünde kendisini gösterir. Olgunluk döneminin şiirlerinde yer alan dinî motifler, aynı zamanda birer telmih unsuru olarak da kullanılırlar. Halk edebiyatının unsuru olarak söz kalıbına dökülmüş dinî motifler, Faruk Nafiz'in şiirlerinde fazlaca kullanılır. Allah, peygamber, melek, kitap ve diğer unsurlarıyla şiirlerini zenginleştirir ve kuvvetlendirir.

*Çölde, kızgın güneş altında geçen gazve günü,
Kahraman ümmetinin gördü susuz düştüğünü.
Yeni bir mucizenin seyrine yol verdi bu hâl,
Parmağından cereyan etti sular aynı zülâl
Kattı can, canlara Peygamber-i Zihşân'ın eli.*

Gelenek ve edebiyat ekseninde şairler iki tutum takınırlar: Geleneği aynen devam ettirmek ya da gelenekten hareket ederek yeni bir terkibe ulaşmak. Faruk Nafiz, gelenekten hareket ederek yeni bir terkibe ulaşmak taraftarı olarak görülebilir. Onun şiirlerini, Mehmed Emin'in, Rıza Tevfik'in, hatta hece vezni kullanan diğer şairlerin eserlerinden ayıran ve farklı bir şekilde halk şiirine yaklaştıran nitelik; halk şiirinde tabiat ile insanı birlikte algılayan doğallığını benimsemiş olmasında, halk kültüründen seçtiği motif ve imajlarla şiirinin imge dünyasını zenginleştirmesinde aranmalıdır. Millî Edebiyat mensuplarının Halk Edebiyatımızı "istiare zemini" olarak alma fikri "Çoban Çeşmesi"nden başlayarak Faruk Nafiz'in yeni bir şiir dili kurmasına, halk şiirinin kurduğu dili modern şiirin diliyle buluşturma sına zemin hazırladı. Faruk Nafiz'in şiirlerine bir bütün olarak bakıldığında şairin konuşulan Türkçeyi büyük bir başarıyla kullandığı görülür. Bu dil tabakası halk şairlerinin asırlarca işledikleri dildir. Hece vezninin kelime tercihinde aruza oranla daha fazla halk diline yakınlaşma imkânı sağlaması, ilhamını Anadolu'dan alan, koşma tarzı şiirler ve başarıyla yaptığı tabiat tasvirleri Faruk Nafiz'in dilini halk şiirinin diline yaklaştıran hususların başında gelir.

*Sana çirkin dediler, düşmanı oldum güzelin,
Sana kâfir dediler, diş bile dim Hakka bile.
Topladın saçtığı altınları yüzlerce elin,
Kahpelendin de gazez bağladım ahlaka bile...*

SENİ BEKLİYORUM**Erdal NOYAN**

Seni bekliyorum gönlüm yaralı
Yıllar oldu özleminle yanalı
Umudumu inadınla savurma

Seni bekliyorum çabuk gel durma
Yüreğim genç değil sakın ha yorma
Bilirim sendedir derdime derman

Seni bekliyorum hasret kocaman
Gözlerimde efkâr başımda duman
Bakalım ne sunar gidilen zaman

HURDACI BAHTİYAR**Rasim DEMİRTAŞ**

Haydi, Hurdacı Bahtiyar
Tezgâh dolu hâtıralar
Bu kaçınıcı aç güneşler
Bu kaçınıcı aşksız aylar

SİS

Sanki Moğol ordusu sis
Şehri sardı sarmaladı
Geçmiş zamandan ne bir iz
Her şeyi sildi süpürdü

ŞAİR

Şair kaybeder dünyayı
Sonra bulmaya çalışır
Bulduğu ne kaybettiği
Ne eder buldu dünyayı

MART SONU

Tam bir beyazdan kurtuldum
Diyordum başka bir beyaz
Ağaçların üstü dolu
Soğuk bir rüzgâr... Mart sonu

DÜŞ YOLLARI**Ahmet DOĞRU***- yolculuğa niyet –*

“Ey yolcu seferin nereye doğru
Böyle doludizgin hangi diyara...
Nere gidersen git gönül çıkmazı”*

Başka diyarların aynasına bak
Siluetin gizli suret ufkunda
“Uzaktan gelirken derin akisler”
Yolculuk sürgünün düşepayanda
Hasretle çağırır nice şehirler
Nice düş yolları düşer önüne
Yoldaşın yalnızlık varsa bir de aşk
Vaktidir kıvrılır yollar “göynüne”

Kalbinin tınısı su şarkıları
Tozlu yollar dile sevdayı dolar
Kimseler söylemez denizler nerde
Yürürsün peşinde nice ırmaklar
Mağribi gecenin sonuna doğru
Varırsın dağların duman yasına
Bastığın toprağın canına minnet
Garip başın düşer yol kıyısına

“Duyduğun yaprağın dalın sesidir”***
Vakit kışa yakın rahmet bulutu
Sığınmak istesen kendi içine
Kalbinin allığı geçer yakutu
Korkmasan kendini atsan içine
Ne Mecnun bilinir aşkla ne Leyla
Sevdanın harmanı yürek öğütür
Anlaşılmaz dünya ağaran saçla

*Mevlana, *Divan-ı Kebir*'den**Orhan Seyfi Orhon, *O Beyaz Bir Kuştu*'dan***Ahmet Haşim, *Orman*'den**SENİ DÜŞÜNDÜM****Ömer Ekinci MİCİNGİRT**

Bir ağır yolculuk azgın sulara
Yüzerken sultanım seni düşündüm
Şeref ver rüyama gel uykularda
Sendedir gümanım seni düşündüm

Hüznün bestesiyle yolun gözlerim
Kurudu gözyaşım soldu gözlerim
Kokunla bezenen terin özlerim
Kavruldu onu yanım seni düşündüm

Mecnundan beter ki benim hikâyem
Karıştı hicrana gitti sermayem
Bir tatlı hoş seda en büyük gayem
Verene kurbanım seni düşündüm

DİVAN ŞİİRİNDE HECENİN GÖLGESİ

Mehmet PEKTAŞ

Türkler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra Arap ve Farslarla yoğun bir etkileşime girdiler. Bu etkileşimin sonucunda Arapça ve Farsçayı yakından tanıyarak bilhassa Fars edebiyatını model almak suretiyle kendi edebî birikimlerini oluşturdular. Zaman içerisinde bir yönüyle millileşerek yerli bir kimlik kazanan bu edebiyat, kendine has yapısıyla ilk ürünlerini 13. yüzyılda verip asırlar boyunca devam etti. 19. yüzyılda yeni bir kültür ve medeniyet dairesine girildikten sonra yerini Batı etkisinde gelişen başka bir edebiyata bıraktı. Orhan Okay edebiyat tarihindeki bu gelişmeyi şu satırlarla ifade eder: *"Tanzimatla batıya açılan ve yenileşen edebiyatımızın temel hedeflerinden biri de, divan şiirinde ortaya çıkan bu büyük boşluktan faydalanarak kapıyı bir daha açılmamak üzere kapatmaktır. Bunun için ilk büyük darbeyi, çeşitli vesilelerle Namık Kemâl vurur. Sonuncusunu da Cumhuriyet devrinin bir divan şiiri otoritesi: Abdülbâki Gölpınarlı. Namık Kemal'in 1866 da başladığına, Gölpınarlı'nın "Divan Edebiyatı Beyanındadır" kitabı da 1945'te çıktığına göre, demek seksen yıl, bu kadim sanatın cenazesinin kaldırılmasına kâfi gelmiştir."* (Okay, 1998: 83).

Cumhuriyet dönemi ile birlikte, eski ve eskiyi hatırlatan her şeye sırt çevrilerek devrimlerin yerleşmesine öncelik verildi. Kültür politikaları, alfabe değişikliği, dilde tasfiyecilik faaliyetleri gibi etkenlerle eski kültür ve edebiyatla olan bağlar iyiden iyiye koparıldı. Günümüzde halkın eski edebiyata dair malumatı onun saray çevresinde sanat için sanat yapan bir zümre tarafından Arapça, Farsça, Türkçe karşımı bir dille oluşturulduğu, aşkı kadını, şarabı konu edindiği, gayri millî, klişe, soyut ve anlaşılabilir bir edebiyat olduğu gibi ön yargılara dayanan yanlış ve eksik bilgilerden ibaret hale gelmiştir. Oysa divan edebiyatına biraz daha yakından bakıldığında durumun pek de böyle olmadığı görülür. Divan edebiyatını oluşturan, şekillendiren ve geliştiren ruhun millî bir cephesinin de bulunduğu anlaşılır.

Türklerin İslam medeniyeti içerisinde bir edebiyat vücuda getirmelerinde Farsların etkisi büyüktür. Farsların, Sâsânîler (226-650) döneminden itibaren Gök Türkler, Hazarlar ve Eftalitler gibi çeşitli Türk devletleri ile çok sıkı münasebetleri vardı. Öbür yandan Horasan ve Mâverâünnehir, diğer bir isimlendirmeye Türkistan, her iki edebiyatın oluşma ve gelişme dönemlerinin yaşandığı bölgedir (Karaismailoğlu, 2011: 20-21). Sâsânîlerin yıkılmasından sonra İran'ın İslâm devleti dairesine girmesi ve daha sonra İslamiyet'in yavaş yavaş Türkler arasında da yayılıp yerleşmeye başlamasıyla Türk-Fars münasebetleri daha da kuvvetlendi (Kartal, 2008: 27) ve farklı bir boyut kazandı. Türklerin, İranlılar ile kurdukları edebî münasebeti Fuat Köprülü şöyle anlatır: *"Türkler, İslâm olduktan sonra Horasan ve Mâverâünnehir'de yeni İran edebiyatının parlak inkişâfı ile karşılaştılar. Buralardaki İslâm şehir ve kasabalarında çok defa Müslüman İranlılar ile beraber yaşayan yahut onlarla sıkı münâsebetlerde bulunan Türklerin yüksek ve münevver sınıfı, ilim lisânı olarak Arapçayı, edebiyat dili olarak da Farsçayı öğrendiler. Daha Sâsânîler ve Gaznevîler zamanından başlayarak, İslâm ilimlerinde ve Arap filolojisinde büyük yer kazanmış Türk âlim ve şâirlerine rastlandığı gibi, İran şiirinin X-XI. Asırlardaki üstadları arasında da yine Türklerle tesâdüf olunmaktadır. İşte bu suretle, Müslüman İranlılar nasıl Arap şiir nazariyelerini ve Arap arûzunu alarak, Sâsânî devri şiirinden tamamiyle farklı esaslara dayanan yeni bir edebiyat vücuda getirdilerse, Türkler de, iki üç asırlık bir fark ile aynı şeyi yaptılar. Acem arûzunu alarak, İran örneklerini taklit suretiyle, yeni bir Türk şiiri yarattılar; tıpkı Acemlerde olduğu gibi, Türkler'de de bu işi yapanlar, Arap ve Fars edebiyatlarını çok iyi bilen ve bu iki dil ile ve bilhassa ikincisi ile çok kolayca şiirler yazabilen, kudretli adamlardır."* (Köprülü, 2004: 300).

Türklerin, Farslarla kurdukları edebî münasebette hece veznine yatkın olan millî zevkin etkileri görülür. İlk İslâmî eserlerde özellikle aruzun "fe'ûlün fe'ûlün fe'ûlün fe'ûl" kalıbı (Şehnâme vezni) tercih edilir. Estetik alt yapısı İslamiyet öncesi edebî tecrübe ile şekillenmiş olan şairler, eserlerini yazarken millî kimliklerinden uzaklaşmamışlar ve 11'li hece vezninin ses yapısını çağrıştıran bir kalıp tercih etmişlerdir. Tanpınar, aruzun Türkçeye tatbikinin Türk edebiyatının belki de en mühim vakıası olabileceğini söyleyerek şöyle der: *"İslâmlaşma devri şairlerinin hecenin dörtlülüklerine benzeterek kullandıkları "Fâilâtün" gibi vezinler ve yine bugün kullandığımız (6+5) in bir başka şekli olan (3+3+3+2) nin muadili "Şehnâme" vezni ile yapılan tecrübeler (Kutadgu Bilig) şiir dilimizin, etrafında döneceği ve teşekkül edeceği mihverin başlangıcıdır. Dilin bünyesine bu kadar yabancı bir âletin ona bu tarzda hâkim oluşu, yavaş yavaş millî zevki benimsemesi veya kendi etrafında zamanla kökleşerek ve tesir dairesini zamanla genişletecek bir zümre zevki ve dili yaratması şiir tarihinin çok dikkate değer bir vâkiasıdır."* (Tanpınar, 2003: 2). Buna göre, Yusuf Has Hacıb tarafından yazılan Kutadgu Bilig (1069) isimli eserin, mesnevî nazım şekliyle, aruzla yazılması ve eserde hece ölçüsüyle yazılmış 173 tane de dörtlülük bulunması tesadüf değildir. Bunun yanında Kaşgarlı Mahmud'un Divânü Lügâti't-Türk (1073) isimli ansiklopedik sözlüğünde hece ve aruz vezniyle yazılmış şiir örnekleri yan yana yer alırken dönemin bir diğer önemli eseri Edip Ahmet Yûkneki'nin Atebetü'l-Hakayık'ı aruz vezniyle fakat dörtlülüklerle yazılmıştır. XII. yüzyılda Yunus Emre, şiirlerini arı duru Türkçe ile yazarken vezin olarak aruz ve heceyi birlikte kullanmıştır. Yunus Emre'nin hem aruzlu, hem de heceli şiirlerinden pek çoğu musammat tarzındadır.

Beyit esasıyla kaleme alınan bu şiirler ikiye bölündüğünde her beyit kıt'a şekline girer (Tatçı, 1997: 93).

İlk dönemlerde aruzla şiir yazma konusunda büyük sıkıntılar yaşayan Türk şairleri, sık sık uzatma ve kısaltmalar yaparak Türkçeyi bu ölçüye uydurmaya çalıştılar. Öyle ki ilk yüzyıllarda söylenmiş şiirlerin aruzla mı yoksa heceyle mi söylendiğini ayırt etmek bile oldukça güçtür (İpekten, 2002: 140-141). Divan şiirinin ilk örneklerinin verildiği XIII. yüzyıl ve XIV. yüzyılda aruz kusurlarına çokça rastlanırken XV. yüzyılda aruz ölçüsünün artık Türk şiirine yerleştiği ve başarılı bir biçimde kullanılmaya başlandığı görülür. XVI. yüzyılda ise aruzun kullanılmasında hiçbir güçlük kalmadı, aruz bu yüzyılda yetişen Fuzûlî, Hayâlî, Bâkî gibi büyük şairler tarafından büyük bir ustalıklarla, hatasız şekilde kullanıldı (İpekten, 2002: 141). Bununla birlikte, divan şairi olarak nitelenen şairlerin zaman zaman hece vezniyle şiirler yazdıkları da görülür. Ahmet Talat Onay, bu durumu önemsemez: *"bazı âlim ve şairlerin arasına millî vezinle de şiir söyledikleri görülmüşse de bunlar, zamanın modasına uymak yahut kalem tecrübesi nev'inden şeyler olduğu için o kadar ehemmiyeti haiz değildir."* (Onay, 1996: 36). Gölpınarlı ise Şeyhî'den Nedîm'e kadar divan edebiyatından hecenin bulunmadığını söyledikten sonra şöyle der: *"Nedîm'in heceyle yazdığı tek şarkısı da münevver zümredeki halkçılıktan ziyade o asırdaki gezintilerde daima duyulan halk türkülerine özenmeyi ve Nedîm'deki serbestliği gösterir."* (Gölpınarlı, 1945: 134). Mustafa İsen, Anadolu'da Türk edebiyatının kuruluşundan itibaren heceyle şiirler yazıldığını, pek çok divan şairinin de hiçbir komplekse kapılmadan heceyle şiir yazdıklarını ifade ederek şöyle der: *"Aslında tezkirecilerin ve divân şairlerinin küçümsedikleri halk şiiri örnekleri, şiir olarak değersiz olduklarından önemsenmemiştir, heceyle yazıldıkları için değil."* (İsen, 1997: 388-389).

Divan şiirinde hece ile şiir yazma eğilimi daha çok Rumelili şairler arasında görülür. Divanında heceyle yazılmış şiiri bulunan ilk şair, İstanbul doğumlu Meâlî'dir (1490-1535). Kendisi Sofya ve Filibe kadılıkları dolayısıyla Rumeli'de bulunmuş olan Meâlî (Çeltik, 2009: 813), semai tarzında bir destan yazmıştır. Destan Şahkulu'nun 1511 yılındaki isyanını anlatır. Vardar Yeniceci şair Usûlî (ö. 1538), hece vezniyle on şiire yer verir. Bunlardan ilk ikisi dîvanın musammatlar bölümünde yer alır ve ilki varsağı başlığını taşır. İkinci şiir dörtlülüklerden müteşekkildir. Diğer şiirler musammat gazel tarzındadır. Zaîfî (1494?-1557) divanında altı şiir vardır, Âşık Çelebi (1519-1572) divanına hiciv yollu bir şiir, Fevrî (ö. 1571) divanında bir gazel vardır. III. Murad (ö. 1595) divanına almamakla birlikte heceyle bir şiir yazar ve bu şiir bestelenir. Halvetî şeyhlerinden Bolulu Himmet (1609-1684) divanında heceyle yazılmış şiirlere de yer verir. XVII. Yüzyıl şairi Feyzî, 11'li hece vezniyle 1019 beyitlik Şem' ü Pervâne isimli bir mesnevi yazar. IV. Murad (1612-1640), musâhibi Musa Çelebi'nin ölümü üzerine hece vezniyle bir varsağı yazar. IV. Mehmed'in kadınlarından Afife Sultan (1641-1693) aruzun yanında heceyle de şiirler yazmıştır. Nedîm (ö. 1730) hece vezniyle iki şiir, Necib mahlasıyla şiirler yazan III. Ahmed (1673-1736) heceyle de şiirler yazmıştır. Şeyh Gâlip (1757/58-1799) bir şiir, Vahîd Mahtûmî (ö. 1732) hece ile 32 şiir yazmıştır. İlhamî mahlasıyla şiirler yazan III. Selîm (1761-1808) heceyle 4 şiir yazmıştır. XIX. yüzyılda heceyle şiir yazmak iyice yaygınlaşmış İzzet Molla (1785-1829), Hızırâğazâde Saîd (ö. 1837), Âkif Paşa (1787-1845), Ethem Pertev Paşa (1824-1872), Âdile Sultan (1826-1899) gibi şairler hece vezniyle şiirler yazmıştır. Bu isimlerin yanında Cemâl Kurnaz tarafından hece ile şiir yazan pek çok klasik Türk musikisi bestekârı da tespit edilmiştir: Hâfız Post (öl. 1649), Taşçızâde Recep Çelebi (öl. 1690). Âhenî Mehmet (öl. 1700), Buhûrizâde Mustafa İtrî Efendi (öl. 1711), Burnaz Hasan Çelebi (1670-1729), Mustafa Çavuş, II. Mahmud (1784-1839), Numan Ağa (1750-1834), Şakir Ağa (1779-1840), Nuri, Hamamîzâde İsmail Dede Efendi (1778-1845), Dellalzâde İsmail Efendi (1797-1869), Haşim Bey (1814-1868), Hacı Ârif Bey (1831-1884), Hacı Faik Bey (öl. 1890) (Kurnaz, 2003: 116-151).

Sonuç itibarıyla, aynı toplumun sinelerinden çıkmış, farklı geleneklerin ürünü olmaları sebebiyle halk ve divan edebiyatının birbirinden tamamıyla ayrı düşünülmemeyecekleri ortadır. Tarihi süreç içerisinde doğal olarak iki edebî gelenek arasında zaman zaman yakınlaşmalar olmuştur. Divan edebiyatının, halk edebiyatına yaklaştığı noktalardan birisi de kimi şairlerin hece vezniyle şiirler yazmasıdır. Divan edebiyatının kuruluşundan önceye dayanan bu eğilimde İslamiyet öncesi dönemden beri süregelen millî bir estetik duyuşun da tesiri olmalıdır.

KAYNAKÇA:

- ÇELTİK, Halil, "Rumeli Şairlerinin Klâsik Türk Şiirine Katkıları", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/8, 2009, s. 804-824.
- GÖLPINARLI, Abdülhakî *Divân Edebiyatı Beyanındadır*, Marmara Kitabevi, İstanbul 1945.
- İPEKTEN, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergah Yay., İstanbul 2002.
- İSEN, Mustafa, *Ötelerden Bir Ses Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.
- KARAIŞMAİLOĞLU, Adnan, *Klâsik Dönem Türk Şiiri İncelemeleri*, Akçağ Yay., Ankara 2001.
- KARTAL, Ahmet, *Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*, Kriter Yayınevi, İstanbul 2008.
- KÖPRÜLÜ, Fuat, *Edebiyat Araştırmaları I*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- KURNAZ, Cemâl, *Halk ve Divan Şiirin Müsterekleri*, Bizim Büro. Ankara 2003.
- OKAY, Orhan, *Sanat ve Edebiyat Yazıları*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998.
- ONAY, Ahmet Talat, *Türk Şiirlerinin Vezni*, Haz. Cemal Kurnaz, Akçağ Yay., Ankara 1996.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, *19uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, İstanbul 2003.
- TATCI, Mustafa, *Yünus Emre Divânı (İnceleme) I*, MEB Yayınları, İstanbul 1997.

MEKTUP**Şükrü TÜRKMEN**

Lâl olurum karşında söz sükûta dönüşür
Gönlümde demirlisin gel diye yazıyorum
Ay buluta saklanır üzüntümden gün üşür
Demediğim derdimi bil diye yazıyorum

Gittiğin günden beri derdine yanmaktayım
Gece gündüz demeden adını anmaktayım
Hâlin nice diyene gözyaşı sunmaktayım
Geri kalan ne dersin kül diye yazıyorum

Dost değildir bilirim kendime gölgem bile
Ne zaman ki gün doğar başlar o zaman çile
Esir aldın ruhumu yaptın kendine köle
Açtım işte sinemi del diye yazıyorum

İçim titrer her gece tenimde kokun durur
Bir söz var ki insanı temelden yıkar vurur
Bir adım atamadım yolumu kesti gurur
Sebebini sorarsan dil diye yazıyorum

Mevsimler mi değişti baharlarım kış oldu
Nasır tuttu duygular yüreğimde taş oldu
Sensiz geçen her anım gözlerimde yaş oldu
Acınacak hâlime gül diye yazıyorum

BİR BULUT KI**Sergül VURAL**

Bir bulut ki yüreği sevgiyle yanardöner
Bir bulut ki gözleri bir parlayıp bir söner

Bir bulut ki sinesi buram buram menekşe
Bir bulut ki bakışı sığmaz hayale düşe

O rahmet güvercini bembeyaz kanatlıdır
Göklerin yaylasında hem yaya hem atlıdır

Toprağa düşen tohum nazarıyla çillenir
Adını duysun yeter gonca açıp dillenir

Çizilir damlalara kaderinin yazısı
Gerçekleşir mi bilmem düşlerinin bazısı

Bulut bu umudunu hep içine hapseder
Bahara erişince sevinç ile raks eder

İçinde buğulanmış binlerce hatıra var
Gül bahçesi olur çöl ateş söner su yanar

Yedi rengin içinde gökkuşağını bekler
Gitmez mordan öteye göğe maviler ekler

Ah bilseniz derinde nasıl ince sancıdır
Muhabbetin her demi gönlünün ilacıdır

Bir bulut ki gözyaşı berekete gebedir
Çatlatan kuraklığa gerilmiş engebedir

Sessiz sakın uyurken kendi sığınağında
Uyanır nice canlar nisan sağanağında

Bir bulut ki her dilde anlaşılır lisanı
Bir bulut ki gözyaşı mutlu eder insanı

FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL'İN ŞİİRLERİNDE KADIN VE MARAZÎ AŞK

Hayrettin İVGİN

A. Hayatı:

18 Mayıs 1898 yılında İstanbul'da doğdu. Babası Süleyman Nafiz Bey'dir. Bakırköy Rüştüyesi, Hadıka-i Meşveret İdadisini bitirdi. Tıp Fakültesine girdi ise de bitirmeden ayrıldı ve gazeteciliğe başladı, 1922 yılında Kayseri Lisesine edebiyat öğretmenini olarak atandı. 1924 yılında Kayseri'den Ankara İlköğretmen Okuluna nakledildi. 1932 yılında Ankara'dan İstanbul'a ataması yapıldı. Vefa Lisesi, Kabataş Lisesi, Amerikan Koleji'nde edebiyat dersleri okuttu.

1946'dan itibaren politikaya atıldı. Yapılan seçimlerde İstanbul Milletvekili oldu. 27 Mayıs 1960 ihtilâlinden hemen sonra diğer Demokrat Parti milletvekilleri ile birlikte Yassıada'da yargılandı. 15 ay tutuklu kaldıktan sonra beraat etti. 1973 yılında 8 Kasım 1973 yılında gemiyle çıktığı Akdeniz gezisi sırasında kalp krizi geçirerek öldü. İstanbul Zincirlikuyu mezarlığında gömülüdür.

Şiire, 1. Dünya Savaşı yıllarında aruzla yazarak başladı. Hece ölçüsünde de çok güçlü şiirleri bulunmaktadır. Bu sebeple "Hecenin Beş Şairi" grubu içinde yer aldı. Ancak hayatının son yıllarında yine aruzlu şiirler yazdı.

Faruk Nafiz Çamlıbel, 1933 yılında Anayurt adlı bir dergi çıkardı. (8 sayı, 26 Ekim-14 Aralık 1933) Ayrıca; Akbaba, Karikatür gibi mizah dergilerinde Çamdeviren, Deli Ozan takma adlarıyla mizahî şiirler de yayımladı. Onun en çok bilinen ve sevilen şiiri "Han Duvarları" adlı şiiridir. 1933 yılında Behçet Kemal Çağlar'la birlikte "Onuncu Yıl Marşı"nı da yazmıştır. Şiirlerini, Yeni Mecmua (1918), Şair (1918-1919), Büyük Mecmua (1919), Yarın (1921-1922) gibi dergilerde yayımladı. "Hecenin Beş Şairi"nden birisidir. Ama aruzla şiirler de yazdı. Mesela; Nedim (1919) dergisinde yayımladığı şiirler aruzladır.

Cumhuriyetten sonra, Güneş (1927), Hayat (1926-1929) gibi dergilerde şiirleri yayımlandı.

1925 yılında yayımladığı heceyle yazdığı manzum piyesi 1948 yılında filme de çekildi.

B. Şiirlerinden Kadın ve Marazî Aşk:

Faruk Nafiz Çamlıbel'de kadın olgusu çok farklı gösterir. Onun şiirlerinde kadın bir azize gibi yücedir. Ama bazen de kadın yalın, sade, umursanmaz bir yaratıktır. Şiirlerinde böyle bir ikilem vardır. Şiirlerine çok cazip bir lirizm hâkimdir. Bu lirizm bazen romantik, bazen de realist bir temele oturtulur ama bu yapılırken aynı güç ve değerle gerçekleştirilir. Diyebiliriz ki en çok işlediği tema, lirizme en elverişli olan "aşk" tem'asıdır. Kadın onun şiirlerinde büyük bir malzemedir. Bütün ilgi, ihtiras, hüznün, sevinç hep kadın etrafında döner. Kadına şiirlerinde nezaketle, anlayışla yanaşır ama kin ve ihtiras duyguları da ön plana geçer. Faruk Nafiz'de diyebiliriz ki; kadına yaklaşımında maddiyattan uzak ancak duyguların gücüyle bütünleşme isteği vardır. Ama bu uzun sürmez şiirlerinde, bakarsınız ki duygularla yaklaşılan kadın bazen tamamen maddeden ibaret bir yaratık olur.

Ne sarı gözlerin, ne sarı kirpiklerin

Ne güneşten tutuşan tunç derini severim.

Gözlerim görmez bu güzelliklerini,

Vücudunun kıvrılan hatlarını severim.

Onda aşk, patolojik bir olgu olarak gözükür. Marazî bir ihtiras hiç eksik olmaz. Onun sevgi dünyasında sarhoşluk, duygu erimesi, sevgiliyle birlikte olma eğilimi daha fazladır.

Duyuyorum bu akşam, din gibi sevda gibi,

Ne duyarsa içinden bir Mecusî rahibi.

Andırıyor hisarlar birer tütsü kabını,

Leylekler ezberliyor Zerdüştün kitabını.

Benziyor bir mermere alnını koyan dere,

Bu ateş mabedinde bir ateşten ejdere.

Parlıyor bir damla kan çamların sorgucunda,

Birer kâğıt fenerdir meyveler dal ucunda.

Gördüm sihirbaz gibi, geçtiğini üç kızın,

Bu ateş çemberinin içinden yanmaksızın.

*Gördüm sihirbaz gibi, geçtiğini üç kızın,
Bu ateş çemberinin içinden yanmaksızın.*

Sanıyorum, şiirlerindeki kadına yaklaşımın çarpıklığı, tersliği, inişleri ve çıkışları onun Tıp Fakültesinde okurken; son derece çirkin olan, onun-bunun kadınına delicesine âşık olması, kadının onu sebepsiz yere terk etmesinin burukluğu, onun yüzünden Tıp Fakültesini terk etmesinin etkisi vardır. Bu etki onun hayatını sarmıştır. "Firari" şiiri bu kadın için yazılmıştır.

Firari

*Sana çirkin dediler, düşmanı oldum güzelin,
Sana kâfir dediler, diş bile dim Hakk'a bile
Topladın saçtığı altınları yüzlerce elin,
Kahpelendin de gazez bağladım ahlâka bile..*

*Sana çirkin demedim ben, sana, kâfir demedim,
Bence dinin gibi küfrün de mukaddesti senin,
Yaşadın beş sene kalbimde, misafir demedim
Bu firar aklına nerden, ne zaman esti senin?*

*Zülfünün yay gibi kuvvetli çelik tellerine
Takılan gönlüm asırlarca peşinden gidecek
Sen bir ahu gibi dağdan dağa kaçsan da yine
Seni aşkını canavarlar gibi takip edecek...*

Faruk Nafiz'in şiirlerinde kendinden geçercesine hatta ölümüne sevmeye arzusu, haliyle karşısındaki sevgiliyi de kapsamakta; artık o ölesiye aşk, yer yer öldüresiye aşka dönüşebilmektedir. "Kıskanç" şiiri buna en seçkin bir örnektir. Sevgilisini annesinin okşaması bile bağrının kıskançlık kanı ile dolmasına sebep oluyorsa bu aşk marazîdir. Bu kıskançlık derecesinin tedavi edilmesi gerekir.

Kıskanç

*Sakin bir söz söyleme yüzüme bakma sakın!
Sesini duyan olur, sana göz koyan olur.
Düşmanımdır seni kim bulursa cana yakın,
Anan bile okşasa benim bağrım kan olur...*

*Dilerim Tanrı'dan ki, sana açık kucaklar
Bir daha kapanmadan kara toprakla dolsun!
Kan tükürsün adını candan anan dudaklar,
Sana benim gözümle bakan gözler kör olsun!*

Bu şiirde kendi gözüyle sevgilisine bakanların gözlerinin kör olmasına ilenirken, "Ölümü Hatırlatan Kadın" adlı şiirinde "Seni gören göz bile ne kadar mukaddestir" diye yazar. Bir çelişki var. "İnme" adlı şiirinde sevgilisine;

"Korkma!

Sana ne dil uzatırım, ne de el kaldırıyorum

Gözümü kan bürümüş diye benden çekinme. " diye seslenir.

Faruk Nafiz'in şiirlerinde belli bir sevgili tipi bulmak mümkün değildir. Güzel olmak şartıyla her renkten, her tipten, her yaştan kadınlara aynı ilgiyi duyar. Sanıyorum Servet-i Fünûn Edebiyatı şiirinin sonraki edebiyatımıza getirdiği bir olgu da "marazîlik"tir. "Solgun, saz benizli, terk edilmiş, kendini toplumdan soyutlamış" kahraman ve sevgili tipi şiire bir süre hâkim olmuştur. Bu marazîlik şiirde, şiirin kişilerine değil tabiatın bütün yanlarına da sirayet etmiştir. Meselâ; dağlar yalnızdır, rüzgârlar hıçkırır ve ağlar, hatta öksürür, sahiller yorulmuştur, ay solgundur, ağaç dalları kırıktır, yaprakları döküktür, yollar tenhadır vb. "Gurbet" adlı şiirin birkaç dizesini bu söylediklerimin bir örneği olarak verebiliriz.

*Ey gözlerinin çevresi mor, benzi tutuşmuş,
Akşamladığım yolları yalnız gezen habersiz
Kaç yıl geçecek, böyle hazin, böyle âfet!
Sen Marmara'nın göl gibi durgun bir ucunda,
Ben böyle atılmış gibi yurdun bir ucunda,
Sen benden uzak, ben senden hasret?*

*Sarmış beni gurbet,
Sarmış beni Mecnun diye zencir gibi dağlar
Bir türbe ki ruhum, gelen ağlar, giden ağlar!*

"Onu Bir Gün Görmedim" adlı şiirinde bu marazî aşkın derin köklerini bulmaktayız.

Onu Bir Gün Görmedim

*Yüzüme sert çizgiler çekti senin adını,
Hasret saatlerini saydı saçımda aklar
Senin ağzından çıkan bir cümlemin tadını
Ne bugün içki verdi, ne bu gece dudaklar!*

*Sorma, nasıl yollarda tutunabildiğimi,
Nasıl siyah rüzgâra yasımı sildiğimi...
Görür görmez kapında yere devrildiğimi
Ürperdi bir tekinsiz kedi gibi sokaklar*

*Gece muzlim şeklini bana çizmezse perde,
Sesin bir sırça gibi kırılmazsa içerde,
Beni bugün serilmiş görenler orta yerde,
Yarın da bir çukurun dibinde bulacaklar...*

Faruk Nafiz, Servet-i Fünûn'dan gelen bu etkinin rüzgârına kendisini kaptırmıştır. İster istemez aynı duygular aynı imajlar arasında gidip gelmiştir. Bu akımın yarattığı monotonluğu kırmak için şiirlerinde başka temalara atlamıştır. Ama tema kadın olunca kendini o konuda yenileştirememiştir. Ancak şunu özellikle ifade edeyim ki şairin şiirlerinde görüldüğü gibi bir hasta ruha sahip olduğunu söyleyemeyiz. Gerçi hayatında acı geçmiş aşkları olmuştur ama bu normal bir insanın tepkileri derecesinde kalmıştır.

Yukarıda da söylediğim gibi klişe özelliği taşıyan söyleyişlere Faruk Nafiz biraz fazlaca kendini kaptırmıştır. Oysaki birçok şiirlerinde hayata bağlılık, dinamizm onun hasta bir ruha sahip olmadığının en açık belgesidir. Üslûbundaki tabîlik, sevimlilik ve samimiyet, Türkçeyi bütün güzellikleriyle kullanma becerisi onu diğer şairlerden farklı kılmıştır. Kısaca onu Türk lirik şiirinin büyükleri arasında ilk sıralarda göstermek yerinde olacaktır. "Şeytan" adlı şiirinde; aldatılma sonucunda, sevgili önünde hırsına kapılma, kendini kaybetme, sevgiliyi kan tükürecek derecede dövme, bundan zevk alma, bir heyecan olarak karşımızda durur.

*Beni aldatma diye inlerdim arkasından,
Zaman zaman onu en acı sözlerle kırdım
O yalan söyledikçe ben coşar, çıldırırdım.
Yalvarmak ister gibi boşluklara açılan
Kollarıyla önümden sıyrılan bu yılan
Saçlarından tutarak yere çarpar, döverdim
İşte yalnız o zaman sükûn bulurdu derdim.
Çıplak teninde izler kaldıkça pençe pençe
Bir derin zevk olurdu ruhuma bu işkence!
O haykırdıkça ruhum daha mesut olurdu,
İçimde bin canavar bir ağızdan solurdu.
Solgun dudaklarından sızarken bir damla kan
Beni çilgün sanırdı gülüşlerime bakan.*

"Ölümü Hatırlatan Kadın" şiirinde sevgiliyi yaşamamanın bir paradoksu olarak görme yerine, ona baktıkça ölümü hatırlamasıyla, onun dizelerinde marazî bir boyutu görmenin hayretini yaşamaktayız.

Ölümü Hatırlatan Kadın

*Kayalıklarda gördüm seni, bir sisli günde,
Fırtınadan saçların çözülmüş bir demetti.
O kayalıklarda ki bir yıl evvel üstünde
Çöllerden âşık dönen bir genç intihar etti...*

*Seni her nerde, artık, her ne surette görsem
Bir gölgenin duyarım ruhuma düştüğünü.
Ben de o âşık gibi burda bir gün ölürsem,
Tanrım mukaddes etsin seni gördüğüm günü!*

*Kayalıklarda bir genç öldüğü gün beldenin
Halkı seni karanlık rüyalarında görmüş
Ey, yâdı gönlümüzden çıkmayan âfet, senin
Sevmediklerin değil, sevdiklerin ölmüş.*

*Bâzı ruhum kararır kefenlerden, mezardan,
"Yok mu, Rabbim, ölümün bir güzel şekli? " derdim.
O kayalıklarda ilk seni gördüğüm zaman,
Hayalîmle ölüme en güzel şekli verdim.*

*Başka bir gözyaşını dudaklarında silsen,
Ürpererek bu, derdim, mezardan bir nefestir,
Buna kıskançlık deme, bence yalnız değil sen,
Seni gören göz bile ne kadar mukaddestir.*

*Kimse karşısında belki titremez gönlüm kadar
Bense hâlâ korkarım dizinde ağlamaktan
Teması korku veren tatlı bir ölüm kadar.
Daha hoştur kalbime görünüşün uzaktan...*

Faruk Nafiz Çamlıbel'in şiirlerindeki aşkı ve bu aşkın derecesini öğrenmek için; Sabahat Emir ile ölümünden bir süre önce 1973 yılında yaptığı bir mülakattaki düşüncelerine bakmak gerekir: "Bence yaşamın özü aşktır, sevmektir. Aşk insanı yeniler, mutluluk verir, hayata bağlılığını artırır, dünyasına renk katar. Aşkın benim hayatımda yeri büyüktür. Aşk için yaşadım ben..." Özlemi, aşkı, beklemenin zorluğunu, ümitsizliği, çaresizliği en güzel anlatan şiirlerinden biri "Yuvamın Kuşuna" şiiridir. Bu şiiri okuyunca Faruk Nafiz Çamlıbel'in duygularının derinliğini hissetmemek mümkün değildir.

Yuvamın Kuşuna

*Pusu kurdum düşmek için eline,
Yıllar var ki yollarını kolladım.
Seni sordum esen hazan yeline,
Uçan kuşla sana selâm yolladım.*

*Yolda seni bir bekleyen var diye
Gönderdiğim sözü eller yitirdi
Ne çevrildi giden rüzgâr geriye
Ne turnalar senden haber getirdi.*

*Ya duymadın, ya uymadın sözüme,
Sormadın ki benim çilem kaç yıllık?
Beklemekten kan yürüdü gözüme,
Göğе vurdu gönlümdeki kızıllık.*

*Yıllar geçti, ne gelen var, ne giden!
Gurbet elde kaldı boynum bükülü.
Ne gülleri soldurdun sen hasetten,
Ne susturdum ben sazımla bülbülü.*

*El tanıdım senden gayri yârımı.
Yalnız seni benimsedim git gide.
Başka gözler delemeli bağımlı,
Kalbimi hiç kullanmadım sevgide.*

*Yeni baştan hazırladım sazımı,
Yazdım, Aslım, gözlerine mâniler.
Ak alnımda kara duran yazımı
Elbet dedim günü gelir, yâr siler.*

*Mevsimidir, geleceksen gelmeli
Gözlüyorum sende bir ilkbahar ben.
Talihimi döndürecek o eli
Gözlüyorum ölünceye kadar ben...*

C. Eserleri:**a.) Şiir Kitapları**

- 1.Şarkın Sultanları (Aruzla, 1918)
- 2.Dinle Neyden (1919)
- 3.Gönülden Gönüle (Aruzla, 1919)
- 4.Çoban Çeşmesi (1926)
- 5.Suda Halkalar (Aruzla, 1928)
- 6.Bir Ömür Böyle Geçti (Seçme şiirleri, 1932)
- 7.Elimle Seçtiklerim (Seçme şiirleri, 1935)
8. Akarsu (1936)
- 9.Boğaziçi Şarkısı (Sadettin Kaynak'la birlikte, 1936)
- 10.Akıncı Türküleri (1938)
- 11.Tatlı Sert (Deli Ozan, Çamdeviren takma adlarıyla yazdığı mizahî şiirleri, 1938)
- 12.Heyecan ve Sükûn (Seçme şiirleri, 1959)
- 13.Zindan Duvarları (Aruzla, 1967)
- 14.Han Duvarları (Seçme şiirleri, 1969)
- 15.Gurbet ve Saire (Seçme ve yayımlanmamış şiirleri, 2003)

b.) Oyunları

- 16.Kanbur (1922)
- 17.İlk Göz Ağrısı (Paul Hervieu'dan adepte, 1922)
- 18.Canavar (Manzum oyun, 1925)
- 19.Sevk-i Tabîî (H. Kistmaeckers'den adepte, Sermet Muhtar Alus'la birlikte, 1925)
- 20.Numaralar (1928)
- 21.Akın (Manzum oyun, 1932)
- 22.Özyurt (1932)
- 23.Kahraman (1933)
- 24.Yangın (1933)
- 25.Bir Demette Beş Çiçek (1933)
26. Ateş (1939)
21. Dev Aynası (1945)
- 28.Yayla Kartalı (1945)

c.) Romanları

- 29.Yıldız Yağmuru (1945)
- 30.Ayşe'nin Doktoru (1946)

KAYNAKLAR

- 1.Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınevi, 1276 Faydalı Kitaplar: 10, 4. Baskı, Ekin Basımevi, İstanbul (Nisan) 1967, s. 79-80.
- 2.Yusuf Ziya Ortaç, *Faruk Nafiz Çamlıbel-Hayatı ve Eserleri*, Cumhuriyet Kitabevi, İstanbul 1937.
- 3.Hilmi Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Faruk Nafiz Çamlıbel*, İstanbul 1974.
- 4.Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, 1. basım, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yazıları:7, İstanbul 1973, s. 3-20.
- 5.Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cilt: 2,4. basım, Cem Yayınevi, İstanbul 1989, s. 313-314.
- 6.Ali İmren, *Faruk Nafiz Çamlıbel-Hayatı ve Eserleri*, Türk Edebiyatı Klasikleri, Yeryüzü Yayınevi, Ankara 2002.
- 7.Kenan Akyüz, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, 3. basım, Doğu Matbaacılık, Ankara 1970, s. 842-876.
- 8.*Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. Devirler/ İsimler/Eserler/Terimler. Dergah Yayınları, Cilt:2, İstanbul 1977, s. 114-116.
- 9.Sabahat Emir, "Faruk Nafiz Çamlıbel Diyor ki...", *Türk Edebiyatı Dergisi*, Sayı:13,1973.

AZƏRBAYCAN-TÜRKİYƏ SÖVDESİ**Doğan KAYA (Mahcubî)**

Odlu ürək yuxulardan oyandı
 Gözlər ağlayanda nara o yandı
 Könlüm iki yerdən vaz keçəbilməz
 Birisi bu yandı biri o yandı

Xocalıda yaş tökənlər hardadı
 Qaçqınların göyə çıxdı hər dadı
 Bülbülün məkanı indi xardadı
 Fələyin zərbəsi qəlbi oyandı

Vətən dərdi illərimdən il çaldı
 Neçə aşiq türkü yaxdı tel çaldı
 Mahcubî'nin yarasına əl çaldı
 Hamısı da öz dərdinə uyandı

ÇAĞIR BENİ**Ömer EMECAN**

Yürüdüyüm her sokakta kokun var
 Hanımeli ıhlamur da gülde Sen
 Yağmur yağsa rüzgâr esse silemez
 El duada gönüllərdə dilde Sen
 Yürüdüyüm her sokakta kokun var

Her adımım beni Sana çekiyor
 Elim kolum ayaklarım ve tenim
 Bir yolcu ki yalın ayak o benim
 Ruhum kölen öyle özgür bedenim
 Her adımım beni Sana çekiyor

Pusulatsız gemi varmaz limana
 Sensiz gönül deryalarda hardadır
 Kulaç-kulaç gelmekteyim yanına
 Bir umman ki daldı gönül zordadır
 Pusulasız gemi varmaz limana

Anladım ki vuslat muhal şey değil
 Bir yaprak ki daldan düşer gazeldir
 Hesap günü rahmetinden bol ne var
 Rahmet varsa ölüm öyle güzeldir
 Anladım ki vuslat muhal şey değil

Çağır beni seçeneğim yok başka
 Yanılırim unuturum ser sersem
 Affetmemek Sana mahsus hal değil
 Hoş gör bazen kavlimizden dönersem
 Çağır beni seçeneğim yok başka

FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL

Yunus KARA

İstanbul'da doğan Faruk Nafiz, 1898 senesinin 18 Mayıs'ında. Babası Süleyman Nafiz Bey, annesi Fatma Ruhiye Hanım'dır. Baba tarafından Trabzonlu bir aileye mensuptur.

Bakırköy Rüşdiyesi, Hadika-i Meşveret İdadisi ve yarım bırakılan tıp tahsili. 1917 senesinde İleri Gazetesi'nde başlayan çalışma hayatı. Gazetecilikten tam dört sene önce "Saat" isimli şiirle bir çocuk dergisinde başlar şairlik macerası. Ülkenin kaderiyle yoğrulan, gazetecilik ve şairlikle şekillenen yetmiş beş yıllık dolu dolu bir hayat. Milletimizin son bir asırlık macerası ile yan yana yürüten kader çizgisi.

Adını edebiyat çevrelerine ilk defa "Edebiyat-ı Umumiye" Dergisi'nde yayımlanan "Şarkın Sultanları" isimli şiir ile duyurdu. Önceleri aruz vezni ile yazıyordu. Kendisine Yahya Kemal'i "üstat" kabul ettiği bu dönemde yazdığı şiirlerle "aruzun son büyük isimleri" listesine yazdırmıştır adını. Nitekim bu dönem şiirlerini 1918'de "Şarkın Sultanları", 1919'da "Dinle Neyden" ve "Gönülden Gönüle" adlı kitaplarında topladı. Çok erken yaşta şiirleri, dönemin geçlerinin meclislerinde okunan, ağızdan ağza dolaşan eserler arasına girmiştir. Nihat Sami Banarlı, "onun şiirindeki devamlı hamleleri bu sevilmenin kuvvetli tesirine" bağlamaktadır. Aruzu, bir Türk vezni haline getiren "Muallim Naci, Tevfik Fikret, Mehmet Akif, Ahmet Haşim ve Yahya Kemal zincirinin son usta halkasıdır. Kendine örnek aldığı büyük şair Yahya Kemal tarafından da bu yönüyle takdir edilmiştir:

*"Bir lüblüdür, cihanda elezz-i lezaizin,
Her mısra-ı güzidesi Faruk Nafiz'in."*

Söyleyişine mazhar olmak Faruk Nafiz'in şiirinin gücü bakımından oldukça önemlidir. Daha sonraki yıllarda başladığı hece vezni ile de aynı şiiriyeti yakalayan şair, "Beş Hececiler" diye adlandırılan ve "Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç, Halit Fahri Ozansoy, Orhan Seyfi Orhun" ile birlikte "Hecenin Beş Yıldızından" biri oldu. Hece vezninin yaygınlaşmasında çok önemli bir görev üstlendi. Özellikle hecenin 7+7 veznine büyük bir işleklik kazandırmış, bu kalıbı aruza yakın bir ahenk ile kullanmıştır.

Doğma büyüme bir İstanbul delikanlısı olan Faruk Nafiz, Milli Mücadele'nin en yoğun olduğu günlerde Ankara'ya geçer gazete temsilcisi olarak. Sene 1922'dir. Aynı yıl Kayseri Lisesi'ne edebiyat öğretmenini olarak atanır. İstanbul'da başlayıp Ankara üzerinden Kayseri'ye uzanan bu yolculuğun izleri yıllar sonra Han Duvarları şiirinde gösterecektir kendini. Kayseri yıllarının ikinci bir kazanımı daha vardır edebiyatımız açısından: Behçet Kemal Çağlar... Çünkü Faruk Nafiz, bu yetenekli çocuğun öğretmenini olmuştur Kayseri Lisesi'nde.

1924'te Ankara'ya gelen şair Ankara Erkek Muallim Mektebi ve Ankara Kız Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği yapar. Cumhuriyet'in Ankara'dan başlayarak bütün Anadolu'nun taşına toprağına nüfuz etmesine tanık olur.

1926 senesinde Hayat Mecmuası'nda yayımlanan "Sanat" isimli şiiri Faruk Nafiz'in ve Faruk Nafiz Şiiri'nin mısralaşmış bir beyannameyi gibidir. Şair bu eseriyle Batı hayranlığının ve taklitçiliğinin karşısına Türk insanını ve binlerce yıllık Türk Kültürünü çıkarmaktadır.

*Sen kubbesinde ince bir mozaik arar da,
Gezersin kırk asırlık bir mabedin içini,
Bizi sarar bir sülüs yazı görsek duvarda,
Biz heyecan verir bir parça yeşil çini...*

Kendisinden farklı düşünenlerle de hiç tereddütsüz yolunu ayırmaktadır:

*Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz.
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun... Ayırılıyor yolumuz.*

O, tam bir aşk şairidir. Onun şiirinde işlenen her konuyu aşk çatısı altında yorumlamak gerekir: Türk Dili aşkı, tabiat aşkı, vatan aşkı, millet aşkı...

1928 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin başkanlığında kurulan “Şark Vilayetlerini Tetkik Heyeti” ile birlikte Sivas, Erzincan, Gümüşhane, Trabzon, Erzurum ve Kastamonu’yu gezer. Bu hadise onun edebiyat hayatında adeta bir dönüm noktasıdır. 1932’de tekrar İstanbul’a döner. En güzel memleket şiirlerini bu yıllarda yazar şair. Behçet Kemal Çağlar ile birlikte yazdıkları “Onuncu Yıl Marşı” da bu yılların ürünüdür.

Kayseri Lisesi’nde başlayan öğretmenlik mesleğini Vefa Lisesi, Kabataş Lisesi ve Amerikan Kız Koleji’nde 1946 senesine kadar devam ettirir.

Beş Hececi arkadaşlarından Enis Behiç etrafında şekillenen “ruh çağırma” seanslarına onun çok az bilinen ve ilginç yönlerinden biridir. Bu seanslarda çağrılan Mevlevi Şeyhi Çedikçi Süleyman Efendi ile arkadaşı şair-yazar Enis Behiç Koryürek’in kurduğu münasebetin şahitlerinden biri olur.

Ankara’daki bir otel odasına kapatılarak dönemin ideolojisine uygun dört adet tiyatro eseri yazmaya zorlanması onun hayatındaki ilginç hadiselerden bir diğeridir. Yaz boyunca Ankara’daki otel odasından dört ay dışarı çıkamayan Faruk Nafiz bu süreçte tam yirmi beş kilo verir. Sağlığı ciddi bir şekilde bozulur. “Akın, Özyurt ve Kahraman” adlı piyesler bu sıkıntılı günlerin ürünleridir.

Ancak hiç şüphesiz ki bu macera Faruk Nafiz’in en zor günleri değildir. 1946’da İstanbul’dan milletvekili seçilen şair, 1960 Darbesine kadar mebusluk yapar. Darbeden sonra Adnan Menderes ve arkadaşları ile birlikte Yassıada’ya gönderilir. Bunca yıllık hizmetinin ve sanatkârlığının hesabını Yassıada Mahkemesi karşısında vermek zorunda kalan Faruk Nafiz, zindanda yazdığı şiirlerini -Han Duvarları Şirinden mülhem bir isimle- Zindan Duvarları adıyla 1967 senesinde kitaplaştırır:

*Bilmiyor gülmeyi sakinlerinin binde biri;
Bir vatan derdi birikmiş bir avuçluk karada.
Kuşu hicran getirir, dalgası hüsrân götürür;
Mavi bir gözde elem katresidir Yassıada.*

Bu hadise onun şair gönlünü ziyadesi ile kırmıştır. Daha önce Ankara’da bir otel odasına onu kilitleyen zihniyetin bu defa kanuni gerekçelerle (!) bir ada hapishanesine atması, mahkeme huzuruna çıkarmasını ölene kadar affedemez. Çünkü kırılan kalp tamir edilmez.

*“Evler yıkılır, köyler olur hâk ile yeksân,
Virân yeri birkaç yıla varmaz onarırlar.
Yalnız şu gönül mülkü harap olmaya görsün;
Tamire yetmez onu dünyada onu asırlar.”*

Milletimizin son bir asırlık macerasına hayatı ve kalemi ile şahitlik etmiştir: Balkan Harbi, Birinci Dünya Savaşı, Çanakkale, Osmanlı’nın çöküşü, milli uyanış, Kurtuluş Savaşı’ ve Cumhuriyet’in ilanı. Tek parti yönetiminin sıkıntılarına Genç Türkiye Cumhuriyeti ile beraber göğüsler. Çok partili sistemi ülke toprağına taşıyan isimler arasındadır. Ve aynı isimlerle beraber tutuklanarak Yassıada’ya gönderilir.

Kuşkusuz ki en tanınmış şiiri Han Duvarları’dır. Bu şiir için, “odama kapanarak dört günde yazdım, Türk Yurdu’nda çıktı. Birisi görecekti diye adeta utanıyordum. Ama kısa sürede çok meşhur oldu.” Diyen şair, eşi Azize Hanımın ifadesine göre “çalışırken odasına kapanır ve çok gergin olurdu. Bu esnada sürekli sigara içerdi.”

Ciddi bir mizah yönü vardır. Çamdeviren, Akıllı Ozan, Kalender ve Deli Ozan takama adları ile yazdığı mizahi şiirler Karikatür ve Akbaba dergilerinde yayınlanır. “Serbest şiir nedir?” sorusuna verilen; “okuyup okumamakta, beğenip beğenmemekte serbest olduğunuz şiire serbest şiir denir” cümlesi ona aittir.

Daha ziyade şairliği ile tanınan Faruk Nafiz’in, tiyatro ve roman alanında da çok sayıda eseri vardır. 1973 senesinde bir gemi seyahatinde ölen şair şiirinin formülünü de şu şekilde vermiştir:

*Varsın seni ömrünce azabın kolu sarsın,
Şair! Sen üzülükçe ve öldükçe yaşarsın!*

DESTE DESTE DERTLİ ÇİLEKEŞ ÂŞIK FERRAHİ

Halil ATILGAN

*"Ferrahi bir uğrak verdik dünyaya
Bazı atlı gezdik bazı da yaya
Elveda etmeye helâlleşmeye
Sabah sabah hoş geldiniz haneme"*

Mızrabını sazının tellerinde hoyratça gezindiren adam her nağmede ömründen bir zaman dilimini cömertçe önümüze seriyordu ve diyordu ki:

*"Neler geldi girdi benim düşüme
Felek bu dertleri taktı peşime
Bir yazı yazın ki mezar taşıma
Ferrahi dünyada gülmemiş deyin"*

Evet, Ferrahi kimdir? Âşık Ferrahi'nin babası Mustafa Ergat, Siirt'in Eruh Kazası'nın Kever Köyü'ndendir. 1914-1918 yılları arasında memleketinden göç ederek Adana'nın Ceyhan Kazası'nın Kurtkulağı köyüne yerleştiği bilinmektedir. Bu köyde hayatını kazanmaya çalışan Mustafa Ergat, çok kısa zamanda kendisini köy ahalisine kabul ettirir ve sevilen biri olur. Hele zamanın şöhretli zenginlerinden hemşehrisi İbrahim Koruklu'yla tanışınca yıldızı iyice parlar. İbrahim Koruklu onu Ceyhan'da mahalle bekçiliği görevine getirtir, ardından da Ceyhan'ın Küçük Mangıt Köyü'nden bir kızla evlendirir.

Hemşehrisi İbrahim Ağa'nın gözüne girmeyi başaran Mustafa Ergat, onun sayesinde Ceyhan'ın sevilen ve sayılan bir siması olur. Fakat bu arada Küçük Mangıt köyünden evlendiği karısı ölür. Karısını kaybeden Mustafa Ergat yine İbrahim Koruklu tarafından, bu sefer de Ceyhan'ın Kıvrıklı köyünden Osman Metin (Çingil Osman)'in bacası Emine ile evlendirilir. Mustafa Ergat'ın bu hanımdan 1934 yılında Mehmet Ali, (Âşık Ferrahi) sonra da Sabiha olmak üzere iki çocuğu dünyaya gelir. Mustafa Ergat'ın hayat çizgisi İbrahim Ağa'nın ellerinde yükselmeye devam etmektedir. Artık Mustafa Ergat Ceyhan'ın bütün kolcusudur. Bu görev ona daha büyük bir çevre ve ün kazandırır. Ancak, Mustafa Ergat görevinin şuurunda bir bütün kolculuğu sevdasına kalkışınca işler tersine döner ve bir gün, bilerek ya da bilmeyerek, zamanın tanınmış zengini İbrahim Koruklu'nun adamlarını, kaçak bütün satarlarken yakalatır. Böylelikle Ağa'ya ihanet etmek gibi büyük bir çılgınlığa düşen Mustafa Ergat feci şekilde dövülür. Yediği dayak sonucu aklını oynatır ve bir gün evini barkını terk ederek, çeker gider. Ceyhan'a bir daha da dönmez. Onun için nerede, ne zaman öldüğü dahi bilinmemektedir. Babasının gidişinden çok kısa bir süre sonra annesini de kaybeden Mehmet Ali'yi ve kız kardeşini, dayısı Osman Metin (Çingil Osman) yanına alır. Daha 7-8 yaşlarındayken hayatın cilvesi ona başka bir dünyanın kapısını aralar. Mehmet Ali, köy tarafından Halil Turan'a besleme olarak verilir. Halil Turan'ın kapısında uzun bir zaman çobanlık yapan Mehmet Ali'nin işe yatkın olduğunu anlayan dayısı onu tekrar yanına alır. Bu sırada kız kardeşi de evlenir. Artık tamamen yalnızdır. Köyün sığırlarını güderek, traktör sürerek ekmeğini kazanmaya çalışır.

Derler ki; Çoban Mehmet Ali on iki yaşındayken bir gün, bir rüya görür. Rüyasında bir kıza âşık olur. Bu aşk onu âşık yapar; sığır gütmeye yarayan değneğini saz yapar, dilini açar, gönlünü kanatlandırır, onu "*Âşık Ferrahi*" yapar. Aşığımız, bir yandan yaşamaya, ekmeğini kazanmaya çalışırken; bir yandan da dağda, bayırda, kumda bir başına alfabenin hem eskisini hem de yenisini sökmeye çalışır. Başkaları için zor olan, onun için hiç de zor olmamıştır. Gayretleri sonunda Karacaoğlan'ın, Kerem'in, Âşık Garip'in kitaplarını okuyabilecek duruma gelir. Hatla sadece aşk hikâyeleri, şiirleri okumakla kalmaz, yazmaya da başlar. İlk şiirlerini bir defterde toplar. "*Mahsun Çocuk*" adını verir. Fakat ne yazık ki, bu defter günümüze kadar ulaşamaz.

1954 senesinde Âşık Ferrahi İstanbul'dadır. Ayazağa ve Zeytinburnu Süvari Bölüğü'nde askerdir. Ancak askerliği sırasında tüberküloz hastalığına yakalanır. Hava değişimi için köyüne gönderilir. Fakat hastalık geçmediğinden, tekrar asker ocağına dönemez. Bu hastalık Ferrahi'nin hayatında adeta yeni bir dönemin başlangıcı olur. Asker ocağına bir daha dönemeyen Ferrahi'nin verem olduğunu anlayan dayısı, çocuklarını bu bulaşıcı hastalıktan korumak için, onu evinden uzaklaştırır. Bu yüzden Ferrahi de köyünü terk eder, ya da terk etmek zorunda kalır. İlk gittiği yer Ceyhan, ilk gördüğü dostu Hamit Zorba'dır. Hamit Zorba, çalıştığı çiftlikte ona da bir iş ayarlar. Ferrahi, bir müddet burada çalışsa da traktör sürmek pek işine gelmez. Çünkü O; "*Mahsun Çocuk*"una yeni şiirler ekleyecektir, yeni türküler çığıracaktır. Sene 1958'dir. Elinde Kayserili Ömer Usta'nın yadigârı sazı ile varır gider Ceyhan'daki Şevket Eser'in saz evine. Saz çalmadaki ilk marifetini, yani Şevket Eser'in tabiriyle "*Gam yapmasını*" öğrenir. Bu çalışmalar yavaş yavaş, ama daha bilgili ve şuurlu bir şekilde Ferrahi'nin rotasını âşıklar dergâhı'na yöneltir. Artık aşığımız sazıyla, sözüyle ve korkunç kaderi ile bir başına ömür sürmeye başlar. Nereye, ne zaman gideceği; kime, nasıl uğrayacağı belli değildir. Çünkü O;

*"Neyleyim serveti, neyleyim malı
Şimdi bir serseri Ferrahi'yim ben" der...*

Âşık Ferrahi'nin hayatının bundan sonraki dönemlerine baktığımızda, onu türlü dertlerle, hastalıklarla, sevinçlerle iç içe bir hayat kavgasında görürüz. Zaman zaman tıpkı diğer âşıklar gibi o da kendisini ispat etmek için "Âşıklar meydanı"na çıkmaya başlar. Düzenlenen şenliklerde, sazıyla sözü dost olunca, Âşık Ferrahi'nin bütün yurt köşelerine yayılan haklı şöhreti ortaya çıkar. Bu sırada Adana'nın Kürkçüler köyünde bir düğün gecesi, görüp tanıştığı akrabadan bir kıza gönül verir. Kısa bir süre sonra alıp kaçıran kıza, getirir köyüne, 1959'da onunla evlenir. Sırasıyla biri kız, ikisi erkek üç çocuğu olur. Kızına anasının adını (Emine), ikinci çocuğuna babasının adını (Mustafa¹), son çocuğuna ise, Konya Âşıklar Bayramı'nda tanıştığı Fevzi Halıcı'nın isteği üzerine, Mevlana'nın Türbesi yakınında mezarı bulunan Konya'lı şair Şem'in adını verir.

1960-1961 yılları arasında dayısından kalan 35 dönümlük tarlasını satarak Kıvrıklı Köyü'nden Adana'ya göç eder. Sinanpaşa Mahallesi Kışla Caddesinde bir saz evi açar. Burada bir yandan bu işin meraklılarına saz dersi vermeye çalışır, bir yandan da plak satarak geçimini sağlar. Bu çalışmalar Adana'daki sanat çevresi tarafından ilgiyle takip edilir. Hatta başta Adana Radyosu olmak üzere İzmir ve İstanbul Radyolarında programlar yapar. Yaptığı programlarda okuduğu *"Ela gözlü nazlı yâri, Ah neyleyim gönül senin elinden ve Hasta gönlüm divaneder durmuyor"* adlı türküleri çok ünlenir. Türkülerinin ünlenmesi onun Anadolu'ya dalga dalga yayılmasına vesile olur. Ancak Ferrahi'nin mutluluk yıldızı pek fazla ömürlü olmaz. Çünkü askerdayken yakalandığı verem hastalığı günbegün kendisini iyice hissettirmeye başlar. Her gün biraz daha artan dertlerinin acısıyla yalvarır Allah'a,

*"Der Ferrahi takat kalmadı bende
Her türlü yareler açıldı tende
Yarap bu derdimin dermanı sende
Bu derdime çare çare Allah'ım"*

Bu çaresizlikler içerisinde biricik kızı Emine'ye beş yaşındayken hem okuma-yazmayı, hem de saz çalıp türkü söylemeyi öğretir Ferrahi. Ama dertler daha gaddar, daha acımasız olmuştur artık. Kötünün kötüsü, beterin beteri; gırtlak veremidir.

*"Der Ferrahi kime diyem halimi
Konuşurken sakat ettin dilimi
Yara açtın göğsüme бүктүн belimi
Vücudumu delik delik eyledin"*

Evet, çalıp söyleyen, konuşan, minarelerden ezan okuyan bir Ferrahi yok artık. Sakat olan bir dilin bedeni, sessiz ve işaretlerle konuşan bir beden var. Buna rağmen Ferrahi yine metanetini yitirmez. Zira kendisinin sazı ve Emine'sinin sesi vardır. Var olanları değerlendirir. Kendisi çalar, Emine okur türkülerini. Artık Ferrahi bir âmâ kızı onun değneği olmuştur. Bu beraberlik alır götürür onları, ilden ile dilden dile ve 1967'de ikincisi yapılan Konya Âşıklar Bayramı'na. Kendisinin çalıp kızının okuduğu *"Ela gözlü nazlı yâri"* türküsüyle türkü dalında birinci olarak Mihri Hatun, 1968'de ise yine kızıyla beraber türkü dalında Köroğlu birincilik ödülünü almaya hak kazanırlar. Şanına şan katan birincilikleri onun daha da geniş kitlelere sesini duyurmasına sebep olur. Ama ne yazık ki dertler bir türlü bırakmaz yakasını *"bahtı kara Ferrahi'nin"*. 1969 senesinin 22 Nisan'ında, hayatının en verimli çağında, daha 35 yaşında iken göçer gider bu dünyadan. Geriye otuz beş yılın bela dolu bir hayat hikâyesinin kahramanını bırakır. Gün görmeden, murat almadan Emine'sine kavuşmadan kara toprağa gömülür. Geriye Emine'den doğan, Emine'ye âşık olan, kızına Emine adını veren çilekeş bir Ferrahi kalır bizlere.

Kızı Emine; Emine Ferahi adıyla onun adını yaşatmaya, türkülerıyla, destanlarıyla geçmişi günümüze taşımak için babasının yolunda hızla ilerlemeye çalışır. Adana gazinolarında, çay bahçelerinde, babasının türkülerini okuyarak yoluna devam eder. Müthiş bir ses güzelliğine sahip olmasına rağmen şansı yaver gitmez. Güzelim sesi istediği gibi kullanamaz. Zira elinden tutanı yoktur. Kimsesizdir. Buna rağmen o yılmadan yolunda ilerlemeye devam eder. Müzik piyasasının kaplanlarına av olmamak için elinden gelen gayreti gösterir. Bu zaman içinde bir evlilik yapar. Bu evlilikten bir kızı olur. Fakat ne acıdır ki yaptığı evlilik ayrılıkla sonuçlanır. Annesinin evlenerek Kıbrıs'a gitmesi işini daha da güçleştirir. Bu zaman içinde başını taştan taşla vurur. Ceyhanlılardan, Kıvrıklılardan, Sinanpaşa Mahallesi sakinlerinden, Adanalılardan bir el uzansın ister. Ama maalesef Âşık Ferahi'nin yadigârı olan kızı Emine'ye hiçbir el uzanmaz. Hayatla boğuşmaya devam ederken babasının hastalığına yakalanır. Oda babası gibi:

*"Yarap bu derdimin dermanı sende
Bu derdime çare çare Allah'ım"*

diyerek Allah'a yalvarır. Fakat yalvarış, yakarış boşuna. İlaç parası yok. Emar parası yok. Sağlık güvencesi yok. Emine Ferrahi için her şey para. Para da onda yok. Kısaca: "Yok yok yoka karışmış tuz yok sabun yok". İşte bu yokluklar deryasında o da yok olur gider. Evet, Emine Ferahi babasının yolunda yürürken hastalık onu da çeker alır yanına. İflah olmaz. Babası gibi o da bu dünyadan murat almadan kara toprağa gömülür.

*"Gül, gül dedi bülbüle...
Bülbül gülmedi gitti...
Gül bülbüle bülbül güle
Yâr olmadı gitti..."*

HACET**Metin Önal MENGÜŞOĞLU**

Acele ederdi hayat yolunda
Teki ayağında kundurasının
Farkında olmuyor teki kolunda
Mahmurluğu düşmüş gün ortasının

Su mu götürmüştü o mu unuttu
Fısıldadı meleklerin yaşını
Kayan gözlüğünü güç bela tuttu
Hangi taşa çalsın şimdi başını

İpliği iğneye geçirmeliydi
Şu meret gözlüğü takmadan evvel
Çıkardı mı acep yoksa ki giydi
Tutarken esvabı görünmez bir el

Bir hacetlik iplik sürüp iğneye
Kenarda köşede sakladı durdu
Dünyanın söküğü gelirse diye
Olur olmaz yere hayaller kurdu

Elleriyle eskitmişti ömrünü
Dünyanın tedbiri kurtlanıyordu
Kapısı çalınsa bir doğum günü
Kimdir o demesi o kadar zordu

İğnedeki iplik bile çürümüş
İğne paslı, hayat suyu çamurlu
Kendi durmuş zaman almış yürümüş
Say ki bir an yaşamamış huzurlu.

HECE TAŞLARI 1. YIL FİHRİSTİ

15 MART 2015-15 MART 2016

- ADIYAN, Abdurrahman**
10/17 Yarı Koydun
- AKÇAY, Hasan**
5/9 Peygamber Sevdâlısı Bir Şâir: Nâbî, 10/13 Toz Kanatlı Kelebek: Necip Fazıl Kısakürek
- AKKANAT, Cevat**
1/13 Çenende Ben Olayım
- AKSUNGUR, Mustafa**
8/16 Uğurlu'nun Kızları
- ALİOĞLU, Hacer (Yakutî)**
5/15 Adam&Kadın Dedğin, 8/11 Bir Yere Sığmadı Bu Garip Başım, 10/15 Babasız Olan
- ANIK, Esat**
9/22 Aşk-ı İlahî (Tefekkür)
- Anonim**
8/3 Hoyratlar
- ARAS, Fatma**
1/18 Asıldım Kendime, 4/11 Sen Diye Diye
- ARIK, Mustafa Arif (Arık Ozan)**
10/4 Güzellerin Tirenî
- ARSLAN, Ahmet**
4/8 Bir Mesajım Var, 9/18 Canlarım
- ARSLAN, Osman**
9/11 Ey Kalbim
- ÂŞIK CEMAL DİVANÎ**
2/19 Geçtim, 4/10 Geçmedi, 7/9 Dedim Demedi
- ÂŞIK HUZURÎ**
6/24 Tezatlar Destanı
- ÂŞIK REYHANÎ-ÂŞIK FİRKATÎ**
3/8 Âşık Reyhanî Âşık Firkatî (Yetik Ozan) Atışması
- ÂŞIK REYHANÎ**
11/3 Çiçek
- ATILGAN, Halil**
12/22 Deste Deste Dertli Çilekeş Âşık Ferrahi
- ATMACA, Seher**
2/20 Âşık Elesgerle Şemkirli Âşık Hüseyin Destanı-1, 3/14 Âşık Elesgerle Şemkirli Âşık Hüseyin Destanı -2-
- ATMACA, Tayyib**
1/24 Dünya Sahnesi, 2/18 Dükkân Kapanıyor, 3/23 Yol Arkadaşı, 6/15 4 Çarpı 4, 7/20 Şiirin Sesi, 8/20 Şiirin Sesi
- AVŞAR, Mehmet**
1/8 Eylül Düşünceleri, 4/21 Merde Yanarım, 9/4 İstasyon Caddesinde Üç Can
- AYAYDIN, Kibar**
9/20Tanpınar'ın Şiirinde Hülyalı Zamanlar
- AYAZ, Ahmet**
7/13 Sevgi Irmağı
- AYDIN, Hilmi**
7/12 Yandım Güzel, 10/12 Unuttuğum Günler
- AYDOĞAN, Ömer**
6/12 Mehmet Avşar'ın Şiirlerinde Söz Sanatları
- AYDOĞMUŞ, Günerkan**
6/10 Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, 10/18 Ay Yıldızlı Bayrak Getirin
- AYVALI, Mustafa**
6/4 İz
- BAKIR, Abdulhalik**
8/3 Hoyratlar
- BARIŞ, Rabia**
11/10 Ömür Dedğin

- BAŞ, Mehmet**
2/17 Sürgün, 3/18 Yabanda, 8/15 Güzel
- BEDİR, Emrullah**
5/23 Kendimi Buldum, 8/17 Bırakın Bu Şarkı Bir Daha Çalsın
- BENEKLİ, Mustafa**
6/21 Sebeb-i Hayat
- BERBERCAN, Mehmet Turgut**
5/11 Fener
- BERÇİN, Mustafa**
4/9 Çocuk
- BEYAZIT, Durmuş**
8/19 Kelkit Çayı
- BİLGİN, Arif**
2/6 Karakoç Ağabey
- BİNGÖL, İsmail**
3/12 Kardelen
- BİZAR, Muhammed**
4/14 Şehrazat, 8/9 Öğretmen
- BOSTANCI, Reşit**
8/14 Dörtlükler
- BULUT, Dursun**
8/19 Şirpençe/Miskin Aşk
- CEBECİ, Dilaver**
4/3 Ağıt
- CENGİZ, Köksal (Niyazkâr)**
4/8 Sitemim Gönlüme, 9/15 Bulunmaz, 11/18 Sitemkâr
- CESUR, Hasan Hüseyin**
4/16 Arzu Hal, 7/22 Rüya, 10/8 Limanda Bir Akşam
- ÇAMLİBEL, Faruk Nafiz**
12/3 Çoban Çeşmesi
- ÇITLAK, Ahmet**
1/20 Senden Yar Olmaz
- DAĞKILIÇ, A. Vahap**
4/22 Gülüm
- DEDEKURT, Temür Melik**
3/23 Türk'ün Dileği, 5/5 Şair Değilim, 7/24 İnsancıklar
- DEMİRTAŞ, Rasim**
12/9 Hurdacı Bahtiyar; Sis; Şair; Mart Sonu
- DEVELİ, Muzaffer**
8/11 Her Şiir Konuşur Bir Yalnızlıktan
- DİL, Sabri (Mestanî)**
9/21 Küstüm Duvara
- DOĞRU, Ahmet**
12/10 Düş Yolları
- DURMAZ, Mehmet**
1/23 Yoruldum, 2/9 Teslimiyet, 4/12 Şiir Treni, 8/23 Yüreği Isıtan Kar
- DURMUŞ, Hayrettin**
5/11 Yunus Emrem, 9/12 Taşın Yüreği Sızlar
- DURUN, Yusuf**
1/18 Çözemedim İnsanı, 4/19 Mahzun Çeşmeler, 10/11 Canıma Cemresi Düşti Leyla'nın
- ELİTAŞ, Hikmet**
5/22 Davetsiz Aşk, 11/17 Unut Deme
- EMECAN, Ömer**
12/19 Çağır Beni
- ERDOĞAN, Kenan**
7/5 Kurban
- ERGÜ, Muaz**
4/4 Dilaver Cebeci, Bir Söz Ustası...
- ERKENEKLİ, Mustafa**
3/22 Müptela, 9/6 Ölüsü Kaybolan Mezar

ERTUĞRUL, Atilla
7/13 Allah Diyor

ERYİĞİT, İbrahim
9/10 Büyülü Topaç

GENÇ, Nurullah
2/24 Rüveydaya Ağıt

GENÇOSMANOĞLU, Niyazi Yıldırım
6/3 Hicret -I-

GÖKTÜRK, İsmail (Aczî)
3/13 Himmet Talebiyle -Nazire-, 6/23 Niyaz Makamında, 9/16 Medet Ya Sâhibel Emân

GÖRENLİ, Tahir
11/22 Sultanım

GÖRGÜN, Fikret
4/20 Kalır, 9/23 Gurbetten Sesleniş, 11/11 Sencileyin

GÖRKAŞ, İrfan
7/10 'Hece Taşları' Üzerine

GÖZÜKARA, Mehmet
1/10 Muhammes, 2/9 Ömür Tükenirken, 4/16 Zincirli Koşma, 8/10 Yalanlama, 10/19 Âşık Cemal Divani ile Âşıklık ve Âşık Edebiyatı Üzerine, 11/5 Sözü Doğru Yerde Söyleyen Adam: Âşık Reyhanî

GÜL, İsmail
5/22 Vururlar Seni, 7/23 Ne Bilsin, 9/18 Esme Deli Rüzgâr

GÜREL, Çağrı
4/11 Filistinli Çocuğun Ağdı

GÜRKAN, Halil
1/12 Gamla İslanırım, 4/7 Seyrederim Uzaktan, 9/14 İzdüşümü

İBRAHİMKIZI, Sevil
7/7 Samed Vurgun

İVGİN, Hayrettin
12/14 Faruk Nafiz Çamlıbel'in Şiirlerinde Kadın ve Marazî Aşk

HANAY, Ercan
5/19 Hasbihâl, 10/11 Sen Gittin Gideli

HASANNEBİOĞLU, Cumali Ünal
2/5 Akşam, 3/4 Sana Söyler Gibi, 5/4 Doğaçlama

KAFTAN, Ekrem
2/10 İstanbul'a "Koşma", 5/8 Güle Gazel, 8/13 Bugünün Dilberine, 11/23 Dilârâ'ya Mektup

KALENDER, Haşim
1/20 Gül Savurur, 4/15 Zaman, 9/17 Topladım Göçümü

KARA, Ömer (Kul Seymanî)
8/15 Oğlumla Sohbet, 11/18 Vatandaş Rıza

KARA, Yunus
2/15 Enel Aşk, 4/14 Bırakmadı Aşk Beni, 12/20 Faruk Nafiz Çamlıbel

KARACA, Halil
7/9 Muamma

KARAKOÇ, Abdurrahim
2/3 Gezinti

KARAKOÇ, Bahaettin
1/4 Tut Ki Hiç Tokat Yemedin

KARAMAN, Kadir
10/22 Benzersiz Hamal

KARAMIZRAK, Seyfettin
7/23 Elif Gibi Olamazsın, 10/24 Meğerse

KARASAKALLI, Habib
4/9 Memurun Hazin Rüyası, 6/21 Kasiyer Kız

KAYA, Durmuş
1/11 Hüzün Güncesi/Gazel, 3/10 Öptüm Aşkın Gözlerinden, 9/19 Meğer Gazeli

KAYA, Hüseyin
3/20 Buna Dünya Derler Hepisi Geçer, 5/16 Dağların Türküsü

KILIÇ, Lütfi
8/18 Sultanım, 11/12 Kara Yer

KISAKÜREK, Necip Fazıl
10/3 Geçen Dakikalarım

KOCA, Erol
10/18 Bir Kız Bilirim

KOÇ, Durmuş
10/15 Dosta Çağrı

KONÇ, Hasan
4/22 Kibir, 9/15 Sonsuz Aşkın İlk Basamağı, 11/17 Kurban Olayım

KOZANOĞLU, Ö. Kaplan
9/13 Gidenlerin Ardından

KÖKSAL, Mehmet Fatih
1/9 Kırşehir Türküsü, 3/24 Gazel, 6/23 Beklenen, 8/9 Senin Her Hâlin Şiir

KURBANOĞLU, Mustafa
7/22 Hak Hukuk Adalet

KURT, Celalettin
4/23 "İsimle Ateş", 7/14 "İsimle Ateş- II-"

KURTOĞLU, Mehmet
4/6 Döndüm Bir Hayale Ben, 5/6 Şairlerin Sultanı Nâbî, 9/8 Tanpınar'ın Şiiri, 10/8 Değilsin

KUTLU, İsmail
8/10 Yalanlama

KUTUZMAN, Seyit Ahmet
2/23 Gece Yarıları

MALKOÇ, Nihat
4/21 Ömür Dediğin

MEHTİYEVA, Sevil
7/15 Samed Vurgun ve Halk Dili

MENGÜŞOĞLU, Metin Önal
2/4 Suya Güzelleme, 5/24 Babamın Meşin Çantası, 9/24 Güzyaşı, 10/5 Necip Fazıl Şiirinin Tematik Kaynağı, 12/24 Hacet

MİCİNGİRT, Ömer Ekinci
12/10 Seni Düşündüm

MORTAŞ, Yasin
7/4 Eylül Kuşu, 9/6 Lal; Kül, 12/5 Kıyısız Şehir Türküleri

MUTLU, Ali Kemal
5/20 Naat, 7/5 Sana Diyecektim, 9/23 Anneme Name

Nabi
5/3 Sakın Terk-i Edebden Gazeli; Usandık Gazeli; Gelip Gider Gazeli

NAİB, Esad
10/16 Dicle

NOYAN, Erdal
3/11 Son Savaşın Galibi, 6/19 İki Ölüm Arasında; Muhacir, 12/9 Seni Bekliyorum

OĞUZ, Mustafa
3/18 Yâr Gazeli, 4/17 İkinci Yenicilerin Yeniliği Ya Da Asıl Yenilikçi Şairlerimiz, 7/17 Şiirin Hasma Dair, 11/10 Deli Gönül

ÖNDER, Hızır İrfan (Sükûfî)
5/14 Şikâyet, 10/17 Dönerim

ÖZALP, İsmail Kutlu

1/22 Türküler Darılıp Saz da Susarmış, 2/16
Yalanlama, 6/20 Kadın

ÖZARSLAN, Metin

3/6 Nevi Şahsına Münhasır Bir Şair: Yetik Ozan,
5/21 Fırkatı - Reyhanî Bir Bile Değil [Ters Ayak
Değişme], 8/24 Dosta Gazel, 12/4 Kendini
Yazdıran Şiir

ÖZÇELİK, Mustafa

1/6 Yunus Emre'nin Şiir Estetiği, 10/9 Necip
Fazıl'ın Şiiri

ÖZDEMİR, Mehmet

2/22 Aşk Ölümlü Dünya Halidir, 3/9 Kartal
Yuvası Sevdam, 6/9 Ölü Kuş Resimleri

ÖZEL, Salih (Evrenî)

6/20 Gücendim

ÖZMEL, İsmail

7/12 Mevlânâ'ya Sesleniş

QASIMLI Məhərrəm

9/7 O Qızın Adı Nəydi

PARLAK, Ali

1/13 Vefasız, 5/14 Nasıl Büyüdük

PEKİN, Süleyman

5/15 İmanifesto, 9/22 Bir Teşehhüd Seri Atış

PEKSÖZ, Nuri

2/18 Sahrada Kıran, 3/11 Söz, 6/5 Dağların
Türküsü, 9/14 Neden Gelmez, 11/19 Gelenek ve
Âşık Yaşar Reyhanî

PEKTAŞ, Mehmet

5/12 Gelenegün Çizgisinde Divan Şiiri, 6/16
Divan Şairi Nasıl Yetişir?, 12/11 Divan Şiirinde
Hecenin Gölgesi

PEKTAŞ, Yahya

8/18 Âmin

SAATÇİ, Önder

8/4 Irak Türkmenlerinden Bir Portre: Ata
Terzibaşı

SADIG, İslam

5/23 Vatan, Benden Sarı Başın Sağ Olsun

SAĞIR, İbrahim

1/19 Gece Düşünceleri, 2/14 Gel Eylediler, 3/19
Üstüne, 7/6 Sessizlik Şehri

SAPACALI, Bekir Yıldız

8/16 Gel Yaylaya Gidelim

SEFA, Mecid Teymurifar

6/9 Güzel Yârim, 11/22 Gülende Gözün

SELÇUK, Neva

8/22 Aşk Divanı; Hakikat Divanı

SERİN, Musa

11/9 Yörük Kızları

SEYRANİ,

1/9 (Başlıksız)

SEYİT KILIÇ

11/4 Nûn Gazeli/Nev'i Gazeli

SOYAK, Murat

5/18 Ahmet Haşim'in Bir Mektubu Üzerine
Düşünceler

KAYA, Doğan (Mahcubî)

12/19 Azərbaycan-Türkiyə Sövdəsi

SUBAŞI, Muhsin İlyas

1/5 Yağmur, 2/11 Şiir ve Gelenek, 4/24 Biz
Çileyi Yol Eyledik

SUNA, Mustafa

2/14 Acılara Acı Kattım

ŞAHAN, Eyüp

4/20 Derdini Namerde Söyleme, 6/5 Hâkim Bey

ŞAŞMA, İbrahim

8/8 Sen Ağla Kâinat, 10/23 Kül ile Gül Üstüne

ŞİMŞEK Tacettin

9/5 Rubailer/bir, 11/15 Karakoç'a Rubailer

TAN, Hasan Fahri

3/9 S/ayıklama, 6/18 Beni; Nasuh

TANPINAR, Ahmet Hamdi

9/3 Aynalar

TOPBAŞLI, Mahmut

5/8 Ardına Düştüm, 10/12 İlham Yağmuru

TURAP, Azade

6/19 Bihaber, 9/13 Bilesin

TÜRKHAN, İbrahim

9/12 İntizar

TÜRKMEN, Ali

8/12 Efendim

TÜRKMEN, Şükrü

12/13 Mektup

TÜRKYILMAZ, Muhammed Emin

5/19 Aslıma Döndüm, 10/22 Beyanat

UFUK, Harika

8/17 Sevgi Çağlayanım

URFALI, Bekir

4/15 Yusuf olana

USTA, Yasin

6/22 Gözlerin, 8/13 Sizler İleri De Biz Miyiz Geri

ÜLKER, Talat

2/13 Sözün Yüreği, 3/5 Ey Yar, 6/6 Milli
Romantizmin Destan Burcunda Bir Alperen:
Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, 11/16 Yolların
Yüreği, 12/6 Şiir ve Gelenek Bağlamında Faruk
Nafiz Çamlıbel'in Şiirinde Halk Edebiyatı
Unsurları

ÜNAL, Şükrü

1/21 İhsan Eder

VURAL, Sergül

12/13 Bir Bulut Ki

VURGUN, Samed

7/3 Azərbaycan

YALBUZ, Ekrem

8/12 Bizim Türkümüz, 11/11 Yunus Gibi

YALÇINKAYA, Ahmet

11/24 Leylâ'yı Sorma Benden

YAZAR, Salih Sefa

1/21 Tahassür

YAZGAN, Bestami

1/22 Yeni Türküler Söyle, 4/19 Dost İçindir, 6/11
Âh Benim Korlu Yüreğim!, 9/11 Gül İçinde
Gül'ü Bilsem, 11/9 Gönül Şafağı

YETİK OZAN

3/3 Küçük Çobanın Türküsü

YILDIRIM, Halit

1/14 Hece Şiiri Öldü Mü, Öldürüldü Mü?, 3/13
Kabristanda Bir Bayram, 6/22 Karakoç'un
Ardından, 9/17 Babadan Evlada

YUNUS EMRE

1/3 Ne Söylerler Ne Bir Haber Verirler